

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 316.

Kanfmann
4.

JEHUDA JAALEH.

—❖—

Sammlung von Sentenzen und Sprüchwörtern im Talmud und Midrasch,

geordnet und erläutert

von

Jehuda Seni di Cologna

(im 16. Jahrhundert).

JERUSALEM 1890.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.

(Dr. A. Berliner.)

—

In Commission bei:

J. Kanfmann
in Frankfurt a. M.

H. Engel
in Berlin, Klosterstr. 15.

ספר
יהודה יעלה

חלק א'

כולל מאמרים בתלמוד

על פי סדר א"ב עם פירושים

חב

מאמרי המדרש רבה כסדר הפרשיות עם פירושים

קבצים והביאם ביחד

ר' יהודה סיני מקוליניאה ז"ל

ונשלם מהרב ר' יצחק הירשענזאהן נ"י

ג ד ס ס

על פי כתב יד

ע"י החברה מקיצי נרדמים.

שנה ששית

ירושלים תר"נ

בבית הדפוס של הר"ר יצחק הירשענזאהן נ"י.

187

התאחדות הספרנים

התאחדות

התאחדות הספרנים

התאחדות הספרנים

התאחדות

התאחדות הספרנים

התאחדות הספרנים

התאחדות

התאחדות הספרנים

התאחדות הספרנים

התאחדות הספרנים

התאחדות

התאחדות הספרנים

התאחדות הספרנים

הקדמת הרה"ג החה"ש המצוין מו"ה אברהם ד"ר ברלינער נ"י המו"ל בשם החברה מקינ.

הספר הזה אשר המחבר קרא אותו בשם **יהודה יעלה** (כמבואר בהקדמה שלו לחלק שני) מצאתי בכ"י מונח בקרן וויית בעיר אליסנדיא בארץ איטליא וחמתי עליו להצילו משחת ולהוציאו מאפילה לאורה. אחרי הכרתיו אשר טוב הוא למצוא על ידו דבר חפץ בנמרא או במדרש. כי המלכת היה נכון דבר לאסוף באמרים ולבארם די צרכם.

וחנה הכ"י שלחתי ירושלמה עיר הקודש אל יד ידידי אשר יושב בשבת תחכמוני חברות סוכת שלם ומאור יעקב הוא הרב המאה"ג מחור"ד 'צחק הירשענזאהן שיחיה והוא הביא את הכל בסדר נכון ובכמה מקומות הוסיף מריליה (* ומריש קאפ' ד' מקהלת רבה היה חסר בתכ"י והשלימו הרב הנ"ל. והדפיס את הספר בבית דפוסו.

המחבר כנה את עצמו בשם ר' יהודה סיני מקולוניא. אך אינו מכורר אם שנת הכתיבה והיא ש"ע קאי גם עליו ובודאי הוא ר' יהודה יעלה מקולוניא אשר לשם אשתו ובניו חבר ר' רפאל יוסף טריויש שיר אחד בשנת ש"ש כנראה מרשימות כ"י סימן 228 אשר לידידי החכם ר' שוח"ה בספרו קהלת שלמה נ' 39. עוד זאת לדעת כי לר' יהודה שמואל סיני מקולוניא (** היה שייך הכ"י אשר במורין סימן 72 ולר' ליאון סיני מקולוניא הכ"י שם סימן 75 ולר' ליאון סיני בר שמואל מקולוניא (בשנת רמ"ב) כ"י 99 ואין פה מקום לכנוס בחקירות ולצרף את שמותם או אותיותיהן ולהביאם ביחס זה עם זה.

דברי המוציא לאור

אברהם ב"ר צבי ברלינער.

(* מ"ח שכתב באות קף דף נ"ז שם לרגל מלאכתו את א' בנמרא איתא כל יחודי שאין לו אשה, כבר הראיתי בטקס אחר שנשתנה הנוסחה מהמת הדק זה הצענור כי נוסח האמיתי הוא בל אד"ס.

(**) וי"א מקום בארץ איטליא ולא המקום בארץ אשכנז אשר גם כן בשם זה יכונה.

הקדמה והתנצלות המדפיס .

אבן חן ומתנה טובה נתנה לנו מורשה מעת נתנה לנו התורה מסיני . חיי עולם נטע בתוכינו חיי הנפש חיי הרוח חיי השכלי להוקר . חכמת הראשונים ללקט אורות הקדמונים ונפלינו בזה מכל עם ולשון . כי רק עם בני ישראל מצויינים בזה ציון לנפש היה על מציאת הנפש ברום המעלות ותהייתם לעת קץ . היא הנותנת בלכות הנכבדים בעם להוציא דברים הכבושים מתחת מגרפותיהם אל ארץ החיים . יען כי מיועדת היא בת השמים להיות עוד בחברת החיים תשמח על עתידותה להשתשע את החיים בארץ .

התנועה הנסתרה הזאת מצאה לה גואלים ברוח רגש חכמה ורגש כבוד . היא החברה היקרה מקיצי נדמים . ברוח אונים ואמיץ כח ישתדלו להוציא לאור ספרים יקרים מאנשים מצויינים . ולולא הם כבר היה נשכח ונאבד טבין החיים . וגם שמם וגם זכרם היו כלא היו וכ"ש דברייהם וילדי רוחם . ואשר כי כן היה בספרנו זה . אשר אולי הוא היה הראשון לסלול לפנינו המסילה באורה יושר למצא כל דבר הפיץ (כאשר כתב לנו המחבר בהקדמתו לחלק שני) . וכמעט היה נאבד ליל מבין החיים וגם שמו וזכרו לא ידענו עוד (כאשר אמר לנו הרה"ג החכם השלם ד"ר ברלינער נ"י בהקדמתו) וכמה גרסות חדשות ופרושים חדשים נמצא בהספר הזה ולולא החברה הזאת חסרנו כל אלה . ונעים לנו המתנה הזאת אבן חן היא לנו ונשמח בה כעל כל חן יקר .

לבקשת ירדינו הרה"ג החכם השלם הצדיק מו"ה אברהם ד"ר ברלינער נ"י נעתרתי לשום עיני על הכ"י ולהעמיד גרסותיו נגד הגרסא אשר לנו ופרושיו נגד הפרושים אשר אתנו אך העבודה היתה קשה עלי מאד כי רובו וכמעט כולו לא היה נרשם המראה מקומות רק הפרקים ומאמרים רבים ממנו אשר גם זאת היה חסר להם . גם הרבה בו טעות המעתיק והרבה פעמים הסיב גם ממסכת למסכת . כי המראה מקומות לא נכתבו ביחד את המאמרים . עד כי שב להיות רק מלאכה כבירה ולא חכמה וראיתי כי מוכרח אנכי למסור המלאכה הזאת לשכורי יום . ונעשית המלאכה הזאת ע"י אחרים ובני המופלג מו"ה יהודה ליב נ"י עומד על גביהם והוא לא הפיץ לשנות דבר מהספר אפי' במקומות שהוא טעות סופר רק שם כל גרסות הספר בכל מקום במסגרת חצאי עגולים וגרסות הנמרא במסגרת חצאי מרובעים ורק במקומות שלא היה אפשר שמתה הערה למטה בגליון . ואחר שראיתי כי כן נמשך הדבר עדין ועדינים ועולה הוצאה מרובה קבלתי החלק השני על עצמי לבדי ודרכתי בו מעט דרך אחר ושמתה ההערות בפנים והמבין יבין אזהו דברי הספר ואיזהו דברי עצמי . וגם בחלק הזה היה לי עבודה קשה כי המראה מקומות היו רשומים על דפים מאיזהו מדרש ישן מדפוס שאינו נמצא כלל וילאה המבקש איזהו מאמר . ולא ימצא רק אחר מורה רב . עמדת ותקנת המראה מקומות על סדר הפרשיות וחילוק הסימנים מהמדרשים החדשים שנדפסו בוויילנא בבית ראם ועתה כל איש ימצא בניקל כל דבר הפיץ . וגם מריש פרשה ד' דקהלת היה חסר בהכ"י והשלמתיו וגם שמתה מטעמים אשר אקוה כי הלומדים המעיינים יברכוני בגללן . ואף כי עוד לא יצאתי ידי חובתי נגד תשוקתי אבל מה אעשה והנני עמוס המטרות ולא הניחני רגעי עתותי לעבור את כל אשר עבר עלי ראשי תחת רוח הבקורת וגם היה נעשה מזה ספר גדול חכמות . גורתי אומר עד

פה תבא שבו פה עם החומר עד יגזור אומר . שומר .

כה דברי עפר הנידק תחת רגלי הצדיקים

יצחק בהרב הגאון מוהר"ר יעקב מרדכי זללה"ה .

אבב ב"ד שסרה אין מנדין אותו אלא
אוטרים לו הכבד ושב בביתך (מועד
קטן פ"ב י"ז)

אבא אבא הב לן מטרא (הענית פינ כ"ג)
אבא אומנא הוה אחי ליה שלמא
ממתובתא דרקיעא כל יומא ולאבוי
כל מעלי יומא דשבתא לרבא כל מעלי
יומא דשפורי (בס פ"ג כ"א)

אבא את יול לית לי מילתא בהדך (יומא
פי"ח פ"ו)

אבא לקבל אלפא חמרא שתי ולא רוי
וההוא גברא אשתמי בחמריה
(מגילה פ"א י"ב)

אבא מת ומוטל בחמה וכלבים של בית
אבא רעבים מה אעשה (שבת פ"ב ל)
אבא מרישי כלי דרפרם הוה (ופי מרישי
משמיע דרשות המקראות . כלי
כדאמרינן אנרא דכלי וכו') (חולין פ"א מ"ט)
אבא שאור אומר י"ט של עצרת ברור
לזרעו (ה) חטים (פי"י יפה לכל השנה
כולה) (ב"ב פ"ט קמ"ו)

אבא שאול ארוך בדורו הוה ורי טרפון
מניע לכתפו הוה ורי טרפון ארוך
בדורו הוה ורי"מ מניע לכתפו ר"מ ארוך
בדורו הוה ורי מניע דכתפו ר' ארוך בדורו
הוה ורבי חייא מניע לכתפו ורי חייא
ארוך בדורו הוה ורב מניע לכתפו רב
ארוך בדורו הוה ורי יהודה מניע לכתפו
ורב יהודה ארוך בדורו הוה ואדא דיילא
מניע לכתפו פרשתבינא דפומבדיתא קאי
ליה לאדא דילא עד פלגיה וכולי עלמא
קאי לפרשתבינא דפומבדיתא עד הרציה
(פי' פרשתבינא שם איש וא"ד שהוא
לשון פרנסות וממשלה) (נה פ"ג כ"ד)
אבא שרי בוכרא ולא זבן מיניה בישראל
(חולין פ"ג מ"ד)

אבב הנואתא נפישו אחי ומרחמי אבב
ביוני לא אחי ולא מרחמי (פי

אוהבו עשיר רבים) (שבת פ"כ ל"ב)
אבדקיה להאי גברא אי רתחנא הוא או
לא (פי' אם כעסן הוא) (קידושין
פי"ח ח')

אבוב לחרי זמר לגרדאי לא מקבליה
מניה (פי' עוגב וחליל לפני איש
חשוב נראה יפה ולפני גרדיים לא הוכשר
לומר ולנגן יפה . משל הוא) (יומא פ"א כ)
אבובה דההוא גברה גבה עיניים הוה נתן
עיניו בגרושה וחיללו (סנהד' פ"א ה')
אברהון דכולהו דם (שבת פ"ג כ"ב)
אבוקה כשניים וירה בשלושה (ברכות
פ"ו מ"ג)

אבותי נגזו למטה ואני גזתי למעלה
(ועיין שם הרבה אבותי) (ב"ב פ"א י"א)
אבותינו אמרו נשינו טובה אנו אפילו
בעינינו לא ראינו (גדרים פ"ו כ)
אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו
עסוקים בבנין ב"ה (קידושין פ"ג ס"ו)
אבוקת במילתא דמלכא (פי' אבוקת עש
והוא תולעת . במילתא פי' בבלי
משי ושיראי של מלך) (ב"מ פ"ו ע"ח)

אבוי קשישא (כתובות פי"א ל"ו)
אבוי מרבייא ליה אמיה אמרא למיעל
בהדיה לבית הכסא (ברכות פ"ט ס"ב)
אבין שטיא מתני ששותא לבניה (שבת
פ"ג קכ"א)
אבין תיכלא לימא כי הא מילתא
(פסחים פ"ו ע"ו)

אבל אית ליה אויבים הוא דאפקו לקלא
(מ"ק פ"ג י"ח)
אבל אמרו מי שנפרע (ג) מדור המבול
ומאנשי (ג) דור הפלגה (ד) ומאנשי
סרום ועמורה וממצרים בים הוא עתיד
ליפרע ממי שיע בו (ב"מ פ"ד מ"ד)
אבל אמרו חכמים הרחק מן הביעור ומן
הדומה לו (חולין פי"ג מ"ד)

אבל במשא ובמתן סייעת' (ה) דשמייא הוא
ויש

(א) בנמרל זרעו , וזה לשון הוה מנאות אחי'הופל אבל בדברי אבא שאלו כתוב סמן יפה
לכל הטעם כולם . (ב) בנמרל מאנשי . (ג) בנמרל ליהא ומאנשי . (ד) מכלן עד כים ליהא בנמרל .
(ה) בנמרל אבל במשא ומתן סייעתא הוה מן שמיאל ולא יותר ומה דמסיק יש יגע ואינו מנא הוה
מדברי רש"י עס על לאוקוני גירסא .

ויש ינע ואינו מוצא (מגילה פ"א ו')
אבל לאוקומי גרסא סיעתא (ו) דשמיא
הוא (סס)

אבל לענין זבוני מצוה הגופיה לא זבין
איניש קמלין (ערכין פ"ה כ"ד)
אבל מה יעשו פרנסי (ז) הדור שאין דורן
דומה יפה (תענית פ"ג כ"ד)
אבל מאני תשמישיתיה דיקירי עליה לא
מוכן להו אי לאו בדמי יקירי (ב"מ
פ"ד כ"ח)

אבל משחק בקוביא מדאוריית' מיהוא הוי
ורבנן הוא דפסלינהו (שבועות פ"ד ל"ח)
אבל נשיאות כפים דבפרהסיא אי ראו
כהן הוא כולי האי לא מחציק איניש
נפשיה (כתובות פ"ב כ"ד)
אבל עיסקא רבה דנפיש זינא אימא לא
צריכא [פ"י זינא יציאה ואחריות]
(סס פ"ו ס"ו)

אבל ציערו אפי' הביא כל אילי נביות
שבועולם אין גמחל לו עד שיבקש
ממנו (ב"ק פ"ח ל"ב)

אבל קבוע ליה עידנא מידע ידיע
דלעידניה קא אויל (ברכות פ"ו מ"ג)
אבל רבנן לא מיט' רבנן לא צריכי
נשירותא (ב"מ פ"ט ק"ח וז"ב פ"א ז')

אבן טובה היתה תלויה בצוארו של
אברהם אבינו שכל הולה הרואה
אותו מיר מתרפא ובשעה שנפטר א"א
מן העולם תלאה הקב"ה בגלגל חמה אמר
אב"י היינו דאמרי אינשי אירלי יומי אירלי
קצירא (ב"ב סוף פ"ק ט"ו)

אבן יקרה היתה בה ששזה כבר זהב [פ"י
בביות ישראל אלהי בני עמון שלקח
דור] (ע"ז פ"ג מ"ד)

אבן שואבת היתה בה דהות דרא ליה [פ"י
בביות הנ"ל היתה אבן שחתה דרא פ"י
מנביה] (סס)

אי בעי להו לורווי נפשייהו (פסח פ"ה ס"ה)
אי בעאי אווא בווא ולא מישתכח (סוטה
פ"ט מ"ח)

אבר קטן יש לו לאדם (ח) משביעו רעב
מרעיבו שבע (סוכה פ"ב ל"ב חלק ק"ו)
איברא מלכא את דאי לאו מלכא את לא
מססרא ירושלם בידך (איברא פ"י
אמת) [גיטין פ"ה כ"ו]

איבריה דרי ישמעאל ברי יוסי כהמת בת
ט' קבין איבריה דרי יוחנן כהמת
בת חמשת קבין ואמרי לה בת ג' קבין דרב
פשא גופיה בי דקורי דהרפנאי [ג"ל ט) בי
המאמר הזה אומר דרשני ע"ד הסוד וזה
כי סוד איבריה דרי ישמעאל שנקרא יסוד
חמת בת ט' קבין פ"י הצנור ממ' מרות
וקרא המדות קבין וזהו מאמרס י' קבין של
חכמה ירדו לעולם כנגד י' ספירות] (בבבא
מליעא פ"ז פ"ד)

אגב אורחך לבעל דבכך אישתמע [פ"י
השמע לאויביך שאתה הולך בדרך
שאינך ירא ממנו] (י) (סנהדרין פ"ב ל"ה)
אגב רועית (?) לא מצי אמר כל מה דאית
ליה (סס פ"ז פ"ג)

אגב דזיוותיהו דעבדי משתפך (פסחים
פ"ה ס"ה)
אגב יוקריה הוה מפסע ואזיל (יבמות
פ"ב ק"ה)

אגברו חמרא אדרדקי בי היכי דלימרו
מירתא (סנהדרין פ"ד ל"ח)
אגב שיטפך רהיט לך גמרך (שבת פ"ט
ק"ב)

אגלי דרעא נפל נהורא בבי דינא [פ"י
זה נאמר על אשת אב"י דבררה (כ)
הנה עובדא] (כתובות פ"ה ס"ה)
אינלאי מילתא שפיהה דובשא ואוקמוה
על אינר שורא אתא זבורי
ואכרזה (חלק ק"ט)

אגמירו

(ו) כן הוא גרסא דר"י אבל בגמ' סיעתא מן שמיא הוא . (ז) בגמרא גדולי . (ח) כן הוא בחלק
ובסוכה הנקרא שוכה . (ט) כראשונים הר"ן והרשב"א לא מפרש' כך רק על קבורת סיד והרגל
שהוא הסוק העכרים היות עבים בלדס חוץ מהגוף . וכתין זה מלאנו בנרכות דף ס' סע"א שזיב
מאה וחד נברי נחד אכריה ופי' שס רש"י בזרעו , אבל מדברי התוס' כאן נראה מעט כפיר'
המחבר . (י) הרב פחד יצחק מניא פ"י זה וכתב כך מלאתי בפי' אחד כתב יד וגרסא כי הוא זק
ולא ידע שס הספר ואס המחבר . (כ) אולי ל"ל דכרנא הוה עובדא .

אגמירו בניכו תורה כי היכי דליגרסו בהו
(ברכות פ"ג ו"ג)

אגרא דפירקא ריהטא אגרא דכלה
דוחקא אגרא דשמעתא סברא
אגרא דבי טמא שתיקותא אגרא דתעניתא
צדקתא אגרא דהספדא דלויי אגרא דבי
הלולי מילי (שס פ"א ו')

אגרא דנפיק לי מינך הב ניהלי להאי וזוי
דידי כרקיימי קיימי (ל) [פיי השכר
קה לך והנח לי את שלי] [חלק ק"ט]
אגרת אולת אסיא בלוסיא מתקטלא
בחוק קבל [פיי להש הוא למי
שעובר בין ב' נשים שיושבות בפרשת
דרכים א' מכאן וא' מכאן] (מ) [ע"פ ק"ח]
אדאכיל רב הונא בריה דרי יהושע הדא
אכיל רב פפא ארבע אדאכיל
רב פפא (נ) הדא אכיל רבינא תמניא
(פסחים פ"ח פ"ט)

אדאכלת כפנייתא בבבל (ז"ב פ"ז ק"ז)
אדהבי והכי אתא שונרא קטעיה לידא
דינוקא [פיי שונרא חתול וקטע יד
התינוק שמביאים למול] (ז"ב פ"ז פ')
אדהבי נשבא זיקא אמר כמה ככרין
דנרד למרי דיביה (ז"מ פ"ז פ"ז)
אדהבי נשב זיקא ואווש ביני קני [פיי
נשב הרזה ועשה רעש בין הקנים]
(שס)

אדוני המלך מכל סעודה שעשית קשה
בעיניך ליתן לי פרוסה א' ואיד (ס)
פרוטה אחת (ברכות פ"ה ל"ח)
אדונינו המלך עמך ישראל צריכים
פרנסה (שס פ"א ג') ונס סנהדרין
פ"ח ע"ז)

אדהלא אברעיך זבונך זבין [פיי בעור
שהחזר על רגלך מכור ואר
חתמהמה] (פסחים פ"י ק"ג ונס סנהדרין
פ"ח ו"ג)

אדכר מאי עבדת באורחא (ע"ז פ"ב ע"ז)
אדלא אבידנא בהישנא [פיי הבהרות ור"ל

הזקן הולך ופניו טוחות ואו אומר כן (שבת
פ' כ"ג ק"ב)

אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו
הרבה מלמטה מטמאין אותו
מלמעלה בעוה"ז מטמאין אותו לעוה"ב
אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו
הרבה מלמט' מקדשין אותו מלמעל' בעוה"ז
מקדשין אותו לעוה"ב (יומא פ"ג ל"ט)
אדם איפר דים מרה (סוטה פ"א ה')
אדם הראשון לא הותר לו בשד לאכילה
(סנהדרין פ"ו ג"ט)

אדם הראשון סמוך העולם ועד סופו היה
(תנינא פ"ב י"ב ונס סנהדרין פ"ד ל"ח)
אדם הראשון נמו אי הוה שקילא בהדיא
הוה מאיסא ליה [פיי גם לו היה
הבשר מאוס לכן הפיל עליו תרדמה]
(סנהדרין פ"ד ל"ט)

אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע היה
שני למן היום אשר ברא אלקים אדם
על הארץ וגו' (תנינא פ"ב י"ב סנהדרין
פ"ד ל"ח)

אדם יחירי נברא מפני שלא יאמרו המינין
הרבה רשויות בשמים ומפני שלא
יהיו הצדיקים אומרים אנו בני צדיק
והרשע בן רשע וכדי שלא יהי המשפחות
מתגרות זו בזו ומפני הנולדים שיאמרו
קרקע זה לאבינו הראשון (ע) (סנהדרין
פ"ד ל"ח)

אדם מביא חטים חטים כוסס פשתן פשתן
לובש בתמיה (יבמות פ"ו ס"ג)
אדם נושא אשה על אשתו הראשונה
זוכר מעשה הראשונה אתה עובתני
ושבתני [זכו] התשבה אשה עולה
(ברכות פ"ה ל"ב)

אדם עשוי שלא להשביע את עצמו
(סנהדרין פ"ג כ"ט ז"ב פ"י קע"ה)
אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים
עצמו רשע (יבמות פ"ב כ"ה)

אדטנרריתו (פ) נרטי בי אביי זילו אכלו
בישרא

(ל) לפי פסע הדברים אמר אלעזר לדיון תן לו לזה הסכר מה שמניע לי ממך ואפשר ליתן ממכסי .
(מ) סתמן וכשפ"ס (ג) אלו אמר לטון הנמרל ולפי סיעת הנמ' ל"ג גם כאן רב הונא כריס דרי' יוסעפ .
(ס) נגמ' ליתא הוא' ד' (ע) נגמ' מאונה הנ' (פ) נגמ' אדמנמיתו ונמרוך ערך נרס אדמנמיתו .

בישרא בי רבא (פי' אם גררתם העצמות לא תאכלו הבשר (ב'ב' פ"ב כ"ב)

אדם(ק)ורך (ס) יקיר זיל קיין קריך וצלי פי' בעוד שיש לך רב שאל ממנו (מסנהדרין פ"ד ל"ג)

אדמו ליה כתנינא דשבעה רישוותיה (קדושין פ"ח כ"ט)

אדמקוטרך עלך זיל הדור (פי'ק)מקוטרך מלבשוך וריל בעוד שלמודך בדרך חזור עליו] (ע"ו פ"ד נ"ח)

אדמקפינא אדרי אעול בהא (פי' קפנרדי' ככה דאסור] (מגלה פרק ד' כ"ט ע"א)

אדרבא רחמנא ליצולן מדעתא דידך (פי' נוסרי(ר) אין דבר רק בהשכו] (ב"ק פ"ו ס"ה)

אהדר ליה כרילא דיאלי ונקרינחו לעיניה (פי' הודרום שהניה בבא בן בומא מן החכמים ועשה לו עטרה משער שרץ שקרוין ריבו סביבות עיניו וניקרו] (ב"ב פ"ח ד')

אהדר ליה בכדיחותא הלש דעתיה דרב ששת אישתיק רב אהדרו בר אמי ואתיק תלמודיה אתא איטיה וקא בכיא קמיה צווחא צווחא ולא אשנה בה אמרה ליה הוי להני הדוי דקא מצית מינייהו בעא רחמי ואתסי (פי' אישתיק נעשה אלם והיא א"ל ראה השדיים הללו שינקת מהם והוא נהפך לרחמים עליה ונתרפא] (סס פרק א' ע')

אהרריה רבינא דלא אשבה דריק כוותיה (גיטין פ"ד ל"ז בכורות נ"ו וגם בכמות ט"ז)

אהררינהו רב יוסף לאפיה אמר בשלמא ריביל איצטריך סדיא יחיד ורבים הלכה כרבים קמלין הרכה כחוד (ב"ק פ"ט ק"ב ע"ו פ"א ז')

אהורייה דר' הוה עתיר משבור מלכא (שבת פט"ו קי"ג)

אהנייא ליה שמוותיה לסבא וא"ל שמוותיה וא"ל שימותיה (כמוכות פ"ב י"א)

אהנייא ליה צלותיה לר' דלא לישווייה בני ממורי (שבת פ"ב ל')

או איהו לימות מקמה או איהו תימות מקמה (מ"ק פ"ג י"ח)

או אתון בעון מנאי מילתא או אנא אבעי מיניכו (ב"ק הכוזב כ"ט)

או גלי או נסיב בת מינד (יבמות פ"ד מ"ה) או חברותא או מיתותא (טעני פ"ג כ"ג) או קום גלי או קביל עלך שמתא (מנחות פ"ג ל')

אודנא דשמעא זמרא תעקר (טועה פ"ט מ"ח)

אווזא בווזוא ריאה דיריה בארבעא (מלין פ"ג מ"ט)

אוי לה לרבנות שמקברת את בעליה (פסחים פ"ח פ"ו)

אוי להם לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עה"ב בעה"ז (פוריות פ"ג י')

אוי להם לאויה שאיברו ואין יודעין מה איברו כומן שבהמ"ק קיים טובח מכפר עליהם ועבשיו מי מכפר (ספ"ב דסוכה נ"ה)

אוי לו לעולם שאבד מנהיגו אוי לה לספינה שאבד קברנטה (פי' מוליך הספינה נקרא קברניט] (ב"ב פ"ה ל"א) אוי לו לבית השלפת עוברת בתוכו (פי' שהלפת היא רעה ומחלה] (ברכות פ"ו מ"ד)

אוי לו לטרפון שזה הורגו (גרוס פ"ח ס"ב) אוי לו לזה שהרגו נחמיה (כמוכות פ"ו ס"ו)

אוי לו לדור שאתה פרנסו שאין אתה יודע בצערן של ת"ח במה הם מתפרנסים ובמה הם ניוונין (ברכו' פ"ד כ"ח) אוי לו לפוסל את זרעו ולפגום את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוננת לו

(5) בגמרא אלמוקד יקוד וצערך ערך קד הגרסא אלמוקדי קרי קוד וכו' ומפרשי מלשון בית המוקד - (ק) בגמרא הגרסא אלמוקוטרך עלך זיל הדך וסונית הש"ס אינו סוגל הפי' שחדם לנו מהמכר ז"ל. (כ) גם כאלן נראה שראש בעל סחד יתק הכ"י הכ"ל ולא ידע מי המומכר ומה שם הספר.

אוי לכס שתי ורועותי שהם כשני ס"ת
 שנגללין (סנהדרין פ"ז סיח)
 אוי לנו ששקל עלינו הכתוב קלות
 כהמורות [פ"י דכתוב וקרבתי אליכם
 למשפט והייתי עד ממחר וכו'] (תנייה
 פ"א ה')

אוי לנו שראינוך בכך אמר להם אוי לי
 אם לא ראיתוני בכך (תענית פ"ג כ"א)
 אוי לרשע ואוי לשכנו טוב לצדיק ומוב
 לשכנו (סוכה פ"ה כ"ו)

אורא דארץ ישראל מחכים כך אמר רי
 זירא (ב"ב פ"ט ק"ח)

אוכליה נהמא דשערי וכסא דהרסנא
 ואשקיה שיכרא ולא אחוי ליה
 ב"ה כי היכי דלישתלשל [פ"י רפואה זו
 התקין שמואל לרב] (סבת פ"ד ק"ח)
 אוכלין תרדין ושותין שכר ומתריזין בפניו
 [פירש כך עושין עובדי פעור
 (סנהדרין פ"ז ס"ד)

אוכלא בחיורא לקיא חיורא באוכלא
 לקיא (מו"ק פ"ה ל"ח)
 אוכלא למשניה סומקא לבישריה חיורא
 לרדיא (ס"ט)

אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים
 כשהן יורדין וירדין עד עפר וכשהן
 עולין עודין עד לכוכבים (מגילה פ"ק ט"ז)
 אוצר ברום (ח) ניא בלוס עיין בהשממות
 (גיטין פ"ו ס"ז)

אוצרות מלכים למלך ושאר ביהו שבזוין
 מחצה למלך מחצה לעם (בבב"א
 פ"ב כ')

אוקי טמונא בחוקת מריה (קידושין פ"ב מ"ה)
 אוקמי גירסא סיעתא מן שמייא הוא
 [פ"י שלא ישתכח תלמודן] (מגילה
 פ"א ו')

אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו [פ"י
 כבודו לנשותיכם] (ב"מ ס"ה כ"ט)
 אור הנר בברור חיל משתה שם משתה
 שם (סנהדרין פ"ד ל"ב)

אורח ארעא למישבק איניש גולפא
 ומשבא לאושפיזא [פירוש גולפא

קנקן

(ט) זה נוסחה כע"י הלל בגמרא ח"י להס לננים שבעמותהס וכו'. (ח) עיין בערוך ערך אורח.

לו אליהו כנסתו והקביה רוצעו וכל הפוסל
 פסול ואינו מדבר בשבחה לעולם (קדושין
 פ"ד ע')

אוי לי מיצרי אוי די מיצרי (ברכות פ"ט
 ס"א עירובין פ"ב י"ח)

אוי לי (ט) שהחברתי את ביתי ושרפתי
 את היכלי והגליתני בני לבין אוהיע
 (ברכות פ"א ג')

אוי לי מבית ביתוס אוי לי מאלתן אוי
 לי מבית הנין אוי לי מלהישתן אוי
 לי מבית קתרוס אוי לי מקולמוסון אוי
 לי מבית ישמעאל בן פיאבי אוי לי
 מאגרופן שהם כהנים גדולים ובניהם
 גוברים והתניהן אמרכלין ועבדיהם חובשין
 את העם במקלות [פ"י ביתוס כ"ג היה
 מאלותן פ"י מקלותיהן שהיו בעלי זרוע
 (פסחים פ"ד כ"ו)]

אוי לי שמה בשביל שסרהתי עולם
 השוך בעדי (ע"ז פ"א ח')

אוי דהם לאומות שאין להם תקנה שני
 תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברזל
 אביא כסף ותחת העצים נחשת ותחת
 האבנים ברזל תחת ר"י עקיבא וחביריו מאי
 מביאין ועליהם הוא אומר ונקיתי דמם
 לא נקיתי (ר"ה פ"ב כ"ג)

אוי לי שנתפסתי על דבר אחר ואיני
 ניצול [וכו'] שאתה עסקת בתורה
 ובגמ"ה ואני לא עסקתי אלא בתורה (ע"ז
 פ"א י"ז)

אוי לי שנשתמשתי בכתרה של תורה
 (נדרים פ"ח ס"ב)

אוי לי שנתתי פתי לע"ה (ב"ב פ"א ח')
 אוי לי לשלש שנים שאיבדתי בבית
 אבא (נה"פ פ"ה מ')

אוי לי אם אומר אוי לי אם דא אומר
 אם אומר שמה ילמדו הרמאין ואם
 לא אומר שמה יאמרו הרמאין אין ת"ה
 בקיאין במעשה ידינו. כך אמר ר' יוחנן
 בן זכאי (ב"ב פ"ה פ"ט)

אוי לי שנשבעתי ועבשו שנשבעתי מי
 מפר לי (ס"ט ע"ד)

אזול עבוד גניבתא עשרין וחרתינ שנין
 ולא אצלחו (ע"ז פ"ב כ"ו)
 אזיל סומקא ואתי חיוורא (סוכב כ"ח)
 אזלו סירור ליה ניהליה (ערכין פ"ז כ"א)
 אי זכי ואיסק ואגמרה לשמעתא מסומא
 דמרה [פ"י צריך לשמוע ההלכה
 מפי הרב] (חולין פ"ג ל')
 אזול אוחבא בדרא דנשי ושקליה לברא
 וקא מהדר ליה עלייהו (כתו' פ"ה ס')
 אזול תברא נסיב אתתא אחריתי עייל
 ליה חדא מיניה (גס פ"ח פ')
 אזול קרשה והבי ליה דוכתא לעייליה
 (צ"ט פ"ח ק"א)
 אזול רבי מויה וטופריה סבר רב נחמן
 דאכשורי (סנהדרין פ"ג כ"ה)
 אזול ר' אלעזר אמרה לשמעתא בי מדרשי
 ולא אמרה משמיה דר' יוחנן שמע ר'
 ואיקד (יבמות פ"י ל"ז)
 אזולא אתלא שרגא אינפח בה נורא
 ואבלתה (שבת פ"ב כ"ז)
 אזורו מוכיה עליו [פ"י מי שאין לו אלא
 חלוק אי לכבסו במועד ובין כך
 מתעט' בכנדיו וחוגר באזור] (נ"ק פ"ק י"ד)
 אח קמן יש לו בבור שטן הוא ויונתן
 שמו [פ"י חרף ועמד על שמועתו]
 (יבמות פ"א ט"ו)
 אחד אכלו לשם מצוה ואחד אכלו לשם
 אכילה נסה (כ"ז פ"ד כ"ג הוריות
 פ"ג י')
 אחד המרבה וא' המפעיט ובלבד שיכוין
 לבו לשמים (זרקות פ"א ה')

אחד

(ב) ככ"מ נראה כי אומ"ל הוא בשר חי חולין ס"ז שבת קכ"ח ספחים ע"ד . (ג) בגמרא וכוונת .

קנקן] מנייה ס"ד כ"ו יומא פ"א י"ב)
 אורה ארעא למיטרה בי חתנא מפי מבית
 בלחא (חולין פ"ה פ"ג)
 אורה ארעא למישרא אומצא לכלבא
 [פ"י (ה) בשר צלי על הנחלים (שבת
 פ"כד דק"ה)
 אורחא רהיקא וצוותין בסימא (סוכה
 פ"ה כ"ב)
 אורייתא נביאי וכתבי דאמר רב הכי
 [פירוש רב נידל נשבע בכך]
 (עירובין פ"א י"ז)
 אורייתין כשרה בנתין לא כשרין [פ"י
 כך אמר ר' יוחנן לועירי שלא
 היה רוצה לישא בתו] (קידושין פ"ד ע"א)
 אורכתא דרא כתיב בה זיל דון וזכי
 ואסיק דנמשך לית בה מששא
 [פ"י אורכתא הרשאה] (ביק פ"ז ע')
 אושפוזא הוה נקיש זמנין הכא וזמנין
 הכא (זבחים פ"ז ס"א)
 אותו היום נשל עשר עטרות ראשון
 למעשה בראשית ראשון לנשיאים
 ראשון לכתונה ראשון לעבודה ראשון
 לירידת אש ראשון לאבילת קרשים
 ראשון לשכון שכונה ראשון לברך
 ישראל ראשון לאסור הבמות ראשון
 לחרשים (שבת פ"ט)
 אותו היום שהכנים ירבעם לבי עגלי זהב
 אחד בבית אל וא' ברן נכנה צריף
 אחד והוה איטליא של יון (שבת ספ"ה ג"ו)
 אותיבו קרי באוניוכו וכתבו ליה (גיטין
 פ"ד ל"ד)
 אותם בני אדם הם אמה ואצבעיהם (נ)
 אמה ומרברים מחציון ושמותיהם
 מבוהלים ארדא וארסא ופילי בריש
 (גס פ"א י"ד)
 איודקור ואכול ושתא ואדליקו שרגא
 עד דאתחוי בליונא דגושפנקא
 ברחוק מילא [פ"י הצורה שבתוך החותם
 נראה מרוב האור רחוק מיל] (גיטין פ"ה ג"ו)
 אזורה לעוקב אחר הנואף מנין ת"ל לא
 תנאף דא תנאף (שבועות פ"ז ג"ז)

אחר שבר אדם ואחר שבר בהמה ואחר שבר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ומשום לא תלין [ובו] ומשום לא תעשוק [בית פ"ט קי"א]

אחור ליה בחלמא אני להרום ואתה לבנות [פי' לצמצם ממון יתומים שכנסם אביהם באסור] [גיטין פ"ה ג"ב] אחוי ליה שוטא דנורא אמצי ליה נפשיה [מ"ק פ"ג כ"ח]

אחוי ליה כמהין ופטריות [שבת פ"ב ל'] אחוי ליה צלף [ט"ז] אחויאו ליה לרב נחמן סוטא בחלמיה [זימא פ"ב כ"ב]

אחוכי קא מחיבת בן נקבוהו בעקביו ותלאוהו בונב סוסייהו והיו מגרין אותו על הקוצים ועל הברקנים [פי' כן עשו לשבנא כשיצא מירושלם לשנחריב] [סנהדרין פ"ג כ"ז]

אחוכי קא מחיבת בי אכתי פש לך גבי פלגא דהיותא [פי' כך אמר ריש לקיש בשמבר עצמו ללודים האוכלים בשר אדם והרגם] [גיטין פ"ד מ"ז] אחור ליה בחלמיה חצבי חיוורי דמליין קיטמא [פירוש כלים קטנים מלאים אפר] [ברכות פ"ד כ"ח]

אחזוקי רעיותא לא מחזקינן [חולין פ"ג נ"ז] אחוי אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכוה שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסדיו ואיבדה את מזביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה וס"ת מונח לך בהיקך אלא [ג] מן השמים ירחמו [עבודה זרה פ"א י"ח]

אחוכו עליה אמר דהו נוליתיהו שקלי דדור אחובו עליה [י"ט פ"ה ל"ח] אחנא [ד] תגריה מזבוגי מיברק [פי' מזבוגי לי סחורה הוא וי"ט לשון קץ] [מ"ק פ"ג כ"ח]

אחר כל אכילתך אכול מלה ואחר כל שתייתך שתה מים ואי אתה נוזק [ברכות פ"ו מ']

אחר ר' אליעזר ללוד אחר דיבין לברוך חיל אחר ר' יהושע לפקיעין אחר ר' גמליאל ליבנה אחר ר' עקיבא לבני ברק אחר ר' מתאי לרומי אחר ר' חנניא בר תרדיון לסיכני אחר ר' יוסי לציפורי אחר ר' יהודה בן בתירה לנציבין אחר ר' יהושע לגודה אחר ר' לבית שערים אחר חכמים ללשכת הגזית [סנהד' פ"ו ל"ב]

אחרי ארי ולא אחרי אשה אחרי אשה ולא אחרי ע"ז אחרי ע"ז ולא אחרי ב"ה בשעה שהצבור מתפללין [עירובין פ"ב י"ח ברכות פ"ט ס"א] אחריפו ועולו אחריפו ופוקו כי היכי דלשמעו בכו אינשי [סנהדרין פ"ח ע']

אמו אנן לא ידענא דמתותא דאיי קא חשיב [גיטין פ"א ז'] אמו אנן קמלי קני באגמא אנן [סנהדרין פ"ד ל"ג]

אמו בקבא דקירא אירבקנא בכו דלא קאימנא פסיכנא לנו לדינא אלא משום דלא צייתיתו דינא [ט"ז פ"ג כ"ט] אמו יעקב אבינו הון מתא הוי דא"ל ללבן נטרי לך נטירות' יתירתא כהוני מתא [פי' חוני מתא שומרי העיר] [ב"מ פ"ז ל"ג] אמו כולי עלמא בני מיהו נינהו [ברכות פ"ג י"ח]

אמו כולוהו בהרא מחתא מחתינהו אלא היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר [פי' בארינה אחר ארגתם כלם לשון תימה אלא דרשהו במקום שאמר לבר] [ט"ז פ"ד פסחים פ"ב מ"ב שבת פ"ב ס"ב קמ"ח חולין פ"ג כ"ח]

אמו כולוהו חמרי לאו כריסיהו חוורין נינהו [גיטין פ"ד מ"ח]

אמו כל דלא ידע הא דרי יצחק לאו גברא רבא הוא [ט"ז פ"ק ז']

אמו לא ידענא דשפיר קאמינא [ב"מ פ"ו פ"ד]

אמו צדיקי אי אכלי תרי ערמי מי סני להו [סו"ט פ"ג ז']

אמו

אמו ר' הנינא בר פפא כיפי תלא לה
 [פי' כיפי נומים] [כתובות פ"ח פ"א]
 אמו תנא בי רובלא ליהשיב וליויל [פי'
 דעבר צרורות בשמים] [גיטין פ"ד ל"ג]
 אימליא (ס) של יון זה כך גדול של רוטי
 והויא שלש מאות פרסת ויש
 בה שסיה שווקים כמנין ימות החמה וקטן
 שבכולם של מוכרי עופות והויא י"ז מיל
 על י"ז מיל ומלך סועד בכל יום באחד
 מהם והדר בה אעפ"י שלא נולד בה והנולד
 בה אעפ"י שלא דר בה נוטל פרס מאת
 המלך ושלשה אלפים בירני (ו) יש בו וכל
 או ואי מהם ת"ק הלונות מעלין עשן חוץ
 לחומה צדו אי ים וצדו אחד הרים
 ונבעות וצדו אחת מהיצה של ברזל וצדו
 אי חולסית ומצולה (מגילה פ"א ו')
 אימרווד לא מר מיפסק ולא מר מיפסק
 [פי' לא עשו סעודה המפסקת
 (כתובות פ"ה ס"ג)]
 אמרתן ארבע מאה פרסי (קדושין פ"א מ')
 אי אנרא לא פגרא ואי פגרא לאו אנרא
 (בבא מליעא פ"ה ס"ט)
 אי אומנא אי ננבא אי מהולא (שבת קנ"ו)
 אי איכא צורבא מרבנן דמעביר במיליה
 מוסיפנא ליה והויא חילופיה (תנינא
 פ"א ה')
 אי איכא מאן דשמע עלי מילתא לימא
 (ברכות פ"א ה')
 אי איכא דאית ליה דינא ליעול וליתי
 (שבת פ"א ו')
 אי איכא דשאל ליה במתניתא דרי הייא
 ורי הושעיא ולא ששמינא ליה
 ממתניתין נפילנא מאיסקריא דספינתא
 ומבענא (תענית פ"ג כ"א)
 אי אפשר לעולם בלא בסס ובלא
 בורסקי אשרי מי שאומנתו בסס או
 למי שאומנתו בורסקי איא לעולם בלא
 זכרים ובלא נקיבות אשרי מי שבניו
 זכרים או לו למי שבניו נקיבות (קדושין
 פ"ד פ"ב פסחים פ"ה ס"ה צ"ב ט"ז וק"תו
 בחלק ק')

אי אפשר לבית המדרש בלא הירוש
 (תנינא פ"א ג')
 אי יתיב מר וגרים לא הוה מליך מר
 (תענית פ"ג כ"א)
 אי אמר מלכותא עקרנא עקר עקר מורי
 ולא הדר ביה (צ"ב פ"ג ג' ערכין פ"א ו')
 אי אמר לי קב"ה ויל בההוא עלמא כד
 הוין לא בעינא דנפיש בעיתותיה
 (מ"ק פ"ב כ"א)
 אי אמרא לי אם קריב נותחא לא תנאי
 (ערוזין פ"ו ס"ה)
 אי אמריתו לי מוטב ואי לא מסריקנא
 לבסרייכו במסרקא דפרזלא (גיטין
 פ"ה ל"ז)
 אי אתשיל אשבעתא ניהדר ואי לא לא
 ניהדר (כתובות פ"ז ע"ז)
 אי אתה יודע שישאל בזמן הזה דווין
 דחופין סחופין ומטורפין ויסורים באים
 עליהם (יבמות פ"ד מ"ז)
 אי אתרחיתו לי עד לאורתא הוה אכלינן
 מיניה השתא לא אכלינן מיניה (שבת
 פ"ט קל"ז)
 אי בטלי יהירי בטלי אמגושי אי בטלי
 דייגי בטלי גיור פטי [פי' יהירי ישראל
 המתיהרים בפרשי'. אמגושי מינין
 המשניאים. דייגי רשעים מישראל. גיור
 פטי אנשי שוטרי המלכות] (חלק ל"ח
 שבת פ"ב קל"ט)
 אי בעו צדיקי ברו עלמא שנאמר בי
 עוונותיכם היו מבדילים (סנהדרין
 פ"ז ס"ה)
 אי בעו ביעתא לחולה ולא אשכחו (שם
 פ"ז ס"ד)
 אי בעי האי צורבא מרבנן הוה היי (תנינא
 ה' כתובות פ"ב קי"א)
 אי בעי טעין הכי ואי בעי טעין הכי
 (כתובות פ"ב ק"ה)
 אי בעי מיניה כל הללי דעלמא הוה אמר
 ליה (שבת פ"ח ע"ז)
 אי בעית אימא אנוחי נמי מנחינן קיים
 לא אמרינן (ביק פ"א י"ז)
 אי

(ה) כל המאמר הזה אינו נזכר אלא בעין יעקב. (ו) צ"ב כי בני.

הלשא דעתיה (צ"ק פרק י"ב ק"י)
 אי הוה חיות לאיתרחושי לך ניסא הוה
 איתרחיש לך ניסא כריה בן דוסא
 דמיתן [ע"י] דובי בקרניהו (צ"מ פ"ט ק"י)
 אי הוה ידענא דדחרי רבנן כולי האי לא
 הוה קמיכנא לחו (צ"ב פ"א ד')
 אי הוה ידענא דרגליתו למיעבד הכי לא
 איעכבי (חולין פ"ח ק"י)
 אי הוה לוי הכא הוה פסיק (י) לאפך
 פולסי דנורא (צ"מ פ"ד מ"ו)
 אי הוי סנו (ג) הוה גמירן מפי (מדרס פ"ז
 י תענית פ"א ז)
 אי הוה יתבי ליה כל חללי דעלמא לא הוי
 משני בדיבוריה (חלק ז"י)
 אי הוה באתריה דרב יהורא אחוינא כך
 חורפאי (חולין פ"ח ק"י)
 אי הוה התם הוה נקיפא בשיפולי
 גליטאי * ורדיפת אבתראי (חלק ק"ב)
 אי הכי לא הוה גברא דרחים לי דהה
 מורע לי (נגילה פ"א ט"ו)
 אי הכי אימא לבו מילתא דשווייא
 לתרוויבו (ב) (צ"ק פ"ו ס') *
 אי הכי אמריתו בה טובא אמריתו בה
 (סנהדרין פ"ה מ"א)
 אי הכי אמר אבא רא ידע בטילי דשבתא
 ולא כלום (שבת פ"ה כ"ג)
 אי הכי אמר אבא רא ידע בטרופות ולא
 כלום (חולין פ"ג מ"ה)
 אי ודאי קטל ליכחיוהו עיניה (סנהדרין
 פ"ג כ"ז)
 אי זינד עלך ספרך כאן [פי] בתמיה
 וכי איש מלחמה יהיה בעל תורה (צ"ב
 פ"א ד')
 אי זכאי הוה לי מקמייתא (יבמות פ"ז ס"ד)
 אי זכאי גמירתי לשמעתי מעיקרא
 (שבת פ"ב כ"א)
 אי זכיתו כל מאי דבעיתו עבידו (בי) ואי
 זכינא ככו איכלו גבאי בספינתא
 (בכורות פ"א ח')

אי בעית אימא לאו אורחא דמלכא
 מישתיה בלא מיבכא (חולין פ"א ד')
 אי בר אחתיך דיילא הוי הוי בשוקא
 קמיה לא תחליף [פי] דיילא שוער
 החמך וי"א שומר המצוה ומזיזין כ"ע
 לרין] (יומא פ"א י"ח)
 אי בר אוריין הוא יאי ואי בר אוריין ובר
 אבתן הוא יאי ואי בר אבתן ולא בר
 אוריין אשא תיכליה (מנחות פ"ה כ"ג)
 אי בת (ז) רמי חמרא במני דפתרא (תענית
 פ"א ז)
 אי גדייא יאי יסק לתרטרא * וא"ד
 לתמירא [פי] לתמיד של שחר וערב
 זמלת תרטרא לא ידעתיה] (פסחים פ"ד ג"ז
 כריתות פ"ב כ"ח)
 אי גמיר רשותא למה ליה למישקל
 (סנהדרין פ"א ה')

אי גמירנא גמירנא ואי רא אזילנא
 וגמירנא (שס ח')

אי גנבי גנבי מנבוי מדידן אי אכלא ארעא
 אכלה מדידן (ברכות פ"ג י"ח)

אי [אי] [י"א] דירעיה [ואי] [י"א] דלא ידעיה
 ולא אקפד (ח) לחו (שס י"ט)

אי דרית דורא דלינא ואי לא לא דלינא
 [פי] אם תסיעני לישא המשא על
 כתפי אשא] (החובל כ"ב)

אי דמיון עלייכו ככשורא לחיי ואי לא
 לא (כתובות פ"ב י"ו)

אי הדרת כך יהיבנא לך אהתי דשפירא
 מנאי (גיט פ"ז ס"ד)

אי הואי התם (ט) הוה אמינא מילתא
 דעדיפא מכולהו (חגי פ"א י מנ"פ פ"א ז)

אי הוא מטא התם [להאי פסוקא] רא
 הוה צריכא לך ולהושעיה רבך
 (תענית פ"א ט')

אי הואי לי רמינא לך ירושלם דדהבא
 (מדרס פ"ו ל')

אי הוה שכיבנא לא אמרי לבו הא מילתא
 (ע"ז פ"ד כ"ה)

אי הוה ידענא דררכיה דמר הכי לא הוה

(1) צנע' אבין . (ח) צנע' א"ד דלא ידעי וא"ד דידינו ולא איכסת להו . (ט) כן הוה צנע' אב' לב
 בחנינה אמרי להו דדי עדיפא מדידכו וכיומא פ"ה מדידהו . (י) צנע' אב' מסי . (כ) תענית פ"ו הו
 גמירי . (ג) סנהדרין ל"ב לתרוויבו הוה משום א' הען .

(ב"ב פ"א ט"ז)

אי חזי בבואה (מ) לבבואה וידע דאתי לביתיה [פ"י אם אראה (ל"ל ראה)] בחלון

בדרך המבוי] (הוריות פ"ג י"ד)

אי הויה לך לא אולא מינך ואי לא כפרת בה' (מ"ק פ"ג י"ח)

אי חקלאה מלכא להו דיקולא מצואריה לא נהית [פ"י איש שדה יהיה מלך לא יחסר מנהגו ופ"י דיקולא סל] (מגילה פ"א ז')

אי השיבנא ברקיעא נוזר אני עליך שלא תעבורי בישוב לעולם (ע"ט ק"ב) אי השיבנא נעוילווה ללוי ועידוה ללוי (ברכות פ"ג י"ח)

אי ידעי כולי האי לא ציערתוך (קדושין פ"א נ')

אי ידעינן ביה דלא משני אלא בהני תלת מהדרין ליה ואי במילי אחרוני לא מהדרין ליה (ב"מ פ"ב כ"ד)

אי יתיב מאי אמר רבה בר שילא דמאי למפוחא דמליא ויקא (תענית פ"א י"ב)

אי יתיבנא מורד במלכות הואי וקטלין לי ואולו בתריה (חלק ק"א ברכות פ"ב ס"ג)

אי לאו דרמאי שיכרא לא איעתרי [א"ד ובוי] אי לא דעבדא שיכרא לא

מיעתרי (ע"פ ק"ג) [ע"ין סס הגירסא]

אי לאו דדלאי לך חספא מי (ג) משכחת מרנינתא תוחיה (יבמות פ"י ל"ב מכות פ"ג כ"א ב"מ פ"א י"ז)

אי (ג) לא עבדת לא עבדת אי עבדת אמאי לא עבדת בדפסרוך (יומא פ"ב ע"ז)

אי לא קטלת לא תדחל (סנהדרין פ"ד ל"ב) אי לא מפיסייתו להו מחינא להו בסילא

דלא מבע דמא (כתובות פ"י ל"א)

אי לא אתית מחינא לך בסילא דלא מבע דמא (ב"ב פ"ט ק"ח)

אי לא אתעביד בה איסורא מתעביד ניסא (ע"ז פ"א י"ח)

אי לא דחיישנא איקרא דבריייתא הוה פרענא בית השחיטה ככהמה (סס כ')

אי לא קבליה עליה באלוה לא מדרי (ע) הוא (סנהדרין פ"ז ס"ב שבת פ"ו ע"ב כרימות פ"א ג')

אי לא כוין דעתיה (פ) מהינן ליה במרופתא דנפחאי עד דמכוין דעתיה (ברכות פ"ה ל"ד מגילה פ"ב כ"ה)

אי לא נסיבנא כהנתא לא איעתרי. אי לא נסיבנא כהנתא לא נלאי רב ספא ורב כהנא אמרו כך (כסחים פ"ג מ"ט) אי לא איתרחיש ניסא סבינתין (קדושין פ"א כ"ט)

אי לא יהיבנא לך טפי סורתא מיחוי כריבית (ב"מ פ"ה ס"ט)

אי לאו דאמר ר' יוחנן קנין סירות כקנין הנוף דמי לא מצא ידיו ורגליו בבהים (גיטין פ"ד מ"ח)

אי לאו דקא מכריו ברקיעא הזהרו ברי מאיר ותורתו נשויתיהו לרמך תרתי מעי (קדושין פ"ד פ"א)

אי לאו תורה כמה נחמן בר אבא איכא בשוקא (סס פ"ג ל"ג)

אי לאו דאיפגרת הוה עבדא טפי (כתובות פ"ג ק"א)

אי לאו זעירי את לא הוה מהדרין כך (סנהדרין פ"ו ס"ו)

אי לאו דצריך לבריייתא בעינן רחמי עליה ומבטלינן ליה (תענית פ"א ח')

אי דאו דצריך לעלמא בעו רבנן רחמי עליה ומבטלינן ליה (ב"מ פ"ז פ"ה)

אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא (אלו דברים ס"ח)

אי לאו דמכריו ברקיעא הזהרו ברימאיר(ג) ותורתו סבינתך (סס ק"ב)

אי לאו דקרו לי בבלאי שרי איסורי שרינא ביה טובא (שבת פ"ז ס')

אי לאו דקלסך גברא רבה הוה אמינא מתני ר' עקיבא(ח) (מכות פ"ג כ"א יבמות פ"י ז')

אי לאו יהודה בר קניסא את גזרתהו לישקך בגזירא דפרוזא (ב"ק פ"ז פ"א)

אי

(מ) בנתי' מוסיף הגרס'. (נ) בב"מ לא. (ס) אינו בנתי' והוא בע"י. (ע) בכלל עירב הגרסות (פ) טרוב גרסות יש כלן. (ז) ס"ס ו"ל' צחינא. צחמני. דהוה מעשה צרכי חגיגה בן דוסא יב"ב"י דפגשי באגרת בת מוחלת. (ק) עירוב נסחאות יש בכלל.

וחלוקי שעתא חלוק (ביק פ"י קי"ז)
 אי מקדשנא לך אולת לבי רב איל אין
 [פי כך אמר בת נלבא שבוע לר'
 עקיבא] (כתובות פ"ה ס"ב)
 אי מר רא מזורק ליה אינש אוהרינא
 לא מזורק ליה (ב"ב פ"א ט')
 אי מר לא יהיב ליה אוהרינא לא יהיב ליה
 (יבמות פ"ד מ"ה)
 אי משיך נהוריה נידע דמשיך (ה) שתיה
 (סוריות פ"ג י"ב)
 אי מישתעינא אמרי בי מילתא וחסמין לי
 (סוטה פ"ו ל"ה)
 אי מתפח קטינא חריך שקי עבירנא יומא
 טבא לרבנן (ברכות פ"ו מ"ז)
 אי מר רבה את תלמידא ואי מר רבה
 את תלמידא. [פי מה כך אם זה
 גדול מזה] (סנהדרין ק"ט)
 אי נהמא בעית לא הוה לך באתרך נהמא
 למיכל דשקלית ואתיא להכא (תמיד
 פ"ב ל"ב)
 אי ניהוי ביהושע בן נון לא יהיבנא ליה
 ברתי (יבמות פ"ד מ"ה)
 אי ניהא לך לא תמסריה לההוא גברא
 לדיריה ומלכותיה בידיה דהר גברא
 (גיטין פ"ה י"ז)
 אי נייפת איתגופי הפוכי בעיסקא טב מינך
 (יבמות פ"ו ס"ג)
 אי נקטיה ביד מאן מרמי ליה מאן (תניגה
 פ"ב ט"ז)
 אי סייפא לא ספרא ואי ספרא לאו סייפא
 [פי תורה קנין אי מיבעיא ולא נם
 הוית איש מלחמה (ע"ו פ"א י"ז)]
 אי פשיטא לך מילתא כנהורא דאנפשות
 קאתי רוצח הוא וניתן להצילו בנפשו
 ואי מספקא לך מילתא כלילה יהי בעיניך
 כנגב ולא ניתן להצילו בנפשו (פסחים
 פ"א ב')
 אי צורבא מרבנן הוה נקיט ליה שוקא
 (בי"ב פ"ב כ"ב)
 אי ציית ציית ואי דא אמרין ליה תיב

אי ראו דנהמני את לא הוה משרדנא ליה
 ניהליך (גיטין פ"ד מ"ה)
 אי (ר) לאו דרי גברא רבה הוא כספיתיה
 (שבת פ"א ג')

אי לאו זיקא עברי להו סמא והוי (ב"מ
 פ"ט ק"ו)

אי לאו דאדם חשוב אנא כפא אכיפי למה
 לי הא חזו למיזגא (שבת פכ"א קמ"ב)

אי לאו דאדם חשוב אנא סבינא אבר יונה
 למה לי הא הוי ליה לאומצא (סס)

אי לאו עכברא הורא מנא ליה מיסתברא
 היכא דאיכא איסורא התסקנסינן (גיטין
 פ"ד מ"ה ערכין פ"ט ל' קדושין פ"א ג')

אי לדירי ציית יתיב תרי סרי שני אוהריני
 (כתובות פ"ה ס"ג)

אי מאן דסאני לי הוה לא הוה מצי
 לאוקומי נפשיה (סוכה פ"ב כ"ב)

אי מההוא הוה אמינא ה"מ זמרא דמנא
 אבל דפומא שרי קמלין (גיטין פ"א ז')

אי מחית באפאי הוה מזדהרנא בשטרי
 (ב"ב פ"ג כ"ט)

אי משאי לגביה לא איצטריכי לך (גיטין
 פ"ה כ"ח)

אי מנאי דירי אפי' האי נמי דכתבת לא
 ניהא לי (כתובות פ"ד כ"ג)

אי מינן מלכי מינייבו אפרכי ואי מינייהו
 מלכי מינן אפרכי (ע"ז פ"א ח' מגילה
 פ"א י"ב)

אי מירכס חדא מיכפרנה באירך חבריה
 (כריתות פ"ו כ"ד)

אי מיסתיעיא זיל עביר (ט) אין עוד מלבדו
 כתיב (סנהדרין פ"ו ס"ו חולין פ"א ז')

אי מלכא אנא (ח) אמאי לא קאתית לגבאי
 עד האירנא (גיטין פ"ה ג')

אי מסינא לך מינסבת לי אמרה ליה אין
 (כתובות פ"ה ס"א)

אי מפשרת ליה דיבורא אתי למינוייה [פי'
 למינוייה להשביחו] (גיטין פ"א ג')

אי מצי למיבעי רחמי דתו לא שביבנא
 אוילנא ואי לא לא אוילנא הואיל

(ר) כגמרא דאי: (ט) בחולין גרס שקולי לא מסתייעא מילתך. (ח) כגמרא עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי. (א) כגמרא דמסקי.

אמסחתך וקבל זונך (ב"ק פ"ב כ"ג)
 אי ציות מוטב ואי לא צבית זוודתא
 לאידך (מ"ק פ"ג כ"ז)
 אי צייתת צייתת ואי לא מסקנא לך רב
 מאונך (סנהדרין פ"ח ח')

אי קאמינא בשישנא (ג) כך וששינא
 לעוקמתך מינך א"ל (ג) רופא אומן
 תיקרא [כך השיב גבוהה בן פסיסא]
 (תלך ל"ה)

אי קטלת לן יאמרו נשוי קטל אי קטילנא
 לך יאמרו טלכא דקטלוהו נשוי (תמיד
 פ"ד ל"ב)

אי קרי לכו רועי צאן טאי אמינא ליה
 (סנהדרין פ"ג פ"ד)

אי קרצתן כינה לא תנאי (ד) אי אמרה
 לי אם קריב כותהא לא תנאי (עירובין
 פ"ו ס"ה)

אי רגילת דררית במאתך דרי ואי לא
 אתייקורי אנא בזילתא דירך לא נחא
 לי (מגילה פ"ד כ"ח)

אי רגליתו לאקדומי אחרוה ואי רגליתו
 לאחרוה אקדומה (שבת פט"ז קי"ט)

אי שמים לא אחיכם אנהנו ולא בני אב
 אחד אנהנו ולא בני אם א' אנהנו מה
 נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גזרין
 עלינו גזרות קשות (רי"ט פ"א י"ט תענית
 פ"ב י"ח)

אי שקל מריה דהאי תורא קבא דקימחא
 ואול תני בי מדרשא אם שהה מעת
 לעת כשרה לא אפסדיה לתורי דשוי כמה
 קבי (ב"ק פ"ה י')

אי שריף טר פינכא אחריתו דריסא אתי
 מיטרא (תענית פ"ג כ"ד)

אי שתיקו שתיקו ואי לא מגלינא עליכו
 הא דאמר שמואל תרתי ורעייתא איכא
 בנהרדעא חדא מיקריא דבי יונה וחדא
 מיקריא דבי עורבתא וסימניך טמא טמא
 טהור טהור (קדושין פ"ד ע')

אי תגרת לו פיץ עמריה (וינא פ"א כ')

אי תשדייה לאוריכך הפוכי בעסקא טב

מינך (יבמות פ"ו ס"ג)
 אידי ואידי באתתא אבל בנברא לית לך
 בה (כוסה פ"א ג')

אידי ואידי בקערה זבוב אונסא נימא
 פשיעותא (גיטין פ"א ו')

איך (פ) על צוארי דברך משיסתר ועד
 עשרין ותרתין ואיל מתמני סרי עד
 עשרים וארבע [פ"ו בעוד ירך תקיפה
 השיאו אשה] (קדושין פ"א ל')

איחו בי קרי ואחתיה בי בזיני [פ"י הוא
 נחבא בין הקשואים לזנות והיא
 נחבאת בין הרלועים להזנות] (מגילה פ"א
 י"ב ונס כסוטה פ"א י')

איחו הוא דכא איבעי לפנוקי כולי הארי
 (כתובות פ"ו ס"ו)

איחו הוא דאפסיד אנפשיה דבעידנא
 דפרעיה איבעי ליה למקרעיה
 לשטריה (ב"מ פ"א ט"ז)

איחי נפשא לא אצלה להחיא נברא
 מצלה ליה (ע"ו פ"ג מ"א)

איחי שויתיה לנפשיה חתיכא דאיסורא
 דקאמר אני טמאתי (ו) (כתובות
 פ"ב כ"ג)

איוב ותרן בממניה היה (ב"ב פ"א ט"ד
 מגילה פ"ד כ"ח)

איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה.
 איוב מעולי גולה היה ומדרשו
 בטבריה. איוב בימי ששום השופטים היה.
 איוב בימי אחשורוש היה. ע"ש (שם ט"ו)

איזהו בן העוה"ב וזהו הסומך נאולה
 לתפלה של ערבית (ברכות פ"א ט')

איזהו בן העוה"ב ענותן שפל בך שייף
 עייל שייף נפיק גרים באורייתא
 תדירא ולא מחזיק טיבותא דנפשיה (סנהד"ר
 פ"ו פ"ח)

איזהו מטבע של איא זקן וזקנה מצד
 אחד בחור ובתולה מצד אחד (ב"ק
 פ"ט ל')

איזהו מטבע של ירושלם דוד ושלמה
 מצד אחד ירושלם עהיק מצד
 אחד

(ב) נגמרא בשישנא . (ג) נגמרא אם אתה עושה כך . (ד) נגמ' אי אמרה לי אם הוא קודם או קרחתן פי' . (ה) נגמ' אדירך . (ו) הלשון הזה אינו נגמרא והוא קסם הכנה לפי מה שכתוב כאן .

אהר (סס)

איזהו מעוות שאינו יכול לתקן זה הבא על הערזה והוליד ממנה ממור (בזנות פ"ב כ"ב חגיגה פ"א ט"ו)
 איזהו עני רשע ערום זה המשהה בתו בוגרת (סנהדרין פ"ט ע"ז)
 איזהו ע"ה כל שאינו קורא ק"ש שהרית וערבית (ז) והרבה דעות הלוקות שם (ברכות פ"ט מ"ו סוטה פ"ג כ"ב)
 איזהו עשיר כל שיש לו נחת רוח בעושרו דברי ר"מ ריש אומר כל מי שיש לו ק' כרמים וק' שדות וק' עבדים שעובדין בהם ר' עקיבא אומר כל שיש לו אשה נאה במעשים ר"י אומר כל שיש לו בהבים סמוך לשולחנו (שבת פ"ב כ"ה)
 איזהו צנוע זה הנפנה בלילה במקום שנפנת ביום (עבודה זרה פ"ג מ"ו)
 איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסים כרשבי"ג דתניא נכסי לך ואהרין לפלוני וירד הראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלוקחת דברי ר' רשבי"ג אומר אין לשני אלא מה ששייר הראשון (כתובות פ"י ל"ה ב"ב פ"ח קל"ז סוטה פ"ג כ"א ערכין פ"ה כ"ג)
 איזהו שוטה היוצא יחיד בלילה והלך בבחיק והקורע כסותו (חגיגה פ"א ג')
 איזהו שונא מתנות יהי זה הרואה מריפה לעצמו (חולין פ"ג מ"ד)
 איזהו ת"ח שמחזירין לו אבירה בטביעות עין זה המקפיד על הלוקו להפכו (שבת פט"ז קי"ד)
 איזהו ת"ח שממנים אותו פרנס על הצבור זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרה ואפי' במסכת כלה (שבת פט"ז קי"ד)
 איזהו ת"ח שבני עירו מצוין עליו לעשות מלאכתו זה שמניה הצנע ועוסק בחפצי שמים (סס)
 איזהו ת"ח זה הרואה מריפה לעצמו (חולין פ"ג מ"ד)

איזהו תספורת של כ"ג א"ל צאו וראו מתספורת של בן אלעשה (סנהדרין ספ"ב כ"ב)
 איזהו אלמנת עיסה כל שאין בה לא משום ממורות ולא משום נתינות ולא משום עבדי מלכים (כתובות פ"ח י"ד)
 איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם יאהב את התוכחות (תמיד פ"א כ"ח)
 איזהו מלחמה שצריכה שתי ידיים היו אומר זה קשת (ע"ז פ"ב כ"ה)
 איזהו היא שמצילתו ממיתה משונה נותנה ואינו יודע למי נותנה נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה (ב"ב פ"א ו')
 איזהו פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיו ואמר רבא (ח) אפי' כגון אליהו בכרמל (ברכות פ"ב ס"ג)
 איזהו ראה שיש בה פניעה שיערו חכמים אחד משבע ומחצה במיל וזה הוא רים [פירש כמטחוי קשת] (ב"ב פ"ב ל"ג)
 איזול איהו אי רתה אי לא רתה (קידושין פ"א ל"ב)
 איזול ואמליך באינשי ביתא אול ואימליך ברבייתהו (ברכות פ"ד כ"ז)
 איזול ואהוי בנתיה דרב נחמן אי קיימך בהימנותייהו (גיטין פ"ד מ"ה)
 אידי דקלימא (ט) ארעא עברא רעייתא ושמן קמינא (י) (סוטה פ"ו ל"ד)
 איילה זו רחמה צר בשעה שבורעת לילך אני מומן לה דרקון שמכישה בבית הרחם ומתרפת ממולדה (ב"ב פ"א ט"ז)
 איתו ליה נהמא דדהבא אפתורא דדהבא (תמיד פ"ד ל"ב)
 איתו לקמיה בישדא א"ל ליטבל מד דמיברי משום דבוכרא הוא (תמורה פ"א ח')
 איתוהו (כ) לדוביאל שרא דפרסאי ואוקמתו בחריקיה (יומא פ"ב)
 איתו חמרי לובאי דפרשי בהברא [פ"י בהכרא

(ז) בסוטה הוסף פה בברכותיו והרבה משוגה בדרייתא דסוטה מצרייתא דברכות. (ח) בנמרא שם איתא אפי' לדבר עברה ולא יותר. (ט) בנמרא דקלימא. (י) בנמרא קייניא. (כ) אינו בנמרא והוא ע"י ושם איתא שינוי לדוביאל.

בהברא בחושך] (תמיד פ"ד ל"ב)
 איתתי כסא דמוקרא בן ארבע מאה זוזי
 ותבר קמיהו ואיעציבו (ברכות
 פ"ה ל"ח)

איתו מידי דסריא ואנני נבך ולימרו
 דנה נפשיה (גיטין פ"ה נ"ז)
 איתינא איגרתא ממערבא דלית הלכתא
 כ"י אלעזר א"ל לבי תיתי
 (שבועות פ"ז מ"ח ב"ב פ"ג מ"ח)
 איכא איניש דעביד בי טיבותא ולא
 פרעתי (מגילה פ"ח ט"ו)
 איכא נברא כי האי ולא בעינא לשדורי
 ריה שלמא (חלק ל"ו)

איכא דאמרי מישתא הוי שתי ל"י ושתיק
 ואיכא דאמרי מישתא הוי שהי
 ליה ושתיק [פ"י רבי יוחנן היה שותה מים
 בבהימ ושתיק עד שגמר וא"ד ר"ל היה
 שוהה להשיב ל"י יוחנן עד שיגמור ובין
 כך יצא] (שבועות פ"ז מ')

איכא דניחא ליה בחלא ואיכא דניחא ל"י
 בחמרא ואיכא דניחא ליה בכספא
 ואיכא דניחא" (ג) ליה בדהבא (קדושין
 פ"ב מ"ח)

איכא דקאי ביני אשפי (ע"ז פ"ב ל"ה)
 איכא חד נברא ביהוראי דקא דאין דינא
 בלא הורמנא דמלכא (ברכות
 פ"ט כ"ח)

איכא משפחה דרבי * דמא ואיכא משפח'
 דקמיט דמא (יבמות פ"ז ס"ד)
 איכא הכי צורבא מרבנן ורב שמואל
 שמיה ותני מתניתא יהי רעוא
 דתהוו כותיה (גוס פ"ד ל"ג)
 איכא (מ) צפרי מליחי בהדן (ב"ב פ"ה ע"ד)
 איכו השתא לא אתאי סנתון לברי [פ"י
 אלו לא באתי נסתנתי לברי]
 (ברכות פ"ג כ"ה)

איכו השתא מנעתן מהאי ברכתא (חגיגה
 פ"א ה')

איכו השתא אישתלאי ואמרי לך רב ר' ור'
 ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן [איכו ר"ל
 מי יתן (ג)] (י"ט פ"א ד')

איכו השתא (ס) שכיבנא לא אמרי לבו
 הא מילתא [פ"י אס עתה מתי לא
 אמרתי לכס הרבר הזה (שבת פכ"ג ק"ב
 ע"ז פ"ד ל"ה ז"מ פ"ה ע"ג יבמות פ"ד מ"ו)
 איכו השתא ספיתו איסורא לבני ביתי (ע)
 [פ"י אם לא באתי עתה נתתם איסור
 לבני ביתי] (חולין פ"ז ל"ה)
 איכו זמסא נפל בפומא דמאן דסני לי
 ולא אמר כי האי מילתא (חלק ק"ז)
 איכו ילדת לי הדא כריסא אוחרית (יבמות
 פ"ז ס"ה)

אילן שאכל ממנו אדם הראשון ר"מ אומר
 נפן היה ר' נחמיה אומר תאנה היתה
 ר' יהודה אומר חטה היתה (ברכות פ"ז מ')
 סנהדרין פ"ח ע'י)
 אילונית דוכרנית דלא ילדה (כתובות
 פ"א י"ח)

אימא אלקא דמאיר ענני ומתצלת (ע"ז
 פ"א י"ח)

אימא בעין גשר (שבת פ"ב ל"ב)
 אימא להו ספו ל"י מאליה [פ"י בן יעץ
 ר' יהודה בן בתירה לאותו גוי שהי'
 משבח שעלהגם הוא לירושלם ולא הכירוהו
 והוא רצה להכשילו (פסחים פ"א ג')
 אימא לא מינשיא ברא [פ"י כמו התשבח
 אשה עולה] (ב"ב פ"ג ל"ז)

אימא ליה מילתא כי היכי דאתוחב דעתי
 (שבת פ"ה י"ח)

אימא ליה לאלהך דליישקול מאי דיהב
 לי (חולין פ"ג ס')

אימא ליה להווא עברא דננא אבבא
 דקאים וליתי (ע"ז פ"א י')

אימור שתק ל"ה במתניתין ואהדר ליה
 במכילתא אוחרית (פסחי פ"ג מ"ח)
 אימיה דאברהם אמתלאי בת בר נבו
 אימיה

(ג) נגמרל ולא ניחא . (מ) נגמ' הוס בני יפרי . (נ) כונית הנמרל אינו סוגל זה הפירוש והוא שייך
 לקמן איכו . וממח' איכו ילדת . (ס) הנוסחה אינו דומה בכל המקומות והלשון הזו ג' אמרו ר' יוסף
 רב נחמן ורבא . (ע) נגמרל לבני ברית .

אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנסה ברוח
שמות (סוטה פ"א ג')

אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנס בו
רוח (סס)

אין אדם עולה לגדולה אא"כ מוחלין לו
על כל עונותיו (סנהדרין פ"א י"ד)

אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו
חפץ דכתיב כי אם בתורת ה' חפצו
(ע"ז פ"א י"ט)

אין אדם דן ג"ש מעצמו (פסחים פ"ו ס"ז
גה פ"ב י"ט)

אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ
מכרוזין עליו מלמעלה (חולין פ"א ז')

אין אדם נתפס בשעת צערו (ב"ב פ"א ע"ז)
אין אדם עומד על ד"ת אא"כ נכשל בהם

[מפסקין] שני והמבשלה הזאת וכו'
(גיטין פ"ד מ"ג)

אין אדם חוטא ולא לו (שבועות פ"ו מ"ב
ב"מ פ"א ה')

אין אוכלוסא סחותה מששים רבוא
(ברכות פ"ב נ"ח)

אין אומרים למי שלא ראה את החדש
יבא ויעיד אלא למי שראהו (גה

פ"א ז')

אין איש מת אלא לאשתו ואין אשה
מתה אלא לבעדה (סנהדרין פ"ב כ"ב)

אין אלו אלא דברי נביאות (עירובין פ"ה
ס' ב"ב פ"א י"ב)

אין אפטרופוס לעריות (כתובות פ"א י"ג
חולין פ"א י"א)

אין ארי נוהם מתוך קופה שר תבן אלא
מתוך קופה של בשר [פי' הצועק

צועק לסכה הנאה (ג)] (ברכות פ"ה ל"ב
חלק ק"ב)

אין אשה אלא ליופי אין אשה אלא
לבנים אין אשה אלא לתכשיטי אשה

(כתובות פ"ה נ"ט)

אין אשה מתעברת ויולדת אלא לרע"א
יום או לרע"ב או לרע"ג (גה פ"ד ל"ח)

אין אשתו של אדם מתה אא"כ מבקשין
סמנו ממון ואין לו (סנהדרין פ"ב כ"ב)

אין

אימיה דהמן אמתלאי בת עורבתאי
אימיה דדוד נצבת בת עדאל אימיה

דשמשון צללפונית ואחתיה גשיין וא"ד
נשיק [פי' שהודיענו שם אימהות אלו

להודיענו יחס הצדיקים וננות המן ואלו
לא נזכרו בתורה ובאה הקבלה לתשובת

המינין] (ב"ב פ"ה ל"א)

אימת חליש על גבור אימת מפניע על ארי
אימת יתוש על הפיל אימת

שממית על עקרב אימת סנונית על הנשר
אימת כילבית עד לויתין [פי' מפניע היה

קטנה וקולה גדול ורואה (פ) שהוא
אדם שממית היא אראנייה בלע"ז סנונית

ארוגרייל בלע"ז כילבית שרץ קטן] (שבת
פ"ח ע"ו)

אימתי בן דוד בא [וכו'] לבשיפול השער
הזה ויבנה ויפול (ויבנה ויפול) ואין

מספיקין לבנותו עד שבן דוד בא [השער
הזה של רומי ששם היה באותה שעה

ולא יבנה בשלישית] (חלק ל"ח)

אימתי ד"ת נעימון בזמן שתשמרם
בבטנך ואימתי תשמרם בבטנך

בזמן שיכונו יחד על שפתיך (עירובין
פ"ה נ"ד)

אימתי ימותו שני זקנים הללו ואני ועתה
ננהיג את הדור [פי' בן אמרו נרב

ואביהו זה לזה על משה ואהרן] (סנהדרין
פ"ו נ"ב)

אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללין
(ברכות פ"א ח')

אין אדם מוציא דבריו לבטלה (גיטין פ"ד
עירובין פ"א ה' תמורה פ"ה כ"ו)

אין אדם משים עצמו רשע (סנהדרין פ"א
ט' יבמות פ"ב כ"ה כתובות פ"ב י"ח)

אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב"ד
(כתובות פ"א ל"ז)

אין אדם מוצא קורת רוח אלא מאשתו
הראשונה (יבמות פ"ו ס"ג סנהדרין

פ"ב כ"ב)

אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת
(כתובות פ"ו ע"ב)

(פ) אולי ל"ל ירח. (ג) ר"ל מתוך הנאה.

אין באורחא דנהר פקוד אולי מיהא לא
הוה מיהא (בכוחות פ"ה ל"ז כתובות
פ"ב כ"ו)

אין בודקין לא מן המובח ולמעלה ולא מן
הדוכן ולמעלה ולא מן סנהדרין
ולמעלה ובל שהחזקו אבותיו משוטרי
הרבים ונכאי צדקה משיאין לכהונה ואין
צריך לבדוק (מתניתין בקדושין ג"ב ע"ז
וקטנו זכר בפסחים פ"א ג')

אין בין נערות לבגרות אלא ששה הושים
בלבד (קדושין פ"ד ע"ט)

אין בין העה"ז לימות המשיח אלא שעבור
מלכויות (פסחים פ"ו ס"ח טבת פ"ו ס"ג
ברכות פ"ה ל"ד חלק ג"ט)

אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חברו א"כ
גדול הימנו בחכמה ובמנין (גיטין פ"ד
ל"ז ע"ז פ"ב ל"ו)

אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבנוף
(מ"ק ג' מנילה פ"א ז' עדיות פ"א
משנה ה' ע"ז פ"א ה' יבמות פ"ג ס"ה)
אין בן דוד בא עד שתכלה מלכות הולה
מישראל (פ) אין בן דוד בא עד
שיתבקש דג לחולה ולא ימצא אין בן דוד
בא עד שיכלו כל שופטים ושוטרים
מישראל אין בן דוד בא אלא בדור שכולו
זכאי או בדור שכולו חיב [פי' הולה שלא
תהא להם שום שולטנות בישראל] (סנה"ד
פ' חלק ג"ח)

אין בן דוד בא עד שתתפשט מלכות
הרשעה (ר) על ישראל תשעה הרשים
(יומא פ"א י' חלק ג"ח)

אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות
למינות . אבדיב עד שירבו המסורות
אבד"ב עד שיתמעטו התלמידים . ד"א עד
שתכלה פרוטה מן הכיס . אבד"ב עד
שיתיאשו מן הנאולה (חלק ג"ז)

אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות
מישראל אלו הן ראש הגולה
שבבבל ונשיא שבארץ ישראל (סנהדרין
פ"ד ל"ח)

אין בנין ב"יה בליכה אין בנין בה"מ דוחה

י"ט (שבועות פ"ב ט"ו)

אין בעלי אומנות רשאין לעמוד מפני
ת"ח בשעה שעוסקין במלאכתן [פי'
במלאכת אחרים] (קדושין פ"א ל"ג חולין
פ"ג כ"ד)

אין בשר המת מרגיש באויטיל [פי' בשר
המת שבחי] (טבת פ"א י"ג)

אין גבי אהשוורוש דיסטים הוא גבי
ליסטים בעלמא מלך הוא (כתובות
פ"ד ל"ח)

אין גזרין גזרה על הצבור א"כ רוב
הצבור יכולין לעמוד בה (ב"ב פ"ג ס'
ע"ז פ"ד ל"ז הוריות פ"א ג')

אין גזרה אלא התוכה (יומא פ"ז ס"ז)
אין גיהנם נעתיב לבא אלא ה"ה מוציא
חמה מנרתיקה ומקריר רשעים נדונין
בה וצדיקים מתרפאין בה (ע"ז פ"א ג')
אין נשמים יורדים ארא בשביל בעלי
אמנה (תענית פ"א ה')

אין דבר טמא יורד מן השמים (סנהדרין
פ"ו כ"ט)

אין דברי תורה מתקיימים אלא במי
שמעמיד עצמו ערום . עליהם (סוטה
פ"ג כ"ח)

אין דברי תורה מתקיימים אלא במי
שמששים את עצמו כמי שאינו דכתיב
והחכמה מאין תימצא (ס)

אין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית
עצמו עליהם (ברכות פ"ט ס"ג טבת
פ"ד פ"ג גיטין פ"ה כ"ז)

אין ד"ת מקבלים עומאה (ברכות פ"ג כ"ב
חולין פ"א קל"ו)

אין דור יתום שרי' אליעזר בן עזרי' שרוי
בחוכו (חגיגה פ"ק ג')

אין דינין את האדם אלא לפי מעשיו של
אותו שעה שני כי שמע אלהים את
קול הנער כאשר הוא שם (ר"ה פ"א ט"ו)
אין דרבה של אישה לחזור על בתי דינין
(גיטין פ"ד מ"ח)

אין אשה מתקנאת אלא בירך חברתה
(מנילה פ"ק י"ג)

אין

(ק) המאמרס חונס כסדרן זנמרח . (ר) ביזמא מלכות אדם ככל הטולם כלו .

האין הנוצע רשאי לבצוע עד שיכלה אמן
 מפי העונים (ברכות פ"ג מ"ז)
 האין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן
 העין [וכו'] אין הברכה מצויה לא
 בדבר השקול ולא בדבר המרוד (ג) אלא
 בדבר הסמוי מן העין (תענית פ"ק ד"ח
 ג"ג פ"ג מ"ב)

האין הנשמים יורדים אלא אם כן נמחלו
 עונותיהן של ישראל [וכו'] אין
 הנשמים נעצרים אא"כ נתחייבו שונאיהן
 של ישראל כליה [וכו'] אין הנשמים
 נעצרים אלא בשביל בטול הרוטות
 זמערשות [וכו'] אין הנשמים נעצרים אלא
 בשביל מספרי להר [וכו'] אין הנשמים
 נעצרים אלא בשביל עוי פנים [וכו'] ואין
 הנשמים נעצרים אלא בשביל בטול תורה
 [וכו'] האין הנשמים נעצרים אלא בעון
 הגור (תענית פ"ק ז')

האין הנשמים נעצרים אלא בשביל פוסקי
 צדקה ברבים ואינם נותנים שנאמר
 נשיאים ודוח וגשם אין איש מתהלל
 במתת שקר (סנה"ד)

האין הדליקה מצויה אלא במקום שיש
 חילול שבת (שבת פט"ז ק"ט)
 האין החולה עומד מחלוץ אא"כ מוחליץ
 לו (ת) כל עונותיו (גדרים פ"ד מ"א)
 האין ההלב נעבר אלא לאחר ג' חדשים
 [פ"י מהר"ן] (כתובות פ"ה ט')

האין הכתמים רשאים לבנות קשרי
 אצבעותיהם עד שיהוו פניהם מן הצבור
 אין הכתמים רשאים להחזיר פניהם מן
 הצבור עד שיתחיל שיצ שים שלום
 ואין רשאים לעקור רגליהם ולידך עד
 שיגמור שיצ שים שלום (סוטה פ"ז ל"ט)
 האין הכי הוה וא"ל הביה הואי ולא
 מוקים במיליה לא תקומו בהריה (ר"ט
 פ"א י"ז)

האין מנחמים רשאים לומר דבר עד
 שיפתח אבל שנאי אחרי כן פתח
 אויב את פיהו והדר ויען אליפו התמני

(מ"ק פיג"ח)

האין המסובים רשאים לאכול כלום עד
 שיטעם הנוצע (ברכות פ"ז מ"ז)
 האין המסמיר רשאי להסמיר בנביא עד
 שיגלל ס"ת (סוטה פ"ו ל"ט)
 האין המת משתכח מן הרב אלא לאחר
 י"ב חודש שנאי נשכחנו כמת מלב

היינו ככלי אובר (ברכות פ"ט מ"ח)
 האין הנבואה (ה) שורה לא מתוך עצלות
 ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק
 ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים
 בטלים אלא מתוך דבר שסחה [של מצוה]
 שנאי והיה כמננן המננן ותהי עליו יד די
 (שבת פ"ב ל' ע"ט ק"ז)

האין העדים חותמין על השטר אא"כ
 קראוהו (כתובות פ"ג ק"ט)

האין העדים חתמים על השטר אא"כ
 יודעים מי חותם עמהם (סנה"ד פ"ג כ"ג)
 האין העולם מתקיים אלא בשביל מי
 שכולם עצמו בשעת מריבה (תולדו
 פ"ו פ"ט)

האין העולם מתקיים אלא בשביל הכל
 תנוקות של בית רבן (ג) שנאי ולשון
 דכה תשיבדי גרים נוטריקין תינוקות שר
 בית רבן גזירות רעות מבטלות (שבת פרק
 ט"ז ק"ט)

האין הצבור רשאים לענות אמן עד
 שתכלה ברכה מפי הקורא ואין
 הקורא רשאי לקרות בתורה עד שיביכה
 אמן מפי הצבור ואין המתרגם רשאי
 להתחיל בתרגי עד שיכלה סמוי מפי הקורא
 ואין הקורא רשאי להתחיל בפי' א' עד
 שיכלה תרגום מפי המתרגם (סוטה פ"ז ל"ט)
 אין הצבור רשאי לצאת עד שנוטל ס"ת
 ויניח במקומו (ב"ב)

האין הקביה משרה שבינתו (ג) אלא על
 גבור חכם ועשיר ועניו (גדרים פ"ד ל"ח
 שבת פ"י ל"ב)

האין הקביה נותן חכמה אלא למי שיש
 בו חכמה שנאי יהיב חכמתא להבימין

ברכות
 (ג) נגמרה ולא בדבר הסמוי. (ד) נגמ' עד סמוחליץ לו על כל וכו'. (ה) נגמ' אין הכתיבה אורח.
 (ג) הכתי' אינו נגמ'. (ג) טריבוי גרסאות י"ב כגמ'.

(ברכות פ"ט נ"ה)

אין הקב"ה נפרע מן האדם עד שתתמלא
סאתו שנא' במלאות ספקו יצר לו
(סוטה פ"ק ט' ערכין פ"ב ט"ו)
אין הקב"ה עושה דבר אאיכ נמלך
בפמליא של מעלה (סנהדרין פ"ד ל"ח)
אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה (ב"ק
פ"ד ל"ח)

אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו [פי'
בטרוניא בערילה פרשיי] [ע"ז פ"ק ג']
אין הקימין טשביע את הארי ואין הבור
מתמלא מחילתו [פי' קימין חגב [א"י
כף היד עס הא' צעות] ודרך הארי לתת
קומצו לתוך פיו וכוצין] (ברכות פ"ק ג')
אין הקורא רשאי לקרות כהנים עד שיכלה
אמן מפי הצבור ואין הכהנים רשאים
להתחיל בברכה עד שיכדה דבור מפי
הקורא ואין הצבור רשאים לענות
אמן עד שתכלה ברכה מפי הכהנים ואין
הכהנים רשאים להתחיל בברכה אחרת
עד שיכלה אמן מפי הצבור (סוטה פ"ו ל"ט)
אין השדר יכול להתבראות (ד) בריה פחותה
מכשעורה (סנהדרין פ"ו ס"ז)

אין השבינה שורה אלא עד הכס גבור
ועשיר ובעל קומה (שבת פ"י ג"ב)
אין התורה נקנית אלא בחבורה (ברכות
פ"ט ס"ג)

אין התורה נקנית אלא בסימנין דכתיב
שימה בפייהם א"ת שימה אלא סימנה
(ערוזין פ"ה נ"ד)

אין התינוק יודע לקרוא אבא ואמא עד
שיטעם טעם דגן (ברכות פ"ו נ"ו)
אין ולא ורפיא בידיה (שבת פט"ו ק"ג)
אין דרך זו (ה) מוציא אתו מירי עבירה (מתני'
ציבנות פט"ו ק"ח צ"ג ס"ג ל"ז)
אין זנות בבהמה [פי' אם בא בהמה על
אשה לא עשאה זונה] (סוטה פ"ד כ"ו
יבמות פ"ו נ"ט)

אין חבוש מוציא (ו) עצמו מבית האסורים
(ברכות פ"ק ה')

אין הבין לאדם אלא בפניו (משנה ז' פ"ז
דערוזין)

אין חבילה פחותה משלש מינין (ע"ה
פ"ב י"ד)

אין היה שולשת באדם עד שנדמה לה (ו)
כבהמה דכתיב נמשל כבהמות נדמו
(סנהדרין פ"ד ל"ח שבת פ"ג קנ"ה)
אין חכמה לאשה אלא בשלך (יומא ס"ו)
אין טבי עבדי כשאר כל העבדים כשר
היה (ברכות פ"ק ט"ז)

אין יצר הרע שולט אלא במה שענינו
רואות (סנהדרין פ"ו מ"ה סוטה פ"ק ח')
אין כל האצבעות שוות [פירש אבר
התשמיש] (פסחים פ"י קי"ג)
אין כמין ימא לשנניא [פי' כמו מן הים
למחבת שמונגין בו הדג שהוא זמן
מועט] (קידושין פ"ד מ"ד)

אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות
(סנהדרין פ"ק ו' ג"ה פ"ב כ"ו)

אין להקב"ה בבית גנויו אלא אוצר
של יראת שמים שנא' יראת ד' היא אוצרו
(ברכות פ"ה ל"ג)

אין לו להקב"ה שחוק (ח) אלא אותו
היום בלבד (ע"ז פ"ק ד"ג)

אין לוקין על לאו שבכללות (פסי פ"ב כ"ד)
אין לך תפילה שמועלת שאין בה מורעו
של יעקב [וכו'] ואין לך בלחמה
שנוצחת שאין בה מורעו של עשו [שנא'
הקול קול יעקב והירים ידי עשו] (גיטין
פ"ה כ"ז)

אין לך כל מצוה קלה שכתובה בתורה
שאין מתן שכרה בעה"ז ובעוה"ב
(מנחות פ"ד מ"ד)

אין לך יסור גדול מזה (סוטה פ"ק ח')
אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין
כולה מוכסין ושיש בה ליסמים שאין
כולה ליסמים (שבוטות פ"ו ל"ט)

אין לך נאה בשיובה אלא זקן ואין לך
נאה במלחמה אלא בחור (חגיגה
פ"ב י"ד)

אין

(ד) גנמרא לנראות. (ה) ציבנות אין זו הדרך וצב"מ לא זו הדרך. (ו) כן הוא בסנהדרין פ"ה ס"ב
ברכות ונדרים ז' מתיר ע"מ. (ז) גנמ' לי. (ח) גנמרא אין שחוק לפני הקב"ה.

אין לך אומנות פחותה מן הקרקע (יבמות פ"ו ס"ג)

אין לך דבר שהוא בא לבטלה אלא אשם נזיר בלבד (כריתות פ"ו כ"ו)

אין לך דבר שקודם תמיד שר שהר אלא קטורת בלבד, תמיד נשחט גיט)

אין לך כל פסה ופסה שלא נמנו עליה יותר מ"ו בני אדם (תמיד נשחט ס"ד)

אין קך פדיון שבויים גדול מזה (צ"ק ק"ו)

אין לך כל רגל ורגל שלא בא לטבריה הגמון וקמטון ובעל זמורה (שבת פ"ב קמ"ה)

אין קך כל רגל שלא באת בולשת לצפורי (ס"ס)

אין (דמרין) [לוקין] על לאו שבכללות (פסחים פ"ב כ"ד)

אין לך כל מצוה ומצוה שכתובה בתורה שמתן שכרה בצדה שאין תחית המתים תלויה בה (חולין פרק י"ב קמ"ב)

אין מביאין ראיה מן השומים (זדה פ"ג ל" שבת פ"ב ק"ד חולין פ"ג מ"ט)

אין מברכים על האור אלא במוצאי שבת (פסחים ס"ד נ"ד)

אין מבטלין תשביד אפ"י לבנין בית המקדש (שבת פט"ו קי"ט)

אין מבקרין לא חלי מעים ולא חולי העין ולא מחושי הראש (וב"ז) אין

מבקרין את ההולה אלא למי שהלצתו חמה (גדרים פ"ד מ"ה)

אין מוסרים ראשי פרקים אלא לאב ביד (וב"ז) אין מוסרים סתרי תורה אלא

למי שיש בו הי"ד (אלו) שר המשים נשוא פנים יועיז חכם הרשים ונבון לחש (חגיגה פ"ב י"ג)

אין מוסרים דית לגוי (ס"ס)

אין מושחין את המלכים אלא על מעין כדי שתמשך מלכותם (כריתות פ"ק ה"י הוריות פ"ג י"ג)

אין מורדין קטן לנכסי שבוי ולא קרוב לנכסי קטן ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן (ב"מ פ"ג ל"ט)

אין מורדין רפני תחיבה לא לאנשי בית שאן ולא לאנשי בית חיפא ולא

אנשי טבעונין שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין (מגילה פ"ג כ"ד)

אין מזהירין מן הרין אסורא בעלמא (פסחים פ"ב כ"ד מכות פ"ג י"ז)

אין מווגיין [לן] לאדם אשה אלא לפי מעשיו (טוטה פ"ק ב')

אין מוזכרין מעשה ניסים (חולין פ"ג מ"ג וזרכות פ"ג כ')

אין מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא עון (שבת פ"ה נ"ה)

אין מי רגלים כלים אלא בישיבה (זרכות פ"ז מ')

אין מכבדים לא בדרכים ולא בנשרים ולא בידים מוזהמות [ויסמך בדגנים]

(ס"ס פ"ז מ"ז)

אין מלכות נוגעת בחברתה אפ"י כמלא נימא (יומא פ"ג ל"ח זרכות פ"ז מ"ה

שבת פ"ב ל' תעמי פ"ק ה' מ"ק פ"ג כ"ה)

אין משיחין בסעודה שמא יקדים קנה לושט ויבא לידי סנה (תענית פ"ק ה')

אין מעברין את השנה אלא במזומנים לה (סנהדרין פ"ק י')

אין מעברין ער המצות (יומא ל"ג וכו"ה ע' מגילה פ"ק ו' מנחות פ"ו ס"ד)

אין מעמידין פרנס על הצבור אי"כ קופה של שרצים תרויה לו מאהוריו

שאם תוזה דעתו עליו אומרים לו חוזר לאחוריק (יומא פ"ב כ"ב)

אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אי"כ נמכרין בצבור שנאמר ראה קראתי בשם בצלאל (ע) (זרכות פ"ט נ"ה)

אין מקבלים גרים לימות המשיח (ע"ז פ"ק ג' יבמות פ"ג כ"ד)

אין מקוין לא על הדגים ולא על העופות ולא על בשר מליח (גדרים פ"ו כ"ד מעילה פ"ו כ')

אין משיבין את הארי לאחר מיתה [פ"י הארי חכם אלו היה קיים היה משיב לקישויותיו] (גיטין פ"ט פ"ו)

איצטריך

איצטמריך אנודא דנטלא אשתין. איל
 המותך קאתיא אמר להו
 באונה (י) [פי' באונה] (בכרות פ"ו מ"ד)
 איצטמריך ליה בשבתא דגלא נגדו ליה
 גלימא (ס)
 אית לי אחתא דקשישא טנאי ולא
 מנסיב לי מקמה (מגלה פ"ק י"ג ב"ב
 פ"ח קכ"ג)
 אית לבו כי האי גזנא בעלמא דאתי
 (ע"ז פ"ה כ"ה)
 איתיה לי תלתין יומין ומתהרר לתרמודאי
 (מ"ק פ"ג כ"ח)
 אך גדול היה באותו היום שכל טקום
 שנתן בו ר' אריעזר את עיניו (ג) מ"ד
 נשרף [פי' אך במקום הזה לשון
 מכה גדולה הוא] (ב"ב פ"ד כ"ט)
 אכול בצל ושב בצל ולא תיכול אוזין
 ותרנגולין ויהא לבך רודף עליך
 פחות מטיבלך וממשתך ותוסיף על
 דירתך (פ"פ ק"ד)
 אכול שליש ושתי שליש והגז שלישי
 לבשתבעים תעמוד על מילואך
 (גיטין פ"ז ט')
 אכיל עד דהוה שריק דיה דורבא
 מאפותיה (פי' אסף מטרות נינוסר
 עד שהזמב היה מחליק מטצהו) (ברכות
 פ"ו מ"ד)
 אכופא ישא אסינטי ביראתא (פסחים פ"ק ד')
 אבל כל מאכל ולא אבל מלח שתה כל
 משקין ולא שתה מים ביום ידאג טן
 דיה הפה בלילה ידאג טפני אסברה
 (ברכות פ"ו מ')
 אבל בשר שזר כלסת ולן בלבנה בלילי
 י"ד [אן] ט"ז בתמוז אהותו אחילר
 [פי' אחילו אש של עצמות] (גיטין פ"ז ט')
 אבל דבילה קפילית ושתי דבש או הלב
 ונכנס למקדש ושמש לוקה (יומא)
 פ"ח ע"ז נזיר פ"ק ד' כריתות פ"ג י"ג
 סנהדרין פ"ח ע"ג טענות פ"ג כ"ג)
 אבל חמה והקין דם לא הקין אלא לאותה
 חמה (שבת פ"ט קכ"ט)

אכל תחלא ושדא שיחלא לבראי [פי'
 אכל הפרי וזרק הקליפא לחזין]
 (תננה פ"ב ט"ו)
 אכלבא דחיטוי בעי שתין אכלבי דציברי
 (המקין כ"ז)
 אכרוהו שערי לאלעזר [פי' האבולוהו
 שעורים] (כתובות פ"ז ט"ז)
 אכסנאי פוגם ונפגם (ערכין פ"ג ט"ז)
 אכסנאי שבא דעיר על עסקי אכילה
 ושתייה שואלין אותו או על
 עסקי אשתו שואלין אותו אשתך הוא או
 אחותך היא (ביק פ"ח ל"ב מטות פ"ב ט')
 אכסנאי לא יאכל בציום ולא יושן בשליתר
 של בעל הבית (יומא פ"ק י"ח)
 אכפלו ואתאי כל הני פרסילמעקר (דקא)
 [להא] דרב ושמואל (טענות
 פ"ח מ"ח)
 אכתי דא עיילתי אפיקתיה [לישנא
 אחרינא] אכתי לא אפיקתיה עיילתי
 פסחים פ"ו ט"ח)
 אכתי לא עייליתו בה אחריבהנה (כתובות
 פ"ג ק"ב)
 אכתי פש לך נבי פלגא דהיייתא קטלנהו
 בילהו [פי' חצי מכה] (גיטין פ"ד מ"ז)
 אל יאמר אדם תלמיד אני איני ראוי
 להיות יחיד אלא כן תלמידי חכמים
 יחידים (תענית פ"ק י')
 אל יהלך אדם בערבי שבתות יותר טני
 פרסאות (סוכה פ"ד מ"ד)
 אל יהרהר אדם ביום ויבא לידי מומאה
 בלילה (כתובות פ"ד מ"ז ע"ז פ"ק כ')
 אל ישל אדם אימה יתרה בתוך ביתו
 שהרי פלגש בנבעה הטיל עליה בעלה
 אימה יתרה והטילה כמה רבבות מישראל
 (גיטין פ"ק ו')
 אל יכנס אימם לתוך דברי חבירו (מ"ק
 פ"ג כ"ח)
 אל יכנסו תלמידי ר"מ מפני שקמנרנים
 הם (קדושין פ"ב כ"ב ט"ז מ"ט)
 אל יאמר אדם מחבירו אלא מתוך דבר
 הלכה שמתוך כך זוכרהו (ברכות
 פ"ה

פ"ה ל"ה

אל ירבו כמותו בישראל (תענית פ"ג כ'
 שנה פ"ג דל"ה)

אל יסרה אדם לחבירו לסעור אצלו ויודע
 בו שאינו סועד ולא ירבה לו הקרובות
 ויודע בו שאינו מקבל ולא יפתח לו הבית
 המכורות להגוני אלא איב הודיעו ולא
 יאמר לו סוך מסך ריקן ואם בשביל כבודו
 מותר (חולין פ"ז ל"ד)

אל יתפלל אדם אלא בבית שיש בו
 הלונות (ברכות ס"ה ל"ד)
 אל ישמע אדם לאזני דברים בטלים
 מפני שהן נבזות תחילה לאברים
 (כתובות פ"ח ה')

אל תדור בעיר דרוש מתא אסיא (ע"פ קי"ג)
 אל תהא שוטה בחרוון [הרי זה סימן]
 (חולין פ"ז ז')

אל תכפרני בשעת הדין כך מקובלני ממך
 הזאה שבות היא ואינה דוחה את
 את השבת (פסחים פ"ו ס"ט)

אל תעמוד על המקה בשעה שאין לך
 דמים (סס קי"ב)

אל תעש מום בעצמך (סס)
 אל תצא יחירי בלילה ואל תעמוד בפני
 הנר ערום ואל תבנם לטרחן הדש
 שמא תיפחה (סס)

אל תקניטני שבלשון יחיד אני קורא
 אותה (חולין פ"ד דף ע"ז קל"ד פסחים
 פ"ט פ"ד)

אל תרא יין שמאדים פניהם של רשעים
 בעה"ז ומלבין פניהם בעה"ב (סנהד'
 פ"ח ע')

אל תרבה בישיבה שהישיבה קשה
 לתהנונות ואל תרבה בעמידה
 שעמידה קשה ללב ואל תרבה בהליכה
 שהליכה קשה לעינים אלא שליש
 בישיבה שליש בהליכה שליש בעמידה (3)
 (כתובות פ"ג ק"א)

אל תתירא מן הפרושים ולא ממי שאינם
 צבועים (מ) אלא מן הצבועין שדומין
 לפרושים שמעשהם כמעשה זמרי

"ומבקשים שבר מפניהם (סוטה פ"ג כ"ג)
 אל תחושו למנינכם כך מקובלני מרבי
 יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו
 מרבו הלכה למשה מסיני עמון ומואב
 מעשרין מעשר עני בשביעית (תני" פ"ק ג')
 אלא דאפי' ריבות דגוי (גימ' פ"ה ע')

אלא דייני דמניותא לדויני (סס פ"ב ל')
 אלא הקביה ליבא בעי (תלק ק"ז)
 אלא חנה מפנקותא יתרתא הוא ביה
 בשמואל וחשא ביה בשמואל
 לחולשא דאורהא (תניגה פ"ק ו')

אלא יקבנה ויתלכה בצואר בנו ובצואר
 בתו (גימ' פ"ד ל"ב)
 אלא דבי הדדו נינהו משתעי בלשון
 נקיה [פ"י כל היזי דנשישין מליה
 משתעי בלשון קצרה] (פסחים פ"ק ג')

אלא כשם שאי אפשר לעולם בלא
 דוחות אי אפשר לעולם בלא ישראל
 (תענית פ"ק ג' ע"ז פ"ק י')

אלא לאו דקרי אבבא וא"ל אין ושימ' אין
 יקום אדוכתך משמע (ב"ק פ"ג ל"ג)
 אלא מתוך שהגדולים נשמעים לקטנים
 נושאים הקטנים ק"ו בעצמן (ר"ה
 ספ"ב כ"ה)

אלא מתוך שהסדרים הם תורתם
 משתמרות ומלאכתם מתברכת
 (ברכות פ"ה ל"ג)

אלא סבר לא מהזיק מיבותא לנששא
 (כתובות ספ"ו ע"ה)
 אלא עולם כמנהגו נהגו ושופים שקלקלו
 עתידים ליתן את הדין (ע"ז פ"ד ל"ד)
 אלא ער מיט עכר הבי כדי שלא תתעבר
 (ותכחיש) [ויכחיש] יופיה (יבמות
 פ"ג ל"ד)

אלא שמא יראו התלמידים ויקבעו
 הלכה דדורות (כתובות ס"ד ג')
 אלו אין יוצאים מבני מעים כל עיקר
 (גדרים פ"ו מ"ט)

אלו בני אדם שאוכלים ושותין זה עם
 זה ודוקרים זה את זה בהרבות
 שבלשונם (יומא פ"ק ט')

אלו

אין עולין לה אלא בפת דגן וקטנית
(כנ דדין פ"ח ע"י)
אין ערעור פחות מבי (כתובות פ"ב כ"ז
ניטין פ"ק ט"ו קדושין פ"ד ע"ג ז"ב
פ"ג ל"ב) ואין רצוני שיהא פקדוני ביד
אחר (ס) [ניטין י"ד כ"ט ז"מ ל"ז]
אין עושין מצוות הביטות הביטות (סוטה
פ"ק ח' ע"פ ק"ב ברכות מ"ט)
אין עושין נפשות לצדיקים דבריהם הם
זכרונם (ב"ר פ' ויטלה פסוק וילכ יעקב)
אין עניות במקום עשירות (תמיד פ"ד
ל"ב מנחות פ"י פ"ט שבת פ"ב ק"ב)
אין ערוד ממית אלא החטא ממית (פ"י
מין שבא מנחש וצב) (ברכות פ"ה ל"ג)
אין עצבות לפני הקב"ה (חגיגה פ"ק ה')
אין פורעניות באה לעולם אלא בשביר
עמי הארץ (ב"ב פ"ק ח')
אין פורעניות בא לעולם אלא בשביל
ישראל (פ"י כדו דיראם שישונו
בתשובה) (יבמות פ"ו ס"ג)
אין פוחתין בכרה פחות מ"י (בני אדט)
(ב"ב פ"ק י"ב)
אין פרה והזירה יוצאה מאלכסנדריאה
של מצרים אא"כ הותבין את האם
שלה כדו שלא תלד (בכורות פ"ד כ"ח)
אין פרהסיא פחותה מ"י בני ארם (סנה"ד
פ"ט ע"ד)
אין צדיק נפטר מן העולם עד שנכרא
צדיק אחר כמותו שנא' זרה השמש
וכא השמש (יומא פ"ג ל"ה קדושין ע"ב)
אין קטיגור נעשה סניגור (ברכות פ"ט ניט)
אין שואלין בשלום אשה כלל (הכלל
אפי' ע"י אשה אחרת) (קדושין פ"ד ע"ו)
אין שוטת נפגע [ד"א] אין בשר המת
מרגיש באיזמיל (פ"י נפגע מבור
בשנעיו) (שבת פ"ק י"ג)
אין שונים לא ללודים ולא לנהרדעים
וכ"ש דאת מלוד ומותבך בנהרדעא
[פ"י ספר דברי הימים] (תמיד נשחט ק"ב)
אין שותין מים בפני רבים (בכורות פ"ו מ"ד)

א"ן

אלו בני ארבע שמניחים ד"ת ועושין כל
ימיהם כהנין (שבת פ"ב ק"ח)
אלו בנחך הויין מי הויית מולול בהו כולי
האי (כתובות פ"ג כ"ג)
אין מקיפין בחלול השם אחד שונג ואי
מויד (קדושין פ"ק מ"י)
אין מקיפין בבועי (חולין פ"ג מ"ז)
אין מרחמים בדין אלא יתנו לזורשים
(כתובות פ"ט פ"ד)
אין משניחין בבת קול (יבמות פ"ק י"ד
חולין פ"ג מ"ד ברכות פ"ח ל"ב)
אין משיבין על הקלקלה אשביקה ואיוול
קא מולולינא במלכותא (ע"ז פ"ק י')
אין משיבין במרחץ (מתניתין ע"ז פ"ג מ"ד)
אין משיח לישראל שבבר אבלוהו בימי
חזקיה (תלך ל"ח)
אין משיירין פאה באלפס אבל משיירין
פאה בקערה (ערובין פ"ה ל"ג)
אין משלחים איגרת ביד נוי ע"ש אי"ב
קוצץ לו דמים (שבת פ"ק י"ט)
אין משתברים בשל הקדש אף לא בשל
עניים (כתובות כ"ג ק"ו)
אין משתמשין באשה כלל בין גדולה בין
קטנה (קדושין פ"ד ע"י)
אין נא אלא לשון בקשה (סוטה פ"ק י')
אין נרוי פחות מ"י יום ואין גופה פחות
מ"י ימים (מ"ק פ"ג ע"ו)
אין נותנים כוס של ברכה לברך אלא
לטוב עין שנאמר טוב עין הוא
'בורך אל תקרי יבורך אלא יבורך וגו' כי
נתן מלחמו לדל * (סוטה פ"ט ל"ח)
אין נזקקין לנכסי יתומים (אעפ"י) (א"א"ב)
שהיתה ריבית אוכלת בהם (פ"י למבור
נכסיהם) (ערכין פ"ו כ"ב ב"ק ל"ט)
אין נכנסין לחורבה מפני החשד מפני
המפולת מפני השזיקין (ברכות פ"ק ג')
אין עגלה ערופה באה אלא בשביל צרי
עין (סוטה פ"ו ל"ח)
אין עד נעשה דיין מדאורייתא (ג) אבל
מדרבנן נעשה (ב"ב פ"ח ק"ד ול"ו)

(ג) זה מביא המחבר ור"י לזון הנמרא ועי"ם בחיספת ד"ה ו"ין . (ס) המזכיר ע"ג ב' המאמרים
באין להם חיבור זה ע"ש זה .

אין שור שחוט לפניך (כתובות פ"ב ט"ז)
אין שחוק לפני הקב"ה אלא אותו היום
(ע"ז פ"ק ג')

אין שבועה פחותה מנ' בני אדם (ס"ט) (?)
אין שליה לדבר עבירה דאמרינן דברי
הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין
אלא במעילה ופקדון ומלוכה ע"ט ז"מ פ"ק
י' קדושין פ"ב מ"ב)

אין שיין רשאי להפשיט את התיבה
בצבור מפני כבוד צבור (סוטה פ"ז ל"ט)
אין שעת הסכנה ראייה (סוכה פ"ק י"ד)
אין תהילת דינו של אדם אלא על ד"ת
(קדושין פ"ק מ' סנהדרין י')

אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בכ"ה
שנאמר לשמוע אל הרינה ואל
התפילה במקום רינה שם תהא תפלה
(ברכות פ"ק ו')

אין תפילתו של אדם נשמעת א"כ משים
לבו כבשר (ס"ט פ"ק ה')

אין תפילתו של אדם נשמעת א"כ משים
נפשו בכפו שנאמר נשא לבבינו אל
כפים (תענית פ"ק ח')

אין תענית צבור בבל אלא ט' באב אין
ת"ה רשאי לישב בתענית מפני
שממעט במלאכת שמים (ס"ט י"א)

אינגד פוסתא ופלגא [פ"י דף וחצי] [גיטין
פ"ה י"ה]

אינהו ידעי דחייא קליל סמותא (ס"ט ג"ז)
אינהו נפישו מנן וקיימי ערן כבסלא
לאוגיא [פ"י בשורות חפירה שתחת
הגפנים] (ברכות פ"א ו')

אינן דומה מתביש מעצמו למתביש
מאחרים (תענית פ"ב ע"ז סנהדרין
פ"ה מ"ב)

אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי
שאין לו פת בסלו (יומא פ"ק י"ח
כתובות פ"ה ס"ב יבמות פ"ד ל"ז)
אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו
רואה ואוכל (יומא פ"ה ע"ד)

אינו דומה לומר מעצמו ללומר מרבו
(כתובות פ"ג ק"א)

אינו דומה שונה פרקי ק' פעמים לשונה

פרקי ק"א (הג"ה פ"ק ט"ז)
אינו דומה קולשתו מהיים לקולשתו לאחר
מיתה (כתובות פ"ג ק"א)

אינו דומה הבל שיש בו הטא להבל
שאין בו הטא (שבת פט"ז ק"ט)
אינו יודע שאין דורו דומה יפה (תענית
פ"ג כ"ד)

אינו יודע מה אתה סח (מתני' שבוטות
פ"ח מ"ט)

אינו מוחל לך עד שתלך לאומן שעשאני
ואמור לו כמה! ומכוער בלי זה
שעשית (תענית פ"ג כ')

אינו מכירך מעולם ידע דנקט מלתא
ברעתיה נהג ניופוחא בנפשיה ל'י
יומין (מ"ק פ"ג ע"ז)

איסי בן יהודה היה טונה שבהן של
חכמים (גיטין ספ"ו ס"ז)

איסרא דמווני נקיד שמיא איסרא
דעניוהא נבל שמיא (ע"פ ק"א)

אילו היה אבא יוחאי * קיים יכולים
אתם לומר הן בנך להריגה (מעילה
פ"ד י"ז)

אילו היה יודע משה רבינו שהיה רווח
בדבר לא היה כותבו (ב"מ ספ"ה ט"ח)
אילו היינו בסנהדרין לא היה נהרג אדם
מעולם (מכות פ"ק ז')

אילו הן יסורין של אהבה כל שאין בהם
בטול תורה (ברכות פ"ק ה')

אילו חוקיה וסיעתו נהרסין צדיק מה פעל
(סנהדרין פ"ג כ"ז)

אילו לא חמת ביה אימא מילין דעויבה
בכדי לא אדרתה [פ"י מילין דעויבה
כלומר דבר זימה ור"ל דברים שיפים
להניחן] (נדרים פ"ג כ"ב)

אילו מייתי לי ארדליא ונוליא לאבא מי
לא אבלין (ברכות פ"ק מ"ז)

אילו פרסיים שאוכלים ושותין כדוב
ומסורבלים (שער) [בשר] כדוב
ומגדלים שער כדוב ואין להם מנוחה
כדוב (ע"ז פ"ק ז' מגילה פ"ק י"א קדושין
פ"ד ע"ב)

אילו שנתויו של אדם שמתהפכות עליו
מרעה

מרעה לטובה יומא פ"ז ע"א)
 אילו ת"ה שדומין לנשים ועושין גבורה
 כאנשים (סס)
 אילו ת"ה שיושבין אסופות אסופות
 ועוסקין בתורה הללו מטמאין והללו
 מסתריין (תנינא פ"ג ג')

אילו ת"ה שבבל שעושין ציצין ופרתים
 לתורה (סבא פ"ב קמ"ה)
 אילו ת"ה שמגדן שינה מעיניהם
 והקב"ה משיבין מזיו השכינה
 לעתים (ב"ב פ"ק ו')

אליא בעלמא [הוא] הנפל דהו בשומייהו
 [ש"י אליא קינה] [עירובין פ"ב י"ג]
 אליא וקיץ בה לשארית נחלתו ולא לבל
 נחלתו למי שמשים עצמו כשריים
 (ריה רפ"ק י"ז)

אליהו הטיה דברים כלפי מעקה שאמר
 ואתה הטיבותו וכו' (ברכות פ"ה ל"ה)
 אליה רש הוא (מ"ק פ"ג ?)
 אלים ממואב כבשים מהכרוץ ענלים
 משרון גוזלות מהר המלך (מנחות
 פ"ט פ"ז)

אלמא קסבר קטן אוכל נבלות אין ב"ד
 מצווין להשרישו (יבמות פ"ד ק"ד)
 אלמלא איגרות הראשונות לא נשתיררה
 משונאיהן של ישראל שריד
 ופליט (מגילה פ"ח י"ב)

אלמלא אותבי זה שיושב לפני הרגתיך
 אמר דבר זה תלוי בי [מיד]
 עמר והגילו (ברכות פ"ה ל"ב)

אלמלי אני חי והוא מת יכול החי
 להבחיש את המת עכשו שאני
 חי והוא חי היאך יכול (ע) החי להבחיש
 את החי (בכורות ל"ז)

אלמלי אני נשרפתי לברי היה הרבר
 קשה לי עכשו שאני נשרף וס"ת
 עפי מי שיבקש (ע) עלבוננו של ס"ת
 יבקש עלבוננו (ע"ז פ"ק י"ח)

אלמלי אתה שאול והוא דוד איברתי
 כמה דוד סגניו (מ"ק פ"ג ט"ז)
 אלמלי אתה לוי פסול אתה מן הדוכן

משום דעבי קולך (מגילה פ"ג כ"ד)
 אלמלי בא הקב"ה עם אברהם יצחק
 ויעקב ברוך אינן יכולין לשמור(ג)
 מפני התוכחה (ערכין פ"ג י"ז)
 אלמלא דוד לא עשה יואב סדחמה
 ואלמלא יואב לא עסק דוד
 בתורה (סנהדרין פ"ו מ"ט)
 אלמלי דלתותיה ננעלות בלילה חייב
 (עליהם) [עליה] משום ריה
 (עירובין פ"ב כ"ב)
 אלמלי הוה יחנן באתרא דאורו בה
 חכמתא להיא דא לא פרבים
 (תלין פ"ג ?)

אלמלי הטיה בן זכאי את ראשו בין
 ברכיו כל היום כלו לא היו
 משגיחין עליו (ברכות פ"ה ל"ד)

אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו
 אלא בעשירי משני שרובו של
 היבל נשרף בו (תענית פ"ג כ"ט)*

אלמלא וא"ו דבהעלוך נחחייבו שונאיהם
 של ישראל כליה (סנה"ד פ"ג ס"ג)
 אלמלא חוני אתה נזורני עליך נדוי
 (ברכות פ"ג י"ט תענית פ"ג י"ט)
 אלמלא לא באתי אלא לשמוע דבר זה
 דיי * (סבא פ"ג מ"ה)

אלמלא לא היית עמנו ואס"י הית עמנו
 ולא נמנית עמנו יפה אתה אומר
 עכשו שהיית עמנו [נמנית עמנו] יאמרו
 זונות מפרכסות זו את זו ת"ה לא כ"ש *
 (סס פ"ב ל"ד)

אלמלא לא העלית בני ישראל ממצרים
 אלא בשביל דבר זה שאין
 מטמאין בשרצים (כשאר אומות) דיי
 (ב"מ פ"ה ס"ח)

אלמלא דא זכו ישראל אלא להקביל
 פני אביהם שבשמים כל חדש
 וחדש דייין (סנהדרין פ"ה מ"ב)

אלמלי לא הטאו ישראל לא ניתן להם
 אלא ה' הומשי תורה וספר יהושע
 בלבד שערכה של א"י הוא מאי טעמא כי
 ברוב חכמה רוב בעם (נדרים פ"ג כ"ב)
 אלמלא

(ז) נגמרה הין יכולין לעמוד . (ח) סמבוקם עלבניה . (ט) נגמרה הין יכולין לעמוד .

אלמלא לא נצטננו גחלים מידו של כרוב לידו של גבריאל לא נשתיירו משונאייהן של ישראל שריר ובלים (יומא פ"ח ע"ו)
אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל (עירובין פ"י כ"ה)
אלמלא לא ניתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולים לעמוד בפניהם * (בילא ס"ג כ"ה)

אלמלא לא ניתנה תורה לישראל היינו למדין צניעות מתחול גול מנסלה עריות מינה דרך ארץ מתרגולין (עירובין פ"ו ק')
אלמלא לא עלינו אלא לרחוץ בחמי טבריה דיינו (פסחים פ"ק ח')

אלמלא לא עלינו אלא לאכול פירות נינוסר בירושלים דיינו (שם)

אלמלא לא קיבל דוד לה"ד לא נחקה מלכות בית דוד ולא עברו ישראל ע"ז ולא גלינו מארצינו (שבת פ"ה כ"ו)
אלמלא לא ראית לא האמנת מלגלג על דברי חכמים אתה נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות (ב"ב פ"ה ט"ה)

אלמלא מעטות לא נתקיימו שמים וארץ (מג"א פ"ב ל"א תעני"א פ"ב כ"ז)

אלמלא מקרא כתוב אי"א לאומרו מלמד שתפסו משה להקבי"ה כאדם שהוא תופס את חבירו בכנרו ואמר לפניו רבשיע איני (ק) מניהך עד שתמחול ותסלח להם (ברכות פ"ה ל"ב)

אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו בביבול אף הקבי"ה בעמידה (פ"י בביבול ר"ח כ"י באדם י"אמר כ"ן ולא ל'אלוה] (מגילה פ"ג)

אלמלא מקרא כתוב אי"א לאומרו בביבול כאדם שנושא משאוי על פניו ומבקש להשליבו (עירובין פ"ב כ"ב)
אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כאדם שטמיתין בו וניסת (ב"ב פ"ק ט"ו)

אלמלא תפילתו של דוד היו כל ישראל מוכרי רבב (סוטה פ"ב מ"ט)
אלמלא תפלתו של הבקוק היו ב' ת"ח מתכסים בטלית אחת ועוסקין? בחזרה

אלמלא לא נצטננו גחלים מידו של כרוב לידו של גבריאל לא נשתיירו משונאייהן של ישראל שריר ובלים (יומא פ"ח ע"ו)

אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל (עירובין פ"י כ"ה)

אלמלא לא ניתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולים לעמוד בפניהם * (בילא ס"ג כ"ה)

אלמלא לא ניתנה תורה לישראל היינו למדין צניעות מתחול גול מנסלה עריות מינה דרך ארץ מתרגולין (עירובין פ"ו ק')

אלמלא לא עלינו אלא לרחוץ בחמי טבריה דיינו (פסחים פ"ק ח')

אלמלא לא עלינו אלא לאכול פירות נינוסר בירושלים דיינו (שם)

אלמלא לא קיבל דוד לה"ד לא נחקה מלכות בית דוד ולא עברו ישראל ע"ז ולא גלינו מארצינו (שבת פ"ה כ"ו)

אלמלא מעטות לא נתקיימו שמים וארץ (מג"א פ"ב ל"א תעני"א פ"ב כ"ז)

אלמלא מקרא כתוב אי"א לאומרו מלמד שתפסו משה להקבי"ה כאדם שהוא תופס את חבירו בכנרו ואמר לפניו רבשיע איני (ק) מניהך עד שתמחול ותסלח להם (ברכות פ"ה ל"ב)

אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו בביבול אף הקבי"ה בעמידה (פ"י בביבול ר"ח כ"י באדם י"אמר כ"ן ולא ל'אלוה] (מגילה פ"ג)

אלמלא מקרא כתוב אי"א לאומרו בביבול כאדם שנושא משאוי על פניו ומבקש להשליבו (עירובין פ"ב כ"ב)

אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כאדם שטמיתין בו וניסת (ב"ב פ"ק ט"ו)

(ק) נגמרה אין אני. (ר) נגמרה רגליים של.

בתורה (ט)

אלף שבע מאות קלון וחמורין וגוירות
שוות ורקדוקי סופרים נשתכחו בימי
אבלו של משה [ובו] ההורין עתניאל
בן קנו מתוך פלפולו (תמורה פ"ב ט"ז)
אלקא דידן מיהב יהיב מישקל לא שקול
(חולין פ"ג ס')

אלקבון נגרא הוא דכתיב המקרה במים
עליוותיו (טס ס')

אלקבון באריה מתיל דכתיב אריה שאג
מי לא יירא (טס נ"ט)

אלק פתא * נקטן ריחא אתא לי יד (ז) [פי'
הדוכוס אהוני ביר ריח המלוכה
נקלע לידוי] (זכחיס פ"ח ל"ו)

אם אבן הוא נמוח אם ברזל הוא
מתפוצץ [פירש יצה"ר נמוח בת"ת]
(קדושין פ"ק ל' סוכה פ"ה ט"ב)

אם משים אדם עצמו מערנות [זו] שהכל
דשין בה וכבושם זה שהכל
מתבסמין (ממנו) [בה] תלמודו מתקיים
(בו) ואם לאו אין תלמודו מתקיים (בירו)
(עירובין פ"ה כ"ד)

אם אדם משים את [עצמו] להיוו כאבן
(הזה) [זו] שאינה נטהית תלמודו
מתקיים בירו וא"ל אין תלמודו מתקיים
בירו (טס)

אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל
דשין בו תלמודו מתקיים בירו וא"ל
אין תלמודו מתקיים בירו (טס)

אם אדם משים עצמו כתיב זו שדורסת
ואוכלת וא"ד שמסרתה ואוכלת
תלמודו מתקיים (בו) [בירו] ואם לאו אין
תלמודו מתקיים בירו (עירובין פ"ה כ"ד)

אם אי אתה חולק גזרתי עליך שלא
יעברו בך מים לעולם כך אמר ר'
פינחס בן יאיר למי נהר (חולין פ"ק ז')

אם (אמר) [אמרת] לי ריביל מפומיה לא
ציינתא ליה (ברסט פ"ג כ"ד)

אם אני מרבה בשלחבת ונוטל ספוגין
[של צמר] מעל לבך אתה מביאני
להיי הערה"ב א"ל אין (א"ל) השבע לי

נשבע לו [פיר' הנינא בן תרדיון נשבע
לקוסטנר] (ע"ז פ"ק י"ח)

אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי
כאן כך אמר הלל בשמחת בית
השואבה (סוכה פ"ב כ"ג)

אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לא
פלגא עלי ופלגא עלך ואת"ל כולם

שלי * היא הא קריבית נפשי קמך [כך אמר
יצחק אבינו קמי קב"ה לזכות בנין] הה"ד

כי אברהם לא ידענו וכו' (שבת פ"ט פ"ט)
אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירין
וא"ל אין אנו מאירין (גלרים פ"ד ל"ט)

אם אתה שומע לעצתי רומסם ותורה מה
תהא עליה הרי כרוכה ומנוחת בקרן
זוית כל הרוצה ללמוד יבא וילמוד

(קדושין פ"ג ס"ו)
אם אתה עושה כן רופא אומן תקרא ושכר
הרבה תשול (חלק ל"ח)

אם אתם מקבלים את התורה מוטב וא"ל
שם תהא קבורתכם (שבת פ"ט פ"ח)
אם אלקיכם אוהב העניים (ס) מפני מה

אינו מפרנסן (צ"ב דף י')
אם אין אתה מפרנסני הרי אשה זו
בניה מתים (טס י"ח)

אם בארזים נפדה שלחבת מה יעשו
אזובי קור לויתן בחכה הוערה מה
יעשו דגי רקק בנחל שושף נפלה חכה מה

יעשו מי גבים (מ"ק פ"ג כ"ה)
אם בעלי מקרא הן יעסקו בתורה ובנביאים
ובכתובים ואם בעלי משנה הן יעסקו

במשנה בהלכות ובהגדות ואם בעלי תלמוד
הן יעסקו בהלכות פסח בפסח בהלכות
עצרת בעצרת בהלכות חג בחג (חלק ק"א)

אם בקשת ליחנק (יתלה) [התלה] באילן
גדול [פי' כל האומר דבר בשם רב
גדול ישמעו דבריו] (פסחים ק"ב)

אם ברור [לך] הדבר כאחותך שהיא
אסורה (לך) אומרה וא"ל אל תאסרהו
(שבת פכ"ב קמ"ה)

אם הוא חטא כל ישראל מי (ה) חטאו
(סנהדרין פ"ו מ"ד)

אם

(ט) כגמרא לה ליד . (ת) כגמרא עניים הוא . (ה) כגמרא מה .

אם היא הוזקה כל ישראל מי הוזקו (מכת פ"ק ט')

אם היה בעל תשובה אל יאמרו לו זבור מעשיך הראשונים (ב"מ פ"ד כ"ח)

אם היה מזהר על הפתחים אין נוקקין לו (ב"ב פ"ק ט')

אם ויגד עלך ספרך כאן לא רכא ולא בר רכא כך שלחו רומיים להורדוס

[רכא פי' מושל] (ב"ב פ"ק ד')

אם חכם הוא הכמתו מסתלק ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלק ממנו (אלו דברים סיז)

אם חכמה אין כאן וקנה אין כאן (ברכות פ"ז ל"ט)

אם הן מעלה על לומדיה אנוני לא מגנה (כתובות פ"ז ע"ו)

אם יאמר לך אדם הרבו שתייהן אל תאמן ישבו שתייהן אל תאמן חרבה קסרי

וישבה ירושלים חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן שנא אמלאה החריבה אם מלאה זו חריבה זו ואם מלאה זו חריבה זו (מגילה פ"ק ו')

אם יאמר לך יצר הרע הטוא והקביה מחל (לך) אל תאמן שנא אל תאמינו ברע ואין רע אלא יצירה שנא כי יצר לב האדם יכו (מגילה ט"ז)

אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמן לא יגעתי ומצאתי אל תאמן יגעתי ומצאתי תאמן (מגילה פ"ק ו')

אם יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו אף אתה אמור לו כלום יש בן שמורד באביו (ברכות פ"ק ו')

אם יאמרו לך ילדים בנה זקנים סתור שמע זקנים (מדרי"ט מ"י מני"א)

אם יבאו אברהם ושרה (ג) ויאמרו לפניך אתה אומר להם ומכלים אותם (סנהדרין פ"ו מ"ד)

אם יבואו רשעים על אדם יגענע להם ראשו (יבמות פ"ו קכ"א)

אם יהיו הטאים בשנים הללו שסדרות ובאות מן ימי בראשית ועד עכשיו

אם יבואו רשעים על אדם יגענע להם ראשו (יבמות פ"ו קכ"א)

אם יהיו הטאים בשנים הללו שסדרות ובאות מן ימי בראשית ועד עכשיו

אם יבואו רשעים על אדם יגענע להם ראשו (יבמות פ"ו קכ"א)

כשלב ילבינו (שבת פ"ט פ"ט)

אם יהיו כל הימים דיו ואנשים קולמסין ושמים ידועות וכל בני אדם דבלרים לא יספיקו (ג) לכתוב הללה של רשות (שם פ"ק י"א)

אם יודע תלמיד ברבו שיודע להחזיר לו טעם בין וא"ל תבין את אשר לפניך (חולין פ"ק ו')

אם ינצחוני (יאמרו) [אמרן] הדיוט שבהם (ה) נצרתם (חלק ל"א)

אם ישראל מקבלים את התורה מוטב ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובהו (ע"ז פ"ק ג' שבת פ"ט פ"ח)

אם כביר ולקיש בחדא ייגין דין הוא אדר וא"ל לית דין אדר (סנהדרין פ"ב י"ח)

אם בדברוך התורה כסתא ואתה מגלה אותו וא"ל אתה מוציא לעז על אותו צדיק (שבת פ"א ל"ז)

אם בן היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימך (ברכות פ"ק י"א ומשנה דסוכה פ"ק דכ"ח)

אם בן מה אניה לעת זקנה (כתוב פ"ה ס"ב)

אם בן קרו(לך)[לן] ב"י דינא שריא [פי' מי שמתיר ג' דברים דרך לעז] (ע"ז ל"ז)

אם בן חסה תורה על ממזנו הבווי ק"ו על ממזנו החביב אם על ממזנו כך ק"ו על נפשבניו ובנותיו אם בשד רשע (ה) ק"ו על של צדיק (נגעים פ"ב מש"ד)

אם בן נתת דברוך לישעורין (ב"ב כ"ט פ"ג)

אם בן עשית מר עוקבא (ובו) אי"ב עשית ילתא [פי' נהנת ברחל זו חשיבותו דמר עוקבא (דילתא)] (שבת פ"ה נ"ד)

אם בן מה בין לי ולך (שם קי"ג וחולין קל"ז)

אם לא סתרת אל תסתור ואם סתרת אל תבנה ואם סתרת ובנית עבדי בישא בתר דעבדי מתמכ"ו [כך שלחו רומיים לומר להורדוס המלך] (ב"ב פ"ק ד')

אם לנבזה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו עאב"ו שיהא אדם חס על נכסיו (ערכין פ"ח כ"ח)

אם חלקוה לא זכותי לראותה לא אובה

אם יבואו רשעים על אדם יגענע להם ראשו (יבמות פ"ו קכ"א)

אם יהיו הטאים בשנים הללו שסדרות ובאות מן ימי בראשית ועד עכשיו

אם יבואו רשעים על אדם יגענע להם ראשו (יבמות פ"ו קכ"א)

אם יבואו רשעים על אדם יגענע להם ראשו (יבמות פ"ו קכ"א)

אם יבואו רשעים על אדם יגענע להם ראשו (יבמות פ"ו קכ"א)

כך

(ב) בנמ' ויעמדו. (ג) בנמרא אין מספיקין. (ד) בנמרא שבו. (ה) אם כך ממנו כו' אם כך על ס'!

[כך אמר בר קפרא לנשואי בנו של ר' (1)]
(תענית כ"ג כ"ד)

אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על
אחת כו' (כרס פ"ו ל"ד מכות פ"ג כ"ד)
אם ממוז נתחייבתי לך נדוי מי נתחייבתי
לך (מ"ק פ"ג י"ז)

אם משים אדם עצמו כעוף הזה שרף (ז)
לצואר ורואה ואינו נראה תלמודו
מתקים בידו וא"ל אין תלמודו מתקים
בידו (עירובין פ"ה כ"ד)

אם משים אדם עצמו כעיר הזה שמהלך
אחר שיחה נאה מה כתיב אחריו כי
אש וכו' (ב"ב פ"ה ע"ח)

אם עושה אדם תורתו הבלילות חבילות
מתמעט ואם קובץ על יד ירבה (ע"ז
פ"ק י"ט עירובין פ"ה כ"ז)

אם עם הארץ הוא חסיד על תדור
בשכונתו (שבת פ"ג ס"ג)

אם עסקים לשמה אינה מעלת (סנה' כ"ו)
אם ערוכה ברמ"ח איברים עלך משתמרת
ואם לאו אינה משתמרת (עירובין
פ"ה כ"ד)

אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם
בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רוב
שולט בו ועבשיו שעליתם גדלות
נמשלתם כארו שהרקב שולט בו (יומא ט')
אם פגע בך מנוור זה משכהו לבית
המדרש אם אבן הוא נימוח ואם ברזל
הוא מתפוצץ [מנוול זה יצר הרע] (קדושין
פ"ק ל' סוכה פ"ה כ"ב)

אם קבלוך עליהו דא תשלם וא"ל זיל
שלם (סנהדרין פ"ק ה')

אם קידום הקוף להרא יהא יסח בלועך
נסיק לקבליה דין הוא אדר ואם לאו
לית דין אדר (טס פ"ב י"ח)

אם קרית לא שנית ואם שנית לא שלשת
ואם שלשת לא פירשו לך (ברכות
פ"ג י"ח מ"ק פ"ב ט"ז)

אם ראה מוטב וא"ל תראה לך אלך
ואסתתר בפני אלקנה בעמי וביון
דמסתתרת משקו לי מי סומה ואי אתה

עושה תורתך פלסתר שנאי ונקתה ונורעה
זרע (ברכות פ"ה ל"א)

אם רואית רקיע שקחה כברזל מלהוריד
טל ומטר בשביל מעשה הדור שהן
מקולקלין כמה שנאי והוא לא פנים
קלקל מה תקנתן יתגברו ברחמים שנאי
וחיילים יגבר (תענית פ"ק ז')

אם ראית תלמיד שתלמודו קשה עליך
כברזל בשביל משנתו שאינה סדורה
עליו שנאי והוא לא פנים קלקל מאי
תקנתיה ירבה בישיבה שנאמר וחיילים

יגבר (טס ח')

אם ראית תלמיד שתלמודו קשה עליך
כברזל בשביל רבו שאינו מסביר
לו פנים שנאי והוא לא פנים קלקל
(טס פ"ק ח')

אם רואין דור שהשמים משתכסם [כנחושח]
מלהוריד טל ומטר בשביל לחושי

לחישות שאין בודר (טס פ"ק ח')

אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל
תהגרה בו שנאי אל תהדר במריעים
(מנילה פ"ק ב' ברכות פ"ק ז')

אם ראית דור שמתמעט והולך חכה לו
שנאי ואתה עם עני תושיע (חלק ל"ח)
אם ראית דור שהצרות רבות עליו כנהר
חכה לו שנאי כי יבא כנהר צר
וסמך לו ובא לציון גואל (טס)

אם ראית ת"ח שעבר עבירה בלילה אל
תהרהר אחריו ביום שמא עשה
תשובה שמא ס"ד אלא ודאי עשה
(ברכות פ"ג י"ט)

אם ראית שני בני אדם שמתגרין זה בזה
שמץ ססול יש באחד מהם ואין
מניחין (ח) אותם להרבק זה בזה (קדושין
פ"ד ע"א)

אם ראית דור שרתורה חביבה עליו סור
ואם ראית דור שאין התורה חביבה
עליו כנס (טס פ"ד ס"ג)

אם ראית דור שהצרות רבות עליו צא
ובדוק בדיוני ישראל (שבת ק"ט ט)
אם ראית כהן בעזות מצח אל תהרהר
אחריו

(1) אין לו סיבת כלל לכאן ונראה שהוא טיך למאמר דגמרא. (2) נגמרא כענק זה שרף על
בזאר ונראה ואינו כו'. (ח) נגמרא להרבק אחד נחבירו.

אחריו שנאמר ועמך כמריבי כהן [פ"י אל
 תהרהר אחרי משפחתו שהם בני מריבה
 כדבתי ועמך [וכו'] עייל בערך ד' אלפים
 עבדים היו לו לששזור בן אמר הכהן
 [וכו'] [קדושין פ"ד ע"ז]
 אם הראשונים בני מלאכים אנו בני
 אנשים ואם הראשונים בני אנשים
 אנו כחמורים ולא כחמורו של (ט) ר' הנינא
 בן דוסא ושל ר' פנחס ב"י אלא כשאר
 חמורים (שבת פט"ו ק"ב)
 אם רואה אדם שיסורין באין עליו
 יפשפש במעשיו (ברכות פ"ק ה')
 אם רואה אדם שהתורה פוסקת מזרעו
 ישא בת ת"ח שנא' אם יוקן בארץ
 שרשו ובעפר ימות נועו מריה מים יפריח
 ועשה קציר כמו נשע (יומא פ"ז ע"ח)
 אם רואה אדם שיצרו מתנבב עליו ילבש
 שחורים ויתעטף שחורים ויעשה מה
 שלבו חפץ ואל יהלל שיש בפרהסיא
 (חגיגה פ"ג ט"ז מ"ק פ"ב י"ז)
 אם שמוע תשמע וא"ל לא תשמע (סוכה
 פ"ד מ"ו ברכות פ"ז נ"י)
 אם (אתה) שמוע בישן תשמע בחדש אם
 יפנה לבבך [שוב] לא תשמע [פ"י אם
 אתה הזור על תלמודך ששמעת תבין
 בחדש על הישן] (סם וכס)
 אם תור בצפר בתלג ימות ובטיהרא בטול
 תאנה ירמוך [ישלח משניה] דין
 הוא אדר ואם לאו לית דין אדר
 (סנהדרין פ"ב י"ח)
 אם ת"ח נוקם ונושר כנחש הוא חנניהו
 על מתניך (שבת פ"ו ס"ג)
 אם ת"ח מנצחים זה את זה בהלכה אתם
 מה טובכם (בימ פ"ד כ"ט)
 אם ת"ח הגון הוא כאל וא"ל עורפיהו
 כמטר [וכו'] אם ת"ח [הגון] הוא
 ממנו תאבל ואתו לא תכרות וא"ל אותו
 תשחית וזרת (הענין פ"ק ז')
 אם (ת"ח) [תלמיד הגון] הוא (הגון)
 לקראת צמא התיו מים וא"ל הוי כל
 צמא לבו למים (סם)

אין בודקין אחריו (ב"ב פ"ק ט"ו)

אמר לה כל מיא דמצערי לך תוף שדאי
תוף שדאי עד דנפק מינה כי הוצא
ירקא ואתסיאת (כתובות פ"ה ס"ח)

אמר (לה) [להן] נביא לישראל חורו
בתשובה אמרו לו אין אננו יכולין
יצר הרע שולט בנו א"ל יסרו יצרכם א"ל
אלוקים יורנו (חלק ק"ה)

א"ל אבימי [בר פפי] שקוד אמרה שקוד
מנו שמואל (כתובות פ"ד מ"ג)

א"ל וכי דלמור אני לך הפל גורלות [ובני]
וא"ל בבקשה ממך אל תוציא לעז
על הגורלות (סנהדרין פ"ו מ"ג)

א"ל אידך ונא לשיקרא אישתבעי וא"ל
לכך אנסך [פ"י סובר היית לשבע
אמת] (שבעות פ"ג כ"ז)

א"ל תרנגול לעטלף אני מצפה לאורה
שאורה שלי הוא ואתה דמה לך
אורה (חלק ל"ח)

אמר (ליה) חד לחבריה ניקום מקמיה
דבר אוריין הוא א"ל אידך ומקמיה
פלגא ניקום (גיטין פ"ג ל"ח)

א"ל רב כהנא לרב זביר דהבא לאובר
איפנומי הוא והא דהבא דכלתיה
דנון להיבא אול א"ל דילמא דהבא דרמיין
כלתך הוא [פ"י דרמיין כלתך כלומר
שלא היו משמרות תכשיטהן] (מעילה
פ"ה י"ט)

א"ל לאו בדירך מחייבנא אלא דכי
אילנא לחהוא עלמא בדיחא דעתאי
דאפי' לגברא רבה כותך לא חנפי ליה
(מ"ק פ"ג י"ז)

א"ל אנא שילא בר אבינא בובנא דפרולא
דמתבר אסיתא דנחשא (נדה פ"ד ל"ו)
א"ל פגז לי [ובני] פלג ליה (פסחים פ"ח פ"ט)
א"ל [לא] מסתחך דשמתיה דהוא גברא
אלא אחובי נמי חיך בי (מ"ק פ"ג י"ז)
אמר למאן אמר למאן אמרו ליה גלילאה
שוטה חמר למרכב או חמר
למשתי עמר למלבוש או אימר לאתכסאה
(עירובין פ"ה כ"ג)

אמר מילתא דבריהותא וברחי רבנן

(ע"פ קי"ו)

אמר רבא ואמרי לה כדי (גיטין פ"ה כ"ד
יבמות פ"י ל' חולין פ"ד ע"ג. פ"ה פ"ח.)

כיט קיח

אמר שם אבלע בארוא איתוה לארוא
ונסרוה כי טמי להדי פומא נה
נפשיה משום דאמר ובתוך עם שמא
שפתים אנני יושב (יבמות פ"ד מ"ט)

אמרה השתא מיכסא אחתאי מסרתינהו
ניהלה (ב"ב קכ"ג מנילס י"ג)

אמרה לאה ראו מה בין בני לבן חמי
דאלו בן חמי אע"ג דמדעתיה
זבניה לבכירותא דכתיב וימכור את

בכורתו ליעקב חזו מה כתיב ביה וישמום
עשו את יעקב [ובני] ואילו בני אע"ג
דבעל כרהו שקליה יוסף לבכירותיה
מיניה דכתיב ובהלכו יצועי אביר נתנה
בכורתו ליוסף אפי' הכי לא אקני ביה
(ברכות פ"ק ז')

אמרה לי אם האי ינוקא דלא יריע
מפתקיה ליישפיה משהא ולוקמות
להדי [ועוד הרבה אמרה לי אם

כתוב שם] (שבת פ"ט קל"ד)

אמרה לי אם כל מניני דמפרשי
כדמפרשי ודרא מפרשי ארבעין
וחד זמניה (סס פ"ו ס"ו)

אמרה לי אם כל מניני בשטא דאמא
וכל קמרי בשמאלא (שבת פ"ו ס"ו)

אמרה לי אם כולהו שקייני תלתא
ושבעה ותריוסר והאי עד דתתסי
(גיטין פ"ו ע"י)

אמרה לי אם האי חנוק דינוקא לפניה
לשטרי * דעילאי (אבראי) דלמא
מדביק גררתא [גרדא] מיניה ואתי לירי

כרות שפכה (שבת פ"ט קל"ד)

אמרה לי אם לא איבריה כוליותא
אלא לאודנא (ע"ז פ"ב כ"ח)

אמרה לי אם תלתא מוקמי חמשה מסו
שבעה אפי' לכשפים מעלי (שבת
פ"ו ס"ז)

אמרה לי אם לאשתא בת יומא למשקיל
וזוא חורא וליזיל למלתא
וליתקיל

וליתקיל מתיקליה מילחא ולציריה
 בחללא דבי צואר בנורא ברקא (סבת ס"ו)
 אמרה לי אם אספלינת דכולהון כיבי
 שב מינא תרבא וחד קירא (סבת
 פ"ט ק"ג)

אמרה רי אם כמיא המימי על רישי
 (בקהאו) [בדקרא] [פ"י צער
 המסיתה] (כ) (כתובות פ"ג ל"ט)
 אמרה לי בת רב חסרא כי ריבדא
 דכוסילתא (סס)
 אמרה לי בת אבא סוראה כי נהמא
 אקושא בהינכי (סס)
 אמרה לי אם בר שית למקרא בר עשר
 למשנה בר י"ב לתעניתא (כתובות
 פ"ד ל')

אמרה לי אם האי בר שית דטרקא ליה
 עקרבא ביומא דמשלם שית לא
 חיי מאי אסותיה מרירותא דדיה הותרת
 בשיכרא ושפייה ונשקיה [פ"י נשפייה
 ונשקיה תמשהנו ותשקנו] (סס)
 אמרה רי אם דומי דמתא יומא ופלגא
 (מ"ק פ"ג י"ח יבמות פ"ב כ"ה)

אמרה לי אם תמרי מקמאי נהמא כי נגוא
 לדיקולא לבתר נהמא כי עברא
 לרשא (כתובות פ"ק י')

אמרה ליה בעינא תכשיטין עבד
 לה (קדושין פ"ק ל"א)

אמרה לי אם רבותיה דינוקא מיא המימי
 ומשחא (יומא פ"ט ע"ח)

אמרה לי אם קביל ביד אבונך קירושי כי
 זושרת [פ"י] ובעל זה אסור לה
 (קדושין פ"ק י"ג)

אמרה לי לך ולחברך (ולחברותך)
 [ולחבר ורך] (כתו' פ"ט ס"ה)

אמרה לי רי ולא שבר פסיעות יש לי
 (סוטה פ"ג כ"ב)

אמרה ליה ברתיא דרב חסרא לרב חסרא
 לא בעי מר מינא סורתא איך
 השתא אתו יומי דאריכו וקטיני ונינא
 טובא (עירובין פ"ו ס"ה)

אמרה ליה תרווייהו אמר רבא ואנא בתרא

(ב"ב פ"ק י"ב)

אמרת מלתא אסרתא לארבא אדורי איהו
 (ל) מלתא שרויה (חולין פ"ח ק"ה)
 אמרו כל ימיו הושהרו שיניו מפני
 תעניותיו (תנינא פ"ג כ"ב)

אמרו לי כלדאי מלפנא הוית אמינא אי
 גברא [רבה] הוינא אסברא מדעת
 אי מקרי דרדקי הוינא אשילתא מדרבנן
 דאתו לבי בנישתא (יבמות פ"ג כ"א)

אמרו ליה מ"ט קרית לך רב הונא א"ל
 בעל השם אני (פסחים פ"ו פ"ו)
 אמרו ליה לרי יוחנן איבא סבי בבבד
 תמה (ברכות פ"ק ח')

אמרו עליו על מלאך המת שכולו מלא
 עינים (פ"ו פ"ק כ')

אמרו עליו על ר' יהודה בר אלעא שהיו
 ששה תלמידים מתבססין בטלית
 א' ועוסקין בתורה (סנהד' פ"ב כ')

אמרו עליו על ר' יב"ז שהיה יושב בצלו
 של היכל ודורש כל היום כלו
 (פסחים פ"ב כ"ז)

אמרו עליו על ר' פנחס ב"י מימינו לא
 בצע על פרוסה שאינה שלו ומיום
 שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת
 אביו (חולין פ"ק י')

אמרו עליו על ר' הנינא שהיה בן פי
 שנה והיה עומד על רגלו אחד
 וחולץ מנעלו ונועל מנעלו (סס כ"ד)

אמרו קמיה דשבור מלכא א"ל אפריון
 נמטיה לרי שמעון (ב"מ פ"י ק"ט)

אמרי אנשי למתא ירקא ירקא שקיל
 (מנחות פ"ט פ"ה)

אמרי אנשי מנמלא אינא [פ"י מי שאינו
 יכול להשתכר הרבה יקח מעט]

(סבועות פ"ק י"א)

אמרי בי רב הרוצה שלא יסרוח מתו
 יהפכו על פניו (ע"ו פ"ק כ')

אמרי בלאדן מלכא תוי ואשתניה אפיה
 והוה כי מלכא (חלק ל"ו)

אמרי ליה מלחו ולא יכלי ליה עד
 דאמרי ליה הא (ב"ב פ"ב כ"ו)

(כ) התיבס סוף לא ידעמי פרוסה ואולי ז"ל

זער המפותס . (ל) בנמרה אארו אינא .

וראי בלעי ואסירי (פסחים פ"ב ל"ז ע"ז)
 פ"ב (ל"ד)
 אנא חויתיה לר"ה דבעי למיתב אפורייה
 והוה מנח ס"ת עלויה ובקף כדא
 אארעא ואותיב ס"ת עלויה (מ"ק פ"ג כ"ה)
 אנא חבימא דיהודאי אנא בעינא למיגמר
 חבמתא מינייכו * (בבבא פ"ק ח')
 אנא ישמעאל ברי יוסי שבאתי ללמוד
 תורה מרי (יבמות פ"ב ק"ה)
 אנא כעין חדתא קאמינא קתייהו בטינא
 ופרוליהו בנורא והדר מעילנה
 לקתייהו ברותחין (פסחים פ"ב ל"ז)
 אנא לא בעניותא אכלי ירקא ולא
 בעתירותא בעניותא משום דגריד
 ולא בעתירותא (ג) אמרתי שטוב לאכול
 בשר ודגים (שבת פ"ב ק"מ)
 אנא לא שמיע לי הא דרבה בב"ח
 וקייסתיה מסברא (גיטין פ"ק ז')
 אנא לא אכלי [פירי] [פירות] [ד] שביעית
 כוותיק (גיטין פ"ה ל"ד)
 אנא לא נגר ולא בר נגר אנא (ע"ז ל')
 אנא לא קאמינא ומוציא דיבה הוא כסיל
 (פסחים פ"ג ג')
 אנא לא האי [ידענא ולא] האי ידענא
 (ברכות פ"ה ל"ג)
 אנא דא זילאי ולא זיואי ולא זוהמאי
 ידענא [פי' הם כולם שמות חכמים]
 (ברכות פ"ח ג')
 אנא לא מבחא אנא ולא בר מבחא אנא
 (חולין פ"ז מ"ג)
 אנא לא חילק ידענא ולא בילק ידענא
 אלא שמעתתא ידענא (חולין פ"ק י"ט)
 אנא לא חבימאה אנא ולא חזאה אנא
 ולא יחידאה אנא אלא נמרנא
 וסדרנא אנא (כד) [וכן] מורין בבי סדרשא
 כוותי (ע"פ ק"ה)
 אנא לא סלקית מבבל לא"י עד דחואי
 שערי בחלמא [כך אמר ר' זירא והוא
 סימן העברת החטא וכפרת עון] (ברכות
 פ"ט כ"ז)

אנא

אמרו לו יוחנן וממרא למשה תבן אתה
 מכניס לעפריים א"ל אמרי אינשי
 למתא דירקא ירקא שקיל (מנחו"פ פ"ט פ"ה)
 אמרו מי שלא ראה בנין הורדוס לא
 ראה בנין [יפה] [נאה] (ב"ב פ"ק ד')
 אמריתו אמאי לא אתי משיה והא
 האידנא יומא דביפורי הוא
 ואיבעיל כמה בתולתא בנהרדעא (יומא
 פ"ק י"ט)

אמרתי באותו שעה כמה גדולים דברי
 חכמים (יבמות פ"ז ק"א)
 אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה
 קשוואין (סנהדרין פ"ז ס"ח)
 אמש יצאו עבדיך לשדה והביאו לנו
 תרדן ואכלנום בלא מלח ואם
 אכלנום במלח כ"ש שהיו סנינו צהובין
 [כך אמר ר' יהודה לרי' טרפון] (גרוס
 פ"ה מ"ט)

אנא [אזילנא] [אזיל] דילמא עניש ליה
 ר"ש דקא מסתפינא (מעילה פ"ד י"ז)
 אנא איסי בן יהודה דהוה איסי בן גור
 אריה (דהוה) [דהווא] איסי בן
 נמליאל (דהוה) [דהווא] איסי בן מהלאר
 אציאת דנחשא דלא שליט ביה ריקבא
 (גיטין פ"ד ל"ז)

אנא אלכסנדרוס מוקדון הוית שטיא עד
 דאתית למדינת אפריקא דנשיא
 (ואליפית) [ויליפית] עצה מן נשיא (תמיד
 פ"ד ל"ב)

אנא אתורה ואמצוות קא בכינא (כתובות
 פ"ו ק"ג)

אנא בהדי הנה באנתא למה לי (כוכה
 פ"ה כ"ב)

אנא בהדי תרמינא דסבי למה לי (שבת
 פ"ט ק"ד)

אנא הואי במנינא דרי ומנאי דידי (הוא)
 [הוין] מתהל ברישא (ט) (סנהדרין
 ל"ז גיטין פ"ה כ"ט)

אנא ושבור מלכא אחי בדינא (ב"ק ל"ז)
 אנא הוינא להו דמדייתי וכיון דמדייתא

(ט) בסנהדרין ח"ת כ"י הו"ת אך בניסין ח"תה ומאי דדי מנו ברש"י. (ג) בנמר"ל דלמינא סיבי דעייז ירקא לישול בשרא.

אנא להא מילתא הלא בר חמרא לגבי
 אבא דאילו אבא כי הוה אכיל בישראל
 האידנא לא הוה אכיל גבינא עד למהר
 כי השתא ואילו אנא בהא סעודתא הוא
 דלא אכילנא אבל לסעודה אחריתא
 אכילנא (חולין פ"ח ק"ה)

אנא להא מילתא הלא בר חמרא לגבי
 אבא דאילו אבא הוה סויר נכסיה בי
 זמניה ביממא וזנא לא סוירנא אלא חדא
 וימנא (ט"ט)

אנא מודעא דיוסף קא אתינא דלא
 שלמא ביה עינא בישא (ברכות פ"ג
 כ' סוטה פ"ג ל"ג פ"ג ס"ד)

אנא מיהא לאיסורא איכוני [וקודם לזה
 מעשה דשטן שהסב עם רבנן על
 השולחן] (קדושין פ"ד פ"א)

אנא מזבן זבינא [פ"י אני רוצה לקנות
 ממנו לכך דא אבדיק סבין] (עירובין
 פ"ו ס"ג)

אנא מינייהו אנא ולא מסתפינא מנייהו
 (שבת פ"ז קט"ז)

אנא מעקרא לא הוה בצענא עד דשראי
 ידו בבולו מנא ואשבחי כל צרבי
 (שבת פ"ב ק"מ)

אנא מעיילנא ליה דאוקמתייה לתלמודאי
 כי הוינא בר תמני סרי שנין [תיק
 פ"ג כ"ה]

אנא משאי מלא חפני מיא ויהבו לי
 מלא חפני סיבזתא (שבת פ"ז ס"ב)
 אנא משנה שלימה ואת אטר לי רי
 אלעזר (זבחים פ"ק ה')

אנא עבדי דלא לשתכחה תורה מישראל
 (ב"מ פ"ק ו' פ"ה)

אנא עיילת דאנמא ותלאי טבלא ונבח
 בה נבוח (ברכות פ"ב כ"ו)

אנא ענשתיה דאנא לשייתיה [בך אמר רי
 (יוסי) [יוסף] כד נח נפשיה דרב אדא
 בר אבא וע"ש הרבה] (ב"ב פ"ב כ"ב)

אנא קא מפליגנא אמגוזי ואת פליג
 שיסקא (ב"מ פ"ד ס')

אנא קא אמינא להומרא ואת אמרית
 לקולא (ע"ז פ"ג מ"י)

אנא קדים שחין נורא מקמא דירך אנא
 קדים אכיל ידקא מקמא דירך [שחין נורא
 פ"י פסקתי אש בבית מלפניך] (ערכין ל"ח)
 אנא שדרי לי חוליא ואיתו שדר לי
 חורפא [פי חוליא מיני מתיקה
 וחורפא להפך אנא] (מגילה פ"ק ו')

אנא שביחנא בנויה דביתא [ומקרבא
 אהנייתי (כתובות פ"ו ס"י)]

אנא שני חדא ואת שני חדא [ב"ב פ"ב י"ז]
 אנא שקילנא בישראל מן קמיה שמעיה
 דרבא דאנא עדיפנא (ב"ב פ"ב כ"ב)

אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר
 לי מן השמים ירחמו [ע"ז פ"ק י"ח]
 אני הוא עזובחנתי במצרים בין טיפה של
 בכור לטיפה שאינה של בכור אני

הוא שעתיד ליפרע ממי שתולה מעותיו
 בגוי ומלוה אותן לישראל ברובית וממי
 (שנותן) [שמומן] משקלותיו במלח וממי
 שתולה קלא אידן בבגדו ואומר תבלת
 הוא (ב"מ פ"ה ס"ח)

אני הוא שהבחנתי בין טפה של בכור
 לטיפה שאינה של בכור ואני עתיד
 ליפרע ממי שמערב קרבי דגים טמאים
 בקרבי דגים טהורים ומוכרן לישראל
 (ב"מ פ"ה ס"ח)

אני [היתי] [היום] סמכוני באשיות
 רפרוני בתפוזות תבעא מנאי מלתא
 דרפיא מעמא (י"ט פ"ב כ"ה)

אני היתי בין גדולי רומי וכשמת פצעו
 את מוחו ומצאו בו כצפור דרור
 משקל ב' סלעים [פי' במותו של טיטוס
 הרשע] (גיטין פ"ה כ"ו)

אני ישמעאל ברי יוסי שבאתי ללמוד
 תורה מרי [במות פ"ב ק"ה]

אני קפחתי את הרועה ואתה קפחת את
 העיר כולה [זומא פ"ח פ"ג]

אני ראיתי נחש ששתה ציר [חול' פ"ג מ"ט]
 אני ראיתי ערבי א' שלקה ירך מן השוק
 וחקק בה כרו רביעה רבעה צלאת
 ואבלה [ע"ז פ"ב כ"ב]

אני ראיתי את ר' שנוחק ופיהו ונתעמש
 ורק ממשמש בבגדו אבל לא היה
 מתעטף

מתעסק ובהוא משהק היה מניה ירו על
סנטרו (ברכות פ"ג כ"ד)

אני ראיתי את ר' יוסי בן זמרא שוקן
ויושב בישיבה היה ועמד במעלה
מוקנו של זה ונטל רשות להתיר בכורות
(יומא פ"ח ע"ח)

אני ראיתי גוי שלקה אהו מן השוק
רבעה חנקה צלאה ואכלה (ע"ז
פ"ג כ"ג)

אני ראיתי ובאתי עליה וסלקית לגרולה
(ברכות פ"ט ג"ז)

אני ראיתי [בעיר] ברומי והונו עליה
כמה טיפי דמים (מעילה פ"ד כ"ז
יומא פ"ה ט"ו)

אני ואתה ובן ישי נטייל בניע איל מי
בראש א"ל בן ישי אי הכי לא בעינא
[פ"י אמר הקב"ה לירבעם שוב מרשעך
ותוכה לגיע] (חלק ק"ב)

אני ראיתי רבוצה בכלב (יומא פ"ק כ"ה)
אני ראיתי וישבתי על קברו [פ"י של
בן סורר ומורה] (סנהדרין פ"ה ע"ה)
אני ראיתי ברומי וכתוב עליו קודש לר'
בשיטה אחת (סוכה פ"ק ה"י טבת ס"ג)
(אנייפת) [אי ניפת] אתנפי הסוכי
בעסקא טב מיניכו (יבמות
פ"ו ט"ג)

אנן אחתינן לה ואנן מסקינן ליה ולזילותא
דבי דינא לא היישינן (כתובות פ"ב
כ"ו ז"ב פ"ג ל"ב)

אנן בדידן ואינהו בדידהו [פ"י כל אחד
יעסוק בשלן] (ברכות פ"ק ח')

אנן דסנינן בשלימותא כתיב בן תומת
ישרים תנחם הנך אינשי דסנן
בעליליתא כתיב [בהו] וסלף בוגדים ישרם
(שבת פ"ט פ"ח)

אנן דשכיחינן גביכו רמינן אנפשינן
ומעינינן אינהו לא מעייני (ע"ז פ"ק ד')
אנן היכי הויתנן כי היכי דחשבינן הכא
חשבינן נמי התם (ז"ב פ"ק י')

אנן [כאצבעא] בקירא
לסברא [פ"י כאצבע בקיר השעוה

שנכנס בו מהר בן דעתנו להבין (ערוכות
פ"ה ג"ג)

אנן [כאצבעא] [כאצבעתא] בכירה
לשכחה [פ"י כמו אצבע הנכנס לבאר

שפי' רחב בן אהו שוכחים מהר] (סס)
אנן כסיביתא בנורא לזמרא [פ"י כמו מי
שנועין יתר בקור] (סס)

אנן לא הוה ידעינן דקא אתי מר אי הוה
ידעינן משי הוה מרחינן [חזלין פ"ז ל"ד]
אנן מעלינן מיניכו (פסחים פ"ח פ"ו)

אנן מייתנין אינתא ממערבא דלית
הלבתא כר' יהודה (ס) (סנהד' פ"ג כ"ט)
אנן מנא לאשפורי היכי יהבינן הא (קא)
מסתבל [פ"י היאך נתנים לאומן

לתקן הבגדים] (ע"ז פ"ק כ')

אנן ס"ת נבן וישראל בהדן (ע"ז פ"ק ח')
אנן פועלי דיתמי אנן (ערוכות פ"ה ע')

אנן קא מצערינן נפשינן ומצווה קא
מצווינן (פ) ולית דאשגח בן [כרכו']
פ"י כ' חלק ק"ו תענית פ"ג כ"ד

אנן קבלה נמרינן קבלה דבית הכסא
צניעותא ושתיקותא קבלה דיסורי
שתיקותא ומבעי רחמי (ברכות פ"ג כ"ד)
אנן קים לן דינוקא דמקרבא דעתיה גבי
זווי (גיטין פ"ד נ"ו)

אנן חכוינן ליה בכשרא ובחמר [פ"י לסם
הלפת] (ברכות פ"ז מ"ד)

אנשי אליכסא נדריאה היו מקדשים את
נשותיהן ובשעת כניסתן להושה

באין אחריהן וחושפין אותן מהם ובקשו
חכמים לעשות בניהם ממורים (ז"מ ק"ד)
אינשי בדיחי אנן ומברחינן עצבינו [פ"י

בדיחי שמחים] (תענית כ"ג כ"ב)
אנשי ירושלם אנשי שחין (הם) (היו)
(שבת פ"ו ס"ב)

אנשייה רב לגמרי אקריוה לרב כתנא
בחלמא בנדה יהודה ובוי [פ"י

אונש הבועל ארמית] (סנהד' פ"ט פ"ב)
אנן צבית לחרובי (בית א') [ביתא] ירך
אשלימת ליה (תענית פ"ד כ"ט)
אסא דקאי ביני חילפא אסא שמיא ואסא

קרו

(ס) נגמ' לחין הלכה כר' יהודה. (ע) ליתא התם חז"ל ד'מא וסוף כפ"ז ס"ר (פ) בתענית
ליתא לן קא לוחינן כולא וימי וליא וליא דלשנה בן.

יפסידנה בעין רעה (צ"ט פ"ט ק"ז)
 אסור לו לאדם שישהא שמר פרוע בתוך
 ביתו וכן אמרו אסור לו לאדם
 שישהא ספר שאינו מוגה בתוך ביתו
 [פ"י דכתיב אל תשכן באוהלך עולה
 תישיבין נוטריקון תורה שישר כתובים
 ניביאים] (כהזכות פ"ג י"ט)
 אסור לו לאדם שיטעום כלום עד שיתן
 מאכל לבהמתו (ניטין פ"ה ס"ג)
 אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה ע"ג
 מכתו מפני שנראית ככתובת קעקע
 (מכות פ"ג כ"א)
 אסור לי לאדם לעשות הפיצוי קודם
 שיתפלל שנא' צדק לפניו יהלך
 וישם לדרך פעמיו (ברכות פ"ג י"ד)
 אסור לו לאדם לטעום כלום קודם שיתפלל
 תפלת המוספים (ברכות פ"ד כ"ח)
 אסור לו לאדם שיקדים תפלתו לתפלת
 צבור (סס)
 אסור לישן בבית יחידו וכל הישן בבית
 יחידו אחותו לילית (שבת פכ"ג קמ"א)
 אסור (לו) לאדם לשמש משתו (בשנת)
 [בשני] רעבון (טענית י"ח)
 אסור (ק) ללמוד (הבמה) [הבמת] יוונית
 (סוטה פ"ט מ"ט)
 אסור למנות את ישראל אפילו לדבר
 מצוה (יומא פ"ג כ"ג)
 אסור לעבור כנגד המתפללים (ברכות
 פ"ד כ"ז)
 אסור לעמוד בביתו של אותו רשע
 שנא' ושעירים ירקדו שם (שבת
 פכ"ג קמ"ט)
 אסוי נתרצית לצאת המקום יהזורך
 לשלום] (קדושין פ"ק ל"א)
 אסיא דמגן במגן מגן (שו"א) שוה אסיא
 רחיקא עינא עורא (ב"ק פ"ח פ"ה)
 אסברא דמיא כחזרא בנבבא דעמרא
 דראחוריה נשרא (ברכות פ"ק ח')
 אסמכתא לא קניא [פ"י רק בכ"ד חשוב]
 (סנהדרין פ"ג כ"ד)
 אספרגוס מצטרף לטובה ואינו מצטרף
 לרעה

קרו ליה [פ"י] ההדס אף כשהוא
 בין הקוצים שמו הדס] (סנהדרין פ"ו מ"ד)
 אכבוהו נוסרי מברכתא הביטא ליה [פ"י]
 הלקוהו מלקיות בחריות של דקל
 שיש בה עוקצים] (כהזכות פ"ק י')
 אסור לאדם שיעשה שותפות עם הגוי
 שמא יתחייב לו שבועה ונשבע בע"ז
 שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיך
 (סנהדרין פ"ו ס"ג)
 אסור לאדם לישן ביום יותר משינת
 הסוס ובמה שיתין נשמין (סוכה
 פ"ג כ"ז)
 אסור לאדם לילך בקומה זקופה ארבע
 אמות (ג) שנא' מלא כל הארץ
 כבודו (קדושין פ"ק ל"א)
 אסור לאדם שיאמר כמה נאה גויה זו
 (ע"ז פ"ק כ')
 אסור לאדם שיאכל דק חי קודם ארבע
 שעות [פ"י] לפי שנוטל תואר פניו
 משום דאינו זמן סעודה] (ברכות פ"ו מ"ד)
 אסור לאדם שיצא בניצוצות שעל גבי
 הגליו מפני שנראה ככרות ששבה
 ומציא לעז על בניו שהם ממורים *
 (יומא ל' ג"ד פ"ג י"ג ברכות פ"ו מ')
 אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה
 חיישינן שמא שר הוא (מנילה פ"ק ג')
 אסור לאדם שיקדש את בהו כשהיא
 קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני
 אני רוצה (קדושין פ"ג מ"א)
 אסור לאדם שישהא מדה חסירה או
 יתירה בתוך ביתו (צ"ג פ"ה פ"ט)
 אסור לננוב דעת הבריות ואפילו דעתו
 של גוי (חולין פ"ו ל"ד)
 אסור להתרפאות בדי"ת (שבועות פ"ג ט"ו)
 אסור לאדם שישהא את אשתו אפילו
 שעה א' בלא כתובה (ב"ק פ"ח פ"ט)
 אסור לאדם שיהנה מן העה"ז בלא
 ברכה וכל הנחנה מן העה"ז בלא
 ברכה מועל (ברכות פ"ו ל"ה)
 אסור לאדם שיעמוד על שדה חבירו
 בשעה שעומד בקמותיה שרא

(ג) נננו' סה"ך ד' אמות בקומה זקופה . (ק) נגמ' אהור' אדם טולמד עם בנו חכמת יוונית .

לרעה (ע"פ ק"י)

אמר לן דמא שרא לן כבדא , נדה ,
דס מוהר, חלב בהמה, חלב היה, חזר
מוחא דשיבוטא, גירותא, לשני דכוורא ,
אשת איש , גרושה , בחיי בעלה , אשת
אה , יבמה , גויה , יפה תואר , בעינא
למיכל בשרא בחכבא (חולין פ"ה ק"ט)
אסתלגנית של מלאכי חבלה מצפין לו
לאדם ואומרים (מתי)[אומתי]
יבא אדם לירי אי מהרברים הללו וילכד
(ברכות פ"ו ג"ה)

אסתר קרקע עולם היתה (סנהדרין ע"ד)
איסטרא בלגינא קיש קיש קיוא (פי' ה)
אדם ריק ששמע דית מתפאר
עליה כמו מטבע שהיא לבדה בבים
שמשמעת קולה] (ב"מ פ"ו פ"ה)
אערב שמשא וארכי יומא (פי' כשהחמה
שוקעת היום נגמר והטמא טהור]
(ברכות פ"ק ב')

אף אתה עשה אונד כאפרכסת (ותן)
[קנה] לב (להבין) [מבין] (תגיט
פ"ק ג')

אף הוא בשעת מיתתו אמר יודע אני
שאין בי עון אלא [עון] אותו העת
שעברתי ע"ד הבירי (ביק פ"ו פ')

אף הזקיהו מלך יהודה ביקש אביו
לעשות לו בן אלא ששכתו אמו
סלמנדרא (סנהדרין פ"ו ס"ג)

אף מי שהיה מוכתב באיסטריא [של
מלך] [פי' בחיילות המלך] [קדושין
פ"ב ע"ז]
אע"ג דיהבי טעמי למלתיהו כי ההוא
מעשה דבעא מכסא (פי' מעשה
שנהלסה מטת ת"ח במטת מוכס רשע
וגקבר המוכס בכבוד ות"ח לא) (סנהדרין
פ"ו מ"ד)

אף על גב דבבל התורה בוכה אין מקרא
יוצא מירי פשוטו הבו אתי ב"ש
ואסיקתי מששטיה לגמרי (יבמות פ"ב ס"ד)
אף ע"ג דרבנן קשישו אתון פרסאי בצרבי

סעודה (בקיאין) [בקאי] מינייכו (ברכות
פ"ז מ"ו)

אף ע"ג דאניתו לא הוו מולייה הוו (ע)
[פי' אם הוא אינו טוב מולו טוב

ממנו] (שבת פ"ב קמ"ו)
אף ע"י שבטלו סנהדרין [וכו'] דין די
מיתות לא בטלו (כתובות פ"ג ל' סוטה
פ"ק ח' סנהדרין פ"ז ל"ו)

אף ע"י שמצירה (היא) עבשיו שמחה
היא לאחר זמן (פי' מפני הסדר שעל
פניה להלבין (ע"ז פ"ק ו')

אף על פי שיש לו לאדם גובר נאמן
בתוך ביתו יצור וימנה (ב"ב פ"ק ע"ו)
אף ר' אליעזר תלמידך יושב ודורש סתם
וחכל יודעים כי שלך היא (יבמות
פ"ו ל"ו)

אף ת"ח אע"י שסרח (אין תורתו נמאסת)
[יש לו תקנה] (תגיט פ"ב ט"ז)
איפוק ואחוי אי משבחנא מירי למיכל
(גיטין פ"ה ס"ו)

אפוקי יומא (במה) דמאחרין ליה כי
היכי דלא להוי עליה [כפונא]
(ע"פ ק"ה ברכות פ"ה ג"ב)

אפוקי מפקינא אנוחי לא אנהנין[פי' ס"ת
ע"ג ארון של מת ת"ח] (ברכות פ"ה
ג"ב ע"פ ק"ה)

אפקית בי באני מתותיה אתרמי ליה
עמודא סליק ואפקינהו (כתובות
פ"ה ס"ב)

אפילו אוכב כל מערני עולם אין דעתו
מושבת עליו עד שיאכל עפר
(יומא פ"ח ע"ה)

אפילו בצורתא דזוזא לא מסתכל (ע"פ
ק"ד ע"ז פ"ד ג')

אפילו ביעתא בבוחהא לא שרי איניש
במקום רביה [ובו] משום דלא
מיסתיעא מילתא (כתובות פ"ה ט')

אפילו בעל החלומות אומר לו לאדם
למחר הוא מת אל ימנע עצמו
מן הרחמים (ברכות פ"ק י')

אפילו

(ר) נגמ' מוכרח בליוו כפירושו דהכא איתא תתם בלכ חכמ תווח חכמה זס ת"ח בן ת"ח ונקרב
ססליס הודע זס ת"ח בן ע"ס . (ג) זס הלשון כוא כמגילת ג' לכל כסבת כתיב אע"ג דאיכסו לא סוד
מוליכו סוד ועל כי סיה גרסתו כסבת סוד במוקס סוד פירוש סוד .

אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו (נדס פ"ג ל"ח)
 אפילו בשעת בעסו של הקב"ה זוכר את הרחמים דכתיב כי לא אוסיף עוד ארחם אף ע"ג דפורעניות שם זוכר את הרחמים (האשה פ"ו)
 אפילו בשעת הסכנה לא ישנה אדם [את עצמו] מן הרבנות שלו (חלק ל"ב)
 אפילו גלימא גיצי [וכו'] אפי' שופתא דמדא גיצי, [פי'] העכברים מנקרים ונושכין, פי' שופתא בידת עין] (הוריות פ"ג י"ג)
 אפילו דור שאביו יקלל ואת אמו לא יבורך אל תלשן עבר אל אדונו (פסחים פ"ח פ"ו)
 אפילו הכי לא אימצי גוי לסנויי בהדיה וכמוכות פ"ה ס"ב)
 אפילו הכי אבעי לאינש למילא נפשיה בניחותא (תענית פ"ק ג')
 אפילו הרב הדה מונחה על צוארו אל ימנע עצמו מן הרחמים (ברכות ו')
 אפילו השב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה (קדושין פ"ק נ')
 אפילו טובתן של רשעים רעה היא אצל הצדיקים (הוריות פ"ג י')
 אפילו כיג בן כיג טעון משיחה ואין מושהין מלך בן מלך (כריכות פ"ק ה')
 אפילו כתורמוס הזה ששולקין אותו ז' פעמים (ואוכלם) [ואוכל] אותן בקינוח סעודה לא עשאוני בני בילת פ"ג כ"ה)
 אפילו לא קיימתם אלא קיש עהרית וערבית אי אתם נמסרים בידם (סוטה פ"ח מ"ב)
 אפילו רמיד יולדת לתשעה אינה יולדת למקושעין יולדת לשבעה יולדת למקושעין (ר"ה פ"ק י"ח נדה פ"ד ל"ח יבמות פ"ד מ"ב)
 אפילו למאן דלא דריש סמוכים בעלמא במשני תורה דריש (יבמות פ"ק ד')
 אפילו לשנויי פרקא בסטאנא (סנהדרין פ"ד ת)
 אפילו מוניני וצחנתא טעים פרים להו (ט"ז פ"ו מ"ט)
 אפילו מירי דררכי לאשתוני בקור לא שביקנא ליה ומאי ניהו כלבא (ב"ב פ"ג ז' י"ט)
 אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהן שבשמים (סוטה פ"ו ל"ח פסחים פ"ו פ"ה)
 אפילו נהמא דחישא דכיתתא לא אביל (יומא פ"ה ע"ו)
 אפילו עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה (גיטין פ"ק ז')
 אפילו עניים שבישראל רואים כאלו הם בני הורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ועקב (ב"ק פ"ח פ"ו)
 אפילו קטנה שבהם לא (נשאה) [נשאת] פחותה מארבעים שנה (ב"ב ק"ט)
 אפילו קיים אמרי' למד לא אמרינן (ב"ב ק"ק פ"ק י"ז)
 אפילו שמע קן קולמסא וקן מנילתא [פי'] תקין הקולמוס והנייד ועיי"ש ברש"י פירושים אחרים] (גיטין פ"ק ו')
 אפילו קרחה בביתה פרדשא ליהוי (מנילה פ"ק י"ב)
 אפילו רבו שלמדו חכמה אינו יושב עליו אלא יום א' (מ"ק פ"ב כ"ה)
 אפילו רבנן מודו דינוקא במיליה דאבות לא ידע (סנהדרין פ"ג ל"ח)
 אפילו ריבדא דכוסילתא דא מתסינן (מניה) [מניחה] (ע"ז פ"ב כ"י)
 אפילו ריש גרנותא מן שמאי מנו (ב) ליה [פי'] ממונה על השקאת בית השלחין] (ברכות פ"ב נ"ח ב"ב פ"ה ל"ח)
 אפילו שומר הפתח דא עמד לסנך רבינו וכו' (תנינה פ"ב ט"ו)
 אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידין

אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו (נדס פ"ג ל"ח)
 אפילו בשעת בעסו של הקב"ה זוכר את הרחמים דכתיב כי לא אוסיף עוד ארחם אף ע"ג דפורעניות שם זוכר את הרחמים (האשה פ"ו)
 אפילו בשעת הסכנה לא ישנה אדם [את עצמו] מן הרבנות שלו (חלק ל"ב)
 אפילו גלימא גיצי [וכו'] אפי' שופתא דמדא גיצי, [פי'] העכברים מנקרים ונושכין, פי' שופתא בידת עין] (הוריות פ"ג י"ג)
 אפילו דור שאביו יקלל ואת אמו לא יבורך אל תלשן עבר אל אדונו (פסחים פ"ח פ"ו)
 אפילו הכי לא אימצי גוי לסנויי בהדיה וכמוכות פ"ה ס"ב)
 אפילו הכי אבעי לאינש למילא נפשיה בניחותא (תענית פ"ק ג')
 אפילו הרב הדה מונחה על צוארו אל ימנע עצמו מן הרחמים (ברכות ו')
 אפילו השב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה (קדושין פ"ק נ')
 אפילו טובתן של רשעים רעה היא אצל הצדיקים (הוריות פ"ג י')
 אפילו כיג בן כיג טעון משיחה ואין מושהין מלך בן מלך (כריכות פ"ק ה')
 אפילו כתורמוס הזה ששולקין אותו ז' פעמים (ואוכלם) [ואוכל] אותן בקינוח סעודה לא עשאוני בני בילת פ"ג כ"ה)
 אפילו לא קיימתם אלא קיש עהרית וערבית אי אתם נמסרים בידם (סוטה פ"ח מ"ב)
 אפילו רמיד יולדת לתשעה אינה יולדת למקושעין יולדת לשבעה יולדת למקושעין (ר"ה פ"ק י"ח נדה פ"ד ל"ח יבמות פ"ד מ"ב)
 אפילו למאן דלא דריש סמוכים בעלמא במשני תורה דריש (יבמות פ"ק ד')
 אפילו לשנויי פרקא בסטאנא (סנהדרין פ"ד ת)
 אפילו מוניני וצחנתא טעים פרים להו (ט"ז פ"ו מ"ט)
 אפילו מירי דררכי לאשתוני בקור לא שביקנא ליה ומאי ניהו כלבא (ב"ב פ"ג ז' י"ט)
 אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהן שבשמים (סוטה פ"ו ל"ח פסחים פ"ו פ"ה)
 אפילו נהמא דחישא דכיתתא לא אביל (יומא פ"ה ע"ו)
 אפילו עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה (גיטין פ"ק ז')
 אפילו עניים שבישראל רואים כאלו הם בני הורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ועקב (ב"ק פ"ח פ"ו)
 אפילו קטנה שבהם לא (נשאה) [נשאת] פחותה מארבעים שנה (ב"ב ק"ט)
 אפילו קיים אמרי' למד לא אמרינן (ב"ב ק"ק פ"ק י"ז)
 אפילו שמע קן קולמסא וקן מנילתא [פי'] תקין הקולמוס והנייד ועיי"ש ברש"י פירושים אחרים] (גיטין פ"ק ו')
 אפילו קרחה בביתה פרדשא ליהוי (מנילה פ"ק י"ב)
 אפילו רבו שלמדו חכמה אינו יושב עליו אלא יום א' (מ"ק פ"ב כ"ה)
 אפילו רבנן מודו דינוקא במיליה דאבות לא ידע (סנהדרין פ"ג ל"ח)
 אפילו ריבדא דכוסילתא דא מתסינן (מניה) [מניחה] (ע"ז פ"ב כ"י)
 אפילו ריש גרנותא מן שמאי מנו (ב) ליה [פי'] ממונה על השקאת בית השלחין] (ברכות פ"ב נ"ח ב"ב פ"ה ל"ח)
 אפילו שומר הפתח דא עמד לסנך רבינו וכו' (תנינה פ"ב ט"ו)
 אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידין

(ח) ליתא סס וטוונתו להא דפ"ח ע"ד אפי' לו לסנויי ערקתא דמסנאה (ב) זה המאמר ליתא ת"ס . (ג) בצרכות גרסי' מנהך ב"ב גרסינן גוקמי .

מנודין לו לאדם בשעת מיתה (סס פ"ק ה')
 אפילו שיחה תולין של תיה צריכה
 הלמוד (ע"ז פ"ק י"ט סוכי פ"ג כ"ח)
 אפילו ישחה של איי [שבא"י] מובטח
 לה שהיא בת עה"ב שנאמר וכו'
 (כתובות פ"ג ק"ח)

אפילו שנים כשני אליהו וירדו נשמים
 בערבי שבתות אינן אלא סימן
 קלה (הענין פ"ק ח')

אפינמה רבה קפיד רחמנא אפינמה זוטא
 לא קפיד רחמנא (סנהדרין פ"ח
 ע"ג)

אפיק (ריסקא) [טסקא] דהומנייתא טבי
 הויה ואיהויה ליה (גיטין פ"ק ד')
 אפיקן לי מאני הנותאי מקל ורצועה
 שופרא וסנדלא [פ"י מקל למכת
 מרדות רצועה למלקת שופרא לנרזי
 סנדלה לחליצה] (סנהדרין פ"ג ז')

אפיקן לי קורקור מהבא (ב"ב פ"ג כ"ג)
 אפקוהו למטיט ומחיוהו שיתין פולסי
 דנורא (תנינא פ"ג ט"ז)

אפס זכריה [פ"י בטלו דבריו ואין הלכה
 כמותן] (ב"ב פ"ה ק"ח)

אפרו של יצחק ראו (שהיה מונח)
 [שמונה] באותו מקום (זכח"ס
 פ"ז ס"ב)

אפשר אדם הורש בשעת חרישה וזורע
 בשעת זריעה וקיצר בשעת קצירה
 ודש בשעת דישא וזורה בשעת הרוח
 תורה מה תהא עליה אלא בומן שישאל
 עושים רצונו של טקום מלאכתן נעשית
 ע"י אחרים שנא' ועמדו זרים ורעו וכו'
 (בבב"ב פ"ז ל"ה)

אפשר אש בנעורת ואינו מהבהבת
 (סנהדרין פ"ד ל"ח)

אפשר דגרמא וזוחא דדי ודירך ונפקי
 מינאי בנין דמעלו (בבב"ב פ"ק י')

אפשר דהוי פורתא עד דמסקיד אביתיה
 (ע"ז פ"ק י"ב)

אפשר משה מת (וכתיב) [וכתב] שם
 ימת שם משה אלא עד כאן כתב

משה מכאן ואילך כתב יהושע (ב"ב
 פ"ק ט"ז)

אפשר ס"ת שרזי כצער ולא נבכה
 (חלק ק"ח)

אפשר אתה דורש במעשה מרכבה
 ושכינה עמנו ומלאכי השרת
 מלוין אותנו ואני ארכב על החמור (תנינא
 פ"ב י"ד)

אפתה אנא פיתחא לנפשי (זכח"ס ס"ק ה')
 אצמננות היתה בלבו של אברהם אבינו
 שכל מלכי מורה ומערב
 משכימין לפתחו (ב"ב פ"ק ט"ז)

אקיום כך והיו מלכים אומניך (זכח"ס
 פ"ב י"ט)

אקיילי דמתא מחסיא ולא אפנדי
 דפומבדיתא [פירש אקיילי
 אשפתות אפנדי פירש חיבלים] (ברכות
 פ"ק ו')

איקלע לההוא אושפיזא אייתו לי' משחא
 במנא שף (נפקי) [נפקן] ליה
 צמחיה באפיה נפק לשוקא הויתיה ההיא
 איתתא אמר זיקא דחמת קא חוינא הבא
 עבדא להו מילתא ואיחסי (חלק ק"ח)

אקטצא ובר קמצא חריב ירושלים (גיטין
 פ"ה נ"ה)

אקפד אמר מאן דעקיין לי לועקציה
 עקרבא (בבב"ב פ"ה ל"ח)

אקפה רב חמה בר טוביה חביל ומרות
 ושרפה (סנהדרין פ"ז מ"ט)

אקפח את בני שאם יבואו לידי [שאני]
 אשרוף אותם ואת האזכרות שבהן
 שאפילו [אדם] רודף אחריי להרנו ונחש
 רין להבישו נכנס [לעזי] [לבית עזי] ואין
 נכנס לבתיהן של אלו שהללו מכירין
 וכוסרין והללו אין מכירין וכוסרין וכו'
 (שבת ע"ז קט"ז)

אקפח את בני שזו הלכה מקופחת (סס
 פ"ק י"ז)

אקפן נחמני שמעתתא ומתניתא דאסיר
 נחמני זה אב"י שכך היה נקרא ר"ת
 אישר בך ירוחם י'תום וי"מ להפך (ג'
 ע"ז)

(ג) פירוש כי הסס אב"י זה פוקר והסס נחמני הוא כנוי לפי שהיה יתום וגדלו רבה בר נחמני
 וקראו לו על שמו עיין בפסח י'תק אב"י שמו נחמני .

(ע"ז פ"ד נ"ח)

איקרי כאן לא תתגודדו לא תעשו אנודות
 אנודות (יבמות פ"ק י"ג)
 אקניי לבנו הקטן (גיטין פ"ד מ')
 אקריוה בחלמיה ואכחיד את שלשת
 הרועים (תננים פ"ק ט')

אקריוה רבב בהנא בחלמא ואדבריה רב
 לגמריה (סנהד' פ"ט פ"ב)
 אראה בנחמה אם לא הרגתי עד זומם
 (מכות פ"ק ה' חנינה פ"ב ט"ז)
 אראה בנחמה אם לא ראיתי אהר שרין
 אהר חבירו להורבה ורצתי אהריו
 וראיתי הרונ והרב מטפסף (ד' אמרתו לו
 [וכו'] (סנהדרין פ"ד ל"ו)
 אראה בנחמה אם לא ראיתיה שהיתה
 מלקטת שעורים מבין טרפי סוסים
 בעכו קראתי עליה מקרא זה אם לא תרעי
 לך היסה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי
 את נדיותך אית נדיותך אלא ניותך
 (כתובות פ"ז ס"ג)

אראלים ומצוקים אחוו בארון הקדש
 נצחו אראלים את המצוקים
 ונשבה ארון הקודש (שם פ"ב ק"ד)
 ארבע רוחות מנשבות בכל יום ורוח
 צפונית עם כולם שאלמלא כך
 אין העולם מתקיים אפי' שעה אחת ורוח
 דרומית קשה מכולם ואלמלא בן נין
 (שמעמירה) [מעמידה] מהרבת את
 העולם שנא' המבינתך יאבר נין יפרוש
 כנפו לתימן (צ"ב פ"ב כ"ה גיטין פ"ג ל"א)
 ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל
 באוד' נביאים וביטולם (מסכת כ"ד)
 ארבע ביותות אין (מקבילין) [מקבלות]
 פני שכונה כת לצים כת שקרנים
 כת הנפוי וכת מספרי להיד (סוטה פ"ח מ"ב)
 ארבע מאות עברים ואמרו לה ארבעת
 אלפים עברים היו לו לשחור
 בן אימר הבהן וזכרם נשמעו בכהונה וכל
 בהן שיש בו עזות פנים אינו אלא מהם
 (קדושין פ"ב ט')

ארבע מאות ילדים היה לו לדוד (המלך)
 וכולם בני יסת' תואר היו (ובולם
 מספרים קומי) ומנדלי בלודית היו וכולם
 יושבים בקרונות של זהב והיו מהלכין
 בראשי נייסות (ה) והן הן (ו) בעלי
 אנרוסין של בית דוד דאולו לבעותי עדמא
 (שם וסנהדרין פ"ב כ"א ופ"ז מ"ט)
 ארבע מאות עשרים וארבע בעילות בעל
 אותו רשע אותו היום והמתין עד
 שתשש כחו והוא לא ידע בו מלך אלקים
 עמו (ז) (סנהדרין פ"ט פ"א)
 ארבע מאות כנסיות היה בכרך ביתר
 בכל א' וא' היו ת' מלמדי תינוקות
 וכל אחד ואחד היו לשני ת' תינוקות
 של בית רבן וכשהיה אויב נכנס לשם
 היו דוקרין אותן (בהוטמיהן) [בהוטריהן]
 כשגבר אויב ולכזום כרכום בספריהם
 והציתום באש (גיטין פ"ה נ"ח)
 ארבעה אין הדעת סובלתן דל נאה
 ועשיר מבחש וזקן מנאף ופרנס
 מתנאה על הצבור בחנם (ע"ז ק"ג)
 ארבעה דברים שבשבילן אית להניה
 פאה בסוף שדהו מפני גול עניים
 מפני בטול עניים מפני ההדש משום
 כל חבלה (שם פ"ק כ"ג)
 ארבעה דברים שבשבילן חמה לוקה על
 אב ב"ד שמת ואינו נספר בהלכה
 ועל נערה המאורסה שעצקה ואין מושיע
 דה ועל משכב זכור ולב' אחים שנששך
 דמן (ביניהם) [באחד] (וסוכה פ"ב כ"ט)
 ארבעה דברים שבשבידן מאורות לוקין
 על כתבי סלסתרן ועל מעידי
 עדות שקר ועל מגדלי בהמה דקה בא"י
 ועל קוצצי אלנות טובות* (שם)
 ארבעה דברים שבשבילן נכסי בעלי
 בתים נמסרים למלכות על משהא
 שטרות שרועין ועל מלוי בריבית ועל
 שהיה [ספק] בידם לטחות ולא מיהו ועל
 שפוסקין צדקה ברבים ואין נותנין (שם)
 ארבעה דברים (שבשבילן) נכסי בעלי
 בתים

(ד) נגמ' וראיתי ור' ר' סוף בידו ודמו מטפסף. (ה) נגמ' ומלכתי כראשי נייסות' סו'. (ו) המחבר
 עירב שני נוסחאות נכדי סדלי. (ז) נגמרא איתא אלקים ונראה קזה פעות המעתיק דכרי הנמ'
 מביא הספוק וזכור וכו' מלך אלקים וגיין כראשי סס.

בתים (יורדים) [יוצאין] לטמין על כובשי
 שבר שביר ועל עושקי שבר שביר ועל
 שפורקן עול מעל צואריהם ונותנין על
 חבריהן ועל גשות הרוח (טס)
 ארבעה דברים צוה ר"י ב"ב את תלמידיו
 הוהרו בכבוד הברכים שהוא
 כבודכם והוהרו בוסן וכו' (חלק ל"ו) בהלכות
 י"ש הרבה

ארבעה דברים צוה רבינו הקדוש את
 בנו אל תדור בשכנציב משום
 דליצנו הוה ומשכו לך בליצנותא ואל
 תשב על מטה ארמית א"ר דלא תיני
 בלא ק"ש וא"ר דלא תנסיב גזרתא וא"ר
 (ארמית) [ארמאית] ממש משום מעשה
 דרב פפא ואל תבריה עצמך מן המכס
 דלמא שקול (ח) כל דאית לך (בחד זימנא)
 ועל תעמוד בפני השור בשעה שעולה מן
 האגס מפני שהשמן מרקד בין קרניו
 בשור שחור וביומי ניסן (ט"ט ק"ג)

ארבעה (דברים) צריבין חוקן אלו הן תורה
 ומיש תפלה ודרך ארץ (ברכות פ"ה ל"ב)
 ארבעה דברים נאמרו בכוס של ברכה
 טעון הדחה שטיפת חי מלא
 וסימנך שמיחיה [פ"י שטיפת מבפנים
 והדחה מבחוץ*] (ברכות פ"ז נ"ח)
 ארבעה דברים נאמרו בפת אין מניהין
 בשר חי על הפת ואין מעבירין
 כוס מלא על הפת ואין זורקין את הפת
 ואין סומכין את הקערה בפת (טס ל')
 ארבעה דברים מקרעין גזר דינו של אדם
 אלו הן צרקה צעקה שנוי השם
 ושנוי מעשה (רי"ט פ"ק ט"ו)
 (ארבעה) דברים (אדם) [שאדם] אוכל
 פירותיהן בעה"ז והקרן קיימת
 לו לעה"ב (אלו הן) כבוד אב ואם וג"ח
 הבאת שלום בין אדם לחבירו ות"ת
 כנגד כולם (פ"א פ"ק מ"א)
 ארבעה דברים שהן נפרעין מן האדם
 בעה"ז והקרן קיימת לו לעה"ב
 זאלו הן ע"ז ג"ע ושי"ד ולה"ד [כנגד כולן]

(יורש' דפ"א פ"ק)
 ארבעה דברים מכפרין עונותיו של אדם
 חכם התן נשיא גדולה [וסימנך ח"ג ה"ן]
 (ירושלמי דפרכוס פ"ג)

ארבעה דברים העושה אותן דמו בראשו
 ומתחייב בנפשו אלו הן הנפנה
 בין דקל לבתול והעובר בין שני דקלים
 והשותה מים שאולין והעובר על מים
 שפוכין ואפילו שפכתו אמו (רפניו)
 [בפניו] (ע"ט ק"א)

ארבעה דברים למדנו ממעשה דכ"ג (ט)
 למדנו שרביעית יין האימלקי
 משכר ולמדנו שכור אל יורה ולמדנו
 שדרך מפינה את היין ולמדנו שאין
 מפירים נדרים לא רכוב ולא מהלך ולא
 עומד אלא יושב (ערוכין פ"ו ס"ד)

ארבעה דברים העושה אותן דמו בראשו
 היושב בצלו שר מת והעומד
 ערום לפני הגר והמכבה את הגר בפניו הרי
 זה נכפה והמשמש מטתו בפניו כל חי (טס)
 ארבעה דברים הקב"ה שונאן ואני איני
 אוהבן הנכנס לביתו פתאום ואין
 צ"ל לבית חבירו והאוחז באמה ומשתין
 מים והמשתין לפני מטתו ערום (י)
 והמשמש מטתו בפניו כל חי (נדפ"ב פ"ז)
 ארבעה דיונים היו בסדרם שקראי
 ושקריאי זייפי ומצלי דינא
 (חלק ק"א)

ארבעה חלוקי כפרה שהיה ר"י ישמעאל
 דורש [ואמר] ושלושה הן שיש
 חשובה עם כל אי ואי וכו' (יומא פ"ח פ"ו)
 ארבעה הישים (דאמר קרא) מאן נינהו
 משיח בן דוד ומשיח בן יוסף
 וכהן צדק (סוטה פ"ה נ"ב)
 ארבעה החובים כמתים עני מצורע סומא
 ומי שאין לו בנים (נדרים פ"ג
 ס"ד ע"ו פ"ק ה')

ארבעה לצלא ארבעה לצללא [פ"י צלא
 עור קטן וצללא עור גדול] (כ)
 (צ"ב פ"ק ה')

י
 (ח) נגמ' דילמא משכחו לך וסקלי מניך כל מה דלית לך . (ט) נגמ' והרבה דברים למדנו בלוחה
 טפה . (י) נגמ' ומסתין מיס ערום לפני מטתו : (כ) כס' ר"ת עיי"ש בכו' כד"ס הרבה לל"ה

(ארבעה מיני פעולות נמצאו בבני אדם)
 יש זרו ונשבר ויש זרו ונססד
 יש שפל ונשבר ויש שפל ונססד
 (פסחים פ"ד נ"ג)

ארבעה מיני שליו הן שיכלו וקברו ופסיוני
 ושליו (ומבו שבבולן) [מעליא
 דכולהו] שיכלו (וגרוע) [וגרוע] שבבולן
 שליו (וימא פ"ה פ"ה)

ארבעה מהו בעמיו של נחש ואלו הן
 בנימין בן יעקב, זעמם אבי
 משה, זישי אבי דוד, ובלאב בן דוד,
 [פי' כלה נמרא בר מישי אבי דוד]
 (סנה' פ"ה נ"ה כ"ב פ"ק י"ז)

ארבעה פתחרט עליהן הביה שבראם
 [ואלו הן] גלות כשרים ישמעאל
 יציר הרע (סוכה פ"ב כ"ג)

ארבעה נכנסו תחת העלים שומר הנם,
 והשואל נושא שכר, והשוכר,
 (ביק פ"ד נ"ה)

ארבעה נכנסו [לפרדס] [בפרדס] ואלו
 הן ב"ע, ביז, אחר, ורי עקיבא,
 א"ל ר' עקיבא כשאתם (מגישים) [מגיעין]
 אצל אבני שיש שהור אל תאמרו מים מים
 משום שנאמר דובר שקרים לא יכון
 לנגד עיני (תנינא פ"ב כ"ד)

ארבעה נשים היו יסופות בעולם שרה
 ואביגיל, רחב, ואסתר, (מגילה
 פ"ק ט"ו)

ארבעה סימני הם. סימן לעבירה הרקון
 סימן לשנאת הנם ירקון, סימן
 לגמות רוח עניות, סימן ללשון הרע
 אסכרה, (שבת פ"ב ל"ג)

ארבעה פרומות אין בהם סימן ברכה
 לעולם שבר כותבין ושכר
 מתורגמנין, ושכר יתומים ומעות (הבאים)
 [הבאות] ממדינת הים (פסחים פ"ד נ"ג)

ארבעה פרקים (שהעולם) [העולם] נדון
 (בהם) בפסח על התבואה,
 בעצרת על פירות האילן, ב"ה כל באי
 עולם עובדים לפניו כבני טרין שנאמר
 היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם

ובחג נדונין על המים (כ"ה ס"ק ט"ז)
 ארבעה צוחות צוחה עזרה צאו מבאן
 בני עלי שממאו הוכל ד' ועוד
 צוחה (עזרה) צא מבאן יששכר איש שכר
 ברקאי שמכבר את עצמו ומחלל קדשי
 שמים דהוה כריך ידיה בשראי ועביר
 עבורה, ועוד צוחה [העזרה] שאו שערים
 [ראשיכם] ויבנס ישמעאל בןפיאבי תלמידו
 של פנהס ישימש בכהונה גדולה ועוד צוחה
 [העזרה] שאו שערים [ראשיכם] ויבנס
 יהנן בן נבאי תלמידו של פנקאי וימלא
 כריסו מקדשי שמים (פסחים פ"ד נ"ז
 כריעות פ"ב כ"ח)

ארבעה צריבין הכרזה מסית ובן סורר
 זוקן ממרא, ועדים זוממין.
 (סנה' פ"ו פ"ט)

ארבעה צריבין דהודות יורדי הים,
 הולכי מדבריות, ומי שהיה
 חולה ותרפא, ומי שהיה חבוש בבית
 האסורים ויצא, [וסמן חייוס'] (ברכות
 פ"ט כ"ד)

ארבעה צריבין שמור חולה, היה, התן
 וכלה, ויש אומרים אף אבל
 וי"א אף תיה בלילה (סס נ"ד)

ארבעה קנינים קנה הביה בעולמו
 אברהם יצחק ויעקב קנין א' (י)

תורה קנין א' [ובו] ישראל קנין א'
 [ובו] שמים וארץ קנין א' [ובו] [פסחי]
 פ"ח פ"ז ובמס' סוטה מוסיף עוד אחד)

ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול
 יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, שדה
 פלוני לפלוני (סוטה פ"ק ב' סנהדרין פ"ב
 כ"ב מ"ק פ"ג י"ח)

ארבעים סאה קצוצי תפילין נמצאו
 בדאשי הרוני ביתר (גיטין פ"ה
 כ"ח)

ארבעת לי אריא אמצראי (ביק פ"ו ק"ד)
 [ארבעת] [ארבעה] קבין מוח נמצאו על
 אבן אחת (גיטין פ"ה כ"ח)

ארור בו שבועה, בו נידוי, בו קללה,
 (שבעות פ"ד ל"ז)

(3) נגמרה ליתא אנרסס יצחק ויעקב ופס ססס, חורס, סמוכ זאכין, ב"מ"ק, ישראל, ונאנרס
 י"ח"א חומס קנייטס ונאכף אנרסס כללד

בית השואבה (סיכה פ"ט נ"ג)
 אשה טובה מתנה טובה בחיך ירא
 אלקים תנתן אשה רעה צרעת
 לבעלה מאי [לבעלה] תקנתיה יגרשנה
 מביתו [וירפא] [ויתרפא] מצרעתו [יבמות
 פ"ז ס"ג חלק ק']
 אשה בלי זינה עליה [ע"ז פ"ב כ"ה
 יבמות פ"ו קמ"ז]
 אשה מונה בניה כשרים רוב בעילות
 אחר הבעל [סוטה פ"ד כ"ז]
 אשה מורעת תחלה יולדת זכר איש
 מוריע תחלה יולדת נקבה [גדה ל"א]
 אשה רעה וכתובתה טרובה צרתה בצרה
 דאמרי אינשי בהברתא ולא בסילתא
 [פ"י סלתא קי"ג] [יבמות פ"ג ס"ג]
 אשה רעה מצוה לנרשה [סס]
 אשוו זבינו ואי לא דרישנא לבו ברי
 מרפון [שמכשיר שלשתם] קמומים
 [סוכה פ"ג ל"ד]
 אשוו זביניכו [מ] ואי לא דרישנא לבו
 כר"ש] דמותרות הישנות לאחר
 הפסח] [פסחים פ"ב ל']
 אשור הבו ליה הייא כי היכי דמשלם
 צערא [פ"י התחוקו ותנו לה גט
 מהרה פ"י התחוק מהר] [גיטין פ"ד ל"ה]
 אשור הייא אשור הייא [שבת פ"ו ק"ט]
 אישישה דכתיב בפסוק מאי היא רב הנן
 אמר [אישישת] אחד משה
 באיפה ושמואל אמר [ג] גרבא דחמרא
 דכתיב ואותבי אישישי ענבים [פ"י גרבא
 איפה של יין] [פסחים פ"ב ל"ו]
 אשכחיה דתיב עד צואריה [בתורדא]
 [כורדא] וקיימן וזוגת [ערומים]
 [ערומות] קמיה [ע"ז פ"ה ס"ה]
 אשכחיה ההוא [גברא] סבא א"ל ושמת
 סבין בליעדך אם בעל נפש
 אתה [חולין פ"ק ו']
 אשכחיה ההוא סבא א"ל לית כאן
 שומרי תורה [קס]
 אשכחיה לרשב"י דהוה יתיב [אתלת]
 [על תלת] עסר תכטיק פיוא
 כתובות

ארי אברחי לך ממצרך [ב"מ פ"ט ק"ח]
 ארי עלה מבבל לעיין מר במותיבתא
 [דמחר] [דלמחר] [ב"ק פ"י ק"ו]
 ארי שאמרת נעשה שועל [סס]
 אריה אבי תרי לא נפל [שבת ס"ג קנ"א]
 אריה יישר כחך [יבמות פ"ו קכ"ב]
 אריך או לא אריך [פ"י טוב לעשות כן
 או לא] [סוכה פ"ד מ"ד]
 ארויך לא תיתיב אברעך עד דמפרשת
 לי להא מלחא [מנחות פ"ד ל"ח]
 ארכיבי באפי נוצ' לא מספקי ותיבה לא
 מספקי [סוטה פ"ז ל"ח]
 ארכיבי אתרי ריכשי [כתובות פ"ה כ"ה
 ב"ב פ"ט קכ"ב]
 ארמלתא דא תרכי בלבא ולא תשרי בר
 בי רב באושפיוא [ע"ז פ"ב כ"ב
 ב"מ פ"ה ע"ח]
 ארמלתא לית לה ביסני [פ"י סימנים
 שעושים לבחולה בשנשאת
 [כתובות פ"ב י"ו]
 ארם נהש [בעצמו] [מעצמו] הוא מקיא
 [סנהדרין פ"ט ע"ח ב"ק פ"ב כ"ו]
 ארעא מבבלא דלא [עברא] [עבר] פירי
 [שבת פ"ה ג"ד]
 ארפונן דמן דירחו אינון אכלין [פ"י כן
 אמר לכלבים הניחום לאכול
 מאותו טבח שנפל שהיה מאכיל טרפות]
 [ירושלמי במסכת תרומות פ"ח]
 ארין חומטין היתה [שבת פ"ה כ"ד]
 ארין ישראל גבראת תחילה וכל העודם
 [גברא] כולו לבסוף שנאמר עד לא
 עשה ארין וחוצות [תענית פ"ק ו']
 ארין ישראל אין חיובין עליה משום
 רשות הרבים [ערוכין פ"ב כ"ב]
 ארין שנער הרה וילדה ארין צבי גידלה
 שעשויעיה איי נא לה אמרה רקת
 [מגילה פ"ק ו']
 אשה גולם היא ואינה בוררת ברית אלא
 למי [שעושה אותה] [שעשאה] כלי
 שנא' כי בועלך עושיך [סנה"ד פ"ב כ"ב]
 אשה היתה בוררת הימים לאור [של]

(כתובות ס"ז ע"ג)

אשכחיה צדקיה לנכוננצר דהוה [קא]
אביל ארנבא חייא (מריס
פ"ה ס"ה)

אשקא דריספק חריב ביתר [גיטין פ"ה
נ"ה]

אשקוה ננושא דחלא ונה נפשיה [פי'
ננושא כוס שר הומין] [ע"ז פ"ב
ל"ח]

אשרו המלך שמקלסים אותו בביתו כך
ואוי לו לאב שהנדה את בנו ואוי
להם לבנים שנלו מעל שולחן אביהם
[ונ"א גרסינן ומה לו לאב והכי דיק רש"י
ותוספות] [ברכות פ"ק ג']

אשרי ילדותנו שלא בישה את זקונותינו
(סוכה פ"ה ג"ג)

אשרי מי שלא הטאן [פי' להודי שא"א
לקיים מצות כבודם ככל הצורך]
[קידושין פ"ק ג']

אשרי מי שמתגבר על יצרו כאיש [ע"ז
פ"ק י"ט]

אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו [ב"ב
פ"ק י' פסחים ס"ג נ"מ"ק פ"ג כ"ה]
אשרי מי שרואה את הוריו באומנות
מעולה [קידושין פ"ד פ"ב]

אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש
(ע"ז פ"ק י"ט)

אשרי ר' עקיבא ותלמידו שלא פגע בהם
אדם רע מעולם (סס פ"ב כ"ה)

אשרי תלמיד שרבו מודה לו (ברכות
פ"ה ג')

אשריהם ישראל בזמן שעוסקין בתורה
ובניח יצרם מסור ביום ואין
הם מסורים ביד יצרם שנא' אשריכם
זרעו על כל מים. ואין זריעה אלא
צדקה שנאמר זרעו לכם לצדקה וקצרו
לפי חסד ואין מים אלא תורה שנאמר
הוי כל צמא וכו' (ע"ז פ"ק ה')

(אשריהם) [אשרכם] ישראל בזמן
שעושין רצונו של מקום אין
כל בריה ולשונו שולטת בהם [בכס'
זבמן שאין עושין רצונו של מקום מופרם

ביד אומה שפלה ולא (די) ביד אומה
שפלה אלא ביד בהמתן של אומה שפלה
(כתובות פ"ו ע"ז)

אשריהם לצדיקים שמגיע עליהם כמעשי
הרשעים של עה"ז (בעה"ב)
[בעה"ז] (הוריות פ"ג י')

אשריהם לראשונים שאפילו על אונם
שינה עושיי דין שלא על
אונם שינה עאכ"ו (המדר פ"ק כ"ח)

אשריך אברהם אבינו שאלעזר בן ערך
יצא מחלצוך (תנינה פ"ב י"ד)

אשריך בן דמא שגופך טהור ויצאתה
נשמתך בטהרה (ע"ז פ"ב כ"ז)

אשריך רבה בר נהפני שגופך טהור
ויצאת נשמתך בטהור (בי"מ פ"ז פ"ו)

אשריך ר' עקיבא שיצאה נשמתך באחד
(ברכות פ"ט ס"ב)

אשריך שוכית לשם ועדין לא הגעת
לרועי בקר (יבמות פ"ק ע"י)

אשריך שוכית למשפחת דורקסאין (כתובות
פ"ק י')

אשריך שראיתני בכך שאלמלא לא
ראיתני בכך לא מצאת בי כך
(סכת פ"ב ל"ג)

אשריך שנתפסת על דבר א' אוי לי
שנתפסתי על ה' דברים (ע"ז
פ"ק י"ז)

אשריך שנתפסת על ה' דברים ואתה
ניצול אוי לי שנתפסתי על דבר

א' ואיני ניצול שאתה עסקת בתורה ובניח
ואני לא עסקתי אלא בתורה (סס)

אשריכם ישראל שכולכם חכמים גדולים
אתם מגדולכם עד קטנים
(ערוזין פ"ה ג')

אשריכם ואשרי יולדתכם אשרי עיני שכך
ראו ואף אני ואתם בחלומי

מסובין היינו על הר סיני ונתנה עלינו בת
קול מן השמים עלו לכאן (שאלו) [עלו]

לכאן מרקדין גדולים ומצעות נאות
מוצעות לכם אתם ותלמידכם ותלמיד

תלמידכם מוזמנים לכת שלישיית (תנינה
פ"ב י"ד)

אתא חבר הרי הוא כחבר [פי' דקום
מפניה] (סבטות פ"ב ל')

אשתא דסתווה קשה מדקייטא [פי'
קדחת החורף קשה מהבא בקיץ]

אתא זיקא כבייה לשרגא אתא שונרא
אכליה לתרגולא אתא אריא אכליה
להמרא אמר כל דעביד רחמנא לטב
(ברכות פ"ב ס"ב)

אשתבע לי דלא [מגליח] עלוי
ולא תפוק מלתא (מרום פיט ס"ה)
אשתה ואותיר ואשתה ואותיר יש בו
משום דרבי האמורי (שבת פ"ז ס"ז)

אתא אלישע בעי רחמי ואתפח [פי'
ואיתפח נתרפא] (חלק ק"ז)

אשתמי [קאמרי] [קאטר] לשמטוהו
לאמרו מינאי [חולין פ"ז פ"ד]
אשתומם נשעה הדא (סנהדרין פ"ד חול'
פ"ק כ"א קדושין פ"ק ל"ט)

אתא ההוא גברא נחין ונשיק ליה לר'
[יוחנן] [יונתן] אכרעיה (כתובות
פ"ד מ"ט)

אשהך אשתי ובגיד בני אל רצינד
שתשהת כוס שר יין שתה ופקע

אתא חמרא (ובעט) [ובבש] לשרגא
[פי' בעט החמור בגר] (שבת פ"ז
ק"ז)

[פי' שחשד לו אשתו ולא אמר] [וכו'] אמר
ר' חייה אהניא ליה צלותיה [לרבי] דלא
לשויה [בני] ממזרא (שבת פ"ב ל')

אתא יעקב ובעא רחמי והוה חולשא
(חלק ק"ז בימ פ"ו פ"ו)

אשתך טבלה [לא] [אל] חוקק לה לילה
ראשונה (ע"ס ק"ב)

אתא דרקנא (נשכי) [שמטוה] לכרכשיה
(ברכות פיט ס"ב נטין פ"ה כ"ז)

אשתבת דכל חד וחד בחמני אוליד (סנה'
פ"ה ס"ט)

אתא (פרוסקותא) [ההוא פרוסקותא]
דמלכא אמר [ליה] קום דקבעי לך
מלכא (ע"ו פ"ה ס"ה)

אישתקיל מלוליה [אניה פ"ק ב' נטין
פ"ז ע"ח]

אתא ששן נשקיה לכרעיה (ב"ב פ"ק ט"ז)

אשתעו לי נחותי ומא (הרבה ב' הספיה)

אתא מלא קומצי קיסחא דירכו ודחי
עשר אלפי ככרי כספא דידי (נני'
פ"ק ט"ז)

את איתת קבא וכילת ליה (גיט' פ"ה כ"ב)

אתגורו אתגור איב מציעו חוטא נשכר
(ע"ז פ"ק ב' ב"ק פ"ד ל"ה)

את נחותת לעבודה אנא לא נחותנא
דעבודה (ערכן פיט ל"ח)

את תרית ליה סיין שמריה (ס' [זומא]
פ"ק כ')

את עשית רצון בעליך המקום יוציא ממך
שני בנים נבכא בן בוטא (נדרים פ"ט
ס"ז)

אתא הוא שצערת לאבא אמר [ליה] לא
תהא כזאת בישראל (סנה' פ"ק י"ח)

אתא אברהם בעי רחמי והוה זקנה [חלק
ק"ז בימ פ"ז פ"ז]

אתה המרהת את קונך להוציא תאנה
פרותיה (בלא זמנה) [שלא בזמנא]

אתא איהו [אתחלת] [ואתחלה] ואתא
משה ואגמרה [פי' צפורה התחילה במילה
ובא משה רבינו עליו השלום והשלימה
(ע"ו פ"ק כ"ז)]

אתה הוא שאומרים עליך סיקח שבחיות
אי אתה אלא טפוש' (ע' [ברכות
פ"ב ס"ח])

אתא אליהו אירמי ליה כהר מחשובי
דמלכותא (בס פ"ק י"ז)

אתה הוא עקובא שששך הולך טסין
העולם ועד מ"טו כך אמר ר' דוסא
בן

בן

(ס) כזמרה' אי תורה ליה פ"ק ממריס, וממריס הכ"ה ליקמן כמרת האמרה, כמסקת פ"ק
אינו כטין. (ע) כזמרה' לא סיקח לא עשה.

בן הרבינים (יבמות פ"ב ט"ז)

אתה הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל

[א"ל הן א"ל] אם אתה הוא לא ירבו

כמותך בישראל (שבת פ"ב ל"ח)

אתה הולך לעשות רצון סונך ואני הולך

לעשות רצון קוני אתה ספק עושה

ספק אי אתה עושה אני ודאי עושה

(חולין פ"ק ז')

אתה עשית את הייא והייא עשה אותי

(גרוס פ"ד מ"ח)

אתהלך לפני ד' בארצות החיים איר

יהודה זה מקום שווקים [שארם

מוצא לקנות מונותיו] (יומא פ"ז ע"ח)

אתו הרדקי האידנא כבי מדרשא ואמרי

מילי דאפילו בימי יהושע בן נון

לא איתמר כוותיהו (שבת פ"ב ק"ד)

אתו חברי לבבל (סנא) [שנא] נפל [אמרו

ליה] מקבלי שוחרא (יבמות פ"ו ס"ג)

אתון דלא קום לבו בשיעורא דרבנן

אדשימשי בריש דיקלי אידלו

שרנא (שבת פ"ב ל"ה)

אתון חשיביתו לבעי ערן רהמי ואכול

עלמא (הענין פ"ב ט"ו)

אתון מהכא מתניתי לה אנן מהכא

מתנינן (ליה) [לה] (שם פ"ק ד')

אתון קאמדיתו ואנא לא קאמינא (כתובי

פ"ט ק"ד)

אתו לן גברא דרמינן ליה בגיליה דחיטי

ומרמי ומדחי (נדבא פ"ג כ"ז)

אתו ובת] [תיב] אמסחתא [פי אמסחתא

מקולין של בשר] (ביק פ"ב מ"ב)

אתוהו לאליהו מחויהו שיתין פולסי דגורי

(ב"מ פ"ז פ"ה)

אתייקורי אנא בזכותא דידך לא ניהא

לי [פי] לא אתכבד בקלונך]

(מגילה פ"ד כ"ח)

אתייקורי הוא [דאתייקורי] [דמתייקרו] בי

(חולין פ"ג מ"ה מגילה פ"ד כ"ח)

אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויה

דינא בהדיא (בכורות פ"ק י"א)

אתם כמיתם כמיה של הנם ואני קובע

לכם כמיה של דורות (הענין כ"ט)

אתם הקבלתם פני הנראים ואינם רואין

תזכו להקביל פנים הרואים ואינם

נראין (חגיגה פ"ק ה')

אתם יודעים המדינה הזאת שמשוּבַּשַׁת

בגייסות [פי] ולא אפשר לן למשבק

אנשי ביתיה ומייתי קמי רבנן] (יבמות

פ"ז קט"ו)

אתם עשיתוני חשיבה אחת בעולם [וכו']

ואני אעשה אתכם חשיבה אי בעולם

(חגיגה פ"ק ג')

אתם קרוין אדם ואין אה"ע קרוין אדם

(יבמות פ"ו ס"ח ב"מ פ"ט ק"ד)

אתפסתיה לחוראי בידא מאן דלא

מצניא לאשתעווי דינא

בהדיא (ביק פ"ד מ' מ"ה)

אתקן רב יהודה בשטר זבמי דעברי

עברא כו' (גיטין פ"ד פ"ו)

אתרונן צנן וביצה אלמלא קליפתן

ההצונה אין יוצאין מכני מעיים

לעולם [פי] קליפות ביצה היא החלבון.

שמתקשין ומתקשרין ונעצרין] (שבת פ"ד

ק"ח)

אתרינו לפחמין ארקינן לזחובין ועשא לי

שני מגידי בעלטה [פי] שני

תרנגולים המגידים עונות הלילה] (ערוכין

פ"ה כ"ג)

אתרנגולא ואתרנגולתא הריב סור מלכא

(גיטין פ"ה כ"ה)

אתרתי חלת ננבא לא מקטיל [פי]

אם עבר אדם עבירה פעמים

ושלוש ולא בא עליו פורעניות אל תתמה

כי יבא באהרונה] (סנה' פ"ק ז')

איתתא בהדי שותא פילכא (מגיל' פ"ק י"ד)

אתתא דירי סקחא היא לא מבעיא [וכו']

(ב"ק ה"טו כ"ט)

אתהך נוצא נחין [ולחיש] [ותלחוש] לה

[פי] נוצא קטנה] (ב"מ פ"ד כ"ט)

תם אות הא"ף בגורת נהן כה

ליעה

השמות

שנשממו מאות אלף

אבא ממשפחת בריאים הוה אבל כנון
 אנו מי שיש לו פרוטה בתוך כיסו
 (ירצנו) [ירצנח] לחנוני [פי' ר' יוחנן היה
 קורא לר' אבא ממשפחת בריאים שאינו
 אוכל בשר מלילי שבת ללילי שבת אבל
 כנון אנו שאין בריאים ירצו לחנוני ולא
 יסנף עצמו בענויים (חולין פ"ו ס"ד)
 אבא בר מרתא דהוה בר מנומי הוה
 מסקי ביה דבי ריש גלותא וזוי
 אייתו קירא דבק בבלייתא דבק באפותיה
 חלף קמיהו ולא (אשתמודיעיה) [בשקרות]
 [פי' קירא שעוה דבק בבלייתא במעט
 מטלת בלויה באפותיה פי' במצחון] (יבמות
 פ"ז ק"ג)

אדכריו רב לזמריה בגדה יהודה כו'
 (מגילה פ"ט ס"ב)
 אוי להם לרשעים לא דיין שמחייבין
 עצמן אלא שמחייבין בניהם ובני
 בניהם עד סוף כל העולם (יומא פ"ה פ"ו)
 אינתו רוק טאל [תנא] כל שלא טעם
 כלום מערב וי"א כל שעבר עליו חצות
 לילה ובשינה (נדה פ"ט ס"ג)
 אילין [יומין] [יומא] דלא להתענא
 בהון ומקצתהון דלא למספר בהון
 מריש ירהא דניסן עד תמנא ביה איתוקם
 תמידא וכו' שם כל מגילת תענית (מנחות
 פ"ו ס"ה)

אין ת"ח רשאי לעמוד מפני רבו בשעה
 שעוסק בתורה לייט עלה אכ"י [פי'
 למי ששומע לדין זה] (קדושין ס"ק ל"ג)
 אין ת"ח רשאי לעמוד מפני רבו אלא
 שהרית וערבית כרי שלא יהיה כבודו
 מרובה משל שמים (סס)

אין אדם נחשד בדבר אא"כ עשאו לא
 עשה בולו עשה מקצתו ואם לא עשה
 מקצתו הרהר בלבו לעשותו ואם לא
 הרהר [בלבו לעשותו] ראה אחרים
 (שאשאוהו) [שעשו] ושמה [לקראתם]

(מ"ק פ"ג י"ח)

אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות (גיטין
 פ"ח ס"ח)

אין העולם פחות מפי רבוא וה' יובלות
 וביובל האחרון בן דוד בא (חלק ל"ז)
 אל תמנע מנעלים מרגליך (עי' ק"ב)
 אל תשב בנכחה של עיר ותישנה (סס)
 אל תכנס לביתך פתאם כל שכן לבית
 חבירך (סס)

אל תרבה בננות משום מעשה שהיה
 [פי' לעשות בית בפרהסיא במקום
 מגול' משום מעשה שהי' מדור ובת שבע]
 (סס ק"ג)

אלו לא מרנוזין לי לא בענא כלום [פי'
 אלמלא שהבעיסוני לא הייתי נודר]
 (נדרים פ"ג כ"ח)

אלו הוה ידעית דאמרין מנורתך עלה
 דברתך [פי' מנורתך שכינותיך] (סס)
 אלו הוה ידעת דפתחין פנקסך וממשמשין
 בעוברך מי גדרת (נדרים פ"ג כ"ב)

אלו בני אדם המשתנינים מים בפני
 ממותיהם ערומים (קדושין פ"ד ע"ח)
 אלו בני אדם שאוכלים ושותים זה עם
 זה ומדביקין ממותיהן זו בזו ומחליפין
 נשותיהן (זו לזו) [זה דוח] ומסריחין
 ערסותם בשיז' שאינה שלהם [פי' יעליהם
 נאמר השוכבים על ממות שן סרוחים
 על ערסותם] (סס)

אלפא תלא נפשי' באסקריא דמכותא אמר
 אי איכא דאתי אמר לי מלתא דבי
 ר' חייא ור' אשעיא ולא ששפינא ליה
 מסתניתין [נפילנא מאסקריא לארעא
 ושבענא(ס)] [פי' אסקריא כלונסאות ארוים
 שתולין בה וילון הספינה מכותא פי' וילון]
 (תענית פ"ג כ"ח)

אמרה רוח ססקונית לפני הקביה רבשיע
 אם יבואו אברהם ושרה ויעמר
 לפניך אתה אומר להם ומכלים אותם
 ריבך ריב את ריעך וסוד אחר אל תגל
 [פי' רוח ססקונית זה נברואל] (מגהדרין
 פ"ב)

(ס) בגמרא חז"ל תלא נפשי' באסקריא דספינתא אמר אי איכא דאתי אמר לי מלתא דבי ר' חייא ור' אשעיא ולא ששפינא ליה מסתניתין נפילנא מאסקריא דספינתא וכו'.

פ"ו מ"ד)

אמרו אינשי (איתגרת) [אי תגרת] ליה
 (סרין) [סרין] עמריה [פ"י] אם נשכרת
 למלאכת היום עשה לו כל מלאכי שמצוך]
 (יזמא פ"ק כ')

אמרו עליו על ר' שמעון בן הלפתא
 שעסקן ברברים (הוה) [היה] [פ"י]
 בעל נסיון [חלין פ"ג י"ז]

איסי בן יהודה היה מונה שבחן של
 חכמים, רבי מאיר חכם וסופר, ר'
 יהודה חכם לכשירצה, ר' טרפון נכ של
 אנווים, ר' ישמעאל חנות מיוונת, ר'
 עקיבא אוצר בלום (ר' יוחנן בן ברוקא) [ר']
 יוחנן בן נורי] קופת הרוכלים, ר' אליעזר
 בן עזריה קופה של בשמים, משנת ר'
 אליעזר בן יעקב קב נקי, ר' יוסי נימוקי
 עמו, ר' שמעון טוחן הרבה ומוציא קמעה
 ותנא משכח קמעה ומה שמוציא אינו
 מוציא אלא סובין, וכן אמר ר' שמעון
 לתלמידיו בני שנו מירתי שמירתי

תרומות מתרומות מדותיו של ר' עקיבא
 [פ"י] חכם לכשירצה כשירצה להיות מתון
 ומיושב בדבריו היה חכם, נר של אנווים,
 פ"י כשארם נוטל אחד מהן כולן נופלות
 כך היה מביא ראיה לשואריו מקרא
 משנה תלמוד הכל יחד, חנות מיוונת
 יינה מוכן בה תמיד כך נצרך אדם לתלמוד
 מפיו מוזמן לו תלמודו וערוך בפיו.

אוצר בלום סגור מסנירות לבדם מחיצות
 מחיצות כמו שעושים בתיבות גדולות חיסין
 מכאן שעורין מכאן כך ר' עקיבא בלים
 התורה מטביעות מטביעות סדר מדרש
 ספרא ספרי לברן והלכות לעצמן ואגדות
 לעצמן ושנאן לתלמידי קופת הרוכלים, פ"י
 מה רוכל זה בא לעיר ושואלין ממנו
 אפרסמון עמך אומר אין פליטון עמך
 אומר אין וכן הרבה כך נצרך אדם דבר
 במקרא משיבו וכן בתלמוד וכן בכל
 מקום ואין שבה זה דומה לשל ר' עקיבא
 שלמד יחד הכל מבלבל ואחיב סדרן,
 קופה של בשמים, פ"י דומה לקופת
 רוכלין אלא שהרוכל מתוך שאימנתי לכך

טרבה מינין יותר וקשר כל אחד בצרור
 לברו להיות מוזמן לשואלו. קב ונקי
 פ"י מה שאומר בבב"מ נקי שהלכה
 כמותו לעולם. נימוקי עמו, פ"י פירושו
 עמו לתת טעם לדבריו וליישבן. טוחן
 הרבה, פ"י שונה הרבה משכח קמעה
 מתלמודו ואינו מוציא אלא סובין לא
 שכה מתלמודו אלא דברים שלא נראה
 הלכה כמותן מתרומות מדותיו של ר'
 עקיבא בחרתים ותרסתים מתוך עקרי
 משנותיו של ריע והיינו ברירה אחר
 ברירה, בתוספת פ"י חכם לכשירצה יותר
 מר' מאיר ודילמא ר' מאיר חריף ומקשה
 ור' יודן מתון ומסיק, חנות מיוונת לשון
 מוזן וא"ד מיוונת לשון זיון, בלום פ"י
 בקונטרס גרסינן במ"ם כמו פ"י בלום
 רגלים מבלמות בבכורות דף מ' וא"ד
 בסמ"ך כמו בבראשית רבה משל למלך
 שהיו אוצרותיו בלומים וחתומים ומעורכין
 (גיטין פ"ו ס"ז)

[כגון] א"נא דלא ירענא בין האי להאי לא
 מבעי (ל"י) [ל"י] למחוי דמא (נידס כ"י)
 א"עפ"י (שהפיל) [שמפיל] לך חללים
 חללים אתה שותק (זבחים פ"ד

קט"ו)

א"ף הוא אמר בשעת מיתתו שמעון
 וישמעאל להרבה וחברוהו לקטלא
 שאר עמא לבוא ועקת סניאין עתידין
 למיתי על עלמא (סנהדרין פ"ק י"א)

איפרא הורמיו אימיה דשבור מלכא
 שדרה דמא [לקמיה] דרבא ארחה
 א"ל האי דם חמוד הוא [פ"י] הורמיו לשון
 יוני הוא כלומר יופי שרים היה לח ועיין
 בניטין פ"יא ובחוספת שם] (נידס פ"ב כ"י)
 איפרא הורמיו אימיה דשבור מלכא
 שדרה קורבנא לרבא שלחה ליה

אסקוהו ניהליה לשם שמים א"ל לספרא
 ולרב אחא בר הונא זילו ודברו תרי עולמי
 (גילדאי) [גולאי] וחזו היכי דמסקא ימא
 שרטון (ושקלו) [ושקלי] ציבי חרתי
 ואפיקו נורא (ממנא) [ממרא] חרתא
 ואסקוהו ניהלה לשם שמים [פ"י] לכו קחו
 שני

מטילין לו חכה בתוך פיו כדי שלא יקלל את המלך מדת הקב"ה אדם מתחייב הדינה למקום שותק שנא' לך דומיה תהלה ולא עוד אלא וכו' (עירובין פ"ב י"ט)

בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי מסנייהם עומדים מפני ת"ח אין עומדים (חולין פ"ג כ"ד קדושין ל"ג)

בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת ב"ו מקניט את חברו ויורר עמו (עד) לחייו אבל הקב"ה אינו כן קלל את הנחש עולה לנג מוונותיו עמו [יורד] למטה מוונותיו עמו] קלל את כנען אוכל מה שרבו אוכל ושותה מה שרבו שותה (יומא פ"ח ע"ב)

בא וראה כמה גדול כח של לשון הרע מנלך ממרגלים ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים כך המוציא שם רע על חברו על אחת כמה וכמה (ערכין פ"ג ט"ו)

בא וראה כמה (ת"ח) מחבבים זה את זה שאלו ר' יוסי קיים היה כפוף ויושב לפני ר' דהא ר' ישמעאל ברי יוסי ממלא מקום אבותיו הוה והיה כפוף ויושב לפני ר' יקאמר כבר הורה זקן (סנהד' פ"ג כ"ד) שבת פ"ד י"ח)

בא וראה כמה גדולה כחה של בושה שהרי סייע הקב"ה את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו (גיטין פ"ה ז')

בא וראה שלא כדורות ראשונים דורות אחרונים דורות ראשונים עשו תורתן [קבע] (אומנתן) ומלאכתן עראי זו וזו נתקיימה בידם דורות אחרונים שעשו את מלאכתן קבע ותורתם עראי זו וזו לא נתקיימה בידם (זרמט פ"ו ל"ו)

בא וראה כמה גדול כחה של מלאכה שור שבטלו ממלאכתו ה' שה שלא בטלו ממלאכתו ר' (ז"ב פ"ו ע"ט)

בא וראה כמה גדול כבוד הבריות שור שהלך ברנליו ה' שה שהרכיבו על כתיפו ר' (ט"ט)

בא וראה כמה גדולים בעלי אמונה מחולדה ובור ומה המאמין בחולדה ובור

שני גוים בחורי בני גיל א' שבן נוי לרבר דמסקא ימא שרטון שמתביש ונעשה קרקע דבעינן שלא נשתמש הרוח במזבה ושקילו ציבו הדתי שלא נשתמש בהם אדם ולא יהיו שברי כלים ואפיקו גורא פ"י הוציאו אש מן האבן חדשה] (זכח"ס פ"ד ק"ו)

אשריהם לצדיקים לא דיון (להם) שהן זוכין אלא (שהם מוכין) [שמזכין] לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות (יומא פ"ח פ"ו)

אתי עשה ודחי לא תעשה כגון מילה בצרעת א"נ סדון בציצית דבעידנא דקא מעקיר דאו קא מוקים עשה י"ט פ"ק ח' שבת פ"ט ק"ב כחובות פ"ג מ')

תמו השטמות האלף

אות הבית

בא נבריא אל ולמדו שבעים לשון לא הוה קא נמר הוסיף לו אות אחת משמו של הקב"ה ולמד שנאמר עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים וכו' (סוטה פ"ד ל"ו)

באו ונהויק טובה לאבותינו שהוריעו מקום תפילה דכתיב וצבא השמים לך משתהוים (ז"ב פ"ב כ"ה)

בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי (אברים ופדרים) [הקטר הלבים ואברים] קרבים כל הלילה ואין ממתנים [להם] עד שתחשך (פסחים פ"ו ס"ח) בא וראה כמה קשין גרושין שהרי דוד המלך התירו לו ליהוד ולא התירו לו לגרש (סנהד' פ"ב כ"ב)

בא ואראך דונמתן בעה"ז נפק (אחזי) [אחזי] ליה כמהין ופטריות ואכלי מילת נברא בר קורא [כך אמר לאותו תלמיד שלגלג על דבריו שאמר עתידה א"י שתוציא נלוסקאות וכו' ופי' נברא סיב כמו לבוש מצוייר גדול סביב הדקל] (שבת פ"ב ל')

בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת ב"ו מלך ב"ו מתחייב אדם הדינה למלכות

זכור כך המאמין בהקב"ה עאכ"ו [פירש
 פלוני שמפני פחד חולרה ובור חור
 לקחת אשתו הראשונה וגרש הב' לפי
 שהם היו עדים כשנדר לנשאה זכתיב
 יד העדים תהיה בו וכן עשו שהרגו לו שני
 זלריו (תענית פ"ק ח')

בא זאב וטרף ובה ארי ודרם (ב"מ פ"ו ל"ג)
 בא זה ואבד זה (את זה) (כתובות פ"ו ס"ו)
 בא לשמא פותחין לו בא לשמר מסייעין
 (לו) [אותו] (ע"ו נ"ה מנחות כ"ט
 יומא ל"ח טבת ק"ד)

באו רוב שלישיית במים זכור ורחם
 טעינו מאחרין כאשר מבעלה אל
 תונתנו כמות מי מרה [פי' רוב שלישיית
 הוא ישראל ורבה הוא שקול כרוב של
 ישראל תונתנו תבדיקנו מי מרה מי משה]
 (מ"ק פ"ג כ"ה)

באושא התקינו שיהא אדם זן את בניו
 ואת בנותיו כשהן קטנים
 (כתובות פ"ד מ"ט)

באושא התקינו הכותב כל נכסיו לבניו
 הוא ואשתו נונין מהן (סס)
 באושא התקינו שיהא אדם מתלגל עם
 בנו עד י"ב שנה מכאן ואילך
 יורד עמו (עד) להיוו (סס ג')

בארשא התקינו המבזבז אל יבזבו יותר
 מחומש (סס פ"ו ס"ו ל')

בארשא התקינו האשה שמכרה בנכסי
 מלוג ומתה הבעל מוציא מיד
 הלקוחות (ביק ח' ב"ב פ"ג ל"ה סס ג')
 באותו שעה אמרו ארור אדם שיגדל
 חורים וארור אדם שילמד את בנו
 [הכמת] יונית (מנחות פ"ו ס"ד ב"ק פ"ו
 פ"ב סוסה מ"ט)

באותה שעה נהפכו [פני] כל שונאי דוד
 כשולי קררה (וראו) [וידעו] כל
 העם וכל ישראל שמח לו הקב"ה על
 אותו עון (טבת פ"ב ל')

באותו שעה התקינו שיהא אוהזן בבגדו
 ובידו ונכנס (ברכות פ"ג ל"ג)

באמת אמרו בן מברך לאכיו ועבר מברך
 לרבו ואשה מברכת לבעלה אבל
 אמרו הנמים תבא מארה לאדם שאשתו
 ובניו מברכין לו (סס כ')

בארבעה לא מצינא בשיתא מצינא
 (ב"מ פ"ט ק"ד)

בארבעה שבילין חמה מהלכת ניסן אייר
 וסיון מהלכת בהרים [כדי
 לפשר [את] השלגין, תמוז אב אלול
 מהלכת בישוב כדי (לישב) [לבשל] את
 הפירות תשרי [מר] חשוך כסלו מהלכת
 בימים כדי (לישב) [לייבש] את הנהרות,
 טבת שבט ואדר מהלכת במדבר כדי שלא
 לייבש את הורעים (פסחים פ"ט ל"ד)

באריבא (שמוטא) [שמיטא] סניא, [פי'
 אדם אוהך ודק אינו יכול לשבול
 קוטמו ונכסף] (בכורות פ"ז מ"ה)

(באתר) [באתרא] דלית גבר תמן הוא גבר
 [אמר אב"י ש"ט באתר] דאית גבר
 תמן לא (תהא) [תיהוי] גבר [פי' במקום
 שאין דרשן דרוש אתה] (ברכות פ"ט ס"ג)
 באתר דיוקוקין דגורא ובעורין דאשא מאן
 מעייל בר נפחא (התם) [לתמן]
 (ב"מ פ"ו מ"ה)

באתרא דמרי ביתא תלא וייניה קולבא
 רעיא קולתיה (ג') תלא [פירש
 במקום שתולה בעה"ב כליו יתלה הרועה
 מקלו ותמילין] (סס פ"ו פ"ד חלק ק"ג)
 בבל [א"ר יוחנן] בלולה במקרא בלולה
 במשנה בלולה (בתלמוד) [בהש"ס]
 (סנהדרין פ"ג כ"ד)

בבל בריאה מישון מיתה מדי חולה עולם
 גוססת [פי' בריא מיוחסת ונקייה, מיתה
 ממורים כולם, חולה רובן בשרים ומעוטרן
 פסולים, גוססת רובן פסולים ומעוטרן
 כשרים] (קדושין פ"ד ע"א)

בבלאה את (קום) [גום] שדי (חולין פ"ג ג')
 בבלאי טפשאי דאכלי נהמא בנהמא (ק)
 (גדרים פ"ו מ"ט)

בבלאי טפשאי משום דיתיבי בארעא
 דחשובא

(ה) המחבר עירב שתי גרסאות מנ"י ומסכתות. (פ) בגדרים א"תא לתמא בלחמא אך בנייה ס"ו
 א"תא נסמא בנהמא.

דחשוכה אמרי (מילתא) [שמעתתא]
 דחשוכה * (בכורות פ"ג כ"ה פסחים פ"ב
 ל"ד יומא פ"ה ל"ו זכחים פ"ו ס')
 (בבלאי) [בבבל] נהיני דלא יהיבי תיבנא
 לאריסא (צ"מ פ"ט ק"ג)
 בבקשה מכס הוציאוני היום ואיני מבקש
 כלום (צרכות פ"ק ט')

בבקשה ממך לך ואמר להם לישראל
 בבקשה מכס שארו ממצרים כלי
 כסף וכלי זהב שלא יאמר אותו צדיק
 ועבדום וענו אותם כיום בהם ואח"כ יצאו
 ברכוש גדול לא קיים בהם (סס)
 בגדולה מתחילים מן הגדול ובקללה
 מתחילים (בקטן) [מן הקטן]
 (סס פ"ב ס"ח תענית פ"ב ט')

בגדים שבישל בהן קירור לרבו אל ימונז
 בהן כוס לרבו (יומא כ"ג שבת ק"ד)
 בגוי נבל אכעיסם [א"ר] חנן בר רבא
 א"ר] זו אשה רעה וכתובתה מרובה
 במתניתא חנא אלו אנשי ברבריא"ה
 ואנשי מרטאג"ה (המהלבים) [שמהלבים]
 ערומים בשוק (ואין) [שאיין] לך משוקין
 ומתועב לפני המקום (ב"ה) יותר ממי
 שמהלך [בשוק] ערום (יבמות פ"ו ס"ג)
 בדאורייתא מותבינן תיובתא והדר עבדינן
 (עובדא) [מעשה] בדרבנן
 עבדינן (עובדא) [מעשה] והדר מותבינן
 תיובתא (עורובין פ"ז ס"ו)

(בריל) [ובדיל] רבה אכיל לטמירא
 (יומא פ"ח ט"ה)

בדותא היא [פי] חצונית שלא נאמר
 בשיובה) [פסחים י"ח]

ברקן מרן ועד באר שבע ולא מצאו עם
 הארץ מגבת ועד אנטיפרס ולא
 מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו
 בקיארין בהלכות טומאה וטהרה [פי] זה
 היה בדורו של חזקיה המלך] [חלק ל"ד]
 בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין
 אותו (פסות פ"ק י')

בהא נחתנין בהא סלקינן (פסחים פ"ח ס"ו)
 בהני תלת מילי (נחתן) [נחתין] בעלי

בתים מנכסיהון דמסקי עבדייהו לחירותא
 (ומשיירי) [ודסיירי] נכסיהו בשבתא
 ורקבעי סעודתיהו בשבת בעידןבי מדרשא
 [פי] משיירי נכסיהו מבקרין שדותיהון
 בשבת לדעת מה צריכין] [גיטין פ"ד ליח]
 בהדי גברא דמתרחיש ליה ניסא למה לי
 (צרכות פ"ט ט')

בהדי דידי קא מינצת חיזי אי משתכחת
 תורה מישראל מהדרנא (ליה) [לה]

משלפולי (צ"מ פ"ו פ"ה כתובות ק"ג)
 בהדי דידי קא מינצת דעבדא דלא
 (משחכחת) [משחכחא] תורה

מישראל (צ"מ פ"ו פ"ה כתובות ק"ג)
 בהדי הוצי לקי ברבא [פי] קוץ הגדל
 אצל הדקל (כ) ור"ל אוי לרשע וכו'
 (צ"ק פ"ח צ"ב)

בהדי תנא באגדתא למה לי (סוכי פ"ה נ"ב)
 בהדי כבשי דרחמנא למה לך מאי
 דמפקדת איבעי לך למיעבד וטאי
 דניחא קמי קביא לעביר [פי] אין להרהר
 אחר מדותיו] [צרכות פ"ק י')

בהדי (עדי שקר) [סהדי שקרא] למה
 לי (שעונות פ"ו מ"ו)

בהדי קולפי דקני שוילנאי [מאי בעיא]
 גיפתה לאמה [פי] כובי בת צור כך
 היה שמה ושם מאמר אי ביוצא בו,
 גיפתה פי זיגתה נואפת מתרנמינן גיפתת
 (סנהדרין פ' חלו הן הנשרטין פ"ב)

בהחיא שעתא נורי גורתא ואמינא ברישא
 אויול ואשמע להו לרבנן דלבעי
 רחמי עלה דמלתא אדהכי והכי אתו הני
 תרי אחי (תענית פ"ג כ"ב)

בהמתן (ס) של צדיקים אין הקביה מביא
 תקלה על ידן צדיקים עצמן לא
 כל שכן (חולין פ"ק ז' גיטין פ"ק ז')

בהמה שנבראת מן היבשה הוכשרה בשני
 סימנים דנים שנבראו מן המים
 הבשירין ולא כלום עוף שנברא מן הרקק
 הכשרו בסימן א' (חולין פ"ב כ"ו)

בהני תלת מילי (עביר) [עבירי] רבנן
 דמשני במילייהו במסכתא ובפוריא
 ובאושפיוא

ובאושפיוא (כ"ג פ"ג כ"ג)

בוואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא הם לא חטאו הרי אנו כמי שלא באנו לעולם (ת) (ע"ז פ"ה ה')

בוואו ונחזיק טובה לרמאין שארמלא הם היינו חוטאין בכל יום שנאי וקרא עליך אל די וכו' [פ"י חוטאים משלמים (ה) ע"ן לעניים אבל עכשיו הם גורמין לנו היינו הרמאין] (כתובות פ"ז ס"ח)

בוואו ונצא לקראת (מלכא) [כלה] מלכתא ואמרי לה לקראת שבת [כלה] מלכתא (ז"ק פ"ג ל"ב ט"ז פ"ז ק"ט *) בורקין נכפות ואין בורקין למונות (כ"ג פ"ק ט')

בוכרא וטפתא וארכבתא וקני דהורא דבעל הבית והורא נופיה דאריסא [פירוש הפירות שסביב השרה לשמור ומנביהין מאותו עפר על שפתו א' ב' ונ' פעמים] (ב"מ פ"ט ק"ג)

בוצין בוצין (מקטפי) (מקטפיהו) ידיע [פ"י דלועות ר"ל כשהן קטנים ניכר מה הן] (ברכות פ"ז מ"ח)

בוצינא טב מקרא [פ"י טוב דלעת קטן היום מרלעת גדול למהר] (כתובות פ"ט פ"ג סוכה פ"ה נ"ו)

בורדם אין מבקרין ואין מזכירין שמו [פ"י בורדם (ג) שלשול גדול] (גדרים פ"ד מ"ח)

בור וסירה גרמו לו לאבגר שהירג (סנה"ד פ"ז מ"ט)

בוטן שאדם טענר (לאביו ולאמו) את אביו ואת אמן] אימר הקב"ה יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם שאלמלי דרתי ביניהם צערוני (קידושין פ"ק ל"ה)

בוטן שישראל שרויין בצער ופירש א' מהן [באין] ב' (מלאכים) [מלאכי השרת] שמלוין לו לאדם ומנחין (לו) ידיהם על ראשו ואומרים פלוני זה שפירש מן הצבור אל וראה בנחמת צבור (תעניי י"ח) בוטן שבהמ"ק קיים אדם שוקל את

שקלו ומתכפר לו עכשיו שאין ב"ה קיים אם עושין צדקה מוטב ואם לאו באין אומות העולם ונוטלים בורוע (כ"ג פ"ק ט')

בוטן שבהמ"ק קיים מוכה מכפר על (האדם) [אדם] עכשיו שולחנו של אדם מכפר עליו (תנינה כ"ז ב"רס' נ"ד * מנחו"ל נ"ו) בוטן שיושבין עליה רוחה ובוטן שאין יושבין עליה (קצרה) [גמרא] (ואינה רוחה) [פ"י א"י כמו עור הצבי כשנפשט קצר מקדים לבין] (גיטין פ"ה נ"ו)

בוטן שהצבור (שריו) [שרוין] בצעה אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלום עליך נפשי (תענית פ"ק י"ח) בחברתא ולא בסולתא [פירוש האשה מקבלת תוכחה יותר מצרתה שבצדה] מקיין שיעצונה (יבמות פ"ג ס"ג)

בחוסר כל [א"ר אמי א"ר] בלא נר ובלא שולחן [רב הסדא אמר] בלא אשה [רב ששת אמר] בלא שמש [ר"ג אמר] בלא ידיעה] תנא בלא מלה ובלא רבב (גדרים פ"ד מ"ח)

בחזיק (דלית) [דילדת] שתין שיתין למה לי (דלית) אבפל ואוליד חד דמשתין זרין [נאמר על בועו שהוליד עובר בזקנותו] (כ"ג ספ"ה ל"ה)

במי בר טוביא ברמות רוחיה לא שקי' גיטא דהרותא (קידושין פ"ג ע') בחורשיה [קא] אבל ליה [פ"י האיש הזה בן יערים שאינו מכיר יקרן של מלכים] (שבועות פ"ק ו')

בי דינא רבה ליתפרע מהגו דחפו גנדי [פירוש הקב"ה יתפרע מהחנפים שלבושיהם ארוכין כפרושין] (סו"ט פ"ג כ"ג) בי כובי דמומבדיתא כולם דעבדי (קידושין פ"ד ע')

בי רב חסדא שתין הלולי בי רבה שתין תכלי בי רב חסדא סמידא לכלבי ולא מתבעי בי רבה נהמא דשערי לאינשי ולא משתבח (מ"ק פ"ג ס"ח) [שמואל] ביומא דעביד מיתאא עבדו ליה תכשילא

(ת) נגמ' אנו למה בלאו לטוב . (ה) ל"ג אס אנו מעלימים עיין מענינים ומ"ס הוא . (ב) עיין ב"רס"ג שכתב בירכס הוא שלשול דס ובירכס הוא שלשול גדול . וסאחבר גרס בירכס וס' שלשול גדול .

בית תינוק ואשה אעפ"י שאין נחש יש
(בהם) סימן (חולין פ"ו ל"ט)

(בינוקתיה) [בינוקותיה] לא דכירנא
(בסובתיה) [בסובותיה]

דכירנא דכל יומא דעיבא הוה (מסקינן)
[מסקינן] ליה בנזרקא דדהבא (ושיר)

[וסייר] ליה לכולא מתא וכל אשיתא דהוה
(רעיפא) [רעיעתא] הוה סתר לה אי

אפשר למרה בני לה ואי לא [אפשר]
בני לה איהו מריריה וכל פניא דמעלי

שבתא הוה משרד שלוחיה לשוקא וכל
ירקא דהוה (פש) [פייש] דהו לגנאי ובין

ליה ושדי ליה לנהרא [וכו'] כי הוה ליה
מלהא דאסותא הוה מלי כוזא דמיא ותני

ליהו (לסיפא) [בסיפא] דביתיה ואמר כל
דבעי ליתי ולישקול וא"ד סכתא

(בשיבותא) [דשיבתא] הוה נמיר והוה
מנח כוזא דמיא (ותלי) [ודלי] ליה ואמר

כל דצריך ליתי וליעול דלא לסתכן כי
הוה כריך רפתא הוה פתח (לכיתיה)

[לכבית] ואמר כל דצריך ליתי וליכול
(תענית פ"ג כ')

בית אבטינס היו בקיאין במעשה הקמרת
ולא רצו ללמד [וכו'] ומעולם לא

יצאה [כלה] [מבוסמת] [מבושמת] מבתיהן
וכשנשואין אשה [מטקום אחר] מתנין

עמה שלא תחבסם שלא יאמרו ממעשה
הקמורת (הם) מתבטטים [יומא פ"ג ל"ח]

בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים
ולא רצו ללמד [וכו'] ואמרו עליהם

שפתן לא היתה מתעשפת [וכו'] (א) ומעולם
לא [נמצא] [נמצאת] פת נקיה ביד בניהם

שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים (הם)
[זה] נוזינן (כס)

בית הרחם אין בו משום ריטוקי אברים
[פ"י אין צריך להשהות הבהמה

שנולדה מעת לעת] (חולין פ"ג ל"ח)
בכבודי לא מחיתם בכבוד ב"ז מחיתם

(מדרים ל"ט חלק ק"ג ק"ו)
בכניא להאי שופרא דבלי בארעא (ו)

ע"ט

תבשילא דמחלא ר' יוחנן שתי עד דנפיק
תיהי מאוניה ורב נחמן שתי עד דקפי

טחלי רב יוסף עד דנפיק מריבדא
דכוסילתא [פ"י דנפיק תיהי ריה היין

מאונו דקפי טחלי צף טחלי בין] [שבת
פ"ח קכ"ט]

ביומא דרתח לא הוי מצלי אמר בצר אל
יורה (עירובין פ"ו ס"ה)

ביומא דשותא לא הוי נפיק לבי דינא
[פ"י דשותא רוח דרומית] (סס)

(בויוני שריף) [בויווניה עריף] ליה
טפי (מעצבא) [מצערה] דגופיה [פ"י

הבזיין דבק בנפשא] (סוטה פ"ק ח')

בייא בייא היינו דאחרובו (ג) לביתא
וקליי' להיכלא וקטלינהו לצדיקי ואגלינהו

ישראל מארעיהו ועדיין הוא מרקר בין
כלום יהבתיה לן אלא לקבילי ביה אנרא

לא איהו בעינן ולא אנרא בעינן (סנהדרין
פ"ז ס"ד יומא פ"ו ס"ט)

בימא יאי למידר או ביבשתא יאי למידר
א"ל ביבשתא יאי למידר דהא

נחותי ימא דלא מיתבא (דעתיהו)
[דעתיהו] עד דסלקין ליבשתא (תמיד

פ"ד ז"ב)

בין ידי לרבא איבא טובא (ב"ב פ"ק כ"ב)
בין קני לאורבני שוילנאי מאי בעיא

(סנהד' פ"ט פ"ב)
בהדי קלפי דקני שוילנאי מאי בעיא

גפתה לאמה (סס)
בישתא אכרסם [בינתא אכרסם] תקלא

למאי נפקא מיניה למקח ולמסכר
כ"ג לעיל ולא טים הוא (ז) (סס)

(בינתא) [ביעתא] ראטוא בהדי בשרא
אסרה (מפרקוא) [רבא מפרזיקא]

למיכליה בכותחא (פסחים כ"ד חולין ע"ז)
בירא דשתית מיניה (מיא) לא תשדי ביה

קלא [א"ל] דחתיב לא תתעב אדומי
ובי [ב"ק פ"ח ל"ב]

בישיבה הלך אחר החכמה במסבה הלך
אחר הזקנה (ב"ב פ"ח ק"ב)

(ג) ביומא הניכר דאחרני ונסנהדרין דאחרני (ד) לא ידעמו לזוכו נרסא כיון ואלוי לזבני החום
סס ד"ה הסתא ולסונו אינו נרור. (ה) נגמ' הלל פיתן מתעסקות והללו אין פיתן מתעסקות.
(ו) נגמ' בכך דהאי שופריא בני עפרא.

(ע"ז פ"ק כ')

בכ"י רב יוסף כולי האי נמי לאין (דמ"ין)
[דומ"ין] (כ"ק פ"ז ס')

בכ"י [ל"ה] למר דלא ידע חיבוי למר
דלא ידע וזיליה למר דלא ידע בין
טב לביש (חלק ק"ג)

בכל אדם מתקנא הו"ן מבנו ותלמידו
(ס"ס ק"ה)

בכל מקום מותר להרהר הו"ן מבית
המרחץ ובית הכסא (ע"ז פ"ג מ"ד
קדושין פ"ק ל"ג זכרות פ"ג כ"ד שבת פ"ג מ')

בכל עת יהוה בנרדף לבנים זו ציצית ושמן
על ראשך אל יחסר אלו תשלין
(שבראש) (שבת פכ"ג ק"ג)

בלאי דנאי זנאי טלאי [מלאי] כולם
לפסול (קדושין פ"ג ע')

במאי אתוקת דאמטיין אסא רבי מלכא
התם נמי מבעיא לך למהיב אנרא
למהוי אפי מלכא (זכרות פ"ק ט')

במדה שאדם מודד בה מודדין לו (חלק
ק' סוטה פ"ק ח')

במופלא ממך אל תרוש ובמכוסה ממך
אל תחקור במה שהורשית
התבונן אין לך עסק בנסתרות (חגיגה
פ"ב י"ג)

במוזה הלך אחר (הציר) (היכר ציר)
(מנחות פ"ג ל"ג)

במוזה הלך אחר הרגיל (סס)
במטותא בעינא מנייבו דא (תדפקוהו)

[תרחקוהו] (חלק ל"ז)
במטותא מינך (שבקי ליה) [שבק ל']

רווחא פורתא שבק (ל'י) [ל'ה]
לילי שבתות ולילי רביעיות (ע"פ ק"ב)

במטותא מנייבו ביומא דהקוה אסרו
לביתייבו נחמן אקלע לגבן
(שבת פ"ז ק"ט)

במטותא מנייבו בעינא (ז) דלא תלוצצו
דלא ליתו עלייכו יסורין (ע"ז
פ"ק י"ח שבת פ"ג)

במטותא מנייבו ביומי ניסן וביומי תשרי
במטותא מנייבו בעינא מנייבו וע"ס כהנהס מן ה"ד . (ח) כנמרה כי נזרי גזירחא כמערכת. (ס)

במטותא מנייבו ביומי ניסן וביומי תשרי
במטותא מנייבו בעינא מנייבו וע"ס כהנהס מן ה"ד . (ח) כנמרה כי נזרי גזירחא כמערכת. (ס)

במטותא מנייבו בעינא מנייבו וע"ס כהנהס מן ה"ד . (ח) כנמרה כי נזרי גזירחא כמערכת. (ס)

במטותא מנייבו בעינא מנייבו וע"ס כהנהס מן ה"ד . (ח) כנמרה כי נזרי גזירחא כמערכת. (ס)

לא (תחוו) [תתחוו] קמאי כי היכי דלא
(למדרו) [תסדרו] במזונייבו כולא שתא
(זכרות פ"ג ל"ד)

במטותא מנייבו עושו בהדי הדדי כי
היכי דלהוי לבו שלמא
במלכותא (כ"ב פ"ק ט')

במטותא מנייבו לא תחלוניה (שבת
פ"ז ק"ט)

במטותא מינך פוק מאתרין ולא תגרי
בהו מיתנא בהנך אינשי (סנה"ד
פ"ה ל"ג)

במטותא מינך לא תענש להו לרבנן
(חגיגה פ"ק ה')

במטותא (מנך) [מניכון] לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

במטותא מנייבו לא תרתון תרתי
ניהנם (יומא פ"ז ע"ב)

(ז) כנמרה כמטותא כענינא מנייבו וע"ס כהנהס מן ה"ד . (ח) כנמרה כי נזרי גזירחא כמערכת. (ס)

במטותא מנייבו בעינא מנייבו וע"ס כהנהס מן ה"ד . (ח) כנמרה כי נזרי גזירחא כמערכת. (ס)

אברתא אסור] ז"ק פ"ט ק"ג)

[במקום] [ומה במקום] שכירתך סתומה

כירת רבך פתוחה במקום

שכירתך פתוחה אינו דין שכירת רבך

פתוחה] פ"י שכירתך פתוחה בשבת שאסור

להדיוט לבשל פתוח לנבי תמידין ומוספין

שכירתך פתוחה ב"ש מותר לבשל אינו

דין ק"ז שתכיוא קרבן] [בילה פ"ב כ"י

בסקומו של ר' יוסי הנלילי היו אוכלין

בשר עוף בחלב [שכ"ט פ"ט ק"ל]

במקומו של ר' אריעזר היו בורתין עצים

לעשת פחמים לעשות ברזל

בשבת [שס]

בסקומו מששיטין את המתה ומלבישין

את [החיה] [החי] [בסוטה ל"ו]

במתא [שמא] [שמאי] בלא מתא תותבאי

[פ"י תותבאי* מלבושי תרגום

שמלתו לעורו תותביה למשכיה ר"ל

במקומך שמך יכבדך וחוצה לו בגרדך]

[שכ"ט פ"ב קמ"ה]

בן סטרא הוציא כשפים ממצרים בשריטה

שעל בשרו [פ"י בן סטרא אותו האדם]

[שס פ"ב ק"ד]

בן עזאי אומר (כ) כל חכמי ישראל דומין

עלי בקליפת השום הוין מן הקרה הזה

[בסוטה פ"ט נ"ח]

בן עזאי אומר בשמך יקראוך ובמקומך

יושיבוך ומשלך יתנו לך אין אדם

נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת

בחברתה אפי' כמלא נימא [יומא פ"ג ל"ח]

בן עשרים שנה ולא נשא אשה כל ימיו

בעבירה בעבירה ס"ד אלא [אימא] כל

ימיו בהרהור עבירה [קדושין פ"ק כ"ט]

בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב

[פ"י מניח ד' קולמוסים ביז אצבעותיו

זכותב שם בן ד' בבת אחת] [יומא פ"ג ל"ח]

בן שיש לו גענועים [אצל] [על] אביו

נוטל רצועה ממנעל [שך] ימין וקושר

לו בשמאלו [ובקשר זה הבן יוצא בשבת]

[שכ"ט פ"ו ס"ז]

בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו

שנא עקב אשר שמע אברהם בקולי

[פ"י מנין עקב קחשיב והוא היה קע"ה

שנים] [גדרים פ"ג ל"ב]

בן תלמיון צא בן תלמיון צא ובינן דקרי

ליה נפק ועוק [פ"י מאצאמור"ל

בלעזין] [מנילה פ"ד י"ו]

בגות ישראל סומכות רשות [פ"י יש להך

רשות לסמוך על שלמים שלהם]

[חגיגה פ"ב ט"ז]

בגות ישראל החמירו על עצמן שאפי

רואות [דם טפה כהרדל] [טשת דם

כהרדל] יושבות עליה שבעה נקים

[מנילה פ"ד כ"ח נדה פ"י ס"ז]

בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה הייב

[סנהדרין פ"ו נ"ח]

בגות זריות ובנים ששלים [גיטין פ"ג כ"ה]

בגות ישראל מקוה טהרה לבעליהן [פ"י

שמטהרין ההללים לבוא בקהל]

[קדושין פ"ד ט"ז]

בני אדם הללו אנשים של צורה הם זיל

גביהון דליברכוך [מ"ק פ"ק ט']

בני אחתיה דר' טרפון הו יתבי קמיה דר'

טרפון ולא אמרי ולא מירי פתח

ר' טרפון ואמר ויוסף אברהם ויקח אשה

וגו' [זכחים פ"ז ס"ב]

בני לא ידע [בענין] [לך] שהוא ארי בן

ארי ואתה ארי בן שועל [גיט פ"ד ס"ד]

בני אל תקברוני לא בכלים לבנים ולא

בכלים שחורים לבנים שמא לא אוכה

ואהיה כחתן בין האבלים שחורים שמא

אוכה ואהי' כאבל בין החתנים אלא בכלים

[המלומדים] [האוליריין] הבאין ממדינת

הים [שכ"ט פ"ו ק"ד]

בני אם יש לך [מוטיב] [היטב] לך שאין

בשאל חענוג ואין למות התמהמה

ואי' אניה לבני חוק בשאל מי יגיד לך

[אפי' מ] כמאן דס"ל דהמתים אינם יודעים

מאומה] [עירובין פ"ה כ"ד]

בני בנים הרי הם כבנים [יבמות פ"ו ס"ב]

בני גליל דלא דייקי לשנא מאי היא [בי

ההוא] [דההוא] בר גלילאה [דאמר]

יאמר

(כ) נגמרא מכאן אמר ר' עזאי . (ל) נגמו מקום טהרה לחללים . (מ) נראה דל"ע פ"י .

[ואמר] להו אמר למאן אמר למאן א"ל
[גלילא] שוטת (חמרא) [חמ-] למרכב או
(חמרא) [חמר] למשתי עמר למלכש
או אומר לאסכסאה (עירוזין פ"ה נ"ג)
בני (מדעת) [דעת] קונך יש בך (כתובות
פ"ה ס"ב)

בני (אדם) [האדם] דומים לעשבי השרה
הללו נוצצין והללו גובלין (עירוזין
פ"ה כ"ה)

בני היאך אתה יודע (ערות זו) [בערות
אשה זו] אמר אני והוא היינו הולכים
בדרך ודרך אחרינו גייס ונתלה ביהור של
זית ופשהו והחזיר את הגייס לאחוריו
[פ"י ופשהו ונתקן] (סליה יבמות)

בני חיי ומוזני (ג) לאו בזכותא תליא מלתא
אלא במולא תליא מילתא (מ"ק
פ"ג כ"ח)

בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה
חבלין [קדושין פ"ק ל"ב ס"ק ט"ז]
בני יהודה דדייקי לשנא ומיתנחי להו
סימנא נתקיימה תורתן בידן בני גליל
דלא דייקי לשנא ולא מיתנחי להו סימנא
לא נתקיימה תורתן בידם (עירוזין פ"ה נ"ג)
בני יהודה (דגמור) [גמרו] מהר רבה
נתקיימה תורתן בידם בני גליל דלא
(גמרי) [גמרו] מהר רבה לא נתקיימה
תורתן בידם (ס)

בני יהודה דגלו מסכתא נתקיימה תורתם
בידם בני גליל דלא גלו מסכתא לא
נתקיימה תורתן בידם (ס)

בני יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה
רוצה להניק (ע"פ קו"ב)

בני מתא מחסיא אבירי לב נינהו דקא
חזו יקרא דאורייתא תרי זמנא בשתא
ולא [קא] מגייר גזרא מגייהו (ברכות
ספ"ב י"ז)

בני נהוג נשיאותך ברמים זרוק מרה
בתלמידים (כתובות פ"י ק"ג)

בני פנו את הכלים ואח"כ פנו את מטתי
שמוכסה לכם כל זמן שאני בבית אין
הבית גוסל (תענית פ"ג כ"ה)

בני שנו מדותי שמדותי תרומות מתרומות
מדותיו של ר' עקיבא (גיטין פ"ו ס"ו)
בני רובל תקברם אמם [פ"י רשעים היו
שמקיימים קוצים בברם] (סס פ"ק ט"ו)
בני ת"ח שזמנוים אביהם (מתפננסים)
[פרנס] על הצבור בזמן שישי [ובו]
[שאינן] להם דעת לשמוע נכנסים [ויוצאים]
[ויושבים] לפני אביהם ופניהם כלפי העם
(טוריות פ"ב י"ג)

בניך ובנותיך נתונים לעם אחר א"ר חנן
בר אבא א"ר זו אשת האב (יבמות
פ"ו ס"ג)

בנן דמוריין אינון (כתובות פ"ב ס"ג)
בנתיה דר"ג בחשן קידרא בדייהו קשיא
ליה לר' זבוי (גיטין פ"ד מ"ה)
בסיים תבשילא דבבלאי ביזמא רבא
דמערבא (ריה פ"ק כ"ה)

בעולה ריחה נודף בתולה אין ריחה נודף
(יבמות פ"ו ס')

בעון בטול תרומות ומעשרות שמים
נעצרין מלהוריד טל ומטר והיוקר
הווה והשכר אבד ובני אדם רצין אחר
אחר פרנסתם (ואינם) [ואין] מגיעין שנא'
ציה גם חום יגולו מימי שלג וגו' (סכת
פ"ב ל"ב)

בעון גזל הגובאי עולה והרעב הווה ובני
אדם אוכלים בשר בניהם ובנותיהם
(ס)

בעון ג"ע וע"ו (והשטט) (והשמטת)
שמיטין ויובלות גלות בא לעולם
מגלין אותן ובאים (אחריהם) [אחרים]
ויושבין במקומם (סס ל"ג)

בעון חיים מתים (נחטטים) [מתחטטין]
[פירוש] [שנא' והיתה יד ה' בכם
ובאבותיכם] (יבמות פ"ו ס"ג)

בעון חלה אין ברכה במכונס ומארה
משתלחת בשערים וזרעים זרעים
ואחרים אוכלים (סכת פ"ב ל"ב)

בעון נבלות פה צרות רבות וגזרות קשות
מתחדשות ובהורי שונאי ישראל
מתים יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין
סס

בעל הבית בוצע ואורח מברך (ברכות פ"ו
מ"ו)

בעל החוטם מתבקש בעל החוטם מתבקש
[פ"י בעל צורה והוא נשיא] (תענית
פ"ד כ"ט)

בעל השם אני [פ"י מקטגורי כך קוראין
לירב] (פסחים פ"ו פ"ו)

בעלי מחשבות אתם יבא בעל מחשבות
ויפדע מכם (סנהדרין פ"ב י"ט)

בעלייה התקינו שיהו בנות נזונות מן
המטלטלין (כתובות פ"ד ל')

בענבים דכמה דקיימין מיכחש כחוישי
(גיטין פ"ד ל"ט)

בעקבות משיחא הוצפא יסנא ויוקר
יאמיר הגפן תתן פריה והיין

ביוקר (והמלכות תהפך למינות) ואין
תוכחת בית ועד יהיה לזנות והגליל יחרב

והגבלן ישום ואנשי גבול יסובכו מעיר
לעיר ולא יחוננו והכמת סופרים תסרח

ויראי הטא ימאסו והאמת תהא נעדרת
נערים פני זקנים ילבינו זקנים יעמדו

מפני קטנים בן (מנבל) [מנוול] אב בת
קמה באמה כלה בחמותה אויבי איש

אנשי ביתו פני הדור כפני הכלב הבן אינו
מתבייש מאביו ועד מה יש לנו להשען

על אבינו שבשמים (סלהי סוטה מ"ט)
בערב פסח תלאוהו לפלוני והכרונו יוצא

לפניו מ' יום פלוני יוצא לסקל
על שבשף והסית והדיח את ישראל כל

מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו זכות
ולא מצאו לו זכות ותלאוהו בערב פסח

(סנהדרין פ"ו מ"ג פ"ו ס"ז)
בעשרה דברים נברא העולם בחכמה

ובתבונה וברעות ובכח ובנבירה
ובנערה (ע) בצדק (ומשפט) [ובמשפט]

בחסד וברחמים (חגיגה פ"ב י"ג)
בעשרה מאמרות של שבה נאמר ספר

חילים בנצוח בנגון במשכיל במומור בשיר
באשרי בתהלה בתפילה בהוראה בהלליה

גדול

(סס ל"ג)

בעון נדרים ממה אשתו של אדם שנא'
אם אין לך לשלם למה יקח משכבך

מתחתך (סס ל"ב)

בעון נדרים בנים מתים (סס ל"ב)
בעון עיני הרין ועוות הרין וקלקול הרין

ובטול תורה הרב ובוה רבה ודבר
ובצורת בא ובני אדם אוכרין ואינם

שבעין ואוכלין להמן במשקל (סס ל"ג)
בעון שבועת שוא שבועת שקר והלול

ה' והלול שבת חיה רעה רבה
ובהמה כלה ובני אדם (מתמוטטים)

[מתמעטים] והדרכים משתוממים (סס ל"ג)
בעון שנאת חנם מריבה רבה בתוך ביתו

של אדם ואשתו מפלת נפלים ובניו
ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים

(סס ל"ב)

בעון שני דברים עמי (הארץ) [הארצות]
מתים על שקרוין לארון הקודש

ארנא ועל שקרוין לבית הכנסת בית עם
(סס ל"ב)

בעון שפיכות דמים בית [המקדש] חרב
ושכינה מסתלקת מישראל (סס ל"ג)

בעיא מיכסא [פ"י מעשה שנתחלפה
מטת חנם במטת מוכס ע"ש ברש"י]

(סנהדרין מ"ד)

בעינא (אימא) [דאימא] לכו מילתא
מילתא ומסתפינא דשבקתו

[ליה] [לי] ואזילתו [פ"י שלא יהיו דבריו
נשמעים (ס)] [[ע"ז פ"ק י"ט]

בעינא נברא נעיון לך בעינא נברא
דשפיר כוותך [שבקא] [שבקה]

ואזיל לארעא דישראל [קידוסין סיק ל"א]
בעינא דאיהו לאלקייכו א"ל לא מצית

[הזית ליה] [חולין פ"ג כ"ט]
בעינא חוטרא לירא ומרא לקבורה [פ"י

האשה רוצה חוטרא מקל בידה
לסמכה ומרא שויקברנה] [יבמות פ"ו ס"ה

כתובות פ"ה ס"ד]

(ס) המחבר גרס ל"ה ומש"ה פ"י דהוא. ה"ה ירא שמה לא יקבלוהו אך ממה שסיים הגמרא כל הלומד
ארב ה' וכו' לא תשמע כפירוש. (ע) בגמ' ונערה ובנבירה.

צדול מכולן הללויה שכולל שם ושבה
 בבת אחת (ע"פ קי"ז)
 בכ"ד מקומות ב"ד מ'נרן על כבוד הרב
 זכו (ברכות פ"ג י"ט)
 בכ"ד מקומות נקראו כהנים לויים (חולין
 פ"ק כ"ד בטורות ד')
 בפסוקא קמא צערן טפי לא (צערן)
 [תצער] [פ"י בק"ש לער ב] [ברכות י"ג]
 בציר טבר שית לא תקבל בר שית קביל
 וטפי ליה כתרוא (כתובות פ"ד ג')
 בקדרה שבשלו בה נתבשלו (סו"ט פ"ק י"א)
 בקיישא מותיב רהו לרבנן היכי דמטי
 שמשא בסיתוא [מותיב להו
 לרבנן] היכי דמטיא טולא (שבת פט"ו קי"ט)
 בקש איוב לפטור [את] כל העולם כולו
 [מן] זרין (ב"ב פ"ק ט"ו)
 בקש איוב להפוך קערה על פיה (ס)
 בקשו הכמים דגנוו ספר קהלת מפני
 שדבריו סותרין זה את זה ומפני
 מה לא נגזרה מפני שתחילתו [דית] וסופו
 ד"ת (שבת ג"ב ל')
 בקש קהלת להיות כמשה יצאתה בת קול
 ואמרה לו וכתוב יושר דברי אמת
 ולא קם נביא עוד בישראל (רי"ה פ"ק כ"א)
 בקש קהלת לדון דינין שברב שלא
 בעדים יצאתה ביק ואמרה לו וכתוב
 יושר דברי אמת ע"פ ב' עדים וגוי (ס)
 בקעה מצא ונדר בה גדר (חולין פ"ח ק"י)
 בר אהינא אסברא לי (סוטה פ"ו ל"ט)
 בר איניש דאתא (לקבלה) [ליקבלנא]
 הוא יאי ונכותיה יאי (יש נוחלין קי"א)
 בר אריא תא (ואימר) [ואימא] לך מלתא
 מעליתא דהוה אמר אבוך (ע"ז ל"א)
 תנינא ו"ד ברכות פ"ו י"ב)
 בר בי רב לא לשדר מאניה לאושפיוא
 לחזוריה ליה דראו אורה ארעא דלמא
 חזו ביה מירי ואתי למגנאי [מירי ש"ז]
 (שבת פ"ב ק"ג)
 בר בי רב דובין ירקא לזבין אריכא כישא
 (ככישא) [כי כישא] ואורכא ממילא (ס)
 בר בי רב דובין קניא דובין אריכא טווא
 (כמונא) [כי טווא] ואורכא ממילא (ס)

בר בי רב לא דיכול ירקא משום דגריר
 (ס)
 בר בי רב דובין אומצא לזבין אונקא
 דאית ביה תלתא מיני בישרא [פי
 אונקא צואר] (ס)
 בר בי רב דובין כתנתא לזבין מדנהר
 אבא ונחזוריה כל תלתין יומין (ס)
 בר בי רב דלא (נפיש) [נפישא] ליה
 רפתא לא לבצע (ס)
 בר בי רב דלית ליה משהא נמשי במיא
 דהריצי (ס)
 בר בי רב לא ליתיב אציפתא דהתי
 דמכליא מאניה [פי] אציפתא מהצלת] (ס)
 בר בי רב דיתיב בתעניתא כלבא ליכול
 שירותיה * [תענית פ"ק י"א]
 בר בי רב ליכול חמימא ואנא איכול קיררא
 [בלומר וכי אהיה פחות ממנו] [גיטין
 פ"ה ס"ה חולין פ"ק ו']
 בר בי רב דחר יומא (תנינא פ"ק ס')
 בר בי רב (דלנאי) [דלניו] לא אכיל [פי
 שנתארה אצלך אינו אוכר מה
 שלפניו] (חולין פ"ח קי"א)
 בר ברכ קירא לזבון ואת לא תצטער
 (חלק ז"ה)
 בר מאה פפי וחד נאנאי [פי] ערפא באו
 עליה קי פפי בלע"ו פרדשטרויש
 נאנאי אב לשון פירם] (סוטה פ"ח מ"ב)
 בר (מיניה) [מנה] דההיא (דתלאן)
 [דתליא] באשלי רברבי (ע"ז פ"ק ז')

בר מיחס תנורי [רבא אמר] בר מרקד
 בי כובי, [רב פפא אמר] בר מלחך
 פינכי, [רב שמעיה אמר] בר מך רבע
 [פי] בי כובי כדרך שהלצנים משחקים
 בהנאות להשקותן בשכרן, פנכי קערות,
 מך רבע, מקפל לבושו ורובין וישן כדרך
 המשתכרין שאינו מספיק ללכת לביתו
 לישן (פסחים פ"ג מ"ט)
 בר פחתי לאו אמניא [לך] כדקאי רבי
 (בהאי) [בהא] מסכתא לא תשייליה
 במסכתא אחריתי דלמא לאו ארעתיא דאי
 לאו דרבי גברא רבה הוא כספתיה (שבת
 פ"ק ג')

בר פתחי עיין בברכת מוונא קאמר לך
(ברכות פ"ז מ"ו)

בר תורא משהינן ליה ועביד על חד תרין
[פי' שור של פטם משהינן ליה
שיכחוש ועביד מלאכה על חד תרין (ע"ז
פ"ק ע"ז)]

ברא מוכי אבא אבא לא מוכי ברא
(חלק ק"ד)

בראש כל מרעין אנא דם בראש כל
אסון אנא חמר באתר דלית חמר
חמן בעו (סימנים) [סמנין] (ב"ב פ"ג כ"ח)
בראשונה היו מוליכין בבית האבל
עשירים בקלות של כסף והב
ועניים בסלים נצרים של ערבה קלופה והיו
עניים מתביישים התקינו שיהו הכל מביאין
כסלי נצרים של ערבה קלופה מפני
כבודן של עניים (מ"ק ט"ב כ"ז)

בראשונה היו משקין בבית האבל
עשירים בזכויות לבנה ועניים

בזכויות צבועה והיו עניים מתביישים
התקינו שיהיו הכל משקין בזכויות צבועה
מפני כבודן של עניים (סס)

בראשונה היו ממליץ פני עשירים ומכסין
פני עניים (מפני) שהיו מושהרין
פניהם מפני בצורת והיו עניים מתביישיין
התקינו שיהו מכסין מפני כבודן של עניים
(סס)

בראשונה היו מוציאין עשירים בדרגש
ועניים בכליבה והיו העניים
מתביישיין התקינו שיהו הכל מוציאים
בכליבה מפני כבודן של עניים (סס)

בראשונה היו מניחין את המזמור תחת
הולי מעיים מתים והיו הולי
מעיים חיים מתביישיין התקינו שיהו מניחין
תחת הכל מפני כבודן של הולי מעיים
חיים (סס)

בראשונה היו מטבילין את הכלים ע"ג
גדות מתות והיו גדות חיות
מתביישות התקינו שיהו מטבילין ע"ג כל
הנשים מפני כבודן של גדות חיות (סס)
בראשונה (היו) מטבילין ע"ג זבין מתים

והיו זבין חיים מתביישים התקינו שיהו
מטבילין ע"ג הכל מפני כבודן של זבים
חיים (סס)

בראשונה היתה הוצאת המת קשה
לקרוביו יותר ממיתתו עד
שהיו קרוביו מניחין אותו ובורחין עד שבא
ר"ג ונהג קלות ראש בעצמו ויצא בכלי
פשתן ונהגו העם אחריו לצאת בכלי
פשתן אמר רב פפא והאידינא נהוג עלמא
אפי' בצדרייתא (פ) בת זווז (סס)
בראשונה שם בן שתיים עשרה אותיות
היו מוסרים [אותן] לכל אדם
משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועין
שבכהונה והצנועים [שבכהונה] מבליעין
[אותן] בנעימת אחיהם (קדושין פ"ד ע"א)
ברוך אתה לשמים שהחורת לי אבידתי
(ע"ז פ"ד כ"ב)

ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים (סס)
פ"ב מ')

ברוך אתה בעיר (שתהא) [שיהא] ביתך
סמוך לבית הכנסת (ב"מ פ"ט ק"ו)
ברוך אתה בשרה (שיהו) [שיהיו] נכסך
קרובים לעיר (סס)

ברוך אתה בצאתך (שיהו) [שיהיו] צאצאי
מעוך כמותך (סס)

ברוך אתה בבואך שלא תמצא אשתך
ספק גדה בשעת ביאתך מן הררך
(סס)

ברוך אתה בעיר שיהא שולחנך סמוך
לבית הכסא (5) (סס)

ברוך אתה בשרה שיהא נכסך משולשין
שליש בתבואה שלישי (בהמים)
[בותים] ושלישי בגפנים (סס)

ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך
שתהא יציאתך מן העולם כביאתך
[לעולם] מה ביאתך [לעולם] בלא חטא
(כך) [אף] יציאתך מן העולם בלא חטא
(סס)

ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים
לתורה (סבס פ"ק י"ג)

(ברוך) [וברוך] המקום שזיכך לך (סס)
פ"ו

(פ) כ"מ איתא בצדרייתא אף כמ"ק איתא בצדרא . (5) גנמ' טיהא בית הכסא סמוך לשולחנך .

פ"ז קי"ט

ברוך המקום (שמנעו לאותו האיש מכולם)
[שמנעך] [כך השיב ר' יהושע בן
קרחא לסרים דאמר ליה דעל טוס מלך
וכו'] [טס פכ"ג קצ"ב]

ברזילי הנלעדי שמוף בוטמ היה וכל
השטף בוטמ זקנה קופצת עליו (טס)
ברה מארץ לחייל אין סותרין את דינו
מחזיל לארץ סותרין את דינו מפני
זכותה (דא"י) [של א"י] [מכות פ"ק ז']
ברי הטוף וברוך (ברכות ספ"ח כ"ג)

בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה וכו'
עלה ליבשה ותעשה עמה מלחמה
עלה ליבשה בא יתוש ונכנס בהושמו
ונקר במוחו שבע שנים [פ"י במוחו של
טיטוס] (גיטין פ"ה כ"ו)

ברוך רחמנא דיהבך (לן) [ניהלן] ולא
יהבך לעפרא (ברכות פ"ט כ"ד)

ברוך רחמנא מרי דהאי פיתא (טס פ"ז מ')
ברוך רחמנא דלא כסיפיה רבא לרב
אוייא (שבת פ"ג מ"ז)

בר מבווא אבר מבווא דנפשיה לא מצי
מעבב (צ"ב פ"ב כ"ח)

ברוך רחמנא דנספיה לאבידן בהאי עלמא
[יצמות פ"ב ק"ח]

ברוך רחמנא דשקליה ליישכר איש כפר
ברקאי למטרפסיה [מניה] בהאי
עלמא (ק) [כריתות פ"ו כ"ח מקום טס"ג פ"ו]
ברוך רחמנא דיהיב מלכותא (דארעא)
[בארעא] בעין מלכותא דרקיעא
ויהב לכו שולטנא ורחמי דינא (ברכות
פ"ט כ"ח)

ברוך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם
תליתאי ע"י תליתאי ביום תליתאי
(בירה) [בירחא] תליתאי (שבת פ"ט פ"ח)
ברית כרותה לשלש עשרה מרות
שאנין חזרות ריקם (ר"ה פ"ק י"ז)
ברית כרותה לשפתים [פ"י] [יהוא אמר]
אחאב עבד את הבעל מעט והוא יעבדנו
הרבה [ואעיג] שלא היה בלבו כך רק

לרמות עובדי הבעל אמר כך סוף נבשר
בע"ז לכך יהא אדם נזהר שלא ידבר רעה
(חלק ק"ב)

ברית הן הן הדברים שנאמרו למשה
(בסיני) [מסיני] [ברית לשון שבועה]
(פסחים פ"ב ל"ז)

ברכות (אינן) [אין] מעכבות זו את זו
(ברכות פ"ק י"ח י"ב)

ברכת הבית ברובה (כתו ק"ג צ"ב קמ"ד)
ברכת מוונא לא גמירנא ותנו מהנינן
(ברכות פ"ז מ"ט)

ברם וכוזר אותו האיש לטוב ור' יהודה בן
בבא שמו שאלמלא הוא (נשתכחה
תורה) [נשתכחו דיני קנסות] מישראל
(מנהדרין פ"ק כ"ג ע"ז פ"ק ח')

ברם וכוזר [אותו] האיש לטוב והנני בן
הזקיה שמו שאלמלא הוא נגנו ספר
יחזקאל שחזו דבריו סותרין דית מה עשה
העלו לו ג' מאות גרבי שמן וישב בעליה
ודרשן (שבת פ"ק י"ג חגיגה פ"ב י"ג מנחות
פ"ד מ"ה)

בר מתא אבר מתא אחריתי מצי מעבב
[פ"י מעבב ער דבר המסים (ר)] [צ"ב
פ"ב כ"ח]

ברעות נפשיה לקטלא נפיק וצבי ביתיה
לית הוא עביד וריקן לביתיה עייל
ולואי שתהא ביאה כיצאה [ברצונו יוצא
למות ואינו מצוה לביתו] [מנהדרין פ"ק ז']
בשכיל כסף זהב [שהרביתי] [שהשפיעתי
להם] לישראל עד שאמרו די
גרם שיעשו להם אלהי זהב (ט) [ברכות
פ"ה ל"ב]

בשכר דמעות שהורידה ערפה על
המותה זכתה (ויצאה) [ויצאו]
ממנה די גבורים (טוטה פ"ח מ"ב)
בשכר (שרשה) [שלש] זכה רשלוש
בשכר ויסתר [משה פניו] זכה
לקלסתר [פנים] בשכר כי ירא זכה לויראו
[מגשת אלין] בשכר (ויבט) [מהבט]
זכה לתמונת די יביט (ברכות פ"ק ז')
בשלושה

(ק) המחבר עירב צ' גרמאות מנ' מסכתות כהדי כדלי . (ר) ע' צרטי' טס והרמס כי כוא
לענין יורד לתוך אמות חבירו ורק עיני דנותן מסים יחד לא מלי מעבב . (ט) כנמי' הוא גרס
ששעו את העגל .

בשלשה דברים אוהב אני את המדיים
 כשהתבין את הבשר אין
 הותבין אלא עיג השולחן כשנושקין אין
 נושקין אלא עיג היר וכשיועצין אין יועצין
 אלא בשדה(ברכות פ"ג ח')

בשלשה דברים אוהב אני את הפרסיים
 הן צנועין באבילתן וצנועין בבית הכסא
 וצנועין בדבר אחר (סס)

בשלשה דברים אדם משתנה מהבירו
 בקול במראה וברעת (סנהדרין
 פ"ד ל"ח)

בשלשה דברים אדם ניכר בנוסו בכיסו
 ובכעסו וא"ל אף בשחקי (ערוכותין
 פ"ז ס"ה)

בשלשה מקומות הלכה (עוקרת)[עוקבת]
 מקרא (ס"ט ס"ב ט"ז)

בשלשה מקומות קרשו [בנורות]
 לישראל במצרים ובמדבר
 ובכניסתן [ישראל] לארץ (צרכוס
 פ"ק י"ד)

בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל
 סופרים הלך אחר המיקל(ע"ז פ"ז ז')
 בשוליו גויים הוא טמש בהא ומתק בהא
 א"ד אתא אליהו אדמו (לי) [להו]
 כוונה וכו' (סס פ"ק י"ח)

בשלשה מקומות הופיע רוח הקודש
 (מכות פ"ג כ"ג)

בשמתא דאית ביה ובשמתא דלית ביה
 (סוטה פ"ק ה')

בשעה שבקש אותו רשע לעשות לאותו
 צדיק כך נמשכה ערלתו ג' מאות
 אמה והיתה מהזרת [על] כל המטיבה
 כולה [פי] נבוכדנצר לצדקיהו[ו] (שבת פכ"ג
 קמ"ט)

בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה
 זיהמא (ע"ז פ"ב כ"ב)

בשעה שהחמה זורחת וכל מלכי מזרח
 ומערב מניחים כתריהם בראשיהם
 ומשתחווים לחמה מיד (הקביה כועס)
 [כועס הקביה] (ברכות פ"ק ז')

בשעה שהצדיק נסמר מן העולם ג' כתות
 מלאכי השרת יוצאות לקראתו א'

אומרת לו בא בשלום וא' אומרת לד
 הולך נכוהו וא' (אומר) [אומרת] לו יבא
 שלום ינוחו על משכבותם וכו' (כתובות
 פ"ג ק"ד)

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע
 באו סי רבוא של מלאכי השרת
 לכל א' וא' מישראל קשרו לו ב' בתרים
 א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע וכיון
 שהטאו [ישראל] ירדו קיב רבוא (של)
 מלאכי הבלה ופרקום שנאמר ויתנצלו בני
 ישראל את עדים וכו' (שבת פ"ט פ"ז)

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע
 יצאתה בת קול ואמרה להן מי
 גילה לבני (הרו הזה) [רו זה] שמלאכי
 השרת משתמשין בו דכתיב ברכו די
 מלאכיו (סס)

בשעה שהרשע נאכד מן העולם ג' כיתות
 של מלאכי הבלה יוצאות לקראתו
 א' (אומר) [אומרת] אין שלום אמר די
 לרשעים וא' אומרת (לו) למעצבה
 תשכבון (וכו') וא' אומרת לו רדה והשכבה
 את הערלים (כתובות פ"ב ק"ד)

בשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא
 שטן ואמר לו [רבשיע] תורת
 היכן היא א"ל נתתיה דארץ הכך אצל
 ארץ א"ר תורה היכן היא א"ל וכו' (שבת
 פ"ט פ"ט)

בשעה שירד אותו רשע לניהנם רעשו
 כל יורדי נהינם אמרו למשול
 (בנו) [עדיהם] הוא בא או דיחלש
 (כמותנו) [כמותם] הוא בא (שבת פכ"ג
 קמ"ט)

בשעה שנשא שלמה את בת פרעה
 הבניסה לו אלף מיני זמר ואמרה
 לו כך עושיין לעיזי פלונית וכך עושיין לעיזי
 ולא מיהא בה (סס פ"ט כ"ו)

בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד
 נברואל ונעין קנה בים ועלה בה
 שירטון ועליו נבנה כרך גדול (של רומי)
 [שברומי] (סס וסנהדרין פ"ב כ"א)

בשעה שעלה משה למרום אמרו לו
 מלאכי השרת לפני הקב"ה
 רבש"ע

לא לא (שבת פ"ב ל"א)

בת דינא בשיל דינא (חלק ל"ה)

בת הניזונת מן האחים נוטלת עישור

נכסים (כתו"פ"ו ס"ה נדרים פ"ד ל"ט)

בת הזרין היא זו ומקפדת עד שירדחין

ידיוגי פעמים (שבת פ"ד ק"ט)

בת כהן לישראל אין זונגן עולה יפה [מאי

היא א"ר חסדא] או אלמנה או גרושה

או זרע אין לה במתניתא תנא (או)

קיברה או קוברתו או (מביאו) [מביאתו]

לדי עניות (פסחים פ"ג מ"ט)

בת לאביה מטמנת שוא מפחדה לא

ישן בלילה בקטנותה שמה התפתה

בנערותה שמה תונה בנרה שמה לא

תינשא נשאת שמה לא יהיו לה בנים

הוקינה שמה תעשה כשפים (הלק"ק)

בת שתין כבה שית (לקבל) [לקל] טבלא

רהטא (מ"ק פ"ק ט')

בת תחלה סמן יפה לבנים איד (שמרביא

לאחים) [דמרביא לאחא] וא"ד

דלא שלטה ביה עינא בישא (כ"ב פ"ט

קמ"ח)

בתולה (צליינית) [צליינית] אלמנה

שובבית וקמן שלא כלו [לז]

חדשיו הרי אילו מבלי עולם (סוטה פ"ג כ"ב)

בתחלה היו ישראל דומין לתרגולין

(המנקרין) [שמנקרין] באשפה

עד שבא משה וקבע להם [ומן] סעודה

(יומא פ"ח ע"ה)

בתחלה היתה תורה דומה לכפיפה שאין

לה אזנים עד שבא שלמה ועשה

לה אזנים (ערובין פ"ב כ"ה)

בתחלה כל האומר (לירד) [עלה] לה אני

כופתו ונתתו לפני ארי עתה כל

האומר לי (עלה ממנו) [לירד ממנה] אני

מטיל עליו קומקום של חמין שהרי

שאל ברה ממנה וכשעלה בקש להרוג

את דוד [פי' ר' יהושע בן פרחיה] אמר כל

האומר לירד לה לגדולה אני כופתו

וכשהוא היה נשיא [מנחות פ"ג ק"ט]

בתחלה המליכו הקב"ה על רמ"ג איברים

ולבסוף

[רבשיע] מה לילוד אשה בינינו א"ל רקבל

תורה בא אמרו לפניו (המרה) [חמורה]

גנוזה שגנוזה לך (מששת ימי בראשית

תשע מאות וע"ד דורות קודם שנברא

העולם אתה מבקש ליתנה לבני מה אנוש

כי תזכרנו וכו' א"ל הקב"ה למשה הזור

להם תשובה (עין סס עין בחיי פ"ט ולר"ל

שבת פ"ט פ"ח)

בשעה שעלה משה למרום אמר [להן]

לישראל לסוף ארבעים יום וכו'

(סס פ"ט)

בשעה שהמלכים (משימים) [מניחים]

כתריהם בראשיהם ומשתחווים

לחמה מיד כועס (ע"ז פ"ק ד')

בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה

שהיה קושר כתרים לאותיות א"ל

(למשה) [משה] אין שלום בעירך א"ל

כלום יש עבד שנותן שלום לרבו אמר

דו היה לך לעורני מיד אמר לו ועתה

יגדל נא כח ד' כאשר דברת (שבת פ"ט פ"ט)

בשעה שפוסקים לו גדולה לאדם פוסקים

לו ולזרעו עד סוף כל הדורות

שנאי לא יגרע מצדיק עניו ואת מלכים

לכסא ואם הניס דעתו הקב"ה משפילו

שנאי ואם אסורים בזיקים ילכדון בהבלי

עוני (זבחים פ"ב ק"ב)

בשעה שתקן שלמה ערובין ונשי יצאתה

בת קול ואמרה בני אם חכם לבך

ישמח לבי גם אני (ערובין פ"ב כ"ח)

בשעת המכנסים (פזור) [פזר] בשעת

המפורים כנס (ברכות פ"ט ס"ג)

בשר ששאלו שלא כהוגן (נתן) [ניתן]

להם שרא כהוגן להם ששאלו כהוגן

(נתן) [ניתן] להם כהוגן מכאן למדה תורה

ד"א שלא יאכל אדם בשר אלא ברילה

(יומא פ"ח ע"ה)

בשעה שמתניסין אדם (לרזן) [לדין]

אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת

עתים לתורה עסקת בפריה ורביה צפית

לישועה שלפלת בחכמה הבנת דבר מתוך

דבר ואפ"ה אי ראת ד' היא אוצרו אין אי

ולבסוף המליכו על רמ"ח איברים (ואלו הן שהוספה) [אלו הן] שתי אוזנים ושתי עינים (ז) וראש הגויה (נדריס פ"ג ז"ב)

בתחלה ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב [אשורי] [אשורית] ולשון ארמי בדרו להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש והניחו להריוטות כתב [עברי] [עברית] ולשון ארמי [ופי הריוטות מותים] [סנהדרין פ"ב ט"א] בתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל ובין שחטאו [נהפכה] [נהפך] להם [לועזין] [טס כ"ב]

בתי הניפי [לי במנפה] [עלי במניפא] ואני אתן לך ככרין דנרד [כימ פי] בתי הרבה יין עושה הרבה שחוק עושה הרבה ילדות עושה הרבה שבנים [רעים] [הרעים] עושיין [סוטה פ"ק ז' בנשני] בתר ננבא גנוב וטעמא טעים [ברכות פ"ק ה']

בתר מרי נכסי ציבי [משוך] [משך] [פי] אצל העשיר השומן משוך וכל המוכות אליו (ה) [כי"ק פ"ח ז"ג] בתר עניא אולא עניותא [חולין פ"ה ק"ה כי"ק פ"ח ז"ב]

בתי גורוין קטלוהו לאריא [חלק ז"ה] בתך בנרה שחרר עבדך ותן לה [פסחים פ"י ק"ג]

תם אות הבית בריך שמו לעולם ועד

השמות אות הבית

בזמן שהחמה לוקה סימן רע לאה"ע, לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שישראל מונין ללבנה ואה"ע לחמה, לוקה במורה סימן רע ליושבי מורה לוקה במערב סיד ליושבי מערב, באמצע הרקיע סיד לכז העולם [כולין] פניו דומין לדם הרב בא לעולם לשק

חיצי רעב בא לעולם לזו ולזו הרב וחיצי רעב באין לעולם בכניסתו פורעניות שוהא לבא ביציאתו ממהרת לבוא וי"א חלוקה הרברים [סוכה פ"ב כ"ט]

בזמן שהחמה לוקה סיד לכל העולם כלו מלחוד למלך ביו שעשה סעודה והניה פנס לפניהם כעס עליהם ואמר לעבדו טוק פנס מלפניהם [והושיבום] [והושיבם] בחושך [טס]

ביברי דנרש אינן מן היישוב [פי] חיות המצויות בנרש אינן מן היישוב אינן גדולות אלא במים [חולין פ"ט קכ"ז] [בירא] [בירתא] דסטיא איכא בבבל [ובו] [היום סרו מאהרי (ד') [המקום] דאקפי פירא [דכוורי] [בכוורי] בשבתא ואויל וצדו בהו בשבתא [קדושין פ"ד ע"ב] במה סערת היום בפת עמילה או בפת שאינה עמילה בין גורדלי או בין חרדלי במסב רחב או במסב קצר בחבר טוב או בחבר רע אמר רב חסדא וכולן לזנות [פי] במה סערת עם מנאפת, עמילה פי בעולה שאינה עמילה בתולה, גורדלי לבן חרדל שחור, במסב רחב במטה ר"ל באשה שמנה בחבר טוב אישה יפה [שבת פ"ז ס"ב ס"ג]

בשביל די דברים חמה לוקה על אב ביד שמת ואינו נספר כהלכה ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה, ועל משכב זכור, ועל בי אחין שנשפך דמם באחד [סוכה פ"ט כ"ט] בשביל [ובשביל] די דברים מאורות לוקין על כותבי פלסתר ועל מעירי עדות שקר ועל מגדלי בהמה דקה בא"י ועל קוצצי אילנות טובות [פי] כותבי פלסתר שטרות מזויפים [טס] בשביל די דברים נכסי בעיב נמסרין למלכות על משהו שטרות פרועי ועל מלוח בריבית ועל שהיה ספק בידם למחות ולא מיהו ועל [פוסקי] [שפוסקים] צדקה ברבים ואינן נותנין [טס] בשביל

(ת) כנמרה שתי עינים ושתי אוזנים. (ה) מהפסוק סמכיא הנמ' ונס ללוט ההולך וגו' הכונה הוא כי על ההולך עם ארס מוללח גם הוא מוללח ועיין טס בהגהה מן ה"ל.

בשביל די דברים נכסי בע"ב יורדים
 לטמון, על כובשי שדך שכיר
 ועל עושקי שכר שכיר ועל שפורקים
 עול מעל צואריהן ונוהגין על חבריהן
 ועל גסות הרוח, וגסות הרוח כנגד כוכן
 [לטמון שנטממן וכלין מאליהם] (כס)
 בשמתא נרש הרביה משביה ואליתיה
 ארץ ארץ ארץ שמעו דבר די
 [פי' חלבו עורו עם הבשר והאליתיה
 כולן בשמתא כקטן כגדול] [חולין פי"ט קכ"ז]
 בשפל גנים גנו [וברמים] [ובמרום] הרים
 כרמו ממטר גנים לגנו ומעפר
 כרמו לברמים [חלק ק]
 בתונוי דלכא [יתבי] [יתביתו] [פי' בלב
 המכסה אתם] [ישבים] [גד-פ"ב כ]

תם השמות אות הבית .

אות הנימל

גב היר וגב הרגל הרי הן כמבה של
 הלל ומחללין [עליו] [עליהן] את
 השבת [שבת פי"ח ק"ט ע"ז פ"ב כ"ח]
 גבורה לא ישא גבוהית שמא יצא מהן
 תורן ננס לא ישא ננסת, שמא יצא
 מהן אצבעי לבן לא ישא לבנה שמא
 יצא מהן [בהוק] [בהוק] שהור לא ישא
 שהורה שמא יצא מהן טפוח [בכרות פי'
 מ"ה]

גבול שמעתי ושכחתי ונסבין חבריא
 למיטר ירדתה לנחל איתן היא
 אוסרתה [זכמים ספ"ז ע']

גבי ריש גלותא דדאין דינא דפרסאי למה
 לי [פי' דינא דפרסאי גזילה] [ב"ק
 פ"ז מ"ח]

גבורתא למיקלא רביה חד הוה ביננא
 ורא מצינן לאצולי [אינקטיה]
 [אי נקטיה] ביד מאן מרמי ליה [כך אמר
 ר' יוחנן על אלישע אחר פי' מרמי נוטל]
 [חנינא פ"ב ט"ו]

גביל לתורא גביל לתורי, [פי' בטורה
 שמנבל סובין לשור אחד טורה

לנבל לכמה שורין] (ג) [בכרות פי"ז מ'
 ב"מ פ"ה ס"ט]

גבינו כרוז מהו [אומרים] [אומר] עמדו
 כהנים לעבודתכם ולויים לדוכנכם
 וישראל [למשמרכם] [למעמדכם] והיה
 קולו נשמע בני פרסאות [יונה פ"ק כ']
 גבר פום דין מה זו טובה יש [פי' הי
 עומד בטוב] [עירובין כ"ג]

גברא דנשי קטלוהו לא דינא ולא דיינא
 [ב"מ פ"ו ל"ז]

גברא קא הוינא ותובתא לא קא הוינא
 [כס פ"ק ט"ז]

גברא רבה כיון [דסמוך סמוך] [דסמך
 סמך] [סנהדרין פ"ג ל']

גברא רבא אמר [לי] מילתא לא תכיהו
 עליה [יב"ד פ"ז ל' גיטין פ"ה כ"ה
 בכרות פ"ג י"ט]

גברא דהוה [חשיב] ליה למלכא מכלהו
 רברבנהו השתא לישווייה בלאני
 וספר [המן אמר כך בשצוהו אחשוורוש
 מהר קח אם חלבוש] [מגילה פ"ח כ']

גברא אויל לאנמא קצין טונא קמא ולא
 מצי ביה קטיל ומנח עלויהו עד
 [דמתרמי] [ראתרמי] ליה איניש מדלי
 ליה [בכרות פ"ק ח']

גברא דאוויף וטריף מאי הוי דהדר אוויף
 [כס]

[גברא] [ההוא גברא] דאויל ובעי אתתא
 ולא יתבו ליה מאי הוי ליה דאויל
 היכא דמדלו מינה [פי' דמדלו מינה
 שמוחסת מן הראשונה] [כס]

גברא רבא כרי זירא לא ידע מאי תהייא
 דרי אלעוד קא קשיא ליה דשמואל

[פי' תהייא הרחת] [עירובין פ"ז ס"ז]
 גברא רבא קאתי [ממערבא] וחייש במעיה
 וקא דלו מיא לאקבולי אפיה [קמיה]
 [שבת פ"ד ק"ח]

גברא דרוחצנא עליה אדייה לגווייה וקס
 [פי' האיך שבטחתי בו הרים אגרופו
 נגדי] [סנהדרין פ"ק ז']

גברא

(ג) זה הפ' הוא רקב"מ אך בכרות הוא לענין הספק בין נפ"י לנכרס.

- (גברא) [לגברא] דטרקן לגליה (אבדי)
 [אביר] למפיתיה] (חלק קי"ג)
 גברא דרא ידע מאי מחו ליה במהוג
 (לחוי) [יהוי] קמיה מלכא אפקוהו
 וקטלוהו (חגיגה פ"ק ה')
- גברא רבא אריכא (ג) אתא לנהרדעא
 (ואיטלע) [ומטלע] ומנו לוי [וכו']
 (שבת פ"ז ג"ס כתובות ק"ג)
 גברא רבה אתא מאתרין כל מלתא דאמר
 אמרי ליה נשתקע הדבר ולא נאמר
 (ע"ז פ"ק ז')
- גברא קא הוינא ותויבתא לא קא הוינא
 (בינו פ"ק ט"ז)
 גברא אנברא קא רמית [מכהדרין] לי תענית
 (פ"ק ז')
- גד גדי וסינוק לא (שבת פ"ז ס"ז)
 גדול יום הנשמים כיום שנבראו שמים
 וארץ (תענית פ"ק ז')
- גדול יום הנשמים מתחיית המתים דאילו
 תחיית המתים לצדיקים ואלו נשמים
 [בין] לצדיקים [בין] לרשעים] (סס)
 גדול יום הנשמים כיום שנתנה בו תורה
 (סס)
- גדול יום הנשמים שאפ"י פרוטה [מן
 הכיס] [שבכיס] מתברכת [בן] שנא'
 לתת את מטר ארצך בעתו ולברך את
 מעשה יריך (סס ח')
- גדול יום הנשמים כיום קבוץ גלויות שנא'
 שובה ד' את שבותינו כאפיקים
 בנבב [וכו'] (סס ח')
- גדול יום הנשמים שאפ"י גייסות פוסקת
 בו שנאי תלמיה רוח נחת גדודיה
 (סס)
- גדול אונאת דברים מאונאת ממון שזה נא'
 בו ויראת מאלקך וזה לא נאמר בו
 ויראת מאלקך (בינו פ"ד נ"ח)
- גדול גם (הנעשה) [שנעשה] לחולה (מנס)
 [יותר מן הנס] שנעשה להנגיה
 מישאל ועוריה דאילו התם אש של הריוט
 והכל יכולים לכבותה אבל אש של חולה
- אש של שמים ומי יוכל לכבותה (ד)
 (גדים פ"ד מ"א)
 גדול קבוץ גלויות כיום שנבראו בו שמים
 וארץ (פסחים פ"ח פ"ח)
 גדול מצווה ועושה ממז שאינו מצווה
 ועושה (ה) (קדושין פ"ק ל"א ב"ק פ"ז י"ח)
 גדול העונה אמן יותר מן המברך (ברכות
 פ"ח כ"ג)
- גדול (תלמוד) [לימוד] שקודם לחלה מ'
 שנה לתרומות ולמעשרות נ"ד
 לשמיטין ס"א ליובלות ק"ג (קדושין סוף
 פ"ק מ')
- גדול המעשה יותר מן העושה (ב"ב פ"ק ט')
- גדול כבוד הבריות שרוחה את לא תעשה
 [שבתורה] (מנחות פ"ג ל"ז ברכות י"ט)
 גדול ההנהגה מיגיעו יותר מירא שמים
 דאילו (בירא) [גבי ירא] שמים כתי'
 אשרי איש ירא [וכו'] [ובנהגה] [ואילו
 גבי נהגה] מיגיעו כתיב יגיע כפיך כי תאכל
 אשריך וטוב לך [וכו'] [ברכות פ"ק ח']
 גדול המלוה יותר (מעושה) [מן העושה]
 צדקה (והמטיל לביס) [ומטיל בביס]
 יותר מכולן (שבת פ"ז ס"ג)
- גדול [שגדולה] שמושה יותר מדמורה
 (ברכות פ"ק ז')
- גדול מקדש שנתן בין ב' אותיות (סס
 פ"ה ל"ג)
- גדול הנאי באיוב [יותר] ממה שנאמר
 באברהם דאילו באברהם כתי' עתה
 ידעתי כי ירא אלקים אתה ובאיוב כתיב
 כי איש תם וישר ירא אלקים וסר מרע
 (ב"ב פ"ק ט"ז)
- גדולה נקמה שנתנה בין ב' אותיות (ברכות
 פ"ה ל"ג)
- גדולה דעה שנתנה בין ב' אותיות (סס)
 גדולה מילה שנכתרה עליה י"ג בריתות
 (גדים פ"ג ל"א)
- גדולה מילה שרוחה את השבת החמורה
 (סס)
- גדולה מילה שלא נתלה לו למשה הצדיק
 עליה

(ג) כשנת איתא אתא גבול רבא וכמוצות איתא גברא רבא חילקע . (ד) כגמרה של חנינים
 מישאל ועוריה אש של הריוט והכל יכולים לכבותה וזו של חולה של שמים הוא ומי יוכל לכבותה .
 (ה) כב"ק איתא גדול המלוה ועושה יותר ומי שאינו מלוה ועושה .

עליה מלא שעה (ס)

גדולה מילה שדוחה את הננעים (ס)
גדולה מילה שכל המצות שעשה אברהם
אבינו לא נקרא שלם עד ששל
(ס)

גדולה מילה שאילמלא היא לא ברא
הקביה את עולמו (נדרים ל"ה)
גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה
(מיד כ"ג)

גדולה לגימה שהרחיקה שתי משפחות
מישראל שנאי על אשר לא קדמו
אתכם בלחם ובמים (סנהדרין ק"ג)
גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה
(נדרים מ"ט)

גדולה תפילה יותר ממעשים טובים שאין
לך גדול במעשים [טובים] יותר
ממשה רבינו אעפ"י לא נענה אלא [מן
התפילה] [בתפלה] שנאי אל תוסף דבר
אלי וסמך ליה עלה ראש הפסנה
(ברכות פ"ה ל"ב)

גדולה מלאכה שמחממת את בעליה
(גיטין ס"ז)

גדולה הבטחה שהבטיחון הקביה לנשים
יותר מן האנשים שנאמר נשים
שאננות וכו' (ברכות פ"ב י"ז)

גדולה הכנסת אורחים (מהשבת)
[כהשבת] בהי"ט [שבת פ"ח קכ"ז]
גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני
שכינה (ס)

גדולה תפילה [תענית] יותר מן הצרקה
[מה טעם] [מאי טעמא] זה בנופו
וזה בסמונו (ברכות ל"ב)

גדולה תפילה יותר מן הקרבנות שנאמר
למה לי רוב זבחים (וסמך ליה)
[וכתיב] ובפרשכם כפיכם (ס)

גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם
(רי"ה פ"ק י"ז)

גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה
שמים וארץ האילו [במעשה] שמים
וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ וכו' ואילו
במעשה [ידיהם של] צדיקים כתיב מקדש

די וכו' (כתובות פ"ק ה')

גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן
שנאי ויהי הם קוברים איש והנה
ראו את הגדוד וכו' [חולין פ"ק ז']
גדולים צדיקים הלכו שנודמנו להם ג'
מקראות של צדוק הרין בשעת
צדוק הרין [ע"ז פ"ק י"ח]
גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת
(חלק ל"ג)

גדיא באורניה אימרא בשפוטיה (בכורות
פ"ט ל"ה)

גירפתה הקערה והיסרתה (כריתות פ"ק ז')
גדיים שהנהת נעשו תישים בעלי קרנים
(ברכות פ"ג ס"ג)

גדר גדול גדרה תמר באותה שעה (אמר)
[אמרה] לבנות מלבים כך לבנות
הדיוטות עאביו [סנהדרין פ"ב כ"ה]
גוד גרטא מככא ונמטי מיא ראנטיכי [פ"י
נפלו הלחיים והורו המים כלפי מעל'
(מ"ק פ"ג כ"ח)

גוד לית דין צבי למילף [פ"י גוד משוך]
(ב"ב פ"ח קי"א)

גודו אילנא וחבליהו ברם עיקר שרשוהו
בארעא שבוקו (חלק ק"י)

גוזא גוזא תלת אמרית לי תלת שמעת

הדרת (פני) [פנים] זקן שמחת
(לבב) [לב] אשה נחלת די בניס ברוך
המקום [שמנעו לאותו האיש] [שמנעך]
מכולם [כך השיב ר' יהושע בן קרח
לאותו שבויהו וא"ל דער סוס מלך וכו'
בכתוב בערך דלית] [שבת פכ"ג קי"ב]
גזורי גזירות שבירושלם (ו) אדמון והנן

בן אבשלום (כתובות פ"ג ק"ד)
גזרני עליך שתכא אצלי במקלך
ובמעותך ביום הכפורים שחל

להיות בחשבונך (רי"ה פ"ב כ"ה)
גזי בהפקירא נחא ליה (כתובות פ"ק י"ח)

גזי ששבת חייב מיתה (סנהד' פ"ז כ"ח)
גזי לענין פרעון לעולם מיצר [ע"ז פ"ק ו']
גזי שעוסק בתורה חייב מיתה (סנהדרין
פ"ז נ"ח קידושין פ"ד ע"ה)

גוי ועבד הבא ער בת ישראל הולד
ממור (יבמות פ"ד מ"ה)

גולגלתא דעינא דבישרא ורמא דלא קא
שבע (תמיד פ"ד ל"ב)

גוי שבא קבל דית הויג מדבר (אחת)
[אחר] אין מקבלין אותו (בכורי פ"ד ל')

גונח יונק חלב בשבת מיט יונק [מסרק]
כלאחר יד ובסקום צערא לא גזרו
רבנן (כהנזות פ"ה ס')

גופני קני דקלי דקלי לא קני גופני [פי' אם
יש לך ממין הרבה וקנה מעט (ז')]
(צ"ק פ"ח ל"ב)

גוצא ורבא (היא) כריסיה אוכם ורבא
שיניה [פירוש על שמואל (אמר)
[אמרה] כך] (מדים פ"ז נ')

גזל הגוי אסור אבידתו מותרת (צ"ק פ"ו
ק"ג)

גזרו על פתגן ושמן משום ייגן ועל ייגן
משום בנותיהן ועל בנותיהן משום
דבר אחר ועל דבר אחר משום דבר אחר
(שבת פ"ק י"ז ע"ז ס"ב ל"ז)

גזרו על ג' מפני ג' גזרו על הבשר מפני
המתנות גזרו על המרחצאות מפני
הטבילה קא מחטמי שכבי מפני ששמתים
ביום אידם שנא' והיתה יד ר' בכס וכו'
(יבמות פ"ז ס"ג)

גזרא עד עשרה דרא לא תבוי ארמאה
באנפיה [וא"ד קסיה] (חלק ל"ד)

גינאי חלוק לי ממך ואעבור בך איל
אתה הולך לעשות רצון קונך ואני
הולך לעשות רצון קינו אתה ספק עושה
ספק אין אתה עושה ואני ודאי (אעשה)
[עושה] איל אם [אין] אתה חולק
גזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם
חלק ליה (תולין ס"ק ז')

גירא בעיניה דשמן [פי' לא יצטרך השמן
לראית כי חסיד אני] (קדושי פ"ד פ"א)

גירדנא דלא טייון שתא בציר (משניה)
[משני] [פי' טייון ענותן] (ע"ז
פ"ב כ"ו)

גל של אגוזין (ניטין פ"ז ס"ז)
[גיראה] [גירא] בגיריה מקטיל סרויל ידיה

משתלם [פי' אומן עושה חצים
נהרג בחצו, סרויל פירוש מהרמת ידיו

דהיינו ממלאכתו נפרע] (פסחים פ"ב כ"ח)
גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם
שאין כדורו של ר' מאיר כמותו

ומפני מה לא קבעו כמותו מפני שלא
עמדו חכמיו (ח) על סוף דעתו שהיה
אומר עד טמא טהור ומראה לו פנים ועל

טהור עד טמא ומראה לו פנים (ערוזין פ"ג י"ג)
גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם

שבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני
שמשדלתו בדברים לפיכך הקדים הקב"ה
כבוד אב לכבוד אמו וגלוי וידוע לפני מי

שאמר והיה העולם (שבן) [שהבן] מתירא
מאביו יותר מאמו מפני שמלמדו תורה
לפיכך הקדים הקב"ה מורא האם למורא

האב (קדושין פ"ק ל"א)

גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם
שעופות טהורין מרובים על הטמאים

לפיכך מנה הכתוב (את הטמאים)
[בטמאין] (תולין פ"ג ס"ג)

גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם
שבהמה טמאה טרובה מן (הטהורה)

[בטהורה] לפיכך מנה הכתוב (הטהורה)
[בטהורת] (טס)

גלגל הוא שחזור בעולם (שבת פ"ג קנ"א)
גלות מכפרת עון (ברכות כ"ז סנה"ד ל"ז)

גולתייכו שקלי הדר אכיתו עליה [פירוש
חכ"ך נאה שמתעטף בו תחת

טליתו] (י"ט פ"ה ל"ח)

גלות מכפרת ג' דברים הרב רעב דבר
(סנהדרין ל"ז)

גלות מכפרת על הכל (טס)

גלית אדעתך דאסי (גביאים) [גביאי] לא
לא קרית (שבת פ"ג קנ"ב)

גלילי (שמיא) [שוטה] לא כך אמרו
(ז"ל) [חכמים] אל תרבה שיחה עם

האשה [כך אמרה ברוריה לר' יוסי] (ערוזין
פ"ה

(ז) פירוש זה אינו נכס"י ולא בתוספת ולא ידעתי מה קאמר ואולי כונתו לפרש על פי הנמרה דמוכר
את הבית ל"ט ע"ב ועיין טס בחוס' ד"ה ארעא ואין לשון ברור. (ח) נגמ' איתא שלא יכלו חכמיו
לעמוד על סוף דעתו.

פיה כיג)

גלימא שנעשה בו כנולם גולתא גלי
 ואותיב [פי] שנעשה בו כנולם
 שמתכסה כולו בו גולת' גלי מלבוש נאה
 כשהוא יושב מנלה עצמו שלא ישב
 עליו וילכלכנו או יקרענו] [שבת פ"ח ע"ו]
 [גלית] [אמר ר' יוחנן] [שאמר] [שעמד]
 בגלוי פנים לפני הקביה [שנא] ברו
 לכס איש וירד אלי ואין איש אלא הקביה
 שנא ר' איש מלחמה [כוסה פ"ח מ"ב]
 גלמודה נמולה דא מבערה[פיגמולי בדולה
 מבעלה מן וינמל]. [שבת פ"ו מ"ב]
 גם זו לטובה [תענית כ"א חלק ק"ט]
 גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה
 [מנילה י"ג]

גמירי בוכרא דאבא מסי רוקיה בוכרא
 דאימא לא מסי [רוקיה] [כ"ב ק"ו]
 גמירי דסנהדרין [בחלק יהודה] [בחלקן
 דיהודה] ושכינה בחלקו של בנימין
 [זכחסי פיה י"ט]

[גמירי] [דגמירי] דיהב יהבי משקל לא
 שקלי [פי] מן השמים] [תענית פיג כ"ה]
 גמירי דלא איפסיק עמודא אלא לחד
 בדרא או לתרי בדרא [ט] [כתובות
 פ"ב י"ז פ"ו ע"ז]

גמירי אין יצר הרע [שולט] אלא במה [י]
 שעיניו רואות [סנהדרין פיג מ"ה]
 סוטה פ"ק ח')

גמירי טבא לא הוי בישא [כרטי' פ"ד כ"ט]
 [גמירי] [ונמירי] דאי יתיב אארעא ושריק
 אתי משיחא [חולין פיג סיג]

גמירי דיומא בתרא כל דבעי מינייהו עבדי
 ליה כי היכא דליחול ארמיה [פי]
 למוכר עצמו ללורים] [גיטין פ"ד מ"ז]
 גמירי דאין ישיבה בעורה אלא למלכי
 בית דוד בלבד [כ] [יומא פ"ו כ"ה]
 חלק ק"ח)

גמירי דתרשיש תרי אלפי פרסי הוו
 [חולין פ"ו ל"א]

[גמירי דטונא] [ונמירי דמעניי] דמררי

איניש אכתפיה תלתא דטעוני [ג]
 [סוטה פ"ז ל"ד]

גמירי שאין האשה מתעברת מעומר
 [סנהדרין פ"ד ל"ז]

גמירי דקללת חכם אפי' בהנחם היא באה
 [ברכות פ"ט נ"ז]

גמלא [אויל] [אולא] למבעי קרנא
 אודני דהוו ליה [גזיזא] [גזיזין]
 מיניה [חלק ק"ו]

גמל [שהלך] [שמהלך] לפנינו סומא
 [באחת] [באחד] מעיניו [סס ק"ד]

גמלא במדיי אקבא רקדא הא [קב]
 [קבא] והא גמלא והא מדיי ולא
 רקדא [פי] גומא גמל גדול במדי מרקד
 בתוך קב קמן בדי רגליו] [יבמות פ"ד מ"ה]
 גמרא גמורי ומורתא תהא [י"ט פיג כ"ד]
 ע"ז פיה שבת פיג עיובין פיה
 סכחסי ק"ג]

גנאי הוא לת"ח שיצא במנעלי המטולאין
 [בשוק] [שבת פט"ז ק"ד]

גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא
 אמרו ברוך עד שבא יתרו [ואמר
 ברוך] [חלק ל"ד]

גנבא [לפום] [אפום] מתרתא רחמנא
 קרי [ברכות פיג ס"ג]

גנובא גנובי ליל [פירוש למה לך לסתום
 דברך] [כתובות י"ט יבמות ל"א]
 גסות הרוח שהיה [בן] בירבעם טרדתי
 טן העולם [חלק ק"א]

גרותיה לארמאא שפיר ליה . איתליה
 ליה נורא בדיקניה ולא שבעת
 הוכה מיניה [פי] אפי' אתה מהרץ הזקן
 לגוי לא ימוש שחוק מפיו [מ] [סס ל"ז]

תם אות הנימל

השכמות אות הנימל

גדולה תשובה שמנעת עד כסא הכבוד
 [יומא פ"ח פ"ו]

גדולה

(ט) המחבר ערב ב' גרסאות מנ' מקומות . (י) כפיכה איתא במה אך בכנסה' איתא במי . (כ)
 ביומא איתא למלכי בית דוד אך בחלק איתא בית יואה . (ג) גנמרא לכתפיה תילתא דעטוניה .
 (ח) גראה ד"ל מסך .

גדולה תשובה שדוזה את לא תעשה
שבתורה (סס)

גדולה תשובה שמקרבת את הנאולה (סס)
גדולה תשובה שדוונת נעשו לו בשגנות
(סס)

גדולה תשובה שדוונת (נעשו) [נעשות]
לו כזביות (סס)

גדולה שנאה ששונאין עיה לתיה יותר
משנאה ששונאים איה (לישראל)
[את ישראל] ונשותיהן יותר מהם (פסחים)
פ"ג נ"ט

נפא דרומאי בהא נחתנין ובהא סלקינן
(סס פ"ח פ"ז)

חם השממות מאות הגימל

אות הדרית

דאומן לה סמא דחיי דלא אומן לה סמא
דמותא (זימא פ"ו ע"ב)

דאי [הוון] יתיבו ליה כל הללי דעלמא
דא הוי משני בדיבוריה (תק ס"ז
זינ פ"ד נ"ט)

דאי בעי מברוי נפשיה בסלואתא ולא
נאים [פי] מברוי נוקב בסלואתא פי
בקין ולא יושן [ניטין פיט פ"ד]

דאיכא בארעא לא ידעת דאיכא בשמיא
ידעת [סנהדרין פ"ה ל"ט]

דאיכא בפומך לא ידעת דאיכא ברקועא
ידעת (סס)

דאיכא אינשי דגני הויא [דגנו בהויא]
שעתא [זכרות פ"ק ט]

דאיסמנים הוה דאי טעים בצפרא מידי
[באורתא] [לאורתא] לא [הוה]

מהני ליה [אוכלא] [מיכלא] [ע"פ ק"ח]
דאכיל אליתא טשי בעיליתא דאכיל
קקולי אקקלי דמתא שכוב [פי]

אליתא אליה טשי יברה בעליה מפני
נוגשוי קקולי פירוש ירקות אקקלי פי
בפרהסיא לוח מתוקא שנתן [סס ק"ד]

דאכיל חחלי ולא משי ידיה מפחיד לי
יומן [סס ק"ח]

דאכיל מדידיה ושתי מדידיה וגני בטולא

דאפדניה [כתובות פ"ה ס"ב]
דאכלה חרדלא הוה [ליה] [לה] בני זולני

[פי] זולני רעבתן [סס ט]
דאכלה חחלי הוה [ליה] [לה] בני [מלפני]

[דולפני] [פי] עיניהם זולפות
תמיד מים [סס]

דאכלה מוניני הוה [ליה] [לה] בני מציצי
עונא [פי] מוניני דגים קטנים

מציצי עינא פי פורחות עיניהם ונעות
תמיד [סס]

דאכלה גרנשתא הוה [ליה] [לה] בני
מכוערי [פי] אדמה ארזיליא

בלעז [ג] [סס]
דאכלה בשרא ושתיא חמרא הוה [ליה]

[לה] בני בריי [פי] בריאים [סס]
דאכלה [ס] בניתא דבי כרבא סלקינן

ליה משום רמש האדמה [ע]
(מכות פ"ג ע"ז)

דאכלה בעיני הוה [ליה] [לה] בני עיניי
[פי] בני עין גדולים [כתובות פ"ה ס"ח]

דאכלה כוזרא הוה [ליה] [לה] בני חנני
[פי] בני בעלי הין [סס]

דאכלה כרפסא הוה [ליה] [לה] בני
זיוחני [פי] כרפסא כרפס זיוחני

פי יפים [סס]
דאכלה כוסברתא הוה [ליה] [לה] בני

בישרני [פי] בעלי בשר [סס]
דאכלה אתרונא הוה [ליה] [לה] בני

רחני [סס]
דבי נשיאח [אוקימו] [אוקמן] רייני דלא

הוה [גמירו] [גמיר] ולא מירי
[סנהדרין פ"ק ח']

דבי בר אלישיב דנפתי ושקלי לארתר
[פי] כשהיה נמסר חוב להם מנבין

אותו תבן [ניטין פ"ק י"ד]
דברי תורה עניים [במקום אהד] [במקום]

ועשירים במקום אחר [ירושלמי]
דריס פינ

דיבורא קשיא לעינא ומעלי לאישתא
[מדיס פ"ד נ"ח]

דברי הלומות לא מעלין ולא מורדין
גימין

(ג) כרפי איתא ארזיליא גע"ל. (ס) גנמי בלא מאן דאכל. (ע) גנמי משום טרין הסודך על סאך.

(נימון פ"ה ג"כ סנהדרין פ"ג ל')
 דברה תורה בלשון בני אדם (ג"מ פ"ז
 ל"ד צרכות ל"ח)
 דבר אחד לדור ואין שני דברים לדור
 (סנהדרין פ"ק ח')

דברה תורה לשון גוומא (חולין פ"ז ל')

דברו נביאים לשון הבאי (סס)
 דברו חכמים לשון הבאי (סס)
 דבעי (חיי) [חיים] בלישניה (ערכין ט"ו)
 דבעי (מיית) [מיתה] בלישניה (סס)
 דגשיר מחד רבא תתקיים תלמודיה (פ)
 (עירובין פ"ד ל"ג)

דבריו הרב ודבריו התלמיד דברו מי
 שומעין (קדושין פ"ב מ"ג סנהדרין
 פ"ג כ"ט)

דבריו תורה לא (יהיו) [יהא] עליך הוכה
 ואי אתה רשאי לפסוד עצמך מהן
 (מנחות פ"ח ל"ט)

דברים של הול מותר לאמרם בלשון
 הקודש (דברים) של קדש אסור
 לאומרן בלשון הול (שבת פ"ג מ')

דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור
 [ובין] [ע"י במנהגים] (פסחי פ"ד ג')

דברים המתקין מדבש וחלב (יהיו) [יהו]
 תחת לשונך (תנינא פ"ב י"ג)

דברים שאדם עושה בילדותו משחירים
 פניו לעת זקנתו (פ"י רוב תשמיש]
 (שבת כ"ג ק"ג)

דברים שהם כבשונו של עולם יהיו
 תחת לשונך (לבושין] (תנינא
 פ"ב י"ג)

דדא ביה כולא ביה דכא דא ביה מה
 ביה דא קני מה חסר דא לא קני
 מה (קני) [קניה] [פ"י חכמה ובינה] (גדרים
 פ"ג מ"ח)

דדחיל מרבנן (איהו) [הוא] גופיה הוי
 צורבא מרבנן ואי (לא) [לאו]
 בר הכי הוא משתמען טיליה כצורבא
 מרבנן (שבת פ"ב כ"ג)

דרכא על דמא דחמרא הוו (דליה) [לה]
 בני גירדני (פ"י גירדני בעלי גרב]
 (כתובות פ"ה ס')

דוד אביך פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו
 ישראל [לרגל] ואתה גדרת אותם
 כדי לעשות אנגריא לבת פרעה (חלק ק"ח)
 דודי חסרת (אישקי) [משטקי] חסרת
 עבדי חסרת [פ"י דודי יורות (אישקי)
 [משטקי] פ"י כסא] (נדה פ"י ס"ח)

דומי דמתא יומא ופלנא [פ"י חשד העיר
 משום לעז] (יבמות פ"ב כ"ה מ"ק
 פ"ג י"ח)

דוני דני יש בו משום דרכי האמרי [פ"י
 התחוקו חביותי] (שבת פ"ו ס"ז)

דור שבן דוד בא בו ת"ח מתמעטים
 והשאר (עינים) [עיניהם] כלות ביגון
 ואנחה וצרות וגזרות קשות (ז) מתחדשות
 עד שהראשונה פקודה (ושניה) [שניה]
 מטהרת לבא (חלק ל"ז)

דור שביד בא [בן] בית הועד יהיה לזנות
 (ק) והגליל יחרב והגבול ישום (ר) ואנשי
 גבול יסובכו מעיר לעיר ורא יחוננו וחכמת
 סופרים תסרה ויראי חטא ימאסו ופני
 הדור כפני הכלב והאמת נעדרת [ובן] וסר
 מרע משתולל (סס)

דור שבן דוד בא [בן] נערים פני זקנים
 ילבינו (ס) וזקנים יעמדו לפני נערים
 ובת קמה באמה כלה בחמותה ופני הדור
 כפני הכלב ובן אינו מתבייש מאביו (ת)
 (סס)

דור שבן דוד בא [בן] העוזות תרבה והיוקר
 יתאמר (ח) והגנפן (לא) יתן פריו (ג)
 והיין ביוקר ונהפכה כל המלכות למינות
 ואין (תוכחה) [תוכחה] (סס)

דון מינה ואוקי באתרא (מנחות ס"ב)
 דוק בככי ותשכח בנגרי [פירוש לעום
 בשינך ויתחוקו רגליך] (שבת ק"ב)
 דזקיף ליה זקיפא בדיוקתיה לא (לימא)
 [נימא] ליה לחבריה זקיף ביניהא
 ז"מ

(פ) בגמרא נמרו מחד רבא נהקיימה תורתן זיקן . (ז) נגמ' ולרות רבות וגזרות קשות . (ק) בחלק
 איתא לזנות דך בסוף כוסא איתא לזנות . (ר) בחלק איתא יאסס ובסוף כוסא איתא יאסס .
 (ט) בחלק איתא נערים ילבינו פני זקנים . (ת) בחלק איתא ולין סבן מתבייש מאביו . (ח) בחלק
 איתא יעות ובסוף איתא יאמיר . (ב) בסוף איתא תתן פריה .

(ב"מ פ"ד כ"ט)

דהיי טפי או דחינא א"ל דחיית (תענית פ"ג כ"ה)

דחקינן ומוקמינן סתניתין בתרי טעמא ולא מוקמינן בתרי (טעמי) [תנאי] (מנחות פ"ה כ"ה)

דטבא להו עבדי (להו) [לכנן] אי בעי מהבא נסיב ואיבעי מהבא נסיב (קדושין פ"ד ע"ג)

דיגון שהים טריגין שלש טטריגון ארבע פנטריגון חמש (מיר פ"ק ח')

דידי טבא מדריכו ירחם מלכו ושלטן ויעביד טיבו עם בני אנשא (תמיד כ"ד ל"ב)

דיו לבא מן הדון להיות כנרון (זכחס ס"ט ז"ב פ"ב כ"ה ז"ב פ"ח ק"ח) דירת עירך עתה כך (טובה פ"ד ז"ב פ"ה)

דילכון אמרי דילהון היא (ביק פ"י קי"ז) דילמא מיפקיד ליה דינא [עליה] ומתפיסנא בהדיה (שבת פ"ב ל"ב)

דיני ממונות דיני נפשות ודיני מכות וקידוש החדש ועיבור שנה אב ובנו הרב ותלמידו אין מונין להן אלא אחד (סנהדרין פ"ד ל"ו)

דילמא מפומבדיתא את (דמעילי) [דמעילין] פילא בקופא דמהטא (צ"מ פ"ג לי"ח)

דילמא בדינא קם בהדיה איג פיוסי פייסיה (מכות פ"ק ה')

דילמא אנב שיטסך רהיש לך גמרא אי"ר אין אנב שיטסאי (רהיש לי גמרי) [רהיש לי גמרי] (ג) [פ"י כשהיית שמוף בגירסתך לחזור על שמועה זו] (ירידה פ"ג ל"ג שבת פ"ט ק"ל)

דילמא היויא דרבנן (חידקיה) [טרקיה] דלית ליה אסותא] דכתיב ופורץ גדר ישכנו נחש אמרי ליה אין (שבת פ"ד ק"ו)

דילמא אדאזילתו לאושפויא מתעקרא לכו שרנא (ערכי פסחים ק"ח)

דילמא נסומא בארובה [פ"י דרך מקרה הכיר וידע בן] (ירידה פ"ב כ')

ד"ן גרמא דעשיראה ביר [ר' יוחנן מנחם אבלים רבנו היה] (ברכות פ"ק ה' ז"ב פ"ח ק"ו)

ד"ן גלי רויא [על תלמיד שנלה דעת חכם המחייב ושמו לאהר שנים נאמר] (סנהדרין פ"ג ל"ח)

דינא דמלכותא דינא (גיטין פ"ק י') דיינו שמגדלות (את) בנינו ומצילות אותנו מן החטא (יבמות פ"ו ס"ג)

דייני רחצתא הבי דייני [פירוש דייני פשרה שאינן בקיאיין בדינין וחוצצין מחצה לזה ומחצה לזה] (ז"ב פ"ח קל"ג)

דייני דשפילי הבי (דייני) [דאיני] [פירוש פחותים ורקים הרוטות שאינן בקיאים] (טס פ"ג כ"ט)

דייסא באצבעתא בסיס וכל דבן בתרתי וכל דבן בתלת (גרוס פ"ה מ"ט) (דיוק) [דרייק] וגמר שמעתא מפומא דמרה שפיר כרהבה דפומבדיתא (ברכות פ"ה ל"ג)

דיתבי וקא מקון אקוותא בשוקא דפומבדיתא (יבמות פ"ג ק"ו) דירה בעל כרהה שמה דירה (יומא פ"ק י')

דכאיב ליה כאיבא אויל לבני אסיא (ביק פ"ה מ"ו) דבי מתיצר (ד) וולד ממציעתיה מתיצר (יומא פ"ב כ"ה)

(רכי) [דכיר] מר טאי (קאמר) [אמר] שמואל כי קאי הדא כרעא אנודא והדא כרעא במברא (קדושין פ"ד ע')

דל עינה הויתיה (פוק) [סוי] לכה פרה רוחה (כתובות פ"ב ס"ב)

דליוה לרטיבא דפסא ליה בדוכתיה [פ"י הגביה עין לא שאינו ראוי להיסק בידוע שצריך למקומו כדומר עד הגב לא באת כאן] (עירובין פ"ג מ')

(רלת הנעלת) [ודלת הנעלת] לא במהרה תפתח [פ' היוור מנכסיו או מגדולתו אינו עולה במהרה] (ביק פ"ו פ')

דלי

(ג) הכי איתא בשבת ק"ל אך בנידה ל"ג איתא דילמא וכו' איתא לך א"ל אין אנב שטפתי אחי לך .
(ד) בנמ' דכל מידו ממלעתיה מתיצר .

דלי כדעיק מקמיה גהינם [פ"י מהר להקדים
ללכת לפני אשה] [קדושין פ"ד פ"א]
דלי עיניה הוויא לדוקלא אלמיה יצריה
סריק פסקיה לקיבורא בשיניה
(שבת פכ"ד קנ"ז)

דם ניקוף מרצה כדם עולה והוא דאזיל
לדבר מצוה והיינו ימין ובניקוף שני(ה)
(חולין פ"ק ז')

דם שהנפש יוצאה בו קרויה דם שאין
הנפש יוצאה בו אין קרוי דם (זכחים
פ"ג ל"ה)

דם תהא אהריתו (ר"ה פ"ק כ"א)
דמאן דמשתעי ר"ל בהדיה [בשוק] יהבו
ליה עיסקא בלא סהרי (יומא פ"ק ז')
דמבי דינא שקלוה גלימיה לזמיר ולזייל
באורחא (ו) (סנהדרין ס"ק ז')

דמיון (עלי) [באפאי] כי קאקי חורוי
(זכרות פ"ג כ"ג)

דמוקיר רבנן הוו ליה התנוותא רבנן
(שבת פ"ב כ"ג)

דמות דיוקני נתתי בהן בעוונותיהם
הפכתיה (מ"ק פ"ג ט"ו)

דמות צורות (לבנות) (לבנה) היו לו
לר"ג בטבלא ובכותל בעליותי
שבהם מראה את ההדיוטות ואמר הכזה
ראית או כזה (ר"ה פ"ב כ"ד)

דמי פומא דרב כדרא טעים תבשילא (ז)
(זכרות פ"ב ס"ב חגיגה פ"ק ה')

דמי האי מרבנן כדלא גמיר (ח) איניש
שמעתתא (ז"ב פ"ה פ"ד גיטין פ"ד
ל"ט עירובין פ"ק ט"ז)

דמית עלי כאריא ארבא (ז"ב פ"ח פ"ה
ז"ג פ"ח ק"א ז"ב פ"י קס"ח)

דמלפי תכלי לא בהתה [פירוש הרניכה
להיות משכלת אינה מפחדת
ובושה עוד *] (כתובות פ"ה ס"ב)

דמסוכר ואביל בישרא דצפרא פרה
ליביה דצפרא [פירוש דמסוכר

שחקיו דם בכתפיו] (מדרים כ"ד מעילה כ')

דמפקת מיניה עלי דידי (ט) הדר (ז"ב)
פ"ק ח' ז"מ פ"ק י"ד כתו' ס"י ל"ג)
דמשמשא (על ארעא) [בי ריחיא] הוו
לה בני נכפיי male coduto
(כתובות פ"ה ס')

דמשמשא על ארעא הוו לה בני שמוטי
male caduco (סס)

דם רבה שחין רבה [פ"י שאינו מקיין]
(זכרות פ"ז מ"ד)

דמרה דארעא דישראל הוה [פ"י בקי
במראות דם נידה מכל חכמי
ישראל היה ר' אריעזר בן פרת] (גיטא
פ"ב כ')

דנפצא (י) גברא תקרייה בסיפיה בבא
ותתיב [וכו'], תנא וכולן מזנות
ותולות בבעליהן [פירוש האשה שבעלה

מנפץ צמר אינה בושה לשבת עמו בפתח
ביתו] (כתובות פ"ו ע"ה 'במות פט"ו ק"ח)
דנפח (בכופי) [בכסיה] לא צחי אמר
במאי איכול לחמא לחמא סב מיניה
(חלק ק')

דנפיק מינד טעמא מלפך (יבמות פ"ז ס"ג)

דנסיר) [מאן דסיר] נכסיה כל יומא
(מישתבח אוסרהא) [משכה

אסתירא] [פ"י מסיר פוקד ורואה] (חולין
פ"ח ק"ה)

דסלקין לעילא ודנחתין לתתא האי בר
ישראל דידע סהדותא (דגוי)

[לנכרי] ואזיל ואסתיד ליה בדינא דגוי
על ישראל חבריה משמחין ליה מאי
טעמא מפיק ממזנא (כ) אפומא דחד [פ"י

דסלקין וכו' העולים רא"י מתלמידיו בבל
והזורדין שם ישמעו דין זה שאומר] (ז"ב
פ"י ק"ג)

דספיד יסדרגיה דרלואי ידלוגיה דקבר
יקברגניה דלואוי ילוגניה דמען

ישעוניה * (מ"ק פ"ב כ"ח כתובות פ"ז ע"ב
מדרים פ"א פ"ג)

דעל סוס מלך דעל חמור בן חורין
ודמנעלי

(ה) גמ' אמר רבא בגדל ימין ובניקוף שני והוא דקאזיל לדבר מלוה . (ו) כנסה' איתא דאזיל
מבדינא שקל גלימא ליזמר זמר ולזייל באורחא . (ז) המהבר עירב ז' גרסאות מב' מסכתות .
(ח) ככל המקומות איתא גמרי ובצירובין ס"ו איתא פרסי . (ט) בכתובות ליתא מילת דידי . (י) בז"ב
איתא חי מסקת מיניה עלי הדר . (כ) בכתו' איתא דנפשא . (ל) בגמ' דליניהו מסקי ממזנא .

ודמנעלי ברנלוהוי בר איניש לא הא והא
 דחפיר וקביר טב מיניה [כך אמר סריס
 לרי יהושע] [שבת פכ"ג ק"ב]
 דעביד לעזולי אוירא ולאפוקי הכלא
 [שבת פכ"ג קמ"ו]

דעביד דינא בלא דינא [ברכות פ"ק ה']
 דעביד הא נפיל בהא [קידושין פ"ק מ']
 דעביד טיף טיף להדי טיף טיף [ע"ז ח']
 דעלך סני להברך לא תעביד [זוהי] [זו]

היא] כל התורה כולה ואירך
 פירושה [היא] [הוא וכו'] [שבת פ"ב ל"א]
 [דעתיה] [דרעתיה] דאיניש אתרעא זילא
 [פסיק] [פ"י האדם חפץ לקנות
 בוזל] [ב"מ פ"ה ע"ד]

דעתי קצרה עלי [חולין פ"ה ק"ז]
 דפרע קיניה מחריב ביתיה [הנוקם נקמתו
 מחריב ביתו] [חלק ק"ב]

דקדק ר' מאיר ע"כ שלשל רבי את שליתו
 [שבת פכ"ג קמ"ז]

דיקדקתם אחרי ולא העליתם בידכם
 כלום [כריתות פ"ד י"ט]

דקולטא גברא לא בעי טלפחי לקידרה
 [פ"י דקולטא שמין פסול דשפחה
 אינה שואלת אפ"י עדשים] [כתובות פ"ז
 ע"ה יבמות פט"ז ק"ח]

דקרייך קהלת לא אקרייך משלי [שבת
 פכ"ג קכ"ב]

דרשינהו ר"ג לפני קדאי כסני [פ"י אמר
 רב יוסף דקדק רב נחמן דדרוש
 כר הפסוקין בנתינתן מסיני] [קידושין פ"ק כ']
 דרדקא קרעיה גברא רבא קרעיה [צ"מ
 פ"ה ס"ו]

דרדקא קרעיה דכולי עלמא לגבי דידי
 ברינא דרדקי נינהו [סס]
 דרחים רבנן הוו ליה [בני] [בנין] רבנן
 [שבת פ"ב כ"ג]

דרי נריבא דקניא [אי] [וכי] מטית להתם
 זקפה כמאן דקא מתפח [פ"י דרי
 שול אגורת קנים ואתפח לטוח] [בכורות
 פ"ק ח']

דרך מיל זשינה כל שהוא מפיגין את

היין [עירובין פ"ז ס"ה תענית פ"ב י"ז]
 דרמא לך הא לא חש לקמהיה [פסחים
 פ"ז פ"ד יבמות פ"ד מ"ב]

דרעינא להו אנא עד דמלו להו לדרא
 והדר משלימנא להו לדומה
 [תנינא פ"ב ה']

דשא דרך שם, דרגא דרך גן, פוריא
 שפרין ורבין עליו [ג] [כתובות פ"ק
 י' שבת פ"ח ע"ז]

דשומשמנא גברא כורסיה כי הראתא רמא
 לה [וכו'], תנא זכודן מונות
 ותולות מבעליהן [פ"י מי שבעלה קטן
 כגמלה בסאה בין החשובות תתן כלומר
 גם לי בעל ככך] [כתובות פ"ו ע"ה]

דשמע שמעתתא משומייהו דרבנן וגריס
 להו כצורבא מרבנן דמי [ברכות
 פ"ז מ"ז]

דשקיל מויהי ולא משי ידיה מפחיד
 תלתא [יומין] [יומי] [ע"פ ק"ב]
 דשקיל טופריה ולא משי ידיה מפחיד חד
 יומא ולא ידע מאי קא מפחיד [סס]
 דשתיא שברא הוו [ליה] [לה] בני אוכמי
 [פ"י בנים שחורים] [כתו"פ פ"ה ס']

תם אות הדלית

השממות אות הדלית

דאקפי פירא ככוורי בשבתא ואזיל וצדו
 בהו בשבתא שמתניהו רב אחא
 בר יאשיה ואשתמוד [פ"י דאקפי וכו'
 הציף הביבר דנים הרבה והלכו וצדו
 בשבת] [קידושין פ"ד ע"ב]

דאין מקרא יוצא מירי פשוטו [שכ"ז פ"ז ס"ג]
 [דלגרים] [דלגימרא] איניש והדר ליסבר
 [סס]

דכל מידיה ממציעתיה מיתצר אבל לענין
 פקוח נפש אפ"י אבא שאול מודה
 דעקר חיותיה באפיה הוא דכתיב כל אשר
 נשמת רוח חיים וכו' [יומא פ"ח פ"ה]
 ידיע חי דלא ידיע לא חי ידיע ולא
 ידיע עד תלתא דרי חי טפי לא
 חי [יבמות פ"ח ע"ה]

[אביי] דייר גולפי רבא דייר קנה [פירוש
דייר לשון דרי שורות. גולפי פי'
קנקנים של חרם היה מסדר קנקנים בין
שורות גברי לגשי המקובלות (ג) לשמוע
הדרשה כדי שלא יבא זה אצל זה מבלי
השמעת קול קנים ר"ל מסדר הקנים
בינם שהעובר עליהן קולן נשמע] (קדושין
פ"ד פ"ה)

דבר שנאמר במנין צריך מנין אחר
להתירו שנא' ושוב לאהליכם וכו' *
(י"ט פ"ק ה')

דחק סומכוס ונכנס א"ל כך שנה כי ר'
מאיר המקדש בהלקו בין קדשי
קדשים ובין קדשים קלים לא קדש כעס
ר' יהודה [עליהם] א"ל לא כך אמרתי לכם
אל יכנסו מתלמידי ר' מאיר לבאן
שקנתרנים הם ולא ללמוד תורה הם באים
אלא לקפחני בהלכות הם באים וכי אשה
בעורה מניין אמר ר' יוסי יאמרו מאיר
שכב יהודה כעס יוסי שתק [דברי] תורה
מה תהא עליה וכי אין אדם עשוי לקבל
קידושין לבתו בעורה ואין אשה עשויה
דעשות שליח לקבד קידושיה בעורה
ועור דחקה ונכנסה מאי [פי' התוס' וכי
אשה בעורה מניין פי' וכי אשה רגילה
ליכנס בעורה להתקדש שם הרי ביוון הוא]
(קידושין פ"ב כ"ב)

תם השממות את הרלית

אות דהא

הא מלתא (הוה) [הוא] בידן ואתא ר'
הנינא ושדא ביה נרגא (כ"ה פ"ק י"ג)
הא קמ"ל דפליגי תרי אמוראי אטעמא
דנפשייהו ולא פליגי תרי אמוראי
אליבא דחר אמורא (כתובות פ"ה כ"ז)
הא (דעיילתן) [דמעילין] לבי כנישתא לאו
משום מטרא אלא משום שמעתתא
דבעיא צילותא ביומא דאיסתנא [פי'
שמנשבת בו רוח אפונית (מנילה פ"ב כ"ח)
הא תבריה ר' עקיבא לגזייה] (ב"ק פ"ק ה'
וס"ד מ"ב)

הא אינא שמואל דכהנא הוא (מנילה כ"ב)
הא והא נרמא ליה (תענית כ"ה)
הא גברא והא תיובתא (צ"ט פ"ק ט"ז)
הא גברא והא דסקא (קידושין פ"ד ע')
(הא) [האי] איתתא לא תקום להדיא
(באפי) [באנפי] ינוקא אניסא לית לן
בה [פי' לא תשתין בנגד תינוק ממש
דהוי הציפוחא] (בכורות פ"ז מ"ז)

הא חנא דידן והא שמואל דידן ולא
שמיע לי (א"ל לא) [ולא] בדינא
נרבתיך (שבת פ"ב קנ"ח)

הא דרב הסדא קשיא כחומין לשנים
ובעשן לעינים (תענית פ"ק ד')
האב זוכה (לבנו) [לבן] בנוי בכח ובעושר
ובחכמה ובשנים ובמספר הדורות
(הוא) [לפניו והוא] הקץ שנא' ועבדום
וענו אותם ונא' דור רביעי ישובו וכו' (ס)
(ערוית פ"ב מט"ט)

האזהב את אשתו כנופו (ומכבדה)
(והמכבדה) יותר מגופו (ומרריך)
[והמרריך] בנוי ובנותיו בדרך ישרה
והמשיאן סמך לסירקן עליו הכתוב אומר
וידעת כי שלום אהליך וכו' (צ"ט פ"ב
סנהדרין פ"ט ע')

האזהב את שכיניו והמקרב את קרוביו
והגושא את בת אחותו והמלוה
סלע לעני בשעת דוחקו עליו הכתוב
אומר או תקרא ור' יענה (סס וסס)

האוחז סית ערום נקבר ערום [וכו'] (באותה)
(בלא אותה) מצוה (שבת פ"ק י"ד)
האוכל כמדה זו הרי זה בריא ומבורך
יתר על כן רעבתן סחות מכאן
(מקלקל במעשיו) [מקולקל במיעוין]
(עירובין פ"ח פ"ג)

האוכל בשוק הרי זה דומה לכלב וי"א
פסול לעדות (והלכתא ב"א)
(קידושין ס"ק מ')

הא ראבא דקטנותא היא [פי' בקטנותו]
אמר אביי שמועה זו ויש להשיב
עליה (גיטין פ"ג כ"ט)
האומר לעורב צרה ולעורבתא שריקי
והחזי

(ג) נראה ד"ל כפאות. (ס) נגמ' איתא שנאמר קורא הדורות מראש אטפ"י טה"ל ועבדום ועינו אותם

וההזירי לי זנבך למובה יש בו משום דרכי האמורי (שבת ס"ז ס"ז)
האומר שחמו תרנגול זה שקרא ערבית ותרנגולת שקרא נברית יש בו משום דרכי האמורי (סס)
האומר סלע זה לצדקה בשביל שיהיו בני או בשביל שאוכה לעתיב(ט)
הרי זה צדיק גמור (ר"ס פ"ק ד' צ"ב פ"ק י' פסחים פ"ק ח')

האומר קומתי עלי נותן שרביט שאינו נכסף. מרא קומתי עלי נותן שרביט הנכסף. [אם אמר כסף נותן כסף אם אמר זהב נותן זהב] (ערכין פ"ה י"ט) האונס שותה בעציצו (כתובות פ"ג ל"ט) היא אישתא א"ל דפרונקא דמלאכא דמותא (הוא) מעלי כחירא דריקלי חד לתלתין יומין וכי תיריקי לגופא (מדרס פ"ד מ"ח)

האי אשרתא דדייני דניכתב מקמיה דנחוי סהדי אחתימת דיייהו פסולה דמחוי כשיקרא (פ) (כתובות פ"ב כ"ח) האי בר ישראל דובין [ליה] ארעא לגוי אמיצרא דבר ישראל חבריה משמתינן ליה (צ"ק פ"י ק"ד)

האי בר שתא דטריק ליה זיבורא ביומא דמישלם שתא לא הוי מאי אסותיה אצותא דריקלא במיא לשפיה ונשקיה [פ"י אצותא טיב הגדל סביב הדקל. לשפיה ימשחנן] (כתובות פ"ד נ"י) האי בורכא [פ"י דבר שאינו הגון] (כתובות פ"ה ס"ג שבעות פ"ק י"ב)

האי בירא לאו אנא כריתיה (צ"ק פ"ג ל"ח) האי ברא והאי לאו ברא (טס ט"י) האי גורשא תילתא הוי (שבת פ"ק ל"ה) האי דוחקא דהוי (כולא) [בכלה] מנייהו הוי (ברכות פ"ק ט"י)

האי דינא פרסאה הוא (שבעות פ"ד ל"ד) האידינא כולי עלמא גואי ואנא אבראי [פ"י שטן אמר לפני תענית ערב יח"כ נראה לו בדמות עני כדי שיכניסו:

עמו (קידושין פ"ד פ"ח)
האי דידן אפי' קומרא דשרגא [נמי] קשיא ליה [פ"י יין שלנו, קומרא עשן] (צ"ב פ"ב כ')

האי דינא דלא דינא דייני בנלחי [פירוש דין זה שאינו דין דנין באותו מקום כסדרם] (מ"ה פ"י ס"ט)

האי דעדיפנא מחבראי דנסיבנא בשיתסר ואי הוה נסיבנא בארביסר הוה אמינא לשטן גירא בעינדן (קידושין פ"ק כ"ט)

האי דינא מר' אלעזר בר' שמעון גמירנא דאטר בבית הכסא (זבחים)

האי דמחרדנא (מחברי דחיותיה) [מחבראי דחיותא] לרי מאיר מאחוריה (דאלו) [ואילו] חיותיה מקמיה הוה מחרדנא טפי דכתוב והיו עינדן רואות את מוריך (עירובין פ"ק י"ג)

האי דמעטא עד ארבעין שנין הררא מכאן ואילך לא הררא (שבת פכ"ג קנ"ח) האי יומא קמאי דריש שתא אי חמים כולא שתא חמימא אי קריר כולא שתא קרירא (צ"ב פ"ט קמ"ז)

האי כרכא בלא מתיה שב שנין לא נבא [פ"י ככלב שאינו בעירו יהיה כפרף ולא ינבא כן יעשה האדם הויך למקומן] (עירובין פ"ה ס"ח)

האי כוחלא עד ארבעין שנין מרווח מכאן ואילך אפי' מליא כאביסנא דגרדאי אוקמי מוקים ארווחי לא מרווח [פ"י כהול עד מ' שנה מרחיב הראות מכאן ואילך אפי' ימלא עיניו כאביסנא דגרדאי עין כובד הגרדיים מקיים שלא יחשיך עוד ומרווח לא מרווח] (שבת פכ"ג קנ"ח)

האי כתנא דלא מפריש מתנתא ליהוי בשמתא (בה' אק"י) [דאלק"י] ישראל (חולין פ"י קל"ב)

האי מאן דשפיר שומעניה שרי לשבוהיה ומאן (דמשבחי ליה) [דשבחיה] ינוחו

(ע) בפסחים א"תא או שאהיה בן העוה"כ ובצ"ב א"תא ובשבילי שאזכה לעוה"כ ובצ"ב א"תא שאזכה צ"ה לעוה"כ. (פ) בנמי' דנחוי סהדי וכו' דמשחזי כשיקרא.

יגוהו לו ברכות על ראשו (מגילה פי"ג כ"ה)
 האוי מאן [דסני] [דסנאי] שומעניה שרי
 [כ"ה] לכווייה בנימ"ל ושיין [פ"י] בן
 גויה בן ש'פחה] (ס"ט)

האוי מאן דיהיב מנא לקצרא במשהא
 ניתיב ליה ובמשהא נשקול מיניה
 דאי טבי אפסרדי דמתהי ואי בציר אפסרדיה
 דכווציה [שבת פ"ח י"ט]

האוי לישנא בישא אעיג דלקבולי לא
 טבעי מיהש ל"י טבעי [מדה פ"ט ס"ה]
 האוי מאן דבעי למצמד זיבורא ועקרבא
 אסיר ואי קאתו בתריה שרי (י) [פ"י]
 למצמד להברם יחר ע"י לחש אסור משום
 חובר חבר] [סנהדרין פ"ז ס"ה כריתות
 פ"ג י']

האוי מאן [דבעית] [דמבעית] אעיג דאיהו
 לא הוי טוליה [הוא דחוי] [חוי]
 [מגילה פ"ג חלק ל"ד]

האוי מאן דובין ששרא להבריה צדיק
 למיכתב ליה קני לך הוא וכל
 שעבודיה [קדושין פ"ב מ"ז]

האוי מאן דעבר אדרבנן [שרו למקרייא
 [שרי למקריה ליה] עבריינא [שבת
 פ"ג מ']

האוי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי
 דנוקין רבא אמר מילי דאבות ואמרי
 לה מילי דברכות [ב"ק פ"ג ז']

האוי מאן דבעי למידע אי מסיק שתא אי
 לא [ק] לתלי שרגא ב"י וזמא דבין ריה
 ל"יה בביתא דלא נשיב זיקא אי משך
 [זהוריה] [נהוריה] נידע דמסיק שתיה ומאן
 דבעי לטעבר בעיסקא ובעי למידע אי
 אי מצלח אי לא מצלח לרבי תרנגולא אי
 שמן ושפיר מצלח [כריתות פ"ה ס"ה סוריות
 פ"ג י"ב]

האוי מאן דמיהיר אפי' אוינשי ביתיה לא
 מיקבל שנא' גבר יהיר לא יגוה [רא
 יגוה] אפי' בנוה שלו מעיקרא קסצה
 עליה לסנה מיתויל עליוהו [סוטה פ"ט מ"ז]

האוי מאן דבעי למיפק ובעי למידע אי
 חור ואתי לביתיה אי לא ניקום בביתא
 דחבריה אי הוי כבואה [דכבואה] לידע
 דהדר ואתי לביתיה (ר) [סוריות פי"ג י"ב
 כריתות פ"ק ה']

האוי מאן דבעי למיטעם מעמא דמיתותא
 ליסיים טסאני וליגני [זומא פ"ח ע"ח]

האוי מאן דמוקי (ט) אוזוי מקרי נפש
 רעה [פ"י] ממאן לקבלה אפי' בשליטה
 בשביל מעוז פנס שבת] [ב"מ פ"ד י"ב]
 האוי מאן דמתו ליה באלונגי דפרסא
 מחיילא לא היי אדהכי והכי ניספו ליה
 בשרא [שמינא] אגומרי וחמרא היי אפשר
 דחיי פורתא ומפקד אביתיה [פ"י] אלונגי
 דפרסאי היצים שמצרפוס אותם במי סס
 המות] [גיטין פ"ז ע']

האוי מאן דבלע זיבורא מחיילא לא היי
 אדהכי והכי נשקיה רביעתא דחלא

שמוג איפשר דחיי פורתא ומפקד
 לביתיה [פ"י] חלא שמוג חומץ חוק] [ס"ט]
 האוי מאן דשתי טיליא חורא אחותו ויתק
 [פ"י] טיליא חורא יין לבן רע . ויתק
 פ"י חלשות] (ס"ט)

האוי מאן דמפני אנדרא דריקלא אהרא
 ליה לדידיה רוח פלנא [פ"י] הנפנה
 נקביו על הקלפה שנקרף מן הרקל אחותו
 כאב חצי ראשון] [פסחים פ"י ק"ה]

[והאוי] מאן דמצרי רישיה אנדרא דריקלא
 אהרא ליה רוח צרדא [פ"י] צרדא כאב
 ראש] (ס"ט)

האוי מאן דמפסעי אדיקלא אי מיקטל
 קטיל אי איעקר מיעקר ומיית הני
 טילי דלא מנה כרעיה עלויה אבל מנה
 כרעיה עלויה לית לן בה (ס"ט)

האוי מאן דסנע באיתתא בעידנא דסלקא
 ממבילת מצוה אי איתו קרם [ומשמש]
 אחדי ליה לדידיה רוח זנונים אי איהו
 קרמה ומשמשה אהרא לה לדידה רוח
 זנונים מאי תקנתיה לימא הכי שופך בוז
 על

(5) בכריתות איתא קאתי באתריה וכו' ובסנהדרין איתא כל המאמר בשניו דלשון . (ק) בכריתות איתא
 האוי מאן דבעי לידע או מסיק שתיים נתלי ובכריתות איתא כל המאמר בשניו דלשון . (ר) כן איתא
 בכריתות לך בכריתות איתא בשניו דלשון . (ט) במגילת דמקס .

על נדיבים ויתעם בתוה לא דרך (סס)
 האי מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלה
 אלא ביטמא (ינמא פ"ח ע"ד ע"ה) -
 האי מאן דנפיש זיבליה חולי מעים היא
 (סוטה פ"ח מ"ב)
 האי מאן דאפשר ליה למיכל נהמא
 דשערי ואכל חטי קעבר משום כל
 תשחית (שבת פ"ח ק"מ)

האי מאן דאפשר ליה (משתי) [למישתי]
 שיכרא ושתי חמרא עובר משום בית (סס)
 האי מאן דמשי אפיה ולא נגיב טובא
 נקטרו ליה! חספניתא, מאי תקנתיה לימשי
 טובא במיא דסלקא [פירוש נקטרו נצמחו.
 פ"י חספנתא שחין] (סס פ"ט קל"ג)
 (האי מאן דטכסים) [דמכסי שרנא] דמשחא
 ומגלי [דנפטא] [נפטא] קעבר משום
 בית [פ"י שהנפט נשרף כשהוא גלוי לאויר
 במהירות] (סס פ"ו ס"ז)

האי מאן דבחד בשבא (יהא) [יהי] גבר
 ולא חרא ביה [וכו'] אלא אי כולי
 לשיבו אי כולי כבישו (סס פ"ד ק"ו)
 האי מאן דבתרי בשבתא (יהא) [בשבא
 יהי] גבר רגז (סס)

האי מאן דיתבי (בצפרנים) [בצפרני] ניסן
 גבי נורא ושייף משחא ונפיק ויתבי
 בשמשא אהותו ויתק (גיטין פ"ו ע')
 האי מאן דבתלתא בשבתא (יהא) [יהי]
 גבר עתור וזנאי [וכו'] דבארבע בשבא
 יהא גבר הכיס ונהיר [וכו'] רבחמשא בשבא
 (יהא) [יהי גבר] נומל חסדים [וכו'] דבמעלי
 שבתא (יהא) [יהי] גבר חוזן [פ"י מהור
 אחר מצוות] (שבת פ"ד ק"ז)

האי מאן דבשבתא יהא בשבתא ימות על
 דאחילו עלוהי יומא רבא דשבתא
 [אמר רבא בר שילא] קדישא רבא יתקר
 (סס)

האי מאן דבחה יהי גבר ויותן (יהא) [יהי]
 אביר טריליה ושתי מדיליה ורווהי
 גלי (אי) [אם] גנוב לא מצלה [פ"י ויותן
 בשמש המאיר] (סס)
 האי מאן דבכוכב גוגה (יהא) [יהי] גבר

עתור וזנאי (יהא) [יהי] מ"ט משום
 דאתליר ביה נורא (סס)
 האי מאן דבכוכב יהא גבר נהיר וחבים
 משום דספרא דחמה הוא (סס)
 האי מאן דבלבנה יהא גבר סביל טרעין
 בנאי וסתיר סתור ובנאי אכול דלא
 דיליה ושתי דלא דיליה ורווהי גליון אי
 גנב לא מצלה (ת) (סס)

האי מאן דבשבתא יהא גבר מחשבתיה
 בטליו וא"ד כל דמחשבין [עלוהי]
 [עלוה] בטליו (סס)

האי מאן דבערק יהא גבר צדקן (סס)
 האי מאן דבמאדים יהא גבר אשיר דמא
 אמר רב אשי אי אומנא אי גנבא
 [אי טבחה] אי מזהלא אמר רבה אנא
 כמאדים הואי אמר אבוי מר נמי עניש
 וקטיל [פ"י גנבא לסטים ההורג] (סס)
 האי מאן דעביר מילתא לטעום מיורי והרר
 ליוסף דאי לא טעים מידי אי [אשנע]
 [פגע] בשבא [ירקת אשוהי] [ירקה אפיה]
 אי פגע במאן דקטיל נפשא מית אי פגע
 בדבר אחר קשה לדבר אחר [פ"י מילתא
 הקות דס, דבר אחר חויר, קשה לדבר
 אחר צרעת] (שבת פ"ח קכ"ט)

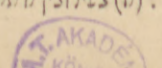
האי נמי מתרמי בר מזליה [בטנות פ"ח ח']
 האי מאן דעביר מילתא לשחי מורתא
 והרר ליקום (שבת פ"ח קכ"ט)

האי דנא יומא דשפמי הוא ולא ידענא
 מאי קאמרין [פ"י שחי התלמידים
 מתעצלים לבא לבית המדרש] (סס)
 האי מיונא דמי למיונא (ה) דרבה בריה
 דרב יוסף בר חמא (מריס פ"ו כ"ה
 עירובין פ"ד נ"ד)

האי מילתא קשאי בה רבה ורב יוסף
 עשרין ותרתין שנין ולא איסרק עד
 דיתבי ר' יוסף [יוסף] ברישא וסרקת
 (כמונות פ"ד מ"ב)

האי סקרי ינוקי דגרים ואיכא אחרינא
 דגרים טפי מיניה לא מסלקין [ליה]
 דלמא אתי לאת"שולי (כ"ב פ"ב כ"א)
 האי נמי כיון דמיפגמא קפדי אינשי ולא
 מושלי

(ת) נגמ' ורווסי כסין אס גנב מלנח . (ה) צירובין איתא דמי סחי מיונא וכו' ובגדרים איתא דקין
 מיונא דמי למיונא וכו' .

מושלי (ב"מ פ"ט ק"י)

האי ניניא מעליא לתחלי [פ"י ניניא מינמיא בלעזי] [שבת פ"ב ק"מ] האי נקמיה [בכבשיה דשבקי לגלימי] [בכוכסיה דנשבקיה לגלימיה] הוא [פ"י אוחו בביציו התלויים בו עד שיתן לו טלית שעליו] [בינו פ"ו ק"ה סבועות פ"ו מ"ה]

האי סהדותא עד שיתין שנין מידכר טפי לא מידכר [כתובות פ"ב כ'] האי דחריפי בני מהווא משום דשתו מיא דרגלת [ברכות פ"ט כ"ט]

האי דגחורו משום המשמשא ביממא והאי דניידו עינייהו משום דדיררו בכית אשל [סס]

האי סיטמא פרונקא דאישתא הוא [פ"י סיטמא נפח העומר באדם] [ע"ז פ"ב כ"ח]

הא אותביה [והא אותבא] רבינא לרבא [סיעיה סיעי] [לסיעי סיעיה] והא איכסוף לא היו דברים מעולם [סס פ"ה כ"ב] האי עינכתא פרוונקא דמלאכה דמותה היא [פ"י ענכתא אבעבוע הדומה לענבא פרונקא פ"י שליח] [סס פ"ב כ"ח]

האי פדעתא סנכתא היא [ומחליין עליה את השבת] מאי אסותא למפסיק דמא תחלי בחלא לאסוקי גירדא דבלא וגירדא דאסנא [או] [אנ] נקרא מקילקתא [פ"י פדעתא פצע מכת הרב תחלי קרישויין בלעזי, גירדא דבלא עשב ששמו בלא דאסנא סנה, ניקרא מקילקלה תולשיי מאשפתות] [סס]

ההיא אמתא [דהוח] [דהואי] בי מר שמואל דקדחא [ליה] [לה] עינא בשבתא צווחא וליכא דאשנח [ביה] [בה] פקע עינא למחר נפק שמואל ודרש עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת [סס]

ההוא [ב] אסייא [לאסייה] [לאסויה] הוא קרא [דנחית] [דמתח] בביתיה שבקיה ונפק אמר מלאך מותא אית ליה לדין בביתיה ואנא איעוד לאסאה יתיה

[פ"י הוא קרא דנחית דלעת מונחת שם והיה אוכל ממנה] [גרוס פ"ו מ"ט] ההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דביתנא [אסרינה] [אסרינהו] לנכסיה עליה [פ"י כיפי דביתנא שהיה נוזל אניצי פשתן מאכא וי"א שהיה שומר נפשו מללמוד תורה והיה עוסק באניצי פשתן] [סס פ"ו מד]

האי עירבוביתא דרישא מתיא לדי עורא עירבוביתא דמאני מתיא לדי שעמומיתא עירבוביתא דנופא מתיא שיחני וכיבי [פ"י עירבוביתא דרישא עפרורית שמתכנס לאדם בראשו שאינו רוחץ, דמאני שאינו רוחץ בגדיו עד ששתורין הרבה, דנופא וזהמא הבאה על בשרו של אדם שאינו רוחץ] [סס פ"ה פ"ה] האי פרפיסא שרי [למלול] [למלוליה] [פ"י עציץ נקוב שזורעין בו, עיין ברש"י] [שבת פ"ח פ"ה]

האי צורבא מרבנן דרחמין ליה בני מאתיה לאו משום דמעלי טפי אלא משום דלא מוכח [להין] [להו] בטילי דשמיא [כתובות פ"ב כ"ה]

האי צורבא מרבנן לא מיעני והא קא חוינן דמיעני [אי טיעני] [אם איתא דמיעני] [אהדורי [פתחא] [אשתחא] לא מהדר [דכתיב ולא ראיתי צדיק נעזב, וזרעו מכקש לחם] [שבת פכ"ג ק"ה] האי צורבא מרבנן דאוויל לקדושי איתתא נידבר עם הארץ בהדי דילמא מחלפו [ליה] [לה] מיניה [פ"י עם הארץ שמסתכל ומכיר בנשים] [ב"ב פ"ו ק"ח]

ההוא תברא דהוה חתים עלה [רבה בר רב חנין] [רב ירמיה בר אבא] אתא לקמיה ההיא איתתא א"ל לאו אנא הואי אמר אנא אמרי להו לאו איהו [הוא] [היא] ואמרו [לו] [לי] מיקש הוא דקשה לה ובגר [ליה] [לה] קלא [פירוש מקש וכו' הזקינה וכבר נשתנה ונעשה קולה עבת] [סס קס"ז]

האלקים אכלו כוורי לחסא מדיבוריה דרב נחמן

הב לי סבינך דילמא מבעתת לי באורחא
(כתובות פ"ז ע"ז)

הב דעתך ואתני (לך) [לך] הדר תני ליה
ארבעה מאה זמני (עירובין פ"ה נ"ד)
האלקים אפי' אמך ואפי' אטא דאמך ואפי'
עומדת על קברה [פירוש בעיא
תבשיטין ומבקשת להתקשט] [מ"ק פ"ק ט'
הבא (ברך) [מן הדרך] אל יתפלל
שלושה ימים (עירובין פ"ו ס"ה)

הבא מבית הכסא על ישמש מזתו עד
שישהא שיעור חצי מיל מפני ששר
בית הכסא (נלוה) [מלוה] עמו ואם שימש
הווין ל"י (בנין) [בנין] נכסין [גיטין פ"ז ע'
הבולע נימא של מים מותר להחיים לו
חמין בשבת (ע"ז פ"ק י"ב)

הבאים אחרך (בהמות) [בהמה] ירעו.
[פירוש בתמיה אין טוב לך לחיות
כמוני ימים רבים שאם כן לעולם אתה
הנשיא והם יהיו הדיוסות כל ימיהם]
(מגילה פ"ד כ"ח)

הבו לי אנרא דדלי לי בחריקאי ואידון לבו
דינא (כתובות פ"ג ק"ה)

הבו דלא לוסף עליה [פי' לא תלמדו משם
לדין אחר אפי' כיוצא בן] (שבוטות
פ"ז מ"ח)

הבו לי גואלקי ואיזיל ואייתי לי בוזא
עיבורא [פירוש אמתחתי גואלקי]
(תענית פ"ג כ"ג)

(הבו על) [והבו על] ארמית קנאין פוגעין
בו (סנהדרין פ"ט פ"ח)

הבלא מפיק הבלא (שבת פ"ג מ"ח)
הגם לכבוש המלכה עמי בבית [כך אמר
ר' יוסי לרשב"ג כלומר בפני אתה
מביישני] (פסחים פ"י ק')

הגרים והמשחקין בתינוקות מעכבין את
המשיח [פי' נושאים קטנות שאינן
ראויין ליליד ומוריעין ש"ז לבטלה] (נדרה
פ"ב י"ג)

הדרור בהו רבנן משמעתייהו (סוכה פ"ק י'
הדרורי אפירכא למה לי (נדרה פ"ו ס"ה)
ההוא

(ג) נמרח סוף עיתא דרבנן מהמנין ליה כני כני תרו. (ד) נמרח אכל לפתחא כיון דמונחא
קא מחסר וכו'.

נחמן אולא דביתו דהסא ואינפא
(יבמות פ"ח קכ"א)

האי צורבא טרבנן רידע בסהודתא ויילא
ביה מילתא לסיל לבי דיינא דוטר
מיניה לאסהודי לא אויל (שבוטות פ"ד ז')
האי צורבא דרבנן דמי לפרצידא דתותי
קלא כיון דנכס נכס [פירוש הגרעין
שחתת נושה של קרקע כיון שיוצא יוצא
לשעלה] (תענית פ"ק ד')

האי צורבא טרבנן דרתח אורייתא הוא
דקא (מתרח) [מרתחא] ליה (סס)
האי צורבא טרבנן דא"ל הבריה מילתא
לא ליהדר ליה מילתא טפי ממאי
דא"ל הבריה דאיהו אמר ליה מה זו סמיכה
וקא מהדר ליה מה זו שתיקה (י"ט פ"ב כ')
האי דישנא להאי פרישנא [פירוש ובי
מביאין דורון זה לאדון כזה] (חלק ל"ד)
האי שמשא סומקתי היא תדע דקא סמקא
צפרא ופניא והאי דלא קא הוינן
מוליה יומא נהרין הוא דלא ברי (ב"ב
פ"ה ס"ד)

האי שליחא דבי דינא מהימן כבי תרי (ג)
והי"ט לשמתא אבל לפתיהא לא מי"ט
מטנא הוא דקא מחסרא ליה (ד) דקא בעי
למיטב ליה וזוי לספרא (ב"ק פ"י ק"ג)
האי תלמידא דשפך קמיה רביה לית
ביה [משום] אפקירותא [פי' דשפך
מים מן הכלי שבידו אחר שתיתו] (תמיד
פ"ק כ"ח)

(האידינא) [והאידינא] נהוג עלמא אפי'
בצררא בר וזוא [פי' צררא קנבוס]
(מ"ק פ"ב כ"ו)

האלקים (אם) [אין] אמר לי יהושע בן
נון משמיה לא צייתנא ליה
(חולין פ"ט קכ"ד)

האלקים אם אמר לי ר' יוחנן מסומיה לא
צייתנא ליה (סס)

האלקים צריכא וי"ז בי מורדיא דלברות
[פי' כמו נהר ששמו לברות
שספינתו צריכא משוש] (ב"מ פ"ח פ"ז)

ההוא ונזקא דתנא ע"ו בשית(שנין)[שני]
 [פ"י בן שש שנים](ע"ו פ"ד כ"ו)
 ההוא מבעט ברבותיו הוה (תנינא פ"ק ה')
 ההוא מירם הוה דיימא המתיה מיניה
 [פ"י נחשדת חמותו ממנו](קדושין פ"ק י"ג)
 ההוא גברא דאביל גרנישתא ואכל תהלי
 וקדחו ליה תהלי (לרביה) [בלביה]
 ומית (שבת פ"טו ק"ג)

ההוא איתתא דבעיא לטימר לחברתא תאי
 דאובליך חלבא אמרה לה(שלוכתי)
 [שלוכתי] תוכליך לביא [פ"י בואי ואובליך
 חלב והשיבה שלוכתי בכ"ף במקום
 שלוכתי בבי"ת מלשון משולכות כלומר
 חברתי האכלך לביא] (עירובין פ"ה י"ג)
 ההוא איתתא דאתא לקמיה דרבינא
 אמרה ליה מרה כירי תפלא הוות
 לי וגנבך מין וכדו הות דכד (גידרו)[שדרו]
 לך עלוה לא מטי כרעיך ארעא (ס"ס)
 הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה
 כשר לפני המלך (ברכות פ"ה ל"ד)
 הוא נבט הוא מיכה הוא שבע בן בכרי
 (חלק ק"א)

ההוא עיזא דהות שתוי מיא דבי נפחא
 אשתחיש ולא אשתכחת (ליה)[לה]
 טחלא (גיטין פ"ו ס"ט)

הוא בשמה והוא בשמו יש בו משום
 דרכי האמורי (שבת פ"ו ס"ז)
 הוא חלים והוא מפשר [פ"י הוא חולם
 והוא פותר כלומר שואל ומשיב]
 (יומא פ"ג כ"ח)

הוא קבעם לש"ש והוא קבעם לש"ש ע"ז(ס)
 (ע"ז פ"ק ח')

ההוא דאמר דונו דיני אמרי שים מרן
 קאתי דכתיב דן ידון [וכו'] [פ"י בכל
 דבר משא ומתן שיהיה לו עם אדם אומר
 תמיד בא לדין ואינו נשמע לדבר אדם
 אלא לדין ועל סיון] (פסחים פ"ק ד')
 ההוא דהוה קא אויל ואמר אכ"ף ימא
 (אסיפני) [אסיפני] ביראתא בדקן
 ואשכחוהו דמובולון קא אתי דכתיב זבולון

לחוף ימים ישכון (וכו') [פ"י הסנה שעל
 שפת הים הוא גדול כמו הברוש שביבשה]
 (ס"ס)

הגיעני כפול (ואחד) [וחד] אמר הגיעני
 בזית וחד אמר הגיעני בזנב
 הלמאה בדקו אהריו ומצאו בו שמין פסול
 [פ"י הגיעני כפול מלחם הפנים, שמין
 פסול גם רוח ומבוה קדשי שמים] (ס"ס ג')
 הוא בנס שלש מאות גרבי יין מברורי
 המרות וחבריו כנסו ג' מאות גרבי
 (יין) [שמין] ממצוי המידות (י"ט פ"ג כ"ט)
 הוא אכיל ואנא משינא (חלוין פ"ח ק"ז)
 הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו בו
 שלא כהוגן (כתובות פ"ט פ"ו יבמות
 פ"ג ק"י)

הוא כבה אורו של עולם דכתיב כי נר
 מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו
 שר עולם דכתיב ונהרו אליו כל הגוים
 [פ"יך אשר בכא בן בוסא להורדוס המלך
 משום שהרג חכמי ישראל ילך ויעסוק
 בבנין בהט"ק] (ב"ב פ"ק ד')

הוא סימא עינו של עולם דכתיב והיה אם
 מעיני העדה ילך ויתעסק בעינו של
 עולם דכתיב הנני מהלל את מקדשי גאון
 עוזכם טחמד עיניכם (ס"ס)

הואיל ועלית לא תרד א"ר זירא ש"ם
 גברא רבה ביון דסמך סמך
 (סנהדרין פ"ג ל')

הואיל ואתא אמר (הבא)[להבא] לשתי
 (מילי) [מיליה] כי היכי דלא לימרו
 טחנפי רבנן אהרדי (קדושין פ"ד ע')

הואיל ואתאי שבקן ויהבינן לך דמי מה
 דאבילנא ושתינא (גיטין פ"ה נ"ה)
 הואיל ואתא לידן נימא (בהו) [בה]
 מילתא (ב"ק פ"ה פ"ט)

הואיל ואתעביד לי נימא בהאי קרא
 דרישנא ליה (ברכות פ"ט כ"ח)

הואיל ואיטריר ההוא גברא מההוא עלמא
 [ליפוק] לתהני מהאי עלמא
 (תנינא פ"ק ט"ז)

הואיל

אדם בקוף בפני אדם . אדם בפני שכינה
 כקוף בפני אדם (צ"צ פ"ג ל"ח)
 הכל שקלתי (בפני) [בכף] מאונים ולא
 מצאתי קל מסובין וקל מסובין חתן
 הדר (בבית) [בית] חמו וקל מחתן אורה
 מכניס אורה וקל מאורה משיב דבר בטרם
 ישמע [שנא' משיב דבר בטרם ישמע]
 אולת [היא] לו וכלימה (סס פ"ו ל"ח)
 הכל משהין בפני השמש הוין מבשר ווין
 (כתובות פ"ה ס"ח)

הכל צריבין למרי חטויא (צ"צ פ"ט קמ"ה)
 ברכות פ"ט ס"ד סוליות פ"ב י"ד)
 הכל יודעין כלה לשה נכנסה להופה אלא
 כל המנבל פיו(ו) אשי' נתתם לו גור
 דין של עי' שנה נטובה הופסין עליו (ו)
 רעה (שבת פ"ג ל"ג כתובות פ"ק ח')
 היכלא בדינו (הוא) [היא] אבל מה
 אעשה שהרי גדולי הדור נטמעו
 בה [פי' היכלא שבועה בהיכלו של מקום
 בדינו הוא לגלות פסול משפחות אי' .
 נטמעו נתערבו בה] (קידושין פ"ד ע"ה)
 הודו לר' שגובה חובתו של אדם בטובתו.
 עשיר בשוורו עני בשיו יתום בכיצתו
 אלמנה בתרנגולתה (פסחים פ"ו ק"ח)
 הוה (מבחישי) [קא מבתיש] ביה טובא
 גבה טורא בנייהו [פי' היה מפציר
 ר' לר' פנחס בן יאיר שיסעוד אצלו]
 (חולין פ"ק ז')

(הורה) [הות] קא מסוי (לאסיה) [לאפה]
 כבשתיהי לעינה מיניה (כתובות
 פ"ה ס')

הוא יוסף איש הוצל הוא יוסף (בן צרידה)
 [הבבלי] הוא [יוסף] [איסי] בן גור
 אריה הוא איסי בן יהודה הוא איסי בן
 גמליאל הוא איסי בן מהלאל (ע"פ ק"ג)
 הוה ליה לר' אלעזר למדרש בית מרגניתא
 ודריש ביה הספא (יבמות פ"י ל"ד)
 הוה יתיבנא בפירקא והוה קא (מנמנם)
 [מנמנמא] והואי בתלמא דקא פשיט
 ידיה וקבדיה (שבת פ"ה נ"ז)

הוה עוברא וכפיייה רפרם לרב אשי [ואנבי
 ביה

הואיל ואתעביר בה מצוה הרא נעביר
 (בה) [בית] מצוה אהרית (ברכות
 פ"ו ל"ט שבת ס"ו ק"ז)
 הואיל ואתרחיש ניסא איזיל (ואתקן)
 [אתקין] מילתא (שבת פ"ב ל"ג)
 (הוי) [והוי] משתדל עם (מי) [אדם]
 שהשעה משחקת לו (ע"פ ק"ב)
 היא גיימא ודיקולא שפיל (סנה"ד פ"ק י)
 היא קילמלה בחררי בטנה לפיכך תלקה
 בחררי בטנה (שבת פ"ב ל"ח)
 היוצא לדרך קודם קריאת הגבר דמו
 בראשו (יומא פ"ק כ"א)

היודע בחבירו שהוא גדול ממנו אשי'
 בדבר אחד (חייב) [שחייב] לנהוג
 בו כבוד שנאמר כל קביל די רוה יתירא
 ביה וכו' (ע"פ ק"ג)

היינו דאמרי אינשי אידלי יומא אידלי
 קצירא [פי' הוגבה השמש ואידלי
 קצירא מיקול החולין] (צ"צ פ"ק ט"ו)
 היינו האי דלא איכפת ליה אממונא
 דהכריה כפתיה ואודי (צ"מ פ"ב כ"ד)
 היינו דאמרי אינשי או חברותא או
 מיתותא (תענית פ"ג כ"ג)

היינו דשמיע עליינו דרמיתו דיקלי
 וזקפיתו להו (סנהדרין פ"ג ל')
 היבא נינהו כל הני אסתרי דמר שמואל
 (חולין פ"ה ק"ה)

הבא (אמרי) [אמרין] טוביה חטא וויגד
 מנגיד התם אמרי שכס נסיב (ומנבאי)
 [ומבנאי] גזיר (מוכות פ"ב י"א)

הבא בירי שמים עסקינן כגון רב ספרא
 דקיים בנפשיה ודוברי אמת בלבבו
 (ב"ב פ"ה פ"ח)

הבי דאיננא לך וכלהו אלמי חברך (בימ
 ל"ט כתובות פ"ב כ"ז)

הכל בירי שמים הוין מיראת שמים
 (ברכות פ"ה ל"ג)

הכל בירי שמים הוין מצניס ופחים(כתובו'
 פי' ל' ע"ז פ"ק ג')

הכל בפני שרה כקוף בפני אדם שרה
 בפני חוה כקוף בפני אדם חוה בפני

(1) ככתובות איתא ומוילא דבר נכלס מפיו . (1) כשנת איתא חותמין עליו לרעה .

[כר] הוינא בר תמנא סרי שנין והוה
 נמינרא (לה) [ליה] לבוליה
 (תלמודא) ולא הוה ידענא דאין מקרא
 יוצא מידי פשוטו (שבת פ"ז ס"ג)
 הונא חברין שלם כי אתיא (הך) אתתא
 לנבך אנבייה עישור נכסין] (הא אתתא
 לפמך אנבה עישור נכסין] (כתובות ס"ט)
 הוסיף לה נופח משלו (קדושין פ"ב מ"ח)
 הרציאו (ט) לגבריאל מאחורי הפרגוד
 (ומחורו) [ומחורו] שיתין פולסי
 דנורא (יומא פ"ב ע"ז)
 (הוקשה) [היקשה] ארם קשה שהוא
 קשה כגבול ומנו רב ששת] פי'
 הוקשה בתירין זה ארם הריף ומחורד]
 (מנחות פ"א ל"ה)
 הזהיר במוזה זוכה לדירה נאה (שבת
 פ"ב כ"ג)

[רב הונא] הוה רגיל דהוה הליף ותני
 אפתחא דרי אבין נגרא (סס פ"ב כ"ג)
 [רב הסדא] הוה רגיל דהוה הליף ותני
 אפתחא דבי נשא דרב שיובי (סס)
 [רי אבוהו] (חוח) [הון] עבדין ריה
 (במספיק) [באפוקי] שבתא עיגלא
 (תליתא והוה) [תילתא הוה] אכיל מיניה
 (כוליא) [כוליתא] (סס פ"ז ק"ט)
 (הוה) [הוה] דברים שבבב ודברים שבלב
 אינם דברים (קדושין פ"ב מ"ט)
 הוה עסקי בהלכות יצירה (ח) ומיברו להו
 עיגלא (תליתא) [תילתא] ואבלי
 ליה (סנהד' פ"ז ס"ה)
 הוה זנב לאריות ועל תהי ראש לשועלים
 (סס פ"ד ל"ז)
 (הוה) [הוה] והוה באשתך מחתנה הראשון
 דקדוב דעת גדול יש לה אצלו
 (ססס"ס פ"ו ק"ג)
 הוה זהיר ברוחך כרי הוא הילל שתאבד
 על ידו ד' מאות וזו וד' מאות זו והלל
 לא יקפיד (שבת פ"ב ל"ח)
 הוה דומה לו מה הוא הנון ורחום אף אתה
 (הוה) [הוה] הנון ורחום (סס קל"ג)
 הוה זהיר מן היועץ לפי דרכו (סנהדרין
 פ"ט ע"ו)
 המותרות והטמאין האב ובנו הרב ותלמידו
 מונין להם שנים (סנהד' פ"ד ל"ו)
 (החזיונות) [הזיות] דרב ושמואל קא
 הוינא הכא (חלק ק"ו ברכות
 פ"ג כ')

[כר] הוינא בר תמנא סרי שנין והוה
 נמינרא (לה) [ליה] לבוליה
 (תלמודא) ולא הוה ידענא דאין מקרא
 יוצא מידי פשוטו (שבת פ"ז ס"ג)
 הונא חברין שלם כי אתיא (הך) אתתא
 לנבך אנבייה עישור נכסין] (הא אתתא
 לפמך אנבה עישור נכסין] (כתובות ס"ט)
 הוסיף לה נופח משלו (קדושין פ"ב מ"ח)
 הרציאו (ט) לגבריאל מאחורי הפרגוד
 (ומחורו) [ומחורו] שיתין פולסי
 דנורא (יומא פ"ב ע"ז)
 (הוקשה) [היקשה] ארם קשה שהוא
 קשה כגבול ומנו רב ששת] פי'
 הוקשה בתירין זה ארם הריף ומחורד]
 (מנחות פ"א ל"ה)
 הזהיר במוזה זוכה לדירה נאה (שבת
 פ"ב כ"ג)
 הזהיר בציצית זוכה למלית נאה (סס)
 הזהיר בקידוש היום זוכה וממלא גרבי יין
 (סס)
 הזהרו בכבוד חבריכם ומנעו בניכם מן
 ההגיון והושיבוכם בין ברכי ת"ח
 וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם
 עומדים ובשביל כך תזכו להי' העה"ב
 (ברכות פ"ד כ"ח)
 הזהרו בערבוביתא הזהרו בחבורה הזהרו
 בבני עניים שמהם תצא תורה
 שנא' יול מים מדליו וכו' (מכרים פ"א פ"א)
 הזהרו במנהג אבותיכם בירכם זימנין
 דגורו (עמדא) [גורה] ואתי
 לאקלקולי (י"ט פ"ק ד')

(ח) הכי ליתא בך ס"ו אך בך ס"ה ליתא כו' יתני במעלי שבתא ועסקי בספר יצירה וכו'.
 (ט) נגמרה ליתא אך בעין יעקב ליתא וסס ליתא אסקוס ולעיל סביאס בלות אלף בערך אסקוס.
 (י) בחלק ליתא לימודו.

פ"ד פ"ח)

החושד בכשרים לוקה בנופו דכתיב והן
לא יאמינו בי [וגו'] [שבת פ"ה ל"ה]
החשוד בדבר לא דנו ולא מעירו [יומא
פ"ח ע"ח]

הטל רהן מים בספל וקעקע להם
כתרגומין [פ"י קעקע קרקר] [קידושין
פ"ק ל"ח]
הטל עליהן צרכי צבור והן כלין מאלוהן
[סנהדרין פ"ק י"ז]

הי תורה והי [מצות] [מצות] דמגני עלן
[ברכות פ"ה ל"ד]

הי חסיד הי עניו תלמידו של עזרא
[סנהדרין פ"ק י"ח סוטה פ"ט מ"ח]

הי חסיד הי עניו תלמידו של הלל
[סוטה פ"ט מ"ח]

הי צנא דמלא ספרי דהסר [מגילה פ"ד כ"ח]
הבשילם בבני אדם שאינם מהוגנין [פ"י
לקבל צדקה מהם וימעט זכותו]
[ב"ב פ"ק ט"ו]

הלב יודע אם דעקל אם לעקלקלות
[סנהדרין פ"ג כ"ו]

הלכה המורך טרפון [ס"ג ל"ג]
הלכות כשפים כהלכות שבת יש מהן
בסקילה ויש מהן פטור אבל
אסור ויש מהן מותר לכתחילה. העושה
מעשה בסקילה האוהו את העינים פטור
אבל אסור מותר לכתחילה כדרי' הנינא
ורי' הושעיא כל מעלי שבתא הוו עסקי
בהלכות יצירה ומברי להו עינלא תילתא
ואכליה ליה [ט"ז פ"ז ס"ז]

הלכתא בעיא צילותא כיומא דאסתנא
[פ"י צלותא דעת צלילה כיומא
דאסתנא פ"י שמשבת בו רוח צפנית
וברת היא] [עירובין פ"ז ס"ה]

הלכתא כוותין או הלכתא כוותייכו א"ל
הלכתא כוותייכו דמקרביתו
לבבא דריש גלותא דשכיחי דייני [ב"ב
פ"ד ס"ה]

הלכתא למשיחא [זכאים פ"ד מ"ה סנהדרין
פ"ז ל"ח]

הלכתא כוותין או הלכתא כוותייכו א"ל

ששיטא דהלכה כוותין דקשישנא
מינייכו ולא הילכתא כוותייכו [דרדקי]
[דרדקי] אתון א"ל מירי בקשישותא
תליא מידתא בטעמא תליא מילתא [ב"ב
פ"ט קמ"ג]

הלל ושבנא אחי הוו הלל עסק בתורה
שבנא עביד עסקא [סוטה פ"ג כ"ח]
הלל ושמעון ושמעון נמליאל ושמעון
נהגו נשיאותן לפני הבית ק' שנה
[שבת פ"ק ט"ו]

הללו בעל פססין [וכו'] הללו בעלי הביות
[וכו'] הללו בעלי כדים הללו בעלי

דגינין הללו בעלי כוסות הללו בעלי
מארה [פ"י פססין הביות גדולות לנינין
פ"י גדות] [י"ט ע"ב ט"ו]

המוסר דין על חברו הוא נענש תחילה
שנא' והאמר שרי אל אברהם
חמתי עליך וכו' וכתיב ויבא אברהם לספור
וכו' [ב"ק פ"ח ל"ג]

המבקעת בצים ככותל והטח בפני
אפרוחים והמגיס בפני אפרוחים
יש בו משום דרכי האמורי [שבת פ"ז ס"ז]

[המרקד] [המרקדת] והמגנה [טבעת]
[שבעים] ואחר אפרוחין
בשביל שלא ימותו יש בו משום דרכי
האמורי [ס"ג]

המרקדת לכותה והמשתקת לערשיים
[והמצווחת] [והמצווחת] גריסין
יש בו משום דרכי האמורי [ס"ג]

המשתנת בפני קדרתה בשביל שתתבשל
יש בו משום דרכי האמורי [ס"ג]

המנביה ידו על חברו אעפ"י שלא הכהו
נקרא רשע [סנהדרין פ"ז נ"ח]

המנביה קולו בתפלתו הרי זה מנביאי
השקר [ברכות פ"ג כ"ד]

המהלך כנגד רבו הרי זה בור אחוריו רבו
הרי זה מגסי הרוח [יומא פ"ג ל"ז]

המהלך [אפי' די אמות בקומה זקופה]
[בקומה זקופה אפי' די אמות]
כאלו דוחק רגלי שביגה [ברכות פ"ג מ"ו]

המוציא מחבירו עליו הראיה [ב"ק פ"ה
מ"ז ב"מ פ"ק ב']

המחלף כנגד רבו הרי זה בור אחוריו רבו
הרי זה מגסי הרוח [יומא פ"ג ל"ז]

המחלף [אפי' די אמות בקומה זקופה]
[בקומה זקופה אפי' די אמות]
כאלו דוחק רגלי שביגה [ברכות פ"ג מ"ו]

המוציא מחבירו עליו הראיה [ב"ק פ"ה
מ"ז ב"מ פ"ק ב']

המחלף כנגד רבו הרי זה בור אחוריו רבו
הרי זה מגסי הרוח [יומא פ"ג ל"ז]

המלוח את חבירו סתם אינו רשאי לחובעו פחיו מלי' יום(מכות פ"ק ג') (הממלא) [ותממלא] כריסו מכל דבר אוחותו אחילו [פירוש אחילו מכאוב] (גיטין פ"ז ע')
המנונא עול תא [פירוש ראוי אתה ליכנס לבה"מ להחכים רבן] (שנועות פ"ד ל"ד)

המנותא בידא דההיא אתתא אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא ודי כסי דפסחא והוגרני צדעאי מן הפסחא עד העצרת [פ"ו והוגרני צדעי קישר אני סרתמי משום מיהוש ראשי](גדרי' פ"ז מ"ט) המסמא את עינו והמצבה את בטנו והמקפה את שוקו אינו נפטר מן העולא עד שיבא לידי כך (כתובות פ"ז ס"ח)

המפקיר עברו יצא להירות וצריך גט ישחרור (גיטין פ"ד ל"ט)

המצפה לשבר אשתו ורהים אינו רואה סימן ברבה לעולם (פסחים פ"ד נ') המקום ימלא לך חסרונוך (ברכות פ"ב ט"ז) המקרע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפור מעותיו בחמתו יהא בעיניך (כאילו עובר) [כעובד] ע"ז (שבת פ"ג ק"ה)

המקנה בדבר שהאור שולטת בו שניו [התחתונתו] נגשרות (סס פ"ח פ"ב) המקיז דם שתיה לאלתר אכילה עד הצי מיל (סס פ"ח קכ"ט)
המקשה עצמו לדעת יהא בנרוי (נידה פ"ב י"ג)

המצצה מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל שיסתכל בה אפי' דומה למי' (ע"ה) שקיבל תורה (מסני) [מהר סיני] לא ינקה מדינה של גיהנם ועליו הכתוב אומר יד ליד לא ינקה רע [לא ינקה מדינה של גיהנם] (כ) (עירובין פ"ב י"ח ברכות פ"ט ס"א)

המשיא את בתו לזקן והמשיא אשה

לבנו קמן ותמחור אברה לגוי עליו הכתוב ואמר למען ספות הרוה את הצמאה לא יאבה ד' סלוח לו (סנהדרין פ"ט ע"ו)
המשמש מטתו על מטה שחינוק ישן עליה אותו תינוק נכפה (ע"פ קי"ב)

המשמש מטתו מעומד אוחותו עוית מיושב אוחותו דלריא היא מלמעלה והוא מלמטה אוחותו דכריא (גיטין פ"ז ע')

המשתבר בקנים (וקנקנים) [ובקנקנים] אינו רואה סימן ברכה לעולם (פסחים פ"ד ג')

(המשמש) [והמשמש] מטתו לאור הנר הווין ליה בנים נכפין(ע"פ קי"ב) המתן עד שיכנסו (ל) בעלי תריסין לבה"מ (ברכות פ"ה ל"ז ברכות ל"ז)

המתעמש בתפלתו סימן יפה לו נשם שעושיין לו נחת רוח מלמטה כך עושיין לו נחת רוח מלמעלה (בס כ"ד) המתפלל אחורי רבו והנותן שלום לרבו והמחזיר שלום לרבו והחולק על ישיבתו של רבו והאומר דבר שלא שמע (מרבן) [מפי רבן] גורם לשכינה שחסתלק מישראל (סס פ"ד כ"ז)

המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו ואח"כ יתן שלום (לימין ואח"כ לשמאל) ואם לא עשה כן ראוי [לו] שלא התפלל (נ) [פ"י לימין של הקביה דהוי שמאר שלו] (יומא פ"ה ל"ג) הומניא איכא בכבל כולא (דעמוניא) [עמוניא] (קידושין פ"ב ע')

המתרגם פסוק כצורתו הרי זה בראי והמוסף עליו הרי זה מחרף ומגדף [פ"י שבא לחסר תוספת תרגום שלו ועייש ברשיין] (סס פ"ב מ"ט)
המעון הזה לא וזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו גויים לירושלים ועד שיצאו (כתובות פ"ד כ"ז)

(הנושא) [שהנושא] אשה צריך שיבדוק באחיה

(כ) כן ח"ת בעירובין אך ברכות ח"ת בשמי הלשון . (ג) בכורות ח"ת עד ש"ע . (ד) בגמרא ח"ת משום שמי' אצרו עוקן עוקן טלוס לימין אח"כ לשמאל .

באחיה (ב"ב פ"ח ק"י)

הנותן פת לתינוק צריך (להודיעו) [להודיע] לאמו (שבת פ"ק י')

הנותן מתנה להבירו צריך להודיעו (סס) הנותן מתנה ואמר (הלוא איני חפץ) [הלא אי אפשי] בה כל המהויק בה

זכה בה (כריתות פ"ו כ"ד)

הנח להם לישראל אם אין נביאים הן בני נביאים [הן] (פסחים פ"ו ס"ו)

הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוננין ועל יהו מורין [פי] ואפי' במילי

דאורייתא כגון תוספת י"ב וע"ש בתוספות [י"ט פ"ב ל')

הנח דברי ואחוז דברי ר' חייא (ע"ז פ"ב ל"ו) הן הן החזורני לנערותי [פי] לתשמיש

(גיטין פ"ח ע')

הנהו סטראי נינהו (שבועות פ"ו מ"ב)

הני כיסאנאי מעלו לליבא (ומבטלו) [ומבטלי] מחשבתא [פי] ביסני קליות

מחשבת' פי דאנה [עירובין פ"ב כ"ט] הני ענני דצפרא לית בהו משישא

(תענית פ"ק ו' זרכות כ"ט)

(הני) [והני] דבי ריש גלותא (נתפסים) [נתפסן] על כולי עלמא (שבת

כ"ד כ"ד)

הני ברבי דשלהי מנייהו (הוי) [פירוש מנייהו מן השדרים] [זרכות פ"ק ו')

הני מאני דרבנן (דבלהו) [דבלו] מהוסיא דידהו (הוי) (סס)

הני כרעי [דמנקפן] [דמנקפי] מינייהו (סס)

הני נשי דמחוזא דאכלי ולא עברן (שבת פ"ב ל"ב)

הני בי תלתא [דשמתי] [דשמיתי] אתו בי תלתא אהרינא ושרו ליה [וע"ש

באשרי דאמר ובלכר שיהו חשובין כמותן] [מ"ק פ"ג ט"ז)

הני נשי דנגבי נגבי שריין למרייהו [פי] לסטין גונבות מתחת בעליהן] [כתובות

פ"ד כ"ה)

הני לבני מחוזא דבר מועט הוא (ביק

פ"י קי"ט)

הני מילי סברא אבל גמרא טרב אי עדיף כי היכא דלא (לפלוג לישניה)

[לפלוג לשני] [ע"ז פ"ק י"ט)

הני דבי בר ארשיב דכפתי ושקלי לאלתר [פי] כשנמסר להם חוב גובין

אותו חכף] [גיטין פ"ק י"ד)

הני שמעתתא דידי מרפסן אינרי [פי] מבקשות (ג) גנין כלומר קשות על

שומעיהן שאינן מבינים טעמן] [קדושין פ"ג ס"ג)

הני כנושאי זלוחאי (דעתו) [דאתו] לקמיה [פי] כנושאי מכבדי הבית זלוחאי

מרכיצי הבית] [חולין פ"ג ס')

הני מערב רב קא אתו דכתיב ונתן לך רחמים כל (מי שהוא מרחם) [המרחם]

על הבריות בידוע שהוא (מורע אברהם) [מורעו של אברהם אבינו] [י"ט ס"ד ל"ב)

(הני) [הנך] כולהו ברכתא נינהו (מ"ק פ"ק ט')

הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו (יומא פ"ק י"ט ח"ן בין המודר ל"ה)

הני לדידי דאנינא דעתאי כקוטרא ובית הכסא דמו [לי] פירוש כקוטרא עשן

ורוח רע של בית הכסא שהוא למעלה מהקרקע (ב"ב פ"ב כ"ג)

הני תרי מקרי דרדקי חד גרים ולא דייק וחד דייק ולא גרים מותבינן ההוא

דגרים ולא דייק שבשתא ממילא נפקא רב דימי מנהרדעה אפר מותבינן דדייק

ולא גרים שבשתא כיון דעל על (סס פ"ב כ"ה)

הני תרי נשו דיתבן בפרשת דרכים הרא בהאי ניסא דשבילא וזרא (בהאי

[באידיך] ניסא [דשבילא] ומכוונן אפייהו להדרי ודאי בכשפים (עסקי) [עסקין]

(ע"פ קי"ח)

הני תלת מילי (יהיבי) [יהיב] ארבונא לנהורא מן דסריק רישיה יבש ומן

דשתי טיף טיף ומן רסיים מסני (אדמתונא כרעיה) [אדמייתניה כרעא] [פי] ארבונא

עירון

עיוון לנהורא לראות, טיף טיף יין
המטפסף מן החבית, דסיים מסאני
ארמתונא כרעיה שנועל רגליו בעידן להים
מן הרחיצה] (טס)

הני מילי היכא דלא גייסי (אהרדי)
[בהרדי] אבל הני קא חוונא להו
דגייסי (אהרדי) [בהרדי] [כתובות פ"ב כ"ח]
הני תלת מילי בעאי קמי שמיא תרתי
יהבו לי וחד לא יהבו לי חכמתא
דרב הונא ועתריה דרב חסדא יהבו לי(ס).
ענותותיה דרבה [בר רב הונא] לא יהבו לי
(מ"ק פ"ג כ"ח)

הני צניתא דבבל איתנהו מאדם הראשון
ועד השתא (ע) [ברכות פ"ג ל"א סוטה
פ"ט מ"ו]

הני מדורי דבבל מהדרי מיא לעין (עינים)
[עינים] [ששם כ"ג טובל ב"ב]
(ברכות פ"ו מ"ד)

הני שב שמעתתא דאיתאמר בצפרא
בשבתא קמי' דרב חסדא בסורא בהדי
פניא בשבתא קמיה דרבא בפומבדיתא
מאן (אמרינה) [אמרינהו] לאו אליהו
(אמרינה) [אמרינהו] [פ"י שנאמרו ביום א'
(עירובין פ"ד מ"ג)]

הני בבליא טפשיא דאכלי נהמא בנהמא
[פ"י אוכלים פת עם דייסא] (י"ט ט"ז)
הניח מעותיו על קרן הצבי (כתובות כ"י
ק"ו נדרים פ"ד ל"ג)

הניחו לו שפיתו מצויה לעוברי דרכים
(חלק ק"ג)

הנכנס לבית הנכנס [להתפלל] מותר
לעשותו קפנרריא שנאי ובבא עם
הארץ לפני ד' וכו' (ברכות פ"ט ס"ב)

הנכנס לבקר את החולה אומר שבת היא
מלועוק ורפואה קרובה דבא
(שבת פ"ק י"ב)

הנכנס לבקר את החולה רא ישב [לא]
ע"ג המיטה ולא ע"ג כסא (ולא ע"ג
שרפרף) אלא מתעטף ויושב לפניו (ג)
מפני שהשכינה למעלה מראשותיו (ה)

(של חולה) (סס וגדרים מ')
הנכנס יכנס והיוצא אל יצא (שבת פ"ק י"ז)
הנפטר מן המת לא יאמר לו לך שלום
אלא לך בשלום (מ"ק כ"ט ברכות
ספ"ט ס"ד)

הנפטר מן החי לא יאמר לו לך שלום
אלא לך לשרום (סס וסס)

הנצרך לנקבו אל יתפלל ואם התפלל
תשלתו תועבה (ברכות פ"ג כ"ג)
הנצרך לנקבו ואוכל דומה [לתנור]
שהסיקוהו על גב אפרו וזוהי
תחיכת רווח זוהמא (שבת פ"ח פ"ב)

הם (כי לא) [שלא] לחזקו בשם [די]
שלא דמרו אביו (סנהדרין פ"ז ס"ד)
הסומר לועו של ישראל כאילו סומר
לועו של שכינה (סס ג"ח)

הסכת ושמע [ישראל] הם ואח"כ כתת
(ברכות פ"ט ס"ג)

העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן
הייב והם שהבלו באחרים פטורים
(מתניתין ב"ק פ"ח פ"ו)

העבודה אם הטית ימין ושמאל אני
שמעתי ואין לי לפרש אתה
דורש ומסכים [לשומעיה] [לשומעיה] [זכמים
פ"ק י"ג]

העובר לפני התיבה צריך לסרב ואם
אינו מסרב דומה לתבשיל שאין
בו מלה (ברכות פ"ה ל"ד)

העומד באמצע המטה כאילו עומד
בפריסה של אשה (שבת פכ"ב)

העבודה המסורה לבני אהרן כל כהן
שאינו מורה בה אין לו חלק
בכהונה (בטרות פ"ד ל')

הנעלבין ואינן עולבין שומעין הרפתן
(ואינם) [ואין] משיבין עושין
מאהבה ושמהין ביסורין עליהן הכתוב
אומר ואוהביו כצאת השמש בנבורתו
(נ"טין פ"ד ל"ו)

הן הן הדברים הנקנין באמירה (מ"ק ס"ג י"ח)
הנוטל ידיו תחלה באחרונה הוא מוזהר
לברכה

(ס) כנמלא איתא כשני קת . (ע) כסוטה איתא מדלס הראשון לתנאו . (פ) כנדרים איתא ויוסב על
גבי קרקע . (ז) כנדרים איתא מפני שהשכינה נרויה למעלה ממיתתו של חולה .

לברכה (ברכיס פ"ו נ"ג)

[הרבה] [שהרבה] פעמים לקה עקיבא
ע"י שהייתי קובל עליו לפני ר'

שמעון ב"ר זכיש שהוספתי בו אהבה
לקיים מה שנאמר אל תוכח רץ פן ישנאך
זכו (ערכין פ"ו ט"ז)

הצנועים מושכין את ידיהם והגרננים
הולקים מאי הולקים חוטפים
[פ"י ענ הלוק לזם הפנים] [קדושין
פ"ב נ"ג]

היקפתנו תשובות הבילות שאין בהן
ממש [פ"י כך אמר ר' אלעזר

בר' שמוען ב"י לרבינו הקדוש כשהיו
שניהם קטנים וזומרים לפני רבם] [ב"מ
פ"ז פ"ד]

הרוצה שלא תשרה היה רעה בצל
[קברו] [קבר] נועץ קנה בארבע

שעות ביום ויראה להיכן צילו נוטה
משפיע ועולה משפיע ויורד [פ"י שלא

תשרה היה רעה בעין מצבה היו מציבין
על הקבר וצוברין בו עפר ומשפע לכאן

והירא שלא תבא היה רעה להסתופף
בצל הקבר מפני חום השמש ותרית את

המת ותחטטנו] [עירובין פ"ד נ"ג]
העוסקין ברוו של עולם אל ישתכרו [פ"י

הסנהדרין כשהיו עוסקין בריני
נפשות לא היו שותין יין] [סנהד' פ"ה נ"ב]

העושה מלאכה בע"ש ועי"ט מן המנחה
ולמעלה אינו רואה סימן ברכה

לעולם [פ"י מלאכה בשחר] [פסחים פ"ד נ']
הקורא לחבירו עבד יהא בנידוי מטור

סוסן את הארבעים רשע יורד עמו
לחיו [פ"י רשע יורד זכו דזו אין ביד

נוקקן אבל הוא מותר לשנאתו אף למעט
פרנסתו ולירד לאומנתו] [קדושין פ"ק כ"ח]

העושה מלאכה [זכו] [במ"ש זכמי"ט
ובמוצאי יח"כ ובכל מקום שיש

שם נגוד עבירה לאתווי תענית צבור
אינו רואה סימן ברכה לעולם [פסחים
פ"ד כ']

הרבה קולות בראתי בעבים [לכל] [וכל]
קול וקול בראתי לו שביל בפני

עצמו כדי שלא יהו שתי קולות ויצאות
(בשביל) [משביל] א' שאילמלי שתי

קולות ויצאות משביל א' [מהריבות]
[מהריבין] העולם בין קול לקול לא נתחלף

לי בין איוב לאיוב נתחלף לי [ב"ב פ"ק ט"ו]
הרבה נימין בראתי באדם כל נימא ונימא

בראתי לה נומא בפני עצמה שלא
יהו שתיים יונקות מנומא א' שאילמלי

שתיים יונקות מנומא א' מהשיבות
מאור עיניו של אדם בין נומא לנומא

לא נתחלף לי בין איוב לאיוב נתחלף לי
(סס וידע פ"ו כ"ב)

הרבה טפין בראתי בעבים כל טיפה
וטיפה בראתי לה רפוס בפני עצמה

כדי שלא יהיו [יהו] שתי טפין ויצאות
מרפוס א' שאילמלי שתי טפין [יוצאין]

[יוצאות] מרפוס א' מששטשות את
האריץ ואינה מוציאה פירות בין טיפה

לטיפה לא נתחלף לי בין איוב לאיוב
נתחלף לי [ב"ב פ"ק ט"ז]

העיד ר' ישמעאל בן סתריאל מערקת
לבינה לפני ר' במקומינו [שמשיטין]

[מפשיטין] את התה ומלבישין את
[ההיה] [החי] [פ"י הטקשה ללדת ותטה

מפשיטין עורה להלביש ולדה] [בכורות
פ"ט כ"ז]

הפוך בנבילתה ולא תיפוך במילי [פ"י
המתעסק בדבר אפי' לשפוט נבלות

ולא תשב בטל] [ע"פ קי"ג]
הפוכה סרוס והפוכה מילה [פ"י דברים

האמורים בה הפוכים] [טבת פ"ד
ק"ח]

הפוכי בעיסקא טב מינך [פ"י טוב עסק
סחורה מעסק קרקעות] [יבמות

פ"ו ס"ג]
הפוכי [סרתא] [מטרתא] למה די [פ"י

שתי משאות שוות מה יועיל
להחליף זו לזו על שכמו] [כתו פ"ג ק"י]

[הפכוח] [אסכווה] לכורסיה כבי חרי
עבדת לי, הפכוח לכורסייה

ותרצוה ואפי' הכי לא איפרק מחולשא
[פ"י הפכוח לכורסייה לשון קללה הפכו
ככא

כסא עקיו כבי תרי בתמיה, הפכוה
 לכורסייה ותרוצה הפכו כסאו וקפוח כדי
 שתתקיים הקללה ואפ"י הכי לא ניצול
 מחולי רבו בר רב הונא [ניטין פ"ד ל"ה]
 הפלגתה אי אפשר לעשות כן [פירוש
 הפלגת דבריוך ממדת כל אדם
 שאי אפשר שלא יפול] [זכחיס פ"ב י"ט]
 הקירא פסוק [על] [של] שיר השירים
 ועושה אותו כמין זמר והקורא
 פסוק בבית המשתאות בלא זמנו מביא
 רעה לעולם מפני שהתורה הוגרת שק
 ועומדת לפני הקב"ה ואומר לפניו רבש"ע
 עשאוני בניך ככנור שמנגנים בו [גוים]
 [לצאים] [חלק ק"ח]

הראני פרסיים א"ל דומים להיילות [של]
 בית דוד, הראני חברין דומין
 למלאכי הבלה, הראני שמעאלים דומים
 לשעירים של בית הבסא, הראני תלמידיו
 חכמים שבבבל דומין למלאכי השרת
 [קדושין פ"ד ע"ב]

הרבה עשו כן ולא הועילו, [כך נאמר
 לקמחית שזכתה לראות בניה
 כהנים גדולים] [יומא פ"ה מ"ז]
 הרבה למדתי מרבתי ומחברתי יותר
 מרבתי ומתלמידיו יותר מכולן
 [תענית פ"ק י']

הרבה טענות היו לו לנחש לטעון ולא
 טען ומפני מה לא טען לו הקב"ה
 לפי שלא טען הוא [סנהדרין פ"ק כ"ט]
 הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני
 [להריצן] [להרצותן] [סס פ"ז]
 הרבה [עבדים] [בנים] היו לו לכנען
 [שהיו ראויים] [שראוין] לסמוך
 כטבי עבדו של ר"ג אלא שהוכת אביהם
 גרמה להן [יומא פ"ח פ"ז]

הרגיל בעדשים א' לשלשים יום מונע
 אסכרה מתוך ביתו אבל כל יומא
 לא מ"ט משום דקשה לריח הפה [כרכות
 פ"ג מ']

הרגיל בהרדל א' לשלשים יום מונע
 חלאים מתוך ביתו אבל כל יומא

לא מ"ט דקשה לחלשא דלבא [סס]
 הרגיל בדגים קטנים אינו בא לירי חולי
 מעיים ולא עוד אלא שדגים קטנים
 מפרין ומרבין ומברין כל גופו של אדם
 [סס]
 הרגיל בקצה אינו בא לירי כאב [לעולם]
 [לב] [סס]

הרגיל בנר הויין לו בנים ת"ח [סבס פ"ב כ"ג]
 הרהורי עברה [קשים] [קשן] מעבירה
 וסימך ריהא דבשרא [פ"י רש"י]
 קשה כגוף הרהור מהוונ יותר מהוונ
 עצמו, וכשעובר הייב על ההרהור ועל
 העבירה כך י"מ [יומא פ"ג כ"ט]
 הרואה [את] ריש לקיש בבית המדרש
 כאילו [רואה] עוקר הרים ופוחנן
 זה בזה [כמהדרין פ"ג כ"ד]

הרואה הספר בחלמו חסו עליו מן
 השמים ופראוהו הימ בכתבא
 [צ"ק פ"ה ג"ה]

הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד
 במחיצתן [סכחיס סס"ג ז']
 הרוצה ליהנות ינהא כאלישע ושלא
 ליהנות אל ינהא כשמואל הרמתי
 [כרכות פ"ק י']

הרוצה לעשות כל בניו זכרים יבעוד
 וישנה [מדה סס"ג ל"ח]

הרוצה שיתעשר יעסוק בבהמה דקה
 [חולין פ"ד פ"ב]

הרוצה שיתעשר ידבק בורע של אהרן
 [סכחיס פ"ג מ"ט]

הרוצה לידע שעורו של ר' נחמיה יניח
 חמה בראש הכרמל וירד ויטבול
 בים ויעלה [פ"י לידע שיעור בין השמשות]
 [סבס פ"ב ל"ה]

הרוצה לראות בארה של מרים יעלה
 לראש הכרמל ויצפה ויראה כמין

כברה בים וזו היא בארה של מרים [סס]
 הרוצה שלא תשרה חיה רעה בצל
 [קבר] [קברו] נועץ קנה בארבע

רוחתיו [ק] [עירובין פ"ד מ"ג]

הרוצה לידע כמה עומקו של גיא מביא
 טפופרת

[ק] נגמרא ליתא טען קנה בד' שעות ביום ויראה לסיכן לינו טעם משפיע ועולה משפיע ויור ד.

שפזרת ומביט בה וירע כמה עומקו של
גיא (ס)]
הרוצה לירע כמה גובהו [שך דקל] מורד
קומתו וצלו [וכו'] (ס)]
הרחק מן הכעור ומן הדומה לו (חולין
פ"ג מ"ד)]
הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים
[שלמה] יפנה ויטול ידיו ויניח
תפילין ויקרא ק"ש [ויתפלל] וזהו מלכות
שמים שלמה (ברכות פ"ג ט"ו)]
הרוצה שיערן את אשתו ילבישנה בלי
פשתן (כתובות פ"ה ג"ט)]
הרוצה שילבין [את] בתו יאכילנה
אפרוחין [ויאכילנה] [וישקנה] חלב
סמוך לפירקה (ס)]
הרוצה שיתחכם יעסוק בדיני ממנות
שאין לך מקצוע בתורה יותר
מהן (גדול והוא) [שהן] כמעיון נובע
(ברכות פ"ט סיג ז"ב פ"י קע"ה)]
הרוצה שיבריא (ר) הותך כוית בשר
מבית השחיטה (של בהמה)
ומדכו יפה [יפה] ומריחו יפה [יפה]
וממתין לה עד שתצא נפשה (חולין פ"ג
ל"ג ופי"ט קכ"ה)]
הרוצה לטעום טעם תאנה יפנה למורחה
שנאמר וממגד תבואות שמש
(יומא פ"ח פ"ג)]
הרוצה שיתעצמו עיניו של מת נוסף [לו]
יין [בחוטמו ונתן שמן בין ריסי
עיניו ואוחז בשני גודלי (אצבעותיו)
[רגליו] והן מתעצמין מאליהן (שבת פכ"ג
קנ"א)]
הרוצה שלא לבא לידי חולי מעים היא
רגיל בטבול קיץ וחורף . סעודתך
שהנאתך ממנה משוך ירך הימנה ואל
תשהא [נקבך] [עצמך] בשעה שאתה
צריך לנקבך (לפנות) (גיטין פ"ז ע"ג)
הרוצה לנסך יין עד גבי המזבח ימלא
גרוגן של תיח יין שנא' אליכם

אישים אקרא (יומא פ"ד ע"א)
הרי שהיה אביו עובר על דית לא יאמר
לו אבא עברת על דית אלא אומר
לו [וכו'] אבא מקרא כתוב בתורה כך
הוא (סנהדרין פ"ט פ"א קידושין פ"ק ל"א)
הרי שולחן והרי בשוד והרי סבין ואין
לנו (מה) לאכול [פי' הרי משנה
שניה לנו ואין אנו יודעין לפרשה] (קידושין
פ"ג מ"ו)]
הרי כמה (ימים) [שנים] גדל זה בינינו
ולא שמע [הלכת] זו ממני (כריתות
פ"ז כ"ז)]

הרים וגבעות בקשו עלי רחמים א"ל עד
שאנו מבקשים רחמים עליך, נבקש
על עצמנו , שנאמר (ש) כי בעשן נמלחו
והארץ כבגד חבלה (ע"ז פ"ק ע"ז)
הריני מוטל לפניכם כאבן שאין לה
הופכין (ס"ט פ"ק ח' סנהד' פ"ק י"ד)
הריני כבן עזאי בשוקי טבריא (עירובין
פ"ג כ"ט קידושין פ"ק ט)
הריני (בערת) [בפרת] ר' היא ובני
שבתחילה כשנשתכחה תורה
מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה תורה
ונשתכחה עלו ר' היא ובניו ויסדה
(סוכה פ"ק כ')

הריני נזיר ביום שבן דוד בא מותר
לשתות יין בשבתות ובימים טובים
אסור לשתות יין כל ימי החול (עירובין
פ"ג מ"ג)

הרגי נזיר אם לא אגלה משפחות יהיה
נזיר ולא יגלה משפחות [פי' פסולין
של משפחות] (קידושין פ"ד ע"א)
השוחה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין
שבתורה (יבמות פ"ז פ"ד)

השומע הזכרת השם מפי חברו צריך
לנדומו ואם לא נדחו הוא עצמו
יהא בנדוי (מדרס פ"ק ז')

השוחה כוסו בבת אהת הרי זה נגרנן
שתיים דרך ארץ ג' מגסי הרוח
(ו"ט)

(ר) ננמ' הרואה לאכול מנחמה קודם שחלא נספס חותך וכו'. (ש) בנמ' שחלא' כי סכרס ימוטו
והנכנות תמוטנה אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שחלו מנקאים עליך נקש על עממיו
שחלא' כי כששן נמלחו וכו'.

(י"ט פ"ג כ"ה פסחים ס"ז פ"ז)

דשח שוחת חולין עובר בעשה (יומא)

פ"ק י"ט

דשכס ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף

מפני הצנה (ביק ל"ב בינו ק"ז

ע"ס ק"ב)

דשתא אתו יומי דאזיבו וקמיני (עירובין

פ"ז ס"ה)

דשתא מסרהיבנא דבמילתא דמצוה קא

מרחנא כי הדרנא אתינא עיילנא

לגבך (חולין פ"ק ז')

דשתא קאי מר השתא קאי מר (עירובין

פ"ה נ"ד)

דשתא ודאי נפל בידא (חולין פ"ח ק"ה)

דשתא ברי טמאים אתון דכתיב טומאתה

בשוליה (יומא פ"ה ל"ז)

דשתא לפני מלך ב"י אין עושין בן לפני

ממיה הקביה לא כל שכן (כ"ד

זולין ע"ה)

דשתא (צריכא) [צריבנא] דמיפק אדעתך

[פ"י לפייסין] (יומא פ"ח פ"ז)

דשתא היקפתנו תשובות חבילות שאין

בהם ממש (ב"מ פ"ז ס"ד)

דשתא דאמרת סימנא מילתא היא יהא

איניש רגיל למיכל(ת) בדיש שתא

קרא רוביא כרתי תמרי וסילקא (ברכות

פ"ק ו' סוריות פ"ק י"ב)

דשתא כי נח נפשיה דרב הונא (אתרסי)

[איתריסת] [דקבליה] [לקבל] [פ"י

ולא היית חוזר בך] (ביב פ"ח ק"א)

דשמן בנימין תלת מאה ושיתין וארבע

[הוי תלת מאה שיתין וארבעה]

יומי אית ליה רשותא לאססוני ביומי

דכפורי לית ליה רשותא (יומא פ"ק כ')

דתוריה הסה עד ממונשל ישראל(כס ל"ט)

דהרורה הסה על ממונו הבזוי (ה) (נעמי

פ"ב מ"ה)

דתם גברי דפרמוסקא הוו קיימי דאי

דמא קלא [הוו אתון] ומצלין ליה [פ"י

דפרמוסקא דשלשון] (ב"מ פ"ז ל"ד)

דתנאה לפניו במצות. עשה לפניו סוכה

נאה ולולב נאה אתרוג נאה שופר
נאה ציצית נאה ספר תורה נאה
וכתוב בו לשמו בדיו נאה וקולמוס נאה
בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין (שבת
פ"ט קל"ג)

תם אות ההא

דשמונות אות ההא

השכס ושנה פרקו אין זה רוק תפל [פ"י

הדבור משביר כח הרוק] (גדה

פ"ט ס"ג)

האי מאן דרמי חוטא דביתנא בגלימיה

דעמרא ונתקיה ולא ידע אי נתיק אי

לא נתיק שפיר דמי (גדה פ"ט ס"ב)

(הזה) [הויא] ההיא רביתא דהוה קא

מסקא ריפתא לעניא (בחצפא)

[בחצבא] אנלאי מילתא שפיה דובשא

ואוקמה על איגרא שורא אתו זיבורי

דאכלוה (תלק ק"ט)

הדר (הוייה) [הויא] לרי אלעזר בישות

א"ל שמעת מילי מבר נפחא ולא

אמרת לי משמיה [פ"י] החזיר את פניו

ונסתכל ברי [אלעזר] בפנים

[וועמות] (מוסב פ"ה ה')

הם הביאו בריה שלא בראתי (בעולם)

[בעולמי אף] אני אביא עליהם בריה

שלא בראתי בעולמין [פ"י] אנשי וועד מוונגי

כלאים היו אף אני מביא וכו' היינו ערוד

שבא מנחש וצב] (חולין פ"ט קכ"ז)

הלכות הקדש תרומות ומעשרות הן הן

גופי תורה ונמסרו לעמי הארץ

[פ"י] ונמסרו לעמי הארץ שלא מסרו ב"ד

לימנות שומריין עליהן והאמינה תורה כל

אדם עליהם וכו' ע"ש רש"י [שבת פ"ב ל"ב]

הסבובז אל יבזבו יותר מחומש [פירוש

המבזבו לעניים, מחומש בכספז

שלא יצטרך לבריות] (כתובות פ"ד ל')

האי מילתא דאמור רבנן אפי' ביעתא

בכותחא לא לישרו איניש במקום

רביה [י"א] [לא] משום דמתוי כאפקידותא

אלא משום דלא מסתייעא מילתא למימרא

(כתובות)

(ה) בסוריו אית' יסא רגיל למחוי ובכריתות אית' יסא רגיל איניש לניכל. (ה) כמס' אית' דר"י ר'אין.

בקשת ירבעם בתחלתו אפי' לעבוד
 ע"ז] (סס ק"ב)
 ואנא סגברא דלית ליה בעינא (תענית
 פ"ג כ"ה)

ואנא שילא בר אבינא בוכנא דפרולא
 דמחבר אסיתא דנחשא (ניד"פ"ס ל"ו)
 והאי תנא כל (הני) [הני] שביש תני
 ואזיל (שבועות פ"ה ל"ח)

ואני ואתה ובן ישי נטייל בנן עדן
 (חלק ק"ב)

והאי דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי
 בשרא דתורא [פי' רשיי דלא אכלי
 בשרא וכו' דלא דקרקתי טעמו של דבר]
 (צ"ק פ"ו ע"א)

ואנא [נמי] תלמיד הבר דמר הוה
 (עירובין פ"ז ס"ג)

והא אנן הדיוסוי אנן א"כ [אנן] שליותיהו
 קעברין מידי דהוה אהודאות
 והלואות [פי' שאין מומחין אלא סמוכין
 ואין סמיכה הויך לארין] (גיטין פ"ט פ"ח)
 והאידינא (דקויבינן) [רקמובנינן] לפרסאי
 [וכו'] (דקא טנאו עלן) [דמגנו
 עילון] (ע"ז פ"ק ט"ז)

וההוא גברא (של) [על] פלטר סמיך
 (מנחות פ"ב ק"ד)

וההוא נברא לאו בר ישראל הוא (ע"ז
 ספ"ה ע"ז)

והיו חיך תלואים לך טנגד זה הלוקה
 תבואה משנה לשנה ופחדת לילה
 ויומם זה הלוקה תבואה מע"ש לע"ש ולא
 תאמין בחיך זה הסומך על הפלטר (מנחות
 פ"ב ק"ג)

והזחרו ברבינו אחאי שמאיר עיני גולה
 הוא [פי' הוהרו לנהוג בו כבוד]
 (חולין פ"ג כ"ט)

ווי אבדה נפש (בילה ע"ז תענית כ"ז)
 ווי לה (להרא) [לחרא] דאזלא ולא
 אתיא ומאי היא [כו'] ינקותא (שבת
 סכ"ג קג"ב)

ודאשתמש בתנא הלף [כו'] זה המשמש

(כתובות פ"ה ס')

חבא לקבל דברי חבירות אם ראינוהו
 שנוהג בציניעא בתוך ביתו מקבלין
 אותו [וכו'] ואם לאו מלמדים אותו ואחי"ב
 סקבלים אותו (צכורות ל')

הוי אתי אליהו מפיך מינן צוורני צוורני
 [פי' צוורני קולרין והבורות] (קידושין
 פ"ד ע"ב)

הולך הולך אחר הפגום (סס פ"ג ס"ז)
 הוחזקה נידה בשביעותיה בעלה לוקה
 עליה משום נידה (סס פ"ד פ')
 הנוטל שכר לדון דיניו בטלים להעיד
 (עדותו בטלה) [עדותו בטלין]
 להוות ולקדש מימיו מי שערר ואפרו אפר
 מקלה (משנה דצכורות דף כ"ט)

הני תלת מילי שוינהו רבנן בהלכתא בלא
 טעמא מנה לי בידך תנהו לפלוני
 במעמד שלשתן קנה, הבותב נכסיו
 לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא,
 המשיא אשה לבנו גדול בכית קנה (ב) [פי'
 בלא טעמא קבלום הרבה למשה מסיני,
 קנה ואינן יכולין לחזור, אפטרופא פי'
 ולא קנתה במתנה דמסתמא עשאה נושאת
 ונותנת לבר, קנאו פי' נעשה ביתו הואיל
 ודר בהוכו בשעת חתונתו] (גיטין פ"ק
 י"ד צ"ב קנ"ד)

הם השבטות את ההא.

אות היוו.

ואגב אורחיה קמ"ל דשתי סעודות הויין
 י"ח גורגרות (עירובין פ"ז פ')

ואי בעי מיניה כל הללי (דערמא) [עלמא]
 הוה אמר ליה [פי' דברים הנעשים
 בכר חלל העולם] (שבת פ"ח ע"ז)

ואבלי מינייהו וקירי (מביעתא) [מבינתא]
 דרישייהו עד טופרא דכרעייהו
 [פי' וקירי שדים] (ע"ז פ"ב ל"ח)

ואלא מאן (אכלי) [אביל] להו חילק
 ובידק אכלי להו (חלק ל"ח)

ואף אחיה השיכוני טעה וחתם [פי' על

במי ששונה הלכות כתרה של תורה
 (מנילה פ"ד כ"ח)
 וזו לדין כד יקום דין (ע"ז פ"ק י"א)
 וזו ליה לאילפא דאולא בלא טכסא [פ"י]
 על קטועא בר שלום אמרה ההיא
 (אמנותא) [משריותא] כשהולוכוהו לדין
 והיה ערל וחתך ערלתו בשיניו] (סס י')
 וזו לן דמיתנן וזו לן דמיתנן (ברכות
 פ"ה ל"א)
 וזו דאפקיה ההוא גברא מביתיה [פ"י שד
 של עניות] (חולין פ"ה ק"ה)
 וזו (דאפקיה) [אפקיה] ר' מאיר (ההוא)
 [לההוא] גברא מביתיה [פ"י שטן]
 קאמר הבי] (גיטין פ"ה כ"ב)
 וזו לאולא וזו להבילא [פ"י אוי להוכך וי
 למשוין] (מ"ק פ"ג כ"ח)
 וזו חסרא ארעה דישראל גברא רבא
 (מנילה פ"ד כ"ח)
 וזו לבון חיבייא דאמרתו מיתו חיין דחיין
 מיתו דמיתו חיין (חלק ל"א)
 וזו לבון חיבייא (דאמרתו) [דאמרתון]
 מיתו לא חיין דלא הוו חיי דהוה חיי
 לא כ"ש (סס)
 וחד מינייהו עדיף כתרי מינן (מנחות מ"ב
 כתובות ע"ה)
 וחד מינן (דסליק) [כי סליק] להתם עדיף
 כתרי מינייהו דהא ר' ירמיה (בי)
 [דכי] הוה הבא לא הוה ידע מאי קאמרי
 רבנן כי סליק להתם קרו לן בבלאי
 טפשאי (סס)
 וזו דשלום קטועא היא [פירוש מוכרתת
 ונכתבת בתרי] (קידושין פ"ג ס"ו)
 וזו דכתיב אאופתא קאמר [פירוש וזו של
 בקעת עין שאינה נפרת וחשובה
 לבלום] (חולין פ"ק ט"ז)
 וזו אאופתא כתבי לך [פירוש בקעת של
 עין דכתיבית] (זבחים פ"ב י"ט)
 ויש דוגמתן בעה"ז איל איכא ר' חייא ובניו
 (ב"מ פ"ז פ"ה)
 וכולן נסקרין (בסקירא) [בסקירא] אחת
 (ל"ה פ"ק י"א)

וכי אתה הגון ללמוד תורה מרבי (יבנות
 פ"ב ק"ה)
 וכולן מונות ותולות בבעריהן (כתובות
 פ"ז ע"ה)
 וכי אומרים לו לאדם עמוד וחמא בשביל
 שתובה (קידושין פ"ב י"ה)
 וכי משה איה הגון ללמוד תורה מפי
 הגבורה (יבמות פ"ב ק"ה)
 וכי משה אתה (סס)
 וכי רבך אלקים הוא (סס)
 וכי דילמוד אני לך השל גורלות (סנהדרין
 פ"ק י"א)
 וכל אלוה מלמותא בלא תנא היא (הלק ל"ט)
 וכל נחותי ימא אמרה כרב הגוא בריוה
 דרב יהושע [פ"י לקבוע וסת לאשה]
 (יורה ספ"ד ל"ט)
 וכרכיש (פה) [ליה] כרישיה בי מרשיא
 (סס מ"ב ז"ב קמ"ג)
 ומאי אהנת לי התם ר' קרו לי הכא ר'
 קרו לי (ב"מ פ"י ס"ד)
 ומאי אעביד הרמנא דמלכא הוא [פירוש
 גורת המלך היא] (סס פ"ד)
 ומה כסא של זרש רגלים אינו יכול
 לעמוד לפניך בשעת כעסך כסא של
 רגל א' (לא כיש) [עאכויב] (ברכות פ"ה ל"ב)
 ומה יום מיומים [ובי] ומה גבר (בנוברין)
 [מנוברין] [פ"י] כך אמר מורגוסרופוס
 הרשע לר' עקיבא על שאלת השבת
 והשיבו ומה גבר בנוברין] (סנה"ד פ"ז ס"ה)
 ומי בעיתו מנאי טעמא (ג) ולא אמרי לבו
 (סס פ"ק י')
 ומי איכא ירושלים למעלה אין דכתיב
 ירושלים הבנויה כעיר שהוברת לה
 יחדיו (תענית פ"ק ה')
 ומי אמר לן מר טעמא ולא קבלינן מיניה
 (סוכה פ"ק י')
 ומירי דקדו בה אינשי הוה [קסידיה]
 קסידא [מידין] דלא קסדי [בה]
 אינשי לא (הוה) [הוי קסידיה] קסידא
 (כתובות פ"ז ע"ב)
 (ומנמרא) [ומעטרא] ליה כי סאסא
 לשבילא

(ג) הכי איתא בסוכה י"ד לך בסנהדרין איתא מי בעיתו מנאי מילתא .

אות הווי .

זבוי לא (מזבינא) [מזבינא] (ליה)
 [לה] דארעא קמיתא היא ולא
 מסמנא מילתא אי בעי במתנה נשקליה
 (קדושין פ"ג כ"ט)

זבוב מצא ולא הקפיד נימא מצא והקפיד
 [פ"י בפלגש בגבעה זבוב (בבוס)
 [בקערה] נימא באותו מקום] [גיטין
 פ"ק ו']

זבין ורא איצטריכא ליה זוני הדר זבוי
 (כתובות פ"ח ל"ז)

זבין ולא תיוול הימ ביסתרקי אבל גלימא
 לא (מתרמו) [מתרמיא] ליה [פ"י
 מכור כל תשמישך ותשתמש בדמים]
 (יבמות פ"ז ס"ג)

זבינא לך זיגא דמטו לך עד (ארעא)
 [כ"ד ע"ד] [פ"י זיגא קוטא בלע"ז]
 (עירובין פ"י ק')

זבן זבין תגרא איקרי (ז"נ פ"ג נ"י
 מנחות ע"ז ז"ב פ"ה ז')

זבן המרא [בי] מטא לאשקוי מיא פשר
 זבן ומלא דוסקנתא [פ"י פשר נמס
 המכשפות שכל המכשפות נבדקים במים
 היים גמלא פ"י גשר דוסקנתא דף של
 מין עין] [כטהדדן פ"ז ס"ז]

זבגית קנית [וכו'] זבין אביד (ז"נ פ"ד כ"ח)
 [זוגותא] [זנתא] אוכמתא [בטעתא] [בי
 בטניתא] [דמשתייא] [דמשחכחא]
 ביני עצרי ולא מציא פסיא קניא [פירוש
 תרנגולת שחורה בעלת כרס ומתגדלת
 בין הגנות ואינה יכולה לרלג קנה] (סס
 פ"ז פ"ו)

זה מעלה ארוכה זה אגנו מעלה ארוכה
 (ב"ק ל"ח תענית כ"ג)

זה הרן דין אמת לאמתיה זה (חלק ק"ח)
 זה הרודה את יצרו (סס)
 זה בא בפרוזבוליו זה בא בפרוזבוטי (מגיל
 פ"ק ט"ז)

זה ההורג כינה בפניו חבירו ונמאם בה
 ושמואל אמר זה הרק בפני חבירו
 ונמאם (ביה) (תניגה פ"ק ט')

לשבילתא (סוטה פ"ק ט')

ומשום דתני לה אהבה ברי' דרי זורא כיפי
 תלי (ליה) [לה] [פ"י ביפי נומים]
 (עירובין פ"ז ל"ג)

ופרע ליה בית השחיטה [פ"י עולא עשה
 כך בשביל שימות טהר ומהמת
 היראה] (מדרים כ"ג כ"ז)

ופרסאי חור רובא דעלמא (עירובין פ"ג כ"ט)
 וסימנך שולחן בצפון ומגורה בדרום
 האי מרבה (דירי) [דיריה] והאי
 מרבה דיריה (יומא ספיק כ"ח ז"ב קנ"ז)
 וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח
 ראשון ולברך ראשון ולמול מנה
 ופה ראשון (מ"ק כ"ד הוריות פ"ג)

ורבותינו הבקאים בדבר הלכה משום
 רבינו אמרו (גיטין פ"ט פ"ז)

ותקילא לי כי כולי תלמודאי [פ"י שקולה
 עלי ככל תלמודי] (ברכות פ"ג כ"ד)

תם אות הווי

השממות אות הווי .

ולית נגר ולא בר נגר (דפרקניה)
 [דיפרקניה] (ע"ז פ"ד ז')

ועל דא אפקה לר' ירמיה מבי מדרשא
 [פ"י שהיה מבטל התלמודים בבטיות
 שאין בהם ממש] (ז"ב פ"ב כ"ג)

והולכו אלו בעלי מקרא על דרך אלו
 בעלי משני שיהו אלו בעלי תלמוד
 שכל שיהתן דברי תורה (עירובין פ"ה כ"ד)
 ולא אפיים כי היכי דליוול ולגמר אריותא
 בבבל (יומא פ"ח ל"ז)

ומהתם להכא לא הוה כהן למותבא ליה
 [כך השיב ר' ישמעאל לאותו
 שהביא לו בכורים ממקום רחוק] (כתובות
 פ"ג ק"ה)

וכי מסני שאנו מרמין נעשה מעשה
 [פ"י מרמין נראה בעינינו וכמרומין
 אנו כך ולא שמענו מרבותינו נעשה מעשה
 להוציא ממונו בידים] (גיטין פ"ד ל"ז)

וריקון לביתה (אזיל) [עייור] (סנה' פ"ק ז')

וכי אדם עושה מעותיו אנפרות [פ"י הפקר]?

תמו השממות אות הווי .

זה תקרא רבו בשמי [פירוש מהוא
אפיקוריתא] (חלק ק)
זה הוא שאומרים עליו דאדם גדול הוא
ובקי בכרבות (כרכות פי' ל"ח)
זו אינה צריכא לפנים [בני] (זו) צריכא
לפנים ולפני לפנים (ב"מ פ"ק ט"ז)
זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זו גודל
(מנחות פ"ק י"א כטובות ה')

זאת אומרת מצות במילות לעיל (נדסה ס"ח)
זאת ועוד אהרת (סנהד' פ"ב)
זו אפילו תינוקות של בית רבן יודעים
אותה (גיטין פ"ג כ"ט)

זוחמא דשמשא קשי משמשא [פ"י הום
של יום המעונן] (יומא פ"ג כ"ח)
זורא אייתו בהרייהו (תענית פ"ג כ"ה)

זוראי [קלילין] [קלילא] ואורחא רחיקתא
(כטובות פ"ז ס"ז)

זווי אנסוה דאמינא כמאן דקא מחו (ליה)
[לה] מאה עובלי בעוכלא [פ"י זווי
אנסוה למכור כמאן דקא מחו וכי' מכין
אותה מאה מכות ברצועה שבראשה ברזל
כמין משקרת קטנה ששמה עוכלא]
(סס פ"ד כ"ג)

זוזא לעלא לא שביח לחילתא שביח [פ"י
לעלא לקנות תבואה] (חגיגה פ"ק ה')

זוזוי דאינשי אינתו עבדי ליה ספסירותיה
[פ"י עם הזוזים יעשה כל הפצון] (ב"מ
פ"ה פ"ג)

זוטרי (אנית) [אייתו] בלא דעתייהו (חלק
כ"ג)

זוגות טפרכסות זו את זו ת"ח לא ביש
(שבת פ"ב ל"ו)

זוויקן לה כהלו [פ"י שפורו לה כחך
בשפור] (חולין פ"ח ק"ט)

זיל כתוב קניניו ובליסטרי באגרתך ופרשה
[פ"י קניניו צד חיות ובליסטרי מורה
בקשת לחיות באגרתך זו כתוב שיש
בה תיבות יפין ולשונו צה ועיין בערוך ערך
אדנדקא] (סס פ"ג ס')

זיל תהי ליה אקנקניה [פ"י ברזק אם ת"ח

[הוא] (שבת פ"ד ק"ח)
זיל (הרביה) [גרביה] [פ"י קח בנדו] (סס
פכ"ב קמ"ה)
זיל אכול (תמריה) [תמרי] ושדי קשייתא
בי רבא (ב"ב פ"ט ק"ה)
זיל אימא ליה לרבא מגלת אסתר בזווא
שטרא דמר בזווא (סס)
זיל האידנא ותא למחר הרב לא מוקי
אמורא עלויה מיזמא טבא לחבריה
משום שכרות (יו"ט פ"ק ד')

זיל לא (קא שבקיה לך) [שבקי לך]
דאפרקינג (גיטין פ"ד מ"ז)

זיל איטמר או נסיב בת מינג [פ"י לך
במקום שלא יכירוך ושא בת ישראל]
(יבמות פ"ד מ"ה)

זיל אטפי ליה כלככה דפירי (ע"פ ק"ד)
זיל אימא (ליה) [להן] למרייהו דליצניניהו
(ב"ק פ"ב כ"ג)

זיל צנעיה ואי לא ציית גרייה הוא סבר
גדייה [פ"י גרייה ברייש גודו משוך
אותו ברברי טעם גדייה בדליית פירוש
שמתיה] (נדסה ס"ד ל"ו)

זיל צנעניהו [פ"י אמור להם להסגר בבית
וזהו לשון נדוי לפ"ח (ד)] (קידושין כ"ה)

זיל בדוק מאי דיגינה (פסחים פ"ק ג')

זיל לקמיה ררב יוסף דהריף סביגיה (ה)
(יבמות פ"ט חולין פ"ד ע"ז)

זיל דבר (שליא וטליתא) [טלי וטליא]
ולטיילו התם (האי) [דאי] משכחי להו
מייתי להו (יבמות פ"ד ק"ד)

זיל אפיק ואי רא (אפיקנא) [מפיקנא] לך
רי יעקב [בר אידן] מאונך (סס פ"ו ס')

זיל להשיבותיה זיל לקדמותיה [פ"י ילך
למלאכתו שבהר דהיות מוכס] (במורות
פ"ד ל"א)

זיל שקול מיניה קיבורא דאהיני (פירוש
אשכול תמרים) [ב"ב פ"ק ה')

זיל פייסיה במאי דאיפייס ואי לא דאיננא
לך דינא כרב הונא אליבא דר' יוסי
(סס)

זיל

(ד) נראה דל"ל לת"ח כפרס"י. (ה) הכי איתא ביבמות חך בחולין איתא על רבא כרי דרב יוס
והלסן ג"כ משונה.

שמים [פיו לבו וקחו שני גויים בהורים
בני גיל א' וראו היכן הים מתיבש ונעשה
קרקע ולקחו סלעים חדשים והוציאו אש
עם ברזל אצייר הדיש שמוציאין בו מן
העצים ומן האבנים] [זכחוס פי"ד קמ"ו]
זיקא דחמת קא חזינא הנא עבדי ליה
מילתא ואתסי [חלק ק"א]

זיקא בעלמא הוא דשקלי מינד [ב"ק ל"ג]
זיקא דבתר מיטרא כמיטרא עיבא דבתר
מיטרא [מכשרא] [כמיטרא] שמשא
דבתר מטרי בתרי מטרי [תענית פ"ק ג']
זבה במקחך אשריך שוכות למשפחת
דורקמי [כתובות פ"ק ו']

זבאי אימיה דרב הונא בר סחורה דשני
ליה שמעתא ברינלא בשמעתי
[פ"י זבחה אמו של רב הונא דאשנייה
לרבא בשמעתי ותריץ לו בתוך הררשה
שלו כשמת שמועתו] [בכורות פ"ט ס']
זבה משמחו לא זבה [משמחו] [משמחהו]
[סנהדרין פ"ח ע']

זכו אחישנה לא זכו בעתה [חלק ז"ח]
זכו עם ענני שמיא לא זכו עני ורוכב על
החמור [סס]

זכור לתורתו ואל תזכור [למעשיו] [מעשיו]
[חגיגה פ"ב ט"ו]

זכור אני ברבן נמליאל אבי [אביך] שהיה
עומד ע"ג מעלה בהר הבית [וכו'] [שבת
פ"ו קט"ו]

זכר זה כר דכתיב ויכרה להם מירה גדולה
נקבה אין עמה כלום נקבה נקייה
באה עד דאמרה מזוני לא יהבי לה
דכתיב נקבה שברך עלי ואתנה [זכר
בגימט' ברכיה] [נקבה נויק] [מדה פ"ג ל"א]
זכר בא לעולם [ז] בא ככרו בירו [סס]
זכרותיה דירדנא ממערת סמיים [פירוש
עקרו של ירדן] [בכורו] [פ"ט כ"ה]
זכריה זכריה טובים שבהם אבדתיים נחא
לך דאבדינהו לכולהו [גיטין פ"ה
כ"ז חלק ז']

זלדקן קורטמן עברקת סכסן [פ"י מי
שוקנו דקה וחלושה תרע שחכס

וחרוף

זיל לעיין טב וקרשיה לירחא ושלה לי
סימנא דוד מלך ישראל חי וקים [כ"ה
פ"ב כ"ה]

זיל הלפיה ניהלה וכתוב אפנסקי דיין
עסק ביש [ב"ק פ"ו ל"ט]

זיל שפי ליה דהא קבילת עלך כל אונסא
דמתילוד [גיטין פ"ו ע"ג]

זיל שקלינהו מתותי [צינורא] [בצנורא]
דרשא ברוך פלן [ברכות פ"ג י"ח]

זיל אימא ליה ובשמתא יהא מאן דלא
אמר ליה [כתובות פ"ו ס"ט]

זיל לאו בעל דברים דירי את [ב"ב פ"ג ל']
זיר ברור אבילתך [סס פ"ט קניט]

זיל אהדר בך ואי לא מסיקנא לך רב
חיננא בר שלמי מאונך [סס פ"ח ק"א]

זיל אייתי כי מרים מגדלא שיער נשייא
אול אייתי ליה מרים מגדלא דרדקי
[חגיגה פ"ק ד']

זיל אסיק ואי לא [אסיקנא] [מסקינת] לך
ר' טבלא מאונך [חולין פ"ז ק"ב]

זילא ליה שכיחא לי פריצא לי [פ"י שפחה
כנענית לעבד עברו [ו]] [גיטין
פ"ק י"ג]

זילא בי מילתא דיתבא אחתאי בקובה
של זונות [פירוש כך אמרה ברוריה]
[ע"ז פ"א י"ח]

זילו אהרזו ואי לא מנבינא לבו דאפדניכו
[מינייכו] [ב"ק פ"ק י"ב]

זילו קיימו שטרייכו וחזו לדינא [כתובות
פ"ב י"ט]

זיל קוץ דייך והדר איקוץ דירי [פי אילן
ברשות הרבים] [ב"ב פ"ג ס"ג]

זילו הבו לה ואי לא מסיקנא ככו ר'
יוחנן מאונייכו [כתובות פ"ו כ"ד]

זילו [זבינו] [זבנו] שיעור חיותייכו עד
דעקריתו [דידייכו] [אשראי דידכו]
ואוליתו [כ"ב פ"ב כ"ב]

זילו ורברו תרי עולמי [גילרא] [גולאי]
וחזו היכא דססקא ימא שירמון ושקלי

ציבי חדתי ואסיקו נורא [ממננא] [מטרא]
חדתא ואסקיה [ניהלי] [ניהליה] לשם

(1) המחבר רמז לכתוב עברי אך הוא פטות כי פניו סס בעבד כנעני . (ז) בגמ' בא זכר לפולס .

יהבי ליה קולפא אמר לו דון דינא
 [פי' קולפא שבט] [ברכות פ"ט ג"ח]
 חבובא עליהן בהמתן של ישראל יותר
 משנותיהן [ע"ז כ"ב גיטין ל"ח]
 [חבובי הוי] [הוי] [פצותן] [מצוותה]
 עלי [בי] [בבי] מדרשא [עירובין
 ס'
 חבובין עלך שמעתתא דרב כולי האי א"ל
 אין [שבת פ"ק י']
 חבובין ישראל שלא הצריכן [הקב"ה]
 [הכתוב] [לשליח] [יומא פ"ה כ"ב]
 חבובין ישראל שסבבן הקב"ה במצות
 תפילין בראשיהן [ותפילין]
 [ו]בורעותיהן [מנחות פ"ד מ"ג]
 חביתא דעפרא לחד בראי חביתא דגרמי
 לחד בראי חביתא דאוררא לחד
 בראי [ב"ב פ"ג נ"ח]
 חבל עלך קיסר חבל עלך קיסר על כבוד
 עצמך כך על כבוד הקב"ה עאכ"ז
 [גיטין פ"ה כ"ז]
 חבל [עלך] [על] בן עזאי שלא [שמשת]
 [שימש] את ר' ישמעאל [חולין ע"א]
 חבל עלך בן עזאי שלא שימשת את ר'
 עקיבא [גרים פ"י ע"ד]
 חבל על דלית [ליה] דרתא וחרעא לדרתא
 עביד [יומא פ"ז ע"ג שבת פ"ג ל"א]
 חבל על דאברין ולא משתבחי [חלק ק"א]
 חבל על שמש גדול שאבד מן העולם
 שאלמלא [לא] נתקלל נחש כל אויב
 מישראל היו מודמנין לו שני נחשים
 טובים אחד משגרו לצפון ואחד משגרו
 לדרום להביא לו סנדלבוגים טובים ואבנים
 טובות ומרגליות ולא עוד אלא שמפסילין
 רצועה תחת זנבו ומוציא בה עפר לגנתו
 ולחורבתו [פירוש סנדלבוגים אבן טוב]
 [סנהדרין פ"ז כ"ט]

חברותא כלפי שמיא מי איכא [ב"ב פ"ק
 ט"ז ברכות פ"ה ל"ד מגילה פ"ג כ"ה]
 חברו עלי תלמידיו בהנגולין של בית
 בוקיא [יבמות פ"ה פ"ד]
 חבירין

זחוקא ביותר, עברקן סבסן מי שוקנו
 עבה שוטה הוא] [חלק ק']
 זלת קבוצין [ח] מיניה [ברכות פ"ט ס"ג]
 זמר בכל יום זמר בכל יום [פירוש]
 הוה מסדר תלמודך אעפ"י ששגור
 בפ"ך כזמר והוה יגרום לך שתהא לעולם
 הבא בשמחה ובשירים] [סס]
 [זמנין] [הזמנין] דמנחא ליה ידא אפותא
 וקמלא ליה [פירוש אפותא על
 מצחו של תינוק הנולד] [ע"ז פ"ב כ"ז]
 זיכה זו מה היא [גרים פ"ו ל"ח]
 זמרא בביתא חורבה בסיפא [סו"ט פ"ט מ"ה]
 זמרא דננדי ורבקרי שרי דגרדאי אסיר
 [סס]
 זמרו נכרי ועני נשי פריצתא זמרי נשי
 ועני נברא כאש לנעורת דמאי נפקא
 מיניה לבטולי הא מקמי הא [סס]
 זנותא כי קריא [לשומשניה] [לשומשניה]
 [פי' קריא תולעת] [לשומשניה]
 [לשומשניה] כך הונות מהרבת את הבית
 [סס פ"ק ג']
 זנדוקא [ט] אנא ואסרנא נשי לחוד וגברי
 לחוד [י] ורמינא פורייא בין הני
 להני בי היכי דלא ליתו [לאיסורא] [לידי
 איסורא] [העניית פ"ג כ"ב]
 זקנים שברור אמרו פני משה [בחמה]
 [כפני חמה] פני יהושע [כלבנה]
 [כפני לבנה] [ב"ב פ"ה ע"ה]
 [זקפיה] [וזקפיה] רב ששת לקועיה ערי
 כחויא [ברכות פ"ז מ"ט]
 זרין ונשכר דעביד כולי שבתא ולא עביד
 במעלי שבתא [פסחים פ"ד ג']
 זרין ונפסד דעביד כולי שבתא ועביד
 במעלי שבתא [סס]
 זרע ולא תובין אע"ג דבי הדרי נינחו הני
 מברכן [יבמות פ"ו כ"ג]

תם אות הוי"ן .
אות החית

חבובא עליה יקרא דמלכותא כולי האי
 [ח] כערך גרם קפון . [ט] כנמלא שלפנינו ליתא זנדוקא חך בערך גרים זנדוקא . [י] כנמלא
 נכרי לחוד ונשי לחוד

חזא בחלמא דמילתא מעלייתא אמינא
(מנחות פ"ט פ"ד ברכות פ"ק ה')

חזו דאתאי חזו דאתאי (גיטין פ"ג ל'
כתובות פ"ק ב' נדרים פ"ג כ"ו)

חזו דפרחא אסא מהאי פוריא להאי
פוריא אמרי ש"מ עבדו רבנן פייסא
(גיטס פ"ד ל"ו)

חזו (גברא) [גבראי] חזו (גברא) [גבראי]
(יבמות פט"ו קט"ו)

חזי דעלך קא סמיכא (ב"ק פ"ט ק"ג)
חזי אנא בתר רישא גופא אויל (עירובין
פ"ג מ"ח)

חזי מר דקא מצער לי (עירובין פ"ג ט"ז)
חזי סמיא (דטעי) [רהוה קא מעי] באורחא
אסקיה לאורחא [פי] אשמדאי מלבא
בשהולכותו קשור לשלמה אמר בן (ל)
(גיטין פ"ז ס"ח)

חזי רויא (דקא) [דהוה קא] מעי באורחא
אסקיה לאורחא (טס)

חזי הדותא דהו (קמחדרי) [קמחדרן] לה
בכה (טס)

חזי ההוא דהוה קסום [קסמא] אחוך (טס)
חזי דאנא קשיש מאבוך (ב"מ ספ"ד ס'
חזי דאת נורא ואנא בשרא ואנא עדיפנא
מינך [קדושין פ"ד פ"ח])

חזי דאנא ריפתא מעלייתא בעינא (ב"מ
פ"ד ל"ב)

חזי מאן גברא רבה קא מסהיד
עליה (הולין ז' ברכות פ"ד ל')

חזי דלא חוית להו (לאפאי) [לאפי] עד
(דנסיבת) [דנסיבת] [קדושין פ"ק כ"ט)

חזי דמינך ומאבוך קשריתו קטפא לעלמא
[פי] אתה ואביך מתירין אילן קטף
בלא שביעות (מ) קטף מין אילן ואין עושה
פרי אלא שרף יוצא ונוטף ממנו והו
פרין] (גיטס פ"ק ח')

חזי רהני (הדי) [דרי] דמצית מנייהו בעא
(רחמיה) [רחמי] עליה ואיתסי [פירוש

ראה שרדים הללו שינקת מהם] (ב"ב ט'
חזייה

חבוריך וחבירי דאבוך קרית לן מהיבא
בעית רמישרא המוציא (חלק ק"ב)

חברך קריין המרא אוכפא לגביך מוש
[פי] הקרב האוכף אצלך כלומר
הורה לון] (ב"ק ל"ב)

חברך הברא אית ליה וחברא דחברך
הברא אית ליה [פי] הוה שבל
אחד יש לו חבר ויודיע סודך] (כתובות
פ"ג ק"ט)

חברך מית אשר (אית אתר) [איתעשר]
לא תאשר [אשר פי] האמן] (גיטין פ"ג ל'
חיגרין מפני מה היוין מפני שהופכין את
שולחנם (נדרים פ"ב כ')

חרא בשבתא תרי ותלתא בתר שבתא (כ)
ארבעה וחמשה ומעלי שבתא קמיה
שבתא (ע"ג ק"ז גיטין פ"ט ע"ז)

חד אמר - שויתנין האי שמעתא כדבר
אחר מסנקן וחד אמר שויתנין הא

שמעתא כגדי מסנקן (פסחים פ"ק ג'
חדאי נפשאי חדאי נפשאי לך קראי דך

תנאי (טס פ"ו ס"ח)

חובה תקבירנהו (לבני) [לבניה] (נזיר נ"ז
ב"ק פ"ז פ')

חזמרא לידה ומרה לקבורה (יבמות
פ"ז ס"ה)

חזומין בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של
אלקינו להריגה (ב"מ פ"ז פ"ג)

חוצפא אפי' בלפי שטיא מהניא (חלק ק"ה)
חוצפא מלכותא בלא תנא היא (טס)

(חוררי) [וחורי] שמריהים את הארץ (הוי)
[וחזי א"ר ספא] שהוה טועמין את

הארץ כחזיא רב אחא בר יעקב אמר חורי
שנעשו חורין מנכסיהן (שבת פ"ט ס"ה)

חושקני בכס שאפי' בשעה שאני משפיע
לכס גדולה אתם (מתמעטים)

[ממעטים] עצמכם לפני (חולין פ"ו פ"ט)

חורתמו של הקב"ה אמת (שבת פ"ה כ"ה)
חורתמו של אחיה השילוני ראה ושעה

(חלק ק"ב)

(כ) המחבר עירב הנ"רכות בגיטין איתא הדא בשבא . ובערבי פסחים איתא הדא בשבתא
תרי ותלתא בתר שבתא ארכנו וחמשא ומעלי יומא קמי שבתא . (ל) נראה דל"ג עשה כן . (מ) נראה
דל"ג בלא ביטור .

החיה (רבא) [רבה] לאבוי דנבה רישא איל
 נחמי פתח ואימא (כריות פ"ב י"ד)
 החיה דהוה עבירא דעתיה (מנחות פ"ה ג"ג)
 החיה להווא גברא דהוה מנקט תאני
 שביק הנך דמטו ושקיל הנך דלא
 טמו איל לאו הנ מעלן טפי איל הני
 לאורחא בעינן להו הני נטרון והני לא
 נטרון אמר הינו דכתיב הן בקרושויו לא
 יאמזן וכו' (תנינא פ"ק ה')

החיה אמר ליה דליוה לרטיבא רפסא
 ליה בדוכתיה [פ"י הגביהו עין
 לה שאינו ראוי להסק בידוע שצריך
 למקומה כדומר לא על חנם באת לבאן]
 (עירובין פ"ג מ')

הזינא לך דהריפת טובא (חולין פ"ח ק"י)
 החיה דהוה קא חייף רישיה וסליק ויתב
 קמיה דרב (תלק ק"ח)

החיה להווא גברא דקא יהוב וזוא לעני
 בפרהסיא איל מוטב דלא יהבת
 ליה מהשתא דיהבת ליה וכספיה (תנינא
 פ"ק ה')

הזינא לך רבי ונתנרלית לי (מיל פ"ח ק"ט)
 הזינא תהלים דבי הביבי דכתיב בהו הלכו
 בהד ניסא ויה בהד ניסא (ע"פ ק"י)
 הזינא ליה לאבות דקרנא דנסיין ושדי
 כריכי דשיראי מנחיריה (סנהדרין
 פ"ז כ"ז)

הזינא ליה לרב כהנא דנקט תרתי ובצע
 חדא אמר לקטו כתיב (שנה פ"ט
 ק"ז ברכות פ"ז ל"ט)

הזית כמה יקרא (עבירא) [עבדינא] לך
 (ברכות פ"ז מ')

החיותיה להווא גברא דהוה מחי לבנו
 גדול אמרה להוי ההוא גברא
 בשמתא דקעבר משום לפני עור לא תתן
 מבשול (מ"ק פ"ק י"ז)

הזקה אין אים טורה בסעודה ומפסידה
 (כתובות פ"ק י')

הזקה על חמר שאינו מוציא דבר שאינו
 מתוקן מתחת ירו (ע"ז פ"ב מ"ח)
 הזקה אין אדם שותה בכוס אא"כ בורקן
 (כתובות פ"ז ע"ה)

הזקה אין אדם מפיים במומין (טס)
 הזקה אין אדם חוטא ולא לו (כ"מ ה'
 ערכין פ"ו כ"ג)

הזקה אין אדם עושה קנטיא על (הקדש)
 [הקדש] (שבועות מ"ב כ"ב פ"י קט"ד)
 הזקה אין אשה מעוזה פניה בפני בעלה
 (כתובות פ"ב כ"ב)

הזקה אין אדם מעוז פניו לפני בעל חובו
 (גיטין פ"ה כ"א ב"ק פ"ט ק"ז ב"מ ג'
 שבועות פ"ו מ"ב)

הזקה שליה עושה שליחותו (עירובין
 פ"ג ל"א)

חורת חסא מאי חסא דחס דחמנא עלוון
 (פסחים פ"ב ל"ט)

חורת [חורין] שבמקומנו יש להם סי
 דבוא קלפים בבית המסס שלו

[פ"י ירק שקורין לטונא בהמסס היינד
 כאותן עלין קטנים] (בטורות פ"ט ג"ז)
 חיטי דרשינא קא נסיבנא [פ"י כך אמר
 בר קפרא חיטין שהלוייתך אקח]
 (מדרס פ"ז נ"ח)

חי די צבאות אם נהניתו מכתובתי כלום
 (גיטין ל"ה)
 חיי דמר לא שביקי מירי לגשאי (כתובות
 פ"ק ג"ג)

חיי (במר) [דמר] מימא דסליק מר להבא
 הוי לן פתחון פה קמיה דרב הונא
 ושאלוניה [פ"י הוה לן פתחון פה הוזקמנו
 לרבר בשמופת חירך] (חולין פ"ג ג"ז)

חיי בני ומוני (לאו) [לא] בזכותא תליא
 מילתא אלא במולא תליא מילתא
 (מ"ק פ"ג כ"ח)

חיי דמר דהוי משקי ליה בשופרוי כי
 האי [פ"י שופרוי נביעים ארוכים כך
 השיבה דביתהו דאסי לרבא כששאלה יין
 (כתובות פ"ה ס"ה)

חייא בר רב (אשי) [שדי] נירא ובדיק [פ"י
 בעוד שהיה יורה חין בודק לנדרים]
 (מדרס פ"ז ע"ו)

חייב אדם לשנות (לתלמידו נ' וד')
 [לתלמידו ד'] פעמים וק"ו וסה אהרן
 שלמד מפי משה וכו' (עירובין פ"ה כ"ד)
 חייב

חייב אדם להקביל פני רבו ברגל (ריה פ"ק ט"ז)
 חייב אדם למהר [את] עצמו ברגל (סס)
 חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך שנאמר וידעת כי שלום אהליך ולא וגו' (יבמות פ"ו ס"ב)
 חייב אדם לברך ק' ברכות בכל יום שנא' ועתה ישראל מה ד' אלקיך שואל מעמך (אל תקרי מה אלא מאה) (ג) (מנחות פ"ד מ"ג)

חיישנין דלמא בנטלא פרחא אול (יבמות פט"ו קט"ז)
 חיישנין לביד טועין (ב"ב פ"י קס"ד)
 חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום (ז) אלו הן שלא עשאני גוי(ים) שלא עשאני אשה שלא עשאני עבד(ע) (מנחות פ"ד מ"ג)
 חייתא דקטרא סברת וקבילת [פ"י שק מלא רוח (פ)] [[בינן פ"ק י"ד ב"ק פ"ק ה' כתובות פ"י ל"ג]

חיסדא שמך (דחסדאי) [והיסדאי] מילך (גיטין פ"ק ו')

(חיגרא) [חירנא] דיומא לא שמיח * (יומא פ"ק כ')

חכים עבדו יתך וגולתא דרהבא פרסו עלך ור' קרו לך ואת אמרית לקיייתי אנא איזיר [בלומר התעבב פה ואל תהיה כפוי טובה] (ב"ב פ"ז ס"ה)
 חכים ליה [בן] יוחאי (מעילה פ"ד י"ז)
 (חכם) [וחכם] עדיף מנביא (ב"ב פ"ק י"ב)
 חבימא דיהודאי בישא מי הוי טבא (שבת פ"ח קכ"ט)

חבם עובר עומר מלפניו ארבע אמות (קידושין פ"ק ל"ג)

חכים בדי בטרופות כרי יוחנן (תולין פ"ג כ')

חכם כשירצה [נאמר על ר' יהודה ועיין בהשמטות אות אלף (גיטין פ"ו ס"ז)
 החבמה מפוארה בכלי מכוער (תענית פ"ק ז' נדרים פ"ז ג')

חבמי ישראל אומרים נלגל קבוע ומולות

חוזרים וחכמי אומות העולם [אומרים] נלגל חוזר ומולות קבועין (פסחים ל"ד)
 חכמי ישראל אומרים ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע ובלילה למעלה מן הרקיע וכו' (שס)

חכמתא דרי' חגינא גרמא לי דלא אחוי דמא מטמינא ממהר טשהרנא מטמא (גיטא פ"ב כ')

חלופי שופרא (כי כוני) [כיכא] [פ"י תחת יופי ליחה סרוחה] (שבת פ"ו ס"ב)
 חלי עסקך כתמרי [פ"י מתוקים עסקך כתמרים] (ברכות פ"ט ג')

חלף ואזיל אטורנגא דמלא חזייה רב אשי למר זוטרי דהזור אפיה שקל באצבעתיה (ונח) [וואנח] ליה אפומיה [פ"י אטורנגא מושיב המנות לפני המלך] (כתובות פ"ה ס"א)

חליש (לבי) [לבאי] ולא יבילנא (תעני' ו') חלמא בישא עציבותיה מסתייה (ברכות פ"ט כ"ה)

חלמא דלא מפשר כאגרתא דלא מקריא (שס כ"ה)

חלמא טבא הדויה מסתייה (שס)
 חלמא חוי ליה לרב (דוקסיה) [דוקסוהו] בדיקלא וגמרי דכל (דוקסיה)
 [דוקסוהו] בדיקלא רישא הוי [יומא פ"ח ס"ז]
 חלמא דבי שמשא רית בהו מששא (שס פ"ח פ"ג)

חלש רב אסי עיילוח בחמימי אסקוה מקרירי עיילוח בקרירי אסקוה מחמימי נח נפשיה דרב אסי (גיטא פ"ד ל"ז)
 חמה עוה יש בעולם (תלק ק"א)

חמדה ננוה יש לך כבית ננווי שהיתה ננוה אצלו תתקעיד דורות קודם שנברא ובקש לתנה לבניו שנא' ד' עוז וכו' (ז) (שבת פ"ט פ"ו)

חמור שעסקיו רעים כגון זה מהו לצאת בפרומביא בשבת (שס פ"ה ל"ב)

חמוין ושמן שפכתני אמי בעת ילדותי הן עמרו

(ג) הנוסגר הוא מדברי רש"י ונלח כלסונו ממש . (ס) זהו גירסת החוספתא והרי"ף והרא"ש . (ע) גממי נרי' בור . (פ) עיין ברש"י שפירש שק מלא קשרים . (ז) בגמרא ליתא חמדה ננוה שנוזה כך וכו' ליתא מניקס ליתא לכ"ו מה אטוס כי הזכרנו .

עמדו לי בעת זקנותי (חולין פ"ק כ"ד)
 חמרא דפרוגייתא ומיא (דיומסת)
 [דדיומסת] קיפחו עשרת השבטים
 מישראל (שבת פכ"ב קמ"ו)
 חמרא אכפתיה דמאריה שוואר (ב"ב
 פ"ו ל"ו)
 חמרא שור מולא גברא דגרים (ק) (סס
 ח"ט)
 חמרא וריחני פקחין (יומא פ"ב ט"ו סנהדרין
 פ"ח ע' הוריות פ"ג י"ג)
 חמרא וחיי לפום רבנן חיי וחמרא לפום
 רבנן ולפום תלמידיהון (שבת פ"ו ס"ו)
 חמרא (דמרי) [למריה] וטיבותא
 (רשקיייה) [דשקיייה] (ב"ק פ"ח ל"ב)
 חמרא אפילו בתקופת תמוז קריר (ליה)
 [לה] (שבת פ"ה י"ג)
 חמש מקראות [בתורה] אין להם (הפרש)
 [הכרע] שאת משוקדים מהר ארור
 וקם (יומא פ"ה ל"ב)
 חמש בעילות בעלתי ונטעתי חמשה
 ארוים בישראל (ומאי) [ומאן]
 אינון ר' ישמעאל בר' יוסי ור' ארעור בר'
 יוסי ור' הלפתא בר' יוסי ור' אטבילם
 בר' יוסי ור' מנחם בר' יוסי והא איכא
 ורדימס היינו ורדימס היינו מנחם ואמאי
 קרי ליה ורדימס שפניו דומין לורד
 [בירושלמי משני (ר) דיבמות היו ולא רצה
 לקיים בהן מצות עונה אלא בכדי ייבום
 דהיינו ביאה ראשונה] (שבת פ"ו ק"ח)
 חמש עבירות עבר אותו רשע (אותו)
 [באותו] היום בא על נערה מאורסה
 והרג את הנפש וכסר בעקר (ובתחית)
 [וכסר בתחית] המתים ושט את הבכורה
 (ב"ב פ"ק ט"ו)

חמשים שערי בינה נבראו בעולם (יומא
 פ"ק כ"ח)
 חמשה דברים נאמרו בשובשינות נגבית
 בב"ד והזורת בעונתה ואין בה
 משום רבות ואין השביעית משמטתה
 ואין הבכור נוטל (פי שנים בה) [בה פי
 שנים] (ב"ב פ"ט קמ"ה)
 חמשה נהרגין בשבת ואלו הן זבוב
 שבמצרים צרעה שרעה שבנינוה עקרב
 שבהרייב נחש שבא"י וכלב שוטה שבכל
 מקום (ט) (שבת פ"ו קכ"ח)
 חמשה דברים של שנים עשר חודש
 משפט דור המבול י"ב חודש
 משפט איוב י"ב חודש משפט (מצריים)
 [המצריים] י"ב חודש משפט נוג ומנוג
 לעתיד לבא י"ב חדש משפט רשעים
 בניהם י"ב חדש (ערוך ספ"ב מ"י)
 חמשה דברים צוה ר' עקיבא את ר' שמעון
 בן יוחאי כשהיה חבוש בבית
 האסורין אם בקשת ליהנק (איתלי)
 [היתלה] באילן גדול וכשאתה מלמד את
 בנך למרהו בספר מוגה [וכו'] לא תבשל
 בקדרה שבישיל בה חברוך [וכו'] מצוה
 ונוף גדול אוכל פירות ולא שכר מצוה ונוף
 טהור נושא אשה ולו בנים (ט"פ ק"ב)
 חמושה דברים צוה כנען (לבניו) [את
 בניו] אהבו זה את זה (אהבו)
 [ואהבו] את הגזל (אהבו) [ואהבו] את
 הזמה ושנאו את ארונכם ואל תדברו
 אמת (סס ק"ג)
 חמשה דברים נאמרו בכלב שוטה פיו
 פתחו ורירו נוטף ואוניו סרוחות
 וזנבו מונה לו [על] ירכותיו ומהלך [על] צידי
 דרכו [בצידי דרכים] וי"א אף נובה ואין
 קולו נשמע ממאי הוי רב אמר נשים
 כשפניות משחקות בו ושמואל אמר רוח
 רע שורא עליו מאי ביניהו איכא ביניהו
 למקמליה בדבר (הנווק) [הנורק] (יומא
 פ"ח פ"ג)
 חמשה דברים נאמרו בשום משיבוע
 ומשהין

(ק) נגמרא חמרא מולא דמריה גרים . (ר) פי' אהא דמקסה בנמ' לזימרא דר' יוסי סלות עונה לא
 קיים והוא לטון החוספת ממש . (ט) בנמ' הלשון זכוכ כבארץ מצרים ורש"י פנמוה וטקרב כגמדייב
 ונחש שפ"י וכלב שוטה בכל מקום .

ומשהין ומציהיל פנים ומרבה את הזרע וכו' (ב"ק פ"ז פ"ג)

חמשה דברים נאמרו בשור האוכל מבשרו מתעשר, נגחו הויין (ליה) [לו] בנים שמנחים בתורה נשכו יסורין באים עליו בעשו דרך רחוקה נודמנה לו רכבו עולה לנדולה [פי] למי שרואהו כל (ת) זה בחלום] (ברכות פ"ט כ"ז)

חמשה דברים נאמרו בקרומית של קנה אין שוחטין בה ואין מלין בה ואין (הותכין) [מהתכין] בה בשור ואין מחצצין בה שנים ואין מקנחים בה (חולין פ"ק ט"ז)

חמשה דברים יש בהלל לכן קוראים אותו בפסח (ב) יציאת מצרים וקריעת ים סוף ומתן תורה ותחיית (מתים) [המתים] וחבלו של משיח (ע"פ ק"ח)

חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני (אלו) [ואלו] הן ארון וזכרות וזכרונם אש ושכינה ורוח הקדש ואורים ותומים (יומא ספ"ק כ"א)

חמשה דברים נאמרו באש של מערכה רבוצה כארי וברה נחמה (יש) [יש] בה ממש ואוכלת לחין כיבשין ואינה מעלה עשן (סס)

(חמש) [חמשה] אימות הן אימת חלש על גבור, אימת מפגיע על ארי, אימת יתוש על הפיל, אימת סממית על (עקרב) [העקרב], אימת סנונית על הנשר, אימת כילבית על לויתן, [פי] מפגיע היה קטנה וקולה גדול ושומע וירא שתהא כריה גדולה ובורח הארי, יתוש נכנס לפיל בחוטמו, סממית אריינו (ב) בלעז נכנס לעקרב באזנו, סנונית ארונדיליא בלעז (ג) נכנס תחת כנפי הנשר ומעכו מלסרוש כנפיו, כלבית שרין קסן ונכנס להג גדול באזנו] (שבת פ"ח ט"ז)

חמשה קרובים למיתה יותר מן החיים ואלו הן אבל ועמד שחה ועמד

הקין דם ועמד ישן ועמד שימש ממדו ועמד (נטין פ"ו ט' שבת פ"ח קכ"ט)

חמשה שמות יש לו מדבר צין שנצטוו ישראל עליו מדבר קדש שנתקדשו ישראל עליו מדבר קדמות שנתנה קדומה עליו מדבר פארן שפרו ורבו עליה ישראל מדבר סיני שירדה (שכינה) [שנאה] לאומות העולם עליו ומה שמו חורב שמו (שבת פ"ט פ"ט)

חמשה דברים משבחים את (התלמוד) [הלמוד] האוכל ממה שאוכל עכבר וממה שאכל התול והאונג' לב של

בהמה והרגיל ביותם והשותה מים (על) [של] שיורי רחיצה והרחוץ רגליו זו על גב זו וי"א אף המניה כליו תחת (ראשו) [מראשותיו] (כורית פ"ג י"ג)

חמשה דברים משיבים את (התלמוד) [הלימוד] פת פחמין וכ"ש פחמין

עצמן והאוכל ביצה מגולגלת בלא מלה והרגיל בשמן דית והרגיל ביון ובשמים והשותה מים של שיורי עיסה וי"א אף הטובל אצבעו במלח ואוככ [פי] פת פחמין האסוי בנחלים] (סס)

חמשה דברים הן שהעושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו האוכל שום

ובצל קלוף וביצה קלוסה והשותה משקין מוונין שעבר עליהן הלילה והלך בבית הקברות והנוטל צפרניו וזורקן לרשות הרבים והסקיז דם ומשמש מפתו [פי] שום קלוף רוח רעה שורה עליהן, שעבר עליהן הלילה אכולהו קאי אשום ובצל ומשקין מתחייב בנפשו כלומר הוא נורם רעה לעצמו ודמו בראשו נענש על עצמו והובת דמו נדרש ממנו לאחר מותו] (כידה ס"ב י"ז)

חמשה חמא יאי קיעיד לזונא [פי] קיעיד צוארך לזונא לחהוך] (ע"ז פ"ב כ"ט) (חלי'ת וחס) [חס ושום] שעקביא (בן מהללאל) נתגרה שאין עורה ננעלת בפני כל אדם מישאל בהכמה

וביראח

(ח) נראה ד"ל לני טרוסה וכל זה וכו' וכו' של וכל שחרבנ לטרוסה. (ב) נגמ' וכו' מאחר וכו' און מ"ט אצריין מטוס סיס בו ס' דברים הללו יציאת וכו'. (ג) כרס"י יתת' ארנוני"א בלע"ז. (ד) כרס"י יתת' ארנוני"א בלע"ז.

וביראת הטא כעקביא בן מהלאל ואת מי נדו (את) אליעזר בן הנזק שפקק בנשילת ידים וכשמת שלחו ביד והניחו אבן על ארונו מלמד שכל המתנדה ומת בנדויו ביד סוקלין את ארונו (ערוס פ"ה נ"ו) חסדא חסדא לא צריכנא לך את צריכת לי (בימ פ"ב ל"ג)

חסדא שמך וחסדאין מילך (גיטין פ"ק ז') חס לי דלכסוף ורעיה דרב על ידאי [פ"י להתרעם עליו בפניך ויתבייש] (ערכין פ"ג ט"ז)

חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דליספי לי מירי ולא סבירא לי (חולין פ"ח ק"א) חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דנימא הכי (קידושין פ"ב מ"ד)

חסדא חסדא קנסא [קא] מגביח בבבל (ביק פ"ג כ"ז פ"ח פ"ד)

חסיד שוטה ורשע ערום ואשה פרושה ומכות פרושין הרי אלו מבלי עורם (סוטה פ"ג כ"י מהני)

חסידים הראשונים לא היו משמשין משותיהן אלא ברביעי בשבת שלא יבואו נשותיהן לידי הלול שבת ברביעי ותו לא אימא מרביעי ואילך [וכו'] מאי טעמייהו דחסידים הראשונים דכתיב זיתן לה הריון הריון בנימטי רעיא . [פ"י לידי הלול שבת שלא תלד בשבת ויצטרך להלל עליה את השבת אלא ברביעי אבל ליל ג' וליל ב' וממיש לא דאי מתעברה למיש שמא תלד לרעיג דמטי בשבת וכו' עשיב] (דה פ"ג ל"ח)

חסריה לנבא נפשי (לשלמנא) [לשלמא] נקיט [כך השיבה אבישו לרוד] (סנהד פ"ב כ"ב)

חצבי (לנהר) [לנהרא] כנני ליא [פ"י כלי של מים לנהר למלאם השבורים לחיבן] (ברכות פ"ט כ"ח) חצבי חוירי דמליין קטמא [פ"י כלים לבנים מלאים אפר] (סס פ"ד כ"ח)

חצובא מקטע רגליהון דרשיעיא [פ"י עשב ששרשו עוקבין ויורדין בעומק

מקטע ליום הרין אלו שחולין והומסקי ומסיגין גבול ואין למדין הימנה וכו' חס יהושע ארין ישראל גבוליה] (י"ט פ"ב כ"ה) הציק עלי מאן דמצלי בבקתא [פ"י בקעה] (ברכות ספ"ה ל"ד)

הציק עלי (מאן) דמפרט חמאיה (סוטה פ"ק ז')

הרב הרי הוא כהלל (חולין פ"ק ג' פסחים פ"ק י"ד)

הרב תאכרו אמר רב מילתא גללנותא נחמא דשערי אקושא ובצלי דאמר מר פת פורני הריבה במלח ובצלים קשים לגוף כחרבות [פ"י גללנותא נסה] (קידושין פ"ג ס"ב)

הריפי דפומכריתא עיפא ואבימי בני רחבה (סנהד ספ"ק י"א)

הרש שדברו חכמים בכל מקום שאינו שומע ואינו מדבר (חגיגה פ"ק ב')

חש בראשו יעסוק בתורה [וכו'] חש בנדונו יעסוק בתורה [וכו'] חש במיעו יעסוק פתורה [וכו'] חש בעצמותיו יעסוק בתורה [וכו'] חש בכל (גופני) [גופן] יעסוק בתורה שנא' ולכך בשרו מרפא (עירובי נד) חשבונות של מה לך (ד) ושל מה בכך מותר לחשבן בשבת (שבת פ"ג ק"ג)

חשבונות של מצוה מותר לחשבן בשבת (כתובות פ"ק ה')

חשוק (שפתין) [שפתותין] זו בזה ואל תבהל להשיב [פ"י חשוק תרנום של והשוקיהן וכבושיהון] (ע"ז פ"ב ל"ה) חשיב את לאתפוס אררא (כתובי פ"ק ח') חשיך תקון נפשך וקדים תקין נפשך בי היכי דלא תרחק [פ"י למד עצמך שאפילו אינך צריך לנקבין חוק עצמך לפנות בבי פרקים אלו ולא תצטרך להתרחק] (תמיד פ"ק כ"ז)

חס בנלך אות החית .

אות המית .

טב למיתב טן דו מלמיחב ארמלו (כתובות פ"ז

חמה בעותזי ורי בעוהיזי ובעוהיב (חלק ק"ט)
 טוב אתה לישראל שמיפה של נשמים
 שמיפה של נשמים בעוהיזי ורי בעוהיזי
 ובעוהיב (חלק ק"ט)

טוב אתה לישראל יותר מאב ואם שאב
 ואם בעוהיזי ורי בעוהיזי ובעוהיב (סס)
 טוב מראה עינים מהלך נפש [ובוי] טוב
 מראה [עינים] באשה מגופו של
 מעשה [יומא פ"ח ע"ד]

טובה צפורנן של ראשונים מכריסן של
 אחרונים [דקדמונינו היו חכמים
 מאלה] (סס פ"ק ט')
 טובה מדרות א' בלבו של אדם מ'ק'
 מלקיות שנא' תחת גערה במבין וכו'
 (ברכות פ"ק ז')

טובה שפת צונן שחרית ורחיצת ידים
 ורגלים ערבית [יותר] מכל קלורין
 שבעולם (שבת פ"ד ק"ח)
 טובה קללה שקלל אחיה השילוני את
 ישראל יותר מברכה שבירכן בלעם
 הרשע (תענית פ"ג כ')

טובה דשמע ואדיש (חלף) [חלפה]
 בישתיה מאה (סנהדרין פ"ק ז')
 טובה חטא וזיגוד מנגיד (ע"פ ק"ח מכות
 פ"ב י"ח)

טובתם [תרוש] [דרוש] רעתם לא תרוש
 כל הנוגע בהם כנוגע בכבת עינו
 (גיטין כ"ז)

טוחן הרבה ומוציא קמעה ותנא משכח
 קמעה ומה שמוציא אינו מוציא
 אלא סובין [פירוש משכח קמעה מתלמודו
 ומה שמשכח (אינו) [הם] דברים שאינם
 אלה] (סס פ"ג ס"ג)

טוט אסיר וטוט שרי (מ"ק פ"ב ט"ז)
 טוי לי בר אווזא [ואזרה] [ואזרה]
 [מחריכה] [מחרוכא] [י"ט פ"ד ל"ב]
 טוי לי בר אווזא ושדי מעיה לשונרא
 (שבת ס"ח קמ"ג)

טול ברוך [טול ברוך] אינו צריך לברך
 [פ"י אינו חשוב הסקה להמוציא]
 (ברכות פ"ו מ')

טול מה שנתחת [בידי] [בין] (שבת ס"ג ק"ב
 טול

כ"ו ע"ה צ"ק ספ"ט ק"ח קידושין פ"א ז')
 טוב רמו ליה [פרשיי הרבה הכהו, פ"א
 יפה ראיות לו המכות] (גיטין פ"ק י"ד)

טב גלרנא סריא מכותהא דרמי כיפי [פ"י]
 מוטב לאכול דג קטן מוסרה מכותה
 משובח שמשבר את האבן משום
 דמטמסם הלב [טרויה פ"ג י"ג כריתות ו']
 טבא לשתא דטבת ארמלתא [העני פ"ק ו']
 טבא לשתא דטבת מנבולתא לא קשיא
 הא דאתא מיטרא מעיקרא הא דלא
 אתא מיטרא מעיקרא (סס)

טבא תרי מתלת (שבת פ"ב ק"ב)
 טבא חדא פירפלתא חריפתא ממלא צנא
 דקרי [פ"י טוב גרעין פלפל מן סל
 מלא דלועיב] [יומא פ"ח ס"ה מגילה פ"ק ז']
 טבא ביעתא מגולגלתא משייתא משייתא
 מארבע מבושלתא [פ"י מגולגלתא
 משייתא משייתא צרויה קשה טובה מארבע
 מבושלתא פ"י במים, עלה א"ר ינאי כל
 שהוא כביצה ביצה טובה הימנה] (ברכות
 ספ"ו מ"ד)

טבא ביעתא מגולגלתא משייתא קייסו
 סילתא [פ"י מגולגלתא צלויה לחה
 ורכה ששורפין אותה. קייסי מרות מחויקות
 דוג] (סס)

טבעא דבבל גרמה לי דלא חזאי דמא
 דאמינא בטבעא לא ידענא ברמא
 ידענא (נה"ש פ"ב כ')

טגרס אריא דבי עילאי [חולין פ"ג נ"ט]
 טהר טיהרא והוי סלגיה דיומא [יומא
 פ"ב נ"ט זכחים פ"ד ל"ח]

טוב המלבין שינים לחבירו יותר ממשקהו
 חלב שנאי ולבן שינים מחלב אל
 תקרי לבן [שינים] אלא לבון [שינים] (כהוז'
 פ"ב ק"ח)

טוב שברוסאים לגיהנם והכשר שבטבחים
 שותפו של עמלק [פ"י שברוסאים
 אינו מרדק בחולי ומיתו שבטבחים
 ספק מריפות באות לידו ומאכילן] [קדושין
 פ"ד פ"ב מח"ג]

טוב לצדיק וטוב לשכינו (סוטה ס"ה ג')

טוב אתה לישראל מגלגל חמה שנלגל

טול קיסם מבין שינדן [אמר לו] טול קורה
 מבין עינדן [צ"ב פ"ק ט"ו ערכין פ"ג ט"ו]
 טול מקל והך על קדקדם דבר אי לדור
 ואין שני דברים לדור [סנהד' פ"ק ח']
 טום ולא תשפיין שפיין ולא [תבנה]
 [תבני] שכל העוסק בבנין מתסבין
 [יבמות פ"ז ס"ג]

טומאה קוראה לו ואומרת לו פרוש [מ"ק
 פ"ק ה']

טור תלג [סחרנוהי] [סחרנוני] גלידין
 כלבוהי לא נבחין פחנאי לא טוהנין
 [שבת פ"ג קנ"ב]

טחול יפה לשינים וקשה לבני מעים [וכו']
 כרישין קשין לשינים ויפין לבני
 מעים [וכו'] כל ירק [חין] מוריק [וכו'] וכל
 קטן מקטין [וכו'] כל נפש משיב [את
 הנפש] [נפש וכו'] כרוב למזון ותרדין
 לרפואה [פ"י כל ירק חי מוריק נוטר תאר
 הפנים. כל קטן שלא גדל כל צרכו, כל
 נפש דבר חי הנאכל שלם. כל הקרוב לנפש
 האוכל מן הבהמה במקום חיות שלה
 מבית שחייתה] [ברכות פ"ז מ"ד]

טיבותא הוא לנבייהו [צ"ק פ"ז ס']
 מינא היתה בלבם [תנינא פ"ב ט"ו]
 טילטולא דגברא קשי מראיתא [כתובות
 פ"ב כ"ח סנהדרין פ"ג כ"ז]

טלית יש לי למבור וא"ל [מאן] [מאי]
 גוז טליתך א"ל כתרדין עלי אדמה
 [עירובין פ"ה כ"ג]

טלית [דכל] [כל] איניש קים ליה בנה
 [פ"י כל התגרים בקיאים בשומתו]
 [בימי פ' הזהב ניב]

טעונאי וטעונך עלך [שבת פ"ו ס"ו]
 טפח באשה ערה [ברכות פ"ג כ"ה]
 טרודא הוא דין [פירוש קנתרן הוא זה
 ומטריה בדבריו] [סנהד' פ"ג כ"ז]
 טרוקן גלי דלא ליתו עבדי דריג ולצערו
 לרבנן [ברכות פ"ד כ"ח]

טרוקן [ה] גלי דלא ליתו עבדי דריג ונטריד
 [ע"ז פ"ד כ"ח]

טרח טרייה לההוא גברא [פ"י בחג טרחת
 אילפא שאין' באת דבר חדוש] [חולין
 פ"ג נ"א]

טרח וממרי להו באספרמקי ומגדי [פ"י
 בייט ושבתות פטלא לק' ברכות
 שבימות החול בפירות ומגדים] [מנחות
 פ"ד מ"ג]

טרחי כך בשמעתא ולא מסתייע מילתא
 תא אנמך מילי דעלמא [ע"ס ק"ג]

תם אות המית

אות הווד .

יאה עניותא ליהודאי כי ברוא סומקא
 לסוסיא חוורא [פירוש ברוא רצועה]
 [תנינא פ"ק ט']

יאמרו מאיר שכב יהודה כעס יוסי שתק
 תורה מה תהא עליה [מזר פ"ז כ'
 קדושין פ"ב נ"ב]

יארוד ילדה ואבני [מתא] שריא
 [פ"י מין תנין הוא ועווב ילדיו
 לרוב אכזריותו] [כתובות פ"ד מ"ט]

יאכל הלה וחזי [פ"י יאכל הא' חק
 חבירו וישמח] [ייט פ"ה ל"ז ליח]

יארוד נאלא הא אמרי [לך] [ליה] אין
 דבר טמא יורד מן השמים [פ"י תנין שוטה
 עוף ששמו תנין והוא שוטה ורודה
 ומפסיל תמיד] [סנהדרין פ"ז נ"ט]

יבא הנם מכל מקום [מעילה פ"ד י"ז]

יבא בעל הכרם ויכלה את קוציו [בימי
 פ"ז פ"ג]

יבא בעל השור ויעמוד על שורו והועד
 בבעליו אמרה תורה [ו] [סנהד' פ"ב י"ט]

יבא אדיר ויפרע לאדירים מאדירים
 באדירים [מנחות פ"ה כ"ג]

יבא ידיד בן ידיד ויבנה ידיד לידיד
 בהלקן של ידיד ויתנפשו בו ידידים
 [טס]

יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים [טס]
 יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו [טס]
 יבאו

[ה] בנמ' טרוק גלי דלא ליתו אינסי דניפריד . [ו] בנמ' והועד בבעליו אמרה תורה יבא גל הסור וישמוד על שורו .

יבא בני הנשוקה ויפלו ביד בני הדבוקה
 (סוטה פ"ח מ"ב)
 יבא נמרוד ויעיד באברהם שלא עבד ע"ז
 (ע"ז פ"ק ג')

יבא לבן ויעיד ביעקב שלא נחשד על
 הגור תבא אשת (פוטיופר) [פוטיופרע]
 ותעיד ביוסף שלא נחשד על (העבירה)
 [עבירה] (סס)

יבא נבוכדנצר ויעיד בהנניה מישאל
 ועזריה שלא השתחוו לצלם (סס)

יבא ריווש ויעיד בדניאל שרא ביטל את
 התפילה (סס)

יבא בלדד השוחי וצופר הנעמתי ואליוז
 התימני ואליהו בן ברכאל הבווי
 ויעידו [בהם] בישראל שקיימו [את] כל
 התורה כולה (סס)

יד לעין תקצץ יד לחוטם תקצץ יד
 לחסודה (י) תוקצץ יד לאוזן תקצץ יד
 לאמה תקצץ יד לפי טבעת תקצץ יד
 לגניות תקצץ יד מסמא יד מהרשת יד
 מעלה פוליוסם . [פ"י לעין תקצץ נוח כו
 שתקצץ שרזה רעה שורה על היד ומסמתו
 קודם שתטול במים שחרית וכן כולם .
 לחסודה ריבדא דכוסילתא . פ"י מקום הקות
 דם לגניות . פ"י שמשילין בה שבר . מעלה
 פוליוסם ריח החוטם והפה . ולי"י דיד
 לאמה לאו לענין שחרית נקט לה אלא
 משום דמביא לידיו קרי וכן יד לפי הטבעת
 למשמש תריר מביא לידיו תחתוניות (ח)
 (שבת פ"ד ק"ח)

ידאון נישריא לקניהון [פ"י יעופו נשרין
 לקנם כלומר ילבון התלמידים
 לבתיהם כלומר יספקון סעודתן שאין עוד
 יין] [יערובין פ"ט כ"ג]

ידא אמוסיא דרגא לפחדא ידא אפותא
 דרגא לשינתא [פירוש הרניג ידיו
 בנחיריו דרך הוא להביא לו סחר רוח רעה
 ידא אפותא המניה ידיו על מצחו דרך
 להביא שינת] (ע"ס ק"יב)

ידיו של אחד מהן ימות [פירוש לישנא
 מעליא נקט ממחר לאכול הרבה]

(פסחים פ"ח פ"ט)
 ידענא (בי) [ביה] בנחמני דלא הוה שתי
 חמרא (כתובות פ"ט ס"ה)

ידענא בהו בבני מהוזא דשתו חמרא (סס)
 ידענא דצדיקא את אלא מי"ט אהניא
 בך פורתא (דגורא) [גורא] [חלק ל"ג]
 ידעין (הבריא) [הברין] בבלאי לפרושי בי
 האי טעמא [גיטין פ"ח ע"ח חולין מ"ט]
 (ידעין הבריא) [ידעי חברין] בבלאי טעמא
 דהאי מילתא (פסחים פ"ח פ"ט)
 יה וישועך מעצת מרגלים (סוטה פ"ז ל"ד)
 יהא רעוא דאימא מילתא דתתקבל (ב"מ
 פ"ט ל"ח)

ידע בהא לשנווי שמעתא ואי (לאו) [לא]
 דסליק חתם לא הוה ידע דא"י גרמא
 (דיתו) [דית] [פ"י עולא ידע אם הוספת
 מלת דהא לשנווי] (תמורה פ"ז כ"ט)
 יהא רעוא דליתאכיל האי תורא לשלמא
 [פ"י שור ששחשו לכבדו] [מ"ד פ"ד
 ל"ג]

יהא רעוא דתהוי כותיה (סס)
 יהא רעוא דתרום רישך אכולא מרכא
 (יומא פ"ט כ"ג)

יהא רעוא דלהו הנהו אינשי בשמתיה
 (ע"ז פ"ב כ"ו)

יהא רעוא דתיסום בשיראי [פ"י ממון
 במעיליה של משי וכן היה לו] (מגילה
 פ"ב כ"ז)

יהא רעוא דלימסר ההוא גברא ליד
 מלכותא [לידי דמלכותא] דלא
 מרחמי עליה (ברכות פ"ט כ"ז)

יהא רעוא דלא תבייש ולא תתבייש (מ"ק
 פ"ק ע')

יהא רעוא דתשרו תרבא (שבת פ"ט קל"ז
 יבמות פ"ד ל"ז)

יהא רעוא דתורע ולא תחצר תעייל ולא
 תיפוק תיפוק ולא תעייל ליהרוב
 ביתך וליתב אוישיוך לבלבל פתורך ולא
 תהוי שחא חדתי (מ"ק פ"ק ט')

יהא רעוא (רלצפיה) [רלצפ"ה] הך גברא
 לנהורא ולא לשכחיה (פסחים פ"ק ב')
 יהא

זא רעוא דתיפוק ליה קרנא בעיניה (סכת פ"ד ק"ח)

זא רעוא דלא תמות (חלק ק"ח)
 יהא חלקי (עם אוכלי) [מאוכלי] שלש סעודות בשבת (סכת פ"ז קי"ח)
 יהא חלקי (עם גומרי) [מגומרי] הלל בכל יום (סס)

יהא חלקי (עם מתפללי) [מתפללים] עם דמדומי חמה (סס)

יהא חלקי (עם מכניסי) [ממכניסי] שבת בצבריה וממוציאי שבת בציפורי (סס)
 יהא חלקי ממושבי בית המדרש ולא מטעמורי בה"מ (סס)

יהא חלקי ממתים בחולי מעיים דאמר רב רובן שר צדיקים מתים בחולי מעים (סס)
 יהא חלקי ממתים בדרך מצוה (סס)

יהא חלקי מנבאי צדקה ולא ממהלקי צדקי (סס)

יהא חלקי ממי שהושדין אותו ואין בו (מ"ק פ"ב י"ח ו"ס)

יהבית מיכסי חלפית ועברית. [כך אמר קטיעא בר שלום] [ע"פ ס"י]
 יהודה שעלה יתעלה יוסי ששתק יגלה לציפורי שמעון שגניה יהרג (סכת פ"ב ל"ג)

יהודאי בתווי דלבא [ותבי] [יתביתו] [פ"י בהררי לב החכמה יושבת] (ט)
 (יגדס פ"ב כ')

(יהודה) [ויהודה] ועוד לקרא (קדו"ק פ"ו)
 יהי רצון (שיהא) [שיהו] צאצאי מעיק כמותך (תענית פ"ק ה')

יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפניך משורת הדין ונענע לי ראשו (ברכות פ"ק ז')

יהי רצון (שיהא) [שתהא] מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם (סס פ"ד כ"ט)
 יהנהג עם המות באחד מבניה של אותה אשה אם נהניתי מדינך כלום (גיטין פ"ד ל"ט)

יר"ד קרת קא הוינא הבא [פ"י יוד שהיא קטנה עשאה עיני גדולה כלומר האריך משנתו הנם] [קידושין פ"ק ט"ז]
 יודע אני כך שאין מרת הדין אתה עושה אלא מרת רחמנות אלא שטא ידאו התלמידים וקבעו הלכה לדורות (כתובות פ"ד ג')

יודעים היו ישראל בעיני שאין בה ממש ולא עבדו [ע"ז] אלא להתיר להם ערוות בפרהסיא (סנהדרין פ"ז סיג)
 יודעים [רשעים] שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם (סכת פ"ב ל"א)
 ידם תבר מגל (ב"ב פ"ח קכ"ח תעני פ"ד ל"א)
 יומא כי האידנא כולי עלמא אתכא ואנא לחודאי [שטן אמר כן לפלימו ערב יום כפורים שנדרמה לו כעני שואל פת] [קידושין פ"ד כ"א]

יום טוב של עצרת ברור סימן יפה לכל השנה כולה (ב"ב פ"ט קמ"ו)

יומא דמפגרי (בהו) [ביה] רבנן אמרי האידנא יומא דשפמי [הוא] ולא ידענא מאי קאמרי (סכת פ"ח קכ"ט)

יומא דעיבא כוליה שמשא [יומא פ"ג כ"ח]
 יומא דעיבא ויומא דשותא לא מהליגן [ביה] ולא מסוכריגן (בהו) [ביה]

[פ"י מסוכריגן הקות דם מכתיפיו שותא רוח מערבית כך פ"י הערוך בערך אסתנא] [יבמות פ"ח ע"ב]

יומא דמחייך ביה ר' אתייא (פורענות) [פורעניתא] לעלמא (גרוס פ"ו כ')

יומא דרא בכסא דמוקרא ולמחר ליתבר [כך השיב אלעזר בן עזריה לאשתו על נשיאותו פ"י טוב להשתמש יום א']

בכלי יפה שר זוכית ואם אחיב ישבר [ישבר] [ברכות פ"ד כ"א]

יומא קרמא דחליש אמר רהון לא [תגלוך] [תגלוך] לאיניש דלא [תרע]

[לחרע] מוליה טכאן ואיך אמר רהון פוקי [אכריו] [ואכריו] בשוקא דכל דסני לי ליחורי לי וכתוב בנפול אויבך אל תשמה וכו' ודרחים לי לבעי עלי [רחמים] רחמי

[רחמי] [פירוש רבא אמר כן לשמיעה]
(נדרים פ"ד מ')

יוסי פשוט ידיך וקבל עיניך פשט ידיו
וקבל עיניו בכה ר' ואמר אליעזר סוד
ד' ליראיו [ובריחו להודיעם] [חגיגה פ"ק נ']
יזקב זהב רוחה [לפיו] [לתוך פיו] של
אותו רשע שאלמלא לא בא מלאך
וסמרו [על פיו] בקש לגנות כל שירות
ותשבחות שאמר דוד בספר תהילים [פיי
אותו רשע נבוכדנצר] [חלק ל"ב]
יותר ממה שהעגל הוצה לינק פרה רוצה
להניק [ע"פ ק"ב]

יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה
רוצה להנשא [גיטין פ"ה מ"ט כתובי
פיט פ"ו]

יושבי על מדון שדנין דין אמת לאמיתו
[עירובין פ"ה כ"ד]

יושבי צריפין והולכי מדבריות חייהן אינן
חיים ונשיהם ובניהם אינן שלהם
[סס ג"ה]

ייתן בני [עממין] [עממיא] לשלם א"ל
ייתן בני [עממין] [עממיא] לשלם
דעבדין עובדא דאהרן ולא ייתו בר אהרן
לשלם דלא עביר עובדא [דוישרן]
[דאהרן] [יונא פ"ז פ"א]

ייתי ולא [אחמיני] [אחמינית] [פיי משיה
שיביא י] מפני הצרות שיהיו [חלק ז"ה]
ייתי ואוכי דאיתוב בטולא דכופיתא
דחמריה [פיי] בצל הרעי של חמורו
כך אמר רב יוסף [סס]

יכול אני לסמור את כל העולם כולו מן
הדין מיום שחרב בית המקדש ועד
עכשיו שנא לכן שמעי זאת ענייה וכו'
[עירובין פ"ז ס"ה]

יכולני לעשות כל בני זכרים [נדב פ"ג ל"א]
וכולין מטורים לטור כיצד ממור שנשא [כ]
שפחה הולד עבר שיחררו נמצא
בן חורין [יבמות פ"ה ע"ח]

ימותו כל בני אלמנה ואל יזו שמעון
ממקומו ועוד כי היכי דלא לתרגלי

למנדר [פיי] ימות הבעל ותהא היא אלמנה
ואחיב ימותו בניה ולא יזו שמעון ממקומו
שימקום תבשילה שנדר בעלה הנאש
ממנה עד שתמקום תבשילה לר' יהודה
ור' שמעון [נדרים פ"ט ס"ז]

ינקותא כלילא דוורדא סיבותא כלילא
דחילפא [שבת פכ"ג ק"ב]
ינקא דלא מטי זמניה לאו אורח ארעא
דדריש [ל] [חגיגה פ"ב י"ג]

יעדי בתר חברתה מינה ותתקפי עלת
בכד כאילפא דאולא בימא [פיי]
נסיר מגופת הבית האחרת אמוז עור
ותתקפי ותהא צפת עלת בכד בריוחי
כאילפא כאניה צפה בוס [עירובין פ"ה כ"ג]
יעקב אבינו לא מת [תענית פ"ק ה']

יפה תענית לחלוס כאש [בנעורת]
[לנעורת] [שבת פ"ק י"א ס"ב]

יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין
לאחר גזר דין [ר"ה פ"ק י"ז י"ח]

יעלה זו אכזרית על בניה בשעה שבורעת
ללדת עולה לראש ההר כדי
[שתפול] [שיוסל] ממנה וימות ואני מזמן
לה נשר שמקבלו בכנפיה ומניחו לטניה
[ואלמלא] [ואלמלי] מקדים רגע א' [או]
מתאחר רגע אחר מיד מת בין רגע לרגע
לא נתחלף לו בין איוב [לאיוב] [לאיוב]
נתחלף לו [ב"ב פ"ק ט"ז]

יפה קורים אותה לכלוכית שהיא מלוכבי
במומין ושרייה [פירוש אדם שנדר
טאשתו עד שתראה המום יותר גדול
שבה להכס ושמה לכלוכית היה] [נדרים
ספ"ט ס"ז]

יפה כה הבן מכה האב [חולין פ"ג מ"ט]
יצא ראשו אין נוגעין בו [טעמי] [לפי]
שאין דוחין נפש מפני נפש [סנה"ד
פ"ח ע"ב]

יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה
של כלום [פסחים פ"ב כ"ב ז"ק מ"א]
קידושין פ"ב י"ז

יצביא בארעא וגיוורא בשמי שמי [עירובין
פ']

(י) ז"ל סיבוב . (כ) יבמות איתא נשא אך בקידושין ס"ט איתא נשא . (ל) נגמ' איתא סגמי ינקא
דלאו מטי וימנא .

ט' יומא פיה מ"ו צ"ק פ"ד מ"ב)

(צ"ק ספ"ח ל"ג)

יציאה בעמוד השחר כאסטמא לפרולא
 [פי אסטמא אצלו] (ברט"ו פ"ט ס"ב)
 יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין
 מקרבתה לא כאלישע שדחפו לגהוי בשתי
 ידיו ולא ביהושע בן פרחיה שדחפו לישו
 הנוצרי בשתי ידיו דבתי וילך אלישע
 דמשק א"ר יוחנן הלך והחזיר גהוי בתשובה
 ולא חזר א"ל כך מקובלני כל מי שחטא
 והחטיא את הרבים אין מספיקין בידו
 לעשות תשובה. ר' יהושע בן פרחיא מאי
 היא' כד הוה קטיר ינאי מלכא רבנן
 ערק לאלכסנדריה של מצרים כד הוה
 שלמא שלה ליה שמעון בן שטח מני
 ירושלם עה"ק. לאהוית אלכסנדריה של
 מצרים שלם בעלי שרוי בתוכך ואני
 יושבת שומריה אמר ש"מ איכא שלמא
 קם ואתא איקלע לההוא אושפיזא עברו
 ליה יקרא שפיר איז ר' הדין אושפיזא
 עיניה טרוטות [פי עיניה יפות] א"ל רשע
 בכך אתה עוסק אפיז ר' מאנא שיפורי
 ושמתיה כד יומא הוה אתי לותיה לקבליה
 ההוא יומא אתא לגביה חויה דהוה קרי
 ק"ש סבר ר' לאקבוליה אחוי ליה בידיה
 סבר ישו מרחק רהיק ליה נפק לתרבות
 רעה. א"ר אבן שואבת תלה לו להטאת
 ירבעם והעמידה בין שמים וארץ ואב"א
 שם חקק לה אפומא ומכרות אנבי ולא
 יהיה לך. וא"ר זקף רבינה ופלהא וכן
 עשה גהוי (נ) (חלק ק"ז סוטה פ"ט מ"ו)
 יצר הרע מסיחו לאדם בעה"ז ומעיד עליו
 לעה"ב שנאמר מפנק מפנע עברו
 אחריתו יהיה מנון שכן באימיבי' של ר'
 חייא קורין לשהדה מנון (סוכה פ"ה כ"ב)
 יקוב הדין את ההר (סנהדרין פ"קו' יבמות
 פ"י ל"ב)

יש נאה דורש ואין נאה מקיים. נאה
 מקיים ואין נאה דורש ואתה נאה דורש
 ונאה מקיים (יבמות פ"ו ס"ג תנינא י"ד)
 יש מיתה בלא חטא ויש יסורין בלא עין
 (סנה' פ"ה גיה)

יש אם למקרא (סוכה פ"ק ו')
 יש אם למסורת (סוכה פ"ק ו')
 יש מאביל לאביו פסיוני וסורדו מן
 העולם ויש משהינו בריחים ומביאו
 לחיי העה"ב (פי פסיוני מין שלוי שמן)
 (קידושין פ"ק ל"ה)

יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה
 עולמו בשעה אחת (ע"ז פ"ק י"ז)
 יש לך בריות גדלות בים ויש לך בריות
 גדלות ביבשה שנים (אלמלא)
 [אלמלי] עולות (ליבשה) [ביבשה] מיד
 מתות שביבשה (אלמלא) [אלמלי] יורדות
 (לאור) [לים] מיד מתות (חולין פ"ט קכ"ז)
 ישיבה שאין בה סמיכה עמידה שיש בה
 סמיכה (טובה) (נוחה) הימנה
 (כתובות פ"ג ק"א)

יש לך בריות גדלות באור ויש לך בריות
 גדלות באויר שבאור (אלמלא)
 [אלמלי] עולות (באור) [לאויר] מיד מתות
 שבאור (אלמלא) [אלמלי] יורדות לאור
 מיד מתות מה רבו מעשך ה' (חולין קכ"ז)
 יישר כחך ששברת (מנחות פ"א ל"ט ב"ב)
 פ"ק י"ד סנה' פ"ט פ"ז)

ישבעאל כהנא מסייע כהני(חולין פ"ג מ"ט)
 ישראל שגודמן לו גוי בדרך טופלו לימינו
 (סס ל"א ע"ז פ"ב כ"ה)

ישראל שבהוצה לארץ עובדי ע"ז במהרה
 הן (ע"ז פ"ק ח')

ישראל שבהוין לארץ שמותיהן בשמות
 (הנוים) [עננים] [פי רובין]* [גיטין פ"ק י"א]
 יתיב מאה תעניתא (דלישוכה תלמורא)
 [דלשחכה גמרא] כבלאה מיניה כי
 היכי דלא(דטרדיה) [גמרידיה] [פי ר' זירא]
 כי סליק לא"י עבד כן] (ב"מ פ"ז פ"ה)
 יתמא עבד רבך הכי [פי שפל בלא דעת]
 ע"ז

(מ) הדברים שנאמרו נגמ' מקורת הרשות לא וכל להניח הסעוים והנחמ' ככתוב בכ"י

כבר קדמוך רבנן (חולין פ"ח ק"ה ז"ע
פ"י קס"ז)

כגון אני שלמדתי כל התורה כולה מהו
ללמוד (חכמה) [חכמת] יוגית קרא
עליו המקרא הזה לא ימוש ספר התורה
הזה מפידך] (מנחות פ"א ז"ע)

כגון אלו המנחשים בהולדה בעופות
ובדגים [פ"י] עליהם נאמר לא תנחשו
ולא תעוננו (סנהדרין פ"ז פ"ו)

כגון אנו לזוין ואובלין [פ"י] לזוין וקונין
בשר לאכול מפני ההורות שנתמעטו
(חולין פ"ז פ"ד)

כגון אורדלאי [ל"י] וגוולייא לאבא [פ"י]
כגון אני שרגיל לאכול כמהין
וסמיות לאהר סעודתי, וגוולייא לאבא
לרב שהיה רגיל לאכול גוולות לאהר
סעודתו] (ע"פ ק"ט)

כד רניו רעיא על ענא עבד לנגדא סמותא
[פ"י נגדא כבש אלוף] [ז"ק פ"ה ג"ב]
כד הוינן זוטרי לגברא השתא רקשישנא
כרדקי (שס פ"ח ז"ב)

כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה
נמירנא ליה לכוליה (תלמודא) [הש"ס]

ולא הוה [ידע] [ירענא] דאין מקרא
יוצא מידי פשוטו עד השתא מאי קמיל
דליגמר איניש והדר דיסבר (שבת פ"ו ס"ג)

כדו הויתי [דירי] [דירי] בארעא הדא
ארבעין שנין ולא הטיתי בר איניש
פהלך בארזן דתקנן כדן (סוכה פ"ד מ"ד)

כדין מתלין מתלא בירושלים מלח ממון
חסר ואמרי לה חסר [פ"י] לעשות
צדקה מנכסיו יהיו כבשר מליח הטשתמר
(כתובות פ"ו ס"ו)

כדו בר קיימת קמיה מרך [פ"י] בשתי
רשויות עתה עומד רפני קונן] [כרכות
פ"ק ו')

כדמסיק תעלא מבי כרבא [פ"י] כמו
שמעלה השועל מן המחרשישה
שאינו מוציא אלא אבן (ג) ברגליו כלומר
אין לומדים כלום מכאן] (נדה פ"ו ס"ה)
כדטעים בר בי רב ועייל לבלה (סוכה פ"ז
כהן

(ע"ז פ"ק י"ד חולין פ"ח ק"ה)

יתמא לא עבדא לך אמך דדרוגי מישחא

ארישא דרבנן בשעת מעשה
[יתמא פ"י יתום טמנהג הנהוג, דדרוגי
מישחא, הנשים נותנות שמן בראש
התלמידים ושפות בשעת מעשה לחופת
בתולה לסימן] (כתובות פ"ב י"ז)

יתמי דאכלי דלאו דידהו לזילו בתר
שבקיהו (ערכין פ"ו כ"ב זימ פ"ה ע')
יתמא וארמלתא שלח ופוק [פ"י] יתמא
לקיפ. הפשט בגדים שעליו
שעשאן לו בעה"ב בשעבד עמו או שמין
לו בשכרו וכן לאלמנה ההובעת כתובתה
בב"ד] (כתובות פ"ד י"ד)

יתר על כן אמר רשב"ג אפי' אין לו מה
יאכל ומכר ס"ת או בתו אינו רואה
סימן ברכה לעולם (מגילה פ"א כ"ז)
יתד היא שלא תמוט [פ"י] הלכה ססוקה
וקיימת] (גיטין פ"ב י"ז)

חס בנלך אות היוד.

אות הבה.

כאן שנה ר' לא ישפוך אדם מי בורו
(דאהרים) [ואחרים] צריכין להם
(יבמות פ"ק י"ב)

כאשר עשה כן יעשה לו גמולו (ישוב)
[ישוב] לו בראשו (גיטין פ"ד מ'
זימ פ"ח ק"ה)

כאן שנה ר' (תרנגולת) [תרנגול] טווס
ופסיוני בלאים זה בזה (ז"ק פ"ה ג"ה)
כאן להשיאו אשה כאן להוציא אשה
מידו [פ"י] להשיאו בעי בדיקה להוציא
מסתמא לא] (קידושין פ"ד ע"ה)

כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו
בא לא בע"ש ולא בעייט (עירובין
פ"ו מ"ג פסחים פ"ק י"ג)

כבר נד ונד [פ"י] מפני הכלב שנבה
לקראתה נתק ולד] (שבת פ"ו ס"ג)
כבר הורה זקן (סנהדרין פ"י כ"ט שנה
פ"ד ג"ה)

(כהן) [וכהן] שבא לקבל דברי כהונה
היך מדבר א' אין מקבלין אותו
(כזרות פ"ד ל"א)

כדנייד נכתמא אפומיה דחצבא [פירוש
שאם ינחו כד על החומה וכסוייה
עליה ינוע הכסוי מהמת הרעדה] (ב"ב פ"ב
כ"ו)

כדי לעשות נחת רוח לנשים [פירוש
להרשותן שיסמכו על שלמים] (חגיגה
פ"ב י"ו)

כדי שלא תהא עלייתו ירודה לו. [פירוש
אחד מן התלמידים שאמר יש לי
ללמד זכות מעלין אותו לפני סנהדרין
ואפילו לא היה ממש בדבריו לא היה
יורד] (סנהדרין פ"ה מ"ב)

כוורא טווייה באחזה אסוקיה באבזה
מיכליה בבריה אשתו עליה אבזה.
[פ"י טוויא באחזה במלח שנברא מן המים
כדגים אסוקיה באבזה העלותו במים צונן
לאחר כן מיכלי בבריה מטילין אותן בציר
היוצא מן הרגים ואישתו עליה אבזה
ששותין עליו מים שרגים נבראו מן המים]
(מ"ק פ"ק י"א)

כוורא תחלי והלבא לטעון גופא ולא
לטעון פוריא. [פירוש אחר שאכל דגים
ושחלים וחלב מהלך הרבה קודם שישן]
(מ"ק פ"ק י"א)

כוורא תחלי וחלבי מיא ולא שיכרא
שיכרא ולא חמרא [פירוש מוטב
לשתות אחריהם מים ודא שכר] (ט"ז
כוורא סמוך למיסרחיה מעלי (ט"ז)
כולי עלמא כיילי ליה בקבא ווטא (הא)
[והאי] מדרבנן כיילי ליה בקבא
רבה [קידושין פ"ד ע"ט]

כולי האי ואולי (חגיגה פ"ק ד')
כולכו ברוקא חרא תפיתו [פירוש כולכם
ברוק א' תרוקו כלומר שמעתם
שמועה אחת] (שבת פ"א ל"ט נידה פ"ה מ"ב)
כולגא כחדא שוויין דהא כל מלתא
דאמרת לנא בחד פתרנא לך [פ"י
כולנו חכמים ואין חכם זה מזה שהרי

הסכמנו לדעת אחת. כך השיבו חכמי
הגב לאלכסנדרות מוקדון] (תנוד פ"ד ל"ב)
כוסו ביאן מ'קים וימה. [פ"י בר"ת] (שבת
פ"ו ס"ד)

(כונדא) [בידנא] עקרה במאי (פריעה)
[פרעא] לי [פ"י] (כונדא) [בידנא] פרדה כד
נאמר לאביו של שמשון] (ב"ב פ"ה ל"א)
כולה נויקין חרא מסכת' היא ז"ק פ"ט ק"ב)
כוס א' יפה לאשה ב' נוול הוא לה ג'
תובעת בפה ד' אפי' חמור תובעת
בשוק ואינה מקפדת (כתובות פ"ה ס"ה)
כוס של ברכה שוה ארבעים זהובים
(חולין פ"ו פ"ז)

כותבי ספרים תפילין ומוזות הן ותגריהן
ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת
שמים לאתווי מוכרי תבלת אינן רואין
סימן ברכה לעולם ואם עוסקין לשמה
רואין (פסחים פ"ד ג')

כוותי לא ציית דאמר אנא נמירנא טפי
מינך (ע"ז פ"ק כ"ב)
כוזא מלעיל (באסרתא מלתתא)
[באיסתירא מלתתא] (סוטה פ"ב כ"ב)
כחשה ארעא ולא לכחוש מרה (ב"מ פ"ט
ק"ד)

כי ריבדא דנוסילתא [פ"י] כחקת דם
שצערו מעט] (מ"ק פ"ג כ"ח)

כי הוו בה ר' יוחנן וריש לקיש בתינוקת
לא הוו מסקי מינה אלא כדמסקי
תעלא טבי כרבא ומסיימי בה הכי בועל בה
בעילת מצוה ופורש [פ"י] כי הוו מעיינים
בתינוקת בהאי פרקא דתינוקת, תעלא
שועל טבי כרבא מן המחרישה שאינו
מוציא אלא אבק כרגליו היג לא ילפינן
מפרקא דמתניתין מירי אלא מברייתא
(נידה פ"ט ס"ה והכ"ה הרי"ף פ"ב דשנועות)
כי (מיתו) [מיתית] לי אומצא דבישרא
טרה ואייתי לי מתיכא דמקריב לבי
ברוך (ברכות פ"ו מ"ד)

כי (ס) עקר איניש כרעיה (רגלא) דימינא
עקר ברישא (יומא פ"ק י"א מנחות פ"ג
ל"ד)

כי הוה דריש ר' מאיר בפרקיה הוה דריש תלתא שמעתא תלתא אנרתא תלתא מתלי (סנהדרין פ"ד ל"ח)
 כי משמש בד' לשונות או דילמא אלא דהא (ר"ה פ"ק ג' תענית פ"ק ט')

כי הוה ליה טילתא דאסוחא הוי מלי כוזא דמיא ותלי ליה בסיפא דביתא ואמר כל דבעי ליתי ולישקול (תענית כ') כי הוה מעשה דבעיא מיכסא [פ"י מעשה שנתחלפה מטת ת"ח בנטח מוכס. וע"ש ברש"י] (סנהדרין פ"ז מ"ד)

כי הוה כריך ריפתא הוי פתח (לכבא) [לכביה] ואמר כל מאן דצריך ליתו (תענית פ"ג כ')

כי שכיב אנטינינוס אמר ר' נתפררה (החבילה) [חבילה] [ע"ז פ"ק י"א]

כי שכיב אררכן אמר רב נתפררה (החבילה) [חבילה] (ס)

כי היכי דלא [ליהויין] [ליהויין] מילתא דרבנן [כי חובא] [בחוכא] ואיטולא [פירוש חובא שחוק ואיטולא ליצנות] (עירובין פ"ז ס"ח)

כי הויתו בי מר שמואל באיסקונדרי (ע) איטליתו. [פי לא התיס לב לרקק בשמועתכם אלא בפססין מורלי"ש בלע"ז שחקתם] (קדושין פ"ק כ"א)

כי ברע ברע כהורא (וכי) [כי קא] זקיף זקיף כחויא (כרסית פ"ק י"ב)

כי קבלינך לתקוני זביחה ארעתא דאכלית ספי מינן לא קבלינך. [פ"י בשקבלינך בחברותא על הפסח לתקוני זביחה שלא יותיר] (פסחים פ"ח פ"ט)

כי היכי ראת אמלכת וחסרת אנא נמי ממלכנא וחסרנא [פ"י אמלכת נתעצת וחסרת בו בשלח] (ביב פ"ב י"ז)

כי הוית לפתא בשוקא לא תימא (ליה) [ל"י במאי נרכת ריפתא] (ברכות פ"ו מ"ד)

כי נה נפשיה שבק קבא דמוריקא קרא אנפשוה ועובו לאחרים חילם [פ"י כי נה נפשוה דריש לקיש] (גיטין פ"ד מ"ז)

כי עיילת להתם שאל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה דארם גדול הוא

כי הוה ליה טילתא דאסוחא הוי מלי כוזא דמיא ותלי ליה בסיפא דביתא ואמר כל דבעי ליתי ולישקול (תענית כ')

כי הוה מעשה דבעיא מיכסא [פ"י מעשה שנתחלפה מטת ת"ח בנטח מוכס. וע"ש ברש"י] (סנהדרין פ"ז מ"ד)

כי הוה כריך ריפתא הוי פתח (לכבא) [לכביה] ואמר כל מאן דצריך ליתו (תענית פ"ג כ')

כי שכיב אנטינינוס אמר ר' נתפררה (החבילה) [חבילה] [ע"ז פ"ק י"א]

כי שכיב אררכן אמר רב נתפררה (החבילה) [חבילה] (ס)

כי היכי דלא [ליהויין] [ליהויין] מילתא דרבנן [כי חובא] [בחוכא] ואיטולא [פירוש חובא שחוק ואיטולא ליצנות] (עירובין פ"ז ס"ח)

כי הויתו בי מר שמואל באיסקונדרי (ע) איטליתו. [פי לא התיס לב לרקק בשמועתכם אלא בפססין מורלי"ש בלע"ז שחקתם] (קדושין פ"ק כ"א)

כי ברע ברע כהורא (וכי) [כי קא] זקיף זקיף כחויא (כרסית פ"ק י"ב)

כי קבלינך לתקוני זביחה ארעתא דאכלית ספי מינן לא קבלינך. [פ"י בשקבלינך בחברותא על הפסח לתקוני זביחה שלא יותיר] (פסחים פ"ח פ"ט)

כי היכי ראת אמלכת וחסרת אנא נמי ממלכנא וחסרנא [פ"י אמלכת נתעצת וחסרת בו בשלח] (ביב פ"ב י"ז)

כי הוית לפתא בשוקא לא תימא (ליה) [ל"י במאי נרכת ריפתא] (ברכות פ"ו מ"ד)

כי נה נפשיה שבק קבא דמוריקא קרא אנפשוה ועובו לאחרים חילם [פ"י כי נה נפשוה דריש לקיש] (גיטין פ"ד מ"ז)

כי עיילת להתם שאל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה דארם גדול הוא

כי הויתו בי מר שמואל באיסקונדרי (ע) איטליתו. [פי לא התיס לב לרקק בשמועתכם אלא בפססין מורלי"ש בלע"ז שחקתם] (קדושין פ"ק כ"א)

כי ברע ברע כהורא (וכי) [כי קא] זקיף זקיף כחויא (כרסית פ"ק י"ב)

כי קבלינך לתקוני זביחה ארעתא דאכלית ספי מינן לא קבלינך. [פ"י בשקבלינך בחברותא על הפסח לתקוני זביחה שלא יותיר] (פסחים פ"ח פ"ט)

כי היכי ראת אמלכת וחסרת אנא נמי ממלכנא וחסרנא [פ"י אמלכת נתעצת וחסרת בו בשלח] (ביב פ"ב י"ז)

כי הוית לפתא בשוקא לא תימא (ליה) [ל"י במאי נרכת ריפתא] (ברכות פ"ו מ"ד)

כי נה נפשיה שבק קבא דמוריקא קרא אנפשוה ועובו לאחרים חילם [פ"י כי נה נפשוה דריש לקיש] (גיטין פ"ד מ"ז)

כי עיילת להתם שאל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה דארם גדול הוא

(ע) ננמ' איתא באיסקונדרא אף הערוך נרם באיסקונדרא. (פ) נרמ' איתא מרמ' ר' בלע"ז.

- הוא ושמח במצות (ברכות פ"ק י"ט)
 ב' אית לך רשותא לסגויי עלי לבעוטי בי
 לית לך רשותא (ב"ק פ"ב כ"ה)
 כי היכי דמשינא אנא אימשיא נמי
 ישראל אחוריי וקא הוי (ליה) [לי] [פי]
 כמו שנסתרתו בחביות של יין נסתר ג"כ
 ישראל ורואה אותי] (ע"ז פ"ה ע"י)
 כי בעיתו למיזל למינמר קמי רבנן גרוסו
 מעיקרא מתניתין והדר עולו קמי רבנן
 וזכי יתביתו קמי רבנן הוו לפומיה דרבנן
 שני והוי עינדך רואות את מוריד וזכי
 (כריתות פ"ק ו')
- כי הוה הוי (פרסאה רכיב) [פרסא דרכיב]
 אמר היינו דובא נירא (קדוש ס"ד ע"ב)
 כי כסלא לאוניא [פי] כשורת חפירה
 המקפת האוניא שעושין תחת הנפנים]
 (ברכות פ"ק ו')
- כי הוי קאי מר חד כרעיה אארעא וחד
 כרעיה אדרנא (גיטין פ"ה כ"ט)
 כי הוה ניהא נפשיה דר' אמר הומניא
 איכא בבבל כולה [דעמונאי] [עמונאי]
 (קידושין פ"ד ע"ב)
- כי נהירנא לך תקע לי [פי] בשארמוז לך
 לסימן שסיימתו ברכה תקע] (רי"ה
 פ"ה ל"ד)
- כי גריסיתו שמעתא גרוסו על מיא (כי)
 [דכי] היכי דמשבו מיא תמשוך
 שמעתכון (כריתות פ"ק ו')
- כי מחית ל'ינוקא לא (תמהייה) [תימחי]
 ארא בערקתא דמסאנא דקארו קארי
 (ודלא) [דלא] קארי [ליהוי] צוותא לחבריה
 (ב"ב פ"ב כ"א)
- כי שכיבנא נפק ר' אושעיה לוחי (ג)
 דמתריצנא מתני' כוותיה (גימ' פ"ה ס"ב)
 כי מטית (שחיטת) [כשהיטת] קרשים
 [תא] אקשי לי (טס ס"ט ק"ט)
- כיון שהגיע [זמן] תפילת המנחה אסור
 לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל
 תפלת המנחה (שבת פ"ק ט')
- כיון שנפתח ס"ת אסור לספר אפילו
 דבר הלכה (סוטה פ"ז ל"ט)
- כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה
 לו (יומא פ"ח ס"ז)
- כיון שנשא אדם אשה עונותיו מתפקקין
 שנא' מצא אשה מצא טוב ויפק
 רצון מה' (יבמות פ"ז ס"ג)
- כיון שמת אדם במל מן המצות (שבת
 פ"ג קפ"א)
- כיון שהגיע קצו של אדם הכל מושלים
 בו שנא' והיה כל מוצאי יהרנני
 (גדרים פ"ד מ"א)
- כיון שיצאו רוב [שנותיו] של אדם ולא
 חמא שוב אינו (חמא) [חוטא] [יומא
 פ"ז ל"ח]
- כיון (שיצא) [שיוצא] אדם מדבר הלכה
 [דבר מקרא] שוב אין לו שלום (חגיג' ו')
- כיון שנתקו שיניו של אדם נתמעטו
 מוונותיו (ירידה פ"ו ס"ה)
- כיון דאגידא בי לא קא יתבו לי אחריתי
 [פי] יבמה קשורה ביבם] [כתובות
 פ"ה ס"ד]
- כיון דאביק (ביה) [בה] טובא כמינות
 דמיא [פי] הואיל והריק בגי' נזרקה
 בו מינות] (ע"ז פ"ק י"ז)
- כיון שסדרו שלא כמצותו נעשה כמו
 שסדרו הקוף [פי] לחם הפנים שלא
 כמצותו [בחסרון זמן] (יומא פ"ג כ"ט)
- כיון (דלא דייקית) [דקדייקת] בתראי
 כולי האי לא מצינא דאדור בהדך
 [פי] אשה אומרת לבעלה המדקדק אחריה
 אינך אוהב אותי] [כתובות פ"ט פ"ו]
- כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור אסור
 בעשיית מלאכה בפני גי' [קידושין
 פ"ד ע"י]
- כיון (שנצרך) [שנצטרך] אדם לבריות
 משתנות פניו (ק) ככרום שנא' כרום
 זולות (ברכות פ"ק ו')
- כיון דסרו ריחיהו שביק דהו (ואויל)
 ונפיק [פירושו יוצא מסוכתו] (סוכה
 פ"ק י"ג)
- כיון דנתרי טרפיהו שביק (לחו) [לה]
 ונפיק (טס)

כיון דילפא כל אימת דמשתמטא להתם
 רהטא (ב"ק פ"ו נ"ח)
 כיון דעתירי [ומפנקי] לא עבדי עבירותא
 [פ"י עבירותא אנגריא של מלך] (שבת
 פ"ה כ"ד)
 כיון שנעשה אדם רש מלמטה נעשה
 רש מלמעלה (חלק ק"ג)
 כיון דאמליכותיה למעלה ולמטה ולד'
 רוחות (העולם) [השמים] תו לא
 (צריכא) [צריכת] (ברכות פ"ב י"ג)
 כיון דכל יומא לא עביר הבי [ובו] לא
 מחוי ברעבתנותא (כ) (סס פ"ו ל"ט
 שבת פ"ו ק"ז)
 בים וארנקי מנחשי אינשי ולא מושלי
 (ב"מ פ"ב כ"ז יבמות פ"ו ק"כ)
 כיפי תלא [ליה] [לה] [פ"ו גומים] [עירובין
 פ"י ל"ז]
 כך עונשו של בדאי (אפילו אומר)
 [שאפי אמר] אמת אין שומעין לו
 (סנהדרין כ"י פ"ט)
 כך מקובלני מבית אבי אבא אפי' הרב
 חדה מונחת על צוארו של אדם אל
 ימנע עצמו מן הרחמים (ברכות פ"ק י')
 כך מקובלני אם שגורה תפלתי בפי יודע
 אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני
 שהוא מטורף (סס פ"ה ל"ד)
 כוכב אחד יום שנים בין השמשות
 שלשה לילה (שבת פ"ב ל"ה)
 כל אבא חמרא וכל בר בר הנא סיכסא
 [פ"י חמרא שוטי כחמורי (ס) סיכסא
 שוטה] (ביב פ"ה ע"ד)
 כל אנב גבייה בעי כל אשראי ספק (אתא)
 [אתי] ספק לא (אתא) [אתי] וראתי
 רעות (הן) [גינהן] [פ"י כל מלוה ע"ם ספק
 יפרעוך ספק אם רא וכל מלוה ע"ם ספק
 לגבותם] [ע"פ ק"ג]
 כל אגר נטר [ליה] אסור [פ"י משום ריבית]
 (בי"ט פ"ה ס"ג)
 כל אדם המתבייש לא במהרה הוא חושא
 (נדרים פ"ב כ"י)
 כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו

נשמעין (ברכות פ"ק ו')
 כל אדם שיש בו גסות הרוח לבסוף
 נכשר באשת איש (סוטה פ"ק ד')
 כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובר
 ע"ז גתיב הכא תועבת ה' כל גבה לב
 [ובו] (סס)
 כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו נפר
 בעיקר שנא' ורם כבבך ושבתא (סס)
 כל אדם שיש לו עזות פנים סוף נכשל
 בעבירה (תענית פ"ק ז')
 כל אדם שיש לו עזות פנים מותר לקרותו
 רשע (סס)
 כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף מתמעט
 (סוטה פ"ק ה')
 כל אדם שיש בו גסות הרוח ראוי לגדעו
 כאשירה (סס)
 כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו
 ננער (סס)
 כל אדם שיש בו גסות הרוח שכונה מיללה
 עליו (סס)
 כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה
 אין אני והוא יכולין לדור בעולם (סס)
 כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף נפחת
 (סס)
 כל אדם שיש עליו הן בידוע שהוא ירא
 שמים שנא' והסדר ה' מעולם ועד עולם
 על יראיו (סוטה פ"ד מ"ט)
 כל אדם שאין בו דעה נבלה (ת) טובה
 (הימנה) [ממנו] [וי"ג כל ת"ח שאין בו
 דיעה וכו'] (תנא דבי אליהו פ"ו ח"א)
 כל אדם שיש בו דעה כאילו נכנה ב"ה
 בימיו (ברכות פ"ה ל"ג)
 כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת
 שמים דומה לגובר שמסרו לו מפתחות
 הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו
 (שבת פ"ב ל"א)
 כל אדם שמתה אשתו ראשונה כאלו הרב
 ב"ה בימיו (סנהדרין פ"ב כ"ט)
 כל אדם שמתה אשתו (ראשונה) [בימיו]
 עולם חשך בעדו (סס)
 כל (אדם) [יהודי] שאין לו אשה אינו אדם
 שנא'

(ר) יש פה עירוב גרסאות, (ס) ל"ט עושה כחמור, (ת) הן איתא בילקוט ויקרא דמו חכ"ט אך בתנא דבי אליהו איתא בהמה.

שנאי זכר ונקבה בראם (יכמות פ"ו ס"ג)
 כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא ברכה
 בלא מצובה בלא שמחה (ה) במערבא
 אמרי בלא תורה בלא חומה (זכו) בלא
 שלום (סס ס"ב)

כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם שנאי
 השמים שמים להו והארץ נתן לבני
 אדם (סס ס"ג)

כל אדם שיש בו חנופה אפ"י עוברין
 שנמעי אמן מקללין אותו שנאמר
 ואמר לרשע צדיק אתה יקבוחו עמים וכו'
 (סוטה פ"ז ת"ח)

כל אדם שיש בו חנופה מביא אף לעולם
 שנאי והנפי לב ישימו אף (סס)

כל אדם שיש בו חנופה נופל בגיהנם (סס)
 כל אותן השנים שהיה אדם הראשון
 בנידוי הוליד רוחין ושרין ולידין
 (עירובין פ"ב י"ח)

כל איבריו של אדם זקופין ואתה מוטל
 כל אבריו של אדם מכחיזין ואתה
 מבפנים ולא עוד אלא שהקפאתי (לה)
 [לך] שתי חומות אי של עצם ואי של
 בשר מה יתן לך ומה יוסף לך לשון
 רמיה (ערכין פ"ג ט"ו)

כל אמת (ואמת) [אמת] תפסיה להאי
 [פ"י ריהטא של אמת תפסתו לזה]
 (ברכות פ"ב י"ד)

כל אשה שתובעת בעלה לרבר מצוה
 הוויין לה בנים שאפילו ברורו של
 משת לא (היה) [היו] כמותן (עירובין
 פ"י ק"א)

כל אשה שבנית מרובין דמיה מרובין (ב)
 (כזכות פ"ק י')

כל אשקויי אשקין לאו בכום הוא [פ"י]
 האשה ששאלה לשתות ואמרה לה
 איש מקדשת לי והשיבה הין אשקויי
 אשקין אינן קרושין. ושם אמרו אחרים
 כיוצא בזה ע"ש (קידושין פ"ק ט')

כל אישכולות שעמדו לישראל מימות

משה עד שמת יוסף בן יועזר איש
 צירדה לא היה בהן שום דופי מבאן
 ואילך היה בהם שום דופי [פ"י דופי של
 סמיכה שחקקי על סמיכת שלמים בייש
 כראיתא בהגינה (מ"ז)] (תמורה פ"ב ט"ז)
 כל אשראי ספק אתי ספק לא אתי ודאתי
 מעות רעות (הן) [יגיהו] (ע"פ קי"ג)
 כל דאליס נבר (ניטין פ"ה ס')

כל דאי לא קני [פ"י משום דהוי אפמכתא.
 אלא עם ב"ד השוב] (ב"מ פ"ה ס"ו)
 כל ביאה שאין בה פירצה אינה אלא
 בעילת זנות [פ"י הבא על איילונית
 שאינה ראויה לבנים (יכמות פ"ו ס"ח)
 כל בית שנשמעין בו דית בלילה שוב
 אינו נחרב (עירובין פ"ב י"ח)

כל דאמר (ב) מרבית חשמונאי קא אתינא
 עברא הוא (ב"ב פ"ק ז')

כל דאמר מילתא ולא מיפרך להוי רישא
 דכולהו (ארוות ס"ג י"ד)
 כל (דאתא עלי) [דאתי עלאי] בטחתרתא
 קטלינא ליה לבר מרב חנינא בר
 (שולת) [שילא] (סנהדרין פ"ח ע"ב)
 כל דיבור ודיבור שיצא מפי (הקביה)
 [הגבורה] נחלק לעי לשונות (שבת
 פ"ט פ"ח)

כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקביה למצובה
 אפ"י על תנאי לא חור בו מ"ל ממשה
 [רבינו] שנאי הרף ממני וגו' ונאמר ובני
 רחביה רבו למעלה (ברכות פ"ק ד')
 (ו) כל דבר (שנאמר במנין) [שבטנין] צריך
 מנין אחר להתירו (ב"ב פ"ק ט')

כל דתקן רבנן בעין דאורייתא תקין (גיטין
 פ"ו ס"ה)

כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה
 (ברכות פ"ג כ"א)

כל דברין אינן אלא דברי תימה וכו'
 עבודה בזמן הזה מניין (פסחים פ"ו ע"ב)
 כל דוכי למלכא לשרויה לביבר שרויה
 לביבר ולא אכלהו [סירוש ביבר גוב
 אריות

(ה) בנמרה ליתא כל יסודי שאין לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא מצובה וכו'. (ב) בנמ'
 ליתא כל אשה שדמים מרובין בניה מרובים. (ג) הכי ליתא בקדושין אך בנ"ב ליתא כל מאן דלתי
 דאמר מביה.

אריות] (סנהדרין פ"ד ל"ט)
 כל דובי למרכא שרד ליה לקמוניא הלילא
 [פ"י קמוניא בית מלא עפר] (ע"ז פ"ק י)
 כל החזי לפרצופא הרין (לייתיה) [לייתיה]
 [פ"י אדומה לדוקינן צורה זו יתפשוהו]
 והיה דיוקא של ר' מאיר] (סס י"ח)
 כל דיין שרין דין אמת לאמתו [וכו']
 נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית
 (שס פ"ק י)
 כל דיין שנוטל שוחד מביא חמה עזה
 לעולם (ב"ב פ"ק ט')
 כל (ד) דלא ידע פרושא דהאי קרא לאו
 נברא רבה הוא (מ"ק פ"ג ט"ו)
 כל דמותיב מלה קמיה רביה אויל לשאול
 בלא ולד שנאי [וכו'] וכתיב גון בנו
 יהושע בנו (עירובין פ"ו ס"ג)
 כל דעביר רחמנא רטב עביר (ברכות
 פ"ט ס')
 כל דקפיד קפדינן ליה דלא קפיד לא
 קפדינן ל"י (ה) [פ"י על הנחושים] (ע"ס ק"י)
 כל האוחז באמה ומשתין באלו מביא
 מבול לעולם (נדה פ"ב י"ג שבת פ"ג
 מ"ה)
 כל האוכל ירק קודם ארבע שעות אסור
 לספר הימנו (מיט) משום ריחא
 (ברכות פ"ו מ"ד)
 כל האוכל לחם בלא נטילת ידים כאילו
 צא על אשה וזנה שנאי כי בעד אשה
 וזנה בעד כיכר לחם (טוטה פ"ק ד')
 כל האוכל (לחם) [פת] בלא ניגוב ידים
 כאילו אוכל לחם טמא שנאי [כו']
 ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא
 וכו' [פ"י] בלא ניגוב ידים עולה בנימטי
 כמו לחמם טמא וקראו טמא משהוא בלא
 ניגוב ידים רש"י] (ס)
 כל הגי הרשקתי דערו(עליה) [עלה] אימת
 איתרון [פ"י] כל המקרים שעברו וכו'
 (רי"ה פ"ק ט"ז)
 כל הנך שני דמלך רבה אפי' אומנא
 לביתיה לא קרא [פ"י] רב יוסף לא

קרא ספר שיתקן שערו בביתו (ו) [(ברכות
 פ"ז ס"ד)
 כל האוכל ושותה ואחיז מתפלל עליו
 הכתוב אומר ואותי השלכת אחר גויך
 (סס פ"ק י)
 כל האוכל מעפרה של כבל כאילו אוכל
 מבשר אבותיו וי"א כאילו אוכל שקצם
 ורמשים (שבת פט"ו ק"ג)
 כל האומר הקב"ה וותרן [יוותרון] [יותרן]
 חיו שנאי הצור תמים פעלו וכו' [אלא
 מאריך אפיה ונבויה דיליה] (ב"ק פ"ה נ')
 כל האומר מלכת שבא אשה היתה אינו
 אלא טועה (ב"ב פ"ק ט"ו)
 כל האומר אין ערלה בחויל לא (יהיה)
 [יהא] לו נין ונכד משליך חבל בגורל
 בקהל ה' [קידושין פ"ק ל"ט)
 כל האומר דבר בשם אומרו מביא נאולה
 לעולם שנאי ותאמר אסתר וכו' [חולין
 פ"ח ק"ד מנילה פ"ק ט"ז)
 כל האומר ראובן חמא אינו אלא טועה
 (שבת פ"ה נ"ה)
 כל האומר בני עלי חמאו אינו אלא טועה
 (סס)
 כל האומר בני שמואל חמאו אינו אלא
 טועה (סס נ"ז)
 כל האומר דוד חמא אינו אלא טועה (סס)
 כל האומר שלמה חמא אינו אלא טועה
 (סס)
 כל האומר יאשיהו חמא אינו אלא טועה
 (סס)
 כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי
 [קידושין פ"ג ס"ג ע"ז פ"ב ל"ז)
 כל האומר לירד לה אני כופתו ונותנו
 לשני הארי עתה כל האומר לי עלה
 ממנה אני מטיל עליו קומקום של חמין (ז)
 [פ"י] בתחלה הייתי שונא את הרבנות
 (מנחות פ"ג ק"ע)
 כל האומר רחב רחב מיד נקרי [פ"י] מיד
 רואה קרי וה"מ מי שהכירה] (מנילה
 פ"ק ט"ו הענית פ"ק ה')

כל

(ז) כן נרמס ה"ן ועבד אך נממרא ליתא כל . (ה) נממרא איתא כל דקפיד קפדי כהדיא ודלא קפיד
 לא קפדי כהדיא . (ו) המחבר החליף כנאן רבה לרב יוסף ואומן לספר . (ז) נממרא איתא כל
 האומר עלה לה וכו' עתה כל האומר לי לירד מאנה כו' .

כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה שנאי ורועה זונות יאבד הון, א"ל הררי בי * (עירובין פ"ז ס"ד)

כל האומר תהלה לרוד גיפ בכל יום (ח) מוכסח לו שהוא בן העה"ב (ברט"ר ד') כל האמור בפרשת (תוכחות) (תוכחה) עושין לחייה בשבת (פ"י בתוכחות של יחזקאל הנביא) (שבת פ"ח ק"ט)

כל הארצות עיסה לא"י וא"י עיסה לבבל (כתובות פ"ג ק"א קידושין פ"ד ס"ט) כל הבא על אשת איש אפי' למד תורה דכת"י [בה] יקרה הוא מפיגנים [וכו'] היא תצודה לנתינתם (ט) שנאי אשת איש נפש יקרה תצוד [ושם מאמרים רבים של זה (י)] (סוטה פ"ק ד')

כל הבא דבר ערוה לידו וניצול הימנה עושין לו גם (קידושין פ"ק מ')

כל היכא דאיכא אימורא התם קנסינן (ס"ט פ"ז נ"ו) כל הבה מיהבה לאו כלום היא (פ"י הבה חן ותן) (ס"ט פ"ק ט')

(כל) [שכל] הבוכה על אדם כשר מוחלין לו [ע"י] כר עוונותיו (שבת ז"ג ק"ה)

כל הגדול מחבירו יצרו גדול (ממנו) [הימנו] וסוכה פ"ה י"ב)

כל הגדול מחבירו בולע את חבירו (ע"ז פ"ק ד')

כל הגוון מנכסיו ועושה (בהן) [מהן] צרקה ניצל מדינה של גהינם (גיטין כ"ק ז')

כל הרוחק את השעיה (השעה) [שעה] דוחקתו וכל הנדחה משני (השעה) [שעה] שעה עומדת לו (עירובין פ"ק י"ג ברכות פ"ט ס"ד)

כל הדר בחו"ל כאילו עבד ע"ז (כתובות פ"ג ק"י)

כל הדר בא"י שרוי בלא עון שנאי ובל יאמר שכן חלותי העם היושב בה נשוא עון (ס"ט ק"ח)

כל הדר בבבל כאלו דר בא"י שנאי (הר) [הוי] ציון המלטי [יושבת בת בבל (ס"ט)]

כל ההונה בהן טועם טעם בשר [פ"י בכל שעה שאדם מחזר בדברי תורה מוצא בהם דברי טעם] (עירובין פ"ב כ"ח)

כל הזהיר בציצית זוכה ומשמשין לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים שנאי

כה אמר ה' [צבאות] בימים (ההם) [ההמה] אשר יהיוקו עשרה אנשי מכל לשונות הגוים והחיוקו בכנף איש [יהודי וכו'] [ופ"י]

הרמב"ן כל הזהיר וכו' כל מי שאין לו טלית ואינו חייב בציצית והזור אחר טלית לקיים מצות ציצית זוכה שישמשוהו וכו'

וכן נזכר לדרוש כל שאר הזהיר ששם [ד' כ"ב]] [שבת פ"ב ל"ב וס"ב] [בד"כ"ב] [הפ"ט]

כל המועם כלום קודם שיבדיל [מיתתו באסכרא (ע"ט ק"ה)]

כל היד המרבה לברוק בנשים משובחת ובאנשים תקצץ [פ"י] תקצץ שמביאו לידו קרין [י"ג] (י"ד פ"ב י"ג)

כד היודע לחשב בתקופות ומולות ואינו חושב, עליו הכתוב אומר ואת פועל ה' לא יביטו ומעשי ידיו לא ראו (שבת פ"ז ע"ה)

כל היודע באשתו שהיא יראת שמים (ואינה) [ואינו] פוקרה נקרא חוטא שנאי וירעת כי שלום אהלך ופקדת נך ולא תחמא [יבמות פ"ו ס"ב]

כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ומבמה"ד לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה שנאי ילכו מחיל אל חיל וכו' (מ"ק פ"ג כ"ט)

כל היוצא למלחמת בית דוד נט כריתות כותב לאשתו (כ) (שבת פ"ה ל"ה)

כל היושב בתענית בשבת קורעין לו נזר דינו של ע"י שנה ואעפ"כ חוזרין ונפרעין ממנו [דין] עינוי (בשבת) [שבת] וכו' (ברכות פ"ה ל"ה)

כל

כל

כל

כל

כל

כל

כל

(ח) נמרח איתא בכל יום ג' פעמים. (ט) בגמ' איתא לודנו לדיעה טל גהינם. (י) ל"ז ע"ה. (כ) בגמ' מוכח נט כריתות לאשקח.

כל היושב בתענית נקרא הוטא (תענית פ"ק י"ח)

כל היכא דהוה מהו ר' אלעזר הוה מסי ר' שמעון (שבת פ"ב ל"ג)

כל היכא דאמרין (ב) מעשה בחסיד אי או ר' יהודה בן בבא או ר' יהודה ברי

אושעאי (ב"ק פ"ט ק"ג תמורה פ"ב ט"ו) כל הישן בבית (הכנסת) [המדרש] תורתו

נעשית [לו] קרעים קרעים שנאמר וקרעים תלביש נומה (סנהדרין פ"ח ע"ח)

כל הלומד תורה מרב אי אינו רואה מימן ברכה לעולם שנאי והיה בעץ שתול

ולא כתיב נמוע (ע"ז פ"ב י"ט) כל הלומד תורה (אתו) [ואין] חוזר עליה

דומה לאדם שזרע ואינו קוצר וישם מאמרים ע"ז ע"ש [חלק ז"ט]

כ"ה הלן וימים בלא הלום נקרא רע שנאי ושבע ילין בל יפקד רע (ברכות פ"ב י"ד)

כל המארה ת"ח בתוך ביתו ומהנהו מנכסו מעלה עליו הכתוב כאילו (הקריב)

[מקריב] תמידן (שם פ"ק י')

כל המאריך באחר מאריבין לו ימיו ושנותיו (שם פ"ב י"ג)

כל המאריך בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקס (ברכות פ"ה ל"ב)

כל המאריך בתפלתו ומעיין בה סוף בא לידי כאב לב שנאי תוחלת ממושכה

מהלה לב (שם) כל המבזה את הבגדים סוף אינו נהנה

מהם שנאי [והמלך דוד וכו'] וייכסיהו בבגדים ולא יחס לו (ברכות פ"ט ס"ב)

כל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו [ושם מאמרים ע"ז ע"ש] (שבת פ"ו ק"ט)

כל המבקר את החולה גורם לו שיחיה וכל שאינו מבקר את החולה גורם לו

שימות. [ר"ל שלא יתפלל עליו] (נדרים פ"ד מ')

כל (המבקר את החולה) [המבקר חולה] נוטל אי מסי בצערו (שם פ"ד ל"ט)

כל המבקר את החולה נצול מדינה של

נהינם (שם פ"ד מ')

כל המבפש ממו מהבירו אל יבקש ממנו יותר מנ' פעמים שנאמר אנא שאנא

ועתה שא נא [פ"י ממו מחילה] ושם מאמרים ע"ז [יומא פ"ח פ"ג]

כל הסבקש רחמים על חברו אין צריך להזכיר שמו שנאי אל נא רפא נא לה

(ברכות פ"ה ל"ד) כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר

משום לא תישא [ועיין בהר"ן שלהר"ר] ר"ה שפירש שעובר מדרבנן וקרא

אסמכתא (מ) [[שם ל"ג] כל המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה

(בלא) [בל"י] מצרים שנאי ומלא ברכת ה' וכו' (שם פ"ז ל"ח)

כל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו (סנהדרין פ"ב ט"ט)

כל המגדל כלב [רע] בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו שנאי למס מרעהו

חסד שכן בלשון [יוני] [ויגית] קורין לכלב (מס) [למס] (שבת פ"ז ס"ג)

כל המגרש אשתו (הראשונה) [ראשונה] אפי' מוכה מוריד עליו המעות (סנהד'

פ"ב כ"ב גטין פ"ט ל')

כל המהלך ד' אמות בא"י מובטח לו שהוא בן העה"ב (כתובות פ"ג ק"ח)

כל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר שכינה שנאמר וידבר העם באלקים

ובמשה (חלק ק"י) כל המוליד מניק ובל המטיל בצים מלקט

חוץ מעטלף (שאפילו) [שאפע"ש] שטטיל בצים מניק בכורות פ"ק ז')

כל המונע תלמידו מלשמשו [בא"ה] מונע ממנו חסד שנאמר למס מרעהו חסד

(כתובות פ"ח ל"ז) כל המורה הלכה בפני רבו ראוי להבישר

נחש (עירובין פ"ו ס"ג) כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה

[ושם מאמרים ומעשים רבים על דרוש זה עיי"ש] (שם)

כל

(ג) כ"ב"ק איתא דלמרינן ובתמורה איתא דלמרי (מ) לא דמי ליהתם דהתם מיורי לגרוס ברכה שאינה אריסה אכל הכא מיורי לגרר ברכ' בלוינה לריכה וע' מ"ה א"ת ס"ו"ג ס"ק ח' מה סבנא בש' המרדכי.

כל המוריד דמעות על אדם כשר הקביה
סופרן ומניחן בבית בנויו שנא' נורי
ספרתה וכו' (שבת פ"ג ק"ה)

כל המזכה את הרבים אין הטא בא על
ידו וכל המחטיא את הרבים [כמעט]
אין מספיקין וכו' (יומא פ"ח פ"ו)
כל המזמן גוי לתוך ביתו ומשמש עליו
גורם גלות לבניו שנא' ומבניך אשר
יצאו כו' (הלק ק"ד)

כל המזלזל בנשילת ידום נעקר מן העולם
(סוטה פ"ק ד')

כל הטטה דינו של גר כאילו מטה דינו
של מעקה שנא' ומטי גר מטי בתיב
(תנינה פ"ק ה')

כל המחזיר (אתר גדולה) [על הגדולה]
גדולה בורחת ממנו וכל הבורה טן
הגדולה (היא) [גדולה] מחזרת אחריו
(עירובין פ"ק מ"ד)

כל המטיל [מלאי] לבים (של) ת"ח
זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנא'
כי בצל החכמה בצל הכסף (פסז"י פ"ד נ"ג)
כל המתנוף לרשע (ג) סוף נופל בידו
ואם אין נופל בידו נופל ביד (בנו)
[בניו] ואם אינו נופל ביד (בנו) [בניו] נופל
ביד בן בנו שנא' ויאמר ירמיה הנביא אל
הגננה הנביא אמן, כן יעשה ה' [וכו']
וכתיב וכו' (סוטה פ"ז מ"א)

כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף
הוא בא לידו ג' עבירות גיע וש"ד
וח"ש (ניטין פ"ק ו')

כל המיצר לישראל נעשה ראש שנאמר
היו צריה לראש * (סס פ"ה נ"ו)
כל המיקר בארץ הלכה כמותו בחוצה
לארץ (שבת פ"ב ק"ט)

כל המכניס את בנו פחות מבן שש רין
אחריו ואינו מגיעו [פ"י] המכניס את
בנו ללמוד תורה [כתובות פ"ד ג']

כל המלביץ סני חבירו רבים אין לו חלק
לעוה"ב (ס) (כ"מ פ"ה י"ח)

כל המלמד (את) בן חבירו תורה מעלה

עליו הכתוב כאלו ילדו (סנה' פ"ב י"ט)
כל המלמד לבנו תורה מעלה עליו הכתוב
כאלו קבלה מהר חורב (ברכות פ"ג כ')

כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו
הכתוב כאילו קיבלה מהר (חורב)
[סיני] (קדושין פ"ק ל"א)

כל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה
רוחתה שנא' ולהג הרבה יניעת, בשר
(ניטין פ"ה כ"ז עירובין פ"ב כ"א)

כל המנבל עצמו על דברי תורה סופר
(להנשא) [להתנשא] שנא' אם נבלת
בה תנשא (ברכות פ"ט ס"ג)

כל המניח ידיו כנגד פניו של מטה
כאילו כופר בבריתו של אברהם אבינו
[פ"י] שנראה כאילו בוש ממילתו] (שבת
כ"ג מ"א)

כל המספר לשון הרע כאלו (כופר)
[כפר] בעיקר (ערכין פ"ג ט"ו)

כל המספר לשון הרע מגדיל עונותיו
עד לשמים (סס)

כל המספר אחריו המת כאילו מספר אחר
האבן (ברכות פ"ג י"ט)

כל המספר אחר משתן של ת"ח נופל
בנהיגם שנאמר והמטים עקלקלותם
יוליגם ד' את פועל און וכו' (סס)

כל המספר לשון הרע אומר הקביה
לנהיגם (ע) אני מלמעלה ואתה עליו
מלמטה (נדונם) [נדוננו] (סס)

כל המספר לשון הרע מגדיל עונותיו
כנגד ג' עבירות ע"ז גיע וש"ד (סס)

כל המסתכל בני דברים ראוי לו (פ) כאלו
לא בא לעולם מה למטה מה למעלה
מה לפנים ומה לאחור (תנינה פ"ב י"א)

כל המסתכל בני דברים עיניו כחות בקשת
ובנשיא ובכהנים (סס ט"ז)

כל המסתכל באצבע קטנה של אשה
כאילו

(ג) כן איתא בע"י אך בנתי' איתא לחכירו . (ס) נגמרת איתא בשני הלשון . (ט) בנתי' כתקן
לשר של נהיגם . (ס) נגמ' רתוי לו .

כל המרפה עצמו מדית אין בו נח
לעמוד ביום צרה שנא' התרפים ביום
צרה צר כחכה (ברכות פ"ט ס"ג)
כל המשביע עצמו מדית [ולן] אין
מבשרין אותו בשורות רעות שנא'
ושבע ילין בל יפקד רע * (סס פ"ב י"ד)
כל המשחרר עבדו עובר בעשה (סס פ"ז
מ"ו)

כל המשיא בתו לעם הארץ כאלו כופתה
ומניחה לפני ארי מה ארי דורס
ואוכל ואין לו בושת פנים אף עם הארץ
מכה (ובועל) [ובא עליה] ואין לו בושת
פנים (פס"ח פ"ג מ"ט)

כל המשיא בתו לתיא והעושה סרקמשיא
לתיא והמהנה ת"ה מנכסיו מעלה עליו
הכתוב כאילו (סתדבק) [מדבק] בשכינה
(כתובות פ"ג ק"ח)

כל (המשמה) [השמה] בייסורין שבאין
עליו מביא ישועה לעולם שני בהם
עולם ונושע (תענית פ"ק ח')

כל המשמר שבת כהילכתה אפ"י עובר ע"ז
(כאנוש) [בדור אנוש] מוחלין לו
שנא' אשרי אנוש יעשה זאת וכו' (שבת
פ"ו ק"ח)

כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים
בברכות לא יצא ידי ח' בתו (ברכות מ')
כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר
בו ידו על (העליונה) [התחתונה]
(ב"מ פ"ו ע"ו מתניתין ע"ז פ"ק ז')

כל המשפיר עצמו הקביה מנכיהו וכל
המנכיה עצמו הקביה מששילו
(עירובין פ"ק י"ג)

כל המשמש באור (של) תורה אור
תורה מחייהו וכל (שאינו משמש)
[שאינ משמש] באור תורה אין אור
תורה מחייהו [ישם מאמרים על דרוש
תורה ות ח] (כתובות פ"ג ק"ח)

כל המשמש בכתרה שד תורה נעקר
נעקר מן העולם (לר"ס פ"ח ס"ב)

כל המשתף שם שמים בצערו כוסלין לו
פ"ג ס"ח

כאילו מסתכל במקום התורף (ברכות כ"ד)
(כל) [וכל] המסתכל בעקבה של אשה
הוויין (דיה) [לו] בנים שאינן
מהוננים [ישם מאמרים כיוצא בזה]
(לר"ס פ"ב כ')

כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על
כל פשעיו (ר"ה פ"ק י"ז וימא פ"ח פ"ז)
כ" המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובר
ע"ז [ע"ש מעשים רבים על הצדקה
ומעשים טובים] (ב"ב פ"ק י' כתובות
פ"ו ס"ח)

כ" המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה
עליו הכתוב כאלו עשאה (הלך ל"ט)
כל המענג את השבת נותנין לו נחלה
בלא מצרים (שבת פ"ט ק"ח)

כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע
(שכונות פ"ז מ"ב)

כל המסיק מנן בשעת גאווה סוגרין
והותמין צרות בעדו שנא' גאווה אפיקי
מגינים סגור הותם צר (עירובין פ"ו ס"ה)
כל המצדיק [את] עצמו מלמטה מצדיקין
עליו את הדין מלמעלה (תענית פ"ק ח')

כל המצוות כולן אין אדם יוצא בהן אלא
דרך גרילתן (סוכה פ"ד מ"ה)

כ" המצפה על שולחן אחרים עולם חשך
בעדו (י"ט פ"ד ל"ב)
כל המיקיל בסעודת (המקו) [הקות] דם
מקילין לו מוונותיו מן השמים ואומרי הוא
על חייו לאחם אני אחוס עליו (שבת ק"ט)
כל המקיים ג' סעודות בשבת ניצול מג'
[פורעניות] מחבלו של משיח ומדינה
של גהינם ומלחמת גוג ומגוג (סס פ"ז
ק"ח)

כל המקניט את חברו אפ"י בדברים צריך
לפייסו (יומא פ"ח פ"ז)

כל המרעיף לו לא במהרה מטיבין לו
וכל המטיבין לו לא במהרה מרועין לו
לו (ב"ב פ"ק י"ב ב"ק פ"ז ס')

כל המרעיב עצמו (בשעת) [בשני] רעבון
ניצול ממתה משונה (תענית פ"ק י"ח)

כָּל הַנְּהַנָּה מִסְעוּדָה חֲתָן וְאִינוּ מִשְׁמַחוֹ
עוֹבֵר בְּהִי קוֹלוֹת שְׁנֵאֵי קוֹל שֶׁשׁוֹן וְקוֹל
שְׁמַחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כֹּלָה קוֹל אוֹמְרִים
הוֹדוּ וְאִם מִשְׁמַחוֹ מֵה שִׁבְרוּ אֲרִיבִיל זוֹכֵה
לְתוֹרָה שְׁנַתְּנָה בְּהִי קוֹלוֹת (שֵׁס פ"ק ו')
כָּל הַנְּהַנָּה מְעוּהִיזוּ בְּלֹא בִרְכָה כִּאִילוּ גּוֹזֵל
לְהַקְבִּיָּה וּבִנְסַת יִשְׂרָאֵל (שֵׁס פ"ו ל"ה)
חֶלֶק ק"ב

כָּל הַנְּהַנָּה מִסְעוּדַת הַרְשׁוֹת לְסוּף גּוֹלָה
(פְּסָחִים פ"ג מ"ט)

כָּל הַנְּהַנָּה מְעוּהִיזוּ [בְּלֹא בִרְכָה] כִּאִילוּ נְהַנָּה
מִקְדָּשֵׁי שָׁמַיִם (בִּרְכּוֹת פ"ו ל"ז)

כָּל הַנוֹנֵעַ בְּהֵם (בְּנוֹנֵעַ) [כִּאִילוּ נוֹנֵעַ] בִּבְבַת
עֵינֵינוּ (גִּיטִין פ"ה ל"ז)

כָּל הַנּוֹרֵד כִּאִילוּ בְּנֵה בְּמַה וְהַמְקִימוֹ
כִּאִילוּ הַקְּרִיב קִרְבָּן (גִּיטִין פ"ד מ"ו נְדוּסִים
פ"ג כ"ב יבְּמוֹת פ"ג ק"ט)

כָּל הַנוֹטֵל לֹלֵב בְּאִנּוּדוֹ וְהֵרֵם בַּעֲבוּתוֹ
מַעֲיָה כִּאִילוּ בְּנֵה מִזְבֵּחַ וְהַקְּרִיב עֲלָיו
קִרְבָּן (סוֹכָה פ"ד מ"ה)

כָּל שְׁנוֹלֵד סֶפֶק בְּרִשׁוֹתָיו עֲלָיו הַרְאִיָּה
(מְטוֹיִבוֹת פ"ז ע"ו)

כָּל (הַנוֹטֵל) [הַנוֹשֵׂא] אִשָּׁה לְשׁוֹם מִמּוֹן
הוֹוִיָּן (לֵיָּה) [לוֹ] בְּנִים שְׁאִינָן מִהַגּוֹנֵינָן
שְׁנֵאֵמֵר בְּהִי בְּגֵרוֹ וְכוּ' (קִדּוּשֵׁין פ"ד ע"ו)
כָּל הַנוֹשֵׂא אִשָּׁה שְׁאִינָה הוֹגֵנַת לוֹ מֵעֵלָה
עֲלָיו הַכְּתוּב כִּאִילוּ חֲרִשׁוֹ לְכֹל הָעוֹרֵם כּוֹלוֹ
וְזִיעוֹ מֵלֶח (סֵס)

כָּל הַנוֹשֵׂא אִשָּׁה שְׁאִינָה הוֹגֵנַת לוֹ
בְּשֶׁהַקְּבִיָּה מִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ מַעֲיֵד עַל
[כָּל] הַשְּׁבָטִים (וְאִינוּ) [וְאִין] מַעֲיֵד עֲלָיו
שְׁנֵאֵמֵר שְׁכִינָתָה יְהוָה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל [וְשֵׁם
מֵאֲמָרִים אַחֲרָיִם עַל דְּרוֹשׁ זֶה] (סֵס)

כָּל הַנוֹשֵׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן
כְּתוּבָה [וְיֵשׁ חוֹלְקִים] [יבְּמוֹת פ"ו ס"ה]
כָּל הַנוֹתֵן עֵינֵינוּ בְּכּוֹסוֹ (שֵׁל) עֲרִיזוֹת כּוֹלֵן

דּוֹמֵת עֲלָיו כְּמִשׁוֹר [פִּי] עֵינֵינוּ בְּכּוֹסוֹ
שְׁבָרוֹת כְּמִשׁוֹר כְּחֵתֵר [וְזִמָּה פ"ח ע"ה]

כָּל הַנוֹתֵן עֵינֵינוּ בְּכּוֹסוֹ כָּל הָעוֹלָם [כּוֹלֵן]
דּוֹמֵת עֲלָיו כְּמִשׁוֹר [פִּי] מִמּוֹן אַחֲרָיִם

דּוֹמֵת לוֹ כְּחֵתֵר [כֵּס]

כָּל הַנוֹתֵן מְרוֹטָה לְעֵינֵי מִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁשׁ
בִּרְכּוֹת

שְׁנֵאֵמֵר שְׁנֵאֵמֵר וְהִיא שְׂדֵי בְצִרִיךְ וְכוּ'
(בִּרְכּוֹת פ"ט ס"ג)

כָּל הַמְּתִייהָר נּוֹפֵל בְּנִיחָם (ע"ז פ"ק י"ח)
כָּל הַמְּתִישֵׁב (בְּדִינּוֹ) [בִּינּוֹ] יֵשׁ בּוֹ דַּעַת
שְׁבָעִים וְקָנִים (עִירּוּבִין פ"ו ס"ה)

כָּל הַמְּתַלּוּצֵץ יִיסוּרִין בְּאִין עֲלָיו (ע"ז י"ח)
כָּל הַמְּתַלּוּצֵץ מוֹזוֹנְתָיו מִתְמַעֲטִין (סֵס)

כָּל הַמְּתַלּוּצֵץ נֹרֵם כְּלִיָּה לְעוֹרֵם (סֵס)
כָּל הַמְּתַנָּה בְּמִלִּית שֶׁל תִּיחַ וְאִינוּ תִיחַ
אִין מְבַנְיִין אוֹתוֹ בְּמַחֲצוֹתָיו שֶׁל הַקְּבִיָּה
(ב"ב פ"ז ל"ח)

כָּל הַמְּתַעַצֵּל בְּהַסְדּוֹ שֶׁר הַכֵּם רְאוּי
לְקוֹבְרוֹ בְּהִי (סֵכֶת פ"ג ק"ה)

כָּל הַמְּתַעַצֵּל בְּהַסְדּוֹ שֶׁל הַכֵּם אִינוּ
מֵאֲרִיךְ יָמִים מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה שְׁנֵאֵמֵר
בְּסֵאֵמָה בְּשִׂרְחָה תְּרִיבָנָה (סֵס)

כָּל הַמְּתַפְלֵל בְּעֵישׁ וְאוֹמֵר וְיִכּוֹלוּ מֵעֵלָה
עֲלָיו הַכְּתוּב כִּאִילוּ נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַבִּיָּה
(סֵכֶת פ"ו ק"ט)

כָּל הַמְּתַפְלֵל בְּעֵישׁ וְאוֹמֵר וְיִכּוֹלוּ ב' מֵלֵאכִי
הַשֶּׁרֶת (מְלוּיִן) [הַמְּלוּוִיִן] לוֹ לֵאדָם
(וּמְנִיחִין) [מְנִיחִין] יִדִּיָּהן עַל רֵאשׁוֹ וְאוֹמְרִים
לוֹ וְסֵר עוֹנֵךְ וְחֵשְׁתָּךְ תְּכּוֹפֵר (סֵס)

כָּל הַמְּתַפְלֵל אַחֲרָיִם בְּהִינָן נִקְרָא רִשְׁעֵי
שְׁנֵאֵמֵר סְבִיב רִשְׁעִים יִתְּלַבֵּן וְכוּ'
(בִּרְכּוֹת פ"ק ו')

כָּל הַמְּתַפְתָּה בִּינּוֹ יֵשׁ בּוֹ מְרַעַת קוֹנּוֹ שְׁנֵאֵי
וִירַח הִי אֶת רִיחַ הַנִּחּוּחַ (עִירּוּבִין פ"ו ס"ה)
כָּל הַמְּתַרְעֵם עַל רְבוֹ כִּאִילוּ מְתַרְעֵם עַל
הַשְּׁכִינָה שְׁנֵאֵי לֹא עֲלֵינוּ תְּלוּגוֹתֵיכֶם
וְכוּ' (חֶלֶק ק"ו)

כָּל הַנְּבִיאִים כּוֹלֵן לֹא נִתְנַבְּאוּ אֵלָּא
לְמִשְׁיָא בְּתוֹ לְתִיחַ וְלַעוֹשָׁה פְּרַקְטִיָּא
[לְתִיחַ] וְלַמְהַנָּה תִיחַ מִנְכֶסוּ אִבְרַ תִּיחַ
עַצְמָן עֵין לֹא רֵאחָה אֱלֹהִים וּוְלַתֵּךְ (בִּרְכּוֹת
פ"ה ל"ד)

כָּל הַנְּבִיאִים כּוֹלֵן לֹא נִתְנַבְּאוּ אֵלָּא לְיָמוֹת
הַמִּשְׁיָא אֲבָל לְעַיִב עֵין לֹא רֵאחָה
(סֵס וְסֵכֶת פ"ו ס"ג)

כָּל הַנְּבִיאִים כּוֹלֵן לֹא נִתְנַבְּאוּ אֵלָּא לְבַעֲלֵי
חֲשׁוּבָה אֲבָל צְרִיקִים נְמוּרִים עֵין לֹא
לֹא רֵאחָה אֱלֹקִים וּוְלַתֵּךְ (סֵס)

ברכות והמפייסו בדברים מתברך ב"א
 ברכות (כ"ב פ"ק ט')
 כל הנוהן מתנותיו לכהן א' טביא רעב
 לעולם (עירובין פ"ו ס"ג)
 כל הנותן טמתו בין צפון לדרום הויין
 ליה בניס זכרים (ברכות פ"ק ה')

כל הנותן שלום להבירו קודם שיתפלל
 כאילו עשאו במה שנאמר חדלו לכם
 מן האדם אשר נשמה באפו וכו' (סס י"ד)
 כל הני חייו ברייתא הבי אית להו זקרו
 (ליה) [לה] טביה עינוניתא דוורדא
 (חולין פ"ג מ"ז)

כל הסומך נאולה לתפלה אינו נוזק כל
 אותו היום כולו (ברכות פ"ק ט')

כל הנשים צרד צרדו וצרד (ק) אימא עלה
 לגנ [פי] עלה לגנ גבר בנורלו של
 בולן ורי ישמעאל אמר כך ועיש ברשיי
 (יומא פ"ה מ"ז)

כל הסומך יהרג וכל הנסמך יהרג ועיר
 שסומכין בה תחרב ותחום שסומכין
 (בה) [בו] יעקר (ע"ז פ"ק ח')

כל הסריקין אסורין וסריקי ביתום מותרין
 (חולין פ"ח ק"ז)

כל העובר עבירה א' בשנה כאילו עובר
 כל השנה כולה (ה) (תנינא פ"ק ה')

כל העובר עבירה בסתר כאילו הוהק רגלי
 (פני) שכינה (סס פ"ב ט"ז קידושין פ"ק
 ל"א)

כל (העובר) [העולה] מבבל לא"י עובר
 בעשה (שבת פ"ב מ"א ברכות פ"ג כ"ד
 כתובות פ"ג ק"ו)

כל העולם כורו (ניזון) [נזונין] בשביל
 חנינא בני וחנינא בני די דו בקב
 הרובין מעיש לע"ש (סס פ"ב י"ז)

כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה
 (שבת פ"ב ג')

כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות
 לזה [לצוות פי] לחברת טיול] (סס)

כל העולם כלו נזונין בצדקה והם נזונין

בזרוע (ברכות פ"ב י"ז)
 כל העולם כולו (מימי) [ממימי] אוקיינוס
 הוא שותה] (תענית פ"ק ט')

כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה
 (סס)

כל העולם כולו מתמצית ג"ע הוא שותה
 (סס)

כל העונה אמן והא שמי רבה [מברך] בכל
 כחו קורעין לו גזר דינו (של ע"י שנה)
 (שבת פ"יו קי"ט)

כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי
 ג"ע (סס)

כל העוסק בתורה אפילו יום א' בשנה
 טע"ה כאלו עסק כל השנה כולה שנא'
 ואותי יום יום ידרושון [וגו'] * (תנינא
 פ"ק ה')

כל העוסק בתורה בעה"ז הרומה ללילה
 הקביה מושך עליו חוט של חסד
 בעה"ב הרומה ליום (ע"ז פ"ק ג')

כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית
 לו סס חיים שנא' עין חיים היא
 למחויקים בה [ובו] ואומר רפאות תהי
 לשרך [ובו] ואומר כי מוצאי מצא חיים
 [ובו] (תענית פ"ק ז')

כל העוסק בתורה בליה הקביה מושך
 עליו חוט של חסד ביום שנא' יומם
 יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי [ובו]
 (ע"ז פ"ק ג')

כל העוסק בתורה ובנמילות חסדים
 ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו
 כאלו פראני לי ולבני מבין אומות העולם
 (ברכות פ"ק ה')

כל העוסק בתורה ייסורין בדלין הימנו
 שנא' ובני רשף יגביהו עוף (סס ה')

כל העוסק בתורה טכפנים תורתו מכרות
 עריו מבחין רבתיב חכמות מבחין
 תרונה * (מ"ק פ"ג ט"ז)

כל העוסק בתורה בליה שכינה כנגדו
 (תמיד פ"ד ל"ב)

כל

(ק) בנ"מ כל הנשים זרדו וזרד א"מ וכו'. (ר) בנ"מ א"תא כל העובר עבירה חס"י יום א' בשנה
 נשנה עליו הכתוב כאילו עבר כל השנה כולה.

והקריב עליו קרבן שנא' אסרו הנ בעבתיים
וכד' (סוכה פ"ד מ"ב)

כל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבחה
לעולם ואמר שמואל במומו פוסל
(קדושין פ"ד ע')

כל הפוסק מרית ועוסק בדברי שיחה
מאכילין (לו נחלים) [אותו נחלי]
רתמים (ע"ז פ"ק ג' תנינא י"ב)

כל הצופה בנשים סופו בא לירי עבירה
(גדרים פ"ב כ')

כל הקבור בא"י כאילו קבור תחת המזבח
(כתובות פ"ג ק"א)

כל הקובע מקום לתפלתו אויביו נופלים
תחתיו שנא' ושמתי (לך) מקום וכד'
(ברכות פ"ק ז')

כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם
(יהיה) בעורו וכשמת אומרים לו אי
חסיד אי עניו (ס) מתלמידיו של אברהם
אבינו (סס ו')

כל הקונה עבד עברי בקונה אדון לעצמו
(קדושין פ"ק כ')

כל הקורא פסוק בזמנו מכי טובה לעולם
שנא' ודבר בעתו מה טוב (הלך ק"א)

כל הקורא ק"ש על מטתו כאילו אוהו
הרב פסיות כו' שנא' רוסמות אל
בנרונם והרב פסיות (ח) כו' [פ"י הרב של
שתי פיות] (ברכות פ"ק ה')

כל הקורא ק"ש על מטתו מויקין בדלין
הימנו שנא' ובני רשף ינביתו עוף ואין
עוף אלא תורה (סס)

כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד
עדות שקר בעצמו (סס פ"ב י"ד)

כל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה
מצננין לו גיהנם שנאמר בפרש שדי
מלכים בה תשלג בצלמון (סס ט"ז)

כל הקרוב לנפש משיב את הנפש [פ"י]
האוכל מן הבהמה במקום חיות שלה]
(סס פ"ו מ"ד)

כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו
ושאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו
פ"י

כל העוסק בתורה הקב"ה עושה לו הפעול
שנא' כו אם בתורת ה' הפעול (ע"ז
פ"ב י"ט)

כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו (סס)
כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין
לו אלוה (סס פ"ק י"ז)

כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר
בהמה ועוף וכל שאינו עוסק בתורה
אסור לאכול בשר בהמה ועוף (פסחי מ"ט)

כל העוסק בתורה לפני (עם הארץ)
כאילו (בועל) [בא על] ארוסתו בפניו
שנא' תורה צוה לנו משה וכו' אל תקרי

מורשה אלא מאורסה נדוכה שנאה
ששונא"י ע"ה לח"ה יותר משנאה ששונא"י
א"ה את ישראל (ונשיהן) [ונשותיהן]

יותר מהן (סס)

כל העוסק בתורה ובנמיח וקובר את בניו
מוחלין לו [על] כל עונותיו (ברכות
פ"ק ה')

כל העוסק פוסלין (במי) [מי] חטאת
חזין מן היוםנ מפני שמוציא [פירוש
במי חטאת לשנות במי חטאת של אפר
הפרת] (חולין פ"ג ס"ב)

כל העושה מצוה כמאמרה אין מבושרין
אותו בשורות רעות שנא' שומר מצוה
לא ידע דבר רע (שבת פ"ו ס"ג)

כל העושה הפעול קודם שיתפלל כאילו
בנה במה (ברכות פ"ב י"ד)

כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו
מוחלין לו [על] כל עונותיו (סס י"ב)

כ"ה העושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו
מיד שנא' ומטו גר ולא יראוני הא

יראני מוחלין לו (חגיגה פ"ק ה')

כל העושה מצוה אי בעתיו (מקדמת)
[מקדמתו] והולכת לשניו לעה"ב שנא'
והלך לפניך צדקך (ע"ז פ"ק ה')

כל העצים כשרין למערכה חרץ משל
זית ושל נפן (ס) (תמיד כ"ה)
כל העושה איסור לחג [באכילה ושתייה]
מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח

(ס) כנמרה ח"תח חרץ משל נפן ושל זית. (ת) כנמרה ח"תח ח' עניו אי חסיד. (ב) כנמרה כאילו
יחזו חרב על שתי פיות.

[פי' הראוי לבלול או אינו ראוי] (מכות פ"ג י"ח קידושין פ"ק כ"ה)
 כל הרגיל לעשות סוכה (ב) הווזין הו בניס
 זכרים בעלי חממה בעלי עושר בעלי
 אנדה דכתיב ימצא חיים צדקה וכו' (ב"ב
 פ"ק ט"ו)
 כל הרגיל לבא רביה ולא בא יום אחד
 הקביה משאיר בו שנא' מי בכס יראי
 הו שומע בקול עברו אשר הכך חשבים
 וכו' (ברכות פ"ק ו)
 כל הרואה המת ואינו מלווה עובר משום
 לועג לרש הרף עושהו ואם הלוחו
 [כו'] עליו הכתוב אומר מלווה הו חונן דל
 וכו' (סס פ"ג י"ח)
 כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי
 השרת נוקקין לו שאין מלאכי השרת
 מכזיבין בלשון ארמי (שבת פ"ק י"ב)
 כל השונה לתלמיד שאינו הנון נוסל
 בגיהנם (תולין פ"ו ק"ג)
 כל השם אורהותיו בעה"ז זוכה ורואה
 בישועתו של הקביה שנא' ושם דרך
 אראנו בישע אלקים אל תקרי' י"שם אלא
 י"שם (סוטה פ"ק ה)
 כל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות
 אחרים וכל התולה בזכות אחרים תולין
 לו בזכות עצמו (ברכות פ"ק י)
 כל זמן שמאורות לוקין סימן רע לשונאי
 ישראל (ג) מפני שמלומדים מבכותיהן
 (סוכה פ"ב כ"ט)
 כל זונה שנשכרת (לסוף) [לבסוף] היא
 שזכרת (ע"ז פ"ק י"ז)
 כל חד (וחד) אמר בדעתיה אנא לא
 חטאי אחרינא חטא [פ"ו כל א' וא'
 מיושבי עיר הנדחת] ומפקר ממזניה
 (כריתות פ"ו כ"ה)
 כל חד מינן ליטא מילתא דלא שמיע
 (ליה) לחכריה (עירובין פ"ו ס"ד)
 כל חולי ולא חולי מעים כל כאב ולא
 כאב לב כל מיהוש ולא מיהוש ראש
 כל רעה ולא אשה רעה (שבת פ"ק י"ח)
 כל הלום ולא טוות (ברכות פ"ט ג"ה)

כל המרא דלא דרי על חד (תלתא) (תלת)
 מיא לאו חמרא הוא (שבת פ"ח ע"ז
 עירובין פ"ג כ"ט)
 כל טצדקי דאית (לך) [לה] למיעבר
 עברה ונפקא (ב"ק פ"ו ל"ו)
 כל ימי עני רעים אלו בעלי תלמוד
 וטוב לב משתה תמיד אלו בעלי
 משנה (חלק קי ב"ב פ"ט קמ"ה)
 כלי מילת היו מציעין חתתיו ובאין עניים
 (ומקבלים) [ומספליין] אותן מאחריו
 [וזה היה נקדמין בן גוריון] (כתו"פ פ"ו ס"ו)
 כל ימי עני רעים זה איסתניס וטוב לב
 משתה תמיד זה שרעתו יפה (חלק
 קי ב"ב פ"ט קמ"ה)
 כל ימי עני רעים זה רחמני וטוב רב
 משתה תמיד זה אכזרי (סס וסס)
 כל ימי עני רעים זה שרעתו קצרה וטוב
 לב משתה תמיד זה שרעתו רחבה
 (סס וסס)
 כל ימי עני רעים והאיכא שבתות וי"ש
 (בדאמר) [בדשמואל דאמר] שמואל
 שניו וסת תחילת חולי מעיים (סס קמ"ו)
 נדרים פ"ד ל"ז כהזכות פ"ג ק"י כנהדרין
 פ"ח ק"ח)
 כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על
 דבר זה אמר אוי לי שנשתמשתי
 בכתרה של תורה (נדרים פ"ח ס"ב)
 כל ירק [הין] מורוק וכל קטן מקטין וכל
 נפש משיב את הנפש וכל הקרוב
 לנפש משיב את הנפש (ברכות פ"ו מ"ד)
 כל ישראל בני מלכים הם (שבת פ"ו ס"ז)
 כל ישראל יש להם חק לעה"ב (חלק ז')
 כל ישראל ערבין זה [לזה] [בזה] (שטות
 ל"ט סנה"ד פ"ג כ"ז)
 כל ישראל ראוי (לאותו) [לאותה]
 איצטלא (שבת פ"ח קכ"ח)
 כל כהן שאינו עולה לרוכן עובר בני
 עשה כה תכרכו אמר להם ושמו את
 שמי (סוטה פ"ו ל"ח)
 כל כהן שמברך מתברך (וכל שאינו)

(ג) נהמרא ליה מילת סוכה ובעין יתקב איהא דקרא. (ג) נגמ' איהא סוכה על ישראל.

כל מי שיש בו מרי מראה ננעים
 הללו אינן אלא מזבח כפרה (ברכות
 פ"ק ה')

כל מי שיש [לו] קנאה בלבו עצמותו
 מרקיבים כל (מי) שאין [לו] קנאה בלבו
 אין עצמותו מרקיבים (סבת פ"ג ק"ב)
 כל מי שחבירו נענש על ידו אין מכניסין
 [אותו] במחיצתו של הקבי"ה שנאי
 גם ענוש לצדוק לא טוב (ס"ס קמ"ט)
 כל מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא
 בעדים עובר משום ולפני עיר לא תתן
 מבשול (ב"מ פ"ה ט"ה)

כל מי שיש לו בהים בעירו ואינו נכנס שם
 להתפלל נקרא שכן רע (ברכות פ"ק ה')

כל מי שקורא ושונה ורואה סרסא לעצמו
 ושימש ת"ח עליו הכתוב אומר גיע
 כפיך כי תאכר אשריך וכו' (חולין פ"ג מ"ד)
 כל מי שעניו צרות בת"ח בעה"ז מתמלאות
 [עיניו] עשן לעה"ב (ב"ב פ"ה ע"ה)
 כל מי שיש בידו למהות ואינו מזהה
 נענש עליו (ע"ז פ"ק י"ח)

כל (מידו) [מילי] דציר וחתיים [וביול]
 ומני לית (להון) [לן] רשותא לטשקל
 מיניה עד (דמשתבחין) (דמשכחנין) מירי
 דהפקירא (חולין פ"ח ק"ה)

כל מירי דהוי לאניש דעתיה עליה
 (פסחים פ"ד ג"ז)

כל מילי זבין (ותחרט) (ותתורט) בר
 מהמרא (דחובין) (דזבין) ולא
 (תתחרט) (תחרט) (ע"פ ק"ג)

כל מידעם לא תפלוט (קמי) [קמיה] רבך
 דבר מקרא (ס) ודיוסא שהן דומין
 לפתילה של אבר ואפי' (קמיה) [קמי] שבור
 מלכא פלוט (מכריס פ"ב מ"ט תמיד פ"ק כ"ז)

כל מילי טעלייא עתוקא (ו) לבר מתמרי
 ושכרא והרנסא (ב"ב פ"ה ה')

כל מילי (דכדאי) (דכדי) לא דכירי
 (איניש) [איניש] (כנהי פיג כיט)

כל מילי דמר עביר כרב (בר) [לבר]
 מהני תלת דעביר כשמואל טדליקין
 כנר

[ושאינו] מברך אין מתברך (סס)
 כל כהן שלא נטל (את) ידיו לא ישא
 את כפיו שנאמר ישאו ידובם קדש
 וברכו את ה' (ס"ס ל"ט)

כל כהן שאינו עולה בעבודה שוב אינו
 עולה (סס)

כל כי האי ריתחא לירתח רחמנא ערן
 (ולפרקו) [ולפרוקינן] (תק ק"ה ר"ה
 פ"ד ל"ב)

כל כי האי ריביתא ניכול לא אסרה תורה
 אלא ריבית הבאה מלוה למלוה הכא
 שבר אמירה (קא) שקיל ושרי (בי"מ ס"ט)
 כל כי הני מילי מעלייתא תדרשו משמאי
 (כתובות פ"ו ס"ח)

כל כך יש בירך ואני שונה [פי] ואני
 שונה באופן אחר] (נטין פ"ד מ')

כל כמה דלא שחינא רביעתא דחמרא לא
 צילאי דעתאי (טרוזין פ"ו ס"ד)

כל ליצנותא אסורא בר מליצנותא דע"ז
 דשריא (מגילה פ"ג כ"ה סנה"ל פ"ז ס"ג)

כללא דמילתא כר פסידא דלא הדר
 מותרה ועומד הוא [פי] מקרי
 דרדקי דשען] (ב"ב פ"ב כ"ה)

כל מאן דאתי ואמר לי שמעתתא חרתא
 משמיה דרב יחיבנא ליה ניתליה (סבת
 פ"ק ו')

כל מאן דהוה נקי אנב אימיה סליק כל
 (מאן) דלא הוה נקי אנב אימיה לא
 סליק (חגיגה פ"ב ט"ז)

כל (מאן) [מה] שיאמר לך בעל הבית
 עשה הויץ מצא (פסחים פ"ז פ"ז)

כל טה שאדם רוצה לעשות באש"ז
 עושה [ויש חולקים ע"ש] (גרוס
 ספ"ב כ')

כלה הושבת [את] פניה [פי] שהיא בוששה
 לאכול בפני העם] (פסחים פ"ו פ"ז)

כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאיקו
 שושך דמים ומטעט את הרמות שנאי
 שושך דם האדם וכו' וסמך ליה ואתם פרו
 זרבו וכו' (ד) (יבמות פ"ז ס"ג)

(ד) אין זה [אין] כהמלך ממש . (ה) המחנך פירש הנרסאות . (ו) כהמלך איתא בתוספתא מגילה .

מנר לנר (ומטילין) (ומתורין) מבגד לבגד
והלכה כר' שמעון בנרירה (שבת פ"ב כ"ח
ע"פ ק"ח מנחות פ"ד מ"ח)

כל טילי ידענא אמותיהו (בר) (לבר)
מהני תלת (ב"מ פ"ט ק"י)

כל טילי(לחו) (להוי) איניש בנפשיה בר
משחיטה ודבר אחר [פ"י דבר אחר צרעת
מראות מפני שמסוכן לקפון עליו]
(גיטין פ"ה כ"ז)

כל (מדוי) (מילתא) דטיטליך עליה שליה
(בי) מיניה הוא(י) (פ"י כל דבר שאינו
נשמע מן הסתם לא בתוך הכלל ולא
חוץ מן הכלל וצריך השליות לחזור
ולשאול לשולחו, רוצה אתה בזה מיניה
הוא חשוב מאותו המין לענין נדרים)
(חולין פ"ח ק"ד נדרים פ"ו נ"ד מע"ס כ)
כל (מילי) (מילתא) דעבידא לאגלווי לא
משקרי בה אינשי (רי"ה פ"ב כ"ב)

כל מילתא דמיתאמרא (באפיה) (באפי)
תלתא לית בה משום לישנא בישא
(ערכין פ"ג ט"ו)

כל מילתא דמיתאמרא (באפיה) (באפי)
תלתא לית בה משום לישנא בישא
(ס"ס וב"ב פ"ג ל"ט)

כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש אמר
לה ולא אדעתיה (ב"ב פ"ג ל"ט)
כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש
עביד לה ולא אדעתיה (שבוטות פ"ד ל"ד)
כל מילתא דתמיהה מדכר דכירי (ליה)
[רה] אינשי (חולין פ"ד ע"ה)

כל מן דין (כל) (וכל) מן דין סמוכו
לנא לא תסמכו לנא לא מן סרמיסין
לא מן סרמיסין ואמרי לה לא מן חמיסין
לא מן טורמיסין (פ"י כל כמות אלו הו'
סומכין לנו לקרותן רבי ודמנותן דיינים,
טרמיסין (ח) מסרסי הלכות בהפך טעמיהן
סרמיסין לשון סמרטוטין, חמיסין אומרים
חמישית הטעם, טורמיסין, אנשים ריקים
וריקנין) (כתובות פ"ב י"ז)

כל מעשה בראשית בקומתן נבראו בדעתן
נבראו בצביונם נבראו (חולין פ"ב ס')

ר"ה פ"ק י"ח)

כל מצוה שקבלו עליהם (ישראל)
בשמה כגון מילה דכתובי שש אנכי
על אמרתך וכ"ו עדיין עושין אותה
בשמה וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה
כגון עריות דכתובי וישמע משה את העם
בוכה למשפחתיו על עסקי משפחתו
עדיין עושין אותה בקטטה דליכא כתובה
דלא רמו בה תיגרא (שבת פ"ט ק"ג)

כל מצוה שמסרו ישראל עצמן (עליה)
(עליהם) למיתה בשעת (השמר)
[גזרת המלכות] כגון ע"ז [ומירה] עדיין
היא מוחקת (בירה) [בירם] וכל מצוה
שלא מסרו ישראל עצמן [עליה] למיתה
בשעת (השמר) [גזרת המלכות] כגון תפילין
עדיין היא מרופה בירם (שבת פ"ט ק"ג)
כל מצוה שהחזיקו בה כות"י הרבה מדקדק
בה יותר מישראל (ברכי פ"ז מ"ז גיטין י')

כל מצות שישראל עושין בעה"ז באות
ומעירות להם לעה"ב שנאמר יתנו
עדיהן ויצדקו (ע"ז פ"ק ב')

כל מצות שישראל עושין בעה"ז על
פניהם (ט) (ס"ד)

כל מקום שנא השחתה אינו אלא דבר
ערוה (ע"ז פ"ב כ"ג)

כל מקום שיש חלול ה' אין חולקין
כבוד לרב (ברכות פ"ג י"ט)

כל מקום שנתנין עיניהן מיד נשרף
(שבת פ"ב ל"ג)

כל מקום שנתנו חכמים עיניהם אי מיתה
או עוני (סוטה מ"ז חגיגה פ"ק ה' נדרים
פ"ק ז')

(כל) [שכר] מקום שהזכרת ה' מצויה
[שם] עניות מצויה (נדרים פ"ק ז')

כל מקום שאסרו חכמים כפני מראית
העין אפי' בחדרי הדרים אסור (ע"ז
פ"ק י"ב שנה פכ"ב קמ"ו)

כל מקום שנא השמר סן ואל אינו אלא
לא תעשה (מכות פ"ב י"ג ע"ז פ"ד
כ"ח מנחות פ"ג ל"ז זבחים פ"ד ק"ו סוטה
פ"ק

(י) המהכר ע"כ בגמ' (ח) ל"ל סרמיסין וכן הוא בגמ' (ט) כגמ' א"ח ל"ג על פניהם .

כל פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור
שלא לשי"ש אינו רואה בן ת"ח שנאי'
לכן יראוהו אנשים וכו' (ר"ה פ"ק י"ז)
כל פרנס שמנהיג את הציבור בנחת זוכה
ומנהיגם לעה"ב (חלק ז"ב)
כל קטן מקטין ואפי' (י) גדיא בר וזוא
(ברכות ס"ו מ"ד)
כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל
משום שנאמר בצר אל יורה (עירובין
פ"ו ס"ה)
כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו
בכלל ברכה (סס)
כל שאינו מהנה ת"ח מנכסיו אינו רואה
ס"י ברכה לעולם (חלק ז"ב)
כל שאינו עולה על שלחן מלכים ללפ"ת
בו את הפת אין בו משום בישולי
גוים (ט"ו פ"ב ל"ח ופ"ד ג"ט יבמות פ"ד
מ"ו מ"ק פ"ק י"ב)
כל שאינו משיר פת על שלחנו אינו
רואה סימן ברכה לעולם שנאי' אין
שריד לאבלו ע"כ לא יחיל טובו (חלק ז"ב)
כל שאינו מלמד את בנו אומנות (באילו)
מלמדו ליסמות (קידושין פ"ק כ"ט)
כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם (תנינה
פ"ק ה')

כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבריו
ואינו מבקש נקרא חוטא (ברכ' פ"ק י"ב)
כל שאינו בוהיה לאכול אינו מהם (תנינה
פ"ק ה')

כל שאפשר לו לעסיק בתורה ואינו עוסק
הקב"ה מביא עליו יסורין סבוערין
ועוברין אותו שנאי' נאלמתי דומיה החשיתי
מטוב וכאבי נעכר (ברכות פ"ק ה')

כל [מה] שברא הקב"ה בעולמו לא ברא
דבר א' לבטלה ברא שבלול לכתות
ברא זבוב לצירעה יתוש לנחש ונחש
לחפסית וסמטית לעקרב [פירוש שבלול
לכתות מניחה עליו זבוב לצירעה למי
שעוקצו צרעה כותש זבוב וסניחה עליו
שממית היא עכביש] (סנה פ"ח ע"ז)
כל שרדי מישדא לאו כלום הוא [פירוש
לענין

פ"ק ה' עירובין פ"י ג"ז טענות פ"ק ד')
כל מרא ומרא דקא מחיית קא (מרעית
ל"ה) [מרפית לה] לארעאי [פ"י מרעית
ל"ה לארעא שהיא מרעדת ונדה מחמת
המכת] (ב"ב פ"ב י"ז)
כל נחש שאינו (נחש אליעזר) [כאליעזר]
עבר אברהם ובינותן בן שאול אינו
נחש (חולין כ"ז ז"ה)
כל נפש משיב נפש [פ"י דבר חי הנאכל
שלם נגון דגים קטנים שנדלו כל צרכן]
(ברכות פ"ו מ"ד)
כל נכסיי [נכסאי] לרי' עקיבא וחביריו
[כך אמר קטיעא בר שלום] (ע"ז פ"ק י')
כל סעודה שאינה של מצוה אין ת"ח
רשאי ליהנות ממנה [כו'] נגון בת כהן
לישראל ובה ת"ח לעם הארץ (פסחים
פ"ג מ"ט)
כל סעודה שאין בה מלח אינה סעודה
(ברכות פ"ו מ"ד)
כל סעודה שאין בה שרף אינה סעודה
(סס)
כל ערה שיש בה הנופה מאוסה [בנידה]
שנאי' כי ערת הנף גלמוד שכן בכרבי
הים קורין לנידה גלמודה (סוטה פ"ז ל"ב)
כל ערה שיש בה הנופה לסוף גולה (סס)
כל עיר שיש בה מעלות ומורדות אדם
ובהמה שבה מוקינים בחצי ימיהן
(עירובין פ"ח ג')

כל עיר שאין בה ירק אין ת"ח רשאי
לדור בה [פ"י מפני שיקח בזול ויכול
לעסוק בתורה] (סס ג"ה)
כל עמר דנחית ליורה סליק א"ל כל מאן
דהוה נקי אנב אימיה סליק כל דלא
הוה נקי אנב אימיה לא סליק [ע"ש ברשיי]
(תנינה פ"ב ט"ז)

כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך
ימין למורה (זבחים פ"ו ס"ב יומא פ"ק
ט"ו מ"ה כ"ח)

כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח
בה באשרי וסיים בה באשרי (ברכות
פ"ק י')

לענין קרושין] (קדושין פ"ק ט"ו)

כל שהוא ת"ח ובנו ת"ח וכן בנו ת"ח ש"ב
אין תורה פוסקת מודעי לעולם שנאי
ואני ואת בריתי וגו' לא ימושו מפיך וגו'
(בי"ט פ"ו פ"ה)

כל שהוא כביצה ביצה (טוב הימנה)
[טובה הימנ] לבר מבשרא [פ"ו ביצה
המבושלת במים ביצה מנגלת טובה
הימנה ור"ל אחר כל מאכל שהיא כביצה]
(ברכות פ"ו מ"ד)

כל שהיא למכות לא אמרו בזית אלא
לענין קרבן (מכות פ"ג י"ז)

כל שהיוי מצוה לא (שהי"ג) [משהי"ג]
(יבמות פ"ד ל"ט)

כל שהקב"ה הפיץ בו מדכאו ביסורין שנאי
והי הפיץ רבאו החלי (ברכות פ"ק ה')

כל שהוא יודע בהבירו שהא רגיל ליתן
לו שלום יקרים לו שלום שנאמר
בקש שלום ורדפו (ס"ו)

כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל
הכס ויבקש עליו רחמים שנאי חמת
מלך מדאבי מות ואיש חכם יכפרנה (ג"ב
פ"ח קי"ו)

כל שיש ביבשה יש בים הויג מן ההולדה
איר ורא מאי קראה האוינו כל יושבי
חלד (חולין פ"ט ק"ז)

כל שלא אמר אמת ויצ"ב שחרית ואמת
ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו
שנאי להניד בכרך חסדך ואמונתך בלילות
(ברכות פ"ק י"ג)

כל שהוא נאכל כמות שהוא חי אין בו
משום בישולי גוים (ע"ז פ"ב ל"ח ופ"ה
כ"ט)

כל שלא חס על כבוד קינו ראוי (ג) לו
שלא בא לעולם (חגי"ה פ"ק י"א)

כל שנה שאין תיקעין רה בתחילתה
מדיעין לה בסופה (רי"ה פ"ק ט"ו)

כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת
בסופה שנאי מראשית השנה מרשית
כתיב ועד אחרית סופה שיש לה אחרית

(ט"ז)

כל שנתו של חוד לא ראה הלום טוב
וכל שנתו של אחיתופל לא ראה
הלום רע (ברכות פ"ט כ"ה)

כל ששיחתו בבכרי משיאין לו אשה [פ"ו]
שנספר בלשון אנשי כבל המיוחס
ואני שמעתי ר"ל כל ששיחתו בתלמוד
בבלי] (קדושין פ"ד ע"א)

כל שעברו עליו ארבעים יום בלי יסורין
קיבל עולמו במערבא אמרי פורעניות
מודמנת לו [פ"ו] קבל כל מנו זהו לעתיד
(ערכין פ"ג ט"ז)

כל (שעמקי) [שעמקין] עם הנשים סורו
רע כגון הצורפים והסריקים [פ"ו סורו
מנהגו עיין בהשמטות] (קדושין פ"ד פ"ב)
כל שתשמישן ועיבורן שוה יולדין ומגדלין
זה מזה (חולין פ"ט ק"ז)

כל חיבה שצריכה למיד בתחילתה המיל
לה [הכתוב] היא בסופה (יבמו פ"ק י"ג)
כל תושבת האמורות בספר תילים כולן
דוד אמרן שנאי כלו תסלות דוד בן
ישי אל תקרי כלו אלא כל אלו (ספחים
פ"ו קי"ז)

כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו
ת"ח (יומ"ט פ"ב כ"ב כ"ג)

כל ת"ח שנוצא רבב על בנדרו חייב
מיתה שנאי כל משנאי אהבו מות א"ת
משנאי אלא משנאי רבינא אמר רבד
איתמר [פ"ו רבב שומן וחלב רבד פירוש
שכבת זרע חייב מיתה שצריך ת"ח להיות
חשוב והגון לכבוד תורתו] (שבת פט"ז קי"ד)
כל ת"ח שיושב לפני רבו ואין שפתותיו
נוטפות מר תבוינה שנאי שפתותיו
שושנים נוטפות מר עובר אל תקרי מר
אלא מר (נ"ו) [מ"ו] מר מרירות מחמת אומת]
(ט"ז פ"ב ל"י ע"ג קי"ז)

כל ת"ח המרבה סעודתו בכל מקום סוף
מחריב את ביתו ומאלמן את אשתו
ומייתם את נולו ותלמודו משתבח ממנו
ומהלוקות רבות באות עליו ודבריו אינם
נשמעים

(ג) כך איתא בקדושין אך בחגי"ה איתא רתוי. (ד) כשנת איתא אל תקרי מור פונר אלא מר פונר
א"ת טושים אלא טושים ופסחים הלכות זיתר מאוסה.

נשמעים ומחלל שיש ושם רבו ושם אביו
 וגורם שם רע לו ולבניו ולבני בניו עד
 עד סוף כל הדורות (פסחים פ"ג מ"ט)
 כל ת"ח שמורה הלכה ובא אם קודם
 מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין
 שומעין לו (בכורות פ"ו ל"ח קידושין פ"ד ע"ו)
 כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מסו בעה"ז
 שפתותיו דובכות בקבר [ובו] שנאי
 דובב ששתי ישנים (יבמות פ"י ל"ז)
 כל ת"ח שפירש מן התורה עליו הכתוב
 אומר בצפור נודרת מן קנה כן איש
 נודד ממקומו (הכנהו לני אהרן נבי רבה
 זר נחמני כמה מהוך דפסק סוגיה מגירסא
 יודעי דחו דלפרי דמטלני) (חגיגה פ"ק ט')
 כל הענית שלא שקעה עליו (החמה אינו)
 [חמה לאו שמייה] הענית (הענית י"ג)
 כל הענית שלא קיבל עליו מבעוד יום
 לאו שמייה הענית (סס)
 כלבא (בכנסיה גלליה) [בכנסיה גללי]
 מבלע (ב"ק פ"ח ל"ב)
 כלבים בונים מלאך המות בא לעיר (סס
 פ"ו ס')
 כלבים משחקים אליהו [הנביא] בא לעיר
 והיט דליה בהו נקיבה (סס)
 כלה (נבואת) [נבואתך] וצא [כך אמר
 חזקיה לישעיהו] (ברכות פ"ק י')
 כולוהו אערומי אסורי בר מהאי ערמה
 דשרי (שבת פ"ח קכ"ט)
 כלום יש אדם שיוודע לחקן ברבת המינין
 עמד שמואל הקטן ותקנה דשנה
 אחרת שבה והושקף בה שתים ושלש
 שעות ולא העלוהו (ברכות פ"ד כ"ח כ"ט)
 כלום מעמידין מלך אלא מי שיוודע
 טכסיסי מלכות לך (למור) [למור]
 טכסיסי מלכות (שבת פ"ב ל"א)
 כלום בא מעשה לידך (נ) [ע"ז פ"ק י"ח]
 כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה (הור
 ונטלה) [וחזור ונטלה] הימנו
 (ערכין פ"ג ע"ו)
 כלי שנשחטש בו קורש ישתמש בו חול

[בתמיה] (ב"מ פ"ו פ"ד)
 כלום תורה עומדת מפני לומדיה (קדושין
 פ"ק ל"ג)
 כלך מלשון הרע הזה [פ"י לא היה כך
 להמיל אשמה] (ב"ב פ"י קס"ד)
 (כלום) [כולם] נטולי טחול וחקקי כפות
 הרגלים היו (ע"ז פ"ג מ"ד סנהדרין
 פ"ב כ"ח)
 כמדומה שאין [לו] מוח בקדקדו [פ"י
 כך השיב ר' ללוי שם] (יבמות
 פ"ק ט')
 כמדומה (לי) [אני] שאתם נכזים
 בפושרים (עכשיו) [עכשיו] אי
 אתם נכזים אפי' בחמי המין (ברכות פ"ג ט"ז)
 כמדומה (לי) [אנ] ששהוק שהקו בי
 היהודים (מנחות פ"ט ס"ג)
 כמה אתה ניהן לבנך כך וכד לבהך כך
 וכך עמדו וקדשו קנו [פירוש שהן
 הדברים הנקנים באמורה] (מ"ק פ"ג י"ח
 קדושין פ"ק ט')
 כמה הלכתא גברותא איכא למשמע
 מהני קראי דחנה (ברכות פ"ה ל"א)
 כמה הרפתקי ערו עלייהו דהני (קדושין
 פ"ק ל"ג)
 כמה (הריפאת) [הריפא] שמעתתא
 דרדקי (שבת פכ"ח קמ"ב)
 כמה לית ביה דעתא דהאי צורבא
 מרבנן (מ"ק פ"ג כ"ז)
 כמה ידע האי צורבא מרבנן דרצווי
 למריה (ברכות פ"ה ל"ג)
 כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה
 סייעיה [פ"י] לא יחלה ולא ירגיש
 בשום חולי] (ב"ק פ"ב כ' יומא פ"ב כ"ב)
 כמה טשאשי שאר אינשי דקיימי מקמי
 סיה ולא קיימי מקמי גברא (רבא)
 דאילו בס"ת כתיב ארבעים ואתו רבנן
 (ובצירו) [בצרו] חרא (מטות פ"ג כ"ב)
 כמה שינת עראי [בני] כרי הילוך קי
 (אמית) [אמה] (סוכה פ"ב כ"ו)
 כמה גדולים דבני הכמים שאמרו מים
 שיש להם סוף אשתו מתרת שאין
 להם

להם סוף אשתו אסורה (פי' מים שיש להם
סוף כל שעומד ורואה מארבע רוחותיו)
(יבמות פי"ז קכ"ח)

כמה גדולים מעשה חייה (כתי' פי"ב ק"ג)
כמה מיושר כתב זה (ב"ב פ"י קס"ד)
כמה דלא יהיב איניש וזוי לא יהיב איניש
חיותא (כתובות פי"ז ע"ו)

כמה דמייף איניש [דעתיה] טפי מעלי
(רי"ה פ"ג כ"ו)

כמה יהור האי (צורבא) מרבנן (חולין
פי"ח קי"ח)

כמה חציף (האי) [הא] גברא (קידושין
פי"ג ל"ג)

כמה נאות פסיעותיה של ריבא זו מיד
דיקדקה בפסיעותיה (ע"ז פ"ק י"ח)
כמה גדול אדם זה שנעשה לו נס כזה
(שבת פ"ה ג"ג)

כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי
בראשית (ס"ט)

כמה צנועה אשה זו שלא הכיר בה בעלה
(ס"ט)

כמה צנוע אדם זה שלא הכיר באשתו (ס"ט)
כמה נפיש גברא דלביה (כשמעתיה)
[כמשמעתיה] (גיטת פ"ג כ')

כמה שנים גדלנו בבית המדרש ולא
שמענו הלכה זו (כריתות פ"ו כ"ז)

כמה נפיש גברא ממש עצתי (רברבן)
[ריבוון] דאילו התם חד זימנא והכא
חלתא [זימני] [זימנין] [חולין פ"ק ז']
כמה [ידי] [ממשמשו] [בהניה] מקמיה
דליתיה [בהני] מיקמי דליתיה [לקמיה
(ס"ט פ"ג ל')]

כמה חביבה מצוה בשעתה (מנחות פ"ו ע"ב)
כמה מעליא הא שמעתא (כתובות פ"ב כ"ח)
כמין ימא [למיני] הוא [פירשי] כשולה
דג מן הים והמחבת נתונה על האור
לחת בתוכה שמן לשמן ואין שחכה בנתים
ור"ה פירש שתי מקומות סמוכין הן ואין
אדם משקר מזה לזה מן יוכחש מחבירו]
(קידושין פ"ב מ"ד)

כמותך (ירבו מישראל) [ירבה בישראל]

(כזכרות פ"ו מ"ה)

כמותך יתמעטו ממורי ונתיני מישראל
[פי' כל ממורים שבישראל יהיו
כמותך ויהיו נכרין שמשפח פסולה הן ולא
ידבקו בהן] (ס"ט)

כמישחל בניתא מחלבא [פי' נשיקה
כיוצא בה היא] [מ"ק פ"ג כ"ח]
כמשולם שערי מברא נקיש ואתי (ס)
תיגרא [פי' חסר הממון ורבה
המריבה] [ב"מ פ"ה כ"ט]

כמתוקנין שבהם לא עשיתם במקולקלין
שבהם עשיתם (סנהד' פ"ד ל"ט)
כסא דהרשין ולא כסא דפשרין [ב"מ פ"ב
כ"ט חולין פ"ו פ"ד]

כסף מטהר ממורים שנא' וישב מצרף
מטהר כסף (קידושין פ"ד ע"ח)
בעובדי אימה (בן) [בך] עובדי ברתא
(כתובות פ"ה כ"ט)

כעבדא קמיה מ"יה (שבת פ"ק י')

כעישוריייתא דבי רבי [פי' כעשור דבי
רבי שנמלים האחרונים
העשור מאשר הניחו הראשונים] (נדרים
פ"ד ל"ט)

כפא (דחט) [דחטא] נגרא (בגויה) [בגוה]
נשרוף חרדלא [פי' בוך שחקק
האומן בת בו ישרוף את לשונו בהרדל]
(ספחים פ"ב כ"ח)

כפו ליה אסיתא בציבורא וליקום ולימא
עורבא בעי (בני והאי) [בניה והוא]
גברא לא בעי (בני) [בניה] [פי' כמו (ע)
מכתשת על פיה יעמוד זה על גבה ויכריו
זה] [כתובות פ"ד מ"ט]

כפין עניא ולא ידע (אי כפין אי לא כפין)
(מגילה פ"ק ז')

כיצד מרקדין לפני הכלה בשי"א כלה
כמות שהיא ובה"א כלה נאה
וחסודה [וע"ש מאמרים אחרים על זה]
(כתובות פ"ב ט"י)

כסא דהרסנא [פי' דגים קטנים מטוננים
בשומן קרבי דגים ובקמח] [יי"ט ט"ו]
כסיפתנין אמר להו מוטב תכספו (רב)
עמרם

עמרם בעלמא הרין ולא תיכספו מיני
לעלמא דאתי אשבעיה (ד'פוק) [דנסק]
מיניה נפק מיניה כי עמורא דגורא (קדושין
פ"ד פ"א)

כרכא דכולה ביה ממנו כהניו ממנו נביאו
ממנו שריו ממנו מלכיו (חולין פ"ג נ"ז)
כרכושתא ושונרא עברו הלולא מתרבא
דביש [נדא] [פ"י הולר וחתול
ע"שו משתה ומתרבה מול רע] (חלק ק"ה)
כרכיש (רבה) [בה] רישיה [פ"י הרבין
ראשו והורה לדבריו] (ב"ב קמ"ג
נידה פ"ה מ"ב)

כריסי כרי [כך אמר ריש לקיש (לבנו)
לבנתו] בטני כר שליו [גיטין פ"ד מ"ז]
כשאהה) [וכשאתה] יוצא לדרך הפלך
בקונך וצא [פ"י תפילה וצדקה
יקרמו פניך] (ברכות פ"ד כ"ה)

כשאתם חותבין בשר אר תחתנו ע"ג
הור איד משום סכנה וא"ד
משום קלקיל סעודה] (ברכות פ"ק ח'
כשהיו ישראל שואבין מים הקב"ה מומין
להם בתוך המים דגים קטנים
בכדיהן [יומא פ"ה ע"ה])

כשהיינו לומדים תורה אצל ר' אלעזר
בן שמוע (היו) [היינו] יושבין
ששה [ששה] באמה (עירובין פ"ה כ"ג)
כשהיינו עוסקים בעיבור השנה ביבנה
לא היינו מספיקין לא לקיש
ולא לתפלה (סנהדרין פ"ה י"א)

כשהלכתי ללמוד תורה אצל ר' אלעזר
בן שמוע חברו (עליו) [ענין]
תלמידיו כתרנגולים של בית בוקיא ולא
הניחוני ללמוד אלא דבר אחר במשנתנו
ר' אלעזר [אומר] אנדרונינום הייבים
עליו סקילה כזכר [פירוש של בית בוקיא
חרסין ובקיאין ואין מניחין תרנגול זכר
ביניהם] (יבמות פ"ה פ"ד)

כשהקב"ה משרה שכינתו (אינו) [אין]
משרה אלא על משפחות
מיוחסות שב"שאל (קדושין פ"ד ע'
כשהקב"ה מטהר שבטים שבטו של לוי
מטהר תחילה (סס)

כשורא במתא כוזא כשורא בדברא כוזא
[פ"י כשורה קורה] (פ"ק פ"ק י"א)
כשיצא א"ל אין משיבין במרחץ (ע"ז מ"ד)
כשם שנדרו שגנות מותרין כך שבועות
שגנות מותרות (מדרס פ"ג כ"ה)

כשם שמונותיו של אדם קצובין לו
מריה כך (חסרונו) [חסרונותיו] של
אדם (קצוב) [קצובין] לו מריה (כ"ג פ"ק י'
כ"ג שמצוה (לאדם) [על אדם] לומר
דבר הנשמע כך מצוה (של) [על]
אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע, ר'
אבא אומר חובה (יבמות פ"ז ס"ה)

כשם שביד מנוקין בצדק כך מנוקין מכל
מום (סנהדרין פ"ד ל"ז יבמות פ"ב ק"א)
כשם שהדיבור יפה לבשמים כך דיבור
רע (לעין) [ליין] [כריתות פ"ק ו'
מנחות פ"ט פ"ז]

כשם שהיות משכח (תלמוד) [לימוד]
של ע"י שנה, כך שמן זית משיב
(תלמוד) [לימוד] של ע"י שנה (כריתות י"ג)
כשם שפכתי שבר על הדרושה כך
קבתי על הפרישה (ב"ב פ"ד מ"א
קדושין פ"ב נ"ז ברכות פ"ק ו')

כשם שא"א לבר בלא תבן כך א"א לחלוס
בלא דברים בטלים (מדרס פ"ק
ח' ברכות פ"ט כ"ה)

כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א
לעולם בלא ישראל (תענית פ"ק נ')
כשם שדגתנו לזכות המקום דין אותך
(לכף זכות) [לזכות] (סנהדרין פ"ח קכ"ז)
כשם שהשאר יפה לעיסה כך דמים
(יפה) [יפים] לאשה (כתובות פ"ק י'
כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה
כך אלעזר כן דורדיא אין מקבלין
אותו בתשובה (ע"ז פ"ק י"ז)

כשמת ר' עקיבא נולד רבי בשמת רבי
נולד רב יהודה כשמת רב יהודה
נולד רבא כשמת רבא נולד רב אשי
ללמדך שאין צדיק נפטר מן העולם עד
שנברא צדיק כמותו שנא' ורח השמש
ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של
עלי ורחת שמשו של שמואל הרמתי שנא'
וגר

כל שעסקי עם הנשים סורו רע כגון
הצורפין והסריקים והנקורות והרכולין
והגדרויים והספרין והכובסי והגרע והבלן
והבורסקי אין מעמידים מהם לא מלך
ולא כ"ג (מ"ט) לא משום דפסילי אלא
משום דזיל אומנותיהו [פ"י סורו רע
מנהגו קורבתו רעה להשתדל עמו שיהא
סר עליו ובא לביתו. הנקורות מנקרי
ריחיים של יד שנשים טוחנות בהן.
ורכלים מוכרי קשוטי בשמים לנשים.
ספרים נשים צריכות להם בשביל בניהם.
גרע מקיו דם] (סס פ"ד פ"ב)

כל השורף תבואתו של חברו אינו מניח
לבן לירשו (סוטה פ"א י"א)
כל המזנה אשתו (מונה) [מוננת] עליו
שנא אם נפתה לבי על אשה וכו'
(סוטה פ"ק י')

כל מקום שהאמינה תורה עד א' הלך
אחר רוב דעות ועשו שתי נשים
באיש א' (כשנים) [כשגן] אנשים באיש
א' [ואיכא דאמרי כל היכא דאתא עד א'
כשר מעיקרא אפי' ק' אנשים כאחד דמיין
וע"ש] (סס פ"ט מ"ז)

כל [וכל] קניין בטעות חוזר (גיטין פ"ק י"ד)
כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי
כאן שנים ואין דבריו של א' במקום
שנים [ע"ש] (סוטה פ"ט מ"ז)

(כל) המחזיק בנכסי הגר מה יעשה
ויתקיימו (בבב"ב) יקה בהן ס"ח. אמר
רב ששת אפילו בעל בנכסי אשתו רבא
אמר אפי' עבד עסקא ורווח רב פפא אמר
אפי' טעא מציאה אמר רב נחמן בר יצחק
אפי' כותב [בהן] תסילין [פירוש המחזיק
בנכסי הגר מירי דתמיחה ותוהו בה אינשי
לפי שבאו לו בלא יגיעה לפיכך אין
מתקיימין אלא ע"י טעוה. בעל בנכסי
אשתו מילתא דתמיחה הוא נמי ושלפא
בהו עינא בישא] (ע"ובין פ"ז ס"ד)

כל תיה (שאינו) [שאיין] עומד מפני רבו
נקרא רשע ואינו מאריך ימיו ותלמודו
משתכח שנא' ושוב לא יהיה לרשע ולא
יארץ

וגר אלהים טים יכבה ושמואל שוכב
[הרמב"ם לא גרים בשמת רבא נולד רב
אשי אלא גרים עד שלא מת וכו'] (קידוש'
פ"ד ע"ב)

כשרציתי לא רצית עכשיו שאתה רוצה
(אני) אינו רוצה [פ"י כך השיב
הקב"ה לא יראני האדם נחי] (ברכות פ"ק ז')
כשם שהדעות במאכל כך (הדעות)
[דעות] בנשים יש לך אדם שזוכב
נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותתו וזו היא
מדת פסוס בן יהודה שהיה נועל בפני
אשתו ויוצא ויש לך אדם שזוכב נופל
לתוך כוסו וזורקו ושותתו וזו היא מדת כל
אדם שמדברת עם אחיה וקרוביה ומניחה
ויש לך אדם שזוכב נופל לתוך תמתי
מוצצו ואוכלו וזו היא מדת אדם רע שרואה
את אשתו יוצאה וראשה פרוע וטוה
בשוק ופרועה משני צדדיה ורוחצת עם
בני אדם [פ"י שהדעות במאכל וכו' יש
אסמנים במאכל מחמת מיאוס מועט ויש
אינו אסמנים כך דעות בני אדם הלוקים
בפריצות אשתו פסוס בעלה של אם
נוצרי (פ) נועל דלת בפניה שלא תדבר עם
בני אדם ומתוך כך איבה נכנסת ביניהם
וזונה תחתיו] (גיטין פ"ט ז')

כתוב (ארנוקי) [ארנוקי] באגדתך ופרשה
[פ"י ארנוקי חשיבות ובערך הביא
אדנקי באגדתך שכן דרך לכתוב באגרות
תיבות חמורות] (חולין פ"ע ס')
כתרגולים שמנקרין באשפה עד שבא
משה וקבע להם זמן סעודה
(יומא פ"ח ע"ה)

תם אות הקף.

השמות אות הקף

כל מקום שאתה מוצא דבריו של ר'
אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי
(באגדה) [בהגדה] עשה אונק באפרנסת
[פ"י הרמזי"א בלע"ז] (חולין פ"ז פ"ט)
כל הפורש ממך בפורש מן החיים [בך]
אמר טרפון לרי' עקיבא] (קידושין פ"ו)

מ"ק פ"ג כ"ה)

לא (היה) דוד ראוי לאותו מעשה וזא
(היו) ישראל ראוי לאותו מעשה
(ע"ז פ"ק ד')

לא דיין לצדיקים שמהווין להן אבידתן
אלא שנותני להן (שכר) [שכרן]
(כזטה פ"ק י"ב)

לא (דמיין אהרדי) [דמי להרדי] אלא
כי אכלא לדנא [פי] כמנופה שאינה
דומה לחביות היינו אבי התן ואבי הכלה

(כסכהרין פ"ע כ"ח)

לא דבר איוב אלא כנגד השטן דכתיב
על דעתך כי לא ארשע ואין מידך
מציל (כ"ב פ"ק ט"ז)

לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן
אלא שקורין אותן ר' [בך נקרא ר'
אלעזר בן הורדיאה] (ע"ז פ"ק י"ז)

חמדי בזה חזי חזק דברים נאים וחיני
למה קורין אותן כזס רבו חלף יזבן עס
גמר' לא היה דוד ראוי לאותו מעשה וכו'
אלא חס חסא יחיד אומר' לו כלך חלל
יחיד ואס חסא לצור אומר' לו כלך חלל
לצור ותתפרש ח"כ נמלא הבעל תשובה
מלמד זולתי לעשות תשובה המלמד ותלמידיו
נמלא שקורין אותן ר' פלוני וגסון .

ועוד הנה ח"תא במקום שבעלי תשובה
עומדים חין לדיקים גמורים יבולי' לעמוד
כמלא דהס יותר מלדיקי' גמורים וזהו
שקורין אותם רבי כלומר גדול שבכולם שכן
משמע לשון רב וגס הוא טוב .

לא דיין לרשעים שעושין סלע שלי פומבי
אלא שמטריחין אותי ומחתימין אותי
בעל כרחי [פירוש סלע שלי רושם שלי
כלומר שבאין על הערוה] (סס פ"ד כ"ד)

לא דיין לישראל] שהושאין לפני אלא
שמטריחין אותי (לדעת) [לידע] איזו
גזירה קשה אביא עליהן (שנה פכ"ב קמ"ה)

לא דיין לרשעים (שאין) [שאין] הרדין
ועצבין מיום המיתה אלא שלבם בריא
להן כבאלם (סס פ"ב ל"א)

לא הוה בדיחנא ביה בחביבי דאיש"רית
פי'

יארך ימים בעל , אשר אינו דא מלפני
אלקים [ודרשו ראה זו מוראת הרב]
(קדושין פ"ק ל"ג)

כל תלמיד שכוועם עליו רבו פעם ראשונה
ושניה ושותק זוכה להבחין בין דיני
ממונות לדיני נפשות (ברכות פ"ט ס"ג)

תמו השממות אות הכף .

אות הלמד .

לא איברי ליליא אלא לשינתא [וכו'] לא
איברי סי'הרא אלא לגירסא (עירובין ס"ה)

לא איברו ס'די אלא לשקרי(קדושין ס"ה)
לא איברי עלמא אלא לצדיקי גמורי או
לרשיעי גמורי (ז) (ברכות פ"ט ס"א)

לא איברו עלמא אלא לאהאב בן עמרי
(ורחנינא) [ולרי חנינא] בן דוסא (סס)
לא איהו (בעינא) [בעינן] ולא אנריה
(בעינא) [בעינן] [פי] יצר הרע [יומא]

ס"ז ס"ט סכהרין פ"ז ס"ד)

לא (אמר) [אמרי] בכוסך קטן ויניך מתוק
וכריסי רחבה (פסחים ספ"ו ס"ו)

לא אמינא לך בעידנא דאתינא לא
(אשבה) [נשבת] גבר קמד (ע"ז
פ"ק י')

לא אמינא לך כי קאי רי במסכתא הדא לא
תעיליה באחריתי (ק) (שנה פ"ג ג')

לא אבוא בירושלם של מעלה עד שאבוא
(בירושלם) [לירושלם] של מטה [פי]
שנאמר בקרבך קדוש ולא אבוא בעור]
(תענית פ"ק ה')

לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה (שנה
פ"ט ט"ט)

לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא
(מגילה פ"ק ז')

לא [בעית] מירי למסנא עליה אמר לה
[כתי] כריסי כרי (גיטין פ"ד מ"ז)

לא בר קיפוק הליין ולא בר אבין הליין
[פירוש משום דאתהסוך כרעייהו שהיו
ספדנים ולא ספרו כהונן] (יבמות פ"ב ק"ג)

(ז) כמלא ח"תא לרשיעי גמורי או לצדיקי גמורי . (ק) כמלא ח"תא לאו אמינא לך כי קאי ר' נהא
מסכת לא תעיליה במסכת אחריתי .

ככהן וכתיב בתריה הבוק תבוק (סס)
לא חרבה ירושלים אלא (מפני) [בשביל]
שלא הוכיחו זה את זה (סס)
לא חרבה ירושלים אלא (מפני) [בשביל]
שביוו בה ת"ח שנאי ויהי מלעבים
במלאכי אלקים וכי (סס)
לא חרבה ירושלים אלא (מפני שאפסו)
[בשביל שפסקו] אנשי אמנה (סס)
לא (יאי) [יאה] יהירותא לנשי תרתא נשי
יהירן [תוויין] ופנין שמייהו הדא שמה
זיבורתא וחדא שמה כרכושתא [פירוש
דבורה וחודרה] [מגילה פ"ק יז]
לא (קרייבו) [יקרייבו] בעינא ולא
זיכותייכו בעינא [ב"ק פ"ט ק"ב]
לא ילך אדם לבית האבל ובידו לגין
המתקשקש ולא ימלאנו טים מפני
שמתעוה ואם יש חבר עיר מותר [פירוש
המתקשקש חסר ונראה כאילו הוא מלא]
[חולין פ"ו ל"ד]
לא יסור שבט מיהודה (זו) [זה] ראש
גלות) [גולה] שבבבל שרודה את ישראל
במקל ומחוקק מבין רגליו אלו בני בניו של
הלל שמלמדים תורה לישראל ברבים
(הרויף פ"ג יא)
לא יסכור אדם לחבירו סנדל של מתה
בכלל של היה שהוטא מפני שני
דברים אי מפני שמתעוה ויאי מפני הסכנה
[פי' מפני הסכנה שמה הכישה נחש ונבלע
הארס בעור] [חולין פ"ו ל"ד]
לא ישנה אדם באכסניא שלו [וכו'] עד
הבאה [וכו'] [ערכין פ"ג ט"ז]
לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים
להם [יבמות פ"ד מ"ד]
לא יאכל אדם בצל מפני נחש שבו
[עירובין פ"ג כ"ט]
לא כהל ולא שרק ולא פירכוס ויעלת חן
[סנהדרין פ"א יד כתובות פ"ב יז]
לא כל אדם זוכה לשתי שולחנות [ברכות
פ"ק ה']
לא כדן מתלין מתלא בירושלים מלח
ממון חסר וא"ל חסד [כתובות פ"ו ס"ו]
לא ליהון איניש דינא למאן דרתים ליה
ולא

[פי' לא היתה דעתי נסה מדורו ר' היא
כשלמרת הלכה זו ולא היה סבר פנים
לו עמי] [חולין פ"ב ל"ב]
לא (תוה) [תוא] בעינא ולא בעיתותיה
בעינא [פי' הוקח אמר כך על ביאת
כנהריב] [חלק ל"ד]
לא הוה ידענא דצריכותו (לי) מי בעיתו
מנאי מילתא ולא אמרי לבו [סנהדרין
פ"ק י']
לא הוה ביה דעתא בתאי צורבא מרבנן
מעיקרא [גיטין פ"ד ל"ז]
לא הוזהרו בשירות להנשא לפכולים
[פי' לא הוזהרו כהנות בשרות מלישא
פסולין לכהונה] [קדושין פ"ד ע"ג]
לא הגלה הקב"ה את ישראל לבבל אלא
אלא מפני [שעקומה] [שעמוקה]
כשאלו [פסחים פ"ז פ"ז]
לא זו משם עד שהביאו סית ומנאום [פי'
מלאכות הכתובות בתורה] [שבת פ"ד
מ"ט]
לא חציף [איניש] למיכל [פיריה] [פירי]
דלאו דיליה [ב"ב פ"ג ל"ג]
[לאו] [לא] חציף איניש לשווייה לשמא
דאבוה סימנא [סס פ"ו קפ"א גיטין
פ"ט פ"ו]
לא חציף איניש [לשווייה] [לשוויין]
לאבוה שליח [קדושין פ"ב מ"ה]
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו
בה את השבת [שבת פ"ו ק"ט]
לא חזריתו [פי' אין הלכות כלאים מחזרין
לכם] [קדושין פ"ק ל"ט]
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו
(בה) ק"ש שחרית וערבית שנאי הוי
משכימי בבקר שבר ירדפו וכי [שבת ק"ט]
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו
בה תינות של בית רבן שנאי שפוך
על עולל בחוין [וכו'] משום דעולל בחוין
(סס)
לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה
להם בושת פנים זה מזה (סס)
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שהשוו
קטן [וגדול] [בגדול] שנאי והוה כעס

לא נברא יין אלא לנחם אכלים ולשלם
שכר לרשעים שנאי תנו שכר לאובד
ויין למרי נפש (עירובין פ"ו ס"ה)
לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית
שבלב דכתיב והאלקים עשה שיראו
מלפניו (ברכות פ"ט כ"ט)
לא נתבהן פנתם עד שהרגו לזמרי דכתיב
והיתה לו ולזרעו אהריו ברית כהונת
עולם וכו' (זבחים פ"ב ק"ח)
לא ניתנה תורה למראבי השרת (יומא
פ"ג ל' קדושין פ"ב ל"ד מעילה פ"ג י"ד)
לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא
דבר שהצדיק מתעסק בו (יבשלו)
(יבשל) בו זרעו (יבמות פ"ו קכ"א ז"ב ס"ה
ל' עירובין ס"ג)
לא נחא לי דשקלה מילי מינאי ואזלה
נדיא (גבי) [קמי] שיבכותי (פירוש
תשמע דברים ממני ותלך לספרן לשבבותי
ותתני ללעג בעיניהן) (קדושין פ"ב מ"ט)
לא נתכוונה זו אלא להניח לה (ב"ק פ"ד כ')
לא נחא (להו) למרייהו דאמרת להו הכי
(חלק ק"א)
לא עשו ישראל את העגל אלא דיתן
פחחון פה דבעלי תשובה שנאי מי יתן
והיה לבכם זה להם ליראה אותי ומי
(ע"ז פ"ק ד')
לא (אפיק) [פסיק] הוכח משומיה כוליה
יומא (ברכות פ"ק ט')
לא צריכנא אית לי טובא אמר ליהו
למאן דבתרך דיהבי לבתראי דאתו
בתרך ודאתי מינייהו ניפוק עליה) (עלייהו)
[פ"י אנטונינוס הדרין לרי שקין הרבה
מלאים זהב ורי איל לא צריכנא וכו']
(ע"ז פ"ק י')

לא צהרתו, [פירוש אין הלכות כלאים
צוהרות לכם ומאירות] (קדושין פ"ק ל"ט)
לא קא מיסתפי מר מיצר הרע (ברכות
פ"ג כ')

לא קא מיסתפי מר מעינא בישא (סס)
לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ט'
שנין (ע"ז פ"ק ה')

לא רכא ורכא בר רכא הורדוס קלנא
מחצביה

ולא למאן דסני ליה דרחים ליה לא חוי
ליה חובה דסני ליה לא חוי ליה זכותא
(סס פ"ג ק"ה)
לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני
שהוא מינו (חולין פ"ג ס"ה)
לא לחנם (פטר) [פזיר] בן אלעשא את
מעותיו אלא להראות בהן תספורת
של כ"ג דכתיב כסום וכסמו את ראשיהם
[פ"י (עקרו) [ראשו] של שער זה בצד עקרו
של שער זה] (נדרים פ"ו נ"ח)
לא לסעוד איניש קצירא לא בתלת שעי
(קמייחא) [קדמייתא] ורא בתלת שעי
בתרייתא דיומא כי הוכי דלא ליסח
דעתיה מן רחמי תלת (שעי) [שעין]
קדמייתא רווחא דעתיה בתרייתא תקיף
חולשיה, [פ"י [תרנום] ופקורת כל האדם
וסועדת קצירא] (סס פ"ד מ')

לא לימא איניש לינוקא דיהובנא לך מירי
ולא יהיב ליה משום (דאגמריה)
[דאתי לאגמוריה] שיקרה (סוכה פ"ד מ"ו)
לאו לאוקמא בבילתא שאילתה [פירוש
השואל פרה ומתה מהמת מלאכה]
(ב"מ פ"ח ל"ו)

לא מסתייה דלא גמיר מימחא נמי מהי
[לא די לו שאינו בקי בהלכות נטילה
מעכב העושיין בדין, שהמאכיל אינו צריך
ליטול] (חולין פ"ח ק"ו)

לא מסקי (מיניה) [מינה] אלא כדמסיק
תעלא מבי כרבא, נידס פ"י ס"ה יומא
פ"ד מ"ג)

לא מעליא (האי שמעתתא) [הא שמעתא]
דהא אנא כל כמה דלא שתינא
(רפסעתא) [רביעתא] דחמרא לא צילאי
דעתאי (עירובין פ"ו ס"ד)

לא מקדים איניש פרענותא לנפשיה
(גיטין פ"ב י"ח ופ"ז ע"ה)

לא מקומו של אדם מכברו ארא אדם
מכבר [את] מקומו [פ"י] וראיה מהר
סיני] (תענית פ"ג כ"ח)

לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא
דאתי משבט לוי או משבט יששכר
(יומא פ"ב כ"י)

מתעביר [פ"י לא רכא מרדך ולא בן מלך
 קלניא מתעביר בן הורין געשה מאליו]
 (ב"ב פ"ג פ"ד)
 לא שכיב שיבחה ברי אלא דקיץ תאניתא
 ברא זמנה (ב"ק פ"ח ל"א)
 לא שביק סד חיי לכל בריה (ברכות ס"א)
 לא שביק איניש מידי דקיץ ותבע מידי
 דלא קיץ (כתו"ס פ"ד מ"ג שבועו"ס פ"ח ל"ח)
 לא שמיע די כלומר לא סבירא לי (חולין
 פ"ג י"ג)
 לא שביק איניש מצוה דרמיא עליה ועביד
 מצוה דלא רמיא עליה (קדושין פ"ב נ"א)
 לא תרתח ולא תחטי לא תרוי ולא תחטי
 וכשאתה יוצא לדרך המלך בקונך וצא
 (ברכות פ"ד כ"ט)
 לא תבריהן ויהיבנא לך מ' גרווי חיטי [פ"י
 גרווי סאין] (גרוס פ"ו י"ג)
 לא תיתוב אברעין עד דאמרת לי פרושא
 דהרין מילתא (ר) (קדושין פ"ק ל"ו)
 לא תינשוש גילדנא מאורניה דלא (תעיל)
 [ליזול] משכיה (לחלבא) (לחלבא)
 אלא צלי יתיה בנורא ואכול ביה תרתין
 גרויצים [פ"י גילדנא דג] (חלק ק')
 לא תעייר דויא בליבך (דגברין) (דגברין)
 גיברין קטיל דויא [פ"י דויא דאנה] (סס)
 לא תיפוק נפשך לבר מהולכתא בצפור
 דרור שיערו [ונבי] [פ"י כל דברי הזיל
 שנקבעו אל תהרהר אחריהן] (סו"ט פ"ב ט"ו)
 לא לצער מר לדידי חיי לי סיפרא
 דארס (קרמאה) (הראשון) וכתוב
 ביה שמואל ירחינא חכים יתקרי ורי לא
 יתקרי ואסו רי על ידו תהא (ב"מ פ"ז פ"ה)
 לא (תסיקו) (תיפוק) לכו שוחא [פירוש
 לא תוציאו ספור] (ב"ב פ"ג ל"ט)
 לא תינקטו (לי) ברעתיכו דבמילתא
 דמצוה פרחנא ועד השתא הוא
 דסניא (ס) (תענית פ"ג כ"ד)
 לא תשתא סמא ולא תשוור ננרא ולא
 תעקר ככא ולא תקנא בחויה ולא
 תקנא בארמאה [פ"י לא תרניל דשתת

רפואות ולא תפסיע פסיעה גסת] (ע"ג ק"ג)
 לא תיתוב אברעין עד (דפישת לי)
 [דמפרשת לה] (להא שמעתא) (מכות ג')
 לא תולוד (במשיחתא) [במשיחתא] דכל
 פורתא ופורתא חיי לכורבמא רישקא
 (צ"מ פ"ט ק"ז)
 לא תבשל בקדירה שבישר בה הבירך
 [פ"י לא תשא אלמנה] (ע"פ ק"ב)
 לא תולו בחר איפכא, [פ"י דבר שאינן]
 (קדושין פ"ב מ"ז)
 לא תציתינהו להני כללי דבייל יהודה
 אחי משמיה דשמואל (כתובות פ"ז ע"ו)
 לא תישתעו בהדיה דאבו (דאביל)
 [דקאביל] לחמא דארמאי (ע"ז פ"ב ל"ה)
 לא תידחלי דשקילי נביה ושקילין
 מופריה, א"ל שקילא מיבותיך ושדיא
 אחיורי [פ"י נביה ד' שינו שנושך בתן,
 חיורי קיציס] (סבת פ"ו ס"ג)
 לא תציתו (ריה) [להון] דהני כללי דבייל
 יהודה אחי משמי' דרב (חולין פ"ג מ"ד)
 לאדם טוב אין מראין לו הלום טוב
 ולאדם רע אין מראין לו הלום רע
 (ברכות פ"ט כ"ה)
 לא תהבה את ה' אלקיך לשמוע בקולו
 ולדבקה בו שלא יאמר אדם
 אקרא (בשביל) שיקראוני חכם אשנה
 שיקראוני ר' (אשנה) [אשנן] שאהיה
 זקן ואשב בישיבה אלא (דמר) [למוד]
 מאהבה וסוף הכבוד לבא (גרוס פ"ח ס"ב)
 לאו אמינא לכו כל מתניתא דלא תניא
 בירי הייא ובי ר' אושעיא משבשתא
 היא ולא תותבו (מיניה) [מינה] בי מדרשא
 (חולין פ"ב קמ"א)
 לאו אמינא לכו בעידן בי מדרשא לא
 תקימו אבראי דילמא איכא איניש
 דמיצטרבא ליה שמעתא (סס פ"ו פ"ו)
 לאו אמינא לכו לא תתלו ביה ביקי סריקי
 ברי נחמן [פ"י בוקי סריקי כדים רקים
 כלומר דברים שאינם לבלום] (ע"ז פ"ב
 ל"ז חולין פ"ג כ"ב פ"ק ז')

לאו

(כ) כפי איתא בגרוס כ"ה ובקדושין ח"ח ל"ה שמעתתא. (ט) בגמרא איתא דהאי דגסהא
 אמרנה ערחתא עד השתא הוא דגסאי.

לאו את [קא] מוקרת לי אלא אורייתא
 (דקא מייקרת) [היא דמוקרא] לי
 (ברכות פ"ו מ"ח)

לאו עכברא ננב אלא חורא ננב [ואי] [אי]
 לאו עכברא חורא מאי קא עביד [פי]
 חור הכותל שהענבר ננבם] [ערכין פ"ב
 ל' קידושין פ"ב כ"ו גיטין פ"ד מ"ה]

לאו מר בריה [דרבינא] [דרבנא] התיים
 עליהו [יבמות פ"ב כ"ב]
 לאו אירח ארעא לילולוי [מלכותא]
 [במלכותא] כולי האי [ע"ז פ"ק י']
 לאהר נראה ומויק לשנים נראה ואינו
 מויק לגי אינו נראה [ברכות פ"ו מ"ג]
 לאהר פטירתו של ר' מאיר א"ר (ת) יהודה
 לתלמידיו אל יבנסו תלמידיו ר'
 מאיר לכאן מפני שקנטרנים הם וכו'
 [קידושין פ"ב כ"ב]

לאחר שבוע שנה לאחר שנה חדש לאחר
 חדש שבת לאחר שבת [כו] חד
 בשבתא ותרי ותלתא [פי] אמר הרי זה
 גיטך מבאן ולשבוע משמע ששנה וממתנת
 לינשא עד אחר שנה שמינית] [גיטין כפ"ז
 ע"ז]

לאלקא דישראל לא מגלינא אבל לעמו
 ישראל מגלינא [יומא פ"ח פ"ד
 ע"ז פ"ב כ"ח]

לבא ועינא סרסורי דחטאה נינהו [מדרס]
 טלח לך פי ר"ז סי' ו' (ה) ירושלמי
 ברטת פ"ק הלכה ה')

לבי ולבך ידע דעזי לית [בהו] [בה]
 מששא והא [חיוין] [קחויגין] גברי
 דאזלי כו מחברי ואתו כו מצמרי [ע"ז
 פ"ד כ"ה]

לבני לבני בני הוצא חציצה , [פי] בנין
 של לבנים מתקיים לדורות הרבה.
 הוצא גדר של קוצים אינו של קיימא אלא
 חציצה בעלמא ושם ביאור לכמה מאמרים
 על דרך זו] [שבת פ"ח ע"ז]

ליבעי [איניש] [איניש] רחמי אפי' עד
 זיבולא בתרייתא שלמא [ברכות פ"ק ח']

לבעו רחמי אתכלייתא (ג) על עליא
 דאילמלא עליא לא (מתקיימי)
 [מתקיימין] איתכלויא [חולין ל"ב פ"ו]
 לדויו ליה כבר בתיה שלם , [פי] מרעיה
 שגדלו בתיה בת פרעה] [סנהדרין
 פ"ג ל"ה]

לידחי אבן אהר הנופל [פי] הוסף להרע
 על מי שנתקלקל] [קידושין פ"ק כ']
 לדידי חוי לי פנססיה דבלעם [דהוה]
 [והוה] כתיב ביה בר תלתין ותלה
 שנין בלעם הגיורא כד [קטיליה] [קטיל]
 יתה] פנחס ליסטאמה [פי] ליסטאמה צר (ג)
 צבא] [חלק ק"ו]

לדידי חוי כי ההוא טייעא דקם ויתיב עד
 דשפיך נקדרה [שבת פ"ח פ"ב]
 לדידי חוי לי ההוא טייעא דשקליה
 לספסירא וגידיה לנמלא וזרף ליה
 בטבלא וקם [פי] נמל הרבו ונתח נמלו
 וקשקש לו בזוג ועמד על רגליו] [סנהדרין
 פ"ז ס"ז]

לבן של ראשונים כפתחו של אורם ושל
 אחרונים כפתחו של היכל [ואני]
 [ואנו] כמלא נקב מחט סידקית , ראשונים
 ר' עקיבא אחרונים ר' אלעזר בן שמוע
 [עירובין פ"ה ג"ג]

לדמא דאתי מנחורא ליתי גברא בהן
 דשמייה חוי וליכתוב ליה חוי
 למפרע [גיטין פ"ז ס"ט]

להאי שופרא דבלי [בארעה] [בעשרא]
 קא בכינא [ברכות פ"ק ה']

לוה אדם תעניתו ופורע [שבת פ"ק י"ה]
 לוי שבא לקבל דברי לויה [כו] חוין מדבר
 א' אין מקבלין אותו [בכורות פ"ד ל']
 לוי אחוי קידה קמיה דר' ואיטלע [תענית
 פ"ג כ"ה מגילה פ"ג כ"ב]

לוליבא דקרא בסילקא לוליבא דביתנא
 בכותחא ורבר זה אסור לאמר
 בפני [עמי] [עם] הארץ , [פירוש לוליבא
 דקרא וכו] תוכו של דלעת יפה לאכול עם
 התרדן ולוליבא דביתנא פי' תוכן של
 זרעיני

(ח) נגמרה איתא אמר להם רב יהודה . (ה) במדרס איתא בשמי הלסון . (ב) נגמרה איתא לגבי
 רחמים איתכלייתא . (ג) ז"ל טר.

זרעיני פשתן יפה לאוכלם בכותח] (גדרים פ"ג מ"ט)
 לוקום לוקום עד מתי אתה מכלה ממנון של ישראל [פ"י לוקום זאב] (סוכה פ"ה נ"ו)
 לותבן מר בעידנא [פ"י יושבני אדוני ללמוד בעת קבוע] (גיטין פ"ה ס')
 לתדורי לאביי הוא [דעבד] [דבעי] [חולין פ"ג מ"ג]
 ליחזי מר דכל גריוא דבעינא שקילנא [פ"י כל סאה שארצה אקח] (גדרים פ"ו ג"ח)
 [למטבתך שברה] [למטבתי נשברה] רגל פרתו [יומאי חוריות פ"ג הלכה ו']
 ליגמר איניש והרר ליסבר [שבת פ"ו ס"ג] [לזבין] [לזבין] איניש ברתיה ולא [ליוסף] [ניוץ] בריביתא [קידושין פ"ק כ']
 ליבא כתובה דלא רמו בה תיגרא [שבת פ"ט ק"ל]
 לסמאה בליסמיותיה ידע [ג"מ פ"ז פ"ד] ליסמים מוויין בביתו של זה ואנו נכנסין אצלו [תמונה פ"ב ט"ז] זיק פ"ו פ')
 לית בקא בר יומא ולית דירבא בר שתא [חולין פ"ג נ"ח]
 לית נגר ולא בר נגר דיפריקינה [פ"י נגר וכו' חכם בן חכם] [ע"ז פ"ד נ"ו]
 לית [עני] [דעניא] מכלבא ולית דעתיר מחזירא [שבת פ"ד ק"ה]
 לית [המנוגא] [המנוחא] כעברי [ב"מ פ"ו] לית דין צריך בשש [ברכות פ"ו מ']
 לית דין בר [גש] [איניש] [שבת פ"ז ק"ב ע"ז פ"ק ו'] עירובין פ"ב כ"ד
 לך למוד טכסימי מלכות הלך וקרא כיון שהגיע והור הקרב יומת וכו' [שבת פ"ב ל"ח]
 לך דך אמרין [ד] נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב [שבת פ"ק י"ג ע"ז פ"ק י"ז]
 לכל [מחאת] [רוחאת] אוקמן לבר ממזרח [וכו'] משום דמורו בה מיני ישו [פ"י

מורי הוראה להתפלל למורה] [ב"ב כ"ה] [לבלתו] [כולהו] גופי דרופתקי גינהו , טוביה לדוני דהוי דרופתקי דאורייתא [פ"י כל הגופות לעמל נבראו אשרי שעמלו בתורה] [חלק ל"ט]
 לכל יש תמורה חוץ מאשת נעורים דכתיב ואשת נעורים כי תמאס [ושם טאמרים אחרים על דרוש זה] [סנהדרין פ"ב כ"ב] לבי תיכול עליה כורא דמילחא [שבת די חולין ו"ב עירובין פ"ג ל"ו]
 לכשתגיע אצל אביו אמור לו אל תשגרתו בבלים הללו לפני [שם פ"ז פ"ו]
 למד לשונך דומר איני יודע שמא תתבדה ותאחו [ברכות פ"ק ד']
 למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו היו לו תלמידים בילדותו יהיה לו [תלמידים] בזקנותו שנא' בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך [יבמות פ"ו ס"ב]
 למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בלילה [פ"י] דכתיב בתת די לכס בערב בשר וגו' [יומא פ"ח ע"ה]
 למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בחומנה הואת [פ"י] דכתיב איש אשר יצוד ציד היה או עוף] [חולין פ"ו פ"ד]
 למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בנו בשר ויין [שם]
 למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתיאבון [שם]
 למדה תורה דרך ארץ שיחזור קמן עם גדול [ה] בשושבינות ואל ירע לו [ברכות פ"ט ט"א]
 לימדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם [לחבירו דבר] [דבר לחבירו] אא"כ קוראהו [תחלה] [פ"י] דכתיב ויקרא אל משה וידבר [יומא פ"ק ד']
 לימדה תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדרה לרבו אל ימווג בהן כוס לרבו [שבת פ"ט קייט]
 למדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות ע"ז ג"ע ושיד' [יומא פ"ק ט'] למדני

(ד) ג"ז ס"ד נ"ח איתא אמרין ונכ"א י"ז איתא (ה) נגמרא איתא גדול עם קמן .

בלא כסף ובלא מתיר יין וחלב לומר לך
מה נ' משקין הללו אין מתקיימין [אלא]
בפחות שבכלים את ד'ת אין מתקיימין
אלא במי שדעתו שפלה (סס)

למחר שתניא המרא בריקודא דאבוך
ובקירקני דאמך [פי' בריקודא
שאבוך ירקד ובקירקני שאמך תמווג לי
את הכוס] (מרכס פ"ז ני"א)

למיישינים [בת] סמא דחיי למשמאיליס
בה סמא דמתתא (סבת פ"ט פ"ח)
לנערים להם לזקנים שמן לתינוקות דבש
[פי' טעם מן שיררה במדברך]
(יומא פ"ח ע"ה)

לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעינך
(ב"ק פ"ח ל"ג מנילה פ"ק ט"ו)
לעולם אל יפתח אדם פיו לשמן (ברכות
פ"ג י"ט ופ"ט ס' כתובות פ"ק ח')

לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה
(בעיניה) [בעינך] (ברכות פ"ק ז'
מנילה פ"ק ט"ו)

לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו
שמתוך טובתו בא לידי רעתו (פי
רעתי גנותי) (ב"ב פ"ו קמ"ד ערכין פ"ג י"ו)

לעולם אל יטיל אדם אימה יתירא בתוך
ביתו שהרי פילגש בנבעה הטיל
עליה בעלה אימה יתירה והפילה כמה
רבבות מישראל (ניטין פ"ק ו')

לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך
ביתו שהרי אדם גדול הטיל אימה
יתירה בתוך ביתו והאבילוהו דבר גדול
ומנו ר' חנינא בן גמליאר (כו') השתא

בהמתן של צדיקים אין הקביה מביא
תקלה על ידם צדיקים עצמן לא ביש אלא
בקשו להאבירו דבר גדול וסאי ניהו אבר
מן החי . [פי' אבר מן החי שאבר מהם
אבר מן השחושה ומאימתו חתכו עבריו
אבר מן החי והביאוהו תחתיו] (סס ז')

לעולם אל יטוח אדם דברים כלפי
מעלה שהרי אדם גדול הטיח
דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי
(תענית פ"ג כ"ה סוכה פ"ה כ"ג מנ"ג פ"ג כ"ב)

לעולם אל ישנה אדם מן המנהג שהרי
משה

[למדני] [כמדנן] אורחות חיים ונוכה
(רעוה"ב) [בהן להי העוה"ב]
(ברכות פ"ד כ"ח)

למדני יונתן בני בבואה אית להו בבואה
דבבואה לית להו (גיטין פ"ז ס"ו)
למדתני רבינו תלמיד שנפטר (מלפני רבו)
[מרבו] ולן באותה העיר צריך

ליפטר ממנו פעם אחרת (מ"ק פ"ק ט'
למה (נקראו) [נקרא] שמן קישואין
(מפני) שקשין (לכל גופו) [לגופו]
של אדם כתרבות (ע"ז פ"ק י"א)
למה נקרא שמה שנער שמנערה עשיריה
(זבחים פ"ד ק"ע)

למה נמשלו דברי תורה כאש שנא' הלא
בה דברי כאש וכו' לומר לך מה
אש אינו דולק יחיד אף ד"ת אין מתקיימין
ביחודי (תענית פ"ק ו')

למה נקראו שמן כשפים שמכחישין
פמליא של מעלה (חולין פ"ק ז'
סנהדרין פ"ז ס"ו)

למה נקרא שמו רחם (שביעין) [כיון] שבא
רחם באו רחמים לעולם (חולין פ"ג
ס"ג)

למה נמשלו (ד"ת) [ת"ח] לאגוז לומר
לך מה אגוז זה אעפ"י שמלוכלך
במים ובצואה אין מה שבתוכו נמאס אף
ת"ח אעפ"י שטרה אין תורתו נמאסת
(חגיגה פ"ב ט"ו)

למה ת"ח דומה לצלוחית של פוליימין
מנוכה ריחה נדרף מכוסה אין ריחה
נדרף (ע"ז פ"ב ל"ה)

למה נמשלו ד"ת בעין שנאי עין חיים
היא למחוקים בה לומר לך מה
עין קטן מרליק את הגדול אף ת"ח
קטנים מהדרים את הגדולים (תעני' פ"ק ז')

למה נמשלו ד"ת למים [לומר לך] מה מים
צמא לבו למים [לומר לך] מה מים
מנתיין מקום גבוה (והולכ"י) [והולך]
למקום נמוך אף ד"ת אין מתקיימין אלא
במי שדעתו שפלה (סס)

למה נמשלו ד"ת נ"י משקין הללו במים
וביין ובחלב דכתוב לבו שברו

משה עלה למרום ולא אכל [לחם] מלאכי
השרת ירדו למטה ואכלו (ב"מ פ"ז ס"ו)
לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר
שעושיין לו גם שמה אין עושיין
לו גם ואם עושיין לו גם מנכין לו מוכיותיו
(שבת פ"ג ס"ב)

לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים
שבזביל משקל שני סלעים מילת
שנתן יעקב (לבנו יוסף) [ליוסף] יותר
משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר
וירדו אבותינו למצרים (סס פ"ב י'
לעולם אל ימנע אדם [את] עצמו מבית
המדרש ואפי' שעה א' שהרי
כמה שנים נשנית משנה זו בביתנו ולא
נתגלה טעמה עד שבא ר' חנינא בן
עקיבא ופירשה (סס פ"ט פ"ג)

לעולם אל ימנע אדם [את] עצמו מבית
ומדברי תורה ואפי' בשעת מיתה
שנא' ואת התורה אדם כי ימות באוהל
אפי' בשעת מיתה תהא עוסק בתורה (סס)
לעולם יאכל אדם וישתה פחות ממה שיש
לו וילבש ויתכסה במה שיש לו
(ויכסה) [ויכבד] אשתו ובניו יותר ממה
שיש לו שהן תלוין בו והוא תלוי במי
שאמר והיה העולם [חולין פ"ו פ"ד]
לעולם הוי קבל לקיים [פי' קבל אשל
כלומר הרבנות מקברת את בעליה]
(סנהדרין פ"ק י"ד)

לעולם ילמד אדם תורה במקום שלבו
חפץ שנא' כי אם בתורת ה' חפצו
(אמר) [אמר] רבא בתחילה נקראת על
שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו
שנא' [בין] ובתורתו יהנה יומם ולילה
(ע"ז פ"ק י"ט)

לעולם ילמד אדם תורה ואחי' יהנה שנא'
בתורת ה' והדר ובתורתו יהנה ובני
(סס)

לעולם ליגרום איניש ואעי' דמשבח
ואעי' דלא ידע מאי קאמר שנא'

גרסה נפשי לתאבה [גרסתה] כתיב ולא
כתוב טהנה (סס)

לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות ואעפ"י
שלא לשמה שמתוך שלא לשמה
בא לשמה (חלק קיים פסחים פ"ד כי ערכין
פ"ק ט"ז נזיר פ"ד כי כנס סוטה פ"ט מ"ז)

לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן
הרודפין שאין לך נרדף (מעופות)
[בעופות] יותר מתורים ובני יונה והכשירין
הכתוב לבני מוכח (ב"ק פ"ח ל"ג)

לעולם יכנס אדם בני טוב ויצא בני
טוב [הוא השמש שנאמר בו
בי טוב] (סס פ"ו כי פסחים פ"ק צ')
לעולם יהא אדם רך כקנה ואל [יהא] [יהי]
קשה כארו (תענית כ"ג כ')

לעולם ידבק אדם בני דברים ויתרחק מג'
דברים ידבק בני דברים בהליצה
ובהבאת שלום ובהפדת נדרים ויתרחק
מג' דברים מן המיאון ומן הפקרונות ומן
הערבונות (יבמות פ"ו ק"ט)

לעולם יבקש אדם "רחמים על מדה זו
שאם הוא לא בא בא בנו ואם
בנו לא בא בא בן בנו דכתיב כי בגלל
הדבר הזה [בין] גלגל הוא שחזור בעולם
[פי' מדה זו ענינית] (שבת פ"ב ק"ח)

לעולם ילמד אדם את בנו אומנת נקיה
וקלה מאי היא אמר רב יהודה
מחטא דתלמיזתא ויתפלל למי שהעושר

והנכסים שלו שאין אומנות שאין בה
עניות ועשירות שלא עניות מן האומנות
ולא עשירות מן האומנות אלא הכל לפי
זכותו (י) [פי' מחטא דתלמיזתא מחט
של סדקית שמאחין בה קרעי בגדים
שהוא נקיה מגזל וקלה דאין בה הפרזן
" כ"ס] [קדושין פ"ד פ"ב ברכות פ"ט פ"ז]

לעולם ידור אדם במקום רבו שכל זמן
שרבו קיים יותר מלחטא שבין

שלמה כל זמן ששמעי בן גרא היה קיים
לא נשא בת פרעה (י) (סס פ"ק ח')

לעולם יסוד אדם את עצמו ויבאילו קדוש
שרוי

(י) הסתבר ע"כ לטון המשנה ולטון הגמרא ביחד . (ז) כנראה היתה סגל זמן שסאטי בן גרא קיים
לה נשא שלמה את בת פרעה .

שרוי [כתובו] [בתוך מעין] שנאי בקרבך
 קדוש ולא אבוא בעיר [תענית פ"ק י"ט]
 לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא
 בת ת"ח שאם מת או גולה מובטח
 לו שבניו ת"ח ואל ישא בת עם הארץ
 שאם [ימות] [מת] או גולה בניו עמי
 הארץ [כו] לא מצא בת ת"ח ישא
 בת גדולי הדור לא מצא בת גדולי הדור
 ישא בת ראשי כנסיות לא מצא בת ראשי
 כנסיות ישא בת גבאי צדקה לא מצא
 בת גבאי צדקה ישא בת מממרי תינות
 ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ
 ונשותיהן שרץ ועל בנותיהן הוא אומר
 ארור שוכב עם כל בהמה [פסחים פ"ג מ"ט]
 לעולם יראה דיון [את] עצמו כאילו הרב
 מונח לו בין יריבותיו וניהגם
 פתחה לו מתחתיו שנאמר הנה מנח
 שלשלמה וגו' [יבמות פ"ג ק"ט]

לעולם ימכור אדם עצמו על דית כשור
 לעיל וכהמור למשוואי [ע"ז פ"ק ה']
 לעולם יחזר אדם וישב בעיר שישבתה
 קרובה שמתוך שישבתה קרובה
 עונתיה מועטין שנאי הנה נא העיר הזאת
 קרובה דגם שמה וכו' [טבת פ"ק י']
 לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר
 לילה א' שקדמתה בכירה לצעירה
 זכתה וקדמה ארבעה דורות [לישראל]
 [בישראל] למלכות [מיך פ"ד כ"ג]
 לעולם ישכור אדם עצמו לעזו ואל
 יצטרך לבריות [פ"י לעבודה]
 זרה לעבודה שהיא זרה לו [כ"ג פ"ק ק"ו]
 לעולם ידבק אדם בטובים שהרי משה
 שנשא בת יתרו יצא ממנו יהונתן
 אהרן שנאי בת עמינדב יצא ממנו פנחס
 [כס ק"ט]

לעולם יסדר אדם שלחנו בערב שבת
 [אע"פ] [אפילו] שאינו צריך
 אלא לבית [טבת פ"ו ק"ט]
 לעולם יסדר אדם שלחנו במ"ש אע"פ
 שאינו צריך אלא לבית [כס]
 לעולם ירנו אדם יצר טוב על יצר הרע
 שנאי רנו ואל תחטאו וכו'
 [ברכות פ"ק ה']
 לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו
 בשבת שנאי אהרו"י ילכו בארזה
 ישאג [כס ו']

לעולם יכנס אדם ב' פתחים בב"ה ב'
 פתחים פ"ד אלא אימא שיעור ב'
 פתחים ואח"כ יתפלל [כס ח']
 לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכו
 ישראל ולא לקראת מלכי ישראל
 בלבד אלא [אף] [אפי'] לקראת מלכו
 אומות

לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא
 בת ת"ח שאם מת או גולה מובטח
 לו שבניו ת"ח ואל ישא בת עם הארץ
 שאם [ימות] [מת] או גולה בניו עמי
 הארץ [כו] לא מצא בת ת"ח ישא
 בת גדולי הדור לא מצא בת גדולי הדור
 ישא בת ראשי כנסיות לא מצא בת ראשי
 כנסיות ישא בת גבאי צדקה לא מצא
 בת גבאי צדקה ישא בת מממרי תינות
 ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ
 ונשותיהן שרץ ועל בנותיהן הוא אומר
 ארור שוכב עם כל בהמה [פסחים פ"ג מ"ט]
 לעולם יראה דיון [את] עצמו כאילו הרב
 מונח לו בין יריבותיו וניהגם
 פתחה לו מתחתיו שנאמר הנה מנח
 שלשלמה וגו' [יבמות פ"ג ק"ט]
 לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא
 שליש במשנה שליש בתלמוד
 מי ידע כמה חיי לא צריכא לומר [קידושין
 פ"ק לו ע"ז פ"ק י"ט]

לעולם יהא אדם זחור באונאת אשתו
 שמתוך שדעתה מצויה אונאתה
 קרובה [כ"מ פ"ד ק"ט]
 לעולם יהא אדם זחור בתבואה בתוך
 ביתו שאין מרובה מצויה [בתוך
 ביתו של אדם] אלא על [עסק] [עסקי]
 התבואה [כס]

לעולם יהא אדם זחור בכבוד אשתו
 שאין ברכה מצויה בתוך [הבית]
 [ביתו של אדם] אלא בשביל אשתו
 שנאי ולאברהם הטיב בעבודה [כס]
 לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור
 שנים מקרא ואחד תרגום [ברכות
 פ"ק ח']

לעולם יהו כל [בני] אדם [בעינד]
 [השובין לשניך] בליסטים [ומכבדו]
 [הווי מכבדו] כרוי [מסכת דרך ארץ פ"ה]
 לעולם יעסק אדם בתורה ובמצות קודם
 שימות שכיון שמה בטל מן התורה

לפיכך נקראו ראשונים סופרים שחידו
 סופרים כל (אותיות) [האותיות]
 שכתורה שהיו אומרים ויו דנחון הציין
 של אותיות של ס"ת דרש דרש הציין שר
 תיבות והתגלה של פסוקים יכרסמנה
 חויר מיער עי דיער הציים של תהלים
 והוא רחום יכפר עון הציין (של פסוקים
 בא) [רפסוקים בעי] רב יוסף (ואומר)
 (וי"ו) דנחון מהאי גיסא או מהאי גיסא
 א"ל ניני ס"ת ואימניה מי לא אמר
 (רבא) [רבה] בר בר הנא לא ווו משם
 עד שהביאו ס"ת ומנאום א"ל אינהו
 בקיאי בהסירות ויתירות אנן לא בקיאינן .
 בעי רב יוסף והתגלה מהאי גיסא או מהאי
 גיסא א"ל (אבוהי) [אבוי] פסוקי מיהא
 ליתו (לימיניהו) [למנויה] בפסוקי נמי לא
 בקיאינן [קדושין פ"ק ל']

לקל יתירי דמוינת קסרי פקע שורא
 דלודקיא [פ"י לקל יתירי דקול כנורות
 שמרדו] [מ"ק פ"ג כ"ו]
 לישרר לן מר מהנך קילורין דמר שמואל
 שלא ליה שדורי משרדנא לך
 דלא תימא צר עין אנא (שבת ס"ד ק"ח)
 לשון חכמים ברבה לשון חכמים עושר
 לשון חכמים מרפא (כתו"פ פ"ב ק"ג)
 לשון תורה לעצמה לשון חכמים לעצמן
 (חולין פ"א קל"ז)

לשתמש איניש במאן דתני ארבעה ודא
 לשתמש במאן דמתני ארבעה
 [פ"י דתני שדומר לעצמא דמתני שמרד
 לאחרים ארבעה סדרין תלמוד] (מגילה כ"ח)

תם אות הלמד .

אות המם .

מאת ושמינים שנה קודם שנחרב הבית
 פשטה מלכות הרשעה על ישראל
 שמינים שנה עד שלא (נחרב) [חרב]
 הבית גזרו טומאה על ארץ העמים ועד
 כלי זכוית מי שגה עד שרא (נחרב)
 [חרב] הבית גלתה לה סנהדרין וישבה
 לה בהנויות (ע"ז פ"ק ח' שבת פ"ק ס"ז)

באה

אומות העולם שאם יוכה יבחינ וכו'
 (ברכות פ"ק ט' ופ"ט נ"ח)
 לעולם ישנה אדם (לתלמידיו) [לתלמידו]
 דרך קצרה (פסחים פ"ק ג' חולין פ"ג
 ס"ג)

לעולם יתפלל אדם בבית שיש בו
 חלונות שנא' וכיון פתיחן ליה
 בעלייתה נגד ירושלאם (ברכות פ"ה ל"א)
 לעולם יבקש אדם רחמים שלא יהלה
 שאם יהלה אומרים לו הבא זכות
 והפטור (שבת פ"ב ל"ב)

לעולם ישכים אדם (להכנת) [להוצאת]
 שבת שנא' והיה ביום השלישי
 והבינו (סס פ"ו קי"ז)

לעולם יסדר אדם (שבחיו) [שבחיו] של
 מקום ואח"כ יתפלל מנלן ממרעיה
 דכתיב ה' אלקים אתה החלות להראות
 רבו וכתוב בתריה אעברה נא וכו' (ע"ז
 פ"ק ז')

לעולם (לישתתף) [לישתף] איניש נפשי
 בהדי צבורא (ברכות פ"ד ל')
 לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם
 הבריות (כתובות פ"ב י"ז)
 לעולם תהא אימת מלכות עליך (זבחים
 פ"ב ק"ב מנחות פ"א ל"ח)

לעולם ידרים שמתוך שמתחכם מתעשר
 שנא' אורך ימים בימינה וכו'
 וועיין בערוך ערך דרם] (ב"ב פ"ב כ"ה)
 ליעיין מר במיליה (ברכות פ"ק ה')

לעיינו (רבנן) [רבה] במולתיה דתלו ביה
 טפלי . [פ"י במילתיה של טבת
 זה אולי תמצאו לו זכות. טפלי בניס קמנים
 תלויים עליו וצריך להשתבר] (חול' פ"ק י"ח)
 לעתיד לבא מביא הקב"ה ס"ת [ומניחו]
 ואומר (כל מי) [למי] שעסק בה
 יבא ויטור שכרו (ע"ז פ"ק ב')

לפום גמלא שיחנא [פ"י לפי כה הגמל
 מרבים במשאן] (טוטה פ"ק י"ג
 כתובות פ"ז ס"ז ופ"ב ק"ד)

לפום הורפא שבשהא (נדה פ"ד ל"ג)
 לפי שהנשים דברניות הן (ברכות פ"ז מ"ח)
 לפי שאינן בני תורה (שבת פ"ב קל"ט)

מאי אהנו לך רבנן לדיריהו קרו לדיריהו
תנו (חלק ז"ט)

מאי אהנו לן רבנן [מעולם] לא שרו לן
עורבא ולא (אסיר) [אסרו] לן יונה
(ס"ק)

מאי אית לי גבי נחמתא דבכלאי דגידופא
הוא דאמרי מאי (הוה) [אפשר]
למיעבד הא אפשר (להו) למיעבד עברי
(צ"ק פ"ד ל"ח)

מאה וזוי בעיסקא כל יומא בשרא וחמרא
(יבמות פ"ז ס"ג)

מאה פנדי בפנדא למחייה, [פירוש ק'
טבות בקורדוס יבוחו] (צ"ק פ"ג כ"ח)
מאה קרי [במתא] בווא תותי כנפיך
(גינהו) [ניהו] (ע"פ ק"ג)

מאה פפי ולא חדא רבינא [פ"י שרבינא
אוכל הרבה יותר ממנו בזמן מועט
לכן נתחרט רב הונא שנסרד מרב פפא
בשותפות הלאם ונתחבר עם רבינא] (ספחים
פ"ח פ"ט)

מאה קרי בוזוי מאה רישי בוזוי מאה
שפמי ולא כלום [פ"י ק' דלועין ק'
ראשי בהמה ק' שפתים של בהמה בזול
קנה ואם לאו אר תקנה שאינם בריאים]
(שבת פ"ח קכ"ט)

(מאי הוית) [מי יימר] דרמא דיוך סומק
טפי דילמא דמא (דהכרך) [דההוא
גברא] סומק טפי (סנהדרין פ"ח ע"ד)

מאי נעביד מר לאו אורחיה אנא מרידנא
בגירסאי (ואניהו) [אניהו] לא משגהי
[פ"י מר לאו אורחיה אין כבודו לחור
על בני מבוי ולגבות השיתוף] (עירובין
פ"ו ס"ה)

(מאי ציצית דקא שמענא) [ציצי שמענא]
הבי אמר רב ציצית אין צריכה ברכה
[פ"י בעשיתו] (מנחות פ"ג מ"ב)

מאי טעמא לא אתא מר לפירקא א"ל הוה
כאיב לי כרעאי איבעי לך למיסם
מסאני נבא דכרעא הוה איבעי לך למירמא
סנדלא א"ל עורקמא דמיא הוה באורחא
(יומא פ"ח ע"ה)

מאי רבותיה דשרנא בטיהרא מאי אהני
א"ל זיל למנו בך ישראל ימים
ושנים [פ"י כך השיבה הרבנה כשנתמעמה
על קטרונה] (חולין פ"ג ס')

מאי [דכתיב] אל ההרים לא אכל בזכות
אבותיו ועיניו לא נשא אל גילולי
בית ישראל שלא הלך בקומה
זקופה ואת אשת רעהו לא טימא שלא
ייר לאומנות חבירו ואל אשה נדה לא
יקרב שלא נהנה מקופה שר צדקה
(סנהדרין פ"ט פ"ח)

מאי שיאטיה דמר הכא א"ל טסקא
דהומנותא שדר מר אבתראי, [פ"י
מה דרכו של אדוני לשוט הלום כלומר
למה בא הנה פ"י טסקא דהומנותיה שטרי
הומנה שיבוא דרוך לפניו] (קידושין פ"ד ע"ג)
מאי משכנתא דשכונה גביה מאי נפקא
מינה דינא דבר מצרא (ב"מ פ"ט ק"ח)
מאי אמן א"ר הנינא אר מלך נאמן
(חלק ק"ח)

מאי אחילו א"ר אלעזר אש של עצמות
(ברכות ז"ב גיטין פ"ז ע"ג)
מאי טעמא לא רכבתא אסוסיא אמר להו
ברטיבא שדאי להו מיד ותאמר
האתון זכו (ע"ז פ"ק ד')

מאי טעמי עזי מסנן ברישא והדר אימרי
א"ל כברייתו של עולם דברישא
חשובא והדר נהורא [פירוש סתם עזים
שהורות סתם רהרות לבנות] (שבת פ"ז ע"ז)
מאי טעמא הני מיכסיין והני מיגליין
הני (דמכסיין) [דמכסיין] מיניהו
מיכסיין והני דלא (מכסיין) [מכסיין]
מיניהו מיגליין, [פ"י עזים מגולות בלא
זנב שאין אנו לבישים מצמרם ורחלות
מכסיין בזנב שאנו לובשי] (ח' בצמחין) (ס"ט)
מאי טעמא נטלא זוטרי גנובתיה משום
דאכל כוסי [פ"י גנובתיה זנבו, כוסי
קוצים לפיכך זנבו קצר שלא ידבקו בו
קוצים] (ס"ט)

מאי טעמא תורא גנובתיה ארוכה (ט)
משום דרייר באנמי ובעי לרכוש'
בקי

בקי [פי] נגזבתיה זנובו לברכושיו בקי
 לנרש זנובים מעריו] (טס)
 מאי טעמא קנא דקמצא רבוכא משום
 דדירוראן בחילפי ואי קשיא נדיא
 ומתעוורא [פי] קמצא ארוכה [י] הילפי
 קיצים] (טס)
 מאוגרא רס לברא עמיקתא [פי] אין כך
 גבוה ובור עמוק בשמים לארץ]
 (תנינא פ"ק ג')
 [מאי] דלביש מדא ילבש מדא
 ומאן דלא לביש מדא יימר ליה
 למאן דלביש מדא שלח מרדך ואנא
 [אלבשיניה] [אלבשיה] [ברכות פ"ד כ"ח]
 מאן האי [ליגחל] [ליתחיל] גופיה דקא
 מחיל ליה לשבתא [פי] עולא אמר
 כך בששמע שהקישו על דלת הדר
 בשבת משום השמעת קיל] [עירובין
 פ"י ק"ד]
 מאן דמשתעי ריש לקיש בהדיה בשוק
 יהבו ליה עיבא בלא סהדי [יומא ט']
 מאן דאכיל דלא דיליה בחיל לאסתבוליה
 ביה (כ) [יחזלמי פ"ק דריס]
 מאן דאכיל תמרי בארבילא לקי מאן
 מתרי ביה [פירוש בארבילא בכברה]
 [זכות פ"ג כי כנהדרין פ"י פ"ט]
 מאן ציית לך ולרי יוהנן רבך [כטות י'
 נדרים פ"ו ג"ט מטייל פ"ג י"ג]
 מאן אמריך דאמרית ומאן אתא עלך
 דאיפית [פי] מי הכעך בשבעסת
 ומי פייסך בשנספייסת כך אמרו אנשי
 בית שמש לארון האלקים כשהושבה
 מארץ פלשתים] [טות פ"ז ל"ה]
 מאן דציית ליה לאבא [דאכיל] [אכיל]
 נהמא דעיפושא [פירוש לא יכתות
 אפי' חטין דשרירן ולא יהיה סולתו נקיה]
 [פסחים פ"ג מ']
 מאן יהיב [לי] [לן] נגרי דפרזא
 ונשמעינך [פי] נגרי רגלי ונרוץ
 אחרך לשמשך] [ברכות פ"ו מ"א]
 מאן תנא סדר עולם ר' יוסי ור' יוסי תנא
 לה ולא סבר לה [נדרים פ"ה מ']

מאן הכים למיעבד כי הא מילתא (ע"ז)
 פ"ה ע"ו נדרים פ"ח ל')
 מאן דלא ידע תרוצי מתנייתא תיבתא
 מתיב ליה לרי יוהנן עירובין פ"ו ס"ז)
 מאן לימא לן דלא שויסקי עבוד [פירוש
 שויסקי בשר צלי בשור] [פסחים
 פ"ט ע"ז]
 מאן גלי רויא מעלמא אמרי אליהו
 אחיהו לאליהו מחזיה שתין פולסי
 דנורא אתא אידמי לחו כדזבא דנורא על
 בנייתו ומרדינתו [בי"ט פ"ז פ"ה]
 מאן דאית ליה דויא ליקרב לגבי דוינא
 [כנהדרין פ"ק ג']
 מאן דאית ליה סיכא ברחמיה מסיק
 ליה [פי] סיכא ועם על אוהבו מעלהו
 על אוהבו בתמיה פ"א סוס שעסקו רע
 מעלה אוהבו עליו בתמיה] (ע"ז פ"ק ד')
 מאן יהיב לן מכותבות דירוחו ואכלנא
 ביה [פי] מכותבות ירוחו שהן מתוקין
 ונאכל עם הצנן שהוא חר ירוחו נקראת
 עיר התמרים [כך השיבה האשה לבעלה
 שנכנס אחריה להורבא לבדוקה אם היא
 תותרנית והביא בחיקו צנן לראות עם
 היא תייה בו והשיבה לו כן דרך יחוק]
 [ב"ב פ"ט קנ"ז]
 מאן יהיב לן מעפרא דרב ושמיאל
 [דמלין] [וגלינן] עינין [חולין ס"ח]
 מאן דמתנגס לי חבית אליבא דחד תנא
 מובילנא מאניה בתריה לבי מסותא
 [כנהדרין פ"ד ס"ב בי"ט פ"ג מ"א]
 מאן יודיה בר שויסקאל דקרים דשקל
 מן קמאי [קרוכין פ"ד ע']
 מאן דמתרגס לי בבקר אריבא דבן כנבג
 מובילנא מאניה [אבתריה] לבי
 מסותא [פי] הואי וכתוב במעשר שני
 בכל אשר תאזה נפישך למה לי למכתב
 תו בבקר ובצאן] [עירובין פ"ג ס"ז]
 מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלה אלא
 ביממא [פי] שאניה יראנה [ג] היטב
 וישבע [יומא פ"ח ע"ד]
 מאן דאית ליה מעברתא בדיקניה כולי
 ערמא

(י) ז"ל ארבע . (כ) כר"ס אינו אכל כפ"ק דערלס הלכה ג' דאכל מן חנריה בבית מסתכל ביה . (ג) כראש דל"ל שיראיה .

מדברין מחציהין [פי' קולן עבה ונראה
כאלו הדיבור יוצא מסיבורן]
(גיטין פ"ק י"ד)

מדה טובה ממחרת לבא ממדת פורענות
(שבת פ"ה ל"ז)

מידה טובה מרובה ממידת פורעניות

(סוטה פ"ק י"ח חלק ק' יומא פ"ח ע"ז)

מדת ב"ז מקניט את חבריו יורד עמו (עד)

להיוו אבל הקב"ה אינו בן קלל את

הנחש עולה לגג מוונותיו עמו יורד למטה

מוונותיו עמו קלל את כנען אוכל מה

שרבו אוכל ושותה מה שרבו שותה קלל

את האישה הכל רצין אחריה קלל את

האדמה הכל ניוונין היטנה . [פי' יורד עמו

עד להיוו בכל דבר שהוא יכול להקניטו

ולחפסידו יורד] (כס פ"ח ע"ה)

מדשטעו אמא ואילפא לא שמע שי"מ

לדירו קימא לי שעתא (הטעני כ"א)

מה יעביד איניש וימית א"ל יהיה את

עצמו (המוד פ"ב ל"ב)

מה יעביד איניש ויתקבל על (הבריות)

[ברייטא] א"ל יסני מלכו ושלמן (כס)

מה יעביד איניש ויחיה [א"ל] ימית (את)

עצמו (כס)

מה (שמלח) [שלמה] חדשה אין בה

(משום) [שום] דופי אף תורתו של

ירבעם (אין) [לא היה] בהן [שום] דופי

(חלק ק"ב)

מה אעשה שבגנדי הוצק עלי (כתובות

פ"ד כ"ד)

מה אילנית שאין אוכלין ואין שותין ואין

מדיחין אמרה תורה השחת שרוף

ובנה הואיל ובה לאדם תקלה על ידן

עלמא לא יכלי ליה (חלק ק')

טאן ציית דעקר סיביה ומשכניה ורהיט

[פי' מי ישמע להשתלח לדרך רחוקה

וכי עקר סיביה ומשכניה אהלו וידותיו (מ)

ורהיט בתמיה מי ישמע לו להמריה את

עצמו] (ספחים פ"ז פ')

טאן חכ"ס למישרי כו האי נוונא אי לאו

רב (הנינא) [היננא] בריה דרבא

מפשונויא (חולין פ"ח ק"ב ספחים פ"ז ע"ו)

טאן דסייר נכסיה כל יומא משכח

(איסרתא) [אסתירא] (חולין פ"ח ק"ב)

מבמלין ת"ח להוצאת המת ולהכנסת בלה

(כתובות פ"ב י"ז)

מבין ריסי עיניך ניכר שבן אלמנה אתה

(קדושין פ"ק ל"א)

מבעי ל"י לאיניש למילף נפשיה בניחותא

שנאי והסר בעם בלבך (הטעני פ"ק ד)

מגרש ראשון ונושא שני אבל מגרש שני

ונושא ראשון לא מטו אתי למימר

מחזיר (ארוסתו) [נרושתו] מן האירוסין

[ויש שם חולקין על חלוקתו מקדושין ע"ש]

(גיטין פ"ט פ"ט)

טברכותו של אדם ניכר אם הוא

ת"ח (ג) אם לאו (ברכות פ"ז ג')

מברא קאתי (לאפאי) [לאפי] יומא טבא

לני (חולין פ"ז ל"ה)

מברכתא חביטא ליה (כתובות פ"ק י')

מגילה מגילה ניתנה [פי' בשנאמרה פרשה

למשה בותבה ולסוף מי שנה חברן]

(גיטין פ"ה ס')

מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב

(ערכין פ"ב י"ח)

מנניא ליה אארעא ומרמיא ליה תיגרי

[פי' ישן לשמור שדהו ומביא לו

ריבות] (יבמות פ"ו ס"ג)

מדבריו של ברי' ניכר שאינו בקי

בתרגומין [פי' בר חוקיה שהיה

גדול בדורו אינו רגיל לאכול תרגומין

לפיכך לא ידע אם להן יש ריאה ולשון

בריותא הוא] (חולין פ"ג י"ז)

(מ) ל"ל ויהדותו וכן איתא ברע"ו . (ג) בגמרה

איתא חס"ה הוה . (ס) בגמרה איתא מלחא ספי

(ע) נראה דנ"ל מהי הוה .

סמיכה שאתה רוצה לשמוך על קרבנות ולעבור על דברי ב"ש, שתיקה שהיה לך לשתוק ואינך שותק] (י"ט פ"ג כ"י) מזה קדוש לעולם קיים אף הם לעולם קיימים [פ"י] שגא' והיה הנשאר בציון והנתר וכו'] (סנהדרין פ"ח ל"ב) מזה שמך [א"ל] המנוגא [א"ל] לאו המנוגא אלא קרנוגא [קדושין פ"ק כ"ה] מזה נגיד זה יש [בירו] [בו] להמית ולהחיות אף [דבר] [דבר] תורה יש [בו] [בם] להחיות ולהמית [פ] [פ"י] שגא' שמעו בני נגידים אדבר] [שבת פ"ט פ"ח] מזה אני בהנם אף אתה בהנם [במכות פ"ד כ"ט חגיגה פ"ק י' מדרס פ"ד ל"ז] מזה חוליא ומה חוליא דקאמר רב אלא אימא אפילו לא נשתייר בה אלא משהו למעלה ומשהו למטה כשרה [פ"י] למה לכם חוליות הללו דקאמר רב דשיעור הקנה למעלה ולמטה] [חולין פ"ג מ"ה] מזה עשה [לכם] [לה] ערבי זה מפני שמייעך לה בין דדיה פסלה מן הכהונה [בתמיה] [גיטין פ"ח פ"ט] [מזה בין נבואת משה לנבואת שאר הנביאים] כל הנביאים נסתכלו באיסקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל [במאירה] [באיסקלריא המאירה] [יבמות פ"ד מ"ט] מהדורא קמא דרב אשי אמר לן ראשון קנה מהדורא בתרא [דרב אשי] א"ל יהווקו [פ"י] מהדורא בתרא נשחזר תלמודו פעם שניה, נמצא כתוב בתשובות רב האי רב' אשי חי' ס' שנים (5) ובכל שנה מחזר תלמודו בשני חדשים הכלה ניסן תשרי ולכשהגיעו שלשים שנה סיים תלמודו וכן עשה כל שנה (ק) האחרונים] [ביב פ"ט ק"ז] מהבא לקרחינא כמה הוי [א"ל] כמהבא לנוניא [פ"י] קרחינא קרה, נוניא סרים] [שבת פכ"י ק"ב] מהספרו של אדם ניכר אם בן העוה"ב הוא

אם לאו (סס קנ"ג) מהיות טוב אל תקרי רע (ברכות פ"ד ל') מובטח אני בזה שמורה הלכה בישראל (גיטין פ"ה כ"ח נזיר פ"ד כ"ט) מובטח אני בך שאתה משדם שבר טוב לצדיקים לעתיד לבא אבל איני יודע אם יש לי חלק [בהם] [ביניהם] (ברכות פ"ק ד') מובטח אני שאין [זו] [זה] בתוך ביתי ועליו הכתוב אומר משמועה רעה לא יירא (סס פ"ט מ') מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי י"ט בפני המורה [פ"י] מפני המורה שמיחזין צרבי שבת והולכין להקביל פניו] [ספחים פ"ק יג עירובין פ"ד מ"ג] מודעי עד מתי אתה מנכב דברים ומביא עלינו [יומא פ"ח ע"ז] מהורקיותו דהני בטפסא דמלכא מנח [פ"י] מהורקיותו חותמם של אלו בארנו של מלך הוא מונח] [ביב פ"ה ע"ג יבמות פ"ד מ"ז] מהורקני בך שאתה בקי בחדרי תורה לדרוש בקל וחומר אי אתה יודע [קדושין פ"ק י'] מוטב שיטלנה מי שנתנה לי ואל יחבל הוא בעצמו [כך אמר ר' חנינא בן תרדיון לתלמידיו כשהיה נדון כשרפה ורא רצה לקרב מיתתו ע"י עצמו] [ע"ז פ"ק י"ח] מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחומות ואל יאכלו בשר תמותות נבלות [פ"י] תמותות מסוכנות] [קדושין כ"א] מוטב [שיבא] [יבא] מנה בן פרס אצל מנה בן מנה ואל יבא מנה בן מנה אצל מנה בן פרס [תענית פ"ג כ"א] מוטב אמות מיתת עצמי [ואל] [ולא] אעביר על דעת חברי [עירובין כ"א] מוטב שיוציא לעו על בניו שהן ממורים ואל יעשה עצמו רשע שעוה אהת לפני

(8) נגמרא חתא להמית ולהחיות. (9) עיין בספ"ד ערך רב אשי שמניחו נסס הרשב"א וכתב ט"ס הוא ע"ט. (10) ל' השנים.

לפני המקום (גידה פ"ב י"ג)

מזמב תבקע כריסו ואל ירד לבאר שחת (טס)

מום שבך אל תאמר להברך (ב"מ פ"ד ג"ט) טופת הדור לא זמנין סניאין אסרת קמיה דר' יוחנן וא"ל הרי נהנה

נרונו (בבבית) [מכזית] (חולין פ"ו ק"ג) מופנה מבי צדדים דברי הכל למדי ואין משובין [פ"י דמדין ג"ש] (גדה כ"ב)

טורה ורזי [פ"י אתה תלמיד בעל הוראה ואתה שכור טפני שהיו פניו צהובין כל שעה] (מדרים פ"ה מ"ט)

טוריא ואמרה תורא מרישה (קא אכיל) [קאכיל] (גיטין פ"ה ס"ב)

מותא כי מותא ומרעין חבוליא [פ"י מותו כמיתת אחרים והייסורין הם רבות] (מ"ק פ"ג כ"ח)

(מזתיבנא) [מותבינא] תיזבתא כלפי סנאיה דרבא [פ"י לישנא מעליא הוא משום דבעי לאותביה והכסיל

בחשך הולך] (חולין פ"ג מ"ג) טותר להסתכל בפני כלה כל שבעה כדי לחבבה על בעלה (כתובות

פ"ב י"ז) טותר להתגרות ברשעים בעוה"ז שנא' עוובי תורה יהללו רשע וכו' (מגילה

פ"ק ו' ברכות פ"ק ז')

טותר לו לאדם לשנות בדבר השלום (יבמות פ"ו ס"ה)

טותר לו לאדם להלוות (לבניו ולבני) [בניו ובני] ביתו כריבית כדי להטעימן טעם ריבית (ב"מ פ"ה ע"ה טבת

פכ"ג קמ"ט) טותר להחניף (רשעים) [לרשעים] בעוה"ז שנא' לא יקרא עוד לגבל

גדיב ולכילי לא יאמר שוע מבלל דבעה"ז שרי (מוטע פ"ז מ"א)

טותר לחנק בשבת [פירוש מי שנמרקה חוליא של מפרקה צוארו ונפח

בגרונו תולין אותו בראשו שהוא צוארו נפשט ודומה לחניקה (טבת פ"ז ס"ז) טזבח מוין זמזיה טחבב ומסכר (ר)

(כתובות פ"ק י')

מזה בן מזה יזה ושאינו לא מזה ולא בן מזה יאמר למזה בן מזה מימך מי

מערה ואסרך אפר מקלה [פירוש הרגיל להתנהג בגדולה הוא יהיה לראש] (ברכות פ"ד כ"ח)

מזלא דבי הרי עדיף (ב"מ פ"ט ק"ס) מזמנים לך (לאכול) [למיכל] דייסא עד

פרסא למיכל בישראל דתורא עד תלתי פרסין (מדרים פ"ו מ"ט)

מזמנין ישראל על בני מעים ואין מזמנין גוי על בני מעיין [ואין כך הלכה] (חולין פ"ב ל"ג)

מחד שביך לשבתך (י"ט פ"ב י"ז) מחוי ר' יהודא באותה אשה באותו פרק באותו מקום (יומא פ"ח פ"ו)

מחאה שלא בפניו היא מחאה [פירוש דאמרי הברך הברא אית ליה ובא

לאוני המחזיק] (כתובות פ"ב י"ז) מחינן ליה במרופתא דנפחא עד דמחיין דעתיה [פ"י מרופתא קורנוס תרנוס

ותשם את המקבת בידה מתרגמינן מרופתא] (ברכות פ"ה ל"ד) מחנקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי

(ע"ז פ"ק י"ח) מחמיצה עשר באב ואילך תשש כהה של חמה ולא היו כורתין עצים

למערכה לפי שאינן יבשין [פ"י וקוראין אותו יום חבר מנל] (תענית פ"ד ל"ח)

מחשבה מועלת אפי' לדברי תורה (סנהד' פ"ע כ"ו)

מחשבה טובה [הקב"ה] מצרפה למעשה שנאמר אז נדברו יראי ה' וכו' מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה

שנא' און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה' [קידושין פ"ק מ'] מחשבה שעושה (מעשה) [פ"רי] הקב"ה מצרפה למעשה מחשבה שאין

בה (מעשה) [פ"רי] אין הקב"ה מצרפה למעשה (טס) מטעה של תיח כיצד כל שאין תחתיה

אלא סנדלין בימות החמה ומנעלין בימות

במות הנשמים ושל עמי (הארצות)
 [הארץ] דומה לאוצר בלוט (צ"ב פ"ג נ"ח)
 מטיבותיה דמר (אמרין) [אמר] בה טובא
 מנויהותיה דמר לא (אמרין)
 [אמר] בה ולא הדא [פי] מחמת שאתה
 טוב ועניו ומודה לנו אנו אומרים בה
 הרבה , מנויהותיה פירוש אם היית רוצה
 להתירם בנו ולהקשות לא היינו יודעים
 נגדך בלוט] [מטהרין פ"ה מ"ח]
 מטייל ואיל דיקלא בישא נבי קנא
 דשרבי [פי] אילן רע מצוי בין
 הקצים דשרבי פי בשל] [ב"ק פ"ח ל"ב]
 טטר משקה טרוה ומובל ומערן וממשך
 (כתובות ג"ק י')
 מטרא במערבא סהרא רבא פרת (גרוס
 פ"ד מ')
 מיטרא בעלה דארעא (תענית פ"ק י')
 מטרא נחא לסירי [פי] מטרא נחא שוורד
 בנחת] (ט"ס ג')

[טטרא] [מטר] בשביל (רבים) [יחיד]
 פרנסה בשביל (יחיד) (רבים) (ט"ט)
 כירי רהוה אשנא בטיהרא (שבת פ"ו ס"ג)
 מי קורא לך בחוץ ידע דנקיט מילתא
 בדעתיה נהג נוסחא בנפשיה תלתין
 יומין [מ"ק פ"ג י"ו]
 מי ששכן [את] שמו בבית הזה הוא
 ישכון ביניכם אהבה ואהיה ושלום
 ורעות (ברכות פ"ק י"ב)
 מי שיש לו זכות אבות יקו [דם] בשני
 ובחמישי שביד של מערה ושל מטה
 שוין כאחד (שבת פ"ח קכ"ט)
 מי נאה לדרוש (ט) בהמון מי שבל
 תבואה שלו [פי] שנאמר ומי אהב
 בהמון דו תבואה (מוט פ"ב י')
 מי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל
 שום אחר וריחו נודף (ת) (ברכות כ"ה)
 מי שאכל שום יצא עמר ר' היא ויצא
 עמדו כולן ויצאו (מטהרין פ"ק י"ח)
 מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו (ב"ק
 פ"ז ס"ח)
 מי שטרה בעיש יאכל בשבת מי שלא

טרה בעיש (מה) [מהיכן] יאכל בשבת
 (ע"ז פ"ק ג')

מי ישימני מצע תחתך לעיזב (ט"ט י')
 מי (שעלתה) [שעלת] לו נימא ברנלר
 יקמענה ויחיה או יניחנה ויצמער א"ל
 יקמענה ויחיה (ט"ט)
 מי חשירנא בעיניו (ברכות פ"ק ה')
 מי יתן לי תיה ואנשכנו בחמור (פסחים
 פ"ג מ"ג)
 מי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו
 אבותיו על הר סיני (גרוס פ"ב כ')

מי סברת (דעלך) [עלך] קא סמיכא אנא
 הוא דרמאי (אנפשיה) [אנפשיא]
 ואדברי (כתובות פ"ק כ')

מי מטיל כמותו בין לביא ללביאה משעה
 שנודקין זה (לזה) [עם זה] (חלק ק"ו)
 מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא
 ראה שמחה מימיו (סוכה פ"ה כ"ח)
 מי שלא ראה ירושלם בתפארתה לא ראה
 כך נחמד (מימיו) [מעולם] (ט"ט)
 מי שלא באה בית המקדש בבנינו לא
 ראה בנן מפואר (כל ימיו) [מעולם]
 (ט"ט)
 מי שלא ראה דיופלוסטון של אלכסנדריא
 של מצרים לא ראה (כבודן) [בכבודן]
 של ישראל [פי] דיופלוסטון דיו שנים
 פלו שרים] (ט"ט)
 מי שלקה מקה רע מן שוק ישבחנו
 בעיניו או יננו בעיניו הוי אומר
 ישבחנו בעיניו (כתובות פ"ב י"ז)
 מי שאינו בקי בדיא ליתי תלתא קפיו
 קורטמי דחוחי ונידוקינהו ונישליקינהו
 בחמרא ונישתי [פי] דיא תשמיש קפיוא
 כלי מחזיק ג' רביעית קורטמא דחוחי
 כרכום הגרל בקרקע מובל בזבל צאן]
 (גיטין פ"ז ע')

מי רגלים (של) [בני] מי יום ברזינא
 לזיבורא רביעאה לעקרבה פלנא
 (רביעאה) [רביעא] לניכווי רביעא . [פי]
 ברזינא לזיבורא כוס קטן מאד ושמו
 ברזינא מאותן מי רגלים שותין למי
 שנשכו

שנשנו צרעה ומתרפא (שנת פ"ד ק"ט)
 מי רגלים רבין וירקון רבה רוח קצרות באה
 עליו [פ"י רוח קצרות רוח שמות]
 (בכורות פ"ז מ"ד)

מי שיש לו מנה יקה לפסו לישראל ירק
 עשרה מנה יקה לפסו לישראל דגים ג'
 מנה יקה לפסו לישראל בשר מנה ישפתו
 לו קדרה בכל יום ואינך אימת מע"ש
 לע"ש אמר רב צריכין אנו לחוש לרברי
 וקן (חולין פ"ו פ"ד)

מיגמר (בעתיקא) [בעתיקתא] קשיא
 מחרתא [פ"י מי שלמר והסיה
 דעתו ושכח קשה לו לחזור וללמוד מה
 ששכח יותר ממי שלא למד] (יומא פ"ט)
 מיום שנבר אנופסה של חנופה נתעוותו
 הדינין ונתקלקלו המעשים ואין אדם
 יבזר לומר [להבירן] מעשי גדולים ממעשיך
 (סוטה פ"ז מ"א)

מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה
 מן הנביאים ונתנה לשומים
 ולתינוקות [כו'] כי הא דמר בר רב אשי
 וב"י (ב"ב פ"ק י"ג)

מיום שחרב ב"ה אעפ"י שבטלו סנהדרין
 ד' מיתות לא בטלו והא בטלו אלא
 דין ד' מיתות לא בטרו וב"י (סוטה פ"ק ח'
 כתובות פ"ג ל' סנהדרין פ"ד ל"ג)

מיום שחרב ב"ה ניטלה טעם ביאה
 ונתנה לעוברי עבירה (סנהדרין פ"ז ע"ה)
 מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה
 אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא
 אברהם וקראו אדון שנא' ויאמר ה' אלקים
 במה ארע בי אירשנה (ברכות פ"ק ז')

מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה
 אדם שהורה להקב"ה עד (שבא)
 [שראתה] לאה והורדה שנא' הפעם אורה
 את ה' (סס)

מיום שחרב ב"ה אין לו להב"ה (בעולם)
 [בעולמן] אלא ר' אמות של הלכה
 בלבד (סס ח')

מיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעורת
 אביו [פ"י ר' פנחס בן יאיר] (חולין פ"ק ז')
 מיייתי אסא דרא ושיכרא דרפנא וקימחא
 דשערי דרמי במנא דלא הלפי

עליה ארבעין יומין ומרתחי להו ושדו
 להו לדקלא בלביה (בל) [וכל] דקאי
 (ארבע) [בארבע] אמות דיריה אי לא
 עבדי ליה הכי צאוי לאלתר [פ"י אסא
 דרא הדס לח . ושיכרא דרפנא שבר של
 עץ שקורין לור"י דלא הלפי עליה מי
 יומין משנטחנה ושדו ליה וב"י יציקו
 המשקה תוך הלב של דקל וכל אילן
 שעומד תוך ד' אמותיו ולא יעשה לו
 רפואה זו מתיבש לאלתר (פסחים פ"ד ל"ו)
 מיכל בת נושי היתה מנחת תפילין ולא
 מיהו בה חכמים ואשתו של יונה
 היתה עולה לרגל ולא מיהו בה חכמים
 [פ"י בת נושי בת שאול המלך] (עירובין
 פ"י ל"ו)

מיבך הוה כ"ף ליה לרב אשי (סנהדרין
 פ"ד ל"ו)

מילתא גלגליתא נהמא דשערי אקושא
 ובצלי [פ"י גלגליתא גסה, אקושא
 יבש] [קדושין פ"ג ס"ב]

מילתא דא אין לה פתר (תמיד פ"ד ל"ב)
 מילתא (אלובשיה) [אלבשייהו] יקרא
 [פ"י המעיל למי שרגיל ללבושו
 הוא יקר] (שבת פ"ק י')

מילתא גנאה דאית ב"ך קדים אמרה
 [א"ל] דכתיב ויאמר ענד אברהם
 אנכי (ב"ב פ"ח ל"ב)

מילתא (דמתעביד) [דמתעברא] באפי
 עשרה (צריך) [צריכא] ביה עשרה
 למישלפה [פ"י להסירה] (ניטין פ"ד ל"ג)
 מילי (דמזבני) [דמזבנני] כדינרי נינהו
 (ב"ב פ"ח פ"ט)

מימות משה ועד ר' לא מצינו תורה
 וגדולה במקום אחד (סנה"ד פ"ד ל"ו)
 מימות ר' עד רב אשי לא מצינו תורה
 וגדולה במקום אחד (סס)

מימות משה ועד רבן גמליאל כא היו
 למידין תורה אלא מעומד משמת
 רבן גמליאל ירד חולי לעולם והיו למידין
 תורה מיושב והיינו דתנן משמת ר"ג בטל
 כבוד תורה (מגילה כ"א)

מימי לא קריתי לאשתי אשתי ולשורי
 שורי אלא לאשתי ביתי ולשורי
 שרי

(הייתי (סס)

מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע (סס)
מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה
מהן היו במצרים ישיבה עמהם
[כו'] היו במדבר ישיבה עמהם
[כו'] אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה
היה שנא' ואברהם זקן בא בימים (יומא'
פי' כי"ח)

מימיהן אנו שותים והם יושבים ע"ג
קרקע (בימי פ"ז פ"ד)

מים ראשונים האכילו בשר חזיר מים
אחרונים הרגו את הנפש (יומא' פ"ג)
מים ראשונים מצוה ואחרונים חובה
(עירובין פ"ק י"ז חולין פ"ח ק"ה)

מיניה וביה (ליוזל) [אבא נזייל] ביה נרנא
[פי' מעצי היער עצמן לוקחין בית

יד לקרדום לחותכין] (סנהדרין פ"ד ל"ט)
מישון מתה מדי חולי עילם גוססת [פי'

סתה גולם ממורים הולה רובין
כשרים ומיעוץ פסולים] (קידושין ס"ז ע"א)

מכאן שההדיוט קופין בראש [פי' שנא'
ויאמר ממוכן וכו'] (מנילה פ"ק י"ג)

מכאן רמו לסומין שאוכלין [ואינם] [ואיין]
שבעין [פי' לפי שעינו משיביע יותר]

(יומא' פ"ח ע"ד)

מכאן שתולין [את] הקלקלה במקולקל
(ב"ב פ"ח ק"ט)

מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים יותר
(מהאיש] [מן האיש] (בימי פ"ז פ"ז)

מכאן לתי"ה ששכה תלמודו מהמת אונסו
שאין נוהגין בו סנהג בזיון (מנחות

פ"א ל"ט)

מכאן שאין השדר יכול לבראות בריה
פחות מכשעורה (סנהדרין פ"ז פ"ז)

מכאן שהחומץ יפה לשרב [פי' שנא'
וטבלת סתך בחומץ] (שבת פט"ו ק"ג)

מכאן מודעה רבה לאוריייתא [פי' שנא'
ויתיצבו בתחתית ההר] (טס פ"ט פ"ח)

מכאן לתכמיד שלא ראה סימן יפה
במשנתו חמש שנים שוב אינו

רואה [פי' מבן לוי שהיה לומר מבן ביה
שנים

שרי (גיטין פ"ה נ"ב שבת פ"ו ק"ח)

מימי לא נצחני אלא אשה (א) תינוק
ותינוקת (עירובין פ"ה כ"ג)

(מימי) [מימיו] לא (בצעת) [בצע] על
פרוסה שאינה (שלי) [שלו] [פי' ר'

פנחס בן יאיר] (חולין פ"ק ז')

מימי לא נסתכלתי במילה שלי (שבת
פ"ו ק"ח)

מימי לא ראו קורות ביתי (שפת) [אמרי]
חלוקי (סס)

מימי לא עברתי על (דעת) [דברין] חבירי
יודע אני בעצמי שאיני כהן (ואם

יאמרו) [אם אומרים] לי חבירי עלה לדוכן
אני עולה] (סס)

מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי
(ערכין פ"ג ט"ו)

מימי לא ראיתי צבי קיץ וארי סבל
ושועל חנוני והם מתפרנסים שלא

בצער והם לא נבראו אלא לשמשני ואני
נבראתי לשמש את קוני מה אלו שלא

נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא
בצער ואני שנבראתי לשמש את קוני אינו

דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעותי
[את] מעשי וקסחתי את פרנסתי שנא'

עוונותיכם המו וגו' (קידושין ספ"ה פ"ג)

מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי
א"ל הרבה עשו כן ולא הועילו (יומא'
פ"ה מ"ז)

מימי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צעדתי
בפני מי שגדול ממני (תענית פ"ג כ')

מימי לא השתנתי מים בתוך ד' אמות
של תפלה ולא בניתי שם לחבירי

ולא בטלתי קידוש היום (מנילה פ"ד כ"ז)

מימי לא עשיתי קסנדריא רביה ולא
פסעתי על ראשי עם קדוש ולא

נשאתי כפי בלא ברכה (טס וסוטה פ"ז ל"ט)

מימי לא קדמני אדם לבית המדרש ולא
ברכתי לפני כהן ולא אבלתי מבהמה

שלא (נטלתי) [הורמו] מתנותיה (טס)
מימי לא נתכבדתי בקלון חבירי ולא עלתה
על מטתי קללת חבירי וחרן בממוני

(א) ננמרה איתא לה נצחני אדם חוץ מפסא.

שנים ער שלשים] [חולין פ"ק כ"ד]
 מוכתר בנימוסו היה [פ"י מרדכי היה
 מוכתר בשמות נאים, נימוס בלשון
 יון שם] [מנילה פ"ק י"ב]
 מכותלי ביתך [אתה] ניכר שפחמי אתה
 [ברכות פ"ד כ"ח]

מכדי דרב לא סבירא לך משכוני נפשך
 אדרב למה לך [ב"ק ס"ע ק"ו]
 מכריו ר' אלכסנדרו מאן בעי חי מאן
 בעי חי כנוף כ"ע ואתו לגביה [ג]
 א"ל הב לן חי א"ל מי האיש החסין
 חיים [וגו] נצור לשנך מרע וגו' שמא
 יאמר אדם נצתי לשוני מרע ושפתי
 מדבר מרמה ואתגרה בשונה ת"ל סור מרע
 ועשה טוב [ואין] [אין] טוב אלא תורה
 שנא' כי לקח טוב נתתי לכם וכו' [ע"ז י"ט]
 מכתבא גללא בוע רנלא בחבריה ידע
 [פ"י מכתב של ברול בוקע
 השיש רנלא רכיל בחבירו] [ע"ז ס"ב כ"ב]
 מלא צנא דרובשא בווא ובבלאי לא
 עסקי באורייתא [כך אמר עולא
 כשראה תמרים הרבה בבבל ואחיב
 בשאכל מהם וצערותו בלילה אמר מלא
 צנא סמא דמותא בווא [ג] וכו']
 [תענית פ"ק ט']

[מכנפי] [מכתפי] אהרדי ומברכי [פ"י]
 ברכת הלבנה] [פנה] פיה מ"ב]
 מלא צנא סמא דמותא [ד] בווא ובבלאי
 עסקי באורייתא [תענית פ"ק ט']
 מלאך מותא אית [לוי] [ליה] לדין
 בביתיה ואנא איעול [לותי]
 לאסאה יתיה [מדרס פ"ה מ"ט]

מלאך [ה] המטונה על [ההריון] [הריון]
 לילה שמו [שנא] והלילה אמר
 הורה גבר) ונוטיל טפה ומעמידה לפני
 הקב"ה ואומר לפניו רבשע טפה זו מה
 תהא עליה גבור או הלש חכם או טפיש
 עשיר או עני ואילו רשע או צדיק לא
 קאמר כדרי חנינא דאמר ר' חנינא הבל

בידי שמים הויג מיראת שמים שנא' ועתה
 ישראל מה די שואל טמך כי אם
 ליראה וגו' [מדה פ"ב ע"ז]
 מלאך המות בביתו של זה ואני אסעור
 אצלו [פ"י מפני שראה סדרות
 שם] [חולין פ"ק ז']

מלא בסלע [ומשתקא] [משתיקא] בתרין
 [מנילה פ"ב י"ח]
 מלי [כריסי] [כריסיה] זני בישוי [פ"י מלוי
 הכרס סבה למיני רעות] [נרכי פ"ה ליג]
 מלכה ומלך דרעתן קלה עקיהן [יאכל]
 [יאכל] מן הראשון אמן לא נאכל
 לא מן הראשון ולא מן השני [פ"י דרעתן
 קלה שאין מקפדין הם גדי אם מלה]
 [פסחים פ"ח פ"ח]

[מלכותא] [דמלכותא] דארעא כעין
 מלכותא דרקיעא [ברטי פ"ט נ"ח]
 מלך שבחיות ארי שבבהמות שור מלך
 שבעופות נשר ואדם מתנאה עליהן
 והקביה מתנאה על כולן ועל כל העולם
 כולו [חגיגה פ"ב י"ג]

מלמד [שנמבצו] [שנתקבצו] כל אותן
 [האבנים] [אבנים] למקום א' וכל א'
 וא' אומרת עלי יניח צדיק [את] [זה] ראשו
 תנא כולן נבלעות [באחה] [כאהד] [חולין
 פ"ז ל"ח]

מלמד שהשעינו מצוות ויסורין כריחיים
 [פ"י למשיח דכתיב והריחו ביראת
 ה'] [חלק ל"ג]

מלמד שכסה [הקב"ה] עליהם את ההר
 כנינית ואומר [להם] אם אתם
 מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא
 קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן
 מודעה רבה לאורייתא אמר רבא אעפ"כ
 הדור קבוח בימי אחשורוש דכתיב קיימו
 וקבלו היהודים קיימו [הם] מה שקבלו
 כבר [שבת פ"ט פ"ח]

מלמד שהראה [ו] הקב"ה לאדם הראשון
 דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו
 דור

[ג] נגמ' איתא כטף ואתו כוני עלמא לגביה. [ג] עיין בטערה דלקמן. [ד] כן איתא בספחים פ"ח
 פ"ט לך כתענית איתא מלא ללא דסכינת. [ה] נגמרא איתא ואתו מלאך. [ו] בעז' איתא סהלאש לע
 ונספדין איתא פהרהו.

מן התורה (מן) [ומן] הנביאים (מן) [ומן]
 הכתובים (מצינו) מה אשה לאיש מן
 התורה דכתיב ויען לבן ובתואל ויאמרו
 מה יצא הרבר, מן הנביאים דכתיב ואביו
 ואמו לא ידעו כי מה' היא מן הכתובים
 [דכתיב] מה' אשה משבלת (מ"ק פ"ג י"ח)
 מלמד שכל אי (קנאי) [קנאי] לאשתו
 ממשה דכתיב [פי'] וקנאו למשה
 במחנה] (סס)

מן דיליה דא ליה [פי'] מידו היתה זאת לו
 שררש במעשה מרכבה ויצאה צרעה
 מן הכותל והכתו במצחו (שבת פ"ח ע')
 מן השמים ירחמו (ע"ז פ"ק י"ח)
 מן שירד להם לישראל [היה גבוה] ששים
 אמה [פי'] ס' אמה גובהו] [יומא פ"ח ע"ו]
 מנא הא מילתא דאמור רבנן אוקי מילתא
 [אהוקתיה] [אהוקתיה] [חולין פ"ק י"]
 מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר
 רובא (סס)

מנדין על ב' ימים [טובין] של גלויות [פי']
 המולול ביי"ט שני שני שני גלויות
 [פסחים פ"ד ג"ב]

מנהג גדול היה בירושלים המוסר סעודה
 לחבירו וקלקלה נתן לו דמי כושחו
 ודמי בושח אורחיו [ב"ב פ"ו ל"ג]

מנהג גדול היה בירושלים משה פרוסה
 ע"ג הפתח כל זמן שמשה פרוסה
 אורחים נכנסים נסתלקה [משה] [המטה]
 אין [אורחים] [האורחין] נכנסים (סס)
 מנו רב זמנו רב [דלא] [ולא] ידענא
 ידענא ליה [חולין פ"ג כ"ד]

מני אמי בר נתן תורה יוצאת לכל ישראל
 [גיטין פ"ד מ"ד]

מניח אני כל אומנות שבעולם ואני
 מלמד את בני אלא תורה [קידושין
 פ"ד פ"ב]

מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה (שבת
 פ"ק י"ט ס"ב ט"ו)

מונין שמשמשין בבת קול שנא' ואזניך
 תשמענה דבר מאהריך דאמר והי"ט
 דשמע קל נברא במתא וקל איתתא דברא
 והוא דאמר הין הין והוא דאמר לאו
 לאו

דור דור ופרנסיו כיון שהגיע לזוהו של
 ר' עקיבא שמה בתורתו ונתעצב במיתתו
 אמר ולי מה יקרו ריעיד אל (ע"ז פ"ק
 ה' סנהדרין פ"ד ל"ח)

מלמד שהאשה מזהרת על ידי האיש
 [יבמות פ"ט פ"ד]

מלמד שכל צדיק וצדיק [עושיין] [נותנין]
 לו מדור לפי כבודו [וע"ש מאמרים
 אחרים על דרוש זה] [שבת פכ"ג ק"ב]
 מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית
 ואמר אם ישראל מקבלים את
 תורתי [מוטב] ואם לאו אחויר אתכם
 לתוהו ובוהו [פירש מללם כתיב ויהי ערב
 ויהי בוקר יום ו' שרמז כפתחלם חסידה תרו
 וכתו ע"ז פ"ק ג']

מלקין על לא טובה השמועה שנא' אל
 בני כי לא טובה השמועה, מר

וזמרא מותיב לה אפסירה על כתפיה
 ומקרי ליה אל בני [ובני] [פי'] אפסיריה

קביסטריה ומקרי ליה קורא לפניו אל בני
 להודיע שעל זה הלוא הוא לוקח [קרו'פ"ח]

מלקין על החוד ואין אוסרין על החוד
 [פי'] המתייחד על [ז'] [אשת איש] [סס]

מילתא [דבחי] [דבחייה] לא סבירא
 ליה השתא [ניקום ונעביד]

[ליקום ליעביד] ליה [מ"ק פ"ג כ"ה]

מילתא דלרביה לים ליה אנן ניקום
 [ונעביד] [עביד] ליה [סס]

מילתא דאתיא בקיו טרה וכתב לה קרא
 [סנהדרין פ"ה מ"ח]

ממרי רשותך פארי [תפרע] [אפרע] [פי']
 מבער חובך תפרע אפי' מכ"ב טובין]

[ב"ק פ"ה מ"ז ב"מ פ"ב ק"ח ב"ב פ"ו ל"ב]
 ממקום [טנופת] [הטנופת] באו למקום
 הטנופת ילכו [ע"ז פ"ק י"ז]

ממהדורי מילי, ומסמרטושי כלמי, [פי']
 המחזרים בעירות ירבו תמיד

דברים, ומשחקים בנדים ירבו כנים [בכרכי
 פ"ז כ"ה]

מן חבריא את [תוב] [הדר] לעפריך [פי']
 אדם שנברא מן התלמידים בשמות

ספר יצירה] [סנהדרין פ"ו ס"ה]

לאו (מגילה פ"ד ל"ב)

מניין לדם (השרץ) [שרצים] שהוא טמא שנאמר וזה לכם הטמא (בשרץ) (מגילה פ"ד י"ז)

מניין שאין אומרים שירה אלא על היין שנא' ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלקים ואנשים אם אנשים משמח אלקים במה משמח מבאן שאין אומרים שירה אלא על היין (ברכות פ"ו ל"ה)

מניין לאומר דבר לחבירו שהוא בכל יאמר עד שיאמר לו [לך] אמור שנא' וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (יומא פ"ק ד')

מניין לפקוח גפשו שדוהה את השבת דכתיב והי בהם ולא (במות) [שימות] בהם [וישם הרבה ראיות על זה] (ס"ס פ"ח פ"ה)

מניין לשחיה שהוא בכלל אכילה שנא' ואכלת לפני ה' אלקך מעשר הגנך תירושך ויצהרך תירוש חטא הוא וקרי ליה ואכלת (ס"ס פ"ח ע"ו)

מניין שהקביה משתבח בבעלי קומה שנא' ואנכי השמרת את האמורי מפניהם אשר כנוכה הארזים גבהו וכו' (בטורות פ"ז מ"ה)

מניין שהקביה מתאוה [לברכות] [לברכת כהנים] שנא' ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם (סוטה פ"ו ל"ח)

מניין שאפי' עופות מכירין בצרי העין שנא' כי חנם מזורה הרשת וכו' (ס"ס)

מניין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו דכתיב פני ולכו והניחותי לך (ברכות פ"ק ז')

מניין שאין הקב"ה מואס בתפילתן של רבים שנא' הן אל כביר לא ימאס וכו' (ס"ס ח')

מניין שלא ישנה אדם מאומתו ומאומנות אבותיו שנא' וישלח המלך שלמה

ויקח חירם מצר (ערכין פ"ג י"ו)
מניין לאבר שמיסב בראשו שנא' אבחר דרכם ואשב ראש [מ"ק פ"ג כ"ח]
מניין להתן שמיסב בראשו שנא' כחתן יכתן פאר (ס"ס)

מניין שכל המוסף גורע שנאמר אמר אלקים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו [ישם מאמרים אחרים כיוצא בו] (כנדרין פ"ג כ"ט)

מניין שהקביה מניח תפילין שנא' נשבע ה' בימינו וכוונתו עוון בימינו זו תורה [כו'] וכוונתו עוון אלו תפילין (ברכות פ"ק ו')

מנעו בניכם מן ההניון [פירוש למוד שלומדים הקטנים כקטנות] (ס"ס כ"ח) מנפה רב ששת בידיה [לישתתק] [נשתתק] אפי' אחד בסוף העולם [פ"י רוח הוא זה שאמרת כיון שנשתתק מה הועיל] (סנהדרין פ"ו מ"ג)

מנ' צ' פ"ד צופים אמרום (שבת פ"ג ק"ד) מנקיט רב ששת חומרי מתניתא ותני כל המולות מותרין הוי' ממול המה ולבנה וכל הפרצופות מותרין הוי' מפרצוף אדם וכל הצורות מותרין הוי' מצורת דרקון [פ"י מלקט קשרי משניות לתרצן ואומרן בבית המדרש כדי שיתנו לבן לפרקן] (ע"ו פ"ג מ"ג)

מנשה הרם (ח) את המזבח אמון שרף את התורה (חלק ק"ג)

מנשה בא על אחותו אמון [בא] על (בת) אמו (ס"ס)

מנשה היה שונה נ"ה פנים בתורת כהנים כנגד שני מלכותו אחאב שמונים וחמשה ירבעם ק"ג (ס"ס)

מנשה העמיד צלם בהיכל (ט) (ס"ס) טסאנא דרב מברעא לא בעינא [פירוש סנדל גדול ממדת רגלי] [קדושין פ"ב מ"ט]

מסגני ושילטי בואי אייזן לגברי נגרי [פ"י אשת סננים היתה ונתת למושבי חבל

(ח) נגמרה ליתא מנשה קדר את האזכרות והרס. (ט) נגמרה ליתא כשני הלשון.

הבל הספינה] (חלק ק"ו)

מטייע אין בו ממש (ויט פ"ב כ"ב)

מסיבו דילה מה תיהו עלה דהך אתתא

[פ"י בוקנותה מה יהא עליה]

(יבמות פו ס"ה)

מסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול (ביב)

פ"ז פ"ו פסחים פ"ו פ"ו)

מסתברא לא מייתי איניש חובתא לנפשי.

(ספ"ב כ"ח)

מסתפינא דעברת לי כדעביד סומכדיתאה

רמאה (כתובות פ"ח פ"ב)

מעולם לא שאלני אדם על מכת פדרה

לבנה וחיה (תולין פ"ק ז' יומא מ"ט)

מעולם לא טבע (אדם) [גברא] בימא

דסרום [פ"י מפני שהמים מלוחים

וכה מליחתו מעכבו מלטבוע] (שבת ק"ח)

מעבירין את המת מלפני כלה וזה וזה

מלפני (המלך) [מלך ישראל]

(כתובות פ"ב י"ו)

מעיד אני [עלי] שמים וארץ שהרבה

שהרבה פעמים לקה עקיבא (בן

יוסף) על ידי שהייתי קובל עליו לפני

ר"ש וכ"ש שהוספתי בו אהבה לקיים מה

שנא אל תוכח ליך וכ"י (ערכין פ"ג י"ו)

מעלות השחר ועד הנץ החמה ה' מילין

משקיעת החמה עד צאת הכוכבים

ה' מילין נמצא עוביו של רקיע א' משישה

ביום (פסחים ז"ד)

מעלי תלנא לטורי כהמשה מיטרי לארעא

(הענין פ"ק ג')

מעלאי דירי היינו עשייה אכפיה ועול

אשתיק ויטיב [פ"י כניסתי עמך

וזה עשוי שירבה לססוק נדונייא בשביל

כבודי] (כתובות פ"ד ג')

מעלין בקדש ולא מורידין (יומא פ"ק כ')

ברכות פ"ד כ"ח)

מעלמא אתו ולעלמא לויבנו (ביב ס"א כ"ב)

מעקימת שפתך [אתה] ניכר שתי"ח אתה

(מעילה פ"ד י"ו)

מעמידין על עצמן בשעה (שצריכין)

[שנצרכין] לנקביהן מפני אימת

מלכות [פ"י] דכתיב ואשר כה כהם לעמוד

בהיכל המלך] (חלק ל"ג)

מעשה בא' שנמלה בירו ויצא זקבר

אשתו ושני בניו [פ"י המוזה מן

הבית שיצא ממנו ונכנס בו ישראל אחר]

(ביב פ"ח ק"ב)

(מעשיהן) [שמעשיהן] (כמעשה) [מעשה]

זמרי ומבקשים שבר כפנחם

(טוטה פ"ג כ"ב)

מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוך (גדולה

ספ"ה מטנה ז')

מעשה בפרדה א' של בית ר' שמתה

ושיערו חכמים את דמה ברכיעית

(מנחות פ"ב ק"ג)

מעשה בא' ששמש מטתו בימי אבלו

ושמטנו חורים את נוייתו [מ"ק כ"ד]

מפלגך לעילאי דהורמיו מפלגך לתתאי

דאהורמיו [פ"י דהורמיו (י) דאהורמיו

הקב"ה קרי הבין] (סנהד' פ"ד ל"ט)

מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שה'

עוין (ב"ב פ"ג כ"ה)

מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול

מפני שלא היה (בה) [בו] שום דופי

(יומא פ"ב כ"ב)

מפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח

מבניהן [בו] שלא יאמרו תורה

ידושה היא להם אמר רב ששת (כ) כדי

שלא יתגדרו על הציבור מר זוטרא אמר

מפני שהן מתגדרין על הצבור רב אשי

אומר משום דקרו לאינישי חמרא רבינא

אומר מפני שאין מברכין בתורה תחילה

(נדרים פ"א ס"א)

מפני מה עיין של רשעים תלויה [פ"י]

דכתיב וימנע מרשעים אורם] לומר

כיון שנעשה אדם רש מלמטה נעשה רש

מלמעלה [פ"י הסר העי"ן מרשעים ישאר

רשים לשון רש] (חלק ק"ג)

מפני מה אצבעותיו של אדם משומות

ביתרות שאם ישמע אדם דבר שאינו

הגון מניה אצבעותיו באונו (כתובי פ"ק ס')

מפני מה אוזן כולה קשה והאליה (שלה)

רכה

דמה שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון ימך באוננו האליה (ל) (סס)
 מפיך מינן צונגרי צונרני [פי] חבורות
 חבורות קולרין [קידושין פ"ד ע"ב]
 מפני שאנו מרמין נעשה מעשה [פי]
 מרמין נראה בעינינו כך ולא
 שמענו מהבותינו [ניסיון סיק יטו ופ"ד ל"ז]
 מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ ועל
 בנותיהן הוא אומר ארור שוכב עם
 כל בהמה [פי עמי הארצות] [פסחים מ"ט]
 מפני מה החמירה תורה כנגד יותר
 מבגולן א"ל זה השוה כבוד עבד
 לכבוד קונו וזה לא תשוה כבוד עבד
 לכבוד קונו [ב"ק פ"ז ע"ט]
 מפני מה [אין אותה] [אי אתם] יודעין
 לפיכך כבן אירי חבירונו [ינמו' פ"י ל"ז]
 מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן
 א"ל בשעה שבורעת לילד קופצת
 ונשבעת שלא תזקק לבעלה לסיבך
 אמרה תורה תביא קרבן [מ"ד ס"ג ל"א]
 מפני מה אמרה תורה גדה לשבעה מפני
 שרגיל בה וקץ בה אמרה תורה תהא
 טמאה וי ימים כדי שתהא הביבה ער
 בעלה בשעת כניסתה לחופה (סס)
 מפני מה איש מהור על אשה ואין אשה
 מחזרת על איש משל לאדם שאבד
 לו אבירה מי [חזור] [מהור] על מי בעל
 אבירה מחור על אבירתו (סס)
 מפני מה איש פניו למטה ואשה פניה
 [למעלה] בלפי האיש זה ממקום
 שנברא וזו ממקום שנבראת [ועיין שם
 בנדה פי' לכולם] (סס)
 מפני מה האיש מקבל פיוס ואין אשה
 מקבלת פיוס זה ממקום שנברא וזו
 ממקום שנבראת (סס)
 מפני מה אשה קולה ערב ואין איש קולו
 ערב זה ממקום שנברא וזו ממקום
 שנבראת (סס)
 מפני מה אמרה תורה זמר לשבעה ונקבה
 די"ד זכר שהכל שמחים בו מתחרטת
 לשבעה נקבה שהכל עצבים בה מתחרטת

לי"ד (סס)

מפני מה אמרה תורה מילה לשמנה שלא
 יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים
 (סס)

מפשיטין את המתה ומלבישין את החי
 (בכורות פ"ט נ"ז)

מפני מה גוים מוזהמין מפני שאוכלין
 שקצים ורמשים [ויש חולק עליו] [עליו]
 (שבת פכ"ב קמ"ה)

מפני מה עופות שבכבל שמנים א"ל בלך
 (אצל מדבר) [למדבר] עוה ואראך
 שמנים מהן [ויש חולק עליו] (סס)

מפני מה מועדים שבכל שמחים מפני
 שהן עניים [ויש חולק עליו] (סס)

מפני מה ת"ח שבכבל מצויינים לפי שאינן
 בני תורה [פי ומצויינים (מ) עצמן
 בלבושים נאים ויש חולק עליו] (סס)

מפני מה לא נאמר כי טוב בשני בשבת
 מפני שנברא בו אור של ניהנם
 (פסחים פ"ד נ"ד)

מפרסמין את החניפין מפני חלול השם
 (יומא פ"ה פ"ו)

מפיש חיי פני ומפני (סס פ"ה פ"ח)
 מצוה להתפרל עם דמדומי חמה (שבת
 פ"ו ק"ח)

מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לנו ועשו
 אותה (ע"ז פ"ק ג')

מצוה ונוף גדול אוכל פירות ולא שכר
 מצוה ונוף מהור נישא אשה ולו בנים
 (ע"פ ק"ב)

מצינו בתורה בנביאים ובכתובים (כ)
 שצריך [האדם] לצאת ידי הבריות
 כשם שצריך לצאת ידי המקום (ירושלמי
 דסקלים פ"ג)

מצינו שעשה אברהם אבינו את כל
 התורה כולה עד שלא נתנה שנא
 עקב אשר ישמע אברהם בקולי וכו' [קידושין
 פ"ד פ"ב]

מצינו גדול [ממנו] ששמש אברהם גדול
 ממנו [כו] ושמש שנא והוא עומד
 וכו' (סס פ"ק ל"ב)

מצרי

(ל) בנא' איתא אליה לתוכה. (א) ז"ל מלוינים. (ב) בירושלמי איתא בשני הלשון.

בזרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה
שני הוי (יצמות ס"ט פ"ד)
מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו
איסור אתה (נוהג) [תנהוג] בו
היתר (חולין ס"קו)
מקום הניחו (לו) אבותיו להתגרר בו
(ס"ז)

מקצת שבהו של אדם ואומרים בפניו
ובדור שלא בפניו (עירובין פ"ב י"ח)
מקרא אי יוצא לכמה טעמים ואין טעם אי
יוצא מכמה מקראות (סנה' פ"ד ל"ד)
מקרי ינוקא שתלא טבחה ואומנא וסופר
מתא כולן כמותרין ועומדין ניהו
(ב"ב פ"ב כ"ח)

מקשטא ליה תבא ומהדרא ליה גבה
[פ"י אשה רעה עורכת שלהן
לפני בעלה והולכת לה] (יצמות פ"ז ס"ג)
מראה מקום הוא לו (קדושין פ"ב מ"ח)
טר זוטרא מותיב (ליה) [לה] אפסירא על
כתפיה ומקרי ליה אל בני כי לא טובה
ובו [פ"י אפסירי] קביסמריה ומקרי ליה
קורא לפניו אל בני להודיע שעל זה הלאו
הוא לוקה] (סס פ"ח)

טר דגברא רבה הוא ידע מאי קאמינא
(כתובות כ' זכוס פ"ז ס"ב)
מר ינוקא ומר קשישא (ברי' [כריה]
דרב חסדא (הו) [ב"ב פ"ק ז')

טר אמר משום לתאי דידי פקע ומר אמר
משום לתאי דידי פקע [פ"י לתאי
עלבנו. פקע נשבר העמוד] [ב"ב פ"ק כ']
טרא זובילא ודוולא וזרנוקא דבעל הבית
ארים עביר יאורי [פ"י מרא לאדור
זובילא בדיל בלעז' ודוולא צנור להולך
המים משרה זו לאחרי וזרנוקא נוד
להולך המים לשרות] (סס פ"ט ק"ט)
מירבא רבו מארעא מינק מאוריא ינקי
ולא מארעא (גדלים פ"ז כ"ה)

מרגניתא דלית בה טמי (קדושין ?)
מרגליות טובה היתה בירי ואתה מכקש
לאבדה ממני (ב"ב פ"ח ק"ג)
מרגליות ואבן טובה איוו מהן יעשה בסים
לחבירו שלחו להו מרגליות לאבן טובה

אבן טובה ואינך איוו מהן יעשה בסים
לחבירו אבן טובה לאינך אינך
וס"ת איוו מהן יעשה בסים לחבירו אינך
לס"ת שרחו להו אנן ס"ת נבן וישראל
בהרן כפו להו עשרין ושית שנין קמו להו
בהימנותיהן בהדי ישראל מכאן ואילך
אשתעבדו בהו [פ"י רומיים אישתעבדו
בישראל לבסוף] (ע"ז פ"ק ח')

מרבסן איגרו [פ"י משברות גנין ועלויות
כלומר קשות לשומעיהן שאינן
מבינים] (קדושין פ"ג ס"ג)
מרדכי מוכתר בנימוסו היה [פ"י בשמות
נעים] (מגלה פ"ק י"ב)

מורי כירי תפלא הוות לי וגנבך מין
וכדו הות (רכד) שדרו לך עילה
לא (מטיין) [מטי] כרעיך אארעא [פ"י כירי
עבד והיא רצתה לומר קירי אדון תפלא
הות לי טבלא היתה לי והא אמרה תפלא
ר"ל קורה וגנבך מין ר"ל שגנבך ממני
ואמרה מין דמשתמע הדין וכדו הוות וכי
גדולה היתה וכ"כ שאם מותהין אותך
עליה לא היו רגליך נוגעות לארץ
והרי שמות הרבה] (עירובין פ"ה כ"ג)

מריה דאברהם תלי תניא בדכא תניא
(כתו' פ"ק ב' שבת פ"ב כ"ב ב"ב פ"ח ק"ד)
מריש הוה אמינא הני בני מחזוא כולחו
רחמו לי כיון דהואי דיינא אמינא
מינייהו סנו לי [ומינייהו רחמו לי] (סס ק"ה)
[רב חסדא] מרתען שפוטתיה ממתנייתא
דרב ששת רב ששת מרתע כוליה
גופי מפלסולי דרב חסדא [פ"י דמתנייתא
דרב ששת שהיו המשניות סדורות לו
לו וירא רב חסדא שלא יקשה לו ממשנה
על משנה ויאמר לו לתרצן. מפלסוליה
חריף וסבר היה ביותר ועמוק בשאלותיו]
(עירובין פ"ז ס"ז)

משה רבינו עשר אמות היה שנא' ויפרוש
את אהאל על המשכן מי (פירש)
[פרשו] מרעיה פרשו וכתוב עשר
(אמות) [אמה] אורך הקרש (ברכו פ"ו מ"ד)
משחא הוה שהי ליה ושתיק ליה [פ"י
מנהגו של ריש לקיש כשאומר

ר' יוחנן שמועה שאינו מודה לו שווא ר"ל שעה או שנים קודם שיחליק עליו אולי יחזור בו ובתוך כך יצא רב אסי ולא שמע אם נחלק עליו] [חולין פ"ד ע"ה] משום דאמי שפיר נאה הוא [אמר] [אוטר] שמעתא דלא שפירן [פי] אמי שפיר נאה כך שמו] [גיטין פ"ד מ"א] משה שפיר קאמרת [פי] בויקרא רבה דטרע"ה משתבע] [ב"ה פ"ה ל"ה חולין פ"ז ל"ז]

משום דיתמי ניהו ספינא להו איסורא [צ"ג פ"ה ע"י] משום דינא דבר מצרא [כמוצות פ"ד מ"ד] משום דאתיתו ממולאי אמריתו מילי מולייתא [פי] ממולאי כרותי ימים מורע עלי הבהן] [ט"ז פ"ה יצמות פ"ה ע"ה צ"ג פ"ט י"ט עירובין פ"ב כ"ה] משום דקרו לאינשי חמרי[מריס פ"א פ"א] משום דרב זביר נברא רבה [הוא] מהנפיתו ליה [כמוצות פ"ה ס"ג] משום דרב זביר נברא רבה הוא אפכיתו ליה כדינא עילויה [ט"ז פ"ד כ"ה]

משום שאינן בני תורה [ע"ז פ"ד נ"ט] מלח אודניה וחוטרא אבתריה [פי] בשר בתרת אונו יתן לכלבו ומיד מכהו במקל לגרשו מאצלו] [שבת פ"ד ק"ה] משכח רברבי שקיל זוטרי שקיל [צ"ק פ"ד מ"ב] משים שלום בכית בטל [פירוש אבר האשמיש] [שבת פ"ג ק"ב] (?) משכח זוטרי שקיל משכח רברבי שדי זוטרי ושקיל רברבי [צ"ק פ"ד מ"ב] משל כמה הרבר דומה לאדם שנושה [בשני] [משני] בני אדם א' אוהבו וא' שונאו אוהבו נפרע ממנו מעט מעט שונאו נפרע ממנו בבת אחת [פי] הנמשל לישראל ואומות] [ע"ז פ"ק ד']

משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן [כלי] קטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול [פי] גבי יראה נאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה דלגבי

משה מלתא זוטרת] [ברכות פ"ה ל"ג] משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל [פסחים פ"ג מ"ט] משל לענבי הגפן בענבי הסנה דבר מעוד ואינו מתקבל [ט"ז]

משמיה דאולפנא [פי] ששמע מרבו ורבו מרבו] [עירובין פ"י ס"ז] משמתו נביאים האחרונים הני זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואעפ"כ [היו] משתמשים בבת קול [סנהדרי פ"ק י"א] משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי [עירובין פ"י ס"ב יצמות פ"ד מ"ט גיטין ס"ז] משפטו רשעים בניהנם י"ב חדש [עדות פ"ה מ"ה שבת פ"ב ל"ג]

משנבנה [בית] [מקדש] ראשון נננו אהל מועד קרשיו קרסו ובריהו ועמדו ונאדנו [סוטה פ"ק ט"ו] משתי הוה שתי ושתיק ליה [פי] שותה מים היה ריש לקיש כשאמר ר' יוחנן ממריה ובתוך כך יצא רב אסי ולא ידע כשחלק עליו ריש לקיש] [חולין פ"ד ע"ה]

מת פתאום זו היא מיתה הטובה הלה יום א' ומת זו היא מיתה רחוקה ר' [הנינא] [הנינא] בן גמליאל אומר זו היא מיתה מגפה [כו] ב' ימים ומת זו היא מיתה דחוייה ג' גערה ד' נויסה ה' זו היא מיתה כל אדם [מ"ק פ"ג כ"ח] מתון מתון ד' [מאות] [מאה] זווי שוייאן [ברכות פ"ג כ']

מתון נסיב איתתא [פי] צריך ללכת בהמתנה] [יצמות פ"ז ס"ג] מתלתא קראי שטיע לי [פי] ג' חכמי גדולים שראוי לסמוך עליהם בעל הפסוק] [ע"ז פ"ב מ'] מתיתתא בנירסייהו מרדי [גיטין פ"ק ו'] מתנה טובה יש לי בבית ננוי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל [שבת פ"ק ו'] מתנית' קא רמית [עלה] [עליה] ררב רב תנא הוא ופליג [גיטין פ"ד ל"ח] מתנתא

חייבתי בד"א בזמן כשבעלי דינים
עומדים לפניו אבל אין בעלי דינים עומדי
לפניו אינו נאמן וניהוי וכוונתו מאן נקיט
לא צריכא (דקרייא) [דקרייע] וכוונתיהו
(קדושין פ"ד ע"ד)

נבעי רחמי אכפנא דכי יהיב רחמנא
(שבעא) [שובע] לחיי הוא דיהיב
דכתי' [פוחח את יריך] ומשביע לכל דו
רצון (תענית פ"ק חי)

נבא בך כלבא עול נבא בך גורייתא פוק
[פ"י אם בעל מרון עד המיו שלא
יכנס לביתו ללון אל תחוש אבל לתרעומת
האשה תחוש] (עירובין פ"ח פ"ו)
גיבעי מר רחמי עלך דניחיים טובא (תענית
פ"ו כ"ג)

(גנרא) [סרנא] בסדני יתיב מדויל ידיה
משהלים [פ"י נגר עושה סד
לשום בו רגלי האשירים מהרמת ידו
משתלם כשנמצא גנב] (פסחים פ"ב כ"ח)
נהגו כהנים סילסול בעצמן שאין מוסרין
[את] הטהרות לכל אדם [פ"י סלסול
מעלה] (בכורות פ"ד ל')

נהור נהורך כשרנא (שבת פ"ו ק"ו)
נהור ענני ועירין מוהי משוך ענני סניין
מוהי (תענית פ"ק י')
נהי (דאנהי) [דאנהי] לך קמרא דאבוך
למהוי אב ב"ד שוינגך נמי נשיא
[פ"י קמרא אכנט מוזהב לשון השיבות]
(כוריות פ"ג י"ג)

נהי דאית לך רשותא לאפוקי לאזוקי לית
לך רשותא [ב"ק פ"ה מ"ח]
נדילא מקמי מיטרא אתי מיטרא בתר
מיטרא סמיך מיטרא (תענית פ"ק טו)
נהגו עלמא (כהנד) [כהני] תלת סבי כרי
אלעאי בראשית הנו כרי יאשה
ככלאים כרי יהדא בן בתרא ברית (ע'
חולין פ"א קל"ו)

(נהוג) [נהוג] בני גננא עד זוזא [פירוש
שושבינות החתן הקרואים לאכול
עמי] (ב"ב פ"ט קמ"ה)

נהירנא כד הוו קיימין ארבעה סאין בסלע
והו

מתנתא רמית עליה דרבי תנא הוא
ופליג (תענית פ"ק י"ד)

מתנתא [קא] רמית עליה דרי' חייא ר'
חייא תנא הוא ופליג (ב"מ פ"ק ס')
מתנתא רמית עליה (ס) דרי' ישמעאל ברי'
יוסי ר' ישמעאל [בר יוסי] תנא
הוא ופליג (שבת פ"ז ס"ד)

מתקוף תקיפא ועבורי מיעברא (ליה
במיליה) [במדה] [פ"י אשתו
רנונית היתה ומפייסת בדברים] [יבמות
פ"ז ט"ג]

מתריעין על החיוכך בשבת ודלת
הננעלת לא במהרה תפתח
והלוקה בית מא"י כותבין עליו אונו אפי'
בשבת [פ"י אונו שטר] [ב"ק פ"ז פ"י]
משרבו לוחשי לחישות בדין רבה הרון
אף בישראל ונסתלקה השכינה
(מישראל) משום [שנא'] בקרב אלקים
ישפט [פ"י לוחשי לחישות עורכי הדייני
ומתלהשין עם הדייני לפתוח פתח
בזכותו של זה ובהזכותו של זה] (טוטה
פ"ט ט"ז)

משישאו ויתנו בה מזורות בלבנה [פ"י
מזורות נשים הטוה בשוק
לאור הכבנה ודרךן לשוה שיהות בטלות
ולדבר כהשורות שבעיר] (טס פ"ו נשנה
גיטין פ"ט פ"ט)

משרבו אחרי בצעם לבם הולך רבו
האומרי' לרע טוב ולטוב רע [וע"ש
כמה משרבו אחרים] (טוטה פ"ט מ"ו)
משרבו מושכי הרוק [כו] משרבו זבובי
הלב בו (טס)

מתירא אבי שטא ירוצו נולגלתי (חי'
[יבמות פ"ק ע"ו])

תם אות המס'.

אות הנזן.

גואף אשה חסר לב [אמר ריד] זה הלומד
תורה לפרקים (חלק ל"ט)

נאמן דיין לומר לזה זביתי (לזה) [ולזה]

(ס) נמורה איתא בלשון אחר . (ט) סני איתא בכנסת כ"ח אך בחולין איתא בשני משע .

והוא נפישו נפיהו כפן בטבריה מדלית
 איסר (ס"ט פ"ה ל"א תענית פ"ב י"ט)
 נהירין לוי שבילי דשמי בשבילי דנהרדעא
 (ברכות פ"ט נ"ח)
 גהר פקודאה לווד מגלימא שפירא דהוי
 עלך [פ"י] אם אי מיושבני נהר פקוד
 נתלוה עמך בדרך מחמת שראה לך
 טלית נאה ורעתו לגונבה ממך] (חולין פ"ט
 קכ"ו)
 נהורנא כד הוה מטיילן (טלית) [שליא]
 וטליתא בשוקא כבר שית עשרה
 וכבר שב עשרה שנין ולא הוה חטאן (ב"ב
 ס"ה ל"א)
 נהירנא כד הוה אמרון בי מרשא דמודי
 להין גפיל בירדהן דמתרהין
 עניהן דיליה דילהן (ס"ט)
 נהירנא כד לא הוה מתגרין פועליא
 דמרגא קרתא מריה פיתא (מייגין)
 [מייטין] (ס"ט)
 נהירנא כד הוה בצע ינוקא הרובא והוה
 נגיד הוטא דרובשא על תרין
 דרעוהי (ס"ט)
 נהירנא כד הוה נטיל עורבא בשורא ונגיד
 הוטא דמשחא מריש שורא וער
 דארעא (ס"ט)
 נהרא מכיפי מברוך (פ) (גרוס פ"ד מ')
 נהרא נהרא ופשמיה [פ"י] אין פשמינהי
 דומין כאן חריין כאן עומר (ז)
 [חולין פ"ק י"ה]
 נהרג מתוך רשעו ביון דלאו [כי] אורחיה
 מייית הויה ליה כפרה (סנהדרין פ"ו
 מ"ו)
 נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא
 (ועכשו) [עכשיו] שנברא ישפיש
 במעשיו ואמרי לה ימשמש [במעשיו]
 (עירובין פ"ק י"ג)
 נוח לו לאותו צדיק שיהא שמש לדבר
 אסור ואל יכתב בו ויעשה הרע בעיני
 די [פ"י] שיהא שמש לחטוב עצים בשכר
 לע"ז (שבת פ"ה כ"ו)

נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן
 האש ואל ילבין פני חבריו ברבים
 (ברכות פ"ו מ"ג סוטה פ"ק י')
 גון סמך עין נונא סמא (לעינא) [לעינים]
 (גרוס פ"ו נ"ד)
 נוקמיה לדי אלעזר בן עזריה דהוא עשירי
 לעזרא והוא חכם ועשיר (ק)
 (ברכות פ"ד כ"ו)
 נושא אדם כמה נשים [על אשתו] והוא
 דאית ליה (למזויניה) [למזויניה]
 (יבמות פ"ז ס"ה)
 נותנים קיסם של (תבן) [תות] ושברי
 זכוכית בקדרה בשביל (שתבשל)
 [שתבשל] מהרה וחכמים אוסרים בשברי
 זכוכית מפני הסכנה (שבת פ"ז ס"ז)
 נותנים בול של מלח לתוך הנר בשביל
 שתאיר ותדליק (ס"ט)
 נזבין איניש ברתיא ודא ניוף בריביתא
 (קידושין פ"ק כ' ערפין פ"ב ל')
 נזוהא דתורא הן הן נזוהא דאריא זה זה
 [נזוהא] דגמלא דא דא נזוהא דארבא
 הילני הייא הולא והולוק הוליא [פ"י] נזוהא
 לחש על השור שלא ינגחנו] (ע"פ קי"ב)
 נזרקה מפי חבורה (פסחים פ"ו ע"ג)
 נחית דרנא נסיב איתתא סק דרנא בחד
 שושבינא (יבמות פ"ז ס"ג)
 נחרו] [נחרי] ביה שקא ומית [פ"י] גערו
 בשטן שהויה מסב עמהם והוא החויק
 עצמו כמת] (קידושין פ"ד פ"א)
 נמוש נבילתא בשוקא ושקול אנרא ולא
 (תיפא) [תימא] נברא רבה אנא
 וזילא בי מילתא (ב"ב פ"ח ק"ו)
 נמוע מקטע גנליהון (דקצבים) [דקצביא]
 ודבועלי נדות (י"ט פ"ג כ"ה)
 נמף עיניך קום דרי בריך [פ"י] נמף זקוף .
 דרי שאי] (כתובי פ"ה ס')
 נמלא בת רביעתא [פ"י] נמלא כלי למול
 מים על ידיו קורין כן ומחויק
 רביעית הלוג] (חולין פ"ח ק"ו)
 ניגרי (ל) דחמרא שערי [פ"י] פסיעותיו
 של

(פ) נגמ ח'תא נכרא מכיפיש מתכריך. (ז) זה הפסעט פ"י רס"ו בדף ג"ז אך בדף י"ח פ"דס ב"סוף אחר.
 (ז) נגמ' ח'ת' ד'כח חסס והוא עשיר והוא עשירי לעורא. (ק) נגמ' ח'תא דנגרי אך ברס"ו ח'ת' ניגרי

של המור לפי שעורים שאובל] (שבת פ"ה י"א)

נדודו בחלום צריך עשרה בני אדם לחתור לו (מדרש פ"ק ח')

גידוי (של) [על] תנאי צריך הפרה מנלן מיהודה (מכות פ"ק י"א)

ניהא ליה למר דליהוי ריש מתיבתא (ברכות פ"ד כ"ז)

(ניחא) [דניחא] ליה לאיניש [לקיומיה] [לקיומי] מצוה בממוניה (פסחי פ"ק ד')

ניחא [דניחא] לאיניש [לקיומיה] [לקיומי] מצוה בגופיה (שס)

ניחא (ליה) [לך] דמהונו בניך מצדקה (כתוי פ"ד מ"ט)

ניחא להו לצדיקיא דמייקרי בהו אינשי (סנהדרין פ"ו מ"ו)

נים ולא נים תיר ולא תיר דקרו ליה [ועני] ולא ידע לאהדרוי סברא ובי מרכרו

מדרכ (נה ס"ט ס"ג)

נימא מצא והקפיד [פי] באותו מקום (ו) והקפיד בעלה של פלגש בגבעה [

(גיטין פ"ק ו')

גיפירא נקט נורא קמיה פיפירא פיפירא לדוכסא דוכסא להגמונא

הגמונא לקומא קומא מי נקיט נורא מקמי איניש (ט) [פי] גיפירא כו' כולן מיני

שררה הן זה למעלה מזה לקומא פי' מלך] (ע"ז פ"ק י"א)

ניקום [ניקון] מקמיה דגבר דחיל הטאין הוא (שבת פ"ב ל"ב)

ניירא בעלמא קלאי מינד [ב"ק פ"ג ל"ג] נכנס יין יצא סוד [פי] יין נוטריקון יראים

ישרים נביאים ובכולם כתיב סוד ופי' א מן השכור יצא הסוד ושעם דיין

בגוי' סוד] [עירובין ס"ה סנהדי פ"ד ל"ח] נכסוהי דבר איניש אינון ערבין [ליה]

[ביה] [במכות פ"ח נ"ח]

נמטי מיא לאנטיכי [פירוש חזרו המים למסרע בלפי מעלה] [מ"ק פ"ג כ"ח]

נמנו ונמרו בעליית בית נתזה בלוד כל

(ט) בנמרא חיתא מוקמי קומא טורא מקמי חכאי .

עבירות שבתורה אם אומרין (לו) דאדם עבד ואל תהרג יעבור ואל יהרג

חוי' מעי' וג"ע ושי'ד (סנהדרין פ"ח ע"ד) נמצא נגב או קוביוסטוס הגיעו [פירוש

קוביוסטוס גונב נפשות] [קדושין פ"ק י"א כתוי פ"ה כ"ז]

נמצא קרה מכאן ומכאן [ב"ק פ"ו ס'] נסיב איתתא ואוליד בני וא"ל בני ברתא

בני ניהוו [יבמות פ"ו ס"ב]

נסבין חבריא לומר ירידתה לנחל איתן היא אוסרתה [קדושין פ"ב ל"ז]

נענתו לך מחול לי [ברכות פ"ד כ"ח תעני פ"ב כ']

נעשה כצווה על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים [בימי פ"ב כ"ד]

נפרצי ליה באפיה [פי] נערו הטלית מעפרו בשבת בסנין] (שבת פ"ב קמ"ז)

נפישו קמילי קדר מנפיהי כפן [שס ל"ג] נפישו נמלי (הבי) [סבי] דטעיני משבי

דהוגני [פי] דהוגני בחורים] [סנהדי פ"ז ג']

נפישין כישתא דההיא איתתא דקא משפילנא מיניהו דמא כי אופיא

דנהרא [פירוש כך וכך רעות יבואו עליך כמניין שהשפלתו מהן והרגתי בהן כי

אופיא אשקויטא בלעין] [ע"ז פ"ב כ"ו] נפלת ליר הכי אמר שמואל אשת חבר

הרי היא כהבר [שס פ"ב ל"ט]

נפל תורא הדר סכינא [שבת פ"ב ל"ב] נפל בר חברין ברברבתא [פי] נכנס ראשו

במחלוקת גדולות] [י"ט פ"ג כ"ה] נפל כרסא בבירא [פי] הואיל ואינד יודע

היכן הוא לא פרשתי לא כלום] [חולין ג'] נפל פותא בבירא [פירוש נפלה רפואת

הפואה בבור דאין אדם נזהר בכל אלן] [שבת פ"ו ס"ו]

נפל פיתא בבירא ולא אשתכח [פי] משל הוא נפל פיתו בבור] [ברכות פ"ט ל"ו]

נפל ארו אחד שבטקומנו ועברו [שם] [שש] עשרה קרונות על חזרו

במכות

(צטורות פ"ט כ"ו)

נפלה ביצת בת יוכני וטבעה ס' כרכים
ושברה נ' מאות ארוים (ס)

נפ"ן שדנהי אפי' הכי אתייה לגלימיה
סחט גלימא [ריחא] זבונה [בתליסר]
[בתריסר] אלפי דיגרי פלגינהו להתנוותיה
(צ"ג פ"ט קי"ד)

נפקא מינה לגירס' דינקותא [שבת פ"ב כ"ח]
נפק תנייה בתלתא יומי וסברה בתלתא
ירחי [יבמות פ"ח ע"ב]

נפשו של אדם מתאבלת עליו כל שבועה
(שבת פכ"ג קל"ב)

נצא בר נצא (סס פ"ה כ"ו)

נקוט דרי' הייא בר אבא [בידך] דדייק
ונמר שמעתתא מפומיה דמרא שפיר
כרחבא דפומבדיתא [ברכות פ"ה ל"ג פסחים
פ"ד כ"ב]

נקמיה בנוכסיה דנישבקיה לגלימיה הוא
(שבוטות פ"ו מ"ח)

נקומ [לך] מיהא פלגא בירך [מ"ק פ"ג כ"ח]
נקומ [עצמך] [נפשך] בקצירי וליתי כולי
עלמא [גכך] ולשיילו כך [גיטין
פ"ה כ"ו]

[נקומ] [נקומ] מיהא פלגא כירייכו
דיודע מה שעתיד להיות [חלק ז']
נקיטנין אין עני אלא ברעה [כר"י פ"ד מ"ח]
נקיט מרגניתא בידיה יהיבנא ליה חספא
(קידושין פ"ק י"ח)

נקיט הוא דרב יהודה (ת) דדייק וגמר
שמעתתא מפומיה דרביה כרחבא
דפומבדיתא [פסחים פ"ד כ"ב]

נקמינן דאי מקף חיי [קידושין פ"ג ל"ג]
גר לאחד גר רמא [שבת פ"ו קל"ב]
גר ישראל כן הוה [ערכין פ"ב י']

נרות דולקות ומטות מוצעות ונשים טוות
לאור הנר ושמוחת לה [גיטין פ"ט]
גר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק
(ברכות פ"ד כ"ח)

נרשאה נשקך מני כביך נהר פקודאה
לוויך מגלימא שפירא דהוי
עלך פומבדיתאה לוויך אשני אושפויך

[פ"י אם א' מיושבי נרש נשקך מנה שניך
אם תמצאם בולם כי מוחזק נגב הוא אם
פיושבי נהר פקוד נתלוה עמך בדרך סחמת
שראה טלית נאה ודעתו לגונבו נתחבר
עמך אשני אושפויך כרי שלא ידע היכן
תשכב שנגבים מומחין [הן] [חולין פ"ט קכ"ח]
נשא [אדם] אשה בילדותו ישא בזקנותו
היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים
בזקנותו שנא' בבקר זרע את זרעך וכו'
(יבמות פ"ו ס"ב)

נשים המסוללות זו בזו פסולות לכהונה
[פ"י דרך תשמיש זכר ונקבה
משום זונה] [סס פ"ח ע"ו]

נשורא בביתא קשי לעניותא [פ"י נשורא
פידורין של פת] [ע"פ קי"ח]
נשי כל מילי דאית להו ספרן להרדי
בבית הכסא [גיטין פ"ד מ"ה]

נשים דעתן קלה עליהן [שבת פ"ב ל"ג]
נשים בכתובה וקידושין פלגשים בלא
כתובה ובלא קידושין [סנהד" פ"ב כ"ח]
נשים (ת) סומכות רשות [תנינה פ"ב ט"ז]
נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ע"ש
ורמ"ש נמשלן אותה הימנו שנא'

שבת וינפש כיון ששבת ווי אברה נפש
(תענית פ"ד כ"ו)

נשמתן של צדיקים ננוות תחת כסא
הכבוד שנא' ותיתה נפש אדוני
צרורה בצרור החיים ושל רשעים זוממות
והולכות שנא' ואת נפש אויביך יקלענה
כתוך כף הקלע [כ"ו] ושל בינונים מאי
[כ"ו] אמר שמואל אלו ואלו לדומה נמסרין
הללו יש להן מנוח והללו אין להן מנוח
[פ"י אלו ואלו רשעים ובינונים] [שבת פכ"ג
קל"ב]

נשף לילא ואתי יממא נשף יממא ואתי
לילא [ברכות פ"ק ג']

נשתקע הדבר ולא נאמר [פ"י לא יצא
דבר זה לחוץ] [ע"ז פ"ק ז']

נתייעץ במכתיר והנניב למפיבשת
(עירובין פ"ה כ"ג)

נתמוזז מזהוה רדין [פ"י נתרוקן מן המוח
מקצתו]

(ח) נממא איתא נקוט ה' כלל דרכ הונא בידך . (ט) נממא איתא נטות ישראל.

מוסיא חזירא מעלי (להמא) [לחילמא]
(חלק ל"ג)

סינגון א' עורה לכמה נביאים ואין שני
נביאים מתנבאים בסגנון א' (סנה' ס"ג פ"ט)

סיומא בעלמא הוא דנקטייה [פירוש
ביעותתא] (ב"ק פ"ד ל"ג)

סילון החזור מביא [את] האדם לידי
[דרקון] [ירקון] [ברכות פ"ט ס"ב
בכרות פ"ז מ"ד]

סיימתיהו לבורהו שבחי דמרך (מגילת
פ"ב כ"ה ברכות פ"ה ל"ג)

סיים דימיניה ולא קטר וסיים דשמאלה
וקטר והדר קטר דימיניה (שבת ס"ח)
סימן לגסות הרוח עניות (קידושין פ"ב
מ"ט סנהדרין פ"ג כ"ד)

סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים
[בו] נפקא מינה לביבורים [פירוש

מילין עפצים גאלייש] (פסחוס פ"ד כ"ג)
סימן לנחלים קנים נפקא מינה לנחל
איתן (ט"ט)

סימן לשפלה שקמה נ"מ למקא ולממכר
(ט"ט)

סימן לעבירה הדרוקן [פי] לזנות פניהם
מוריקין] (יבמות פ"ז ס"ג)

סיני ועוקר הרים [בו] סיני עדיף [פירוש
רבה רב יוסף] [ברכות פ"ט ס"ד טוריות
פ"ג י"ד]

סירכא דנברא נקיטא [פי] מנהג בעלה
כשהיה חי לקחה] (ע"ז פ"ב ל"ג)

סך קירי פדסתר אחוה דמרנא זייפנא דחמי
חמי ודלא חמי לא חמי מאי אהני
לרמאה ברמאותיה ולזייפנא בזייפנותיה
ומסיימן בה הגי ווי לדון בד יקום דון
(ט"ט פ"ק י"ח)

סך מקרי דרדקי עשרין וחמשא (ב"ב כ"א)
סבותא כלילא דחילפא [פי] השיבה הוא
נור מן אורשיני] (שבת פ"ג ק"ב)
סכינא חריפא מפסקא קראי (ערכין פ"ז
כ"ז מנחות פ"ז ע"ד)

סרכיה נקט ואתי [ברכות פ"ב מ"ז]
סלעים

מקצתו סאליו] [חולין פ"ג מ"ה)
נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות (ברכות
פ"ט ג"ח שבת פ"ב ל"ד ב"ב פ"ה ע"ה)
ניתון לה מירו (ונילבשה) [ולבשיה]
ונכסייה כי היכי (דלקפצו) [דקפצו]
עלה אינשי [פי] נלביש הבת בגדים נאים
וירלבו אנשים לקחתה] [קידושין פ"ק ל"ג]
נתת דברך לשיעורין [חולין פ"ב ל"ב)
נתתי גדולה לאברהם אמר לפני ואנכי
עפר ואפר, למשה ואהרן [אמרן]

ונחנו מה, לדוד אמר ואנכי תולעת ולא
איש, אבל אומות העולם אינן כן נתתי
נתתי גדולה לנמרוד אמר הבה נבנה לנו
עיר, לפרעה אמר מי ה', לסנהריב [אמר]
מי בכר אלקי ארצות [גוין], לנבוכדנצר
אמר אעלה על במתי עב, להירם [מלך
צור] אמר מושב אלקים ישבתי בלב ים
(חולין פ"ו פ"ט)

תם אות הנון.

אות הסמך.

סבא בביתא מאחא בביתא סבתא בביתא
סימא בביתא (ערכין ספ"ג י"ט)
סבור יוהרא הוה אתוהו וחבשוהו (ב"ק
פ"ו ל"ט)

סבי דאולי אתיגרא (ב"מ פ"ב כ"א תענית
פ"ק ו')

סבי דבהתא (חלק ק"ב)

סדנא דארעא חד הוא [פי] העולם אחד
הוא כלומר בכל מקום הסלעים
קשים] [קידושין פ"ק כ"ז)

סדדי שקרי אאוגרייהו זילי (סנה' פ"ג
כ"ט)

סדדא רבא פרת (מ"ד פ"ד מ"י)

סוף ארם למות וסוף בהמה לשיחיתה
והכל למיתה [הם] עומדים אשרי
מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה
נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר
בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה
טוב שם וכו' (ברכות פ"ב י"ז)

סתם כי אנר איניש ביתא לכולהו ימות
הנשמים אנר (ר"ה פ"ק ז')
סתם ספרי דדייני מתמר גמירי (גיטין
פ"ק ז')

סתם מניקות חולות נניהו (כתו' פ"ה ס"ה)
סתם ארוסא למרי ארעא קא משעבד
לאתויי ליה רעיא [פ"י רעיא מרעה
לבהמות שאינו צריך לקנות בשוק] (ב"מ
פ"ה ס"ט)

תם אות הסמך .

אות העין .

עבדא בישא בתר דעברין מתמליין אם
זיינד עלך סערך כאן [פ"י אם זיינד
וכו' שהרנת בית אדוניך ספר יחוסך כאן
שאתה עבד כך השיבו רומיים להורדים
כששאל רשות לבנות בית המקדש] (ב"ב
פ"ק ד')

עבדא בהפקירא ניהא ליה זילה ליה
שכיחא ליה פריצא ליה [פ"י
ניהא ליה שפחה כנענית] (גיטין פ"ק י"ג)
עבדא חד הוה לי (פסקוה) [פסקו]
לרשייה (ופשטוה) [ופשטו]
למשכיה ואכלו בישוריה וקא מלו ביה מיא
ומשקו ביה להברייא ולא קא יהבי לי דמי
ולא אנריה [כך צעקה בלשון חבמה
דביתהו דר' בנאה לבית המלך לשהרר
בעלה מבית הסוהר] (ב"ב פ"ג כ"ח)
עבד מלך כמלך (שבועות פ"ז מ"ז)
עבד עברי גופו קנוי [פ"י ואינה טענת
מטלטלין] [קדושין פ"ק כ"ח]
עבד שרבו מסיתין לו וניסת חקנה יש לו
(חגיגה פ"ק ה')

סלעים נעשו גבוהים קרובים נעשו רחוקים
משתים נעשו שרש משים שלום
בבית בטל [זה פ"י לעיל משים שלום זה
תשמיש] (שם פ"ג ק"ב)

סלקת לאינדך שירותך (בכנסף) [בהדך]
מאה קרי במתא[בוזא] תותי כנסף
(גינהו) [ניהו] (ע"פ ק"ג)

סלקא דעתך (גברא רבא) [דגברא] כירבעם
פלח לע"ז אלא למינסינהו (ההוא)
[הוא] דקא בעי (תלק ק"א)

סומכא דארעא אלפי גרמדי [פירוש
סומכא עובי הארץ] (סוכה פ"ה ג')

סמכוני ואשמעה דברי עקיבא תלמידי
שאמר חביבין יסורין (תלק ק"א)
סמי עיניה דדין שקל קלי מיא שדא ביה
וסר לאחוריה [פירוש סמי עיני נחש
הבא לשתות יין חי] (ע"ז פ"ב ל')

סמא דכולה משתוקא (מגילה פ"ב י"ח)
סעודה ראשונה (של אירוסין) דברי הכל
מצוה (פסחים פ"ג מ"ט)

סעודתך שהנאתך ממנה משוך ורך הימנה
ואל תשהה עצמך בשעה שאתה
צריך לנקבך (גיטין פ"ז ע')

ספרא בצירא תנא תוספאה [פ"י הסופר
מתחר ברקרוקתו והתנא מוסף]
(ע"ז פ"ק ט')

סיפרו לזה ששיטפט ביצרו יותר מיוסף
[פ"י שטפטט שזולל ביצרו ולא
חשבו] (גיטין פ"ה י"ז)

סק דרנא בחד שושבינא [פ"י עלה למעלה
לבקש חבר לך] (יבמות פ"ו ס"ג)

סקבא דשתא ריגלא . [פירוש ריעוע של
ימות השנה ליחוד ולעבירה ימות
הרגל שמתקבצים אנשים ונשים יחד
לשמוע דרשת החכם] (קידושין פ"ד פ"א)

סתם מתניתין ר' מאיר סתם תוספתא ר'
נחמיה סתם (ספרי) [סיפרא] ר'
יהודא סתם [סיפרי] ר' שמעון

נכולהו אליבא דר' עקיבא (גינהו) [סנהדרין
פ"י פ"ו]

סתם משחקין בכדור כמה דעיילי טפי
מינה ניהא ליה (שם פ"ט ע"ז)

לרי וירא להביא לירי שהוק ולא שחק
דאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעות"ז
(יזח פ"ג כ"ג)

עד האירנא הוא קמינא הריך שקי (ב)
דהו בעי עלן רחמי (סנכד' פ"ד ל"ז)
עד דלא שכב שנכא קיימי מנו ביתיה
(ב"ב פ"ה ל"א)

עד כי שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם
מתי ישא אשה ביין שהגיע כי (שנת)
ולא נשא [אותה] אומר תיפח עצמותיו
(קדושין פ"ק כ"ט)

עד (דכפית) [דכפנית] אכול עד דצחית
שתי עד (דרתח) [דרתחת] קדרה
שפוך (ברכות פ"ט ס"ג)

עד היכן לא ישנה אדם (אכסניא)
[באכסניא] שלו רב אמר עד הכאה
ושמואל אמר עד שיפשלו לו כליו לאחוריו
[פי' עד שיפשיל בעל הבית כלי האכסניא
לאחוריו להשליכן מבינתו] (ערכין פ"ג ט"ז)
עד השתא קרו (ליה) [לן] טפשיאי
והשתא טפשיאי דטפשיאי דקא
מגמרינן להו ולא גמירי (יומא פ"ה י"ז)
עד מתי אתה מאכילני צואתך [וכו'] עד
מתי אתה מאכילני רוקך (דרי' פ"ז מ"ט)
עד היכן תכלית ייסורין אי"ר אלעזר כל
שארנו לו בנד ואינו (ג) מתקבל
עליו (ערכין פ"ג ט"ז)

עד מתי אתה מכניס ראשך בין המחלוקת
(ברכות פ"ז ל"ז)

עד דאתא מפומבדיתא לסורא חסר תרתי
[פי' עד דאתא ר' חייא מבבל דא"י
ובא דרך סוריא מפומבדיתא נפלו שתים
מסמרותיו בדרך פי' בסנדל המסומר]
(שבת פ"ז ס')

עד שאנו נבקש עליך רחמים נבקש על
עצמנו (ד') [כך השיבו הרים וגבעות
לארעור בן דודריאה] (ע"ז פ"ק י"ז)

עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה
שמשו של שמואל [הרמתי] שנא ונר
אלקים טרם יכבה ושמואל שוכב וגי

(קדושין)

(ב) כנמי' איתא חריכא קטן שקיס . (ג) כנמי' איתא כל שארנו לו בנד ללבוש ואין מתקבל וכו' .
(ד) כנמרא איתא עד שאנו מנקסים עליך נבקש על עצמינו .

עבד שרבו מקרבו לדנו וממהר דהעידו
תקנה יש לו (ס)

עבד שרבו שוקל דו שגנות כדונות
תקנה יש לו (ס)

עבד שרבו ממציא לו רעות (רבנות)
[וצרות] תקנה יש לו (ס)

עבד שרבו מניד לו מה שיהו תקנה יש
לו (ס)

עבדא דנהום כרסיה לא שוי (גיטין י"ב)
ב"ק פ"ט מ"ז ב"מ פ"ה ס"ז

עבדא דנורא אנא לא יהיבנא כרנא
[נורא שם של ע"ז ופי' עבדו
של ע"ז] (גדרים פ"ח ס"ב)

עבדו של חבר הרי הוא כחבר (ע"ז פ"ב
ל"ט)

עבורי דרעא אמוטפתא אסור [פי'
לאחר תפילין שבוזוע בשביל
תפילין של ראש אסור דהא הזרוע פגע
תחלה (יומא פ"ג ל"ג)

עביר אינש דגזים ולא עביר (שבועות מ"ו)
עביר (רי) [ל"י] מסאני לשב (שנין) [שני]
אחיך [פי' אמר לו עשה לי מנעלים
לשבע שנים והוא צחק עליו] (גיטין ס"ח)
עבירה ממטמטמת לבו של אדם שנאמר
ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם
(יומא פ"ג ל"ט)

עגיל זה דפוס שר דדין כומו זה דפוס
של בית הרחם (שבת פ"ז ס"ד)

עד ארכעין [שנין] מיכל מעלי מבאן
ואילך משתי מעלי (סס פכ"ג ק"ב)

עד דאתו בוזוי ובוזוי דבוזוי [פי' לאחר
שנתבוזו שונאיהן של ישראל כמה
פעמים] (חלק ל"ד)

עד מתי אתם נכנסין סירוגין סירוגין (רי"ה)
פ"ג כ"ז נוטלה פ"ב י"ח

עד מתי אתה מסלסל בשערך (סס פ"ג כ"ז)
נזיר (ג')

עד כאן הביאו ר' ירמיה לרי וירא לירי
גיחוך ולא גיחוך [פי' לירי גיחוך
שחוק ככל תחבולות הללו עסק ר' ירמיה

(קדוּסין פ"ד ע"ב)

עדות הוא לבית דוד שכל הראוי למלכות
הולמתו (ושאינו) [וכל שאינו]
ראוי למלכות אינו הולמתו [פ"י הולמתו
יושבת בראשו יפה ומכוונת למדת ראשו]
(ע"ז פ"ג מ"ד)

עדי גוברין ונהרדעי גוברין לימא להו
(לשבויהו) [לשבויהו] דלירחקינהו
מהבא דלא ליתו אינשין ולשמעי ודפרקינן
[פ"י אלו השבאין בעלינו הם] (גיטין נ"ה)
עדי סוראה הוא דדייק קראי [פ"י עדי הוא
זה] (טס פ"ג ל"ח)

עדיה בצד אסתן ותיאסר [פ"י ברוה
צפונית בתמיה (קדוּסין פ"ק י"ב)
עדיין לא הניע לפלגות ראובן [פ"י לא
הניע להוראה] (גיטין פ"ט ט"ז)
עדיין הביבותא הוא גבן דכתבי נתן ולא
כתבי הסריה [פ"י גרדי נתן ריחון]
(שבת פ"ט פ"ח גיטין פ"ד ל"ז)

עדיין צריכין אנו למודעי (שבת פ"ה כ"ה)
עדיין בן זומא מבחזין (תנינא פ"ב ט"ז)
עוונות שאדם דש בעקיבו בעה"ז מסובין
דו ליום הדין [פ"י] דכתבי עון עקבי
יסובני (ע"ז פ"ק י"ח)

עולא דמשגש אורחתיא דאמיה [הובא
בערך אלף אהרר ליה כו'] (ב"ב
פ"ק ט')

עולא חבירנו עמית בתירה ובמצות
(שבוטות פ"ד ל"י)

עולא כי הוה אחי מבי רב הוה מנשק
לאחתיהו (ה) אבי ידיהו (אמרי)
[ואמרי] לה אבי חדייהו (ו) (ע"ז פ"ק י"ז
שבת פ"ק י"ג)

עולם הפוך ראיתי עליונים למטה
ותחתונים למעלה (ב"ב פ"ק י"י
פסחים פ"ג כ')

עולם ברור ראית ואנן היכי התם כי
היכי דאיתו אנן הכא הכי איתנן
התם (טס)

עולם מאמצעיהו נברא שנאי בצקת עפר

דמוצק ורגבים ידובקו (יומא פ"ה כ"ד)
עולם מן הצדדין נברא שנאי כי לשלג
יאמר הוי ארץ וכו' (טס)

עור דג וכוס חמ"י ובעים וכנים לבנים
כולן קשין לדבר אחר (ע"פ ק"ב)
עורבא בעי (בני) [בניה] והאי נברא לא
בעי (בני) [בני] [ר"ל אכזרי הוא יותר
מן העורב] (כתו' פ"ד מ"ט)

עורבא פרה [פ"י השיאו לדבר אחר] (י"ט
פ"ב כ"א חולין פ"ט ק"ד)
עורב הבא (בראש) [בראשין יוני] [פ"י
דרמיה רישיה לדיונה] (ז) (טס פ"ג
ס"ג)

עורפילא אפילו לפרצרא (רתותן)
[רתותיה] קלא מתניא [ליה] [פ"י
עורפילא גשמים דקין] (תענית פ"ק ד')
עושו בהדי הדרי כי הכי דלהוי (להו)
[לכו] שלמא במלכותא [פ"י
עושו עשו צדקה זה ליה] (ב"ב פ"ק ט')
עזאור שמכפר על עזא ועזאר (ח) (יומא
פ"ז ס"ז)

עיוא דבי טכחי שמינא מנאי [פ"י לחש
נגד המויק שילך לבהמת טבח]
(מגילה פ"ק ג')

עשוף וכסו טורי דבר רמי ובר רברבי הוא
[פ"י עשוף הושך] (מ"ק פ"ג כ"ח)

עייא מי קורא לך בהוין ידע דנקט מילתא
ברעת'י נהג ניופוחא בנפש'יה
תלתין יומין [פ"י עייא כך כנה ר' שמו
של הייא לשון גנאי מי קורא לך מבחזין
כלומר דך מעלי] (טס פ"ג ט"ז)

עיבא דבתר מיטרא כמיטרא (תעני' פ"ק ג')
עויל פילא בקופא דמחטא [פ"י הלך הפיל
בחר המחט בזמיה] * (ברכות פ"ט כ"ה
ב"ב פ"ג ל"ח)

עיליש ברה עיליש ברה [פ"י עורב ויונה
צפצפו כך עליו כשבא שם ברתיה
דר' גחמן] (גיטין פ"ה מ"ה)

עילאי בעי מיא תתאי [לא] בעי מיא
(תענית פ"ק י')

עילור

(ה) בשבת איתא לאחיותיה וב"ב איתא לאחתי. (ו) הכי איתא ב"ב א"ך בשבת איתא לאחיותא אבי חדייהו ואמרי ל' אבי ידיהו. (ז) כמאמר רב פסא טס. (ח) נגמ' איתא שמכפר על מעשה עזא ושאלן

עילוה בחמימי אפקה (קירי) [מקירי] עילוה בקירי אפקה מחמימי נח נפשיה דרב אסי (מידה פ"ד ל"ו) עינא דבעי למהויו דכל בישותא תיפקע (ע"ז פ"ה ס"ה)

עיקר שירה בפה וכלי לבסוגי קלא הוא דעבידא (ערכין פ"ב ו"ח) עיקר בלמא דבעל הבית נטירותא יתירתא דארוסא [פ"י בלמא שמירה הצריכה לשרה על בעליו לעשותו] (ב"נ פ"ט ק"ג) עירו ושכני ליהוה עליך סהרי (סנהדרין פ"ג כ"ט)

עכברא דשכיב אדינוי (סס) על דבר זה יהוה כל הרוזים (מזר פ"ד כ"ע קדושין פ"ד פ"ח)

על החדשים אנו בושים אלא שאתם מנלנלים עלינו את הישנים (כתובות פ"ח ע"ח)

על כל משכב שכב הוי"ן מן הקרקע [פ"י מפני לחותה שקשה] (ברכות פ"ט ס"ב) על כל מושב שב הוי"ן מן הקורה [פ"י שמה תפול למטה] (סס)

על שני דברים הייתי מצטער כל ימי על תפלתי שתהא לפני מטתי ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום (סס פ"ק ה') עלובה כלה שונתה בקרב חופתה (סנה פ"ט פ"ח גיטין פ"ד ל"ו)

עלובה עסה שהנחתום מעיר עליה (סס) (ט) עליוני מבקשין את ר' והתחתונים מבקשי את ר' [וכו'] [ירצה] [יהד] שיכופו עליונים את התחתונים [פ"י כך התפללה אמתו במחלתו מפני צערו] (כתו פ"ב ק"ד) עלמא אצאי קא מקיים אקרושא דסירדא ואיתא שמייה רבא דאגדתא שנא אריץ עפתה כמו אופל וכו' (סוטה פ"ט נ"ט) עליות בית קרשי הקדשים המורה מבית קרשי הקדשים שבית קרשי הקדשי בני נכנס לו פעם א' בשנה ועליות בית קרשי הקדשים אין נכנסים אלא פעם א' בשבוע [כו'] ואמרי לה פעם אחד

ביובל לירע מה היא צריכה (פסחי פ"ז פ"ד) עלץ בנערה אהרנית אהרנית עירניה והנעירתו אמרי דה אשה וא"ל מסכת אהרנית [פ"י בת כהן אהרנית מתה אשתו ראשונה עירנית בעלת הן כאדם ער והנעירתו לא היה יכול לישן מסבי אהרנית מסדר קדשים עבודת אהרן אהרנית סיים אחרת והתחל בשני עירנית עמוקה וחמורה ומעוררת לומדיה] (ערוכין פ"ה כ"ג)

עם הכל אדם רוחץ חוץ מאביו וחמיו ובעל אמו ובעל אחותו [פ"י מאביו מתוך שרואהו ונזכר שמשם יצא נתן לבר להרהור וחמיו שמשם אשתו יצאה וכן בבעל אמו ואחותו איכא נמי הרהור] (פסחים פ"ד נ"ח)

עם שאחורי כהנים אינם בכלל ברכה (סוטה פ"ז ל"ח)

עטא קשילא קמלת היכלא קליא קלית קימחא טחינא טחינת (חלק ל"ו) עמא פויזא דקדמיתו פומייכו לאורניכו אבתי בפיוותייכו קיימיתו (כתובות פ"ג ק"ב סנה פ"ט פ"ח)

עמד ר' יהושע על רגליו ואמר הותר הנדר הותר הנדר (סנה פ"ז ס"ח) עמד ר' יהושע על רגליו ואמר לא הרפה היא לנו (י' שגנוור טומאה על עיר אבותינו [זכים פ"ד ק"ג])

עמוד על רגליך ויעידו בך (בכורות פ"ד ל"ו) עמוד על רגליך ויעידו בך ולא לפנינו אתה עומד אלא לפני מי שאמר והיה העולם אתה עומד שנא ועמדו שני האנשים אשר להם הרים וכו' (סנה פ"ב י"ט) עמוד החזור מביא האדם לידי הרדוקן (ברכות פ"ז ס"ב המיד כ"ז בכורות פ"ז מ"ד)

עמו בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כל המיקר לו מגיד לו (פסחים פ"ד כ"ב) עמו היתה ושלחתיה (תענית פ"ג כ"ג) עגוה לשמה ותוכחה שלא לשמה (כ) עגוה לשמה עדיפא (ערכין פ"ג י"ו)

ענוונותיה

(ס) אינו סס בנמלא סלנו וסוף כ"ר פ"ד. (י) בנמלא איתא לה בוסה וכלימה. (כ) בנמלא איתא הוכחה לשמה ועגוה שלא לשמה הי מייסוה עדיפא וכו'.

ענותותיה של ר' זכריה בן אבקיילום
ההריבה את בתינו ושרפה את
היכלנו והגליתנו מארצנו [פירוש במעשה
דקמצא] [ניטין פ"ה כ"ו]
עני (המפסך) [מהפך] בהררה ובא אחר
ונטלה הימנו [וכו'] נקרא רשע
[קידושין פ"ג נ"ט]
עניי דפומברותא מקין קיין להו ולשמור
הוא [ב"ק פ"ד ל"ו]
ענייה זו לשוא שמרה (כתו' פ"ה ס"ב)
ענייה זו זה שכרה (סס)
ענייה זו הולכת לעשות רצון קונה ואתם
מאמילים אותה מבלים [חולין פ"ק ז'
עפרא לפומיה דאיוב הברותא כלפי
שמיא [פי' על שאמר לו יש
בינינו מוכיח] [ב"ב פ"ק י"ו]
עצי ירושלם של קינמון היו ובשעה שהיו
מסיקין מהן ריחן נורף בכל איי
ומשחרבה ירושלם נגנוו ולא נשתייר אלא
כשעורה ומשתכה בגואי דצמצמאי מלכתא
[פי' צמצמאי מלכתא כך שמה] [שבת ס"ג]
עקיבא בין כך ובין כך עתיד אתה (ג)
ליתן את הדין [סס פ"ח ל"ו]
עקיבא ניהמתני עקיבא ניהמתני (מסות
פ"ג כ"ד)
עקיבא בתרמילו ואנא היי [יבמו' פ"ט פ"ו]
עקיבא מה לך אצל הגדה כלך אצל
נגעים ואהלות [חגיגה פ"ב ה"ד
סנהד' פ"ד ל"ח]
עקיבא כל הפורש ממך כפורש מן החיים
[כך אמר ר' טרפון לו] [קדושין פ"ג
ס"ז וזכום פ"ק י"ג]
עקיבא בשחיטה (השבת) [השבתני]
בשחיטה תהא מיתתך [כך א"ל
ר' אליעזר] [פסחים פ"ו ס"ט]
ערבים עלי דברי [דודים] [דודין] יותר
מיינה של תורה [ע"ו פ"ב ל"ה]
ערבונא שקלי מיניה [פי' בתמיה אלא
מפני שלא התאבל על אדם כשר
בשביל כך מתים בניו] [שבת פ"ג ק"ה]
ערביך ערבא צריך [ניטין פ"ג כ"ח]

ערום ויהף ערום בבגדים בלואים ויהף
במנעלים המטלואים [שבת פט"ו ק"ד]
ערוה לכל מסורה עדות לביד מסורה
[יבמות פ"ב כ"ב]
ערבי שלציון דעביד שלוף דויין, [פי'
שלציון שם מקום מניחין הלוח ותופסין
הערב, פי' [שלציון] נוטריקי שלוף נשמש
מהלוח ורוץ תוקע על הערב] [סס ק"ט]
עשאוני כאשפה [יומל פ"ח פ"ו]
ערק שרר פורטיתא לביתיה [ואנייר]
[ואתנייר] [פי' פורטיתא צוואה]
[חל"ק ל"ו]
עשאוני בניך ככנור שמנגנים בו [גרים]
[לצים] [סס ק"ח]
עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם
לשמש אר תעשם עטרה להתנרל
בהם ואל תעשם קודרום להיות עורר בו
וק"ו ומה בלשצר שלא נשתמש אלא בכלי
קודש שנעשו כלי חול נעקר מן העולם
המשתמש בכתרה של תורה עאכ"ו [נדרים
פ"ח ס"ב]
ע"ה עד שאתה מוצא ומצוי לך ועורך
בירך [שבת פכ"ג ק"ח]
עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות
[סס פ"ח ק"ח ע"פ ק"ב]
עשו [עשה] מחיצה של בני אדם ויכנס
[עירובין פ"ד מ"ג]
עשו לי שור במשפט כשור מסכן [סס כ"ג]
עשו דבריהם כדברי נביאות [כסורו מ"ה]
עשו דבריהם בטמטמוניות סקבלין אותן
בפרהסיא אין מקבלין אותן [וכו']
בין כך ובין כך [מקבלין] שנא' שובו בנים
שבבים [ע"ו פ"ק ז'
עשינו עצמינו כעורכי הדיינין [כתובות
פ"ד נ"ב]
עשינו עצמינו כבבל כא"י לבהמה דקה
[ב"ק פ"ו פ'
עשים לנבך ושוי לכריסך [פי' מלבוש
קנהו ביוקר ומאכל בשוין] [ב"ב
פ"ד כ"ב]
עשר בשביל שתתעשר [תענית פ"ק ט'
עשירים

(ג) נגמ' ח"תא' אחת עתיד.

עשירים שבא"י במה הם זוכין א"ל בשביל שמעשרין שנא' עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר שבבבל במה הן זוכין א"ל בשביל שמכבדין את התורה ושכשאר ארצות במה הן זוכין א"ל בשביל שמכבדין את השבת [פי' זוכין לעושר] (שם פ"ו קי"ט)

עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה טעון הרהר ושיטפה חי ומלא עיטור ועיטוף נטלו בשתי ידיו ונתנו בימין ומנכיהו מן הקרקע טפה ונתן עיניו בו וי"א אף משגרו במתנה (לבני) [לאנשי] ביתו (ברכות פ"ז ל"ח)

עשרה דברים קשים נכרא בעולם הר קשה ברזל מחתכו ברזל קשה אור מעפעפו אור קשה מים מכבין אותו מים קשים עבים סובלים אותן עבי' קשים רוח מסורתן רוח קשה נוף סוכלו נוף קשה פחד שוברו פחד קשה יין מפינו יין קשה שינה מסקחתו ומיתה קשה מכולם (ב"ב פ"ק י')

עשרה קבים חכמה ירדו לעולם ט' נטלה א"י וא' כל העולם כולו (קידושין פ"ב מ"ט)

עשרה קבים יופי ירדו לעולם ט' נטלה ירושלים וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבים עשירות ירדו לעולם ט' נטלה רומי' וא' כל העולם כולו (שם)

עשרה קבים עניות ירדו לעולם ט' נטלה בבל וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבין גסות ירדו לעולם ט' נטלה עולם וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבים גבורה ירדו לעולם ט' נטלו פרסי' וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבים כנים ירדו לעולם ט' נטלו מירי' וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבים כשפים ירדו לעולם ט' נטלו מצרי' וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבים ננעים ירדו לעולם ט' נטלו

הזורים וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבים זנות ירדו לעולם ט' נטלה ערביא וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבים עוות ירדו לעולם ט' נטלו מיישן וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבים שיחה ירדו לעולם ט' נטלו נשים וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבים שחרות (מ) ירדו לעולם ט' נטלו כושים וא' כל העולם כולו (שם)

עשרה קבים שינה ירדו לעולם ט' נטלו חמורי' וא' כל העולם כולו (שם) עשרה קבין עצלות ירדו לעולם ט' נטלו עבדים וא' כל העולם כולו (כ) (שם)

עשרה פרסי' בוזוי אחד [עשר] פרסי' בתרי זווי (תנינא פ"ק ט')

עשרה דברים טביאין את הארם לידי תהתוניות האוכל עלי קנים ועלו גפנים ודלבי גפנים ומוריני בהמה ושדרו של דג ודג מליח שאינו מבושל כל צרכו והשותה שמרי יין והמקנה בסוד ובהרסיס והמקנה בצרור שקנה בו חבירו וי"א אף התולה עצמו בבית הכסא יותר מדאי (ברכות פ"ט ל"ח שבת פ"ח פ"ח)

עשרה [בעשרה] דברים (שבהן) נכרא העולם בחכמה ובתבונה וברעת ובכה ובנערה ובנמורה בצרק ובמשפט בחסד וברחמים (תנינא פ"ב י"ב)

עשר מסעות נסעה שכינה מקראי מכפורת לרכוב ומרכוב לרכוב וממרכוב למפתן וממפתן לחצר ומחצר למזבח וממזבח לגג ומגג לחומה ומחומה לעיר ומעיר להר ומחר למדבר וממדבר עלתה ושבה במקומה [ובולתה יליף התם מקראי] (רי"ה פ"ד ל"ח)

עשר חופות עשה הביה לאדם הראשון בניע שנא' בעדן גן אלקים היית כל אבן יקרה וגו' מר זוטרא אמר י"א שנא' כל אבן וגו' (ב"ב פ"ה ע"ח)

ע"ר

(מ) כן איתא בע"י אך נגמ' איתא שכרות. (נ) חנו טני העשרה האחרו ל"ט לא מליני כוססה כזה נגמ' אך חנוי' הי' להמחנך גרסא אחרת עיין בפחד יצחק.

עשר קללות נתקללה חוה דכתיב ואל האשה אמר הרבה ארבה (וכל) אלו שני טיפי דמים א' דם נידה וא' דם בתולים עצבונך זה צער נידול כנים והרונך זה צער העיבור בעצב תלדי בנים כמשמעו ואל אישך תשיקתך מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שיוצא לדרך והוא ימשיל כך מלמד שהאשה תובעת בלב והאיש תובע בפה זו היא מדה טובה בנשים [כו'] דמריצא ארצויי קמיה (עירובין פ"י ק"ל)

עשרה דברים נבראו ביום ראשון ואלו הן שמים וארץ תוהו ובהו אור וחושך רוח ומים מדת יום ומדת לילה (חגיגה פ"ב י"ב)

עשר עטרות נטל יום הקמת המשכן ראשון למעשה בראשית ראשון לכהונה ראשון לעבודה ראשון לירידת האש ראשון לאכילת קדשים ראשון לשכון שכינה ראשון לנשיאים ראשון לבריאת ישראל (ס) ראשון לאיסור במות ראשון להדשים (טבת פ"ט פ"ז)

עשר מצות נצטוו ישראל במרה ז' שקבלו עליהם בני נח והוסיפו עליהן דינין ושבת וכיבוד אב ואם (סנהדרין פ"ז כ"ו) עשרה דברים נבראו בע"ש בין השמשות אלו הן באר והמין וקשת כתב ומכתב והלוהות וקברו של משה ומערה שעמד בו משה ואלהיהו פתיחה פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים ר' נחמיה אומר משום אביו אף האור והפרד ר' יאשיה אומר משום אביו אף האיל והשמיר ר' יהודה אומר אף הצבת (ספחים פ"ד כ"ד)

עשרה דברים נאמרו בנרע מהלך על צידו ורוחו נסה ונתלה (יושב ואינו יושב) (ויושב) ועינו צרה ועינו רעה אוכל הרבה ומוציא קימעה וחשור על העריות ועל הגזל ועל שפיכות דמים [פי' גרע המקיז דם ע"ש שמגרע את הדם נקרא כך] (קידושין פ"ד פ"ב)

עשרה תקנות תיקן עזרא (שיהו קורין) [שקורין] במנחה בשבת וקורין בב' ובה' ושיהיו בתי דינין קבועים בב' ובה' (ע) ומכבסין בה' בשבת ואוכרין שום בע"ש ושתהא אשה משכמת ואופה ושתהא אשה חוגרת בסניר ושתהא אשה חוספת וסובלת ושיהו רוכלין מחזירין בעירות ותיקן טבילה לבעלי קריין (ב"ק פ"ז פ"ג)

עשרה דברים נאמרו בירושלם אין הבית חלוט בה (ואינה מביאה) [ואין מביאים] ענלה ערופה ואינה נעשית עיר הנדחת ואינה מטמאה בננעים ואין מוציאין בה זיוין וגוונטראות ואין עושין בה אשפתות ואין עושין בה כבשונות ואין עושין בה גנות ופרדסות הויך מגנות ורדין שהיו (בה) מימות נביאים הראשונים ואין מגדילין בה תרנגולין ואין מלינין בה את המת (סס)

עשרה אין חולקין להם תרומה (מבית) [בבית] הגרנות ואלו הן הרש שוטה וקטן טומטום ואנדרונינום והעבד והאשה והערל וחטמא ונושא אשה שאינה הוגנת לו [כו'] וכולן משגרין להן לבתיהן הויך מטמא ונושא אשה שאינה הוגנת לו (יבמות פ"ח ל"ט)

עשרה נסיונות ניסו אבותינו (את) להבי' שנים בים ושנים במים שנים במן ושנים בשליו א' בענל וא' במדבר פארן (ערכין פ"ג ט"ו)

עשרה דברים קשים (לתלמוד) [ללימוד] העובר תחת האפסר וכ"ש תחת נמל והעובר בין שני נמלים והעובר בין (שני) [שתי] נשים והאשה העוברת בין שני אנשים והעובר מתחת ריח של נכילה והעובר תחת הגשר שלא עברו תחתיו מים מי יום והאוכל פת שלא בשל כל צרכו והאוכל בשר מוזהמא ליסתרון והשותה מאמת המים העוברת (בין) [בבית] הקברות והמסתכל בפני המת ויש אומרים אף הקורא כתב שעל גב הקבר (סוריות)

(ה'ריוז פ"ג י"ג)

עשרים וארבעה תעניות ישבו אנשי כנסת הגדולה על כותבי ספרים תפילין ומוזות שלא יתעשרו (שאלמלא) [שאלמלי] מתעשרין אין כותבין (פסחים פ"ד ג')

עשרים וארבעה פותרי הדומות היו בירושלם פעם א' חלמתי הלום והלכתי אצל כולם ומה שפטר לי זה לא פטר לי זה (ברכות פ"ט ג'ה)

עשרין וארבעה אלפין [ריבואין] דינרין נפקא על בית גננא דין ולא אומניה לבר קפרא [פירוש עד בית גננא בנוואין של בן ר' הקדוש] [מדיס פ"ז ג'] עתיד הקב"ה להגביה [את] ירושלם ג' פרסאות למעלה שנא' וראמה

וישבה תחתיה וכו' (בי"ב פ"ה ע"ה) עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלם אמה טפף [גינאות] אלף קפל מגדלים אלף ולצוי בירניות אלף ושני מוטפראות וכל א' וא' הוא כצפורי בשלוותה [פי] המאמר כלו ע"ש ברשב"ם והוספות] (ס"ט) עתידה פרס שתפוך ביד רומי (פ' יומא פ"ק י')

עתידה אשה שתלך בכל יום שנא' הרה ויולדות יחדיו [פי] ביום שהרה זו

יולדות יחדיו כמו תרגולת] (ס"ב פ"ב ל') עתידה א"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת שנא' יהי פיסת בר בארץ (ס"ט)

עתידה תורה שתשתכה מישראל שנא' הנה ימים באים [כו'] והשלחתי רעב בארץ וכו' (ס"ט פ"ב ק"ח)

עתידים צדיקים שיחיו מתים שנא' עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים (פסחים פ"ח ס"ח)

עתידין צדיקים שמבצצין ועולין בירושלים שנאמר ויציצו מעיר כעשב הארץ ואין עיר אלא ירושלים (כתובות פ"ג ק"ח)

עתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהן ק"ו מחמה מה חמה שנקברה ערומה

יוצאה בכמה לבושין צדיקים שנקברו במלבושיהם עאכו"ל (ס"ט)

עתידים אילנות שמוצאין פירות בכל יום (ס"ב פ"ב ל')

עתידה חמה שתתמר (ועולה) כדקל ועולה בראש הרים ושמה תאמר

יש צער לקוצרה ת"ל ירעש כלבנון פרוי הקב"ה מביא רוח מביית נגויו ומנשבה עליה ומשרה את סלתה ואדם יוצא לשרה ומביא מלא פיסת ידו וממנה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו (כתובות פ"ג ק"ח)

עתידה חמה שתהא כשתי כליות של שור הגדול (ס"ט)

עתידין צדיקים שנקראים על שמו של הקב"ה שנא' כל הנקרא בשמי

לכבודי בראתי וכו' (בי"ב פ"ה ע"ה)

עתידין צדיקים שאומרים לפניהם קדוש בדרך שאומרים לפני הקב"ה שנא'

והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו וכו' (ס"ט)

עתידים כל בעלי אומניות שיעמדו על הקרקע שנאמר מאניותיהם כל תושבי משוט מלחים כל חובלי הים אל

הארץ יעמדו (יבמות פ"ז ס"ג) עתידה בכלל דחצוצא בלא מיטרא (תענית פ"ק י')

עתיר נכסין עתיר פומבי זה [הוא] בעל הגדות עתיר סלעין עתיר תקיע זהו

בעל פרסול עתיר משה עתיר כסם זהו בעל שמועות (בי"ב פ"ט ק"ה)

תם אות העין .

אות הפא .

פאפי יונאה עני והעשיר הזה בנה אפרנא הוה הנך עצורי בשביבותיה

דבי הוה דייקי שומשמי הוה נירא אפרניה [פי] פאפי יונאה כך שמו אפרנא בית .

עצורי עצורי שומשמי לשמן (בי"ב פ"ב כ"ט) פארי בביתא קשי לענותא : [פי] פארי

סובין] (ע"ט ק"ח)

פנע בו כוצא בו (שנת פ"ו ק"ח)
 פה קדוש יאמר דבר זה (סנהד' פ"ג כ"ג)
 פה שהפיג מרגליות ילחך עפר (קידושין
 פ"ק ל"ט חולין פ"ב קמ"ב)
 פוך מעביר בת מלך ופוסק (רמעה) [את
 הדמעה] ומרבה שיער בעפעפים (שנת
 פ"ד ק"ט)

פומבדורתא לויך אשני אושפיך [פ"י
 שלא ידע משכבך שנגבים
 מומחים הם] (חולין פ"ט קמ"א)
 פויץ מלחא ושדי בשרא לכלבא [פ"י
 השלך המלח מהבשר ושוב אינו
 ראי אלא ככלבים כך הנשמה מלח הנוף
 (כד פ"ג ל"ח)

פוק עיין במכילתך (גיטין פ"ד מ"ד)
 פוק חוי כמה בשלני אינא בשוקא (פסחים
 פ"ד נ"ט)

פוק חוי מאי עמא דבר (ברכות ספ"ו
 מ"ה מנחות פ"ג ל"ה)

פוק קרא קראך לברא (ברכות פ"ד ל"ג
 יבמות מ' כתובות פ"ה נ"ו)

פוק תהי ליה בקנקניה (ב"ב פ"ב כ"ב)
 פוק עיין בה דלאורתא [בעי] מינד רב

הונא (גיטין פ"ג כ"ז ב"מ פ"ק י"ח)
 פוק חוי גבורתא דמך מלא חוטא היא

(רית דעבר) [ולא עברי] (ב"ב פ"ה ע"ג)
 פוקן ואמרו ליה לאבא אחר שעשיתו

קידש תעשהו חול (תענית פ"ק ד')

פוק ציבית לגירא דרביחא דרויה עלמא
 [פ"י צא וערוך שולחן לשפת הנהר
 ששמו רביחא שהוא מקום רחב (חולין
 פ"ג ט')

פוקן עבירו כבושו כבשו באגמא ולמחר
 נזייל ונתיב עלוהו [פ"י כבושו

כבושו וכו' צאו וכפו הקנים זה על זה
 כמין כסאות (עירובין פ"ג ל"ד)

פחדא צמות ביעתותא מרפא (סוטה
 פ"ק כ')

פחות ממיכלך (וממאכרך) [וממשתך]
 ותוסף על דירתך (ע"פ ק"ד)

פטומי מילי בעלמא הוא (בי"ט פ"ה ס"ז)
 פנו מקום לבר ליואי פנו מקום לבר ליואי

(כתובות פ"ו ע"ז)

פנו מקום לבן מאה מנה [בין] פנו מקום
 לבן מאתים מנה (עירובין פ"ח פ"ו)
 פנו כלים מפני הטומאה והכינו כסא
 להזקיתו מלך יהודה שבא (ברכות
 פ"ד כ"ח)

פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות
 עשאה זונה וחכמי אומרים לא

עשאה זונה [וחאי מסיק בתוספתא] (סנה'
 פ"ו נ"ח יבמות פ"ו נ"ט ע"ז ס"ח תמורה ל')

פניך דומין אי כמלוח ריבות אי כמגדלי
 חורין (נדרים פ"ז כ"ט ברכות כ"ה)

פסילנא ליה לצורבא מרבנן לדינא מ"ט
 דחביב עלי כגופי ואין אדם רואה

חובה לעצמו (שבת פ"ו ק"ט)
 פסיעה גסה נוטלת אי מתיק ממאור

עיניו של אדם ומתדר ליה
 בקידושא דבי שמשו (שבת פ"ז ק"ג

תענית פ"ק י' ברכות פ"ו מ"ג)
 פסלו של מיכה עומד בבני וישראל

אומרים את ההלל [פ"י בבכי שם
 מקום וישראל אומרים כו' בתמיה דבהלל

כתיב כמותם יהיו עושיהם בתמיה (ע"פ
 ק"י)

פסלה כך ארבעה טורי ושענת בר לקיש
 אכתפך (מגילה פ"ד כ"ח)

פיסקון איטמון סיגרון [פי פיסקון גבריאל
 שפוסק דברי' כדפי מעלה איטמון

שאוטמין עונותיה של ישראל סיגרון
 כיון שסוגר שוב אינו פותח (סנהד' פ"ז

מ"ד)
 פלימו קטל גברא פלימו קטל גברא

ערק וטשא נפשיה בבית הכסא
 [פ"י השמן החזיק עצמו כאילו פלימו

הרגו] (קידושין פ"ד פ"ח)
 פעם אי מצאו עצמות בלשכת דיר העצים

ובקשו לגזור טומאה על ירושלים
 עמר ר' יהושע על רגליו ואמר לא בושא

(היא) וכלמה [הוא] לנו שנגזור טומאה
 על עיר אבותינו (זבחים פ"ד ק"ג)

פעם אי נפל ארו שבמקומינו ועברו י"ז
 קרונות על חורו (כסות פ"ט נ"ז)

פעם א' נפלה ביצת בר יוכני וטבעה ס'
כרכים וכו' [כבר נכתב באות נוין]
(סס)

פעיתא היא דא ואין לה אלא דמי עצים
(סוכה פ"ג ל"ח)

פעם א' עליתי אחר אחי אמי לדוכן
והטיתי אוני אצל כ"ג ושמעתי
שהבליע בנעימת אחיו הבהנים (קידושין
פ"ד פ"ט)

פעם א' נתארחתי אצל בעל הבית
בלודקיא והביאו לפניו שלחן של זהב
משאוי יין בני אדם ויין ששלאות של
כסף קבועות בו וקערות ומוסות וקיתניות
וצלוחיות קבועות בו ועליו כל מיני מאכל
וכל מיני מגדים ובשמים וכשמניחים אותה
אומרי להי הארץ ומלאה נור וכשמטלקין
[אותה] אומרים השמים שמים להי והארץ
נחן לבני אדם אמרתי לו בני במה זבית
[לכך] אמר לי קצב הייתי ומכל בהמה
שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת
אמרתי [לן] ברוך ה' שיוכך ככך (שבת
פ"ו קי"ט)

פעם ראשונה יסרב שנייה מהבהב
שלישית פושט את רגליו ויורד
[פי' זה שליה צבור מומין עצמו לירד
לפני התיבה] (ברכות פ"ה ל"ד)
פפונאי ידעי טעמא דהא מלתא (ב"ק
פ"ה כ"ד)

פיקחות שבהן אומרות טפותה אין לה
צער (כתובות פ"ו ל"ט)
פקע ארזא ושתיק ויביל ליה (מכות פ"ב
ו' נ"ק פ"ג כ"ח)

פרמינהו פרימא רבא בורא פרי האדמה
פרימא זוטא שהכל [פי'
פרמינהו חתך הלפת בהתיכות גדולות
פרימא זוטא התיכות קטנות] (ברכות פ"ו ל"ט)
פרנסני ככלב וכעורב פרנסני (ב"ב פ"ק ח')
פרעה שהיה בימי משה הוא אמה וקנו
אמה ופרמשתקו אמה זורת לקיים
מה שנא' ושפל אנשים יקים עלה [פי'
פרמשתקו אבר] (מ"ק פ"ג י"ח)
פרעה שהיה בימי משה אמנושי היה

שנא' הנה יוצא המימה [פי' אמנושי
מכשף] (סס)

פרום בולי ובוטי בולי אלו עשירים דכתי'
ושברתי את גאון עוזכם ותני
רב יוסף אלו בולאות שביהודה בוטי אלו
העניים דכתי' העבט תעביטנו [כו'] מאי
פרוסבול [כו'] פורסא דמילתא [פי' פורסא
תקנה] (גיטין פ"ד ל"ז)

פשוט גלימך ספי שקיל מהני מרפי
ספא שקל (ב"מ פ"ט ק"ד)

פישומי נבילתא בשוקא ושקיל אנרא ולא
תימא כהנא (רבא) אנא [וגברא
רבא אנא] וסניא בי מילתא (ע"פ קי"ג)
פשפש זה ארכו כרחבו ושעמו כריחו
ברית כרותה לו שכל המוללו
מריה בו [פי' פשפש שרץ שמרבה
כמשות כמין הפרעושים] (דה"פ"ו ג"ח)
פשפיש ולא מצא יתלה בביטול תורה
(ברכות פ"ק ל"ה)

פת חמה במוצאי שבת מלוגמא (שבת
פ"ו קי"ט)

פתח למימר אנדתא ולא שביק מר פתח
למימר שמעתתא ולא שביק מר
(ב"ק פ"ו ס')

פתח עליו בשורה אבי אבי רכב ישראל
ופרשיו (סכ"ו פ"ו ס"ח)

פתויי קטנה אונס הוא (יבמות פ"ו ס"ה)
פתיא אוכמא מיני ומינד תסתיים שמעתא
(ע"ז פ"ק י"ז מגילה פ"ק י"ד)

פתיא אוכמא בהדי פלוגתא למה לך
(ברכות פ"ט כ')

הם אות הפא.

אות הצדיק.

צא מאצטנינות שלך שאין מול לישראל
(שבת פכ"ד קנ"ז דריס פ"ג ל"ב)

צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום
ולא מן הלילה ולסוד בה חכמת
יוגית (מנחות פ"ה ל"ט)

צא והכרו על גניהם שהם ממורים ועל
יגם משום יין נסך ועל תורמסן משום
בשולי

לפי שההתן רגיל לבצוע והיה מלמדו
היאך יעשה] (ברכות פ"ז מ"י)
קדימו וחשיכו (ועלו) [ועיילו] לבי
כנישתא בי היכי דתורבו היי (שס
פ"ק ח')

קדרא מבי שותפי לא קרידי ולא המימית)
(ז"ב פ"ב כ"ד עירובין פ"ק ג')

קובר מתים [הייתי] והייתי מסתבל בעצמו
של מתים השותה יין חי עצמותיו
שרופן מונג עצמותיו סבוין כראוי
עצמות משוחין וכל מי ששתיתו מרובה
מאכילתו עצמותיו שרופן אכילתו מרובה
משתיתו עצמותיו סבוין כראוי עצמותיו
משוחין פ"י סבוין שהזרין פ"א בלא מוח]
(נדע פ"ג כ"ד)

קובר מתים הייתי פעם א' רצתי אחר צבי
ונכנסתי בקולית של מת ורצתי אחריו
שלוש פרסאות וצבי לא הגעתי וקוליא
לא כלתה כשהזרתי לאחורי אמרו לי של
עונ מלך הבשן היתה [פ"י קולית עצם
הירך אבא שאול כך (ב) וגם דלעיל] (שס)
קובר מתים הייתי פעם אחת [נפתח]
[נפתחה] מערה תחתי ועמדתי
בגלגל עיני של מת עד חוטמי כשהזרתי
לאחורי אמרו עין של אבשלום היתה
(שס)

קודם שבא שלמה היתה תורה דומה
לכפיפה שאין לה אונים עד שבא
שלמה ועשה לה אונים [יבמות פ"ב כ"א]
קודם שיאכל אדם וישתה יש לו שתי
לבבות לאחר שאכל ושתה (ב) אין
זו אלא לב א' שנא' ואיש נבוב ילכב
(ז"ב פ"ק י')

קודשא בריך הוא בעי לחרוביה ביתיה
ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא
(ניטין פ"ה כ"ו)

קול ומראה ורוח אין בהן [שום] [משום]
מעילה [כריהו] פ"ק ו' פסחים פ"ב כ"ג
קול באישה ערוה שנאמר כי קולך ערב
וכי

צריכא ו' כי מורדיא דלברות [פ"י מורדיא
משוט הספינה דלברות הוא שם
הנהר (ז"ב פ"ז פ"ו)]

תם אות הצדיק .

אות הקוף .

קא הוית דלא [מקבלי] [מקבל] מרות
[פ"י מרות שולטנות] [ברכ"י פ"ז מ"ח]
קא מרגני רבנן אבתרך [פ"י מלהשין
שאת עקרה (ד)] [יבמות פ"ג ל"ד]
קאקי חזירי משכחי גלומי דאינשי [פ"י
לפי שהיו זקנים מפשיטין לבוש
כדומר פוסקין הדין להנאת עצמן בלבד]
(ניטין פ"ז ע"ז כתובות פ"ה)

קבא רבא וקבא זוטא מיגדר ואזיל
לשאול ומשאול לתרמוד ומתרמוד
למישן וממישן [דהרתיניא] [להרפיניא]
[פ"י כל המעוותין והפסולין יורדין לשאול
ומשאול לתרמוד שהשאול גבוה מתרמוד
ומתגלגל משאול לתרמוד דאלו ליורדי
ניהנם איכא תקנה ולפסול דידהו אין
טהרה] [יבמות פ"ק י"ו]

קבא מארעא ולא בורא מאגירא [פירוש
טוב לילך למקום קרוב ולהשתכר
מעט מלהשתכר הרבה במדינת הים] [ע"פ
ק"י]

קבסתן איכפל תנא לאשמעינן מהט [פ"י
קבסתן צערתיני] [קידושין פ"ק כ"ו]
קבע עולא לשבשתיה כ"י בנימין בר יפת
(ברכות פ"ו ל"ח)

קברה והדר [נבון] [נבונ] קברה והדר
[נבון] [נבונ] אמר האי גלגלותא
של יהויקים היא [פ"י נבון מבצבצת מתחת
האדמה] [סנה"ט פ"ט פ"א]

קדים ויתבי וקמתי דיה לבריה אין הבוצע
[רשאיין] [רשאי] לבצוע עד שיכלה
אמן מפי העונים [פירוש קדים לישב על
השולחן ולשנות לכם (ט) הלכות סעודה

(ד) פ"י בת רב מסדה סתה מ"ה נשא אחר רמ"י בר חמא עשרה שנים ואת"ל נשאת לריבא וחשש
שהיא עקרה משום ממרה דרבינן אר"י. (ט) ז"ל להס. (ת) נגמ' לוחא קדרה דבי שותפי לא חמימא
ולא קריבא. (ה) ז"ל המר כך. (ב) נגמ' שאול וסוחה.

וכו' (ג) (קדושין פ"ד ע' זכרות כ"ד)
 קולפי טאבי בלעי' עלה (ד) (דהך)
 [דהא] שמעתתא [פירוש חגיבות
 רבות הנו] [ערכין פ"ב כ"ה מנחות פ"ק ז']
 קום דנגה לך למה יתיב מר [ב"ב פ"ב כ"ב]
 קונם שאין אתה נהנת לי עד שתראה
 מום יפה שביך לריש ברי יוסי (ה)
 (גדרים פ"ט ס"ו)

[ר' יוחנן בן גוריון] קופת הרובלים [ר'
 אלעזר בן עזריה] קופה של בשמים
 (גיטין פ"ז ס"ז)

קיפה של צדקה ננבית בשנים (וגזלק)
 [ומתחלק] בשלשה [ב"ב פ"ק ח']
 קוצים אתם [משימים] [מטילין] לי [בין
 עיני] [בעיני] [פ"י בני ר' חייא אמרו
 דבר אי לפני ר' וצערורו והוא השיב להם
 כן] [סנה' פ"ד ליח]

קוצים אתם [משימים] [מטילין] לי בין
 עיני (קדושין פ"ד ע"א)
 קוצים אני מכדה מן הכרם [שלח ליה]
 יבא בעל הכרם ויכלה אח קוצו
 (ב"מ פ"ז פ"ג)

קורת רוח עשתה לי יעשה לה קורת רוח
 [פ"י ואם אין רוחה נוחה בלא
 שחרור ישרורה] [גיטין פ"ד מ']
 קושפא קאי שיקרא לא קאי [טבת ק"ד]
 [קטן] [לקטן] הנראה כגדול [גיטין פ"ט]
 קטלית ליד תלת: ואתית למיקטל אהרינא
 [כך אמרה דביתהו דרבא להומה
 שהיתה קטלנית] [כת' פ"ה ס"ה]

קטן שהגיע לחינוך אפי' לכתחלה כשר
 [פ"י כשר לקרות את המגילה שהגיע
 לחינוך פ"י רש"י כמו בן ט' ובן י' כדאי
 ביומא פ"ב והתוספת פ"י שם בסוכה בכל
 דוכתא אין כולן שווין אלא כל אי דפי
 ענינו] (ו) (זכרות פ"ב ט"ו סוכה כ"ח)
 קטיר קא הוינא הכא [פ"י קשר של
 רשעים] [יבמות פ"ז ס"ה]

קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו
 (טס פ"ד ק"ד)
 קטן מאימתי בא לעולם הבא [כו']
 משעה שנימול [ויש שם דעות
 הרבה] [חלק ק"י]

קידה (של) [על] אפים שנאי ותקור בת
 שבע אפים ארין כריעה [של רגלים]
 [על ברכים] שנאי מכרוע על ברכיו
 השתהויה זו פשוט ידים ורגלים שנאי הבא
 נבא אני ואמך וכו' [מגילה פ"ג כ"ב שבועות
 פ"ב ט"ו זכרות פ"ה ל"ד]

קיצותא דתרעא מידבר דכירי אינשי [פ"י
 קיצותא קצבת השערים (שבועות
 פ"ו מ"ב)]

קלה שבקלות עשתה בנה הקטן מבנה
 הגדול [ע"ז פ"ק י"ז]
 קלה של כרוב הניה לנו אבא והיינו עולים
 ויורדים בו בסולם [כתו' פ"ג ק"א]
 קללת חכם אפי' [על חנם] [בחנם] היא
 באה [מכות פ"ב י"א]

קללת חכם אפו' על תנאי היא באה [חלק
 י']

קמאי הוו [קא] מסרי נפשייהו אקדושת
 השם אנן לא מסרינן נפשינן
 אקדושת השם (זכרות פ"ג כ')
 קמה בויהרא [ועלת] [ועלתה] לבי חמרא
 ותברא די [מאות] [מאה] דנו חמרא
 [פ"י בויהרא בכעס] [טס פ"ז כ"א]

קם חר שחטיה לחבריה א"ל לעולא יאות
 [עברית] [עברין] א"ל אין ופרע ליה
 בית [שחיטה] [השחיטה] כי אתא
 דקמיה דר' יוחנן א"ל דילמא חיו אחויקי
 ידי עוברי עבירה א"ל נפשך הצלת [פ"י
 ופרע ליה בית שחיטה עולא החזיק בידו
 מחמת יראה וגם כדי שימות מהר (ז)
 (גדרים פ"ג כ"ב)]

קמו קלנהו להנהו אמברי דחישי ושערי
 והוה כפנא [פ"י קלנהו שרפוס
 אמברי] [פ"י אוצרות] [גיטין פ"ה כ"ו]
 קמי

(ג) בקדושין ליתא הספוק. (ד) בזמנות איתא מלכומי עליה. (ה) בגמ' איתא קונס שאי את כנתיני ל' וכו' ש' תרתי וכו' לר' ישמעאל בר' ר' (ו) חספיה בכל מקום ולא מלאתי. (ז) חספס ברלשון הוא ברש"י והסני בר"ג.

קרב לגבי דחינא ואידהן [פ"י רש"י אם
נגעת במשוה שמן גם אתה משוה
כמוהו (שבוטות פ"ז מ"ז)
קרביים לאו בשר הן ואוכליהן לאו בר
איניש אוכליהן כבשר לענין
זביני לאו בר איניש (כ) (מעילה פ"ז כ'
גדרים פ"ז נ"ד)

(קרי) [וקרי] רב עליה דר' אלעזר מובינא
דחבימי (כריתות פ"ג י"ג)

קרי שמואל עליה פיסחים בזוו בז (ל)
[פ"י דבר שאינו מצוי שפיסחים יהיו
בזוים כלומר אינך מהודד ושאלת שאלה
כזו שאינו יודע תשובתה (בכרזי פ"ז ל"ט)
קרי עליה ר' יוחנן גיסא גיסא [פ"י על
כך קרא? הגם הגם ר"ל הפשרת (ג)
יותר מראי (חולין פ"ק י"ח)

קרי עליה זורו רשעים מרחם נפק מינה
שבתאי אוצר פירי (יומא פ"ח פ"ב)
קרי עליה בטרם אצרך בבטן ידעתוך
נפק מינה ר' יוחנן (ט).

קרי עליה גוי גוי [פ"י ר' יוחנן קרא כך
על ר' אלעזר ולא גוי ממש הלילה
אלא ליגלג עליו] (חולין פ"ק י"ט)
קרי ליה למאניה מבכרותיה (חלק ל"ד)

קרי עליה רב יוסף עמי בעצו ישאל
ומקלו יגיד לו כל המיקל לו (יגיד)
[מגיד] לו (פסחים פ"ד כ"ב)

קריינא דאיגרתא איהו להוי פרונקא [פ"י
שליח] (סנהדרין פ"ט פ"ב ב"מ
פ"ז פ"ג)

קריית (חברך) [חבירך] ולא ענך רמא
גודא רבה שריה ביה (ב"ק פ"ח ל"ב)

קרנא דתורך קבירא היא (סס פ"ג ל"ד)
קרקפתא דלא מנה פסילין (ר"ה פ"ק י"ז)
(קרקפתא) [קרקפגנא] חותיה לרישך בני
עמודי כי איד יוחנן דהא
שמעתתא (יבמות פ"ח ע"ח)

קרש טביא (טבי) [רבי] עילאי [פירוש
חרגוס צבי טביא, דבי עילאי פ"י
שם

קמ' דשתי המרא [המרא] קמי רפוקא
גרידיא דובלא [פ"י לפני כל אדם
מביאיך מה שרגיל בו לפני הרגיל ביין
יין, קמי רפוקא עובר אדמה וחופר גנות
מביאיך סל מלא ירקות, דובלא מין ירק
(סוטה פ"ק י')

קן קילמוסא וקן מגילתא [פ"י תיקון
הקילמוס והקלף נשמעי' כשהותבין
אותו או כותבין] (גיטין פ"ק ו')

קנאה סופרים תרבה חכמה (ב"ב פ"ב כ"ב)
קנסיה רבא לזבונא אפי' אמנווי (בכורות
פ"ד ל')

קניין בטעות חזור (גיטין פ"ק י"ד)
קפדנותו של שמאי בקש לטרדנו מן
העולם עננותו של הלל

קירבנו תחת בנפי השכינה (שבת פ"ב ל"ח)
קפא דחסא חמא קפא דחמא כרתי
קפא דכורחא חמימי אדהבי והבי
נימא הכי קפא קפא דבורנא לך ולשב
(ביתך) [בנתך] ולתמיני בלתך [פ"י קפא
שרף החזרת קשה ויש בו ארס, דחסא
חמא מי שאכל חזרת יחלה בשביל הקפא
יאכל צנן וירפא חמימי ישחה מים חמין
שהן רפואה לארין (ח) כל הירקות] (ע"ה
קט"ז)

קפוץ זבין ארעא מתון נסיב אתתא (יבמו'
פ"ו ס"ג)

קפחינהו רב ספרא לתלתא רבנן סמוכי
[פ"י קפחינהו קטע רגליהם שלא

ימצאו רגלים לדבריהם (גיטין פ"ג כ"ט)
קפחינהו (ט) (להני) [כסבי] דבי רב
(ב"ק פ"ו ע"ה)

קצרא שמה וקצרא שקיל ליה (סס קי"ט)
קרא והמה וכתב על פנקסו אני ישמעאל
בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת
לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת
שמינה [ועיין בתוספות פ"ז (י) דכתבו
חלוק על טעיות אחרות כיוצא בזה] (שבת
פ"ק י"ב)

(ח) ל"ג לזרס, (ט) דש"ל גורס קפחי ויב"ח גורס קפחינהו. (י) אינו סס אֲדִינְמִקוּמוּ וּבְגִיטִין
ז' ד"ה בשתא. (כ) אוכליהן כבשר וכו' ליתא במעילה. (ל) בנא' ליתא בזו אף בכתוב ליתא בזו.
(מ) ל"ג הכשרת וכן הוא ברש"י.

דאלו בעולדה כתיב בעצב (תלרי
בנים) ובמוזנות כתיב בעצבון (ע"פ ק"ח)
קשין מוזנותיו של אדם יותר מן הנאולה
(סס)

קשין מוזנותיו של אדם כקריעת ים סוף
(סס)

קשין נקבו של אדם כיום המיתה
וכקריעת ים סוף שנאמר מהר צועה
להפתח (ובו) וכתבי בתריה רוגע הים
ויהמו גליו (ובו) (סס)

קשר של תפילין צריך שיהא למעלה
כדי (שיהיו) [שיהו] ישראל למעלה
ולא למטה וצריך (שיהיה) [שיהא] כלפי
פנים כדי (שיהיו) [שיהו] ישראל לפנים
ולא לאחור [פי' תפילין של ראש שבו רוב
השם ע"פ] (ל"ל ס"ג) ודלית למעלה בגובה
הראש כלפי פנים מול העורף ולא בצד
הראש פ"א שיהא הקשר מכפנים והנוי
של דלית מבחוץ] (מנחות פ"ג ל"ה)

תם אות הקוף.

אות הריש

ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים
בשלשלאות של ברזל (סבת פ"ט פ"ט)
ראה מעשה ונוכר הלכה (אמר) [ואמר]
כך מקובלני מפי שמעיה ואבטליון
(פסחים פ"ו ס"ו)

[ראה] [שרואה] את אשתו יוצאה וראשה
פרוע וטווה בשוק ופרומה משני
צדדיה ורוחצת עם בני אדם (גיטין פ"ט ז')
ראוי היה עזרא שתנתן תורה על ידו
לישראל אלמלא לא קדמו משה
(סנהדרין פ"ג כ"ה)

ראוי היה רבינו שהשרה עליו שכינה
אלא שבכל גרמא לו [פי' שאין
השכינה שורה בחוצה לארץ] (מ"ק פ"ג כ"ה)
ראוין הכלו שתנתן להם (אש דת) [דת
אש] [י"ט פ"ג כ"ה]

ראיתי לבן פרת שיושב ודורש כמשה מפי
הגבורה

שם מקום] (חולין פ"ג כ"ט)
קשה היא (שתחלתו) [שתחלתו] ייסורין
וסופו כלייה [פי' לצנות] (ע"ז י"ח)
קשה יציאת נשמה מן הגוף כצפורי בפי
(ושט) [הוושט] [פי' כצפורי בפי
ושט כחבל שיש בו קשר ויוצא בקושי
מן התורן] ר' יוחנן אמר כצפורי בפי וושט.
[פי' כחבלים שקושרין שתי ספינות. ושט
הנקב שיוצא בו החבל והוא עגול כוושט]
(מ"ק פ"ג כ"ה)

קשה רמה למת כמהט בבשר החי (סבת
פ"ק ו"ג ברכות פ"ג י"ח)

קשה עניות בביתו של אדם יותר מחמשים
מכות שנא' חנוני חנוני אתם רעי
וכו' (ב"ב פ"ח ק"ז)

קשי יומא . דימטרא כיומא דדינא
[פי' שאין בני אדם יכולים לעשות
צרכיהם] (ב"מ פ"ז פ"ה)

קשה ענישם של מכות מענישם של
ערויות (ג) שזה נאמר בהן אל וזה
נאמר בהן אלה (ב"ב פ"ה י"ח וימות כ"ה)
קשה צערו של שטן יותר משל איוב .
משל לעבר שאמר לו רבו עבור
החביית ושמור יונה (ס) [פי' כשאמר לו
הביה הנו בידך אך את נפש שמור] (ב"ב
פ"ק ט"ז)

קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם
יותר ממלחמת גוג ומגוג שנא' (ע)
ד' מה רבו צרי וכו' ואירד גבי גוג ומגוג
כתיב למה רגשו גוים [ואילו מה רבו צרי
לא כתיב] (ברכות פ"ק ז')

קשה היום לישראל כיום בא השמש
בצהרים [פירושו כי נה נפשיה דר'
יוחנן פתח עליה ר' יצחק הספד זה] (נ"ק
פ"ג כ"ה)

קשה גול הנאכל שאפי' צדיקים גמורים
אינן יכולין להחזירו (חולין פ"ו ס"ט)
קשין גרים לישראל כספחת (גידה פ"ג
י"ג קידושין פ"ד ע')

קשין מוזנותיו של אדם כפליים כיולדה

(ג) יגמ' איתא קסא עונשן של מידות יותר מעונשן של ערויות . (ס) בגמ' איתא שבור חבית וסמור
את יינה . (ע) כן הוא בגמ' שנא' מומור לדוד ככרתו מסי אכנסלם כנו ומתי' כחרי' ד' וכו' .

משמו] (סס וסס)

רבא בר רב הונא מכותא [פ"י תורן של
ספינה] (סס וסס)

רב ביבי דשתי שכרא בעיין בנתיה טפלא
אנן דלא שתינן שכרא לא בעיין
בנתין טפלא [פ"י טפלא של סיד להשיר

השער ולקרב האורח] [מ"ק פ"ק ט"ו]

רב סליק לבי קברי עבר מאי דעבר אמר

צ"ש בעין רעה ואי בדרך ארץ [פ"י

עבר מאי דעבר יודע היה ללחוש על

הקברות ולהבין באיזו מיתה מת, הך

ארץ תשמיש (5)] [ב"מ פ"ט ק"ט]

רבא מידע הוה ידע מה דהוה אמרי

ואהדורי הוא דלא [הוה] ידע [פ"י

היה שומע ומבין לשון השרים] (מכ"ס פ"ו)

רבה ואב"י מרבית עלי קאתו רבה דעסק

בתורה היה מ' שנין אב"י דעסק בתורה

ובגמ"ח היה ס' שנין [יבמות ק"ה ר"ה י"ח]

רבא דעמיה מדרבנא דאומתיה בוצינא

דנהורא בריך מתיך לשלם [כתובות

פ"ב י"ז מנהרין פ"ק י"ד]

רבותינו שבבל רב ושמואל רבותינו

שבא"ר אבא [שמועות פ"ו מ"ו]

רבוננו שר עורם מפני מה אין ישראל

אומרים לפניך שירה (ק) ב"ה

ובי"ה א"ל אפשר מלך יושב על כסא דין

וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו

וישראל אומרים שירה (לפני) (ר"ה ל"ב)

רבו עוונותיו תכפוהו אביליו הטריה

רבותיו פעם ראשונה ושנייה (מ"ק

פ"ג כ"ח)

ר' יוחנן חואי (בהלום) [בחלמא] מילתא

מעלייתא אמינא (מנחות פ"ט ס"ד)

רבותא למחשב גברי הא רב ושמואל

בבבל [וכו'] [יבמות פ"ד מ"ה]

ר' מכבד עשירים (ור') [ר"י] עקיבא מכבד

(עניים) [עשירים] [עירובין פ"ח פ"ז]

ר' לא [שנאה] [שנה] ר' הייא מניין לו

(נדה פ"ט ס"ב)

ר' זירא (ר) הוה מהדר תלמודיה כל תלתין

יובין

הגבורה [יבמות פ"ח ע"ב]

ראיתי בני עלייה והן מועטין אם אלף הן

אני ובני מהן אם מאה הן אני ובני

מהן אם שנים הן אני ובני [מהן] [פ"י בני

עלייה כת המקבלים פני שכניה] (סוכה

פ"ד מ"ה)

ראית מימך היה ועוד שיש להן אימנות

והן מתפרנסין שלא בצער והלא לא

נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש

את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער

אלא שהורעתי מעשי וקפחתי פרנסתי

[קדושין פ"ד ע"ב]

ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא

לכ"ג ולא לכהן הרוש [פ"י אם

ארע פסול בכ"ג בי"ה ומנו אהר תחתיו

אח"כ חזר כהן גדול לבשרותו] (יומא

פ"ק י"ב)

רב הוה קא מצערא ליה דביתוהו נ"ו אמר

לה עבידי לי טלופחי עבדה ליה

חימציה חימציה עבדה ליה טלופחי כי גדל

הייא כריה אפיך [ליה] [לה] [פ"י טלופחי

ערשים חימציה אפונים] [יבמות פ"ז ס"ג]

רב חיסרא כד הוה מסגי ביני חיזמי (וסיגי

[והנא] מדלי להו למאני אמר זה מעלה

ארובה וזה אינו מעלה ארובה [פ"י אם

יקרע בשרו ירפא אבל בגדיו אם נקרעו

אין להם תקנה] [ב"ק פ"ו ל"א]

רב כהנא הוה קא מובין דיקולי [פירוש

מוכר סלים] [קדושין פ"ק מ"ו]

רב חסרא כולוהו אקלידי הוה מסר להו

לשמעיה בר מדיצבי (פ) [פ"י אקלידי

מפתחות אוצרותיו, מרציבי, מעציו]

[ניטין פ"ה כ"ו]

רב צייר כוזרא [פ"י רושם התימות דג]

[ב"ב פ"ט קס"א ניטין פ"ד ל"ו]

רבי חנינא צייר חרותא [פ"י דקל חרות]

[ב"ב פ"ט קס"א]

רב חסרא סמך [פ"י סמך משמו] (סס

וסס)

רב [אושעיא] [הושעיא] עיין [פ"י עיין

(פ) גנמ' איתא דרב חסרא כל אקלידיה הוה מסר למעשיה בר מדיצבי. (5) פ"י זה אין לו כונה לכאן

(ק) גנמ' איתא סירה לפניך. (ר) עיין בכריתות סס כהנא מן ה"ד דל"ז ר' חייא בר אבהו וכן הוא

בבב"ב ונחולין פ"ט.

זמן קמיה (כריות פ"ו כ"ז כריות פ"ו ל"ח)
 די הנינא ור' אושעיא הוה קא משתקיד
 די וזחנן [למסמכיהו] [למסמכיהו] לא הוה
 מסתייעא מילתא הוה קא מצטער טובא .
 איל לא נצטער [מר] דאנן מדבית עלי
 קאתינן דאיר [ר] שמואל ביד נהמן איר
 יונתן מניין שאין נסמכין לבית עלי שנא'
 ולא יהיה זקן בביתך כל הימים [פירוש
 משתקיד מחזר ומצפה לסומכן לא הוה
 מסתייעא מילתא בשוהו אצלו לא הוה
 מוצא שנים שיצטרפו עמו לסימכו ואנן
 תלתא בעינן כדתנן במתניתין סמיכת
 זקנים בני] [סנהדרין פ"ק י"ד]
 די שמעון בן אלוקים הוה משתקיד עליה
 (ר') [דר'] יוסי ברי הנינא [למסמכיהו]
 [למסמכיהו] ולא קא [מסתייעא] מילתא
 (סס פ"ג ל"ו)
 די הוה מצטער למסמכיהו לשמואל (ס) ולא
 הוה מסתייעא מילתא איל [לא] לצטער
 מר לדירי הוי לי סיפרא דאדם הראשון
 וכתוב ביה שמואל ירחינאה הכים יתקרי
 [ובו] [בי"ט פ"ו פ"ה]
 די מאיר היה דורש לשון הדין [ובו] ר'
 יהודה היה דורש לשון הדין [ובו]
 הלל [הוקן] היה דורש לשון הדין [ובו]
 די יהושע [בן קרחא] היה דורש לשון
 הדין [ובו] ר' יוסי היה דורש לשון
 הדין [ובו] [סס פ"ט ק"ד]
 די שמעון בן הלפתא שעסקן בדברים
 הוה [פ] שעשה נסיון הנמלה [חולין
 פ"ג כ"ז]
 דביתיה דינוקא מיא המימי ומשהא גדל
 פורתא ביעתא בכותהא גדל
 פורתא תבורי מאני [פ] ביעתא בכותהא
 בצים בכותה הדרו . תבורי מאני להפקיר
 לו ולשבר למלאות תאותו] [יומא פ"ח ע"ה]
 די זירא ביזמא דשותא לא נפיק לביני
 דיקלי [פ] יומא דשותא שמנשבת בו
 הרוח דרומית הוקה המפלת חומות ועוקרת
 אילנות פ"י שותא הוה קרים בן פירש
 העורך בערך אסתנא] [שבת פ"ב ל"ב]

רב יוסף הלש איפקר לוי לימודיה אהדריה
 אבוי קמיה היינו דבבל דוכתא אמרינן
 אמר רב יוסף לא שמיע לי הדא שמעתא
 [ובו] [גדרים פ"ד מ"ה]
 ר' יהודה בן בבא העיר המשנה דברים
 שממאנים את הקטנות ושמשואין את
 האשה ע"פ ע"א ושנסקל תרנוגר בירוושלם
 על שהרג את הנפש ועל היין בן מ"ז
 שנחנסך ע"פ המובח ועל תמיד של שחר
 שקרב בדי שעות (עדות ריש פ"ו)
 ר' קוצין יש בתאינים אמר [ליה] קטליה
 פה לדין [שבת פ"ט ל']
 ר' יוסי נימוקי עמו עיין בהשממות אליה
 (גיטין פ"ו ס"ו ב"ק פ"ב כ"ד עירובין
 פ"ק ל"א כרית פ"ה ל"ז)
 ר' יהודה ראש המדרשים בכל מקום
 [שבת פ"ב ל"ג כרמי פ"ט ס"ד]
 ר' ריש מתביתא הוא ושכיהי רבנן קמיה
 ומחרדי שמעתתיה (מדה פ"ב י"ד)
 ר' הרוש וזך נאה לדרוש כאשר אמרת
 בן ראיתי [חלק ק"י ב"ב פ"ה ע"ה]
 ר' ר' בר ברתך אנא [פ"י ר' ר' גדול
 גדול איני בנך שהי"ב לכברך] [סוטה
 פ"ג מ"ט]
 ר' מה אתא רואה איל גליון נשרפן
 זאותיות פורחות (ע"ז פ"ק י"ח)
 רבין תכלא אמאי לא אכל [פ"י תכלא
 שכול קובר את בניו] [חולין פ"ח ק"י]
 רבך קטיל קני באנמא הוה [שבת פ"י ל"ה]
 רבן של תרסיים אני [פ"י תרסיים גרדיים]
 [ע"ז פ"ק י"ז]
 רבן גמליאל ובית דינו אביהן של יתומין
 [פ"י כל נשיאי יזראל שבכל דור
 ודור ורבן גמליאל היה נשיא בזמן ההוא
 ביבנה] [גיטין פ"ד ל"ז]
 רברבנותיה דמר וסררותיה דמר גרמא
 ליה למר דלא תימא
 שמעתיה [משמיה] [משומיה] [פ"י גאותך
 ושררותך שלא הלכת אתה בעצמך (ע"פ
 ק"ד)
 רב תנא הוא ופליג [גיטין פ"ד ל"ח]
 רברבן

דברבן אודניה וזוטרה גנובתיה בר המרא
 זוטרה אודניה ורבה גנובתיה בר סוסיא
 [פי' גנובתיה ונבו בר המרא אמו היתה
 המורה] [חולין פ"ה ט"ט]
 רבתי עם [כו'] שהיו משיאין קטנה לגדול
 וגדולה לקטן כדי שיהיו להם בנים
 הרבה [חלק ק"ד]
 רגזן לא עתה בידו אלא רנונתא
 [קידושין פ"ק מ"א]
 רגלא בהבריה ידע [פי' רגלא רביל] [ע"ז
 פ"ג כ"ב]
 רגלוהו דבר איניש אינון ערבין [ליה]
 [ביה] [אתר דמיחבקי חמן
 מובלין יתיה] [סוכה פ"ה נ"ג]
 רהיט בתריה תלתא פרסי ואמרי לה פרסא
 בתלא ולא אדרכיה [כתובות פ"ה ס'
 ע"ז ס"ק ט"ז]
 רהיט זנפיל תורא ואויל ושדי [ליה]
 סוסיא באורייה [פי' כשרין השור
 ונפל מעמידין הסוס במקומן] [חלק ל"ח]
 רהיט בגפא ותובליא ולא אמציי למיתנא
 [פי' גפא סולם ותובליא חבל היה
 עסוק במלאכתו ולא עלה בידו ללמוד
 תורה כדי לקיים נדרו שנדר שאם ישא
 אשה קודם שילמוד הלכות אסר עליו
 הניית כל העולם] [מריס פ"ח ט"ט]
 רהיט זנפיל אמעברי וזופתא יזיף [פי'
 טרחן היה כל ימיו ועבשו נפל ריקן
 בלא ממון. אמברי וכו' כשמבקש לעבוד
 מן העולם צריך ללות ממון ותכריכין]
 [מ"ק פ"ג כ"ח]
 רוב ישראל שבהוצה לארץ שמותיהן
 כשמות גויים [גיטין פ"ק י"א]
 רוב נזול ומיעוט בעריות והכל [כו']
 באבק לשון הרע [ב"ב פ"י קס"ה]
 רוב הנשים [ח] מהעברות ויולדות [יבמות
 פ"ו ק"ט]
 רוב בנים דומין לאחי האם [ב"ב פ"ח ק"ו]
 רוב על פה ומעוש בכתב [פי' התורה
 נופיה רובה על פה מסיני] [גיטין
 פ"ה ס']

רוב הולים לחיים [ב"ן] ורוב גוססים
 למיתה [ולמשל נאמר שם] [גיטין
 פ"ג כ"ח]
 רוב וקרוב הלך אחר הרוב [י"ט פ"ק י'
 ב"ב פ"ב כ"ג]
 רווחא לבסומא שביחא [מגילה ז' ע"ובין
 פ"ח פ"ב]
 רווחא שבק למאן דקשיש מיניה [גיטין
 פ"ק י']
 רוחין ארס פניו ידיו [ורגליו] בכל יום
 בשביל קונו [שבת פ"ד י']
 רובבי אתונות [צחורות] אלו ת"ח
 [שהולכין] [שמהלבין] מעיר [אל
 עיר] [לעיר] וממרינה [אל מרינה]
 [למרינה] ללמוד תורה [ע"ובין פ"ב נ"ד]
 רוצה [אשה] [היא] בתקנת בתה ובושה
 מהתנה [גיטין פ"ה ס"א חולין פ"ק
 ו']
 רוצה אשה בקב וחיפלות מתשעה קבין
 ופרישות [סוטה פ"ג כ' כהו' פ"ה
 ס"ב]
 רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך
 המחושקת בריקמי זהב המהוללה
 בדביר ארמון ומפארה בעדי עדיים [פי'
 זאת השירה אמרו הפרדות כשהשיבו
 ארון הקדש למקומן] [ע"ז פ"ב כ"ד]
 רחילא בתר רחילא אולא כעובדי אמא
 כך עובדי ברתא [כתו' פ"ה ס"ג]
 רחמנא או בשולך או בטולא דבר עשו
 [גיטין פ"ב י"ז]
 רחמנא ליצרך ממירי דקשה ממותא
 [יבמות פ"ו ס"ג]
 רחמנא ידברינך לשלם [שבת פ"ק י"ב]
 רחמנא ליצלן מביסופא דשימי [תענית
 פ"ק ט']
 רחמנא ליצלן מהאי דעתא [ב"ק פ"ז ס"ה]
 רחמנא לנער ביה בשמן [קידו' פ"ד פ"א]
 רחמי דאבא אבני רחמי דבני אבני דהו
 ליה [סוטה פ"ט מ"ט]
 רמין מנושא ולא ידע מאי קאמר [פי'
 רמין חובר חבר מנושא מכסף אוהו
 עינים]

(ח) נגמ' איתא רובו נה"ס

אות השני

שאין להן לא כתב ולא לשון (פ"י) כתב
ולשון רימים מאימה אהרת באי
לחם שהקנו לחם ספריתם] (פ"ז פ"ק י"י)
שאלו [תלמודיו] את ר' זבאי במת הארבת
ימים א"ל מימי לא השתנתי מים
בתוך ר' אמות שני תפלה ולא בניתי שם
להבירי ולא ביטלתי קדושי הים (מגילה
פ"ד כ"י)

שאלו את ר' אלעזר ראשונים גדולים אי
אחרונים גדולים א"ל תנו עינכם
בבירה [פ"י] תנו עינכם הביטו שאין לנו
בית המקדש] (יומא פ"ק ט"ו)
שאני רבא דאנטי ליה [רבנן] בעדה
בעל מודהה [פ"י] דאנטי ליה
התלמידים מאריבין להרבות לו קריעות
בביתם] (שבת פ"ג ל"ג)

שאני רב ביבי דששמינותיה האי [פ"י]
שושבינותיה בעלת בית לז תיט
לביה באשת בעל ביתי] (קדושין פ"ד פ"א)
שאני צריכא מרבנן דהקביה תבע ביקייה
— (ברכות פ"ג י"ט)

שאני משת רבב זבירה [פ"י פ"ק ח'
שאני רב ששת דאיסתניס היה דאי טניס
מיד בצרא (ח) באורתא לא היה
מתני ליה מיכלא (ששק"ח)

שב בירי לשלמנא ודרא עבדי ביתא [פ"י]
שמע מוחות כהרות וניצל לאיש
שלוש ואיזל בו פושט ריע] (סנה"ד פ"ק י"א)
שב שני חת מתנא ואניש בלא שניה
לא שכיב (שם פ"ג כ"ט)
שב שני היה כפנא ואכנא אימנא לא
חליק (שם)

שב שני אימנא בקתא סבא דאמרה
לית היתיה דבר מתנא דסבא במיא
וסליק ואיכרף [בשריני] (בבב"ב פ"ד) ומצות
מיניה ולא תדעת לי [ע"י אמרא בקתא
צינצאליה בלעזי הנקבה]. [סבא] מתנא
לבר מתנא שתוא שמן [חולין פ"ג כ"ח]
שב בני שב ראיות כל השנים [הללו]
[מולן] להתעבר על ירך [סנה"ד י"א]

שבח

עינים] (שם פ"ג כ"ב)

ריחים בצוארו ויעסק בתורה (קדושין
פ"ק כ"ט)

ריש נהרא אתא למתא והאידינא נמיס אבא
לפום ברא וברא לפום אבא ומגנו
בולי עלמא [בבב"ב פ"ג כ"ה]
ריש תורא בדקולא סליק לאנרא ושדרי
הרגא מתותך] (פ"ג פ"ק כ"ב) פ"ה ל"ג)
ריש קטיעה ימלל אמר אי משתעינא אמרי
בי מילתא וחתמין לי [פ"י] בן אמרו
המרגלים ליהושע כשרצה להשיב נגדם,
ריש קטיעה מי שאין לו בנים ליטול חלק
בארץ ויבר בפנינו. והכמין לי משתיקין
אותי] (סוטה פ"ז ל"ב)

רמא קלא נורא בי עמרם אתו רבנן איך
כסופתינן א"ל מוטב תיכספו בי
עמרם בעלמא הדין ולא תיכספו מיני
לעלמא דאתי [קדושין פ"ד פ"א]
רמאח ברמאותיה זוזר רישך ובר [כ"ב
פ"י קט"ז]

רמו ליה סודרא בצוארית וקא מצערו ליה
[פ"ז פ"ק ד']
רמוון מצא תוכו אבל קרופתו זרק [תגיט
פ"ב ט"ז]

רמות רוחא הוא דנקיטא ליה [שבת פ"ד
ק"י ופ"י ל"ד]

רמות רוחא הוא דנקיש להו [פ"ז ט"א]
רמו ריש לקיש על מעווי בי מררשא
ומקשי [זכחיס פ"ק ה']
רמו פומקי ומצלי אטר הכון לקראת
אלקך ישראל] (שבת פ"ק י"י)

רעיא חגרא ועוי ריהמן אבב הוטרע מילי
ואבי דרי חושבנא [פ"י] הוטרע
תרנום של גדרות צאן הוטרון דען. דרי
דיר של צאן] (שם פ"ג ל"ב)

רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם
חוזרין בתשובה [ערוכות פ"ב י"ט]
רשע יורד עמו [ער] לחיו [פ"י] דנו אין
ב"ד נוקקין אבל הוא מותר לשנאתו
אף למעט פרנסתו ולירד לאוסמתו]
[קדושין פ"ק כ"ה]

תם אות ה"ש

שבת הוא לבני אהרן שיתלכו ער ארכובותיהן בדם (זבחים פ"ג ל"ט)

שבעה דברים צוה ר' עקיבא את ר' יהושע בנו א"ל [בגני] אל תשב בגובהה של עיר ותשנה, ואל תרוד בעיר שראשיה תיה, ואל תבנס לברתך פתאום כ"ש לבית הבודך ואל תמנע מרגליך מנעלים (ב) השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובהורף מפני הצנה ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות והוי משתדל עם אדם שהשעה משחקת לו [פי' מגובהה של עיר מקום שעוברים ושבים שם בני אדם שיפסקך שראשיה תיה דטרוד בגרסיה ולא במילי דציבור] (ע"פ ק"ב)

שבעה שמות יש לו ליצר הרע רע ערל טמא שוא מבשול אבן צפוני (ג) (סוכה פ"ה ג"ב)

שבעה רקיעים הם (ד) ואלו הן וילון רקיע שהקום זבול מעון מכון ערבות (תנ"ג פ"ג י"ב)

שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה גן עדן וניהנם כסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח (גדלים ס"ד ל"ט פסחים ס"ד ל"ד) שבעה דברים שעליהם ננעים באין על לשון הרע ולשפיכות דמים ועל שבעת שוא ועל גניע נוסות הרה וגזל ועל צרות העין (ה) (ערכין ס"ג ע"ג)

שבעה מנודין לשמים אלו הן (ז) [יהודי] שאין לו אשה ושיש לו אשה ואין לו בנים ומי שיש לו בנים ואין מגדלן כתיב ומי שאין לו תפילין בראשו ותפילין בדרונו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו והמונע מנעלים מרגליו וי"א אף מי שאין מיסב בתבורה של מצוה (פסחים פ"י ק"ג)

שבעה דברים מכוסים מבני אדם אלו הן יום המיתה ויום הנחמה ועוסק הדין [בני] ואין אדם יודע כמה משתכר ומלכות בית דוד מתי תהזור ומלכות [הייבנה] [פרס] מתי תפול (טס פ"ד ל"ד)

שבעה קפלו את [בל] העולם מולד מתושלה ראה אדם שם ראה מתושלה יעקב ראה [את] שם עמרם ראה את יעקב אחיה השילוני ראה את עמרם אליהו ראה אחיה השילוני ועדין קיים (ב"ב פ"ח קכ"א)

שבעה שמות יש [לו] לניהנם ואלו הן שאל ואבדון ובאר שחת ובור שאון ושיש הוון וצלמות וארץ [תחתיה] [התחתית] [עירובין פ"ב י"ט]

שבעה פרושין הן פרוש שיכמי פרוש נקפי פרוש קיזאי פרוש מדוכאי פרוש מה חובתי ואעישנה פרוש מאהבה פרוש מיראה פרוש שיכמי [זה] העושה מעשה שבם [שמלו] שלא לשם מצוה נקפי פי' נוקף רגליו באבנים שלא לדחק בני אדם קיזאי גם הוא מקיז דמו בכותלים כמו הנקפי מדוכאי כורך בגדיו בדרך להתרחק מבני אדם מה חובתי פי' עשיתי כל המוטל עלי ומה די עוד לעשות מאהבה כמו אברהם מיראה כמו איוב כך פי' בערדן] (סוטה פ"ג כ"ב)

שבעה חופות עתיד הקביה לעשות (ו) לכל צדיק וצדיק שנא' וברא ד' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה (ז"ב פ"ה ט"ה)

שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם מאן נינהו ז' רועים דוד באמצע אדם שת ומתושלה מימינו אברהם יעקב ומשה בשמאלו ומאן נינהו ה' נסיכי אדם ישי ושאל ושמואל עמוס וצפניה והזקיה ומשיח ואליהו (סוכה פ"ה ל"ב)

שבע מצות נצטוו בני נח דינין וברכת ה' ע"ה גיע ושיד תזל ואבר מן החי (סנהדרין פ"ז ל"ו)

שבעה זרבים הן זהב זהב טוב וזהב אופיר זהב מופז וזהב שחוש זהב סגור זהב פרוים (י"מא ס"ד מ"ד) שבקיה שלי ושלכם שלה הוא (כתובות פ"ה ס"ג)

שבקיה לרזי"א דמנפשיה נפיל (סנה"ב ל"ב) שבק

(ב) גנמ' איהא מנעלין מרגליך . (ג) גנמרא איהא גמיו סלסון . (ד) גנמרא איהא גלסון אחר . (ה) גנמרא איהא גמיו סלסון . (ו) גנמ' איהא גמיו סלסון .

שבקה ר' עקיבא לחסידותיה (חלק ק"י)
שבקיה לההוא גברא דליקום בארור (ב"ב
פ"ב כ"ח)

שבקיה איסרי לדגון ואתא איתיב ליה
על המפתן (ע"ז פ"ג מ"ח)

שבקן אסתגו בקמייתא [פ"י נשתתקתי
מקושיא ראשונה] (ב"ק פ"ד מ)
שבקתיה להמנותך אמר ליה הא תליסר
שנין דלא הויה ליה והשתא נמי
דעתאי עלוייהו (ב"ב פ"ק ט"י)

שברירי דשימשא קשו משימשא וס"י
דילפא [פירוש סנורים מתרגום
שברירי שמש הנוקבת בבה דרך נקב
העבים הנותן עינו דרך הנקב קשים לו
יותר מן המסכה כל בחמה דילפא דלף
היורד על האדם קשה ממטר (יומא כ"ח)
שבשתא ביון דעל על (ב"ב פ"ב כ"ח
ט"פ קי"ב)

שבשתא ממילא נפקא (סס)
שיגרונא נקטיה [פ"י שיגרונא קרנפא]
(חולין פ"ג נ"ח)

שרי שמתא אננבתא דכלבא והיא דירה
עבדא [פ"י אננבותיא זבנא] (מ"ק י"ז)
שרו ליה לקמוניא חלילא [פ"י משליבים
אותו לבית מלא עפר (ע"ז פ"ק י')
שררו שר אדם לאחר ז' שנים נעשה
נחש (והוא) (וה"מ) דלא כרע במודים
(ב"ק פ"ק ט"ז)

שרר פרידשני ולא גליא ליה [פירוש
פרידשני דורנות לשרום בישמה]
(מגילה פ"ק י"ג)

שרר גונדא אחרנא [אפיתחיה] [אבתריה]
[פ"י גונדא חיל] (ע"ז פ"ק י"ח)
שהבטלה מביאה לידי שימעות (כתובות
פ"ה י"ט)

שהבטלה מביאה לידי זימה (סס)
שהכל עורפין אותה מאחריה [פ"י פנים
כנגד עורף] לכך נקראת ערפה
שהכל דשין אותה כריפות [פ"י לכך
נקראת הרפה בכחב] (כזוה פ"ח מ"ב)
שהנשים נרגניות [הן] שהיא השורה
לגלות [את] הקדירה של הבורחה

לידע מה היה מבשלת (טכנות ספ"ז)
שהפשתן מסריח את הפה ומשרבט את
השפתים [פ"י משרבט שהיא
צריכה לשרות תמיד החוט ברוק] (כתובות
פ"ה ס"ח)

שוור בר שוור נבורהרין [שוור פ"י קפצת
בימי סנהריב קפוץ עבשיו] (חלק ל"ו)
שוואי נפשאי (במאי) [במאן] דשקילי
מיניה מי היכי דלא ליכנסף [פ"י
הראותי עצמו שקבלתי חלק לחמו ממנו
להבורתו ושמתו משלי כדי שלא יתבייש]
(סנה פ"ד קי"ז)

שוטיתא שוטתא [פ"י שוטיתא בר של
הדם לרקד בו לפני הכלה נראה
כשוטת המרקד] (סס פ"ח ע"ז)
שוויה נפשך הדרנא לא קאמינא [פ"י
שרצת לחזור בו אבא סוראה ממה
שהיה רוצה לפסק בגדוניית בתו] (כתוב
פ"ד נ"ע)

שוויה רבנן דבעילתו בעילת זנות (גיטין
פ"ז ע"ג)

(שונירא) לשמשיה (לבר כלתיה)
[לכרבלתיה] דההוא (תרגומלתא)
[תרגומלא אי] אית ליה ולא זבוננא לך
(עירובין פ"ד ק)

שופריה דרב כהנא טעין שופריה דר' אבהו
אבהו שופריה דר' אבהו טעין
שופריה דיעקב אבינו שופריה דיעקב
אבינו טעין שופריה דאדם הראשון (ביב
פ"ג ל"ח)

שיפרך לנשי (כימ פ"ז פ"ד)
שוף לי דאיקם בז והדר תא מירפן [פ"י
הנה לי לאכול שדה זו בחוקה שקטה
ואח"כ התרפנה] (ב"ב פ"י קס"ט)
שוף אבריסך ועול (שוף כריסך עול)
ושוף אבריסך ופוק [פ"י שהה קומתך
עד כריסך] (סס פ"ק ז')

שוך באשה ערות שנא' גלי שוק עברי
נהרות וכו' תגל ערותך (ברכות כ"ד)
שור שהקריב אדם הראשון קרן א' היחה
לו במצוה דכתוב ותיטב לה' משור
פר מקרין מפרים (סנה פ"ב כ"ח ע"ז פ"ק
ט)

הי חולין פ"ג ט"ו

שור שהקריב אדם הראשון קרנו קודמות
לפרסותיו שנא' [כו'] מקרין מפרים
מקרין ואח"כ מפרים (ט"ו)

שור כרסתן ופרסתן רב רוישיה ורב
גנבותיה והילופא בחמרא למאי נפקא
מיניה למקח וממכר [פ"ו] כרסתן כריסו
עבה ופרסתן פרסותיו דחבות גנבותיה זנבו
(ט"ו)

שורייני דעינא באובנתא דליבא הלו
[פירוש מאורות העין מסורין
בטרפשי הלב] (ט"ו פ"ב כ"ח)
לחין שהביא הקב"ה על המצרים
(במצרים) דח מכהיין ויבש מבפנים
(צ"ק פ"ו ט"ו)

שזבית לשם ועריין לא הגעת לרועי בקר
אל ר' עקיבא ואפי' לרועי צאן
(יבנות פ"ג ט"ו)

שיננא קום מקמיה אבוך [קידושין ס"ק ל"ג]
שויתיה לרמך תרתו מעי (כס פ"ד פ"ח)
שבקיה אמר אי לאו דמכריו ברקיעא
הזהרו ברי עקיבא ותורתו שויתיה
לרמך תרתו מעי (ט"ו)

שנו מרותי שמדותי תרומות מתרומות
מידותיו של ר' עקיבא [פ"ו] כך אמר
ר' שמעון לתלמידיו פ"ו בחרתים ותרמתכם
מתוך עיקרי משנתיו שכ ר' עקיבא
והיינו ברורה אחר ברורה (גיטין פ"ו ס"ו)
שני דברים אין בהם דעת כישאל ועשאו
חכמים כמה שיש בהם דעת לישאל
תינוק ועוד אחרת [פ"ו] על דבר טומאה
וטהרה בספק [קידושין פ"ד פ"ו]

שיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה
רוצה לינשא (גיטין פ"ט מ"ט)
שהיה נועל בפני אשתו ויוצא [פ"ו] זו
היה טורה שפוס בן יהודה כשיצא
מביתו לשוק נעל דלת בפני אשתו שלא
תדבר לשום אדם ומתוך כך איבה נכנסת
ביניהם ומונה תהתיו (ט"ו פ"ט 5)

שיפורא דהוה מעיקרא בי רב יהודה
[כו'] ולבסוף בי רב יוסף ולבסוף
בי אבוי ולבסוף בי רבא [פ"ו] שיפורא

שופר של תקיעת ערב שבת] (ט"ו פ"ט ס"ו)
שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או
דאימיה [פ"ו שותא דיבור] (סוכה פ"ה ל"ו)
שותא דמר לא נמירנא מסקא דהומנתא
משררנא למר [קידושין פ"ד ע"ו]

שוה הוציא רשעה מביתו וזה הכנים
רשעה לתוך ביתו [גיטין פ"ט 5]
שחורי שהדיה במילי כלום נבקש ממך
אלא הודאה תן לו תורה והפטר .

כך אמר יהושע לעבן [סנהד' פ"ו מ"ג]
שחמו תרנגול זה שקרא ערבית ותרנגולת
שקרתה גברית יש בו משום דרכי
האמורי (סנה' פ"ו ס"ו)

שמוף ושתי שמוף ואחית וכשאתה
שותה מים שפוך מהן וא"כ תן
לתלמידך [פ"ו שמוף ואחית אחר שתיתך
שמוף הבוס (סנהד' פ"ק כ"ו)]

שמיא שפיל לסיפיה דקרא (ברטת י')
שמיא הוה ואין מביאין ראה מן השומים
(חולין פ"ג מ"ט)

שמנא בתרי אומי לא שליט (סנה' ל"ב)
שטרא מזכי לבי תרי הוא [פ"ו] בתמיה
מי ראה שטר שמוכה לתובע
ולנתבע יחד ולשניהם כאחד] (פסחים ע"ח)
שמן ופנינה לשם שמים נתבוננו (ב"ב
פ"ק ט"ו)

שידא בבואה אית להו בבואה דבבואה
לית להו [גיטין פ"ו ס"ו יבמות קכ"ב]
שאל איצטלא דמילתא לבר הורין
דשלימו זוריה [פ"ו] השאילו לזה
הנכבד נלימא של משי שכבר הושלמו
הוצאותיו [מ"ק פ"ג כ"ח]

שיף עייל שיף גופיך וגריס באורייתא
תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה
[פ"ו] שוהה בשפלות קומה וכו' זהו בן
העהיב] (סנהד' פ"ו ס"ח)

שילחי דקייטא קשיא מקייטא וסימניך
תנורא שנירוא [פ"ו] שנירוא תנור
שנתחמם ביום א' ג' או ד' פעמים ניסוק
באחרונה בעצים מועטים] (יומא פ"ג כ"ע)
שימי את דקרו ליה אלקא דאלקא [פ"ו]
בתמיה שימי את כחו גדול ומקשה
דבר

דבר זה ויא' רב לא היה חוקק עיניו אלא משום צניעות תמיד [מנחות פ"ג ק"ו] ש"ן דלית ויוד של תפילין הלכה למשה מסיני [שבת פ"ו ס"ב הקומץ ל"ה]

שנויי דשנינן שנוייה הוא (?) שנוייה דהיקא לא משנינא כך [ב"ק מ"ג] שנינו וסת תזילת חולי מעיים [כתובות פ"ג ק"ו] ב"ב פ"ט קנ"ו חלק ק"א שונה בעמוד השחר באסטמא פרולא [פירוש באסטמא בנחשת שקורין אצאל"ד לאצטומבא] [ברכות פ"ט ס"ב] שונא שבוק מתניתין ותא בהראי [ברכות פ"ד י"ט]

שיננא רישך בקרירי רישא דרישך בהמימי [פירוש אני שאני רישך בקרירי אינו נכות אבל מר עוקבא שהוא ראש לי ולך וכוות בהמין יענש שיש בידו כח למחות ואינו מוחה כך אמר שמואל רב יהודה תלמידו. שיננא פי' מהודר] [שבת פ"ה נ"ה]

שיננא לא תיהוי כי עבורי אחסנתא ואפי' מברא בישא לברא טבא וכ"ש מברא לברתא דלא [ירענא] [יריעא] מאי זרעא נפיק מינה [ב"ב פ"ח קל"ג כתובות פ"ד נ"ג]

שיננא שרי שקך ועייל לחמא עד ארבעין שנין מיכלא מעלי מכאן זאילך משתי מעלי [פי' שרי שקך פתח פך] [שבת פכ"ג קכ"ב]

שיננא פתח פומיך קרי פתח פומיך חני כי היכי דתתקיים ביד ותוריק חיי [עירובין פ"ה נ"ד]

שיננא חטוף ואכול חטוף ואישתי דעלמא דאולינן מיניה [לבי הילולא] [כהלולא] דמי [טס]

שיננא לא תימא ריה לאבוך הכי [פי' משום מורא] [סנה' פ"ט פ"ח קידושין פ"ק ל"ה]

שיננא לא תיהוי במילי דשבתא [שבת פ"ק ז']

שער נשים צדקניות מהו אמר רבא הא דרשעיות אסור [פי' נשים בתוך

עיר הנדחת] [חלק ק"ב] שיקרא שביח קושטא לא שביח [שבת פ"ב ק"ד]

שישו בני מעי שישו ספיקות שלכם כך ודאית שלכם עאב"ו [ב"מ פ"ז פ"ג] שיתין תבלי משי לכנא דקלא חבריה שמע ולא אכל [ב"ק פ"ח ל"ב]

שיתין רהומי רהוש ולא מזו לגברא דמצפרא ברך [טס ל"ב ב"מ פ"ט ק"ז] שיתין מאני פרולא תכו ליה לבקא בקורנסיה [פי' בקא צינצילה בליעו [חולין פ"ז כ"ח]

שיתין מיני חמרא הוו מעליא דכולהו סומקא ריחחנא גריעא דכולהו טיליא חורא [פירוש סומקא ריחחנא יין ארום שיש לו ריח טוב טיליא חורא פי' יין לבן רע] [גיטין פ"ז ע'] שית אלפי שני הוי עלמא וחד הריב שנא' ונשנב ה' לברו ביום ההוא [חלק ל"ז ע"ז פ"ק ט']

שכן עני אוכל פתו בעסה בלוסה [פי' מעורבת בסוכנה ובמורסנה] [שבת פ"ז ע"ז]

שכבת זרע רבה צרעת רבה [פי' אדם שיש לו אשה ואינה משמשה מרבה לו צרעת] [ברכות פ"ח פ"ד] שכר שימור [כו] שכר פיסוק טעמים [פי' למלמד בשכר תלמידיו] [מדרס פ"ד ל"ז]

שכרו אדם אחר בארבע מאות זוז ושאלו את ר' עקיבא בבית האסורין ואמר [פי' מפני השמר שנזרו שלא יעסקו בתורה הוצרכו לשכור א' בשכר גדול שילך לשאול] [יבמות פ"ג ק"ח]

שלא יהא שלהנד מלא ושלחן [חברך] [רבך] ריקן [פי' ב"ט אתה מרבה לבשל שלמים] [י"ט פ"ב כ']

של בית [ר'] [ר"ג] התירו להם חכמת יוגית מפני שקרובים למלכות [סוף סוטה מ"ט מרובה פ"ג]

שלא מצינו שועל שמת בעפר פיר [פי' בעפר פיר בעפר חורו כלומר שהוא רגיל

דגיל בו בקי הוא להשמר שאינו מוקן
בך אבר תשמיש] (נדרים פ"א ט"א כתובות
פ"ז ע"ח)

שלא יהא הוטא נשבר (סוטה פ"ב ט"ז)
שלוחי מצוה אינן נווקין לא בהליכתן
ולא בהזרתן (פסחים פ"ק ח' ז"מ
פ"ק י"ח)

שלופו (פוזמקייבו) [פוזמקייבו] והזתו
לדינא [פידוש פוזמקייבו כמין
אנפליאות קאלצינים בלע"ז הבגדים
החשובים משום שלא יהיה משוא פנים]
(שבוטות פ"ד ל"ח)

שליה ערמולאי ורמי מסאני [פ"י מופשט
וערום שאין לו חליפות בגדים אלא
משנה לשנה ומנעלים ממועד למועד]
(כתובות פ"ט ס"ה)

שליה ציון [פ"י חכם שהיה רגיל לעלות
לירושלם (י"ט פ"ג כ"ה)]

שלי ושלכם שלה הוא [פ"י תורה שלמדתי
ושלמדתם על ידה הוא כך אמר ר'
עקיבא לאשתו] (כתובות פ"ה ס"ג)
שליה ערמולא וסיים מסאני [פ"י בתמיה
שליה ערום ומנעלים ברגליו] (סוטה
פ"ק ח')

שליט בעולמו יודע שאין לך דבר
שמסרים פרסה וטמא אלא חזיר
(חולין פ"ג כ"ט)

שלם לך ר' יהודה בן בתירא דאת בנציבין
ומצורתך פרוסה בירושלם, [נלע"ד
דנציבין היה רחוק הרבה מירושלים ולא
יכול ר' יהודה לכת שמה לרגל ולכן לא
הלך] (פסחים פ"ק נ')

שלמא עלייכו מלכי שלמא עלייכו מלכי
(גיטין פ"ה ס"ב)

שלם אתה ושלמה משנתך ששמת שלום
בין התלמידים (ברכות פ"ו ל"ט)
שלות רשעים סופה תקלה (זומא פ"ז פ"ו)
שלף שננא והניחה באונקלי [פ"י שלף
הברזל שבראש עין של רומא והניחו
במלבושו, פנחס] (כנהדרין פ"ט ס"ב)
שלם טוב לרב טוב [כו] דמטוביה מטיב
לעמיה (תענית פ"ג כ"ד)

שלף ספסרא וקטליה [פ"י ספסרא חרב]
(ברכות פ"ק ו')

שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל
ובודן לא נתנן אלא ע"י יסורין
אלו הן תורה וא"י ועתיב (ס"ס פ"ק ה')
שלש פתחים יש לו לנהגם א' במדבר,
וא' בים, וא' בירושלם (עירובין
פ"ב י"ט)

שלשה דברים מתזין גופו של אדם ואלו
הן אבל מעומד (שותה) [שתת]
מעומד ושמש משתו מעומד (גיטין פ"ז ט')
שלשה דברים מכהישים וגופו] [בחן] של
אדם [ואלו הן] פחד, דרך, ועון,
(ס"ס)

שלשה דברים נאמרו בצפונם שורפן
חסיד קוברן צדיק זורקן רשע
(מ"ק פ"ג י"ח נידה פ"ב י"ז)

שלשה דברים ערו במחשבה להבראות
ואם לא עלו דין הוא שיעלו על
המת שיסירה ועל המת שישתבח מן
הלב ועל התבואה שתרקב וי"א (א"ף) עד
המטבע שיצא (פסחים פ"ד כ"ד)

שלשה דברים צוה אהיתופל את בניו אל
תהיו במחלקות ואל תמרדו במלכות בית
דוד ויום [טוב] של עצירת ברור זרעו חטים
מר וזטרא אמר בלול (ב"ב פ"ט קנ"ו)

שלשה צועקין ואינן נענין ואלו הן מי
שיש לו מעות ומלוה אותן שלא
בעדים והקונה אדון לעצמו ומי שאשתו
(מושלתו) [מושלת עליו] הקונה אדון
לעצמו מאי היא [א"ד] תולה נכסיו בניו
א"ד הכותב נכסיו לבניו בחייו א"ד דביש
ליה בהאי מתא ולא אויל למתא אחריתא
(ב"מ פ"ה ע"ה)

שלשה נקראו על שמו של הקב"ה ואלו
הן צדיקים ומשיח וירושלים (ב"ב
פ"ה ע"ה)

שלשה באין בהיסח הדעת [אלו הן] משיח
מציאה ועקרב (סנה"ד פ"א ל"ז)
שלשה חגיגות הן הן מקום ער וישביו,
הן אשה על בעלה הן מקח על
מקחו (סוטה פ"ט מ"ז)
שלש

שלושה אין מתקנאין בהן [ואלו הן] גוי קמן, ונחש קמן, ותלמיד קמן מ"ט מלכותיהו (כתר) [אחורי] אודניהו קאי (סס קי"ג)

שלושה [דברים] אי"ר יוחנן משום אנשי ירושלים כשאתה יוצא למלחמה אל תצא בראשונה אלא [תצא] באחרונה כדי שתכנס בראשונה, ועשה שבתך חל ואל תצטרך לבריות, והוי ששתדל עם מי שהשעה משחקה לו (סס)

שלושה דברים ארבי"ל משום אנשי ירושלים אל תרבה בנגות משום מעשה שהיה, בתך בנרה שחרר עבדך ותן לה, והוי זיזר באשתך מהתנה הראשון מאי טעמא רב חסדא אמר משום ערוה רב כהנא אמר משום ממון, הא והא איתנהו [פ"י] אל תרבה הלונות ביתך במקום רואים משום מעשה שהיה דור עם בת שבע] (סס)

שלושה מנהגי העה"ב אלו הן הדר בא"י והמגדל בנו לת"ת, והמבדיל על היין במוצאי שבתות, מאי היא דמשייר מקידושא להבדקתא (סס) שלושה מכריו הקב"ה עריתן (י) בכל יום על רווק הדר בכרך ואינו חוטא ועל עני המחזור אבירה לבעליה, ועל עשיר המעשר פירותיו בצינעה (סס)

שלושה שאלו שלא כהונן לשיבו כהונן ולא השיבוהו שלא כהונן ואילו הן אליעזר עבד אברהם, ושואל בן קיש, ויפתח הגלעדי, וי"א אף כלב בן יפונה [ונרים ארבעה] [תענית פ"ק ד'] שלושה הקב"ה אוהבן מי שאינו כועס, ומי שאינו משתכר ומי שאינו מעמיד על מדותיו (ע"פ קי"ג)

שלושה הקב"ה שונאן המדבר אי בפה ואי בלב והודיע ערות בחבירו ואינו מעיד לו והרואה דבר ערוה בחבירו ומע"ד (ל) [בן] יהודי כי הא דטוביה חטא ואתא זיגור לחוריה ואסחיד ביה קמיה דרב פפא (סס)

שלושה חייהן אינם חיים הרהמנן והרתחנן ואניני הרעה, וא"ר יוסף כולחו איתחוו בי (סס)

שלושה שונאין זה את זה ואלו הן הכלבים והתרגולין, והחברין, וי"א אף הזונות וי"א אף ת"ח שבבבל (סס)

שלושה אוהבין זה את זה אלו הן הגרים ועבדי והעורבין [פ"י] גי אלו מגורשים מהבריות ומתקרבין זה להנן על זה] [פסחים קי"ג]

שלוש משמנויות הסמין יוסף במצרים אי נתגלה לקרח ואי נתגלה לאנטוניוס בן אסורוס ואי גנוה לצדיקים רעתיז לבא (סס קי"ט)

שלוש מאות משאוי (כ) פדרות לבנות היו מפתחות בית גנוי של קורה ומולחו אקלידי וקליפא דגלדא [פ"י] אקלידי מפתחו וקליפי פתחו שקורין שיראדור"ה דגלדא טרצופין של עור שנושאין על סוסים] (כס)

שלושה פרנסים טובים עמדו [להן] לישראל, [אלו הן] משה אהרן ומרים [תענית פ"ק ע"י]

שלושה מפתחות בידו של הק"ב"ה שלא נמסרו [לשליח] [כיד שליח] ואלו הן מפתח של גשמים, מפתח של חיה, מפתח של תחיית המתים [חלק קי"ג תענית פ"ק ב']

שלושה מתנות טובות נתנו על ידן באר וענן ומן באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה [תענית פ"ק ב']

שלושה חייהן אינן חיים ואלו הן המצפה לשלחן חבירו ומי שאשתו מושלת עליו ומי שיוסרו מושלין בנופו וי"א אף מי שאין לו אלא חלק אי [י"ט פ"ד ל"ב]

שלושה עוין הן ישראל באומות, כלב בחיות, תרגול בעופות, וי"א אף עו בבהמה דקה, וי"א אף אלה באילנות (סס פ"ג כ"ה)

שלוש

לאדם ואומרים אימתי יבא אדם לידי א'
מרבדים (אלו) [הללן] וילכד [פ"י] תכספית
שם חבורת שרים, אסתלגנית פ"י חבורת
מלאכי הבלה] (סס פ"ז נ"ח)

שלושת דברים סח לי מלאך המות אל
תטול הלוקק שהחית מיד השמש
ותלבש, ואל תטול ידיך ממי שלא נטל
ידיו, ועל תעמוד לפני הנשים בשעה
שחוזרות מן המת מפני שאני מרקד ובא
לפניהן והרבי בידי ויש לי רשות להבל
ואי פגע (ביה) מאי תקנתיה לנשוק
מדוכתיה ארבע אמות אי איכא נהרא
לעבריה ואי איכא דרכא אהרינא לזיול
בה ואי איכא גורא ליקי (אהרינא) [אהורא]
ואי לא להדר אפיה ולימא ויאמר ד' אל
השמן יגער ד' בכ השמן וכו' עד (דשליפ')
[דחלפי] מיניה (סס)

(שלושה דברים סח לי ואמר) [כדאמר להו]
ריביל (לבניו) [לבניה] אשלימו
פרשיותייכו עם הצבור ב' מקרא וא' תרגום,
והזהרו בוורידין כ"י יהודה [וכו'] והזהרו
בזקן ששבה תלמודו מהמת אונסו דאמרין
לוחות ושברי לוחות מונחי' בארון (כרכו"ה)
(שלושה דברים) אמר רבא לבניה בשאתם
חותרין בשר אל תחתכו ע"ג
היד, א"ד משום (הסביה) [סכניה] וא"ד
משום קלקול סעודה, ועל תשבו על מסת
ארמית [וכו'], א"ד לא תיגנו בלא קיש
וא"ד (לא) [דלא] תינסוב גזרתא וא"ד
ארמית ממש, ומשום מעשה דרב פפא
[בשסחים קייב] (סס)

שלושה דברים למדתי מאליהו (ב) למדתי
שאין נכנסין לחורבה ולמדתי
שמתפללין בדרך ולמדתי שהמתפלל
בדרך מתפלל תפלה קצרה (סס ג')
שלושה (ג) טומאות פורשות מן המת שתיים
בכל אחת [מהן] ושלישית אין
בהן, ואלו הן מלא תרווד רקב, ועצם
כשעורה, וגולל ודופק, מלא תרווד רקב
מטמא במשא ובאהל ואינו מטמא בטע
והיכן

שלוש משמרות הו הלילה ועל כל
משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג
כארי שנא' ד' ממרום ישאג וממעון קרשו
יתן קולו שאוג ישאג על גותו וסימן דבבר
משמרת ראשונה המור נוער שניה כלבים
צועקים, שלישית תינוק יונק משדי אמו
ואשה מספרת עם בעלה (כרכו"ה פ"ק ג')
שלושה דברים מאריכין ימיו ושנותיו של
אדם המאריך בתפלתו והמאריך
(בשלהנו) [על שלחנו] והמאריך בבית
הנסא (סס פ"ט כ"ד)

שלושה דברים מוכיחין עוונותיו של אדם
ואלו הן קיר נטוי ועיון תפלה
ומוסר דין על הבריו לשמים (סס פ"ט כ"ה
כ"ה פ"ק י"ו)

שלושה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של
אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות
ואינו קורא, כוס של ברכה לברך ואינו
מברך, והמנהיג עצמו מרבנות (כרכו"ה פ"ט
כ"ה)

שלושה צריכין שימור ואלו הן חולה התן
וכלה, במתניתא תנא חולה היה
התן וכלה וי"א אף אבל וי"א אף ת"ח
בלילה (סס נ"ד)

שלושה צריכים רחמים מלך טוב שנה
טובה וחלום טוב (סס כ"ה)
שלושה דברים מכרוז עליהם הקב"ה
בעצמו [ואלו הן] רעב ושובע
ופרנס טוב (סס)

שלושה תכיפות הן תקף לסמיכה שהיטח
תיכף לגאולה תפלה תקף לניי
(המוציא) [ברכה] אמר אבוי אף אנו
נאמר תקף לת"ח ברכה שנא' ויברכני ה'
בגללך (סס פ"ז מ"ב)

שלושה דברים סח לי סוריא' שר הפנים
אל תטול הלוקק בשחרית מיד
השמש ותלבש, ואל תטול ידיך ממי שלא
נטל ידיו, ואך תחזיר כוס אספרגוס ארא
למי שנתנו לך מפני שתכספית ואמרי לה
איסתלגנית של מלאכי הבלה מצפין לו

(ב) נגמ' ליתא בלוחה טעה למדתי ממנו טעה דברים. (ג) נגמ' ליתא טעם.

והיכן [מנע] [מנעו] עם אי מהן, עצם כשעורה מטמא במשא ובמגע ואינו מטמא באהל והיכן אהלו עם אחת מהן, גולל ודופק מטמא במגע ובאהל ואינו מטמא במשא [וכו'] [פי'] טמאות הרבה פורשיות מן המת שיש בהן ג' מיני טומאה, אמנם ג' אלו פורשות ממנו שיש בכל אי מהן שתיים מטומאתו של מת והשרישיות אין בהן [חולין פי"ח קכ"ו]

[שלשה] [בשלשה] דברים אני אוהב את המדעים כשהותכין את הבשר אין הותכין אלא עיני השולחן כשנושקין אין נושקין אלא עיני הירד וכשיועצין אין יועצין אלא בשדה [ברכות פי"ק ה'] [שלשה] [בשלשה] דברים אוהב אני את הפרסיום הן צנועין באכילתן וצנועין בבית הבסא וצנועין בדיא [פירוש דבר אחר תשמיש] [טס]

שלשה מקראות הללו שאדמלא הן (כ) נתמושטו רגלי שונאיהן של ישראל (ס) חד דכתיב ואשר הרעותי וחד דכתיב הנה כהומר ביר היוצר כן אתם בירי בית ישראל. וחד דכתיב והסידותי את לב האכזר מכשרכם ונתתי לכם לב בשר. רב פפא אמר מהבא ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחוקי תלכו [טס פי"ה ל"ב]

שלשה הלומות מתקיימין חרום של שהרית והלום שחרם לו חבירו והלום שנפטר בתוך הלום וי"א אף הלום שנשנה שנא' ועל השנות ההלום [טס נ"ה] שלשה דברים בקש משה מהקב"ה ונתן לו בקש שתשרה שכינה על ישראל ונתן לו שנא' הלא בלבכתך עמנו בקש שלא תשרה שכינה על אומות העולם (ע) ונתן לו שנא' ונשלתינו אני ועמך בקש להודיע דרכי של הקב"ה ונתן לו שנא' הודיעני את דרכיך א"ל רבשיע מפני מה יש צדיק וטוב לו [ע"ש בארך

כתוב] [טס פי"ק ז'] שלשה זכה מרעיה בשכר שלש (פ) בשכר ויסתר משה את פניו זכה לקלסתר פנים בשכר כי ירא זכה לויראו מגשת אליו בשכר מהביט זכה לתמונת ה' יביט [טס]

שלשה דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קצנו אלו הן גויס ורוח רעה ודיקדוקי עניות למאי נפקא מינה למיבעי רחמי עליהו [עירובין פי"ד מ"א] שלשה אין רואין פני גיהנם אלו הן דקדוקי עניות וחולו מעים והרשות וי"א אף מי שיש לו אשה רעה [פירוש רשות מי שיש לו נשים] [טס]

שלשה מתין כשהן מספרין [ואלו הן] חולי מעיין, והיה והדרוקן למאי נפקא מינה למשמושי בהו זוודתא [פי'] הדרוקן חולי הפה למשמושי בה לזמן לחן תכריכום] [טס]

שלשה מרבין את הזבל וכופסין את הקומה [וגומלין] [גומל] אי מת"ק ממאור עיניו של אדם [ואלו הן] פת קיבור ושכר חדש, וירק [טס פי"ד ל"ה]

שלשה דברים למדנו באותה שעה למדנו שאין מעבירין על האוכלין ולמדנו שהולכין אחריו רוב עוברי דרכים ולמדנו שחמצו של נכרי אחר הפסח מותר בהנאה [פי'] למדנו ממעשה דרי גמליאל כשהלך מעכו לכיוב והיה ר' אלעי מהלך אחריו ומצאו גלוסקין והביא] [טס פי"ז ס"ד]

[שלשה] [בשלשה] דברים אדם ניכר בכוסו ובכיסו וככעסו ואמריו ליה אף בשחקו [פי'] ניכר אם הגון הוא בכוסו אם דעתו מיושבת עליו ביינו בכיסו כשנושא ונותן עם בני אדם אם באמונה הוא עושה ואינו קפדן יותר מראי [טס ס"ה]

שלש שנים נחלקו ב"ש ובית הלל הללו אומרים הלכה כמותינו והללו אומרים הלכה כמותינו יצתה ב"ק ואמרה אלו ואלו

(ג) נגמ' איתא אלמלא שלם מקראות סלו, ובאות ה' הביא המרבה כניכחת הנמ' סלו. (ס) נגמ' איתא רגליה של שונאי ישראל. (ע) נגמ' איתא שלא תשרה סביבתי רק על ישראל. (ס) נגמ' איתא בשכר שלם זכה לשלם.

ואלו דברי אלקים חיים והלכה כב"ה (סס פ"ק י"ג)

שלושה ספרים נפתחים בריה א' של רשעים גמורין וא' של צדיקים גמורים וא' של בינוניים, צדיקים [גמורים] נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה (ר"ס פ"ק ט"ו)

שלושה כתות הן ליום הדין אחת של צדיקים גמורים וא' שר רשעים גמורין וא' של בינוניים צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיי עולם רשעי' גמורין נכתבים ונחתמים לאלתר לגיהנם שנא' ורבים מישינו [אדמת] עפר יקיצו וכו' בינונים יורדים לגיהנם ומצפצפים ועולים וכו' [פ"י ליום הדין כשיחזו המתים] (סס)

שלושה מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה (סנהדרין פ"ב כ')

שלושה בתי דינין היו שם א' יושב על פתח הר הבית וא' יושב על פתח העזרה וא' יושב בלשכת הגזית (סס פ"ו) שלושה דברים סח לי זעירא מאנשי ירושלים בעל שמחר על קינויו קינויו מחל בן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו זקן ממרא שרצו ב"ד למחול לו מוחלין לו. וכשבאתי אצל הבירי שבררום על ב' הודו לי על זקן ממרא לא הודו לי [פ"י כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל] (סס פ"י פ"ח)

(שלושה) [בישלושה] דברים אדם משתנה מחבירו בקול במראה וברעת' בקול ומראה משום [עונה] [ערות] וברעת מפני הנולדים והחמסים (סס פ"ד ל"ח)

ש"ש מאות [משלות] שוערים היה לו לר' מאיר ואנו אין לנו אלא שלש אבות יאכלו בוסר ושיני בנים תקחינה מאזני צדק אבני צדק, צדיק מצרה נלחץ [פ"י שרמה השואל לזאב ע"ש ברש"י]

(סס פ"ד ל"ט)

שלוש מאות הלכות במגדל הפורה באויר [ע"י ברש"י פירושן] [חגיגה פ"ק ט"ו] שלושה מיתתן בידי אדם ושלושה מיתתן בידי שמים המתנבא מה שלא שמע ומה שלא נאמר לו והמתנבא בשם ע"ז מיתתו בידי אדם הכובש [את] נבואתו והמוותר על דברי נביא ונביא שעבר על דברי עצמו [מיתתן] [מיתתו] בידי שמים (סנהדרין פ"ד פ"ט)

שלושה קפצה להם הארץ אליעזר עבד אברהם ויעקב אבינו ואבישי בן צרויה (חלק ל"ב)

שלושה באו בעלילה, [אלו הן] קין, עשו, ומנשה, (סס ק"ה)

שלושה ניבטו ולא ראו [ואלו הן] נבט, ואחיתופל ואיצטגונוני פרעה (סס) שלושה היו באותה עצה אלו הן בלעם איוב ויתרו בלעם שיעיץ נהרג איוב ששתק נידון ביסורין ויתרו שברה זכה שבני בניו ישבו (5) בלשכת הגזית שנא' ומשפחת סופרים יושבי יעבץ תרעתים שמעתיים סוכתים וכו' (סס ק"ו סוטה י"א) שלושה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת יצר תינוק ואשה (ק) (סס מ"ז חלק ק"ג)

שלושה מלאכי חבלה נזדמנו לו לדואג א' ששבת תלמודו וא' ששרף נשמתו וא' שפזר עפרו בבתי כנסיות וכבתי מדרשות (סס ק"ז)

שלושה חלאים הרה אלישע א' על שגירה דובים בתינוקות וא' שדחפו לנחוי בשתי ידים וא' שמת בו. עד אברהם לא היה זקנה כל דהוי לאברהם אמר האי יצחק כל דהוי ליצחק אמר האי אברהם בעא אברהם רחמי דריהוי ליה זקנה שנא' ואברהם זקן [כו'] עד יעקב לא הרה חולשא בעא רחמי והוה חולשא שנא' ויאמר ליוסף הנה אביך חולה עד אלישע לא הוה איניש הליש דמיתפח ואתא אלישע ובעא רחמי ואיתפח שנא' ואלישע

(5) בגמ' איתא זכו נובטי בניו טעסו. (ק) בגמרא איתא תינוק ואשה תפח טמאל דוחה וימין מקרבת.

ואלישע הלה את חליו אשר ימות בו (סס ק"ז ב"מ פ"ז פ"ו)

שלושה נשתירו מהם בלועה דגדר והמי טבריא ועיניה רבתי דבירם [פ"ו] אלו מעיינות שנשתירו מרור המבול לפי שמי המבול היו רותחין כדאמרי ברותחין קלקלו ונרונו] [חלק ק"ח]

שלושת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה (המורה פ"ב ט"ז) שלש נזרות גזרה מלכות הרשעה על ישראל (ר) שלא ישמרו את השבת ושלא ימולו את בניהם ושיבעלו [את] נדות (מטילה פ"ד י"ו)

שלושה סימני יש באומה זו הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים (יבמות פ"ח ע"ט)

שלוש נזרו (ס) מפני שלש נזרו על הבשר מפני המתנות נזרו על המרצחות מפני הטבילה קא מחטמי שכבי מפני ששמתים ביום אירם (סס פ"ו ס"ג)

שלושה דברים אמר הני הנביא כשישב על מרכבה זו (ת) צרת הבת אסורה עמון ומאוב מעשרין מעשר עני בשביעית ומקבלין גרים מן הקרדוין ומן התמרורים [פ"ו] עמון ומאוב ישראל הדרים בארץ עמון ומאוב שבשכבש מרע"ה את סיוון נתקדשו בקדושת איי ועכשיו בבית שני בטלה קדושת וזרעין בשביעית ותקנו להם מעשר ראשון ומעשר עני בשביעית מפני פרנסת עניים שבאי שאין להם מה לאכול בשביעית והולכין לשם ומתפרנסים ומקבלים גרים וכו' ולא אמרינן ממזרים הם מכנות ישראל שבאו עליהן גוים דאיכא רבנן דפסלי (יבמות פ"ק ט"ז)

שלושה דברים צריך ת"ה שירמוד (ה) כתב שחיטה ומילה וי"א אף קשר של תפילין וברכת התנים וציצית (הולין פ"ק ט')

שלושה פנימות הן פנימת עצם בפסח

פנימת און כבכור פנימת מום בקדשים ורב חסדא אמר אף פנימת סבין וכו' וכולן פנימתן כדי פנימת המזבה כו' כדי שתחגור בה צפרון (סס י"ו) שלש מידות בסבין אונת [כו'] מסוככת [כו'] עולה ויורד (סס)

שלושה מקומות (הן) שרתה שכינה על ישראל בשילה ונוב ונבעון ובית עולמים ובכולן לא שרתה אלא בהלק (של) בנימין שנא' חופף עליו כל היום [לי (ב) למה כתב בן דבוכחים תניא ד' מקומות וכך הם] [זכמים פ"ד קי"ח] שלושה יורדין לגיהנם ואין עולין ואלו הן הבא על אשת איש והמלכין פני חברו ברבים והמכנה שם רע לחבירו (ברבים) (ב"מ פ"ד נ"ח)

שלושה אין הפרגוד ננעל בפניהם אונאה וגול וע"ז (סס נ"ט)

שלושה ענותנין הן ואלו הן אבא ובני בתירא ויונתן בן שאול [פ"ו] כך אמר ר' [סס פ"ו פ"ד]

שלושה דברים עשה אברהם שבשכרן וכו' בנוי לשלושה (ג) בשכר המאה והלב וכו' למן בשכר והוא עומד עליהם וכו' לעמוד הענן בשכר יוקח נא מעט מים וכו' לבארה של מרים (סס פ"ז פ"ו)

שלוש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום הרהור עבירה ועיון תפילה [כו'] אבק לשון הרע (ב"ב פ"ו קס"ד)

שלושה דברים סח לי (ד) עוקבן בר נחמיה [ריש גלותא] מעימה דשמואל דינא דמלכותא דינא דאריסותא דפרסאי עד ארבעין שנין והני זתרורי דובין ארעה לטסקא זבינייהו זביני והני מילי לטסקא אבד לכרנא לא מ"ט כרנא אקרקה דנברי מנה [פ"ו] דאריסותא חזקת הפרסאים מי שנים היא פ"ו דינא דמלכותא אם החזיק גוי בקרקע מי שנים ובא אח"כ ישראל וקנאה ממנו הוי קנין נמור ולא יכר

(ה) בנמ' איתא ספסעס אחת גזרה מלכות גזרה טלא וכו'. (ס) בנמ' איתא גזרו על שלשה. (ת) בנמ' איתא שעל מדוכה זו ישב חגי הגביה ולמר ג' דברים. (ה) בנמ' איתא ת"ח לריך טילמוד ג' דברים. (ב) גראה דג"ל קסה לי. (ג) בנמ' איתא זכר טלם וכו' לטלשה. (ד) בנמ' איתא הלח מילי איתשתי לי.

יכל ישראל אחר לומר שלי הוא שגולה
 ממני איכ אע"ג דבשאר מקומות הוי ג'
 שנים בארץ פרס אינו פחות ממי שנים
 זרהורי פ"י עשירים הקונים שרות העיר
 מן המלך מה שקונים קיים] (סס פ"ג נ"ה)
 שלשה טעיות טעה יואב באותה טעה
 דכתיו וינס יואב (באהל מעד) (אל
 אהל ה') ויהוק בקרנות הטובה טעה
 שאינו קולט אלא גנו והוא תפס בקרנותיו
 טעה שאינו קולט אלא מזבח בית עולמים
 והוא תפש במזבח של שילה אביו אומר
 בהא נמי מיטעה טעה טעה שאינו קולט
 אלא כהן ועבודה בידו והוא זר היה [ושם
 תניא בשני טעיות טעה יואב וק' למה כתב
 שלש דהוי לראבוי בהרה] (מכות ס"ג י"ג)
 שלשה טעיות עתיד שרה של (רומי)
 [ארום] לטעות דכתיב מי זה בא
 מאדום המוץ בגדים מבצרה (טעה שאינה)
 [טועה שאינו] קולטת אלא בצר והוא
 גולה לבצרה (טעה שאינה) [טועה שאינו]
 קולטת אלא שונג והוא מויד [היה] (טעה
 שאינה) [טועה שאינו] קולטת אלא אדם
 והוא מלאך הוא [ע"ש ברש"י] (סס)
 שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו
 ב"ד של מעלה על ידם מקרא
 מגילה ושאלת שלום והבאת מעשר (סס
 פ"ג כ"ג)

שלש (ה) מקומות הופיע רוח הקדש בבית
 דינו של שם ובבית דינו של
 שמואל הרמתי ובבית דינו של שלמה (סס)
 שלש בתולות הן בתולת אדם בתולת
 קרקע בתולת שקמה (גי' פ"ק ח')

שלשה שנאתי וארבעה לא אהבתי שר
 הנרגל בבית המשתאות וא"ל שר
 הנרגן וא"ל שר הנרגו והמושיב שבת
 במרומי קרת והאוחז באמה ומשתין מים
 והנכנס לבית חבירו פתאום א"ר יוחנן
 (אפי') [ואפי'] לביתו [פ"י שר הנרגל
 ת"ח הרגל, נרגן מרבה דברים, נרגו בזעם,
 נראה כנבל ומשחכר, והמושיב שבת
 שלומד בגבהה של עיר דנראה מנסי

הרות] (סס פ"ב ט"ז)
 שלשה הדשים (הראשונים) [ראשונים]
 ולד דר במדור התחתון אמצעיים
 ודד דר במדור האמצעי אחרונים ולד דר
 במדור העליון ובין שהגיע זמנו לצאת
 מתהפך ויוצא והוא הבלי (לידה) [אשה]
 והיינו דתנן הבלי [של] נקבה מרובין משל
 זכר (סס פ"ג ל"א)

שלשה הדשים הראשונים השמיש קשה
 לאשה וגם קשה לולד אמצעיים
 קשה לאשה ויפה לולד אחרונים יפה
 לאשה ויפה לולד שמתוך כך נמצא הולד
 מלובן ומזוהר (סס)

שלשה שותפים באדם הקב"ה ואביו ואמו
 אביו מזריע הלובן שממנו עצמות
 ונדין וצפרנים ומוה (שבראשו) [שבראש]
 ולובן (שבעין) [שבעינים] [אשה]: [אמו]
 מזרעת אדם שממנו עור ובשר ושערות
 ושחור (שבעין) [שבעינים] והקב"ה נותן
 בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין
 ושמיעת האוזן ודבור (הפה) [פה] והלך
 רגלים [ודעת] ובניה והשכל ובין
 (שהגיע) [שמגיע] זמנו להפטר מן העולם
 הקב"ה נוטל חלקו וחלק אביו ואמו מונה
 לפניהם (סס)

שלשה דברים הן שבשבילן נחתו בעלי
 בתים מנכסיהון (ו) דמפקי עבדיהו
 לחירותא (ודשירי) [דסירי] נכסיהו
 בשבתא ורקבי סעודותיה בשבתא בעידן
 כי מדרשא (ניטין פ"ד ל"ח)

שלשה גורות נזרו (גורח) [גורתא] קמיתא
 כל דכא קטיל ליקטלוהו מציעתא
 כל דקטיל לייתי ארבע זוזי בתרייתא כל
 דקטיל לקטלוהו (סס פ"ה נ"ה)

שלשה נאמנים דאלתר אלו הן אסופי
 היה ופוטרת חברותיה [פי נאמנים
 לאלתר ולא אחר זמן אבך כל שאר
 הנאמנים נאמנים נמי לאחר זמן (קידושין
 פ"ד ע"ג)

שלשה נאמנין על הבכור אלו הן היה
 אביו ואמו, היה לאלתר עמו כל שבעה
 אביו

(ה) נגמרה איהא נספסה. (ו) נגמרה איהא נטיי לטון.

שהרית מצלת מן ההמה ומן הצנה
ומן הויקין ומן המזיקין ומחבימת פתי
וזוכה בדין ללמוד תורה וללמד ודבריו
נשמעין ותלמודו מתקיים בידו ואין בשרו
מעלה הבל ונוקק לאשתו ואינו מתאהב
לאשה אחרת והורגת כינה שבבני מעיים
וי"א אה מוציא את הקינאה ומכניס את
האהבה [פי' זיקין רוח. הבל זיעה וזוהמא]
(בינו פ"ט ק"ז)

שלוש דברים היו קשין לו למשה עד
שהראה לו הקב"ה באצבעו ואלו
הן מנורה ור"ה ושרצים [בני] וי"א אף
הלכות שהיטה שנא' וזה אשר תעשה
על המזבה (מנחות פ"ק כ"ט)

שם בן ד' אותיות חכמים מוסרין אותו
לתלמידיהן פעם [אחת] בשבוע וא"ל
פעמיים בשבוע [פירוש קריאתו וכתובתו
ופירושו חכמים מוסרין אותו] (קידושין
פ"ד ע"ה)

שם בן ארבעים ושתים אין מוסרין אות
אלא למי שצנוע ועניו ועומד בחצי
ימיו, ואינו כועס ואינו משתכר ואינו
מעמיד על מדותיו ובל היודע והזהיר בו
והמשמרו בטהרה אהוב למעלה ונחמד
למטה ואימתו מוטלת על הבריות ונחל
ב' עולמים העה"ז והעה"ב (סס)

שם בן שתים עשרה אותיות היו מוסרים
אותו לכל אדם משרבו הפרוצים היו
מוסרים אותו לצנועים שבכהונה והצנועים
שבכהונה מבליעים אותו בנעימת אחיהם
[פי' שם בן י"ב וכן מ"ב לא פרושו לנו,
משרבו הפרוצים המשתמשים בו,
לצנועים שבכהונה לברך בו העם במקדש
(אחר) לאחר תמיד של שחר, מבליעין
אותו וכו'. אותן שלא היו בקיאות בו
ומברכין בשם בן ד' אותיות כשהיו
מושבין את קולן בנעימה היו אלו ממחרין
להבליע את השם בן מ"ב ולא היה נשמע
לרבים מקול נעימת אחיהם בנעימה (סס)
שמא הרהר תשובה בדעתו (סס פ"ב מ"ט)
שמא הרהר [דבר] ע"ז בדעתו (סס)

שמא

אביו [לעולם] כדתניא יכיר יכירנו לאהרים
(סס ע"ד)

שלושה משמשי פנים כנגד פנים ואלו הן
אדם נחש ורג (ז) (בסורו פ"ק ח')

שלושה מתירין את הבכור במקום שאין
מומחה (סס פ"ה ל"ז)

שלושה מתירין את הנדר במקום שאין
חכם (סס)

שלושה נשים משמשות במוך, קטנה
ומעוברת ומניקה, קטנה שמא
תתעבר ותמות, מעוברת שמא תעשה
עוברה סנדל, מניקה שמא תגמול את
בנה וימות ואיווהי קטנה מכת י"א
שנה ויום אחד ועד י"ב שנה ויום
אחד פחות (על כאן) [מכאן] או יתר

על כן משמשת והולכת דבריו ר' מאיר
וחכמים אמרים אהת זו ואחת זו משמשת
כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו שנא'
שומר פתאים ד' (יורה פ"ה מ"ה נדרים
פ"ד ל"ה יבמות פ"ק י"ג כתובות פ"ג ל"ט)

[שלושה] [בשלושה] מקומות הלכה עוקבת
מקרא התורה אמרה בעפר והלכה

בכל דבר, התורה אמרה בתער והלכה
בכל דבר התורה אמרה ספר והלכה בכל
דבר [פירוש עוקבת מקפחת את עקבו
ומעמדו ועוקרת, בעפר לענין כסוי הדם,
בתער נויר תער לא יעבור על ראשו,
והלכה בכל דבר, בספר לענין גיטין,
וע"ש ברש"י באורך] (סוטה פ"ב ט"ז)

שלושה יונות הן יין נסך אסור בהנאה
ומטמא טומאה חמורה בכיות,

סתם יינם אסור בהנאה ומטמא טומאת
משקין ברביעית, המפקיד יינו אצל גוי
אסור בשתיה ומותר בהנאה (ע"ז פ"ב ל')

שלושה צריכין שיראו עפר טוטה, ואפר
פרה, ורוק יבמה, משום ר' י

ישמעאל אמרו אף דם ציפור (סוטה ט"ז)
שלושה אומניות עושין מלאכה בערבי
פסחים עד הצות החיישין והספרין

והכובסין (מ"ק פ"ב י"ג פסחים פ"ד כ"ה)

שלוש עשרה דברים נאמרו בפת (של)
(ז) כנמורא איתא דג ואלדס ונחם.

שמה דמרך עלך שמה דמרך עלך
(גיטין פ"ז ס"ח)

שמה ירוצו לגלגלי (יבמות פ"ק ט"ו)
שמונה עשר קללות קירל ישעיה את
ישראל ולא נתקרה דעתו עד
שאמר להם (המקרא הוה) ירהבו הנער
בזקן והנקלה בנכבר וכו' (חגיגה פ"ב י"ד)
שמונה שמות היו לו לחוקיה ושמונה
לסנהריב (ח) אמר [הקביה] יבא חוקיהו
שיש לו ה' שמות חוקיהו ויפרע מסנהריב שיש
לו ה' שמות חוקיהו דכתיב כי ילך וילך
לנו בן ניתן לנו ותהי המשרה על שבמו
ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד
שר שלום והא איבא חוקיהו שהוקו (ידים)
[יה] דיא [חוקיה] שהוקו את ישראל
לאביהם שבשמים, סנהריב דכתיב ביה
ותלת פלאטר פלמנא' שלמנא' פול סרנגן
סרנגן אסנפר רבא ויקרא (חלק ל"ד)
שמונה רובן קשה ומיעוטן יפה, ואלו
הן דרך, ודרך ארץ, עושר,
זמלאכה, יין, ושינה, חמין, והקות דם,
[פי] דרך להלך בדרכים, ודרך ארץ
השמיש, חמין לרחוק ולשות] (גיטין
פ"ז ע')

שמונה שמעטים את הורע ואלו הן המלה
והדעב, והנתק, בכייה, ושינה
ע"ג קרקע, וגדגדניות, וכשות שלא
בזמנה, והקות דם למטה כפלים [פי]
שמעטת כפלים בכלון] (סס)
שמונים ושלושה הלאים תלוין במרה
כמנין מחלתי וכולן פת שר שהרית
במלה וקיתון של מים מבולן (ט) (ב"ק
פ"ח ל"ב ז"ט פ"ס ק"ז)

שמונים נשים תלה [פי] שמעון בן שטח
באשקלון ביום א' (סנה' פ"ז מ"ה)
שמונים תלמידים היו לו להלל הוקן
שלושים מהם ראים שתשרה
עליהם שכינה כמ"ד (ע"ה) ושלושים מהם
ראים שתעמוד להם חמה ביהושע בן
נון כי בינונים גדול שבכולן יונתן בן
עוזיאל קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי

(סוכה פ"ג כ"ח ז"ב פ"ח קל"ד)
שמונים זוגות [אחים] כהנים נשואים לפי
זוגות אחיות כהנות וברקו רבנן
מסורא ועד נהדרעא תלא אשכחו בר
מבנתיה דרב חסדא דהוו גסובן לרמי בר
חמא ולמר עוקבא בר חמא ואעיג דאיניה
הוו כהנתא איגהו לא הוו בהני (ברכות
פ"ז מ"ד)

שמחה לתונה נחפכה ששון ויגון נרבקו
בעת שמהתו נאנה בעת הנינת
אבד הנינו (מ"ק פ"ג כ"ה)
שמחת את לבי והקיהת את שיני [פי]
שהראיתני שאהבתך על בך
יותר מעלי שנטלת ממני ונתת לו (סוטה
פ"ט מ"ט)

שמעון הפקולי הסדר י"ח ברבות לפני
דבן גמליאל על הסדר ביבנה
(ברכות פ"ד כ"ח)

שמע מינה בי שבע איניש חמרא
מגרוגיה שבע [פי] על ידי ששותין
בלגימות נסות וגרונו מלא הוא שבע ולא
על ידי שתייה מדובה בלגימות דקות
מצומצמות] (סוכה פ"ד מ"ט)

שמע מינה לאו אורח ארעא למעבד
הבי דכתיב וגם עונש לצדיק לא
מוכ [פירוש ריביל היה רוצה לקלל מין
שהיה מצערו ברנע שהקביה זועם ואו
נתנמנם] (ע"ז פ"ק ד')

שמעיה לההוא גברא דהוה קרי ליה
באטי אמר מדקא קרי ליה באטי
שי"ם דבר טמא הוא [פי] באטי שם דג
טמא הוא] (סס פ"ב ל"ט)

שמעתי שב"ד מבין ועונשין שלא מן
התורה ולא לעבור על ד"ת אלא
כדי לעשות סייג לתורה ומעשה באחד
שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאוהו
לב"ד (וחלקוהו) [וסקלוהו] לא מפני שראוי
לכך אלא שהשעה צריכה לכך. שוב
מעשה באחד שהטח את אשתו תחת
התאינה והביאוהו לב"ד והלקוהו לא מפני
שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך
פי'

[פי' הטיח בא על אשתו, תחת התאנה
מקום נלוו] [סנהדרין פ"ו מ"ו]
שטעת מילי דבר נפחא ולא אמרת לך
משמיה (מכות פ"ק ה' כחכות
פ"ב כ"ה)

(שמשא) סמקא צפרא זפניא. בצפרי
דחלפי אבי וורדא דגן עדן
בפניא דחלפי אפיתחא דגהינם וא"ד
איפכא, [פי' גן עדן במזרח הוא] [ב"ב
פ"ו פ"ד]

שמורתיהן מבוהלין ארטא וארדא (י)
פילי בריש אומרין כפותו
כופתין אומרין הרגו הורגין [גיטין י"ד]
שימשא דבתר מיטרא כחרי מיטרי (תעני
פ"ק ג')

שמש בשבת צדקה לעניים (סס ח')
שמתיה ברק למרוו [מ"ק פ"ג ט"ז]
[ו]שמתניהו רב אחא ב"ד יאשיהו
ואישתמד [קידושין פ"ד ע"ב]

שני ת"ח הנוחין זה לזה בהלכה הקב"ה
מקשיב להן שנאי או נדברו יראי
ד' איש אל רעהו וגוי אין דבור אלא נחת
(שבת פ"ו ס"ג)

שני ת"ח המתדרין זה לזה בהלכה הקב"ה
מצליח להם שנאי והדרך וכו' אל
תקרי והדרך אלא והדרך ולא עוד אלא
שעולין לגדולה שנאמר צלח ורכב יבול
אפילו שלא לשמה ת"ל על דבר אמת
יכול אם הגים דעתו ת"ל ועונה צדק ואם
עושין כך זוכין לתורה שניתנה בימין
שנאי ותורך נוראות ימיך (סס)

שני ת"ח המקשיבים זה לזה בהלכה
הקב"ה שומע לקולן שנאי היושבת
בגנים וכו' (שבת פ"ו ס"ג)

שני ת"ח המדגילים זה (את זה) [לזה]
בהלכה הקב"ה אוהבן שנאי ודגלו
עלי אהבה (סס)

שני ת"ח המהלכים בדרך ואין ביניהן ד"ת
ראויין לישרף באש שנאי ויהי המה
הולכים הלך ודבר והנה רכב אש וסוסי
אש וגוי טעמא דאיכא דיבור הא ליכא

(י) גנני' איתא לרדה ולרעה .

דיבור ראויין לישרף (סוטה פ"ט מ"ט)
שני ת"ח הדרין בעיר א' ואין נוהין זה
לזה בהלכה א' מת וא' גולה שנאי
לנוס שמה רוצה אשר ירצה את רעהו
בבלי דעת ואין דעת אלא תורה שנאי
נדמו עמי מבלי דעת וגוי' (סס)

שני ת"ח שיושבין בעיר אחת ואין נוהין
זה לזה בהלכה מתקנאים באף ומעלין
אותו שנאמר מקנה אף על עולה [ניא
ונחון זה לזה וכו' הי"ק בין שניגד עליו
ריעו שנוהין זה לזה מקנאין באף ומעלין
אותו מעריהן] (תענית פ"ק ח')

שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין
(קידושין פ"ב מ"ג)

שני נקבים יש בו אחת מוציא שתן וא'
מוציא ש"ו ואין בין זה לזה אלא
פקליפת השום בשעה שאדם נצרך אם
נקבן זה לתוך זה נמצא עקר (בכורו מ"ד)
שני פרנסים טובים עמדו להם לישראל
משה ודוד משה אמר יכתב סורהני
שנאי יען לא האמנתם בי להקדישני ודוד
אמר אל יכתב סורהני שנאי אשרי נשוי
פשע כסוי הטאה (יומא פ"ח פ"ו)

שנים עשר תלמידים היו לו לר' הושעיא
[ברבי] ושמונה עשר ימים גדלתו
ביניהם ולמדתו לב כל א' וא' וחכמת כל
א' וא' (עירובין פ"ה כ"ג)

שנים עשר אלף (אגל) [זוגים] תלמידים
היו לו לר' עקיבא מנבת עד אנטיפרס
וכולן מתו בפרק אחת מפני שלא נהגו
כבוד זה לזה והיה העולם שמם עד שבא
[ר"ע] אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם
ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ור' שמעון
ור' אלעזר בן שמוע [זהם] הם העמידו
תורה אותה שעה תנא כולם מתו מפסח
ועד עצרת (יבמות פ"ו ס"ב)

שנים עשר דברים שאלו אנשי אלכסנדרי'
את ר' יהושע בן חנניא ג' דברי
חכמה ג' דברי הנדה ג' דברי בורות ג'
דברי דרך ארץ [ע"ש] [יבמות פ"ו ס"ט]

שנים עשר מולות בראחי ברקיע ועל כל
מזל

מול ומור בראתי לו שלשים חיל ועל כל חיל וחיל בראתי לו שלשים דגיון ועל כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטון ועל כל רהטון ורהטון בראתי לו לי קרטון ועל כל קרטון וקרטון בראתי לו לי נסטרא ועל כל נסטרא ונסטרא תליתי בו שלש מאות (ושלשים) [וששים] וחמשה אלפי רבוא ככבים (כמנין) [כנגד] ימות חמה. וכולן לא בראתי אלא בשבילך ואת אמרת עזבתני ושכחתני [פיי] שלשים חיל ראשי גייסות וחבורות הלוקות, לגיון וקרטון ונסטרא שמות של שררה הם, כנגן שלטון והגמון ורוכוס ופחה] (ברכות פ"ה ל"ב)

שנים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם להתפלל ולא המתין את חברו ויצא טורפין לו תפלתו בפניו שנא' [בו] הלמענד תעוב הארץ וכו' (סס פ"ק ה') שעה ראשונה מאכל לודים שנייה מאכל ליסטין שלישית מאכל יורשין רביעית מאכל פועלים חמישית מאכל כל אדם [איני] והאמר רב פפא רביעית זמן סעודה לכל אדם אלא רביעית מאכל כל אדם חמישית מאכל פועלים ששית מאכל ת"ח מבאן ואילך כוזק אבן לחמת (שבת פ"ק מ' פסחים פ"ק י"ב) שעסקן ברברים היה [פיי] בעל נסיון היה] (חולין פ"ג נ"ז)

שפופרת היתה לו לרבן גמליאל שהיה מביט וצופה בה אלפים אמה ביבשה וכנגדה אלפים (אמה) בים הרוצה לידע כמה עומקו של ניא מביא שפופרת ומביט בה (ביבשה) וידע כמה עומקו של ניא והרוצה לידע כמה גובהו של דקל מודד צלו וצל קומתו (כ) וידע כמה גובהו של דקל [פיי] צלו של דקל וצל קומתו צר של עצמו] (ערוכין פ"ד מ"ג) שפיל ואויל בר אווא ועיניהו מטייפי (ביק פ"ח ל"ב מגילה פ"ק י"ד) שקיל והבין שדי אנמלאי [פיי] קה משאך

ותן על גמלי] (מגלה פ"ב י"ח ר"ס פ"ג כ"ו) שקל קניא ומשה ארבעה גרמידי ושדא קמיה א"ל מכרו בי מיית ההוא גברא לית ליה בהדין עלמא אלא ארבעה גרמידי השתא כבשתיה לכולי עלמא ולא שבעת עד דכבשת נמי לדיוי [פיי] גרמידי אמות כך אמר אשמראי בשהביאה לפני שלמה המלך קשור] (גיטין פ"ז ס"ח) שקל קלא ופתק ביה [פיי] לקה נוש עפר והשליך בו (שזכות פ"ב י"ח פסחים ס"ב)

שקל מאנא ונפק לאפיה [פיי] לקה כלי מלחמתו ויצא לקראתו] (כתובות פ"ה ס"ג)

שקל קולפא מחייה ארישא נתרן עיניה [פיי] עיניו של עשו לפני מטתו של יעקב קולפא גרון] (סוטה פ"ק י"ג) שקל גרנא בר עשר אמין שוור עשר אמין ומחיה בקרסולוהי וקטליה [פיי] לקה משה גרון בו " אמות קפיין " אמות הכה בעקבו של עוג והרגו] (ברכות פ"ט ג"ד)

שקולח נשמה של צדיק אחד כנגד כל העולם כולו (הלק ק"ג) שקליה רי (מאיר) למטרפסיה (יבמות פ"ב ק"ה)

שקלתה מיכל למיטרפסה (סנהד. פ"ב כ"ח) שקולי טאטיא וטאטי ביתא (ר"ה פ"ג כ"ו מגילה פ"ב י"ח)

שקילו גלימא דטרופאי (חולין פ"ג מ"ט) שקולי טיבותוך ושדיא אחורוי כבר נד ולד (כתובות פ"ד נ"ב ב"ק פ"ז פ"ע)

שרוי ליה לאיניש לאודועי נפשיה באתרא דלא ידעו ליה דכתיב ועבדך ירא [את] ה' מנעוריו (נדרים פ"ח ס"ב) שרו ליה לצורבא מרבנן למימר צורבא מרבנן אנא שרוי (ליה) [לי] תיגראי ברישא (סס)

שרוי ליה לצורבא מרבנן למימר לא יהיבנא אכרנא דכתיב מנדה בלו והלך וכו' (סס)

לח"ת והדן את הבירו לכה זכות (שבת פ"ח קכ"ו)
 ששה הרשים נתעכבה שכינה לישראל
 במדבר שמא יהזרו בתשובה כיון
 שלא הזרו אמר תיפה עצמן שנא ועינך
 רשעים תכלינה וכו' (ר"ס פ"ג ל"א)
 ששה דברים נאמרו בשדים ג' כמלאכי
 השרת ונ' כבני אדם ג' כמלאכי
 השרת יש להם כנפים [כמלאכי השרת]
 ומסין מסוף העולם ועד סופו [כו'] יודעין
 מה שעתיד להיות יודעין סיד אלא שומעין
 מאזרי הפרגוד כמלאכי השרת ונ' כבני
 אדם אוכלין ושותין [כבני אדם] פרוין ורביין
 [כבני אדם] ומתים כבני אדם [חגיגה ע"ז]
 ששה דברים נאמרו בבני אדם ג' כמלאכי
 השרת ונ' כבהמה ג' כמלאכי השרת
 יש להם דעת [כו'] ומהלכין בקומה זקופה
 [כו'] ומספרים בלשון הקדש [כו'] ונ'
 כבהמה אוכלין ושותין [כבהמה] ופרין
 ורביין [כבהמה] ומציצין רעי כבהמה (טס)
 ששה דברים עשו אנשי יריחו על נ'
 מיהו בידם (נג) [ועל ג'] לא מיהו
 בידם ואלו הן [כו'] מרכיבין דקלים כל
 היום וכורכין את שמע וקוצרין וגורשין
 לפני העומר (ולא מיהו בידם חכמים)
 ואלו שמיחו בידם מתרין גמיות של
 הקדש, ואוכלים מתחת הנשרים בשבת
 ומתנין פאה לירק [פ"י מרכיבים דקלי'
 בכל יום י"ד ניסן, כורכין את שמע שלא
 היו אומרים בשבי"שלו גמיות ענפים
 שגדלו בהרובין ושקמין שהקרישו
 אבותיהם, ואכרי' מתחת הנשרים פירות
 שנשרו בשבת תחת האילן דקל שמשיר
 פירותיו] (פסחים פ"ד ט"ה)
 ששה דברים עשה הזקיהו המלך על ג'
 הזרו לג ועל ג' לא הזרו לו גירר
 עצמות אביו על מטה של חבלים והזרו
 לו כיתת נחש הנחשת והזרו לו גנו ספר
 רפואות והזרו לו ועל ג' לא הזרו לו
 קיצין דלתות של היכל ושיגרון למלך
 אשור ולא הזרו לו סתם מי ניהון העליון
 ולא הזרו לו עיבר ניסן בניסן ולא הזרו

שרי ליה לצורבא מדבנן למימר עברא
 דנורא אנא לא יהיבנא אכרנא (טס)
 שרי ליה מריה לפלגיא [פ"י הקב"ה ימחול
 לפלגין] [יומא ס"ח ?]
 שרואה [את] אשתו ויצא וראשה פרוע
 ומוזה בשוק ופרומה משני צדדיה
 ורוחצת עם בני אדם (נעין פיט ל"י)
 שרוב ישראל שבהוצה לארץ שמותיהן
 בשמות גויים (טס פ"ק י"א)
 שרו ליה תיגריה דלא נישוויך (כעס)
 [כשאר עם] הארץ [קדושין פ"ד ע"י]
 שרי שמן ושרי בצים מותרין לשאול
 בהן אלא [מפני] שמתבויין (תלק
 ק"א)
 שרי כוסך פתה שקין [פ"י קבל תחלה
 המעות ותן בכוסך ואח"כ פתח
 השקין התבואה] (ע"פ קי"ג)
 שריגא תיגרא דאיתתא ברישא מיט משום
 זילותא [יבמות פ"ח ק"י]
 שיש דמעות הן ג' יפות ונ' רעות של עשן
 ושל בכי ושל בית הכסא רעות של
 סם ושל שחוק ושל פירות יפות [פ"י של
 פירות כגון חרדל] [שבת ס"ג ק"ב]
 שש שמות [יש] לארי אלו הן ארי בפיר
 לביא ליש שחל שהין (תלק ל"ה)
 שש אשות הן יש אוכלת ואינה שותה
 ויש שותה ואינה אוכלת ויש אוכלת
 ושותה ויש אוכלת לחין כיבשין ויש אש
 דוחה אש ויש אש אוכלת אש [פירוש
 כולן שם בגמ'] [יומא פ"ק כ"א]
 ששה דברים ננאי לו לתיה [אל] יצא
 כשהוא מבושם לשוק ואל יצא
 יהודי בלילה ואל יצא במנעלים המטולאים
 ואל יספר עם אשה בשוק ואל יסוב
 בחבורה של עמי הארץ ואל יכנס
 באחרונה לבית המדרש וי"א אף לא יפסיע
 פסיעה גסה ואל יהלך בקומה זקופה
 (כרכות פ"ו מ"ג)
 ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעה"ז
 והקין קיימת לו לעה"ב ואלו הן
 הכנסת אורחין וביקור חולים ועיון תפלה
 והשכמת בית המדרש והמנדל (את) בניו

לו (סס מנסה)

ששה נסים נעשו לו לפינחס א' שהיה לו לזמרי לפרוש ולא פירש וא' (שלא היה) לו לדבר ולא דבר וא' שבין בזכותו של איש ונקבותה של אישה וא' שלא נשטמו מן הרומה וא' שבא מלאך והגביה את המשקוף וא' שבא מלאך והשחית בעם (ססה' פי"ו ס"ב) ששה נסים נעשו באותו היום ואלו הן צף הכבשן ונפרץ הכבשן והומק סורו ונהפך (צלם) [דמיתו] על פניו ונשרפו די מלכיות והחייה יחוקאל את המתים בבקעת דורא (חלק ל"ב)

ששה דברים נאמרו בעם הארץ אין מוסרין להן עדות ואין מקבלין ממנו עדות ואין מגלין להן סוד ואין ממנין אותן אפטרופוס על היתומים ואין ממנין אותן אפטרופוס על קופה של צדקה ואין מתלוין עמהן בדרך וי"א אף אין מכריזין על אבידתו (ססח"ס פי"ג מי"ט) (ששה דברים העשירו) [איעתר] די עקביא מן כלבא שבוע מן אילא דספינתא [כו'] ומין נוזא [כו'] ומן מטרוניתא ומן אשתו שר טורנטרופוס (הרשע) ומין קטיעא בר שלום (הפי' ע"ש בגמ' (מדרס פי"ג)

ששה דברים נאמרו בסוס אוהב את הונות ואוהב את המלחמה [כו'] ומואס את השינה ואוכל הרבה ומוציא קמעא וי"א אף מבקש להרוג בעליו במלחמה (ע"ס ק"צ)

ששה דברים נאמרו בפתלה ג' להחמיר וגי' להקל, להחמיר אין גודשין אותה לכתחלה ביי"ט ואין מהבהבין אותה באור ואין חותבין אותה לשנים, להקל ממעכה ביד ושורה בשמן והוחכה באור בפי שתי גרות (י"ט ס"ד ל"ב)

ששה דברים העושה אותן מיד מת ואלו הן הבא בדרך ונתניע הקיז דם ונכנס רבית המרהץ ושתה ונשחכר וישב ע"ג קרקע שימש מטתו [כו'] והוא שעשאן

כסדרן (גיטין פי"ז ע"ג)

ששה דברים מרפאין את החולה מהליו ורפואתן רפואה ואלו הן כרוב ותירין ומי סיסין דבש וקיבה והרת ויותרת הכבד [פי' ומי סיסין פליויל יבש שורה במים ושותה], והרת רחמה של בהמה (ברכות פי"ז מ"ד ע"ג פי"ב כ"ט)

ששת אלפי שנה היו העולם שני אלפים תורה שני אלפים המשיה בעוונותינו שרבו יצאו (ממנו) [מהן] מה שיצאו (חלק ל"ז ע"ג פ"ק ט"ו)

שתא בתר ירחא אויל (ססה' פ"ב י"ח) שתי נשים שלקו בכ"ד א' אכלה פני שביעית וא' קלקלה (ל) איל אותה שאכלה פני שביעית בבקשה מכס הודיעו עד מה היא לוקה שלא יאמרו על מה שזו לוקה (גם) זו לוקה (יומא פ"ח ס"ז) שתי בריכות טובות יש לי להברוך כך (יבמות פ"ז ס"ג)

שתיים עשרה שעות היו היום שלשה הראשונות הקביה יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן את [כל] העולם כולו כיון שרואה שנתחייב עולם כלייה עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים שלישיית יושב וזן את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כינים רביעיות יושב ומשחק עם לוינתן שנא לוינתן זה יצרת לשחק בו [פי' ביצי כינים מינא הוא דמקרי הכי] (ע"ז פ"ק ג')

שתיים עשרה שעות היו היום שעה ראשונה הוצבר עפרו שנייה נעשה גולם שלישיית נמתחו אבריו רביעית נורקה בו נשמה חמישית עמד על רגליו ששית קרא שמות שביעית נדרוונה לו חרה שמינית עלו למטה שנים וירדו ארבעת השיעית נצטווה [כו'] עשירית סרה אחת עשרה נידון שתיים עשרה נמרד והלך לו שנא' אדם ביקר כל ילון כו' (סנהדרין פ"ד ל"ח)

שתי בנות שצווקות מניהם ואומרות בעה'ו

(ב) בנמרא א' י"א אחת קלקלה ואחת אכלה פני שביעית .

לאבוך [פ"י] כן אמרה דביתהו דריש
לקיש לבריה קמיה דיר יוחנן] (תענית
פ"ק ט"ו)
תא לא צריכת כבר הורה זקן [יבמות
פ"ג ק"ה]

תאנא דמלאכא אינה מקודשת [פ"י] נשבע
בכתר המלך] (קידושין פ"ק ט"ו)
תאינה תאינה הוציא פירותיך ויאבלו
פועלי אבא (תענית פ"ג כ"ד)
תכלין א' יש לנו ושבת שמה שאנו
מטילין לתוכו וריחו נודף (שבת
פ"ו ק"ט)

חבל הוא תכלין יש בה מי שניה הדא
ביאה מן כולהון ביאות (מרוס פ"ו ל"ח)
תבן אתה מכנים לעפריים (מנחות פ"ט פ"ה)
תברי ר' עקיבא לגווייה [פ"י] שבר אנרופו
כלומר חזר מסברתו] (צ"ק פ"ק ה'
ופ"ד מ"ב)

תגרי סימטא ומגדלי בהמה דקה וקוציצי
איכנות [טובות] ונותני עיניהן
בחלק יפה אינו רואה סימן ברכה לעולם
מיט דתהו ביה אינשי [פ"י] תגרי סימטא
יושבין ומוכרין בשוק ועין שולטת בהם
וקוציצי אילנות טובות למוכרין לעצים חבל
תמיהין ומלעיוין עליהם ומתוך כך עין
שולטת בהן וצעקת בני אדם ונותנין
עיניהם בחלק יפה כשחולקים עם
אחרים תמיד מקפידים לטול חלק יפה
(פסחים פ"ד ג')

תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם (סוכה
פ"ה כ"ו)

תדע דמתרחיש ניסא (שבת פ"ה י"ג)
תהו (ביה) [ליה] בקנקניה (ב"ב פ"ב כ"ב)
תהו בה ר' אלעזר [פ"י] תהו לשון מריה
כגון בת תיהא דע"ז כלומר מעיין
ומחשב לדעת טעמו של דבר (עירובין
פ"ו ס"ו)

תיהו צניעתן באסי נברייכו לא תיכלנן
נהמא (בהדי) [באפי] נברייכו לא
תיכלנן ירקא בליליא לא תיכלנן תמרי
בליליא ולא תשתון שיכרא בליליא ולא
הישגון היכא דמפגי נברייכו כי קא קרו
אבכא

בעה"ז הבא הבא ומאן ניהו מינות והרשות
(ע"ו פ"ק י"ז)

שתי פתילות בנר א' [פ"י] בנר א' אשת
איש] (גיטין פ"ה ג"ח)
שתיקותיה דבבל היינו ייהוסא (קידושין
פ"ד ע"ח)

שתיקותיך יפה מדיבוריך (גיטין פ"ד מ"ו
יבמות פ"ו ק"ה)

שתי משפחות היו בירושלים א' קבעת
סעודתא בשבת וא' קבעת סעודתה
בערב שבת ושתיהן נעקרו [פ"י] בשבת
גשהחכם דורש ברבי' והם יושבין
בסעודה והיה להם להקדים או לאחר
בע"ש בלילי שבת ואין כאן כבוד שבת
דכבוד יום ערוף והם מתכווני בשביל
בטול בית המדרש וי"א בע"ש ממש וכן
ככל יום מרוב עושר ובהא איכא איסורא
(גיטין פ"ד ל"ח)

תם אות השין.

אות התיו

תא אנת נמי להכא והועד כבעליו אמרה
תורה יבא בעל השור ויעמוד על
שורו (סנה"ד פ"ב י"ט)

תא ואימא דך מילתא מעלייתא דאמר
אבוך (ברכות פ"ק י"ב)

תא להון כולן לעמא חד (סנה"ד פ"ד ל"ט)
תא הוי מה בין תקיפי ארעא דישראל
לחסדי (בבל) [דבבל] (חולין פ"ט
ק"ב ננלה פ"ג כ"ח)

תא הוי מאי בין תקיפאי קרמאי לעינותאי
בתראי (סנה"ד פ"ק י"ח)

תא הוי מה בין נבבי בבל ולסתין דא"י
(ע"ו פ"ב כ"ו)

תא הוי כמה חכימי יהודאי אמר לה
דילמא כסומא בארובה [פ"י] כן אמרה
אימיה דשבור מלכא והוא השיבה] (מס'
פ"ב כ')

תא הוי כמה נפיש חיליה דאילנא (ב"ב
פ"ה ע"ג)

תא מקמיה דלא ליעביד לך כדעביד

לנטורי כולי בקריך (סס פ"ב כ"ד ופ"ד מ"א)
תורא' בבירך אשכחיתיה את קמלתיה
(סס פ"ה ל"ג)

תורה מבחזין ואנו מבפנים (הוריות י"ג)
תורה מפוארה בכלי מכווער (גדרים פ"ג כ'
תענית פ"ק י"ז)

תורה נתנה במי יום ונשמעה נוצרה במי
יום כל המשמר תורתו נשמתו
(מתקיימת) [משתמרת] וכל שאין משמר
תורתו אין נשמתו (מתקיימת) [משתמרת]
(מנחות פ"א ל"ט)

תורה כמותו פלפלת תורה כמותו לא
ריבצת (ב"מ פ"ז פ"ה)

תורה מביאה לידי זהירות וזהירות
מביאה לידי זריזות וזריזות

מביאה לידי נקיות נקיות מביאה לידי
טהרה טהרה מביאה לידי פרישות (מ)
פרישות מביאה לידי קדושה קדושה
מביאה לידי ענוה ענוה מביאה לידי יראת
הטא יראת הטא מביאה לידי חסידות

חסידות מביאה לידי רוח הקדש רוח
הקדש מביאה לידי תחיית המתים ותחיית
המתים בא ע"י אליהו זכור לטוב (ג)
(ירושל' שקלים פ"ג הלכה ה' סליה סוטה מ"ט)
תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה

היה ולא הכריעו בה חכמים אם מין
חיה הוא אם מין בהמה הוא וקרן אחת
היתה לו במצוה ולפי שעה נודמן לו
למשה ועשה ממנו משכן ונגנו (שבת כ"ח)
תורה התומה ניתנה ר' יוחנן אמר מגלה
מגלה נתנה (ס) [פ"י התומה לא

כתבה מרע"ה עד סוף מ' שנה מגלה
נתנה כתב כל פרשה בפני עצמה ולכסוף
מ' שנה חברן ועיין במזרחי פ' בהעלותך
גבי קרא בוכה למשפחתו רז"ל אמרו על
עסקי משפחותיו (גיטין פ"ה ס')

תחת ישמעאל ולא תחת גוי תחת גוי
ולא תחת חבר תחת חבר ולא תחת

ת"ח תחת ת"ח ולא תחת יתום ואלמנה

פ"י

אבבא איניש לא תימרזן מנו אלא מני [פ"י]
לא תיכלזן וכו' פעמי' תאכל הרבה ותתנגה
עליו ירקא משום ריח חפה תמרי ושכרא
משלשלין ובאין לידי הפחה היכא דמפנו
וכו' שמכיר מקומו ומקומה בגלוי בשדה
ונמאסת לו בזוכרו . מנו לדבר עם זכרים
אלא מני ר"ל מי היא (שבת פ"ב ק"ט)
תהא לוטא ולא תהא לאטא [פ"י נוח
לך להיות מן המקוללים ולא מן
המקללים לפי שסוף קללת הנם לשוב על
המקללים] (סנהד' פ"ז מ"ט)

תוב וגלי כסי וקום [פ"י שב ואח"כ גלי
עצמך לפנות וכסי עצמך ואח"כ קום
לצניעות] (תמיד פ"ק כ"ז)

תו לא מידי (קדושין פ"ק ?)

תוב דאנא מצילנא לך אשקיתיה חמרא
וארויתיה ומגניתיה גואי אותבה על
כבא וסתרתה למויה כל דאתא הויה הדר
[פ"י בן עשתה אשתו של און בן פלת
להציל אישה] (חלק ק"ט)

תיך כדי דיבור כדיבור דמי לבר מע"ז
וקדושין [פ"י תרי הנך כדי דיבור
הוו נתינת שלום לתלמיד שלום עלך
נתינת שלום לרב שלום עלך ר' ומרי]
(ב"ב פ"ח קכ"ט גדרים פ"ח פ"ז)

תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה הי'
מינייהו עדיפא (ערכין פ"ג ט"ו)
תונבא בעלמא הוא דניקיש לה [פירוש
תונבא אשמורדישון בלע"ן]
(עירובין פ"ו ס"ח יומא פ"ב כ"ג נידה ל"ז)
תועבה תועה אתה בה (גדרים פ"ו כ"ח)

תוקע עצמו לדבר הלכה בדינא דאתי
דינא לקמיה וגמר הלכה ומרמי
מילתא למילתא ואית ליה רבה ולא אויל
משאיל (יבמות פ"ג ק"ט)

תוקפא בביתא כקריא לשושממא [פ"י
כקריא תולעת לשושממין תוקפא
פ"י כעס] (סוטה פ"ק ג')

תורא שאילי אריא לא שאילי (ב"ק מ')
תורא נחנא אית לך בכקריך איבעי לך

(מ) המכבר עירב הנרסאות . (נ) הכי איתא בע"ז כ' ובשקלים איתא ננוסחה אחרת . (ס) נגמלא
איתא בשני הלכות .

תיתי לי דכי אתי צורבא מרבנן לקמאי
לדינא לא מוויגנא רישי אבי סריא
כמה דלא מהפיכנא בזכותיה [פ"י לא
מויגנא רישא אינו מניה ראשי על הבר
(ט"ז פ"י ק"ט)

תיתי לי דקיימי כל דאמור רבנן (ערכין
פ"ג מ"ז)

תיתי רי דעברי אדיד מאיר [פ"י יפה ארע
לי כך שעברתי על דברי ר' מאיר]
(ע"ז פ"ב כ"ט)

תיתי לי דלא אסתכלי בגוי (מגלה כ"ח)
תיתי לי דלא עברי שותפות בהדי גוי (ט"ז)
תיתי לי דכי מרחקינא פרסה עיילנא
ומצלינא להתם (מגילה פ"ד כ"ט)

תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים
(ברכות פ"ב י"ז)

תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע
דומה לאבן ספיר ואבן ספיר דומה
לכסא הכבוד דתיב ויראו את אלקי
ישראל וכי ותיב כמראה אבן ספיר וכי
(חולין פ"ו פ"ט סוטה פ"ב י"ז)

תבף לסמיכה שחיטה תבף לגאולה תפלה
תבף לנשילת ידים ברכה [כ"ז] תבף
לת"ה ברכה שנאמר ויברכני ה' בגלגלך
(ברכות פ"ו מ"ב)

תלא ליה קורא (לירא) ואיהו דידית
עביד [פ"י קורא רך הגדל בדקל
תחילה תלא אותו לחור והוא יגלגלנו
באשפה כמנהגו (ט"ז מ"ג)]

תלאי בביתא קשי לעניותא כדאמרי
אינשי תלא סילתא תלא מוויגיה ולא
אמרן אלא ריפתא אבל בישראל וכוורי לית
לן בה אורחיה הוא (ע"פ ק"ח)

תלה [ליה] רב לרבי ביני חיטי האחין
ששיעברו מהו [פירוש שלא אגרת
שלומים ותלה שאלה זו בין השיטין
ששיעברו נבסי אחיהם המשועברים
לכתובת אשתו] (כהנזות פ"ו ס"ט)

תלגא לטורי מטרא רויא לאילני (תענית
פ"ג י)

תלגא לטורי כחמשא מיטרי לארעא
שנאי כי לשלג יאמר הוי ארין (ט"ז)
תלי

[פ"י גוי ארומים שהיו רשעים ביותר חבר
אומה מבני פרסיום ת"ה אם יקניפנו
יענישנו וכן יתום ואלמנה דמעתי מצויה]
(שבת פ"ק י"ז)

תוב לא שבקת רוחא לתלמידא [פירוש
לא הנהת לתלמיד זמן לשאול
בשדום רבן] (נזיר פ"ד כ')

תוב את דאזיל אנא [פ"י כך אמר האב
לבנו שילך במקומו לבית המדרש
הוא יעשוק במלאכה בבית מפני שהריף
ממנו] (קדושין פ"ק ט"ט)

תיב שפיר [פ"י נערו בשפן שהיה מיסב
עמהם שישב בהונן ולא ימאסם]
(ט"ז פ"ד פ"ח)

תיב אמסתתא וקבל זוזך [פ"י אמסתתא
מקולץ של בשד] (ב"ק פ"ב כ"ג)

תיב את לא תולול בנשיאוחך [כך אמר
ר' חייא לר' דאולי באורחא ואיקרעו
באתרא דת"ה ור' חייא יעצו לר' שלא
ילך הוא להקבילו מפני נשיאותו] (חגיגה
פ"ק ה')

תיהוי שקותיה שיכרא מאן דמקדש
אשיכרא (ע"פ ק"ז)

תיחזו דקא שרי לבו צורבא (חלק ק)
תיחזו דקא אסדנא לבו זיגה (ט"ז)

תיפח עצמן של מחשבי קיצין (ט"ז מ"ז)
תיפח (עצמן) [נפשם] של מקבלי שוחד
(כתובות פ"ג ק"ה)

תיתי לי דלא שמיתי צורבא מרבנן
מעולם (מ"ק פ"ג י"ז)

תיתי לי דלא אכלי פירות שביעית
כוותך (ברכות פ"ד לי גיטין פ"ה נ"ד)
תיתי לי דכי הוינא צורבא מרבנן דשלים
מסכתיה עבידנא זמא טבא חרבנן
(שבת פט"ז ק"ח)

תיתי לי דלא סגינא ד' אמות בגלוי הראש
(ט"ז)

תיתי לי דקיימית מצות ציצית (ט"ז)
תיתי לי דקיימית (מצות) ג' סעודות
בשבת (ט"ז)

תיתי לי דקיימית מצות תפילין (ט"ז)
תיתי לי דקיימית עיון תפלה (ט"ז)

תלי ליה נמי עד דאמר הכי [פיי] אם היה רוצה לחזור ב'תלא על עין אם גברה ירו עד דאמר ליה [אעפ"כ] [ניטין פ"ד ל"ז] תלזה וזבין וזביניה זביני [צ"ק פ"ו ס"ב צ"ב פ"ג מ"ח]

תלמיד לא ירחיק עם רבו ואם רבו צריך לו מותר [פסחים פ"ד כ"ח] תלמיד אל יורה אלא אם כן נוטל רשות מרבו [סנהדרין פ"ק ה']

תלמידך אנו ומימך אנו שותים [חגיגה ג'] ת"ח שאמר דבר הלכה אין מוהין אותו וא"ל אין מוהין אותו [חולין פ"ק ז'] ת"ח שסרה אין מבזין אותו בפרהסיא שנא' וכשלת היום וישל גם נביא עמך לילה כיסוהו כלילה [מנחות פ"א ל"ט] תלמיד שמקדיה חבשילו ברבים כגון הנצי' [חלק ק"ג]

ת"ח מרבים שלום בעולם שנא' וכל בניך וכו' [יבמות פ"טו קכ"ב ברכות ס"ד] ת"ח כל זמן שמוקינין חכמה ניתוספת [עליהם] [בהם] שנאמר ביששים חכמה וכו' ועמי הארץ כל זמן שמוקינין שפשות ניתוספת בהן שנא' מסיר שפה לנאמנים ושעם זקנים יקח [שבת קכ"ב] ת"ח אין להם מנוחה אפי' רעה"ג שנא' ילכו מחיל אל חיר וכו' [מ"ק פ"ג כ"ט] ת"ח ממזר [ע] קודם לכהן גדול עם הארץ [הוריות פ"ב י"ג]

ת"ח צריך שילמדו גי דברים כתב שהיטה ומילה וי"א [פ] אה [קשר של] תפילין וברכת התנים וציצית [חולין פ"ק ט'] תלת מילי בעי קמי שמיא תרתי יהבו לי חדא לא יהבו לי חכמתיה דרב הונא ועותריה דרב הסדא ויהבו לי ענוותנותיה דרבה [בר ר' הונא] לא יהבו לי [כך אמר רבא] [מ"ק פ"ג כ"ח]

תלתא גברי בתרתי אמתי יתבי [סוכה פ"ק ח']

תמוה אני אם לא יהיה בית הבנסת [זו] ע"ז וכן הוה [יבמות פ"י ל"ג]

תמיה אני אם יוציא זה שנתו ולא הוציא

שנתו א"ל נביא אתה א"ל לא נביא [אנכי] ולא בן נביא אנכי אלא כך מקובלני כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה [עירובין פ"ז ס"ג]

[תמה אני] [תמיהני] אם יש ברור הוה [מי] שיוודע להוכיח [ערכין פ"ג ט"ז] תמה אני אם יש ברור הוה [מי] שמקבל תוכחה [טס]

תמרי משבען ומשחנן ומשלשלן ומאשרן ולא מפנקן [פיי] משחנן מהממות מאשרן מהזיקים ונותנים כה ולא מפנקן אינן מתענגות הלב להיות אספנים אע"פ שהן מתוקות [כתובות פ"ק י' גיטין פ"ו ע"י] תמרי בהלוך לבי סודנא רהוט [פירוש בהלוך כלי שנותנים בו תמרים אבי סדנא לבית שבר ובפ"ק דנדה דף י"ב קרי לרב פפא סודני משום דמטיל שבר למכור הוה [ע"פ קי"ג]

תמרים שחרית וערבית יפות במנחה רעות בצהרים אין כמותן [כתובות פ"ק ו']

תמרים הגיעו ראש על צדיק כתמר נשים לילות כימים [פירוש נשים

לילות כימים בהספר] [מ"ק פ"ג כ"ה] תנא כי רובלא ליחשוב וליוזיל [פיי] מוכר צדורות [בשמים] [גיטין פ"ד ל"ג מזר פ"ד כ"ה צ"ק פ"ד ל"ז עירובין פ"ה ל"ג] תנא מיניה ארבעין זימנן ודמי ליה כמאן דמנחה [ליה] [בביסמיה] [כתובות פ"ד כ' מנילה פ"ק ז']

תנא נעמן גר תושב היה נבזראדן גר צדק היה מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק מבני בניו של סיסרא למדו תינקות בירושלים מבני בניו של סנהריב למדו תורה ברבים מאן אינון שמעיה ואבטליון [גיטין פ"ה ל"ז]

תנא במקום הרים קאי דלא [הגיע] [סניא] בלא תלתא זונא מסאני [כתובות פ"ה ס"ה]

תנא כמין קובא יש ברקיע שממנה נשמים יוצאין [הענין פ"ק ח']

תנא

ויהחייב בפסח (פסחים פ"ו ע"ג)
 תנחומים של הכל ניהמו ר"ג לאותו האיש
 [פ"י שאמר לו אשרך שובית
 למשפחות דורקמי שכל אשה שרמיה
 מרובין בניה מרובין] (כתובות פ"ק י'
 תעלא בעידיניה סגור ליה (מגילה פ"ק ט"ז)
 תפח נפשם של מקבלי שוחר ומה אני
 שלא נטלתי ואם נטלתי שלי נטלתי
 כך מקבלי שוחר עאכו"כ (כתובות פ"ג ק"ה)
 תפילין צריבין גוף נקי באלישע בעל
 כנפים [ע"יין שם למה נקרא בעל
 כנפים] (שבת פ"ד מ"ט ופי"ט ק"ל)
 תפיש תירוס אמתא בהר מחטרא ליהוי
 [פ"י תרבה פשע ומריבה השפחה תלקה
 כלם בחביטה אחת] (שבת פ"ב ל"ב)
 תפשת מרובה לא תפשת תפשת מועט
 תפשת (הגייה פ"ב י"ז תולין פ"ה
 ק"ה יומא פ"ח פ"י קידושין פ"ק י"ז)
 תקיפאי קרמאי לענותני בתראי (בבבא
 פ"ק י"ח)

תקנתי להם סדר קרבנות כל זמן שקוראים
 בהם מעלה אני עליהם כאלו
 מקריבין לפני קרבן ומחל אני על כל
 עוונותיהם (מגילה פ"ד ל"ד תענית פ"ג כ"ז)
 תקע ליה אחרנא ויהביה ניהליה [פ"י הנך
 בשא סטר לו לההוא גברא פעם
 ב' ונתן לו בקנס כל הסלע קל שלא מצא
 רהוציא] (בכורות פ"ח כ"ח ב"ק פ"ד ל"ז)
 תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו מפי
 ר' אליעזר ור' יהושע תרגום של
 נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו מפי הגוי
 זכריה ומלאכי ונודעה א"י ת' פרסה על ת'
 פרסה יצתה ב"ק ואמרה טי הוא זה שגילה
 סתריי לבני אדם עמר (ר') יונתן בן עוזיאל
 על רגליו ואמר אני הוא שנכיתי סתריך
 לבני אדם נלוי וידוע לפניך שלא לכבודי
 עשיתי ולא לכבוד [בית] אבא אלא לכבודך
 עשיתי שלא ירבו מחלוקת בישראל ועוד
 ביקש לגלות תרגום של כתובים יצתה ב"ק
 ואמרה [לו] דריך מיט [משום] דאית ביה
 קץ [של] משיח (מגילה פ"ק ג')

תקפיה ואויל בהדיה (תענית פ"ק ה')

תכרי

תנא בעבים וברוחות לא חייבו חכמים
 [להזכיר ואם בא להזכיר מוזכר (טס ג')
 תנא מתמצות בית כור שותה תרקב [פ"י
 כלי שמשקין במימיו בית כור יכולין
 להשקות בתמציתו שיעור וריעת תרקב
 שהוא א' מס' בבית כור] (טס י')
 תנא גדול היה הנס האחרון [יותר] מן
 הראשון דגמירי רמיהב ויהיבי מישקל
 לא שקלי (טס פ"ג כ"ה)
 תנא אשה חמת מלא צואה ופיה מלא
 דם והכל רצין אחריה (שבת פ"ג ק"ב)
 תנא התנאים מכלי עולם מבלי עולם
 ס"ד אמר רבינא שמורין הלכה מתוך
 משנתן (סוטה פ"ג כ"ב)
 תנא מיכאל באי גבריאל בשתים אליהו
 בארבע ומלאך המות בשמונה ובשעת
 הגמפה בא' [ברכות פ"ק ד']
 תנאי שקרת מעלמא (סנהדרין פ"ז ס"ה)
 שבת פ"ה ג"ג פסחים פ"ג מ"ה עירובין
 פ"ג ל"ז)

תנו לי בעלי ואשמח עמו [פ"י ואקיים
 תנאי קידושין אני מווסנות לנישואין]
 (ב"ב פ"ט קמ"ה)
 תנו עיניכם ליופי שאין אשה אלא ליופי
 (תענית פ"ד ל"ח)
 תנוח דעתך שהנחת את דעתי (שבת פ"ג
 ק"ב יומא פ"ז ס"ו פסחים פ"ב ל"ב
 סנהדרין פ"ג ל')

תנוק בן יומא חי מהללין עליו את השבת
 דוד מך ישראל מת אין מחללין
 עליו את השבת (טס ק"ה)

תנ"א יהודה בן דורתאי פירש הוא
 דורתאי בנו והלך וישב לו בדרום
 אמר אם יבא אליהו ויאמר להם לישראל
 משני מה לא חננתם [הגייה בשבת] מה
 הן אומרים לו תסמיה על שני גדולי הרור
 שמעיה ואבטליון שהן חכמים גדולים
 ודרשנים גדולים ולא אמרו להן לישראל
 חגיגה רוחה את השבת [פירוש פירש מן
 החכמים ונבדל מהן משני שהיו אומרים אין
 חגיגת י"ד רוחה את השבת ויושב לו
 בדרום רחוק מירושלם שלא לעלות לרגל

תדרי שמי הל'צה ומאונין תנן [פירוש
 תרדא משועמס Balorda] (ב"ז כ')
 תורמוסא מקטע רנליהון דשנאיהון של
 ישראל שנאמר ויוסיפו בני
 ישראל לעשות הרע בעיני ה' ויעבדו את
 הבעלים ואת העשתרות וכו' [דכתיב
 בשופטים] אמר הקב"ה אפי' בתורמוס הזה
 ששולקין אותו ו' פעמים ואוכלין בקנה
 סעודה לא עשאו בני (י"ט פ"ג כ"ה)
 תרביה משניה ואליתיה ארין ארין ארין
 שמעי דבר ה' [פי' החלב והעור והבשר
 עם האליה כלומר כולן בשמתא בקטן
 כגדול] (חולין פ"ט ק"ז)
 תרי אורי יבישי וחד רטיבא אוקרין
 יבישי לרטיבא (חלק 5)
 תרי תמיה מירכר דכירי אינשי [פירוש
 מדבר דכירי קול יוצא עליו מאז קלוט
 זה בן פקועא הוא ומתוך שתומהין על
 קליטתו זוכרין את כל דבריו] (חולין ע"ה)
 תרי מכתבן מילייהו בספר הזכרונות חד
 לא מכתבן מיליה בספר הזכרונות (בכרות
 פ"ק ו')

תרי קבי דתמרי חד קבא דקשייתא וסריה
 [פי' בשני קבוס תמרים יש יותר מקב
 א' גרעינין וסריה לשון עורף כמו תסרה
 על אחורי המשכן] (יומא פ"ח ע"ט)
 תרי גברי רברבי כרבנן למעו בהאי
 מילתא (עירובין פ"ז ס"ה)
 תרי גברי רברבי כוותיבו דטעו בדרב
 [ושמואל] הא דעתי קצרה קאמר [פירוש
 למעו בדרב כסבורים אתם דהאי דאשכחי
 שמואל לרב דאכיל במפה משום דלא
 גטל ידיו הוא הא דעזי קצרה קאמר
 [פירוש אסטניס ואעפ"י שנטל ידיו אי
 אפשר לאכול בידיו] (חולין פ"ח ק"ז)
 תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתני להו
 [פי' לא מסתני אינו די] (מנחות
 פ"ח ל"ח)

תריסר אלפי עגלי הוה מעשר ראב"ע
 בעדריה בכל (5) שתא (שבת פ"ה נ"ד)
 תרמינך שעתך ירום מולך בערוך גרים

תרי מינך [פי' התעורר לך] (ע"ז פ"ב ל"ד)
 תרנגולהא אפיקת מביתך א"ל תרתי
 תכלא ועורא [פי' שבול ועורון
 דככות על בניו שמתין] (שבת פכ"ג ק"א)
 תרנגולת לאחד ועשרים (ק) יום וכנגדן
 באילן לוז בלב לחמשים יום
 וכנגדן באיץ [תבואה] [תאינה] חתול לניב
 יום וכנגדו באילן תות הויר לסי יום וכנגדו
 באילן תפוח שועל וכל מיני שריצים
 ששה חדשים וכנגדם באילן תבואה
 בהמה דקה טהורה לחמשה חדשים וכנגדן
 באילן גפן בהמה גסה טמאה לניב חדש
 וכנגדו באילן דקל [בהמת] טהורה לתשעה
 חדשי וכנגדו באילן זית הזאב והארי והדוב
 והנמר והברדלס והפיל [והקוף] [והקיפוח]
 לשלש שנים וכנגדן באילן הרוב הרוב
 זה בשעת נטיעתו עד שעת גמר פירותיו ע'
 שנה וימי עיבורו שלש שנים נחש לשבעה
 שנים ולאותו רשע לא מצאנו חבר וי"א
 מכוססים [פי' קיפוח מין קוף ויש לו זנב,
 וימי עבורו פירוש בשעת הפרה עד גמר
 פירותיו מכוססין מין בנות שזה ולא בנות
 שזה ממש, וכנגדן באילן תבואה כמאן
 דאמר אילן שאכל אדם הראשון חטה
 היתה] (בכרות פ"ח ה')

תרעא דלא פתיה למצותה פתיה לאפיה
 (במדבר רבה פ"ט)
 תרקבא דינירי עיילה ליה מרתא בת
 בייתוס לינאי מלכא עד דמוקי
 ליה ליהושע בן נמלא בכהני רברבי [פי'
 תרקבא ג' קבין תרי וקב] (יבמות פ"ז ס"א)
 תרתוי לא קסיר [איניש] תלת קסיר [פי'
 על הזקת השדה] (ב"ב פ"ג כ"ט)
 תרתוי ותלת מזוהר שפי לא מזוהר [פי'
 לשמור שמר קנייתו] (טס)

תרתוי מתקלי אוסתריו פיזא נחות בעדמא
 חדא ברומי וחדא בבולי עלמא
 (גיטין פ"ה נ"ח)

תשובה גנובה השיבו ר' נמליאל לאותו
 הגמון [פירוש גנובה דחהו בקש]
 (ע"ז פ"ג מ"ד)

חשיבה

(5) כנמרה מועדריה כל טחא ושחא . (ק) גמול איתא לעשרים ואחד .

[פ"י שמעשיה בצפון היינו עולה שטעונה
צפון ותבוא אל מלך המשיח שמעשיה
בצפון ובדרום היינו ישראל שמקריבים
עולה ושלמים] (זכחיס פ"ד קי"ז)
תרנגולת טריפה הואי ויהבה ניהליה במר
דשחוטה [פיריש שמואל עבר
במברא בנהר ושמעיה יהב למבוריה
בשכרו במצות גבירו תרנגולת טרפה
שחוטה בחלוף דכשרה שחוטה במר
בחלוף וחבירו בבכורות ההוא טבחא
דמוכין תרבא דאטמא במר דכתנא (חולין
פ"ז ל"ד)

תשובה ננובה השיבו ר' עקיבא לאותו
תלמיד (מטילה פ"ק ז')
תשובת המוחלטין מעכבת את הפורעניות
ואעפ"י שנחתם עליו גזר דין של
פורעניות [פ"י המוחלטין רשעים גמורים]
(יומא פ"ח פ"ז)
תשע מאות ושלושה מיני מיתה נבראו
בעולם שנאי למות תוצאות תוצאות
בני הכי הוי קשה (מכולן) [שבכולן]
אסכרא נחא (מכולן) [שבכולן] נשיקה
(ברכות פ"ק ח')

תתנער אומה שמעשיה בצפון ותבא
אומה שמעשיה בצפון ובדרום

תמו ונשלמו המאמרים ופירושים בכל וכל. שבת לאר בותא עולם

כל ויכול:

ספר

יהודה יעלה ממדרש רבה

והוא כולל בקצור כל המאמרים

הובאו ההוא עם פירושים.

הקדמת המחבר

אל עין הקורא.

ראתה זה חדש הוא לא שזפתו עין איה פרושו של דבר יסודו ומקורו כי כמה יגיעות יגעתי עד שמפי ספרים ומפי סופרים אמרי האזינו כפשוטם הנגלה כי אין לי עסק בנסתרות, הן רבים עתה עם הארץ יצאו ללקוט אמרי"ם אמרי"ם מן הבבלי כי אין בית אשר אין שם להתחדש דרך ישר לפני איש להעתיקם זה בכה וזה בכה בהרבה אופנים פנים מפנים שונים אבל מדרש רבה שהוא אנדת ארץ ישראל אין איש שם על לב לבדוק אותה עד מקום שירד מנעת ולהוציא יקר מזולל עד שטן שטיה מיהב יחבו ליה סייעתא וקו לקו זעיר שם זעיר שם אספתי באמרים והיד כותבת והפנקס פתוח לבלתי ידה ממני מרגניתא דלית בה מימי כי אנא כאצבעתא בקורא לשכחה ולהיות ראשון בדבר קדושה זה על כן קראתי שם הספר יהודיה יעלה כי יהודה יעלה בתהלה להבדיל בין קדש לקדש ומאמרי מדרש רבה לחוד ומאמרי הבבלי לחוד, ואל תתמה קורא אשר בהרים השמימיים שכלך יגיע אם תמצא איזהו מאמר משונה מן הרבה שבדרך כי ידוע ליהוי לך שְׁתַּכְּבֶה דַעְמִי מַעְמִי מִינָה בַעֲיִנָן נִמְרָץ וְתוֹרַת ה' אֲלֵקִים יִגִּיה חֲשָׁבִי. מ"מ אם שניתי הבינני כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי ולא לכבודי ולא לכבוד בית אבא עשיתי רק להפקת רצון חברי שרבו עלי והמה הכניסוני בעובי קורה זו. והדן אותי לכף זכות הוא מרומים ישכון אך טוב וחסד ירדפוהו והי יברך את עמו בשלום.

תם

בהעתקה אהרת מסיים ואומר :

נאום הגבר חוקם על הר"ר יהודה סיני מקוליניאה יצ"ו. כתוב בקראסקו שנת חמשת אלפים ג' מאות ושבעים ליצירה בירה בול יהי שו"ת בחילוי אמן.

מדרש יהודה יעלה רבה ב

מלך ביו [וכו] מזכיר שמו ורבסוף קמיזמא
שלו, [פי' קמיזמא שבה] [פרסה ה'
סימן י"ב]

עד דהיא פנא אפיקת כוביא [פי' בעוד
שלא גדלה כל צרכה הוציאה קוצים]
[פ"ב סי' ה']

כתבו [לכם] על קרן השור שאין לכם
חלק באלקי ישראל, [פי' משעה
שעשיתם את העגל כתבנית שור גליתם
ברעתכם שאין לכם חלק באלקי ישראל]
[ס"ט סי' ד' פ"ג סי' ד' פמ"ד סי' י"ז ויק"ל
פי"ג סי' ה' פמ"ו סי' ט']

כאניש דאמר בן וכן אנא מפקד לשבעת
יומא דמשותותי, [פירוש כאדם
שמניחין לפניו מנות יפות ואמר זו וזו אני
מצניע לך ימי משתה שלי] [פ"ג סי' ו']
לייטין בזיזא דהדין ייניק, [פי' כאדם
שאומר יהיו ארורים השדים שזה
יונק מהם] [פ"ה סי' ט']

הן דאת קטר לולבך קטור אילפך, * [פי'
היבן שאתה קישר לולבך קשור
ספינתך ואל תלך בחורף] [פ"ו סי' ה'
מדרש קהלת פ"ג פסוק עת ללדת סי' ב']
הדא עקתא דהן מברי, [פי' צרה זו למה
אתה בורא] [פ"ח סי' ו']

אין הארץ שותה אלא לפי הסומא, [פי'
לפי מה שהוא קשה וצנומה] [פי"ג
סי' י"ז]

עשאו עבד מבורן בפני עצמו דאי לא
לעי לא נגיס, * [פי' עשה הקב"ה
האדם עבד משועבד לעצמו שאם אינו
יגע וטורה לא יאבל] [פ"ה סי' ו' מדרש
ל"כ סי' ה' מ"ג מדרש קהלת פ"ג פסוק
ושנאתי את החיים]

טבורי דהוא בביתיה טבורי דהוא *
בלוויתיה, [פי' הוהב הוא טוב
לאדם בביתו וגם טוב לו בדרך שמלות
אותו] [פט"ז סי' ב' טמ"ד פ"ה סי' ה'
במ"ד פ"ב סי' ד' מדרש ט"ה פ"ג פסוק
עמודיו עשה כסף סי' ג']

טובה גדולה חלק הקב"ה בעולמו לאדם
פורש זהב אחד והוא מוציא כמה
יציאות, [פי' שבה גדול הוא זה] [ס"ט
פט"ז סי' ב']

לא היה העולם ראוי להשתמש בוהב
ולמה נברא בשביל בית המקדש,
[פי' ראה שבה הוהב שלא היה העולם
כדאי לו] [ס"ט]

תחלת מפלה שינה, דמך ליה לא לעי
באורייתא ולא עביד עבירותא,
[פי' תחלת מפלתו של אדם לא בא עליו
כי אם ע"י שינה ועצלות שמתעצל
מלהרויח הוא ישן ואינו יגע בתלמוד תורה
ובדרך ארץ] [פ"ז סי' ה' ופמ"ד סי' י"ז]
שלש תרדמות הן, תרדמת שינה, תרדמת
נבואה, ותרדמת מרמוטא, [פי'
מרמוטא מין היה ששמה מרמוטה בלע"ז
שישנה הרבה] [ס"ט]

שלש נובלות הן נובלת העולם הבא שבת
נובלות מיתה שינה, נובלות נבואה
חלום, ויש מוסיפין עוד תרתין, נובלת
אורה של מעלה גלגל חמה, נובלת חכמה
של מעלה תורה, [פי' העלה נובל ממנה
ומשל הוא כלומר שהוא דוגמתו על צד
רחוק] [ס"ט]

טבוי לקריה דמלכא שושביניה, [פירוש
טוב לבן כפר שהמלך שושבינו]
[פ"ה סי' ג']

ארבעה הן שפתחו באף עברו באף ואלו
הן, המזש, ושר האופים, ועדת
קורה, והמן, וסי' קינא'הי קרה נ'חש
איזפה הימן [פי"ט סי' ב' ומדרש אסתר פ"ט
סי' ג']

קלקלת עוברך סב חוש וחייט, [פי' קח
חוש ותפור ותקן קלקולך, כלומר
לא תהנה מן העולם אלא בעמל ויגיעה]
[פי"ט סי' ו']

ארבעה * הן שהוקיש הקב"ה על קנקנן
ומצאן קנקנים של מי רגלים
ואלו הן אדם, וקין, ובלעם, וחזקיה,
פי'

פרשת נח רבה.

בשוק סמיא צווחין לעורא סניא נהור
 [פ"י ברחוב הסומין קורין לעור
 רואה הרבה לפי שסומא הוא בשתי עיניו
 ועור בעין אחת] [פ"ל ס"י ט"ו]
 אם ראית חוסר בה לעולם וכפן בא
 לעולם, גלמוד הוי רואה את אשתך
 כאלו גלמודא, [פ"י שכן בכרכי הים קורין
 לנדה גלמודה] [פ"ל"ד ס"י ז']
 חמי טה עבד לן דרא דמבולא, [פ"י איש
 אחר שהיה הושש בראשו ואמר
 ראה זה עושה לנו דורו של מבול שנרמו
 לנו חולי הראש] [ט"ס ס"י י"א]
 ברית נחלק לאוירות, [פ"י חן מקום על
 יושביו אפילו שהוא מקום רע]
 [ט"ס ס"י ט"ו]

בר ינוקא מתיליד אין נבלין ליה ארמרמי
 וטושין מוחיה דלא יכלוניה יתושא,
 [פ"י בעוד שאוירה רע כשתנוק נולד
 עושים לו סממנים וסבין אותו בשמן על
 מוחו שרא יאכלוהו היתושים, ואפ"י הכי
 חן מקום על יושביו] [ט"ס]
 אתמול אפרוח ועכשו ביצה, [פ"י אתמול
 צדיק ועתה רשע רע כביצה מזורת]
 [פ"ל"ז ס"י ד']
 הא מסתיא * דבולא בישא, [פ"י א' היה
 בודק חביות ומצא ראשונה ושניה של
 הומין כשהגיעו לג' אמר דיו אין צריך
 יותר לבדוק שודאי כולו כך] [פ"ל"ח ס"י ו']

סליקא פרשת נח רבה

פרשת לך לך רבה.

מה אתה תופש חבלה בדרין ראשין,
 [פ"י האיך אתה תופש החבל משני
 קצותיו] [פ"ל"ט ס"י ו' מדרש ויקר פ"י ס"י ל']
 אם לית את מותיר צבחר לית עלמא
 יכיל קאים, [פ"י אם אין אתה מוחל
 מעט אין העולם יכול להתקיים] [ט"ס ובמ"ד
 ויקר ט"ס]

ואית

[פ"י שהוקיש שבא לנסותם] [ט"ס ס"י י"א]
 וצפי בלק פ"כ ס"י ו'
 הדין סלעיא דביה צרען אינון, [פירוש
 הברבורות שבנחש כמו סלעים
 צרעת הם] [פ"כ ס"י ד' שג"ר פ"ג ס"י ו"ג]
 נוח לו לאדם לגדל רגיון אי של זתים
 בגליל ולא לגדל תינוק א' בארץ
 ישראל, [פ"י לפי שמתפרנסים בצער
 וכדוחק] [פ"כ ז']
 הויא חוץ ואת הויא דארם, [פ"י הנחש
 הוא נחש שלך שהשיאך
 לחטוא, ואת הויא דארם, [פ"י שאתה
 השאת את הארם] [ט"ס ס"י י"א]
 לפום חילך אבול, ופרא מן מה דאת
 לביש ויתיר ממה דאת שרי, [פ"י
 לפי כהך אבול ופחות ממה שאתה לובש
 ויותר תקפיד לקנות לך בית דירה יותר
 מכתך] [ט"ס ס"י י"ב]

כהדין קמצא דלבושיה מיני וביה [פ"י
 חומט שבתוך קליפתו] [פ"כ"א ס"י ט']
 חמת לה הא איתתא בנין אמרה הא קנין
 בעלי בידי, [פירוש ביון שהאשה
 רואה לה בנים אומרת וכי מעתה קנתי
 את בעלי] [פ"כ"ב ס"י ב']
 טב לביש לא העבוד וביש לא ימטי לך,
 [פ"י לא תטיב לרשע ורע לא יגיע
 לך] [ט"ס ס"י ח' ויקר פ"כ"ב ס"י ד']

לא יהא לין מחזורי להבא, [כ"ו] לא ישלי
 ווי מפומך, [פירוש ארם כשמשיא
 ביתו מתפלל שלא תצטרך עוד לשוב
 לביתו וכן שלא יפסוק ווי מפומה כלומר
 שיהיו לה בנים ותמיד תקרא ווי שלא
 שתה בני ווי שלא אבל כך אמר ר"ג לביתו
 [פ"כ"ז ס"י ד']

אילין זוניא רבה מן דרא דמבולא אינון,
 [פ"י זוניא ויצ"א בלעז שגם הארין
 יונתה שהיו זורעים בה חטים והיא מוציאה
 זונים] [פ"כ"ח ס"י ח']

סליקא פרשת בראשית רבה

כל מי שהרתיק אחר מדת הדין לא יצא שפוי מתחת ידיה [פ"י שדפס לעשות לו דין] [פמ"ט ס"י ה']
 אם אמר לך הר אוניך דחמור לא תיחוש תרין עתור * לך פרוכי, [פ"י אם יאמר לך אי און שלך דומה לחמור אל תחוש ואם ב' יאמרו לך כך תהפך במרדעת שעל החמור, וליד דומה לזה מאמר הכבלי מב"ק פ"ה צ"ב הברך קרייך חמרא כ"י [טס ס"י ז']

איזו היא זקנה כל שקורין אותה אימא פלונית ואינה מקפדת [פ"י כ"י היא זקנה שהכל קורין לה אם] [טס פמ"ז ס"י ג']
 דרגשה ליה ימלל, [פירוש מי שמרגיש ומצטער ידבר וימנע המעשה] [טס ס"י ט']

סליקא פרשת לך לך רבה .

וירא אריו רבה .

עלת לקרתא הלך בנימוסה, [פ"י כשתבא לעיר הלך במנהגה] [פמ"ח ס"י י"ד]
 מתלא אמר אכילת אשקית לוית, [פ"י האכלת והשקית האורה משלך וגם לזה אותך] [טס ס"י כ']
 אף הרא סניתא בישתא את בעי מולפא הכא, [פ"י גם מנהג רע זה אתה רוצה ללמד כאן] [פ"כ ס"י ד']
 כשלושול הוה שהוא נמחה בצואה, [פ"י תולעת על אשפה] [פמ"ח ס"י א']
 כאישות זו שאינה מספקת לראות שמש עד שהיא חוזרת לעפר [פירוש תנשמת שאין לה עינים] [טס טס]

הלואי נדרוש הדין קריא תלת אפיך וניפק ידיו [פ"י הלואי נדרוש זה הפסוק ג' פנים ונצא ידי חובתינו] [פמ"ג ס"י י"א]
 כבר תוכחתי דהיא גברא גביה, [פ"י דין זה האיש עם אשתו כבר פשוט ומפורסם ועיין במשנה פ"ה דכתובות] [טס ס"י י"ב]

צערו של איש מרובה מצערה של אישה * [פ"י

ראית תחומין במעיא, [פ"י וכי יש תחום במעיים להפריש בין אהבת הבנים] [פמ"ט ס"י ט']

כבית לבית הלוק, מאתר לאתר נפש, [פ"י המסיע דירתו אפי' מבית זה לאחר יהא חסר לפהו חוקו ממקום למקום ומעיר לעיר יאביר נפש [טס ס"י י"א טס"א פ"א ס"י ז']

ארבע הם שיצא להם מונטין בעולם ואלו הן אברהם, יהושע, דוד, מרדכי, [פ"י מוניטין מטבע (טס) שלו הטא ויוחנה משתלטא] [פ"י בתמיה כמו טוביה הטא זיגור מנגיד דפסחי פרק י' קייג] [פ"מ ס"י ג' ופס"ד ס"י ז' ומדרס רות פ"א ס"י ז']

עלו דטולמוסין למקרב למסאנה דמטרונה [פ"י דטולמוס אדם שפל כלומר אדם שפל רוצה לדרוך תוך מנעל של מטרונה, ע"ד כלי שגשגתמש בו קודש ישתמש בו חול] [פמ"ח ס"י ז']

כל מי שהוא לוהט אחר בולמוס של עריות סוף שמאכילין אותו מבשרו, [פ"י מי שאוכל הרבה, כלומר מתאוה לעריות ביותר סוף ששובב עם קרובותיו כמעשה בלומ [טס ס"י ג']

כמה דאתא בחליטין כן הוא אויל בחליטין [פ"י בחליטין ברותחין כמו שבא בצער כן ידך בצער] [פמ"ז ס"י ז']
 עד דסנדלא ברגלך דרוך * כובא, [פ"י בעוד שהסנדל ברגלך דרום הגניית ובס"א במקום כובא אומר כובניא, וי"מ לשון קוצים] [פמ"ד ס"י י"ב]

כל מי שהוא מעמיד פנים בגל הגל שוטפו וכל מי שאינו מעמיד פנים בגל אין הגל שוטפו, [פ"י גל אונרא בלע"ו והוא כמו כל הדוחק את השעה כ"י כטסתא אחרת מוסף, כלומר אל תתחר ברשעים בשעה ששולטים בעה"ז] [טס ס"י ט"ז]
 חזירא רעיא בעשרה ואימרתא ולא בחד, [פ"י חזיר רועה ב"י שדות וישראל שנקראו שה לא באחד] [טס ס"י כ"ג]

מילתא דאית בך מינניא קדים אמרה .
 [פ"י אם יש בך איוו מדה סגונה
 הקדם אתה לאומרה קודם שיאמר אותה
 אחר] . [פ"ס ס"י ט"ו]

סליקא פרשת חיי ערה .

תולדות יצחק רבה .

עד שהוא בטעיה אמו זרתיה מתוחה
 לקבליה . [פ"י אגרופו הנף כנגדו] יצא
 הוא ותצא סריותו עימו . [פ"י סריותו
 סריותו] . [פ"ס"ג ס"י ו']
 לא תבין לא ברומי ועיר ולא בגולייך
 ועיר . [פ"י אפי' במשרת קמנה מפני
 שיכול לערות לגדולה] . [ס"ס ס"י ח']
 קופרא טבא לפומיה וכסא טבא לפומיה .
 [פירוש בשר כסא פירש משקה]
 [ס"ס ס"י ו']

יעול ר' יהושע בן חנניה דהוא
 אסכולוסטקיא דאוריתא . [פ"י ראש
 המלמדים בערוך פ"י רב גדול וגריס
 אסכולוסטקיא] . [פ"ס"ד ס"י ו']

ייתי הדין מחיק שמא ויסב להרא מתיקת
 שמא . [פ"י יבא זה ימח שמו ויקח
 לאשה הוואת ימח שמא] . [פ"ס"ה ס"י ז']
 לקבל תורא טבחא . [פ"י לפי ערך השור
 יהיה הטבח גדול] . [ס"ס ס"י י"א]

לא דמי ההוא דחמי סולגיתא פניא וכפן
 לההוא דחמי סולגיתא מליא ושבע
 [פ"י אינו דומה מי שרואה הסל פנוי ורעב
 למי שרואה אותו מלא ושבע] . [ס"ס ס"י י"ג]
 ומדרש קהלת פ"ה בפסוק ברכות הטובה
 ובזונוס פ' יוסי' ע"ד

הא קול דקל חכים ויריה דמשלהין מיתין .
 [פ"י קולו הוא קול חכם אבל ידיו
 מפשיטין המתים] . [ס"ס ס"י כ']

הרבה סייחין מתו ונעשו עורותיהן ע"ג
 אמותיהן . [פ"י הרבה בחורים מתו
 קודם זקנים ע"ד משל] . [פ"ס"ז ס"י ח' ובמדי
 ויקיד פ"כ ס"י ו']

עוברתיה ונחרתיה לא זיעא מפומיה .
 פ"י

[פ"י אם מורדת עליו בתשמיש] . [ס"ס ס"ט]
 סה אני מוברה סברי מן בריו [פ"י מה
 אני מאברת תקותי מן בוראיו] . [פ"י ג'
 ס"י ג' וס"ח ס' ז']

זרוק הוטרא לאוריא ועל עיקריה הוא
 קאים [פ"י זרוק עץ למערה והוא
 חוזר לעיקרו היינו ליסודו שהוא יסוד
 הארץ] . [ס"פ"ג ס"י ט"ו וס"פ"ז ס"י ו']
 טן אתרא לית היא חסרה . [פ"י ממקומו
 הוא מוכרע ואין אנו צריכין ממקום
 אחר להביא ראיה] . [ס"פ"ד ס"י ה']
 חיצה היא ב'יה למכום * ית ב'יה [פ"י
 חוץ לשכל הוא לבריה לשהוש את
 בנו] . [פ"י ס"י ה']

כל החלאים שחוץ לגוף אינם חלאים ,
 [פ"י אם לא עשה אדם רעה לעצמו
 אפי' שעשה לבנו אינו הושש] . [ס"ס ס"י ו']

סליקא פרשת וירא רבה .

חיי ערה רבה .

כל מי שהוא מברר מקחו של צדיק
 נאלו מקיים עשרת הדברות [פירוש
 מסייעו לקנות היטב] . [פ"ח ס"י ח']
 חמיר דקרתך זונין זרע מנהון . [פירוש
 אפי' חטים של עירך נהפכו לויצ"א
 זרע מהם] . [פ"ט ס"י ח']

בשעה שאדם הולך ליקח אשה ושמע
 קול נלביא דמנבחין הוה מצית
 מה אינון אמרין לעת ערב לעת צאת
 השואבות . [פירוש יכול אדם לנחש
 ולהקשיב בקול נביחת הכלבים אם טובה
 היא אם רעה ע"ד כלבים שוחקים אליהו
 בא לעיר . והנחש הזה אינה מועיל אלא
 דעת ערב לעת צאת השואבות . וע"ש
 פירושים אחרים] . [ס"ס ס"י י"ב]

בין חיתא למחבלתא אויל ברא דעלובתא .
 [פ"י בין מילדת ומוקת אבר בנה של
 הענייה הנעלבת מכל אדם] . [פ"ט ס"י ג'
 מדרש קהלת פ"י בפסוק עמל הכסילים
 תיגעטו] *

(פעי"ה סי' א')

קרמיה לרשיעא עד לא יקדמינך [פ"י]
להשחיתו וניל על דרך אם
במחתרת ימצא הננב שדרשו רז"ל הבא
להרנך השכם להרנו] (סס סס)

אין שני זרזרים ישנים על דף אחר פ"י
סטורנילי בלע"ז] (סס סי' ד')

הנוקא סברת למחנקני [פ"י אתה מקשה
לשאול וסבור אתה שאני נחנק
שלא אוכל להשיב כך] (פעי"ה סי' א')

מתחמי חור וידיה פשוטה [פ"י מדמה
עצמו כמי שאינו רוצה לקבל
אבל ידו פשוטה לקבל] (סס סי' י"ג)

לפום גנתא גננא [פ"י לפי הגינה כן עושין
הסוכה בתוכה] (פ"פ סי' א')

לית תורתא ננחה * עד דברתה בעיטה
לית אינתתא זניא עד דברתה זניא

[פ"י אין הפרה מוקת בקרינה אלא שרואה
בתה בועטת ברגליה כן אין האשה מונה
עד שרואה בתה זונה] (סס סס)

שכמ נסיב ומכנאי קטע [פ"י שכם לוקח
אשה ומנבאי פ"י עובר אדמה ימול
והוא ע"ד משל שלו הטא כדלעיל דף ג']

(סס סי' ח')

אחר אדם את נדרו נתבקרה פנקסו [פ"י
מחפשים להזכיר חובתו] (פ"י"א סי'

א' וז')

בשעת עקתא נדרא בשעת רווחא שיטפא
[פ"י בשעת צרה נדר ובשעת רווחא
יסיע מלבו כשטף מים ופ"י בתמיה] (סס

סי' ז')

מהולתך חרשה אקיש עלה [פירוש אם
הנפה שלך נעשית חרשת ואין
יורד הקמח הכה עליה בטבעות של

ברזל שבה כדי שירד הקמח] (סס סס)

סליקא פרישת וישלח רבה.

פרישת וישב רבה.

ממשמש בעיניו מתלה בעקיבו מתקן
בשערו. [פירוש הולך בקומה
זקופה

[פ"י עברתו ואפו לא וזה ממנו] (פס"ז סי' י')

סליקא פרישת תולדות יצחק רבה.

פרישת ויצא רבה.

פ"ן אול לקסרין ועד כרון הוא על זוודיא
[פ"י משל שאומרים הבריות פלוני
הלך לקסרין ועודנו עושה צדה לדרך
כלומר אעפ"י שעדיין לא הלך אומרים
שהרך] (פס"ה סי' ח')

אויסיפת מיא אוסיף קמח. [פ"י משל
[הדיוט הוא כלומר הרבית קושיא

כ"ש הרבה כתידין אתה צורין] (פעי"ה סי' ז')

כיון שנתבשרה בשורה טובה טעין לביה
ית רגלוהי הדא אמרה כריסא טענא

רגלויא. [פ"י כשבא לאדם בשורה טובה
לבו נושא את רגליו זאת אומרת שהכרם

נושא את הרגלים] (סס סי' ח')

אית סופר דלית ליה תלמידים [פ"י וכי
יש מלמד בלא תלמידים] (סס סי' י"ט)

אתא גדא דביתא אתא גדא דעלמא [פ"י
בא מול טוב] (פעי"ז סי' ט')

בר סירא אמר לב אדם ישנה פניו בין
לטוב בין לרע [פ"י שמחה ותוגה

גלוים בלבו של אדם ורע כי בן סירא
זה אינו בנו של ירמיהו רק הוא הנקרא

איקליסיאסטי (צנוסחא) אחרת
איקליסיאסטיקו] וכן כל בן סירא הכתוב

בוה (ססע"ג סי' י"ב)

מתלא אמר בחקל דאית ביה אוזרין לא
תימר מילה דמסטורין [פ"י המשל

אומר בשדה שיש בו צורות בני אדם
להפחיד העופות לא תאמר דבר סתור]

(ססע"ד סי' ז')

סליקא פרישת ויצא רבה.

פרישת וישלח רבה.

כהדא הרנגולא דמנערא אנפה * מן קטמא
[פ"י שמנערת כנפיה מן האפר]

הסוס לקבלי וקלף בצלויא [פי' מתו
הסוסים והשלכנו בחוץ מן הגדנו
והבלבים אכלום וקלפו את עורם בבצל
קלופה (פ"ה ס"י ד')

סליקא פרשת ויגש רבה .

פרישת ויחי רבה .

מית בריה ררהמך סעון מת רהמך פרוק
[פי' נשא עמו הצער, ואם מת
האוהב עצמו נפרה אתה ממנו כי בניו
לא יגמולך חסד] (פ"ז ס"י ה')

דין כל עמא עם קיימא * עם מן דקיימין
קיימין [פי' כן מנהג כל העם מי
שהשעה משחקת לו הם מקרבין ונושאים
לו פנים] (פ"ז ס"י ה')

אם יין חרדלי שתית יין הוא ואם יין
גורדלי שתית יין רע הוא * [פי'
חרדלי ארום גורדלי פי' לבן] (פ"ח ס"י ו')

חתברכון דריא דהבין אוניקו ומעין דהבין
אפיקו [פי' יבורכו השדדי שזה
הניקו והמעים שזה הולידו] (טס ס"י כ')

סליקו פרשת ויחי רבה .

ספר ואלה שמות רבה .
בזמן שאדם יוצא לדרך אם אין לו שמלה
הוא מכסוף [פי' הוא מתבויש או
ר"ל מקלקל בנופו] (פ"ג ס"י ו"א)
הלין סלעין דביה צרען אינון [פירוש
החברבורות כמו סלעין שבנחש הם
צרעת] (טס ס"י י"ג ונס לעיל פ"כ ס"י ד')
אתם למה ודבריכם למה [פי' אחרי ההבל
ויהבלו מתרגמינן ואולו בתר למה
והו ללמה] (פ"ה ס"י ט"ז)

סליקא פרשת שמות רבה .

פרישת וארא רבה .

נזח לו לשלמה שיהא גורף ביבין ולא
נכתב עליו המקרא הזה [פי' מכבד
דיאיני

זקופה על אצבעותיו ותולה עקיבו באויר] (פ"ד ס"י ז')

עבדא בישא לא זבינת כספיה * דאבא
את . [פי' כך אמר יהושע לשמש
לפי שיוסף ראה שהשמש משתחוה לו
הוא לו כמו עבד] (טס ס"י י"א)
חורש בנגות ומערה לאשפות [פי' כמו
דש מבפנים וכו' או אפשר שהיה
מזויע במקום אחר שלא כדרכה והיינו
אשפה] (ספ"ה ס"י ד')

עבדא זבין ובר אמתא מזבין ובר חורין
עבד לתרוהוין [פירוש פוטיפר
ישמעאלים, יוסף] (ספ"ז ס"י ג')
כל אותה דובא קופו קפו ואת רב מדין
[פי' אשת פוטיפר דילנה על יוסף
והוא דלג גיב אחור יותר מזה כי ניצול
מן החטא] (טס ס"י ד')

תבן לעפרויים אתה מכנים, קדרים בכפר
הנינה, גוזין בדמשק, חרשין במצרים
[פי' בעפרויים יש תבן הרבה, בכפר הנינה
הרבה עושה קדרות, ובדמשק גוזי צמר
לרוב, ומצרים כלה מלאה כשפים] (טס
ס"י ה')

בערביא צוהיין לימינוקא פתיא [פירוש
קוראין לנער שוטה] (ספ"ז ס"י ח')

סליקא פרשת וישב רבה .

פרישת מקץ רבה .

היה עבד כהדין צרצורא * [פי' בצרצור
של שמן שהוא רחב כך היה שמן
פלוני] (פ"ג ס"י ד')

סליקא פרשת מקץ .

פרישת ויגש רבה .

בייה את מעביר עלינו [פי' ענין צעקה
ער עוות הדין] (פ"ג ס"י ו')

כשרף הזה שאינו מספיק לצאת ער
שמספנין אותו [פי' שרף ברסימו
בלע"ז שמספנין וכו' פי' שלוקטין אותו
כמשנן] (פ"ד ס"י ט')

מדרש יהודה יעלה רבה ה

ריאניי בלעין] (פ"ו ס"א)

מן שמיא לית הנייא אלא מן קציא .
[פ"י אין הנאה מן השומים אלא מן
הקוצים שמיסרין אותו בו יש הנאה
שמדרינו בדרך ישרת] (ס"ט ס"ה)

משל הדיוט אומר מחי אלקייא ויבהתון *
כומריא [פ"י יכה האלקחות ויפחדו
הכומרים] (פ"ט ס"י ע"י)

כפרנותא דרונטא דהרציניה מתחמיא
מלגיו [פ"י בקליפה מרמון
הרבה שהגרגרים נראין מתוכה] (פ"ג ס"י
ד' במד"ג פ"ג ס"ח' וזמדרס חזית צפ"ג
פסקו לאנה ורלנה ס"א)

כחדין עשיתא דמיא ומשהא מתערבין
כחדא ונורא דליק מן גויהון [פ"י
כמו לאחפ"ה בלעין שהמים והשמן
מעורבין יחד ואש דולק מתוכם] (ס"ט ס"ט
נס בזמדרס הגיל כ"ל)

סליקא פרשת וארא רבה .

פרשת בא אל פרעה .

ככבד הוה שהיא מתבשלת שניה
ומרססים נכנס בתוכה [פ"י קושי
לפי שכך הוא דרכו של כבד שכך זמן
שהוא מתבשל היטב הוא מתקשה יותר]
(פ"ג ס"ג)

סליקא פרשת בא אל פרעה .

פרשת בשלה רבה .

אמרו לשועלא טבא יישר כחך ביצר
הנצלבין צולבין מן צולביהם
הנהרנים הורגים את הורגיהם . [פירוש
הקב"ה הוא פועל טוב שמטובו מטיב
לעמו] (פ"כ ס"י י')

כבד את רופאך עד שלא תצטרך לו [פ"י]
כן אמר בן סירא אוקיר למסיע עד
דלא תצטרך ליה] (פ"ח ס"י ז')

נפל ביתא חבל לכוותא [פ"י נפל הבית
אוי לחלונותיו. כלומר כיון שמת אדם

מת ממונו עמו (פכ"ו ס"י ב')

סליקא פרשת בשלה רבה .

וישמע יתרו רבה .

אם ראה אדם מעביר ביאי על חבירו אז
עובר עבירה ולא ממחה בידו הוא
נענש עליו [פ"י עושה לו עוות הדין]
(פכ"ז ס"י ט')

סליקא פרשת וישמע יתרו .

פרשת ואלה המשפטים

אין דבר טוב ואין שלום יוצא מתוך מריבה
[פירושו כמשמעו] (פ"ל ס"א י"ז)

סליקא פרשת משפטים .

פרשת תרומה רבה

ותצוה רבה .

שבעה זהבים היו בבית המקדש, זהב
טוב, זהב טהור, זהב שחוט .

זהב סגור, זהב מווקק, זהב פרויים, זהב
מופז [פ"י שם במדרש עצמו מפרשם א'
לא'] (פ"ג ס"א) וזמדרס חזות פ"ג צפ"ק
עמודיו עשה כסף ס"ג)

סליקא פרשת תרומה ותצוה רבה

פרשת כי תשא רבה .

כל נגר שאין בידו ארגליא שרו אינן
נגר [פ"י ארגליא כלי נגרות והוא
משל לחכם שאין בו יראת חטא] (פ"ג ס"י
ח')

השפלתו זו היא הנבהתי, והגבהתי היא
השפלתו כך היה הלל אומר
(פמ"ה ס"ה) וכמי ויקיר פ"ח ס"ה)
אולת לקרתא הלך בנימוסה, [פ"י באת
דעיר תלך כחוקית] (פמ"ז ס"ה)

סליקא פרשת כי תשא רבה .

שמן

פ' ויקהל ופקודי רבה.

שמן טוב הולך מִקִּטְוֹן לְטַרְקְלִין וְשֵׁם
טוֹב הוֹלֵךְ מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ
[פ' מִקִּטְוֹן הָדָר] [פמ"ח סי' א']

סליקא בפר שמונת רבה.

ספר ויקרא רבה.

רחק ממקומך שנים ושלושה מושבות ושב
עד שיאמרו לך עלה ולא תעלה
שיאמרו לך רד מוטב שיאמרו לך עלה
עלה ולא יאמרו לך רד רד וכן
הלל אומר השפילתי היא הגבהתי הגבהתי
היא השפילתי, [פ' ע"ד הפסוק כי טוב
אמר לך עלה הגה וכו'] (פ"א סי' ה' ועיין גס
בשמ"ר פמ"ה סי' ה')

מתלא אמר דעה קנית מה הסרת דעה
חסרת מה קנית, [פ' המשל אומר
אם יש לך דעה יש לך הכל וכן להפך]
(סס סי' ו' ופרסה חוקת פי"ט סי' ג')
עשרה נקראו יקרים ואלו הן התורה,
והנבואה, והתבונה, והדעת,
והסכלות, והעושר, והצדיקים, ומיתתן
של הסידיים, והחסד, וישראל, [כלהו
יכוף מקרא כדאיתא התם במדרש] (פ"ב
סי' א')

טוב מי ששונה הלכות וכו' ממי ששונה
הלכות ומדות ואינו רגיל בהם [כו']
רעותיה דמתקרי בר מכולאין [פירוש בקי
במדות] (פ"ג סי' א', כל המלאכה עד סוף
הפרשה הם ניכ' במדרש קבלת פ"ד פסוק
טוב מלא כף נחת)

טוב מי ששונה שני סדרים ורגיל בהם
ממי ששונה הלכות ואינו רגיל בהם
אלא ורעות רוח רעותיה מתקריא בר הילכין
[פ' בן ששונה הלכות] (סס סס)

טוב מי שיש לו עשרה זהובים ונושא
וגותן ומתפרנס מהן ממי שהולך
ולווה בריבית [כו'] אלא רעותיה דמתקרי
פרגמטיוטא, [פ' עושה סחורות רבות
הוא פ' פרגמטיוטא] (סס סס)

דיויף בריביתא מאבד דיליה ורלא דיליה
[כך אמרו במתלא, פ' מי שלוח ברבית
מאבד את שלו ושל אחרים] (סס סס)
טוב מי שהולך ופועל ועושה צדקה
משלו ממי שהולך וגוול וחומס וגותן
צדקה משל אחרים [פ' כמשמעו] (סס סס)
במתלא אמרין גיפא בחורין ומפלגא
לבושא, [פ' מנאפת בתפוחים
ומחלקת לעניים או לחולים] (סס סס)

טוב מי שיש לו גינה ומזבלה ומעדרה
ומתפרנס ממנה ממי שהוא נוטל גנות של
אחרים במחצה [פ' כמשמעו] (סס סס)
במתלא אמרין דאנר גינא אכל ציפרין
דאנר גינין ציפרין אכלין ליה,
[פ' ממי ששוכר גינה א' יאכל הוא
הציפורין שיבואו לתוכו ואם ישכיר גינות
הרבה לא יוכל להסיר מהם הציפורין]
(סס סס)

עלובה היא מדינתא דאסיא פודגריס
וראיקטיטא בחדא מעינא וסניגוריא
מקטרנ בדיני נפשות, [פ' או למדינה
שהרופא שלה הילה מחולי הגומא
ושנסמית עונג א' מחמת חולי] (פ"ה סי' ו')
בין זבאי ובין הייב לידי מומי לא תיעול.
[פ' בין הדין עמך או לא לא תשבע
על הרבר] (פ"ו סי' ג')

סליקא פרשת ויקרא רבה :

פרשת צו רבה.

כל עמא יאמרון זייל ההוא נברא בחוביה
זייל ההוא נברא בחוביה [פ' כל
העולם יאמרו עוונותיו ילכדוהו] (פ"ט סי'
ה' ופכ"ה סי' ה' ובמדרש חזית פ"ה בפסוק
שוקו ענודי סס)

סליקא פרשת צו רבה.

פרשת שמיני רבה.

דעביד פרטנמיא אביל משתיתא [פ'
מי שאוכל סחורות הרבה בעה"ז
אבל משתה שכו המזומן לו לעוה"ב
כלומר לא נשתייר מטנו כלום לאכול
לעוה"ב

לעוה"ב (פי"א סי' ז')

כהדא אילפא דמטרופא בפילגוס [פי' מספינה המטרופת בעומקי ים (פי"ב סי' א')]

כהדון תרנגולא דיתב בריש הכרא אויל ואתי אויל ואתי [פי' כמו התרנגול היושב על החבל הולך ושוב] (סס סס) כהדון מורנוטיה דיתב בריש תורנא אויל ואתי מו' [פי' כמנהוג הספינה שיושב בראש התורן] (סס סס)

אימיה לא יכלה ליה * ואת יכיל קאים ביה , [פי' הגפן שהיא א"ס ליון היתה צריך לסומכים ואתה השותהו הוכל לעמוד בו בתמיה] (סס סי' ד')

צריך יהודאה להרובא עביר תותבא [פי' כשהיהודי עני שצריך לאכול חרובין או עושה תשובה] (פי"ג סי' ד') וצפרסה כחוקתי פליה סי' ו')

יא' מסכנותא ליהודאי פעוקתא סומקתא דעל ליביה דסוכיא חזירא [פי' יפה היא העניות לישראל כטבעת אדום על לב סוס לבן] (סס סס) ונס צמדס חזית פ"א צפסוק מנכתי סי' ד' וצפ"ק דחגיגה ד"ט)

סליקא פרשת שמיני רבה.

פרשת תזריע רבה.

לית ספר דמספר לגרמיה. [פי' הספר אינו יכול להתגלה בעצמו אם לא ע"י אחרים] (פי"ד סי' ט')

מתלא אמר דאכיל בהדיה קורא ילקי בהדי קילא. [פי' מי שאוכל עם הפירניצי' יפול גם עליו הפה שצודין בו עופות , וי"ג קורא מי שאוכל קור של דקל שהוא ראש הרך לוקה בקורתו של דקל] (פט"ז סי' ה' פט"ז סי' ו')

סליקא פרשת תזריע רבה.

פרשת מצורע רבה.

אין בעל הרחמים נוגע בגפשות תהלה .

[פי' כשהקב"ה מיסר האדם מלקה בממונו תהלה ואה"כ סכהו בנופו] (פי"ז וצמדס רות סי' ד' פ"ב סי' ו')

בייה בייח תותבא מפני למרי ביתא , [פי' אוי למי שהגר מוציאו מביתו] (סס סס) פי"ז סי' ו' וצפתתהא דליכא סי' כ"ב)

תתייהב ליה נפשיך היך כמה דיהבת לנפשי [פי' הוא כמו מאמר תנוח דעתך כמו שהנחת את דעתך] (פי"ט סי' ד')

מתלא אמר גור טב מכלב ביש לא תרבי גור ביש מכלב ביש עאכ"ו [פי' גור כלב קטון ואפי' אם הוא טוב הואיל ואביו רע אל תגדל אותו בביתך] (סס ססיו')

סליקא פרשת מצורע רבה .

פרשת אחרי מות רבה.

אם הדין דוחכה מעורב מה הוותא מהניא [פי' אם זה השחוק מעורב מה השמחה מועלת] (פ"ב סי' ג' וצמדס קהלת פי"ב צפסוק ולשחוק אמרתי מוולל סי' ד') כפה טיח את המנורה [פי' משל הוא בפי' כל כתבי וסיה ר"ל פולירדו בלעז'] (פכ"א סי' ט')

טב לביש עבדית ביש עבדית טב לביש לא תעביר וביש לא מטי לך , [פירוש כמשמעו וכדומה לזה ראיתי בכך סירא] (מכ"ב סי' ד' וצב"ר פכ"ב סי' ח' ומדרס קהלת פ"ה צפסוק ויתרון ארץ ככל הוא סי' ה')

סליקא פרשת אחרי מות רבה :

פרשת קדושים רבה.

הדא תרנגולתא כד אפרוחיה דקיקין היא מכנשא להון ויהבא להון תחת אנפי ומשחנא להון ומערנא קרמיהון , וכד אינן רביין , חד מנהון בעי למקרב לותה והיא מנקרא ליה בנו רישיה ואמרה ליה זיל ערור בקילתך , פי' התרנגולת בזמן שאפרוחיה קטנים היא מאספת אותם תחת כנפיה ומחממם וחופרת לפניהם , הגדילו אם

פרשת בחקתי רבה.

הסיף והספר נתנו מכורכין מן השמים .
[פ"י העוסק בתורה נצול מן החרב]

[פ"ה ס"ו ו' ובמדבר פ"ד ס"ו ז']

הכבר והמקל נתנו מכורכין מן השמים .
[פ"י אם ישמרו התורה הרי בכר לאבוק
ואם לאו ילקח אותם במקל] [שס שס]

כאיניש דאמר הא סקא והא סלעא הא
סאתא קום טול [פ"י כאומר להבירו הא לך
השק והסלע לקנות והסאה למדור כלומר
ומי מעבבו] [פ"ז ס"י ג' ופתחתא דרות רבה
ס"ז ב']

סליקא פרשת בחקתי רבה.

ספר במדבר רבה.

אילו היו אומות העולם יודעים מה היה
בית המקדש יפה להם קסטריות היו
מקיפים אותו כדי לשומרו . [פירוש
נזטראות שקוראין פונטילי בלע"ז] [פ"א
ס"ג ו' ובמד' ו"ד פ"א כ"י י"א ובמד' חזית
פ"ב ס"ד ד']

כד אינון עתירין באילין אמריא וכד אינון
מסכינין בבוקייה . [פ"י כשישראל
עשירים נפקדים בטלאים וכשהם עניים
בשברי הרסים הנצפרים בכבשן] [פ"ב ס"ו"א]

סליקא פרשת במדבר רבה.

פרשת נשא רבה.

תרעא דלא פתיה למצותא פתוח לאסיא
[פ"י שער שאינו פתוח למצות
יהיה פתוח לרופא שיצטרך ללכת שם
בחוליו] [פ"ט ס"י י"ג ובמד' חזית פ"ז
בפסוק אל נינת אנו ירדתי]

אמרי אינשי קמי דשתי חמרא חמרא .
קמי רפוקא גריווא דיבלא [פירוש
לפני כל אדם מביאים מה שרגיל בו לפני
שותה יין מביאים יין ולפני עובד אדמה
והופר גנות שרגיל לאכול ירק מביאין לו
סל מלא ירק] [פ"ט ס"ד ובמסכת סוטה
פ"ק י']

אם אחר רוצה לקרב אליהם מנקרת לו
בראשו ואומרת לו לך הפור באשפתות]
[פכ"ה ס"ו ה']

כי שהוא מביש עמיה הוא אויל ומתעבד
כרביי * [פ"י מתוך שהארם נכנס ויוצא
בבית הבירו יהא נחשד באשה מבנות
הבית] זה המאמר כולו הוא בסעוקה ז'
[פכ"ה ס"ו ח' ובמד' שיר הכורים פ"ה
בפסוק זקויו עמודי שס פ"י א']

סליקא פרשת קדושים רבה.

פרשה אמור רבה.

כמה דהרין מסאסא מסקר להרא פרתא
[פ"י כמו מלמד הבקר שמנהיג את
הפרה לתלמיה] [פכ"ט ס"ו ז']

תשרי ותשבוק ותכפר על חובי עמך , [פ"י
תתיר ותעזוב ותכפר על עוונות עמך
ולכן חרש השביעי נקרא תשרי שהוא
לשון מחילה ויהיב בתוכו] [שס ס"ו ח']
סליקא פרשת אמור רבה.

פרשת בהר סיני רבה.

פיליא פורני דהיא מכליא גיארא . [פירוש
הזונה מכלה את המנאפים] [פ"ג
ס"ו ו']

האביון אהן מסכינא הב הונך מיניה .
[פ"י נוטריקון של האביון לזה
העני תת לו מממונד] [פ"ד ס"ו ט']
אהן עלמא דמי לנגלא דאנטיילא דמלא
סתורקן דמתרוקן מתמלא , [פירוש
העני דומה לנגל שיש לו חבל ובשני
ראשיו קשורים ב' כלים כשא' מלא עולה
והריקן יורד וכן חזורים הלילה] [שס שס
ובמד' רות פ"ה ס"ו ט']

בהדין סמיע דקורין ליה סני נהורא , [פ"י
כמו שקורין דעור סני נהור דרך
כנוי] [שס ס"ו י"ג]

סליקא פרשת בהר סיני רבה.

העולם ככדור וזאת היא כקצרה. [פירוש המלך אלכסנדר רצה לעלות לשמים ורכב על עוף הנקרא בלע"ז איפגוריו ועלה עד אוויר השמים ומשם ראה שהעולם היה ככדור והיום היה כקצרה] [סס ס"י ז"ד] בשעה שרברי תורה יוצאים מפי בעליהם כתקונם הם ערבין לשומעיהן כמסמרות נמועים ובשעה שהם יוצאים ממוסמסין הם מרות לשומעיהן כמסמרות כמס מרות [פ"י ממוסמסים רבים מאד ונמזחין] [סס ס"י ד']

שמע אדם דבר מפי קטן שבישראל יהא בעינו כשמוע מפי חכם שבישראל [סס סס]

אימתי הם נמועים דברי תורה באדם הזה בזמן שבעליהם נאמרים מהם כל זמן שרבו קיים הוא היה מפליג לומר כל זמן שנצרך הרי רבי לפני ואני שואלו. מת רבו הרי יגע ביום ובלילה לקיים תלמודו יודע שאין לו למי לשאול. [פ"י כמשמעו] [סס סס]

בכל דבר שיעשה האדם הפצו ויבטל חפץ המקום ידוע יהיה לו שעתיד ליתן את הדין ואעפ"י שאין נפרעין ממנו מיד אל יחשוב שהקבי"ה יותר לו על עונו אלא מאריך רוחו ונבי דיליה [פירושו כמשמעו] [סס ס"ו]

טליקא פרישת נשא רבה.

פרישת בהעלותך רבה.

החמה והלבנה מאירים לעולם ומתיכן הם מאירים מויקוקי אור של מעלה הם חוטפים. [פ"י כמשמעו] [פט"ו ס"ט] גדול האור של מעלה שלא נתן ממנו לכל הבריות אלא אחד ממאה [פ"י כמשמעו] [סס סס]

טליקא פרישת בהעלותך רבה.

אהין זיין ומפרנס וזאת אתי ליה על איתתיה * [פ"י זה הבעל זן ומפרנס ואתה הבעל בא על אשתו בתמיה] [סס ס"י ל"ג]

אלו שהיו נוהגין בשפחות היתר בעולם הוה עתידין להתלות בקרדי ראשיהם לעתיד לבא. [פ"י כמשמעו] [פ"י ס"י א'] ובפרסה קדוסיס פכיה ס"י ח' ובפרסה לו פ"ע ס"י ה' ובמדרש חזית פ"ה כפ"י סוקו עמודי סס] עד שלא חטא אדם הראשון היה שומע קול אימירון* משחטא היה שומע את הקול אנריון. [פ"י אימירון בשובה ונחת אנריון דרך גרין ותחרות] [פ"ח ס"י ג'] ובמדרש חזית פ"ג כפסוק כנס מטתו ס"י ה' כועולם לא ראתה חמה פנימתה של לבנה [פ"י כשהלבנה חסרה אינה נראה החסרון לצד השמש רק המלא מהקיפה נגד השמש והפגימה והחסרון הוא לצד אחר] [פ"י ס"י ח' וסופטים פ"ה ס"י י"ח] ומדרש חזית פ"ג כפסוק לאינה ורלינה ס"י א' לית מזל המי דיהא קדים ליה ולית מזל המי כמה דלעיל מיניה אלה כמה דלרע מיניה. כהרין בר נשא דהוה נחין בסוקמא היסף לאחוריה [פ"י אין מזל רואה מי שקודם אליו וכל אחד סבור שהוא ראשון] [סס סס]

הרקיע של מים והכוכבים של אש והם דרים זה עם זה ואינן מויקין זה את זה. כל זה נדרש כפסוק עושה שלום במרומי וכו' [סס סס]

אין הקבי"ה מקפח שכר כל גריה בכל מקום שאדם יגע ונותן נפשו על הדבר אין הקבי"ה מקפח שכרו. [פירושו כמשמעו] [סס ס"ט]

יבא אריה ויציל אריה מפי אריה. [פ"י יבא הקבי"ה שנקרא אריה דכתיב הי ממרום ישאנ ויציל דניאל שהוא משבט יהודה שנקרא אריה דכתיב גור אריה יהודה מפי האריות שבבור [פ"ג ס"י ד'] אלכסנדר מוקדין כד בעא טיסק לעיל הוה סיק טליק עד שראה את

[פ"י כמשמעו פ"י דלטורין מלשונם] (סס)

ס"י ז' וגם ציוקיר פכ"ו ס"י ז'

דורו של אהאב כולו עוכדי ע"ז היו וע"י
שלא היה בהם דלטורים יוצאים

למלחמה ונוצחים [פ"י כמשמעו] (סס סס)

מתלא אמר דעה חסרת מאי קנית דעה
קנית מה חסרת [פ"י כמשמעו]

(סס ס"י ג' ופ' ויקיר פ"א ס"י ו' ובמדרש

קבלת פרסה ז' בפסוק כל זה נסיתי בחכמה)

מפני מה המצורע נטהר בנבונה שבנבוחים

ובנמוך שבנמוכים בעין ארז ואזוב

אלא ע"י שהגביה עצמו כארז לקה בצרעת

כיון שהשפיל עצמו כאזוב נתרפא ע"י

אזוב [פ"י כמשמעו] (סס סס)

רגלוהי דתרנגולא דמיון להרניפותיה *

דגונא [פ"י רגלי התרנגול דומים

לקשקשים של דגים לפי שמן הרקק

נבראן] (סס סס)

למה נתנה תורה במדבר אלא כשב

שמדבר לא נזרע ולא נעבד כך

המקבל עול תורה מעבירין ממנו עול

מלכות * ועול דרך ארץ [פ"י כמשמעו]

(סס ס"י כ"ו)

משל הדיוט אומר נתת פת לתינוק הודיע

לאמו [פ"י כמשמעו] (סס ס"י ל"ג)

סליקא פרישת הקת רבה.

פ"י שנת בלק רבה.

כאדם שנותן בליג"ס בפי בהמה ופוקמה

להיכן שירצה [פ"י בליגוס הסן].

ופוקמה [פ"י מעקמה] (פ"כ ס"י כ')

בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל

ממצרים שלא שינו את שמם ולא

שינו את לשונם ולא גילו מסטורין שלהם

[וכו'] ולא נפרצו בעריות. [פ"י מסטורין

סודות וכל הדברים האלה יליףשם מקרא]

(סס ס"י כ"ב ובפי אמור פליב ס"י ה' ובמדרש

חזית פ"ד בפסוק גן ועול אחותי כלה)

סליקא פרישת בלק רבה.

פרישת פנחס

פרישת שלה לך רבה.

הלב והעינים הם סרסורים לגוף שהם

מונים את הגוף. [פ"י כמשמעו] (פ"י ז')

ס"י ו')

סליקא פרישת שלה לך רבה.

פרישת קרה רבה.

טפני מה מי עינים מלוחים שבזמן שאדם

בוכה על המת בכל שעת מיד היה

מסתמא אלא על שהן מלוחים פוסק ואינו

בוכה [פ"י כמשמעו] (פ"י ח' ס"י כ"ב)

טפני מה מי אזנים שמנים שכשאדם

שומע שמועה קשה אלמלא תופשה

באזניו מתקשרת ומת מתוך שהם שמנים

מכנים בזה ומוציא בזה [פ"י כמשמעו]

(סס סס)

טפני מה מי החוטם סרוחים שבזמן שאדם

מריח ריח רע אלמלא מי החוטם

סרוחים שמעמידים אותו מיד מת [פ"י

כמשמעו] (סס סס)

טפני מה מי הפה מתוקים פעמים אוכל

אכירה ואינה מתקבלת בלבו אם

אין מי הפה מתוקים אין נפשו חוזרת

ועוד לפי שקורא בתורה דכתיב בה

ומתוקים מדבש לפיכך מי הפה מתוקים

[פ"י כמשמעו] (סס סס)

סליקא פרישת קרח רבה.

פרישת חסרת רבה.

המת בבית הבית טהור יצא מתוכו הרי

הוא טמא [פ"י בעוד שהילד במעים

אמו אעפ"י שהוא מת היא טהורה] (פ"י ז')

סימן ח')

תינוקות שהיו בימי דוד עד שלא טעמו

טעם חמא היו יודעים לדרוש את

התורה במ"ט פעמים טהור ובמ"ט פעמים

טמא. ואחר כל השבחה הוה יוצא"י למלחמה

וגופלים על ידי שהיה בהם דלטורים.

פרשת פנחס רבה.

ומורד לזה [פ"י כמשמעו] (סס סס)

סליקא פרשת ממות רבה

פרשת מסעי רבה

הרוגי ב"ד אין נקברים בקבורת אבותיהם
אלא הם לעצמם [פ"י כמשמעו]
(פכ"ג ס"י י"ג)

מפני מה נהרג אבנר מפני שעשה דמן
של נערים צחוק. וי"א על שהקדים
שמו לשמו של דוד. וי"א על שרא
הניח לשאול להתפיים מדוד. והיה ספק
בירו למחות בגוב עיר הכהנים ולא מזה.
[פ"י כמשמעו וכלהו יליף שם מקראי]
(סס סס)

סליקא פרשת מסעי רבה.

ספר אלה דברים רבה.

אמר הקב"ה מדברים היו בני מתנהגים
בעולם ע"י צדיקים וע"י נביאים.
[פ"י כמו שכל הרבורים הולכים אחר
הגדולה שבהם כן ישראל] (פ"א ס"י ו')
מה הרבורה הזאת דבשה מתוק ועוקצה
מר כך היו דברי תורה כל מי שעובר
עליהם איפוסס"ין [פ"י נור דין של מות]
(סס סס)

מה הרבורה הזאת דבשה לבעכה ועוקצה
לאחרים כך הן דברי תורה חיים
לישראל וסם המות לאומות העולם [פ"י
כמשמעו] (סס סס)

מה הרבורה הזו ככ מה שהיא מסגלת
מסגלת לבעלה כך כל מה שישיראל
מסגלין מצות ומעשים טובים הם מסגלים
לאביהם שבשמים [פ"י כמשמעו] (סס סס)
כשהקטנים נשמעים לגדולים הם גזורים
לפני המקום והוא עושה
ובשעה שהגדולים הלכים אחר הקטנים
גופלים לאחר פניהם [פ"י כמשמעו] (סס
ס"י ו')

כך היא דרכן עיל צדיקים אומרים מעט
ועושים

כל הפונם את עצמו פונם את משפחתו
עמו [פ"י כמשמעו] (פכ"א ס"י נ')
בהמה אחת היא רבוצה על ארץ הרים
ואלף הרים מגדילים לה כל מינו
מאכל לצדיקים לעתיד לבא. [פ"י כל זה
דרשו רז"ל על הבהמות בהררי אלף]
(סס ס"י י"ח)

מעולם לא היה אדם [לן] בירושלים ובידו
עון כיצד תמיד של שחר מכפר
על עבירות שבילולה ותמיד של בין
הערבים מכפר על עבירות שנעשו ביום.
[פ"י כמשמעו] (סס ס"י כ"א וזמרת חזית
פ"א כפסוק למוכתי ברככי פרעה ס"י ו')
מי שנתן עינו עשונות וצרות בתלמידים
בעה"ז מתמלא חופתו עשן בעולם הבא
[פ"י כמשמעו] (סס ס"י כ"ב)

כל צדיק שהוא מעולה מהבירו חופתו
היא גבוהה * ממנו [פ"י כמשמעו] (סס סס)

סליקא פרשת פנחס רבה.

פרשת ממות רבה.

המשל אומר בור ששתית ממנו אל תזרוק
בו אבן [פ"י כמשמעו] (פכ"ב ס"י
ד' וזכ"ק פ"ה דף ל"ב ק"ת דומה לזה)
אין הקב"ה מונע מן הצדיקים מה שרוצים
לראות בעיניהם * [פ"י כמשמעו] (סס
ס"י ס"ה)

לא ממה שאדם יוצא ועמל בסחורא והולך
ממורה למערב נעשה עשיר אלא
אפ"י פורש בספינות אין אדם מתרומם
מה הקב"ה עושה נוטר נכסיו מזה ונותן
לזה [פ"י כמשמעו] (סס ס"י ח')
למה נקרא שם נכסים שנכסים מזה
ונגלים לזה ולמה נקרא שם זון שזון
מזה ונותנים לזה. ממין מה אתה מונה
אינו כלום. מעות מה לעת. [פ"י כמשמעו]
(סס סס)

הקב"ה יושב ועושה סולמות מעלה לזה

שמתקלסת מקרוביה אלה בשעה
שמתקלסת מצרותיה כך פירושו שר פסוק
ברוך תהיה מכל העמים [שס סי' ו']
תורה שנתנה למשה עורה של אש לבנה
וכתובה באש שהורה והתומה באש
ומלופפת באש ועם שכותב קנה את
הקולמוס בשערו ומשם נמל זיו הפנים
[שס סי' י"ב ובפרשה כי תשא פמ"ז סי' ו'
מעין זה ובמדרש חיות פ"ה סי' ה' בפסוק
לאסו כהם פ"ז סי' ו']

סליקא פרשת עקב רבה.

פרשת ראה רבה.

אל תעשה את התוכחות קוצין קוצין אלא
א' קורא את כולם [קוצין פי' ענין
התוכין] [פ"ד סי' א']
הנפש והתורה נמשלו כנר [וכו'] אמר
הקב"ה לאדם גרי בידך וגרך בירי גרי
בידך זה התורה וגרך בירי זו הנפש
[פי' כמשמעו והתם יליף מקראי] [שס סי'
ד' ובמדרש תהלים מזמור י"ז]
אין בית רובע בהללו של עולם שאין בו
כמה אלפים מזיקים וכל א' פרמא
נתנה בפניו שלא יביט באדם ויזיק ובשעה
שעוונותיו של אדם גורמים מעביר
פרמא מפניו והוא מסתכל בו ומזיקו [פי'
פרמא מסוה] [שס שס ובמדרש תהלים שס]

סליקא פרשת ראה רבה.

פרשת שונאים רבה.

שני דברים הן בימינו של הקיבה צדקה
ותורה [וכו'] ושני דברים בידו הנפש
והדין [וכו'] אמר הקב"ה [וכו'] שמרו את
הדין ואני אשמור נפשותיכם [פי' כמשמעו
וכולהו יליף התם מקראי] [פ"ה סימן ד'
וזיקרא רבה פ"ד סי' א' ובמדרש קטלת
רבה פ"ג בפסוק ועוד רלתי תחת השמש *]
במקום שיש דין אין דין ובמקום שאין
דין יש דין [פי' אם נעשה הדין
למטה

ועושים הרבה [פי' כמשמעו] [שס סי' י"א]
תימם עינו של אותו האיש עתיד אותו
האיש ליפול בידך [פי' תכלה ותכרת
עינו של עוג מלך הבשן] [שס סימן כ"ה]
סליקא פרשת אלה הרברים רבה

פרשת ואתחנן רבה.

עשרה לשונות נקראת תפלה ואלו הן
שועה, צעקה, נאקה, רנה,
פגיע, ביצור, קריאה, נפול, פילול,
תחנונים, [פי' כמשמעו וכלהו יליף שם
מקראי] [פ"ב סי' א']
אין דבריה כלום אצל בוראו [פי' שכן
משה לא התפלל אלא דרך* תחנונים]
[שס שס]

כל צרה שישראל וא"ה שותפים בה צרה.
וכל צרה שישראל עצמן אינה צרה.
[פי' שאין הקב"ה מניחן ומצילן מיד] [שס
סי' כ"ב]

חבל דספינה שהלכה לה ולא נתנה הסכס
[פי' כמו מאמר מי לה לאילפא וכו']
הכתוב בע"ז [שס סי' כ"ד]

שבעה רקיעים הם שמים, ושמי שמים,
רקיע, שהקים, מעון וחובל,
ערפל [עיין במס' חגיגה ושם קורא להן
שמות אחרים] [שס סי' ל"ב]

בעשרה מקומות קרא הקב"ה לישראל
כלה [וכו'] ובגנרן ישראל
מעמרים את הקביה בעשרה לבושין [פי'
כמשמעו וכלהו יליף התם מקראי] [שס
סי' ל"ז]

סליקא פרשת ואתחנן רבה.

פרשת עקב רבה.

שלוש מדות טובות יש ביד ישראל ואלו
הם בישנים רחמנים וגומלי חסדים [פי'
כמשמעו וכולהו יליף התם מקראי וס'
גביר חכם בעוז] [פ"ג סימן ד']
אין שבחה של מטרונה בשעה

למטה אין דין למעלה וכן אפכא] (סס סמן ה')

כל מי שנשען בבשר ודם בשם שבשר ודם עובר אף פירסמיה שלו עוברת [פי' תורתו ותקתו עד פרסת רגליו] (סס סמן ח')

סליקא פרישת שופטים רבה.

פרישת בי תצא רבה.

נעשים דברי תורה הן לרשיות, כיצד אדם בן תורה בשעה שהוא מוקין הכל באים ומסבבין אותו ושואלין אותו דברי תורה. [פי' בשעה שאדם מתרושש היינו לעת זקנתו] [פי' ס' ג'] אין הננעים באים אלא עד לשון הרע [פי' כמשמעו] (סס ס' ח')

ארבע מדות בנשים ואלו הן גרניות וצוותניות וקנאניות ועצלניות וייש מוסף עוד שתיים. ואלו הן איסמסיניות ופטמות, [פי' כלהו יליף התם מקראי ואיסמסיניות ר"ל שהן לשטן לבעליהן להתרונן ולמסור דין עליהם לשמים. ופטמות ר"ל דברניות] (סס ס' י"א)

סליקא פרישת כי תצא רבה.

פרישת תבא רבה.

אמן זה יש בו ג' אספליאות שבועה וקבלה ואמנה [פי' אספליאות הטיות, כלומר משמעיות וכלהו יליף מקראי] [פי' סמן א']

כל מי שעונה אמן בעה"ז זוכה לענות אמן לעתיד לבא. [וכו'] וכל מי שנכנס לבית הכנסת ולבית המדרש בעה"ז לעתיד לבא זוכה לכנוס לבית הכנסת ולבית המדרש [פי' כמשמעו] (סס סס)

כל מי ששומע בקול של תורה בעה"ז זוכה לשמוע באותו קול שכתוב בו קול ששון וקול שמהה קול התן וקול כלה [פי' כמשמעו] (סס סס)

בחמשה דברים נמשלה התורה במים ובין וברבש ובחלב ובשמן [פירושו כמשמעו וכולהו יליף התם מקראי] (סס ס' ג') ובמדרש חזית צפ"א פסוק כי טובים דודך מין ס' ג' ובתענית פ"ק דף ז' ז' כל מי שבא לבית הכנסת ושומע דברי תורה זוכה לישב בין החכמים לעתיד לבא [פי' כמשמעו] (סס סס)

אשרי אדם שעת מיתתו כעת לידתו מה בשעת לידתו נקי אף בשעת מיתתו נקי [פי' נקי מעוונות] (סס ס' ה') שלושה מפתחות בידו של הקב"ה ואין בריה יכולה לשלוט עליהם * לא מלאך ולא שרף ואלו הן מפתח של תחית המתים, [כו'] מפתח של עקרות, [וכו'] ומפתח של גשמים, [כולהו יליף התם מקראי] (סס ס' ו') ובתענית פ"ק דף ו' ובסנהדרין סוף פ' חלק ובבב"ר פט"ג ס' ד' בשעה שהגשמים יורדים אף משא ומתן מתברך [פי' לפי שברבות המובה רבו אוכליה] המאמר הזה טלו הוא כהעסקה ב' (סס סס)

סליקא פרישת תבא רבה.

פרישת נצבים רבה.

כל מי שמתחיל במצוה ואינו גומרה נורם שיקבור אשתו ובניו [פי' שכן אירע ליהודה בשביל שלא גמר להציל יוסף לגמרי] [פי' ס' ד']

כל מי שמתחיל במצוה ואינו גומרה ובא אחר וגומרה נקראת על שמו שגומרה [פי' שכן אירע ליוסף בעצמותו ע"י משה] (סס סס)

אין התורה מצויה לא באיסמלרלונין שאומנתן בשמים [פי' החוים ככוכבים והיה מלה קרובה ללשון לעיז] (סס ס' ו')

סליקא פרישת נצבים רבה:

פרשת וילך רבה.

פרשת האזינו רבה.

מבקש אתה שלא לחוש באונך ולא באהר
מאברך הטה אונך לתורה ואת
נוחל חיים [פי' כמשמעו] (פי' סי' א')
כל מי שטסיר אונו משמע תורה תפלתו
נמאסת [פי' כמשמעו] (סס סס)
סליקא פרשת האזינו רבה.

פ' וזאת הברכה רבה.

שני קברניטין א' הציל את עצמו ורא
הציל את ספינתו ואחר הציל את
עצמו ואת ספינתו. למי היו מקלסין לא
לאותו שהציל את עצמו ואת ספינתו [פי'
קברניטין מנהיגין הספינה ומשל זה
הביאיהו לראיה שמשו גדול מנח היה]
(פי' א' סי' ג')
כל מי שמתירא מהקב"ה * ועושה דברי
תורה כל התורה וכל החכמה בלבו
[פי' כמשמעו] (סס סי' ו')

אין אדם שליט במלאך המות לכלות אותו
מסנו, [פי' כי המלאך נקרא רוח
כד"א עושה מלאכו רוחות] (פ"ט סי' ג')
אין אדם שליט בנפשו לכלות אותה למה
שבילה הקב"ה בכל הגוף שאילו
בללה הב"ה באבר א' כשהיה מגיע לאדם
צרה היה חותך אותו אבר ומת (סס סס)
אין אדם שליט לומר המתונו לי עד
שאעשה חשבונותי ועד שאעשה
לביתי ואח"כ אני בא [פי' כשהגיעה שעת
מיתתי] (סס סס)

אין אדם יכול ליתן לפניו אנקלוטין,
ואין אדם יכול לומר לפניו אנקלוטא
[פירוש אנקלוטין לתלות את הדין עד
שיחתכנו דין גדול אנקלוטא פי' לומר
אקרא תהלה הכתבי אשר כתבתי] (סס סס)

סליקא פרשת וילך רבה:

תו'שליביע כל המאמרים של חמישה

חומשי תורה ממדרש רבה

שהיא אנדת איי בנלך

ולאעי אא.ס.

תושלביע

שיר השירים רבה

הנקרא מדרש חזית.

כל שהוא משמש את רבו כראוי סופו הוא יוצא לחירות [פי' כמו שמצינו ביוסף הצדיק] (פרשה א' סי' א')

סרכא דאקים תאניתא [פי' אילן האנים שמוציא תאנים] (סס סי' ו')

מה ילדת היפושיתה קרוצא בישי מינה . [פי' פסקורפין בלעזו מוליד שקצים ורמשים כמין שלון] (סס סס)

מולדין דלית כוותהין ומרביין דלא דמיין להון . [פי' מולידים בנים שאינן דומין להם ומגדלים בנים שאין הולכים בדרכיהם] (סס סס)

מן סניא נפק ורדא [פי' מן הסוין יצא שושנה] (סס סס)

מאן דקרא טבאות נזיל דגביה , מאן דתני טבאות נזיל לגביה [פי' מי שקורא פסוקים ומשניות הטב ילך אצלו היינו אל שלמה המלך ע"ה] (סס סי' ז')

ובמדי קהלת פ"א בפסוק ונתתי את לבי לדרוש הדיון פייטנה כד עביר אלפא ביתין זימנין מחסל ליה וזימנין דלא מחסל ליה , [פי' פייטני הזה כשעושה פיוטים על סדר אלף בית פעמים גומר אותה ופעמים לא] (סס סס)

אם אתה טחפש אחר דברי תורה כמטמונים הללו אין הקב"ח מקפה שברך [פי' כך דרשו על פסוק אם תבקשנה כבקף] (סס סי' ט')

מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה עונה סנדל לעקבה [פי' היראה היא ראש כחכמה וסוף לעונה כדילף התם מקראי] (סס סס ובמדי קהלת)

מכאן שעושיין סעורה דגומרה של תורה , [פי' אחר הלום שרמה שאו כתיב ויהכם מכל אדם כתי' ויעש משתה לכך עבריו] (סס סס)

לית בר נש מתני אינקי דריה אלא בשעת רווחיה [פי' אין אדם זכור ואמר

שעת הרחק שלו אלא אחרי חיותו ברוחה ועושר גדול] (סס סי' י' ובמדי קהלת פ"א בפסוק אני קהלת)

אפי' משקלות שהיה בימי שלמה של זהב היו [פי' דכתיב אין נחשב וכי] (סס סס ובמדי קהלת פ"ב בפסוק לשהק אגרתיו מכולל סי' ז')

כשאדם נער אומר דברי זמר הגדיל אומר דברי משלות הזקין אומר דברי הבלים [פי' שכן שלמה בתחלה אמר שיר השירים ואח"כ משלי ואח"כ קהלת] (סס סי' י')

מתלא אמר דנכית ליה חזיה הבלא מרחיל ליה [פי' המשל אומר מי שנשבו נחש חום האדם הוא עושה שמתירא ממנו] (פ"א בפסוקי יסקני סי' ג' ובמדרש קהלת דפ"ט)

משלו משל ד"ת כיון סה הוויין הוה מקיים בעליו * בשעת מלחמה כך ד"ת

מתקיימין עם מי שעמל בהן כל צרכן . [פי' שכן כתוב ישקני וכי' ר"ל יזייגני מלשון הכתוב בדיה י"ב נושקי קשת מימינים וכי'] (סס סי' ה')

אם יהיו כל הימים דיו ואגמים קולמסים שמים וארץ ירועות * וכל בני אדם לבלרין אין מספיקין לכתוב ד"ת שלמדתי ולא חסרתיה רק כאדם שמטביל זכרותו כמכחיל בים [פירוש כך אמרו ר"א ור"י יהושע וכמכחיל הים ר"ל דבר מועט . וי"א אני לא חסרתי אלא כמריה באתרוג המריה נהנה והאתרוג לא חסר וכמלא מאמת מים וכמדליק מנר לגר אבל בסנהי

סוף פ' ד' מיתות אומר ככלב המלקק מן הים , וי"א שכתוב סה הוא ר' עקיבא * (סס בפסוק לריח שמנך טובים סי' א' ובמדי סנה פ"ק י"א ומאולה קלת שגומר אין מספיקין לכתוב חללה של רכות)

עתיד הקבי"ה לעשות ראש חולה לצדיקי לעתיד לבא [פי' חולה כמו מחול וסיבוב] (סס סי' ג' ובפרשת שמני פ"א סי' ט') ובירושלמי ר' סוכה ובמדי קהלת פ"א בפסוק אין זכרון לראשונים

הגידה לי סימן ז')

סוף כל הדור למות ואתה תהיה כוסייהן *
 [פ"י כך אמר הקב"ה למשה וכוסייהן
 פ"י שיהיה כסוי שלהם כלומר שגם הוא

לא יכנס לארץ] (שם סי' ג')

חיך שאני צוררה לך בכנפך. [פירוש
 שתהא שמורה ליום פקודה] (שם שם)
 לא אדם לן בירושלם ובידו עון, לפי
 שכתוב צדק ילין בה (שם בפסוק

לסוסי סימן ו')

אית דידע למחרו ולא ידע למקרה ואית
 דידע למקרה ולא ידע למחרו [פ"י

למחרו לדרוש, למקרה להוציא דבר
 מדעתו] (שם בפסוק נאום לחיך סי' ז')

עד שאתה מצוני על בני צוה את בני
 עלי. [פ"י כך אמר הקב"ה למשה בשעה
 שבקש ממנו להעמיד פרנסים על ישראל]

(שם סי' ג')

איש שהכל בו מקרא משנה תלמוד
 תוספתא ואגדות. [פ"י נוטריקון מלת
 אשכול הנזכר] (שם בפסוק אשכול הכופר

סימן ז')

מה יונה זו שונרת ריגליות הרבה וקומרת *
 לשוכבה כך ישראל [פירוש ריגליות

הולכות בהרבה מקומות] (שם בפסוק הכן
 יפה רעיתי סימן ז')

אילולי קטליתניה * אילן רב הוא
 מתעבד. [פ"י אלו לא עקרת

אותו היה נעשה אילן גדול וכן דרש על
 פסוק והנה עלה זית סוף בפיה] (שם סי'

ד' וזכ"ר פלג סי' ו' ובויקר פלג סי' ו')

דין הוא דמתנגלילין ביה על מגין צווחין
 ליה רבן, [פ"י זה שבני אדם טורחים

בשבילו בהנם קורין אותו רבי, וכן אמרו
 לרי' אליעזר כשלא ידע לפרום על שמע

ומשמם ואילך נקרא רי' אליעזר חסמא
 [כפ"ז פסוק כשזכנה בין החומים סי' ד']

נס בפדסה אחרי מות פכ"ג סי' ד' ועי' שם
 שלפי זה נקרא רי' אלעזר חסמא]

שלוש קוויות טובות קווי ישראל על הים,
 קווי לתורה, קווי לרגלים, קווי

למשכ

זיין שנתן להם לישראל בחורב שם
 המפורש היה הקוק עליו [פ"י הוא
 העדי דכתי' את עדים (שם בפסוק משכני
 סי' ז')

מקרטעא כהדא הפיתא [פ"י מרקדת כמו
 שמרקרי' בעת החופה וי"מ הפיתא לשון
 דג כדמייתי הרין על הרזיה ז"ל כפי'
 למס עובר (שם בפסוק נגילה ונסמחה כך
 סי' א')

בעשרה לשונות של שמחה נקראו
 ישראל גילה, שישה, שמחה,

רנה, פצה, צהלה [עלצה] עלוה הדוה
 תרועה ובלהו יליף מקראי (שם שם)

עתידה ירושלם להעשות מטרופולין
 לכל המדינות ולהמשיך כנהר אליה

לכבודה [מטרופולין פ"י אם המדינות
 והשרים] (שם בפסוק שמה אני סי' ז')

מה נקבה זו נוטלת עישור נכסים מאביה
 ויוצאה אף כך ישראל ירשו ארץ

שבעה עממים שהוא עישור ע' אמות
 (שם שם)

למה נמשלו ישראל לנקבה זו טוענת
 ופורקת טוענת ופורקת ושוב אינה

טוענת כך ישראל משתעבדין ונגאלין
 ושוב אין משתעבדין לעולם, [נמשלו

לנקבה דכתיב רני עקרה] (שם שם)

תלמידי חכמים אעפ"י שנראין בעורין
 ושחורים מבחוי * אכל מבפנים

יש בהם ד"ת מקרא משנה הלכות ואגדות,
 [פ"י נמשלו לאהלי קדר שמבחוץ בעורין

ומבפנים אבנים טובות ומרגליות] (שם
 בפסוק כהאלי קדר)

אין הקב"ה רוצה במי שאומר דלטורא
 על ישראל, פ"י מלשינות] (שם

בפסוק אל תלוצו)

למה נמשלו הנביאים כנשים לומר לך
 מה אשה זו אינה מתביישת לתבוע

צרכי ביתה מבעלה כך הנביאים אין
 מתביישין לתבוע צרכיהן של ישראל

מאביהם שבשמים [פ"י כך דרשו עד פסוק
 אם לא תדעו לך היפה וכו'] (שם בפסוק

(סתיו עבר)

נבח ככלבא נפוח בקולתא נצר כצוצרה
 [פ"י צעק ככלב ונפוח ככד וצפצין
 כעוף ששמו צוצור וכל זה היה
 בנבוכדנאצר] (סס צפסוק ויגוי הסלע
 ס' א')

מתלא אמר פסחא בביתא והלולא מתברא
 אנריא * [פ"י כשקרוין הלל בפסח
 בבית בקול רם משתכרים תקרות הבית
 לקולם] (סס ס' ז')

לפום תורא מבחייא . [פ"י לפי גדלו של
 שור יודקק לו טבחה גדול ומשל
 הוא] (פ"ב צפסוק אחזו לנו טועים ס' ג')
 אתה הוא רחמי טבא לא לחסר טיבותך
 לעולם, [פ"י אתה הוא אוהבי הטוב לא
 תחסר טובתך לעולם] (סס צפסוק דודי לי
 סימן א')

כד הוינא מלבר הוינא ערב לאוחרנין וכדו
 דאנא מלגו לית אנא בעי אוחרנין די
 יערבוני [פ"י כשהייתי מבחויין כלומר בריא
 הייתי ערב להולי' אחרים ועבשיו שאני
 חולה אין אני רוצה שיהיו ערבים לי
 בתמיה] (סס סימן ב')

כד תיסב מלכותא בתר סולא [פ"י כשיקק
 המלכות מיד אחרים, בעקב עשו] [פ"י
 כי סולא היינו בסוף הימים] (סס צפסוק
 עד טיפוח היום)

הרא היותא סלקא מן ימא ולא מביא
 נפקא מן הורשא מביא, [פ"י החיה
 שעולה מן היום אינה עושה רעה אבל מן
 היער עושה רעה] (פ"ג צפסוק כמעט
 טעברתי מהס ס' ב')

אין לך שלשול * קשה יותר מן השלשול
 הוה שהוא בא מן הצפון ועולה
 ומכסף את הבריות שנתונות בדרום,
 [פ"י שלשול רוח סערה ומכסף ריל
 משחית] (סס סס)

בעשר לשונות נקראת הנבואה חוון
 נבואה, הטיפה, דבור, אמירה,
 צווי, משא, משלי, מליצה, חידה, [פ"י
 כמשמעו ושם יקיף דחוון ודבור ומשא
 קשים

למשכן, [פ"י קוויות תוחלת] (סס צפסוק
 כתפוח צעלי העיר ס' ג')

אילו היו האומות יודעים מה היה אהל
 מעד יפה להם באהליות וקסטריות
 היו מקיפין אותו, [פירוש קסטריות מיני
 לגונות וחילות וי"א כמו גווסטראות
 פונטילי בלעין] (סס ס' ה' וצו"ר פ"א ס' ה'
 י"א וצמדכר רבה פ"ח ס' ג')

הדין חמרא כד עליל כבר נשא הוא
 מערבב ליה, [פ"י היין כשנכנס
 באדם הוא מערבבו] * (סס צפסוק הביאתי אל
 בית היין)

לשעבר היתה פרוטה מצויה והיה אדם
 מתאוה לשמוע דבר משנה
 ותלמוד ועבשיו שאין הפרוטה מצויה
 וביותר שהם חולים מן השעבוד אין
 מבקשים לשמוע אלא דברי ברכות ונחמות,
 [פ"י הצרות והעניות מבטלים תלמוד
 תורה] (סס צפסוק סמכוני בלשונות ס' א')
 לא שהיה גדול מהם בתורה אלא מקומו
 של אדם מכבודו, [פ"י כי שאר החכמים
 חלקו כבוד לר' יהודה שהיה בן עיר] (סס
 סימן ג')

פתפותי בצים יש כאן, [פ"י הוא כמו
 פטפוטי דברים] (סס סס)

כך אני מקובל מבית אבי אבא מכור
 עצמך לע"ז ואל תצטרך לבריות,
 [פ"י לעבודה שהיא ורה לך כדומר לעשות
 כל מלאכה אפ"י בוויח] (סס סס)

גדולה היא הפרנסה שגורמת לתחיית
 המתים רבא שלא בעונתה, [פ"י
 כי הצרפתית ע"י שהאכליה לאלהיה וכתה
 לחיות את בנה וכן השונמית לאלישע]
 (סס סס)

אין הקב"ה מעמיד מלך הנף על אומות עד
 שנגבה רקיון * שלה, [פ"י רקיון עלבון]
 (סס צפסוק הטעתי אהכס)

עקר טרחנתא מטרא הוא חמנין ושית
 יומין * [פ"י עיקר טורח הסתיו הוא
 בזמן המטר אבל בלא מטר אפילו יומי
 דסותא אינם קשים] (סס צפסוק כי הנה

קשים מכורם] (סס טס וצ"ר פני"ד סי' ו')
קמחא טחינה טחנית ואריה קטילא
קטילת ורתא יקרתא יקרת] פ"י
כי לא מגבורתו של אויב נפל בה"ט רק
כי כן נגזר מן השמים ורתא ר"ל דירה]
(סס טס וליכא רבה פ"א סימן מ"א וסס
צמקס דרתא לוונר קרתא)

פרמקום פרמקום הריש את לית הרישין
מצליחים בלילא, [פ"י מבשף
והרמס אתה אין הכשפים מצליחין
בלילת] (סס צמקס מ"י זחא: עולה מן המדבר
סי' ג' ובפרטס וישלח פע"ז סי' ז')

אמרו עליו על הוגרם בן לוי בשעה
שפותח פיו בשיר היה נועץ
אגודלו בתוך פיו וגודלו א' בקרקע
ומכניס אצבעות בין הנימין ומגביה קולו
בנעימה וזה מוציא כל מיני זמר [פ"י
ג"כ תמצא במסכת שקלים שאמרו כזה
על יהונדב בן דוד] (סס סי' ו')

היה ר"א בן שמעון קרא ותנני וקרובה
ופייטני [פ"י יודע ובקי היה במקרא
במשנה ותקן קרובין ופיוטים] (סס סי' ז')
עד שלא יחטא אדם נותנין עליו אימה
ויראה והבריות מתפחדין ממנו כיון
שהוא חוטא נותנים עליו אימה ויראה
ומתפחד הוא מאהרם [פ"י כי בן ארע
לאדם הראשון קודם שחטא ולאחר
שחטא] (סס צמקס הנה מטמו סי' ט')

עד שלא חטא אדם הראשון היה שומע
את הקול אדיבין וכיון שחטא היה
שומע את הקול אגריון [פ"י אדיבון בנחת
ואגריון בגרוי וכעס] (סס טס ופי' נטא פ"א
סימן ג')

כל כלה שענינה כעורות כל גופה צריכה
בדיקה ושענינה יפות אין כל גופה
צריכה בדיקה, [פ"י כי מן העין נבר השאר]
(פ"ד צמקס סג' יפה רעיון סי' ג')
הדא אתתה כד' שערה סניין היא עברה
לה גלשין גלשין [פ"י נשיש לאשה שערות
בראשה היא מגדלת גדולים מהם] (סס טס)
הדא בוצינא כד הוא לפי טבאות הוא עבד

גלשין גלשין, [פ"י זה הנר כשהוא דולק
יפה הוא עושה להבות הרבה] (סס טס)
בשר זרם אין מקדים רמייה עד שרואה
המכת אבל מי שאמר והיה העולם
אינו כן אלא מקדים הרמייה ואח"כ הוא
טבח, [פירוש כן כתב במדרש שמואל
וממכותך ארפאך תכף זמיר משמע שכבר
קדמה הרפואה] (סס צמקס ט"י סדך סי' א')
כהדא תרנגולא דמנערה גפה מגו קטמא,
[פ"י כמו התרנגולת שמנערת גפה
מתוך האפר] (סס פסוק א"י מלצטון כלה
סימן א')

כאילן טביא דלית אינון יכולין מטענין
בקורקרא ואינון מטענין להו
בבורתירה [פ"י כמו הצבאים אינם נושאים
משאוי בראשם. וכשנותנים משאוי על
ראשם וגופם הם נושאים] (סס סימן ז')
בעשרה לשונות (ל"ל מקומות) נקראו
ישראל כלה שיתא הכא וארבעה
בנביאים [פ"י ו' פעמים בשיר השירים ובי'
בנביאים וכלהו יליף מקראין] (סס צמקס
מה יפה דודין)

כל מי שהוא אומר דית ברבים ואינם
עורבים לשומעיהם כסילת זה שצפה
על גבי נפה נוח לו שלא אמרן, וי"א כדבש
הזה שבא בצפי"ה וי"א כדבש והלב
המעורבים זה בזה וי"א ואינם עורבים
לשומעיהם ככלה זו שערבה על בעלה
בשעת חופתה נוח לו שלא אמרן * [פ"י
צפיה מלשון הכתוב כצפיהית כדבש]
(סס צמקס ירפת הטופסה סי' א')

אין משקה סרוה יותר ממשקה זה שחתח
הלשון [פ"י מובאש וקשה לאיסטנים]
(סס סי' י"ב)

אין לך דבר שריוחו רע וקשה יותר משטף
של עוים, [פ"י שטף שער] (סס טס)
קנמון הזה גדול בא"י והיו עוים וצבאים
אוכלים ממנו, [פ"י קנילה בלע"ז
להודיע שבחה של א"י] (סס צמקס נרד
וכרטס)

לעתיד לבא הבי"ה מביא רוח ארנסטים
לעולם

לעולם, [פ"י רוח של שלוח שלא יטבעו בו הסמינות וההולכים בים] (סס בפסוק עזרי לטון)

אלו היו ישראל עושים תשובה אפי' יום אחר מיד הם נגאלים [פ"י תשובה שלימה באנורה אחת] (סס בפסוק אני ישנה ס' ב')

שינת עצרת עריבה והלילה קצרה ואפי' פורטענא לא עקצת בהון * [פ"י פורטענא פרעוש לא נשכה בישראל בליל מתן תורה] (סס בפסוק פטתו את כתנתו) אפילו דברים שאתה רואה אותם שהן קיצים בתורה, תלי תלים הן [קוצים כמו קוצו של יויד פ"י בתרי אותיות] (סס בפסוק רלסו כסס פו ס' א') אין גרנה של תורה אלא בלילה, [פ"י כמו שבגון עקר התבואה כן עיקר לימוד התורה היא בלילה] (סס סס ובפרש' מזרע סיט ס' א' כתוב אין רינה על תורה חלל בלילה)

כד הוינא לעי באוריתא ביטמא הות מנהרא לי בלילא * [פ"י שהיית גורם היום התורה שלמדתי באותו יום היתה מאירה לי בלילה שלאחריו] (סס סס) תלמידי חכמים אעפ"י שנראים כעורים ושחורים בעתו לעתיד לבא מראיהם כלפידים ככרקי' ירוצו, [פ"י כי שברם צפון להם לעוה"ב] (סס ס' ה') דברי תורה מנורים הם * לכל מי שעוסק בהם כל צרכם [פ"י מובאים טעמים] (סס בפסוק עינו כוונס)

ווי היא בישא שריא בטעני * דדון [פ"י אוי נחש רע שרוי במיעו של זה] (סס בפסוק ידו גללו זהב ס' ג')

כר אתא מיתלי עקבא מן ארעא, [פ"י כשהתינוק יכול להגביה שני עקביו בקפיצות דאחר שהוא בן ג' שנים דווקא ובפחות לא יכול לקפוץ] (פ"ו בפסוק חכו ממתקס ס' א')

לא אתא אלא להתפיגה עם בנו [פ"י לעלות ולהשתעשע] (סס כ"ו ובפרש' הדא

חמור סכ"ו ס"ו ובפרש' נסא פ"י ס' א') הנר הזה בזמן שהוא כבה מאליו יפה לו יופה לפתילה ובזמן שאינו כבה מאליו רע לו רוע לפתילה, [פ"י הוא משל מה בין מיתת זקנים למיתת נערים] (סס בפסוק דודי ירד לגנו ס' א') ובב"ר פסי' ס' ב' ובקבלת רבש פ"ה בפסוק מהוקק שנת עובד ס' ב')

התאנה זו כ"ו שנלקטת בעונתה יפה לה ויפה להתאנה ובזמן שאינה נלקטת בעונתה רע לה רוע להתאנה, [פ"י משל הוא כמו של מעלה] (סס סס וגס בכל המקומות הל"ל)

שבעה ארצות הן ארץ, ארץ, ארץ, ארץ, גיא, ציה, נשיה, תבל [פ"י יש ז' שמות לארץ כמו שיש לו רקיעים] (סס בפסוק יפה את רעיתי ס' ב' ועיין ויקר פכ"ט ט"י י"א)

אומה שמשלמת איסטטיונו * של עולם [פ"י עמידתו כלומר ישראל מעמידים העולם] (פ"ו בפסוק טובי טובי הסולמית ס' א')

אתון אינון מחויתיה דעלמא, [פ"י אתם אורושל עולם] (סס ס' ב')

מה יאיין עקיבך במסאנה ברתיה דרחמי. [פ"י הוא תרנום של מה יפו וכו']

סס בפסוק מה יפו פנמך סימן א') כל היטויין ופרניקין שישאל מתחטיין * ומתפננקין בעתו בזכות מילה שניתנה בין ירבים. [פ"י היטויין לשון בן המתחטא לפני אביו ופרניקין לשון עונג הוא] (סס סימן ג')

אין בעל הבית משגיח לא על משפלות של זבל, ולא על משפלות של תבן ולא על קש ולא על המיץ למה שאין נחשבים לכלום. [פ"י משפלות קופות שמוציאים בהם הזבל] (סס בפסוק סרךך חגן הסכר סימן ג')

מן דירות ולא מן דבזין ליה. [פירוש טוב ליקח ממי שירש ולא מן הגולן והוא משרד הדיוט] (סס בפסוק מה יפיה) הדא

הדא תמרתא כד לא עבדא כלום לא פחיתא דהיא עבדא מן תלת אילנין אלכנין [פ"י אידן תמר כשהוא אינו עושה פרי מיט אינו עושה בפחות משלש אילנות מובחרים] (סס פסוק אמרתי חללה בתמוך) הדין דשתי חמר עתיק אעיג דהוא שתא ליה טעמא וריחא בפומיה, [פירוש השותה יין מתוק אעפ"י שבבר שתה אותו עוד נשאר טעם וריח היין בפיו] (סס פסוק חקך כיון הטוב)

שלש שוקין הן אין שוקן של ישראל אלא באביהם שבשמים אין שוקה של אשה אלא בבעלה אין שוקו של יצר הרע אלא בקין וחבירתו. [פ"י לשון תשוקה הם וכלהו יליף התם מקראי] (סס פסוק חמי לודוי)

עלוכה היא הבלה שמקלקלת בתוך חופתה. [פ"י מכווער הדבר יותר ממי שונה לאחר זמן] (פרסס ח' פסוק מי זאת עולה מן המדבר)

לית שוקה דאורייתא נפיק מן נביבנן. [פ"י אין תאותה של תורה יצאה מעמכם] (סס פסוק כרס הים לשלמס ס' ז') אין הקב"ה פורע מאומה למטה עד שמפיל * שריה למעלה, [פ"י ושם מביא ראייה על מאמר זה מקראי] (סס פסוק ברח דודי)

בארבעה דברים נמשלה גאולה * של ישראל בקציר ובבציר בבשמים ובילודה [עיון במאמרים של מטה מזה ושם יליף מקראו] (סס סס) הדא חקלא כד הוא מהצדא בלא עונתה אפ"י תבנא לית הוא טב, בעונתה הוא טב, [פ"י והו משל הקציר, מהצדא ר"ל קצרת] (סס סס)

הדין כרמא כד מקטף בלא ענתיה אפ"י בסימיה לית הוא טב ובענתיה הוא טב [פ"י זה משל הבצירה ומקטף ר"ל נמר, ובסימיה ר"ל ההומין] (סס סס) הבשמים הללו כשהן נלקטין כשהן רבים ולחים אין ריחם כשהן יבשין

ריחם נורף זהו משל הכשמים] (סס סס) הדא אתתא כד ילדא בלא ענתה לא היו וולדה כד ילדה בענתה חיי זה משל היולדת] (סס סס)

תם ונשגם שבח לאל בורא עורם כל מאמרי שיר השירים רבה הנקרא מדרש חיות בנ"ך ולא ע"י אכיר.

מדרש רות רבה .

אין מעדין אדא בשומע, [פ"י לשון התראה ו"א שאין כהעיד אדא איב שומע בעצמו ולא כשישמעו מפי עד (פתיחתא ס' א')]

אעפ"י שאני פטרונך מה פטרונא מהני בדניא, [פ"י מה יכול להועיל בדין רק לרון לפנים משורת הדין] (סס סס) כאיניש * דאמר נפל שעריהון דפוריא נ"א דפלניא [פ"י נפלו שערות של

כסוי המטה שהן של צמר ונראין רבים, לפי נ"א ר"ל כששערות של בני אדם גדולים אומרים עליו כבר גדלו שערותיו של זה עד שגמיעות לארץ] (סס ס' ז') כאיניש דאמר לחבריה הא סקא והא סלעא והא סאה תקום אכוכ רבתא * [פ"י הא לך הסק והא לך הסלע לקנות והסאה למרוד כלומר הכל מוכן רק קום אכול הרבה] (סס סס זכרי בחוקותי פלוי ס' ז')

כל נבואה שאינה צורך לדורות לא נתפרסמה. [פ"י כמשמעו] (סס סס) גנבתון לא גנבנן קטלתון לא קטלנן לא גנבת מאן גנב עמך לא קטלת מאן קטל עמך קנים להון זימי להון אייתי ארנוך אייתי גולגלתך אייתי דימוסך, [פ"י בשאומרום עכו"ם לישראל גנבתם והם משובים לא גנבנו והם מהפכים דבריהם ואומרים להם אם לא גנבת מי גנב עמך והטיל עליהם מס ויאמרו הבא מס מהבהמות מס מראש כל אדם מס מכל דבר

דבר המטלטל] (סס ס"ג)

בין דאתת עקתא אולת לך ושבתת להון
 [פ"י בין שבאה הצרה הלכת לך
 ועובת אותם. [פ"י שבימי רעבון הלך לו
 אבימלך והיה גדול הדור והניח את ישראל
 בצרה] (סס ס"ו)

אם אין גדיים אין תיישים אם אין תישים
 אין צאן אם אין צאן אין רועה אם
 אין רועה אין עולם. [פירוש משל הוא
 שאהו מלך יהודה בטל ת"ת מישראל
 וגור שלא ילמדו תינות לפי שאם אין
 קטנים אין גדולים ואין תלמידים] (סס
 ס"ז) ונס כפרסת לך לך פתי"ב ס"ז ג'
 וכפרסת שמוי פ"ח ס"ז ז' ובפתיחתא דאסתר
 ס"י י"ח)

בקש לעקור אה כל הביצה בעיא למובן
 בכל ביתא. [פ"י המן בקש לעקור
 כל שורש ישראל ורצה למכור אותם
 לעבדים בכל ביה ובית] (סס סס ונס
 כשאר מקומות ה"ל)

בו ביום נטלו ישראל הפוכין * שלמה
 על עוונותיהם. [פ"י הפוכין הנחה
 [כלומר ביום שהרב בית המקדש מחל
 הקביה להם עוונותיהם] (סס סס ובא"כ
 רכתי פ"ד ס"י כ"ה)

אימותי ד"ת מתכוזן בפני עמי הארץ
 בשעה שבעליהם מבזין אותם [פ"י
 שעם ארץ יותר מבזה ד"ת כשרואה תיה
 בזוי ואינה מכבדה] (פ"ח ס"ג)

הדיין שמקלקל הדין קרוי ה' שמות,
 עול, שנו, משוקץ, חרם, תועבה,
 [ע"ן פרושו בפרש"י פ"י קדושים] (סס סס)
 מת לא אמר המי"א ומהנא משתלמא, [פ"י
 משל הוא החטה קשה אבל האבן
 המוחנת אותה קשה הימנה] (סס ס"ד)
 ונס כ"ב פ"ט ס"ג ג' אונר שלו חטא ויחטא
 משתלמא וע"י כפסח"ס פ"י דק"ג)

בשעת הדבר בשעת מלחמה כנוס הרג
 ובשעת רעבון פור הרגל, [פ"י
 יותר טוב לישב בבית סגור בזמן דבר או
 מלחמה מלצאת חוץ, אבל ברעבון יותר

טוב לצאת ולבקש מחייתו] (סס סס)
 עשרת כהנים נביאים עמרו מרחב הוונה
 ירמיה חלקיה שריה מחסיה הנמאל
 שלום ברוך נריה יהוקאל בזוי, וי"א אף
 הולדה הנביאה "מבני בניה של רחב הוונה
 היתה [פ"י שנתניירה ונשאת לכהנים
 אחר שמת יהושע בעלה] [פ"ב ס"י ח'
 וכמנילס פ"ק דף י"ד)

גילין גדין והבורות הבורות מביא הקביה
 לעולם מת" א' א'מן הגיל ידאג כל
 הגיל חבר אחד מן החברה תדאג כל
 החברה. [פ"י גילין כמו בן גילון] (סס ס"י ח')
 ארבויות ארבויות הן ואין אחד מהם נכנס
 לתוך ארכו של חברו אפי

כמלא נימא [פ"י ארבויות כמו ערכאות
 ור"ל ערך כל א' וא' קצוב ומוזמן] (סס סס)
 מימי לא קראתי לאשתי אשתי לביתי
 ביתי אלא לאשתי ביתי ולביתי אשתי
 ולא קריתי לשורי שורי ולשדי שדי
 אלא לשורי שדי ולשדי שורי, [פ"י
 אשתי ביתי שהיא עיקרה של בית ולשורי
 שדי שהוא עיקר של שדה דכתיב ורוב
 תבואות כבה שור] (סס סס ונס כשנת דף
 ק"ח ובגיטין דנ"ב)

אין קורת רוח לאישה אלא בבית בעלה,
 [פ"י אינה מוצאת קורת רוח במקום
 אחר] (סס ס"י ט"ז)

כל נשיקה של תפלות, בר מן תלת,
 נשיקה של גדולה, ונשיקה של
 פרקים, ונשיקה של פרישות, [וכנ']
 וי"א אף נשיקה של קריבות. [פ"י כל
 הנשיקות הן מבערות חוץ מן ג' והן
 הנושק לחבירו שעלה לגדולה, או
 שפונשו בדרך או שפורש ממנו או שנושק
 את קרובו] (סס ס"י כ"א וכפרסת שנות
 פ"ה ס"י ח')

בעולם הזה מי שהוא כלב יכול להעשות
 ארי * ומי שהוא ארי יכול
 להעשות כלב אבל לעתיר לבא לא, [פ"י
 כלב רשע ופ"י ארי צדיק] (פ"ג ס"י ז')
 כל צדיק וצדיק יש לו מדור בפני עצמו
 פ"ה

[פ"י בנן עדין] (סס ס"ו ד')

נפיל נסיב לנפילא מה הם מעמידין גבורי
 חיל, [פ"י לשון הנפילים] (פ"ד ס"ג ג')
 אין גיילין לומר פרדי בגמלי ארא בסוסי
 שהוא קצת דומה [פ"י לפי שהפרד
 גולד מהסוס והאתון לפיכך יותר לסוס
 דומה ולא לנמל] (סס סס עיין סס ט"ט
 במאמר ח"ד יחזק פרדכסוס והבין כי נרסא
 אחרת היתה להמחבר בזה ועיינס ב"פס ע"ף)
 צריך אדם להיות לו שני עמוסים א'
 לחול וא' לשבת. [פ"י בנן סרבלין
 כדי שיוכל לכבד השבת כמכובד] (פ"ב
 ס"י י"ב)

אלו ד"ת שקשיין לקנות ככדי זהב ונהוין
 ליעבד בזכויות. [פ"י כמשמעו]
 (פ"ז ס"י ד')

טברכותיהן של נשים לא נתקעקה
 ביצתו של דוד בימי עתליהו.
 [פ"י מברכותיהן של נשים לנעמי ורות לא
 אבדת עתליהו כל זרע המלוכה] (פ"ז ס"י ע"ז)

תושלביע מאמרי רות רבה.

מדרש אסתר רבה.

מן דסגון דייגי שיקרא סגון סהדי שקרא.
 [פ"י משרבו הדיינים המעוותין את
 הדין רבו ג"כ ערי שקר] (פתוחתא דאסתר
 רבה סימן ט')

מן דסגון דלטוריא סגון ממונהון דברייתא
 מתבוא. פ"י משרבו המלשינים ממון
 הבריות בלה] (סס סס)
 מדסגו אפייא הציפתא איתנסיב הורא
 ויקרא והדרא מן ברייתא, [פ"י
 משרבו ההצופים נתבטל כבוד הבריות]
 (סס סס)

מדאמר לרבה אנא רב מינך אתקטענן
 שינהון דבני נשא. [פ"י כשהקטן
 אומר לגדול אני גדול ממך כאלו נפלו
 שיניהם של בריות]. (הגאמאר הזה ליתא
 במדרס והוא בילקוט כסס מדרס אבא גוריון
 ועיין סס הל"ך גריס)

מן דאכעסון בנייא חביביא בעובדיהון קדם
 אבוהון דבשמיא אקים עליהון מלכא
 הנפא ויתפרע מנהון, [פירוש כשהנעיסו
 ישראל לאביהם שבשמים הקים עליהם
 מלך קשה כאחשוורוש להפרע מהם
 בנורותיו] (סס סס)

כשם שהקרבתו מצויים מהיכל לירושלים
 כך דורביאות עם דורניות עתידות
 להיות מצויות למלך המשיח. [פירוש
 דורביאות מיני דורון של מיני לבוש
 ומאכל] (פ"א ס"ו ד')

בין מן דידיה ובין לא מדיריה
 מתגלגלא, [פ"י הן משלו הן משל
 אחרים הוא לובש ועופף] (פ"ב ס"ו א')
 בנפשי אנא רשוי ברם במצותא דבריי
 לית אנא יביד ולא רשוי, [פ"י
 אני יכול לעשות בגופי מה שאני רוצה
 אבל במצו' איני רשאי למעט אלא לרבות]
 (סס ס"ו ג')

אתון אורייתבון מוקרה לבון ברם אנן
 אי דית לן ממונא לית בר נש
 דמוקר לן, [פ"י כך אמר עניא לרשב"י
 אתם תורתכם מכבדת אתכם ואנחנו
 אילולי ממונא אין מי שיכבדנו] (סס ס"ו ד')

נפשו של אדם הותה לשתות בשל זהב,
 [פ"י הותה קצה] (סס ס"ו ו')

אית אתר דבעי מינס ובתר כן שתי ואית
 אתר דשתי ובתר כן מיגס [פ"י יש
 מקומות שבתחלה אוכלים ואח"כ שותים
 ויש איפסא] (סס ס"ו ז')

ארבעה נשים נטלו ממשלה בעולם,
 ואלו הן איובל ועתליה מישראל
 ושמירמית וושתי מאומות העולם. [פ"י
 ד' אלו מלכו בחוקה ובגדולה כאנשים]
 (פ"ג ס"י ב')

לא תהא כהנת בשונדקית. [פ"י הוא משל
 בגמ' בענין תרומות ועיין ב"ט פ"ג]
 (סס ס"ו ד') ובפתוחתא דל"כ ס"י י' והוא
 משנה סוף יבמות]

יתיב ומשעתוי כולי יומא ולא לעי. ופאים
 לצלאה והוא לעי וכן למיתנא. [פ"י

אדם מספר דברי הבאי כל היום ואינו יגע ולהתפלל יגע וכן אם לומר מעט הוא יגע] (סס סס)

שני יתומים שנשתיירו לו זה רומוס ורומילוס נתן רשות רזאבה להניקן ובסוף עמדו ובנו שני צריפין גדולים ברומי. [פי' נשתיירו לעשו וצריפין הן כמו קאפאניו בלעזי] (סס ס' ה' ובמדרש תהלים מ"ט על פסוק יעוזב תליכה)

כהדא צרצרא דמתגלגלא בריכה ורלא דיולה. [פי' עוף הלוקח בצים בין משלו בין משל אחרים ונותן בקנין] (סס ס' ע')

קומים איסטבלאטי של בית אבא. [פי' בן הממונה על אריות הסוסים של בית אבין] (סס ס' ד')

הן דריסס מקפה תמן מצטלב, [פירוש במקום שהלסטים מקפה בריות שם נתלה] (סס סס)

אין הרשע יוצא מן העולם עד שהקבי"ה מראה קנינין דידיה היאך הוא מתצר. פי' קנינין מצודה שלו] (סס סס)

חות פת וריקא בכרפיה * נפח בקיטמיה וזרוק גופריתא באחונה. [פי' רד וחתוך זיקין דנור ברמין שלו ונפח באפרו וזרוק גפרית בכבשן שלו והכל משל לרוב החמה שצוה למלאך להדליק באהשורוש] (סס ס' ט')

ארבע לשונות נאין הן שישתמש בהן לעולם, לעו לומר, פרסיי לאלויה עברי לדבור, רומי לקרב וי"א אף אשורית לכתב. [פי' לאלויה לקינן, לקרב לדרוש ברבים ועיין מאמר בספר מאור עינים דף קע"ז פי' כ"ן] (פ"ד ס' י"ג)

נפלת כיפא על קררה ווי ליה לקררה. נפלת קררה על כיפא ווי ליה לקררה [פי' משל הוא כי כמו שהאבן קשה מהקררה כך מי יוכל לדון עם שתקוף ממנו] (פ"ז ס' י')

פורפרא דמ: כא מזרבנא בשוקא ווי ליה למזבניה [פי' כשלוש המלך

מרדכי מוניט"ה שלו הולכת בכל הארץ*, ומהו מוניט"ה שלו מרדכי מכאן ואסתר מכאן. [פי' מרדכי הדפוס מטבעות כמנהג כל השרים ומוניט"ה הוא הלע"ז של מטבע] (סס ס' י"ג צב"ר פליט ס' י"א עיין סס כי מדרשים הלוקים הם ואלו הרב המצטר גרס סס כמו כאלן)

מדרש איכה רבתי.

אילין נטורי קרתא אילין הרובי קרתא [פי' בתמיה כך אמרו על שומרי מצרים] (פתיחתא ס' ב')

הלואי עשו אותי בני בגרמיו * הוו שהיא בא באחרונה, [פי' גרמיו תורמוס כך אמר הקבי"ה לישראל] (נ"ס ס' ו' וזבילה דכ"ה)

כל דומר זמרא לא עייל באודניה דקרא [פי' שום מין זמר ושמחה אינם נכנסים באזני מי שהוא מדוקדק בהרב] (סס ס' י"ג)

כל דומר זמרא ברא דטפשא לא שמע, [פי' השומע אינו נהנה מזמר ושירים] (סס סס ונראה לי דזוטה לזה מה שכתוב בזומא

ציומא פ"ק צי אכוב להרי זמר לגרדלי לא
מקבלי מינייה)

כל מי שהוא דן את המפיש הוא עצמו
נידון, [פ"י הרחק מסבל ולא תחבר עמו
(ס"ט ס"י ד')]

כל המעמיד תלמיד רשע סופו להתבנות
טמנו, [פ"י כך דרשו על פסוק יוסר
לץ לוקה לו קלון] (ס"ט ס"י ט"ו)

כל המעמיד תלמיד רשע בא"י מעמיד
לסטים בהוצצה לארץ, [פ"י לפי
שהוא חכם להרע והוצצה לארץ אינם
מכירים במעשיו ועושה מעשה זמרי
ומבקש שבר כפנחס] (ס"ט ס"ט ע"ט) הטיב
כי גרסא אחרת הוה לו להמחבר (במדרש)
בגין דלא נצרוך לחרובא היהודאי, [פ"י
אומות מלעיגין בנו ואומרים בשביל
שלא נצטרך לחרובין כמו היהודים] (ס"ט
ס"י י"ז)

כמה שנים את בעי מהי והן אומרי
כהלוקא דיהודאי בשבת, [פ"י
אומרים א"ה אילו לאילו כמה שנים אתה
רוצה להכות אהרים והן משיבים כ"כ
מכות כמו שמקבלים כותנת היהודים
הנכבסים לשבת] (ס"ט ס"ט)

כהרין ערבאה דהוה נכיס אמרא וחמי
בכברא, [פ"י כערבי הוה שהוא
שוחט כבש ורואה בכבד שלו דרך בישוף
(ס"ט ס"י כ"ג)]

כלי זיין היה לישראל בסניי והיה שם
המפורש חקוק עליו וכשהטאו נוטל
מהם [פ"י זה הערי שכתוב בתורה] (ס"ט
ס"י כ"ד) וכסור הסירים רבה פ"א בפסוק
משכני אחרין נחלם ס"י כ"ז)

טשתיי אולין ומשתיי אתיין ומתחמאין
סנין, [פ"י שכורים הולכים ושבים
ונראין כאלו הם הרבת] (ס"ט ס"ט במדרש
המאמר הזה הוא קודם המאמר הראבון)
אין הקב"ה מביא פורעניות על ישראל
עד שמעיד בהם תחלה [פ"י מעיד
מתרה] (ס"ט ס"י כ"ז)

לא גלו ישראל עד שכפרו בל"ו בריתות

שבתורה ובי דברות בני איכה ישבה
בדר [פ"י איכה בני ל"ו בדר י] (פ"א
ס"י א')

מכשא דקיסין כמה עבדין תנן, א"ר כד
יבשא הוה כלה תנן כד רטיבא

הוה תלתא תנן ותלתא קטם ותלתא אשא
אבלא, [פ"י א' שאל מהבירו משאוי
של עצים כמה עשן מתהוה מהן והוא
השיבו אם הם יבשים כולם כלים כעשן
ואם הם לחים שלישי מהן עשן ושלישי
אפר ושלישי אש אוכלת] (ס"ט סימן י')

מה אינין תשעה נפקין ותמניא עללין
ותרין מונין וחד שתי ועשרים וארבעה
משמשין, [פ"י מ' יוצא הם חדשי לידהן,
ח' נכנסים הם ח' ימי מילה ב' נותנים
לשתות הם שני שדים, וא' שותה הוא
התינוק היונק וכ"ד משמשים הם כ"ד
חדשים שהתינוק יונק משדי אמו] (ס"ט
סימן י"א)

מטפייתא דחמרא ספגו, וכטימא תסיס,
[פ"י טפות של יין מתייבשות

בארץ ושל חומץ רותחות] (ס"ט ס"ט)
יהודאי לא משתין במיסוין דאורחא אלא
בהר זיוויא, [פ"י היהודים אינם
משתנים באמצע הדרך אלא בזיוות
אחת] (ס"ט ס"ט)

עד ארבעה מילין פרסתייה דנמלא מינכרא
מכאן ולהלן לית היא מינכרה,
[פ"י עד ד' מילין ניכרין פסיעות הגמל
ולא יותר] (ס"ט ס"ט)

באדר את מיית וניסן לית את חמי זורע
לא חצר, [פ"י תלמיד א' הלם
שבך אומרים לו מן השמים ופחד ופתרוהו
לו לשובה כדאיתא התם ופ"י חצר קוצר]
(ס"ט ס"י ט"ז)

כל דחשש סופיה מיבריא וי"א כל מאן
דבאיש סופו מתאסיא, [פ"י כל מי
שהוא חולה לכסוף הוא מתרפא ברוב
וכן פ"י הניא] (ס"ט ס"י כ"ג)

אם מאיסה הוא ליה סבר ואם קציפה
הוא אית סבר דכל מאן דכעס סופו
מתרצה

לית את [אולא מהכא דהויין אפך
 כיהודיא תא. [פ"י אין] את הולכת
 מכאן ששניך עוין ורומין ליהודאית] (סס
 סי ל"ט).

אם ראית ססלין מלאין בבליים מנוחים
 בארץ ישראל צפה לרגליו של משיח.
 [פ"י בבליים פרסיים] (סס סי נ"א)

אם ראית סס פרסי קשור בא"י צפה
 לרגליו של משיח, [פ"י היינו כשפרס
 יורשת] (סס סס)

הניחו לו לגבאי שגיבת את חובו. [פ"י
 להקבית] (סס סי נ"ט)

מבא למדינתא דשמה בשם מלכה ושם
 מלכה בשם אליהו. [פ"י כולהו
 יליף מקראי דיהוקאל וירמיה כדאיתא
 תתס] (סס כ"א)

כתרא אפתא דקרא דבמה דהיא רביא
 היא קטנה [פ"י כפנימיות של
 דלועין שכל זמן שגדולה הקליפה החצונה
 היא מתעבה והאוכל לפנים מתמעט]
 (סס סס)

כהדא הוירוחא כד היא מניקתא דבמה
 דבניה רביין היא קטנה [פירוש
 החוירותא כשיוולרת הרבה גופה מתקטן
 וכ"ש כשהיא מניקת] (סס סס)

כהדרין גענעא דלא פסיק לא ביממא ורא
 כליליא [פ"י באמת המים שיוורד
 ממקום גבוה למקום נמוך ותמיד משמיע
 קול] (סס סי כ"ב)

לא הות מחותיתיה כמסוקיתיה מסוקיתיה
 ציבחר ציבחר ומחתייה כולא הדא
 [פ"י לא היתה ירירתו כעליתו ציבחר ריל
 מעט] (פ"ב סי ב')

יעלו עשבים כלחייך ועדיין אינו בא [פ"י
 כך אמרו לרי עקיבא שחשב בן
 כוויבא למלך המשיח] (סס סינן ד')
 הלואי איתבירת ריגליה דההוא גברא ורא
 סליק להרא זניתא [פ"י הלואי
 נשבר רגלו ולא עלה לאותו מקום] (סס
 סס)

כננה שנחמס מעיינה והולבין ירקה [פ"י
 שננול * 3

מתרצה] (סס סס ונס בסוף פ"ב סי כ"ב)
 חוצת היא גביה נכסיניה. [פ"י הויך מן
 השכל שהאב ישחוט את בנו] (סס סס)
 א"ה שאוכלים מפתם ושותים מיינם אין
 גלותם גלות אבל ישראל שאין אוכלים
 מפתן ואין שותים מיינם גולתן גולת
 [פ"י כשאדם מוציא מה לאכול בדרך אין
 טורח הדרך קשה עליו וכי יאמר מה
 נאכל אין לך קושיא גדולה מזה] (סס כ"ה)

בין ווי ליהא נמלט רבן יוחנן בן זכאי,
 [פ"י ווי הוא לשון אוי וזהו הוא לשון
 שמחה ובין משמעות ב' דברים אלו ניצל
 ריבין עיש] (סס סי י"א)

כל מגריא דעבדין בישינ למיגרהון. [פ"י
 כל השכנים שרוצים לעשות הויק ובי
 לשכנים הם עושים] (סס סס)

עד דלית את מליף עלן סגנוריא את
 מליף עלן קטגוריא, [פ"י במקום
 שהיב אתה לרמד עלינו זכות אתה
 מלמד חובה] (סס סס)

הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות [פ"י
 משל הוא רק הלב יודע אם מכיין
 למובה או לדעה] (סס סס ונס בסגהדרין
 פ"ג דכ"ז)

גפל תורא סנין טבהווי, וי"א תהדרין
 סכיניה, [פ"י כשהשור נוסל הרבה
 טבחים נמצאים וי"א תהדר הסנין] (סס
 סי ל"ד ונס בסגת פ"ב ל"ב)

כד תספון כלה מרביו שבעת יומין
 דמשותא, [פ"י כשהבלה לוקה וזכרת
 ז' ימי המשחה שלה] (סס סס)

כד יחופא כרא מרבך שלותא דביתיה
 דאכוי. [פ"י שהבן יחף וכו' בעניות
 זוכר השלוה שהיה לו בבית אביו] (סס סס)

קדם אילין אריותא דאוריא את פתח
 סומך, [פ"י בפני אלו האריות של
 תורה אתה רוצה לפתח פך] (סס סי ל"ז)

שבקוגיה ההוא נבר סב ייעול וישתבח
 באתריה. [פ"י הניחוהו לאותו
 זקן שידרוש וישתבח בעירו שנתמנה
 לראש] (סס סס)

שנגול והוסר מעיינה ומתוך כך הולבין
ירקה] (סס ס"י)

סיקוסים ניתן לעין דמעות הסס ודמעות
ההרהל ודמעות קילורין ודמעות
שהוק יפה מכלין [פ"י] סיקוסים קשרים
וגבול ודמעות הסס דומה לדמעות קילורין
והיא מיבה] (סס ס"י ע"י וע"י כספת דק"ג)
שרש דמעות רעות. דמעת העשן ודמעת
הבכיה, ודמעת בית הכסא * קשה
משתיהן. [פ"י] כי רוב הבכי מכלה את
העינים כמו שאירע לאשה אחת ע"ש
(סס סס)

כיפא של השבונות היתה הויך לירושלם
וכל מי שהיה רוצה לחשב היה רין
ומחשב שם למה שלא יחשוב * בירושלים
ומצטער. [פ"י] כפה הוא כמו הדר בנוי
בלי תיקרה מלמעלה ו"מ וולטו בלע"ז
(סס ס"י י"ג ובסמ"ל פ"כ"ב ס"י ה' וע"ש
סגסס כנרסס המחצר)

למה * קרן לה נפשא דהיא כמה דאיתיהב
לה היא נפישא [פ"י] כל מה שנותנים
בתובה היא מקבלת ביותר] (פ"ג ס"י ו')
מתלא אמר עד דשמינא עביר קמין
נפשיה דקמינא נפקת [פ"י] המשל
אמר בעוד שעשיר בונה הדר נפשו שר
קמין יוצאה שלא יוכל להמתין ב"ב] (סס
ס"י ז')

אלו שבילי דאוריתא כבישין בלבהון [פ"י]
דרבי התורה הקוקים על לבם] (סס
ס"י ע')

ואות כרנני מרירן כסימא דסימא המיא.
[פ"י] יש עולשין שהם מרים ביותר
ויש מתוקים מעט ויש המוצים ומשל הוא
כי יש עבירות קשות זו מוז] (סס ס"י ג')
אין דעובדין בישין למריהון קשיין [פ"י]
היכן שהמעשים רעים באים יסורים
קשים לבעליהם] (סס סס)

אילין יהודאיתא כמין משכין פריסין על
אפיהון מבגין דלא רחמין על בניהון
צמקין ופגלין להון. [פ"י] התניית יש
להם כמו מסוה ואורות סרוסים על פניהם

בשביל שלא ירחמו על בניהם ואפ"ה
הולצין ומגלין דריהן להניק גוריהן] (פ"ד
ס"י ו' משוטה הדבה נלשון המדרס ובדפוס
וויניאסס סכ"י מלא כעין זה)

למה נבראו היסורין להתלות בבית דיאית
להון למוזל [פ"י] כמו שאמר הכתוב
והלאים רבים לנאמנים] (סס ס"י כ"ה)
ניחא ליה דיאיתרים רישיה ולא עביד בן
[פ"י] יותר טוב היה לו שראשו מורס
ממנו משיעשה דבר זה] (פ"ה ס"י ט"ז)

תמו המאמרים איכה רבתי
הושלביע בנדרך ולא עיי.

מדרש קהלת רבה.

השור הזה עד שלא נחתנו גידיו נתלה
הוא אפילו בגיד אי משלו אבל
משנחתנו גידיו כמה חבלים וכמה
מישיחות * צריך ליתלות בהן [פ"י] משל
הוא שעד שלא חטא אדם נתלה בזכות
עצמו וכיון שחטא תולין לו בזכות אבותיו]
(פ"א כפסס דברי קבלת ס"י ז')

כהדין עופא דעבר וטוליה עמיה [פ"י] כמו
עוף העובר וצלו עובר עמו כן מינו
כצד עובר] (סס כפסוק הכל הכלים)

שבעה עולמות אדם רואה בן שנה דומה
למלך נתון באיסקרפסטי והכל
מחבקים ומנשקים אותו בן שתים ושלש
דומה לחור פושט ידיו בכיבין * בן עשר
שנים קופין כגדי בן עשרים בסוס * משפר
גרמיה ובעי אתתא נשא אשה הרי הוא
כחמור הוליד בנים מעיו פניו ככלב להביא
להם מזונות הזקן הרי הוא כקוף. [פ"י]
ראיסקרפסטי תוך מינו בשמים. בכיבין ריל
כאב כדומר במורסין ושהין. משפיר גרמיה
מתנאה ומסלסל בשערו ורוצה לישא
אשה] (סס סס)

הותרה הדצועה לית דין ולית ריין [פ"י] וכי
הותר קשר הרת שאין דין להעניש
על זה] (סס כפסוק מה יתרון לזרם)

פסמורק אנה ולית את מטעם לי מתכשיל.
דאירע

אם פהמו א' מהם מה הם ומה דמיהם
 [פ' אין צריך התראה לפי שכבר ידע
 עונש העבירה ודומה לכלי פשתן היפים
 שכל הטא מלכלכו] (סס סס)

ראית מימד חמור עוית עליו נמר עוית
 עליו אלא היכן היסודים מצויין
 בבני אדם [פ' עוית מן חורין] (סס סס)
 ברוהות היה שלמה משתמש ושולח
 להונדקי ומביא פלפלין * לו משם

ומשקן כאן ועושה פירות [פ' הנדקי הם
 גבול הרביעי שבעולם ונקראים אינדיאני
 בלעז] (פ"ג בפסוק עשיתי לי נמות)

עוף גדול ומעולה ומשובח היה עולה על
 שולחנו של שלמה בכל יום ויום

ומהיכן היה מברבריה היה [פ' כמרומה
 כי שהוא הברבור שקדין קאפוני בלעז]
 (סס בפסוק קנית עבדים וספזות)

ארבעה נקראו מנה בן פרס אין בן פלת
 בנו צפור בנו בעור וחוקית [פ'
 שהיו גדולים וחכמים מאביהם] (סס בפסוק
 וגלתי וסוספת)

ר' מאיר היה צווה לסופיה דמלה רישית
 [פ' היה קרא לסקף המלה ראשו כי
 לכל דבר יש שני ראשין תחלתו וסופו
 או עיר תחלת המחשה סוף המעשים]
 (סס בפסוק הזכס עינוו בראשו)

ר' מאיר היה כתבן טב מוכתר והיה לעי
 תלת סלעין כל שבת והיה אכיל
 ושתי בחדא ומתכסא בחדא ומפרנס אותה
 לרבנן [פ' היה סופר מחזיר וטוב והיה
 משתכר בכתיבתו ג' סלעים בכל שבת
 אי היה אוכלתו ובי היה קונה לבוש והני
 נותנו להכמים] (סס בפסוק ונאמתי אתי למה
 כל עמלי)

נשר גדול היה לשלמה והיה רוכב עליו
 והולך לתרמוד במדבר [פ' כמרומה
 לי שנשר לאו הוקא רק עוף גדול הרומה
 לו ונקרא איפוגריפוז בלעז] (סס בפסוק
 מי יאכל ומי יחוס)

אפ' טפת שמן לא היה נותן אחר מה
 בגריסין שלו ואפ' נשברה בצת
 לא

דאידיע מה הוא צריך [פ' מבשל שלך אני
 כי הקב"ה מבשל לנו הפירות ועושה
 צרכינו] (סס סס)

סנפורך אנא ולית את יהוב כי מן
 סנפוריות [פ' שומרך אני ואין
 אתה נותן לי שבר שמירתי] (סס סס)
 הא חייבא מן בדין לית את צריבה לי
 [פ' הרי רשע וכי מעתה אינך צריך
 לי] (סס סס)

הרוח הוה בשעה שהוא יוצא בעולם הב"ה
 מחסלו בהרים ומשברו בנבעות
 ואומר לו תן דעתך שלא תויק לבריות
 [פ' מחסלו מדרתו ושוברו] (סס בפסוק
 סוף אל דרוס)

למה נקרא שמו חור שעתידי להחזיר את
 המלכות לבעליה [פ' א"ד על סתם
 חזיר וא"ד על חזיר דכתיב ירסמנה חזיר
 מייער] (סס בפסוק מה ססיה סוף ססיה סיי
 א' ופדסס סמני בסוף פ"ג ס' ה')

עתידי זאב לתיות גזוז מילתן והכלב
 גלבטין [פ' מילתן שר פרסיים
 והכלב עושה לחם הפריעת] (סס סס)

הוינא כד הוינא וכדו לית אנא מידי
 [פ' הייתי זמן מה עבשו אינני
 כלום] סס בפסוק אתי קללת וצמדרס חוית
 פ"א ס' י')

אין אדם יוצא מן העולם והצי תאותו בירו
 אלא מן * אית ליה מאה בעי למעבר
 יתהון תרתין מאוון [מאן אית ליה תרתי
 מאוון] בעי למעבר יתהון ארבעה מאה [פ'
 אם יש לאדם קי רוצה לעשותן ל' וכן מן
 ה"ת] (סס בפסוק ונתתי את לבי)

כל זמן שאדם מרבה בחכמה מרבה בבעס
 וכל זמן שאדם * מרבה ברעת מרבה
 ביסורין [פ' לפי שהחכמה והרעת מרא
 לארי צרות העול כי הסבל לא ישניח בהם]
 (סס בפסוק כי ברוב חכמה רוב כעס)

תלמיד חכם אין צריך התראה והוא * ככלי
 פשתן הדקים הבאים מבית שאן
 אם נתפחמו אחד מהם בכמה דמים הוא
 שוי כלי פשתן הנסים הבאים מארבל

לא היה מועמה אלא היה מוכרה ועושה אותה דמים [פי' כל זה היו עושים הבנעניים כדי לאסוף ממון לישראל וירשו הכל] (סס בפסוק כ' לאדם סמוך לפניו) למה אינן צווחין לה הייתא שהיא מיתה וחיה [פי' קורין למלירת הייתא שבידה להמית ולהחיות את היולדות] (סס בפסוק עת ללדת טי' א')

למה קורין * לה מחבלתא היא ממשכנה בידיו דמיתה [פי' יש קורין לה מחבלתא לפי שממשכנה היולדת בידיו מיתה] (סס סס)

בג' ברבים אנשים מתים הישרוי בבית המרועע והמהלך בדרך יחירי והמפרש בים הגדול [פי' מרועע נשבר ועומד ריפול] (סס טי' ב')

ר' ינאי כד היה נפיק לאיסרטא היה מסקר גו ביתיה [פי' כשהיה יוצא בדרך היה מצויה לביתו] (סס סס)

משעיה שאדם נולד הוא נגזר עליו כמה שנים יהיה אם זכה משלים שנותיו

אם לאו פוחתין לו [פי' כן יליף התם מקראי דעת ללדת ועת למות] (סס טי' ג')

משנולד אדם הקביה מצפה לו שישא עד ב' שנה הניע לבי שנה ולא

נשא אשה הקביה אומר לו עת ללדת הוא לך ולא מצית אין זו אלא עת למות

אית דאמרי מה דיקליה ירבה ציבחר [פי' מה דיקליה] וכנו דקלו כנוי לאבר

ירבה הרגום וב דובנא . הרגום מעש ציבחר כלומר מי שרואה שטבעו חם ואברו זב

כלומר שרואה קרו ראוי להיות זמן מועט בלא אשה שאפי' קודם כי ראוי לישא

ואם לאו אומר לו הקביה כו' ולאן כדקא אמרת שעד כי נבול הכל אלא הכל

לפי מה שהוא אדם אפי' קודם זמן זה] (סס סס ועיי' קדושין פ"ד ק"ט)

הא מנא ענתא דאריותא מחשי מתעליא

למשרקה * [פי' הניעה השעה שהאריות שותקים מפני השועלים מלהשמיע קול] (סט בפסוק את לקרוע)

יקרבון לא עביר אלא אתון לגרמיכון [פי' כבוד זה אינו בא לכם אלא

מעצמכם] (סס בפסוק מה יתרון הטוסה) כל איניש לא מתרין * אלא אם בעלי

אומנותיה [פי' כל אדם אין גרון אלא אם בעלי אומנותו] (כס סס)

דין הניין לי יתרון ולא הניין לי [פי' כאלו אני נהנה] (סס בפסוק את כל אשר

יעסה יפה בעתו סי' א')

אין מוסרין את השם לכל אדם ולא לעומר בהצי ימיו אלא למי שיצאו רוב

שנותיו [פי' את השם שם המפורש] (סס סי' ג' ובקדושין ד' פ"ד ע"ה)

מתלא אמר הן דתלא מרי זיינא קולבא רעיא תלא קולתיה [פי' המשל

אומר מקום שביה תולה כלי זיינו תולה רועה הכלבים את שלו ועיין במציעא פ"ז

משונה מזה מעט] (סס בפסוק ועוד ראתי תחת השמש וביוקרה רכס פי' סי' א' וע"ס

במתנת כהונס דדמי פי' המחבר)

בהדין עלמא מה דאיניש בעי הוא עביר ברם תמן דינא והושבנא [פי' בזה

העולם מה שאדם רוצה הוא עושה אבל בעה"ב דין והשבון] (סס בפסוק אמרתי חגי

בלבי את הדיק ואת הרעט) עשה לו נוי לתחתיתו שלא יהיה מתבזה

ככהמה [פי' שאינו נפנה מן הצד כי האדם מכסה קולנו] (סס בפסוק כי

מקרה בני אדם ובמ"ד מני"ס ו')

סבורין כל עמא שטא הוא קריין ולית הוא קריין תניין ולית הוא תנוי

עטיף גולתיה ותסירין בראשה [פי' סבורים העם שהוא קירא ואינו קירא לומר משניות

ואינו שונה מתעטף בטלית בתלמיד חכם] (פי' בפסוק וכתתי חגי ולראיה)

מכאן ואילך חסר בכ"י המחבר והכל על דאברין ולהפק רצון צדיק ידירינו הרה"ג החכם השלם וכו' מו"ה אברהם ד"ר בערלינער נ"י באתי בעקבות המחבר להשלימו ואוסף בו סנסנים יפים כאשר יראנו וזרנו בינתי בשבתי בשבת תחכמי פתיק ירושלים טוביב יצחק בהרב הגאון מוהר"ר יעקב מורדכי הירשענזאהן זללה"ה

אנא חמיתי אינו כורסין שנאמר והנה
 טנורת זהב כלה. [ובמדרש חוית
 פרשה ד' גרים מלה אחת אולכורסון.
 וכן הוא במדרשים ישנים גם סה. אך
 בערוך גרים אולון כרוסין. וא"י אולון
 בלשון יון כולן. וכרוסין בלשון יון זהב.
 ולפי פרושו הוא תרגום של זהב כלה.
 אך בויקיר סוף פרשה ליב לא משמע כן.
 דגם הכי אנא חמיתה אלו כורסון כולן
 דהב נקי. וכולו דהב נקי. הוא כבר תרגום
 של זהב כלה. עיין במתנות כהונה שם
 שדחק עצמו לפרש שהוא ס"י על אלו
 כורסון והוה פירש ופירש פרושו. ואינו
 נראה. ולי נראה כי כורסון הוא לשון
 כסאות כמו ברניאל ד' ס' די כרוסון רמיו
 וכן כמה פעמים בתרגום. ואלו. הוא תרגום
 של והנה. או אולי אם נרצה לוטר
 שמקור המלה בלשון לעז יותר נכון לומר
 שפרושו שמן. כמו אוליפין שמן זית.
 סעטראליע שמן אדמה. ויהיה פר' בסיסי
 השמן כולו דהב נקי. וראיתי במדרשים
 ישנים שגם לא כתוב סה תבת שנאמר. אך
 לפי מה שגם במדרש חוית ובספרים
 ישנים סה למלה אחת. יותר נכון לומר
 שמקורו בלשון ערבי. שקורין לכסא
 כורסי. ובכל שם דרכם להוסיף בתחלתו
 תבת איל ואומרים אילכורסי. כלומר
 הכסא *). גם ראיתי מי שגם רונסין.
 ופרושו גיב כמו ארכיבי אתרי רכשי.
 ותרגום רכבי הרכש ורכבי רינסא והכל
 לכונה אחת: וביאור המדרש. כי שבעה
 קני המנורה סה כל בית ישראל ואולי
 ע"ש הסלכים הנמשחים מיהם אליהם כל
 בית ישראל שהם. שאול. דוד. שכמה.
 יואש. יהואהו. יהו. ומלך המשיח. ואם
 נוציא יהו **). יכנס משה שנמשח בדיו
 הקולמוס. והגולה אשר על ראשה היא
 כעין הרקיע שעל ראשי החיות. וישראל
 המה המרכבה הסיבילים כסאו. וגר אלקים
 על ראשם המה שבעה עיני ה' המשוטטות
 בכל הארץ וידוע לידעי חן מה המה אלה.

ומה הן שני בני הצהר העומדין על ארץ
 כל הארץ אחד מימין הגולה ואחד על
 שמאלה. המריקס. חכמה ובינה. ומי הוא
 ארון כל הארץ. הכבוד הגולה אל עבדיו
 הנביאים: ובעיהו יש פסולת בישראל אבל
 דעיהב כל בית ישראל יהיה זהב טהור בלי
 פסולת כי מקוה ישראל ה' (פ"ד בפסוק
 ושנתי אני ואלהה ובמדרש חוית פ"ד בפסוק
 כולך יסה רעיתי ובויקיר ספליב ס"י ח')

אלף דור עלו במחשבה להבראות וכמה
 נמחוהו כ"י תקע"ד דורות [פ"י במבול
 כך פרשו המפרשים וכן הוא במדרש
 ש"ש במזמור ק"ה. והימה איך נמחוהו
 במבול הדורות שלא נולדו עוד. ונראה
 שנמחוהו מספרו של אדם הראשון שהיה
 כתוב בו דור דור ודורשיו. וקבלה היה
 להם שבימי המבול נגזר עליהו שימחוהו מסי
 החיים. ובב"ר יש מאן דפליג וס"ל תקיפ
 דורות נמחוהו. כי חד מיד ס"ל דבר צוה
 לאלף דור ואיזה זה תורה. ומאדם עד מתן
 תורה היו עשרים וששה דורות. מאדם
 ועד נח עשרה. מנח ועד אברהם עשרה.
 מאברהם עד מתן תורה ששה. ומיד תקיפ
 ס"ל דבר צוה לאלף דור אשר כרת את
 אברהם. והוא נצטוה אז על המילה והיה
 עשרים דור אחר אדם: והמעם דפליגי
 נראה כי עיקר העולם לא נברא אלא
 בשביל ישראל ומאן דחשיב עד מתן תורה
 הוא כי עד אז לא יצאו מכלל בני נח ומאן
 דחשיב עד אברהם ס"ל כי כברית בין
 הבתרים יצא מכלל בני נח. והיה בכלל
 ישראל. והמצוה הראשונה שנצטוה
 כשנעשה ישראל היה מצות מילה. והוא
 פלוגת דהרמב"ן והכמי צרפת ועיי בפרשת
 דרכים דרוש דרך האתרים שהעלה שגם
 תלמודא דידן עם המדרש פליגי בזה) (סס
 בפסוק וטוב משיחס ובב"ר כ"ח ס"ד'
 וכחגיגה ד' י"ג ולמעלה פ"א בפסוק מעות
 לא יכול לתקון)

יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב
 מכל חיי עוה"ז ויפה שעה אחת

ברמב"ם הלכות כלי המקדש פ"א ה"א. בתשובה

(*) ועיין ע"ר פ"א אחר בסוף הספר (** עיין

ר' מאיר בר המי חר נפיק לאיסטרמה
צוה ליה זיל שלם עלך מרי מיתה. תרין
הוה צוה לון שלם לבון מרי קטמה. תלת
צווח לון שלם לבון מרא שלמא (סס)
בפסוק טובים הטנים

מובה פרשה שנאמרה על פי שנים
מפרשה שנאמרה ביהוד וכו' והוש
המשולש לא במהרה ינתק [פי' החודש
הזה לכם. נאמרה עפ"י שנים משה ואהרן
פרשת וזאת החיה על פי משה אהרן ובניו
אבל שאר פרשי המצות נאמרו ע"פ משה
לבדו. ותימה דאמרינן בתויב יצ דברות
נאמרו בתורה למשה ולאהרן ואם תדקדק
שפיר תמצא שמונה עשר פעמים. אלא
שי"ג מהם כתוב בהן לאמור וסימך תנו
לנו מופת, החדש הזה לכם, וזאת החיה
אשר תאכלו, אדם כי יהיה בעור בשרו,
בבית ארץ אחוזתכם, זב, איש על דגלו,
נשא את ראש בני קהת, אל תכרתו,
עד מתי לעדה, הכרלו, פרה, יאסף
אהרן, ואילו כאן משמע שלא נאמרו
למשה ואהרן אלא שני פרשיות, החודש
הזה לכם, וזאת החיה אשר תאכלו. וע"כ
נראה דכאן רצה לומר פרשיות שנצטוו
בהן ישראל מצות לדורות וכתב בהן ויאמר
ה' אל משה ואל אהרן אמירה רבה ולא
תמצא כזה רק שני פרשיות. הראשון
החדש הזה לכם, והשני זאת החיה, שהי'
כתוב לפני בעל המדרש ויאמר ה'. כנרפס
בכל המדרשים ולא כמו שתקנו באזה
מדרשים לכתוב וידבר במקום ויאמר. ואף
כי נמצא עוד פסוק אחד שכתוב בו גם כן
ויאמר ה' אל משה ואהרן נבי חוקת הספה
מצאתי ראיתי בתניך (קענינכאטא)
שמציון מכמה ב"י שכתב בהן בפסוק זה
וידבר. וכדראי כן היה לפני בעל המדרש
ולכך אינו מזכירו. ועד דלא כתוב לאמור:

ולדעתי. לאמור. הוא שנצטוו למסר
להם גם דקרוקי תושבעים מוסף על הכתוב
ונשאר לעולם לאומרן: ומה שיש לדקרוק
עוד בכאן שהרי בתורת מהנים אמרו

בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל
חיי העוה"ב שהעולם הבא אינו בא אלא
מכה העולם הזה [פי' העוה"ב הוא אחר
מיתה שנאמר במתים הפשי כיון] שמת
אדם נעשה הפשי סן המצות. אבל העוה"ב
שבימות המשיח אמר בספר האמונות
והדעות לר' סעדיה גאון סוף טאמר
השביעי בהעשר שאמות שאלה השיעיה.
כי כאשר יש לצדיקים בעולם הזה נמול
עבודתם כן יהיה לאנשי ימות המשיח
נמול עבודתם, וכאשר יש שם לצדיקים
תוספת על מה שראוי לזכויותם הקודמים.
כן מה שיעשו בימות המשיח תוספת על
מה שראוי לזכויותם הקודמות ע"ל] (פ"ד
בפסוק טוב מלא כף נחת ובלכות פ"ד מ"ז)
אין ישראל נגאלין אלא בזכות שבת
שנאמר בשובה ונחת תושעון בשובה

זנייה תושעון ורעות רוח רעותיה דמיתקרי
לעי ונגים [פי' בשכר הבטחון] (סס סס)
הקב"ה אומר הכיב עלי מלא קמצו של
עני מנחת נדבה ממלא הטנים של
כהן גדול קטורת טמים למה שזו באה
כפרה וזו אינה באה כפרה [פי' אין כפרה
אלא אחר שחמא] (סס סס וצוקיך פי'
סי' ה' וכל הענין וסס הנרפא בלתי מתוקן)
הבל תחת השמש זו אידרתו של מלאך
המות [פי' חדרו של מה"מ ששם כל
הנשמות ונקרא הבל ע"ש הראשון בעולם
שמת שנקרא הבל. ותרנום ויבא החררה
בראשית מ"ג ועאל לאיררון בית מישכבא
והוא כעין דרב סליק לבי קברי עבד מאי
דעבד כבא מציעא דק"ו ע"כ ע"ש ברש"י
אבל קודם שנולדו הנשמות תולים באיפה
חדר הנקרא גוף ברש"י יבמות דף ס"ב
ויש גורסין איררתו ומפרשים ניסו ורגלו
ולא ידעתי שורש לזה גם אב וזה אין לו
(סס סס)

בשעה שהולך אדם לעבור עבירה אינו
רואה שיש לו בן שימות בעונותיו
ואינו רואה שיש לו אח שיתבייש ממנו
זלהתננות בו (סס בפסוק יש אחד ואין טי)

כנגדם אמרו בתורה יין מעוטין ללמדך
שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר
לאהרן. וגם השני פרשיות בכלל היין
הן שנתמעטו. וא"כ רק משה למד לאהרן.
וא"כ כל התורה כך הוא דאמרין בעירובין
דף ג' ע"ב ת"ר כצד סדר משנה משה
למד. מפי הגבורה נכנס אהרן ושנה לו
משה פרקו ונסתלק אהרן וישב כשמואל
משה נכנסו בניו ושנה להם משה פרקו
נסתלקו בניו אלעזר ישב לימין משה
ואיתמר לשמואל אהרן, א"כ כל התורה
כולה היה כך סדרן, ובמה נשתנו מהם
אילו הבי' פרשיות? וזה מזה? ומה מעליותא
איכא בהן? כי אם היינו אומרים ששמעו
כולם מפי הגבורה אזי הוה מעליוחא דהו
מסתייעא ומסתייעא מילתא בשעי' שילמדו
מכל אחר ואחר, והחוט המשולש לא
במהרה ינתק. כי אם בכל ג' פעמים יהיה
מסתייעא מילתא לא במהרה ישכחו אבל
כיון דבאמת לא שמעו שלשתן מפי הגבורה
מה נשתנה ומה מעליותי איכא מיהו אולי
הא גופא שהוכיז הקב"ה את שמם בפרטות
בשליחות בעת הצווי גרם נ"כ דלהוי מעט
מסתייעא מילתא לישראל כמו בששמעו
מפי משה וזהו מליותא. ומה שיש שלשה
ויהאמר לאהרן לברו אולי פרשו כמו בשביל
אהרן ולא היה בשליחות אלא משה לברו
אבל היכי דכתיב משה ואהרן שניהם
בשליחות ולא פליגין? (סס סס)

משפחת סוסרים מעמדי סוסרין בני תורה
מעמדת תורה עשירים מעמדת עשירים
[פ"י] אם אינו מתנאה על ת"ח אבל אם הוא
מתנאה על ת"ח מתפסיק עותרין] (סס סס)
מכשכש לכריאתא כמו ביני סריאתא
[פ"י] היצה"ד מכשכש לאדם בקול
הסירוסין מכשכש כמו קיש קיש קריא.
יש גורסין כמו ביני סריאתא ופי' מכשכש
מתננב בתחבולות כמו כשכש לו בזנבון
(סס צפסוק טוב י"ד מסכן)

לא יכנס אדם להר הבית במעות צרורות
בסרינו ובאבק שבתגליו ובפוגרתו

החנורה לו מבחוחין [פ"י] משום מורא מקדש
(סס צפסוק שמור רגלך כאשר הלך אל בית
אלהים ועי' יבמות ד' ו')

לא יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא
במקום נמוך (סס סס וצרכות דף ו')

לעלם אל יתפלל אדם וצריך לנקבו וכו'.
ושמור רגלך מן הטיפין שבין רגלך וכו'
והדא דאת אמר בדקין אבל בנסין אם יכול
לסבול יסבול [פ"י] דקין נקבים קטנים נסין
נקבים גדולים] (סס סס וצרכות ד' כ"ג)

אמר ר"מ טוב משניתם שאינו נודר כל
עיקר אלא מביא כבשתו לעזרה
ומקדשה ושוחטה [פ"י] מנודר ומשלם
ומנודר ואין משלם ואפי' בתורת נדבה לא
יקדשנה בביתו שלא יבא לידי מעילה

ואינו כשיטת הגמרא דגדרים דים דשם רי'
יהודי קאמר מביא כבשתו לעזרה ועי' ברי'
הולין בתוסין] [פ"ה צפסוק טוב כאשר לא תדור]
כל מי שהוא נודר ואינו משלם גורם לעצמו
שתמות אשתו וכו'. גרם לבא לידי ארבעי
עבירות עי' גע' ש"ד ולה"ד וכו' גרם מיתה
לעצמו [פ"י] כולוהו ליקף מקראין] (סס סס)
אין מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא עון

[פ"י] חטא הוא שונג ועון הוא מזיד ואין
מיתה טבעיות בלא חטא ואין אדם צדיק
בארץ אשר לא יחטא ואין יסורים פ"י

תוספת על המיתה הטבעיות בלא עון.
לשון אין יסורים בלא עון נראה דעל
חטא לא יבא לעול' יסורי, ומקשה בתוס'

שבת דף נ"ה ע"א ד"ה אין משבועות ד' ה'
דשעיר יוה"כ להגין עלין מין היסורים
משמע דיסורים באים נמי על שונג

ומשני על חטא נמי באין יסורים, ויסורים
דהכי דאינם באים אלא על עון היינו
ביסורים מכווערים כגון ננעים וכוה דומה

יפה דברי התוס' דמקשה משונג דהתם
אשונג דהכי ומשנה מזיד דהכי שאינו
דלכאורה דבריו תמוהים ולפי מה שפירש'

ניחא] (סס סס וצפסוק דניס)

מלה בסלע משתוקה בתרין כאבן טבא
[ערב גרסאות יש כאן במגילה ד"ח איתא
מ"ה

ישתי כתוב בתרגום ולא ספנית] (סס טס)
 טהנה של בשר ודם את למד הנה של
 הקב"ה . מה הנה של בשר ודם
 נותן חיים לאומה שלימה לעה"ו כך הנה
 של הקב"ה כו' על אחת כמה וכמ' [פ"י] הנה
 של בשר ודם הנה בית המן . והנה שר
 הקב"ה הנה יום בא] טס צפסוק אס עוסק רש)
 דברים שאתה רואה אותן כאילו הם
 מיותרין בעולם הן הן בכלל הוויתו של
 עולם הן . כגון סיבא למעבד חבלא סוניא
 למסיד גניא הן הן בכלל הוויתו של עולם
 [פ"י סיב' הוא סיב הרקל כמו סיבס להכרים
 דב"ר פפ"א סי' א' ומוניא הוא עשב מר
 למשוח אלנות הגינה להכריח התלעים .
 ובערוך גרים סוגה למסיג נגין . ופ"י הקוצים
 לעשות סיג לגנים] (טס צפסוק ויתרון ארץ
 בכל הוא סי' א')

כל פי שהוא הומה ומהומה אחר הממון
 וקרקע אין לו מה הנאה יש לו (טס טס)
 דברים שתראה הן מיותרין בתורה כגון
 תוספות של בית רבי ותוספות של ר' נתן
 הלכות גרים ועבדים אף הם נתנו למשה
 מסיני : וכגון הלכות ציצית תפילין ומוזות
 בכלל התורה הם [פ"י תוספות של בית
 רבי ותוספות של ר' נתן גראין מותרים
 וכן הלכות גרים ועבדים שאינם שייכן לבני
 ישראל עצמם כולם נתנו בסיני :
 והלכות ציצית שכתב בהם וראיתם אותם
 וזכרתם וכן תפילין ומוזות דכתיב ודברת
 בהם וקשרתם וכתבתם וכדומה ואולי נאמר
 דהן מצות הבוללת וזכירת התורה והמצות
 ואינם עצם התורה והמצוה ולא היו
 כתובים על הלוחות וע"ז דרש שבכלל
 התורה הם נמנים ובכלל המצוה והוא המקרא
 הכתובה בלוחות והוא מעין דרשה דחנינא
 בן אחי ר' יהושע בשקדים דף י' וז"ל
 שם בין כל דיבור ודיבור דיקדוקיה
 ואותיותיה של תורה מטילאים בתרשיש
 כימא רבא : ופ"י בכלל התורה . הלוחות
 עצמן קרוי תורה כמבואר מתוך הכתובים
 שדרש בי היה נכלל בלוחות כל תרי"ג
 מצות

מלה בסלע משתיקה בתרין ולא יותר . ופי'
 סלע מין מטבע . ופירש"י אם תרצה לקנות
 הדיבור בסלע תקנה השתיקה בשמים'
 ובגליון שם כתוב בשם הערוך (ואינו
 בערוך) הגרסא כנו. מיליא בסלע משתיקא
 כאבן טבא ולפי' פי' סלע חלמיש צור
 והכי פרושו הדיבור הוא שוה בסלע בערך
 השתיקה והשתי' הוא שוה כאבן טוב בערך
 הדיבור . ונראה שכן היה נ"כ במדרש
 והוסיפו תבת בתרין מהנמר' שאין לו שהר
 פה . ואולי באמת שני מאמרים היו הדומין
 קצת] (טס צפסוק אל תקן את פיך וע' במגיל'
 דף י"ח)

סמא דמילתא משתיקה כרתנן תמן
 באבות סוף פרק א' כל ימי נדדתי
 בין החכמים ולא מצאתי לנוף טוב
 משתיקה [וא"כ פי' סמא דמילתא לענין
 חכמה ומדות ומיהו בנמרא שם כתוב סמא
 דכולה משתקה ופרושו שלא לרבות
 בשבחה דמרית משום לו דומיה תהלה] (טס
 טס ובמגילה טס)

אם ראת הלומות קשין וחזיונות קשין
 והפוכין או שאתה מתיירא מהן קפוין
 לשלשה דברים ואתה ניצל מהן [פ"י ה'
 דברים הנאמר' במאמר הב'] (טס צפסוק
 כי כרוב חלומות)

שלשה דברים מבטלין הגזירות רעות ואלו
 הן תפלה צדקה תשובה ושלשתן
 בפסוק אחד ר' יונה אמר אף התענית כו'
 ר' חייא ר' יוסי אומר אף שנוי השם ושנוי
 מעשה וי"א אף שנוי מקום (טס טס ובב"ר
 פמ"ד ס"י י"ב ולקמן פי"ז פסוק ביום טובה
 ס"ה בטוב)

יפה תענית לחלום כאש לנעורת כו' : ובו
 ביום כו' . ואפי' בשבת (טס טס ובשבת
 י"ח תענית ד' י"ב)

אף אנא לא לך אנא ספין ולא למילך
 אנא שמע ואיני תופש אלא מה שאמר
 זקני [פ"י חזקיה אמר כן לישעיה בשעה
 שאמר לו ישעיה צו אל ביתך וגו' . ופי'
 לא לך אנא ספין כמו ותמאן המלכה

לא דמי ההיא דחמו סלגותיה פניא וכפן
 לההיא דחמי סלגותיה מליא ושבע] פי'
 כמו אינו דומה מי שיש לו פת בסלו
 למי שאין לו פת בסלו, סלגותיה פי'
 סל, אלא שבאן כונת המדרש שהוא
 שבע מן ריאתה מלאה ובפן מראיה ריקנית.
 ודחמי הוא הוקא] (סס סס וצ"ר סס סס)
 בזמן שהולך נוצר במעי אמו גי הן שותפין
 בו הקב"ה ואביו ואמו (סס סו' ב'
 ונדע ליה קדושן דל"ג)

אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו במלא
 נימא (סס סס וצ"ר דף ל')

כל זמן שהן עושים רצונו של הקב"ה
 רואה איזה צדיק באומות העולם כגון יתרו
 רחב ורות וכגון אנשוננוס מביאו ומרבקי
 בישראל וכל זמן שאינם עושיין רצונו
 רואה איזה צדי"ש בישראל ומסלקו מהם
 (סס זכסוק מתוקס סנת העובר וצכסס"ר
 זכסוק דודי ירד לגנו סו' ג')

הגר הזה בזמן שהוא כבה מאליו טוב
 לו וטוב לפתילה ובזמן שאין כבה
 מאליו רע לו ורע לפתילה [פי' מה בין
 מיתת נערים למיתת הזקנים] (סס סו' ב'
 וצ"ר פס"ג סו' ב' וצכסס"ר סס סס)
 התאנה הזאת כל זמן שהיא נלקטה
 בעונתה יפה לה ויפה לתאנה וכשאינה
 נלקטת בעונתה רע לה ורע לתאנה (סס
 סס וצכל המוקמות הגיל)

יפה בעל התאנה יודע עונתה של תאנתו
 אימתי ראוי להקטת והוא דוקטת (סס
 סס וצכל המוקמות הגיל)

כל מי שהוא יגע בתורה בעיהו לעוה"ב
 אין מניחין אותו לישן אלא מוליכין אותו
 לבית מדרשו של שם ושל עבר ושל
 אברהם יצחק יעקב ומשה ואהרן עד היכן
 עד ועשית לך שם גדול כשם הגדולי אשר
 בארץ [פי' היינו לנשמה. ועל הגוף בקבר
 כבר אמר בעל המאמר הזה בעצמו בשם ר'
 שמעון בן יוחי ביבמות דף צ"ז כל תיה
 שאומרים שמועה מפיו בעיהו שפתותיו
 דובבות בקבר דאמרו שם בתוס' דצ"ו ר"ה

אגורה באהלך עולמים שנשמתו בשיבה
 של מעלה ושפתותיו דובבות בקבר כאילו
 מרברת נמצא שבשעה אחת דר בשני
 עולמים עכ"ל. ובעין מאמרא דכאן הוא
 בסוף ברמות אמר ר' חייא בר אשי אמר
 רב תלמידו חכמים אין להם מנוחה לא
 בעה"ז ולא בעולם הבא שנאמר ילכו
 מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון וגם
 שם הפי' על הנשמה וציון הוא ציון של
 מעלה (ציפור. יונה. נשר. שמתלבשות
 נשמות הצדקים בגיע. וכ"ז שיש להן עוד
 יחוס עם הגופות מתלבשות בצורת צפורים
 כדברי המדרש שיש צפור שמים זה
 אליהו שיש לו מעט כבירות ויגיעות וטס
 העולם ברי' מיסותו. בבי"מ דפי' הוי צפרי
 דמטללי והמה נשמות הצדיקים שבאו
 לקבול פניו. ולמעלה מזה כנפי יונה
 שאין להם עייפות והוא לבוש התורה
 והמצות תורים ובני יונה. (ובזה"ק נראה
 להפך ואדבר ע"ז במקום אחר) ועי' במדרש
 חוית בפסוק אחת היא יונתי מאמרי דרי'
 יודין בר אלעי. וכנפים נקרא לבוש הנשמה
 כי אור פניהם פני אדם. ולעתיד לבא
 הקב"ה עושה להם כנפים כנשרים
 ובוה ישוו מאמר המדר' עם מאמר רב
 בגמרא. ועי' ל' כי הגופות שפתותיהם
 דובבות במקומם בקבר. ויען שקשה
 להסביר שינה על הנשמה כי שינה יותר
 שייך על הגוף בקבר ע"ד דובב שפתי
 ישנים ע"כ מכנה לה רב בשם מנוחה. ור'
 יוחנן שהוא בעל שני המאמרות ואי
 אפשר לשנות כי חד ולמוד על הבורו
 תופס לשון הכתוב: ומבואר במדרש
 חוית פי' בפסוק אחת היא יונתי שששים
 הבורות של צדיקים יושבות ועוסקות
 בתורה תחת עין החיים (והן בתי גוואי)
 ושמינים הבורות בגיע הוי' לעין החיים
 (והן בתי בראי) ואין מספר לתלמידים
 היושבים שם: עד היכן. פי' גי מלות
 השאלה באין על גי גבולין. והן מקום
 ערך. זמן. וסימנך מיעדי. הכין הוא
 שאלת

שאלת המקום. כמה הוא שאלת הערך. מתי הוא שאלת הזמן. ופה צ"ע כי השאלה הוא לכאורה שאלת המקום והתשובה הוא הערך במעלה, ויש מלות משותפים בזה בלה"ק כמו איך, הך, איכה שפרשן לפעמים באוהו מקום ופעמים באוהו ערך, אבל מלת הבין לא יבא לעולם אלא על שאלת המקום ולא על שאלת הערך כלל: ויתכן כי אם בא בצירוף מלת עד המורה על נקדת הגבול יתהפך מענין לענין כמו, אנה הוא שאלת המקום, ועד אנה הוא שאלת הזמן, מה, הוא שאלת הערך, ועד מה הוא שאלת הזמן, וכן יתכן פה הבין הוא שאלת המקום, ועד הבין הוא שאלת הערך וע"כ באה התשובה על הערך: או יתכן לומר שהתשובה הוא באמת תשובת המקום והכי קאמר עד הבין מוליכין אותו עד קרית הגנה דוד למעלה אל בית המקדש של מעלה המכוון כנגד בית המקדש של מטה ששם עומד מכאל ומקרב נשמות הצדיקים. ופי' ועשתי לך שם כשם הגדולים אשר בארץ בארו בנמרא שאומרים מן דוד. ויב' פרושו כי ע"י אברהם יצחק ויעקב נבחרו ישראל מכל האומות. וא"י מכך הארצות והחזיקו בה שיהיו מוחזקות וקרושתה קימת לשיכון שכינה והכתירו הקב"ה בבתר שם טוב עד והי' ברכה שיאמר מן אברהם. וע"י משה ואהרן נבחרו ישראל לנבואה. והשרת השכינה, בפסוק ונפלינו אני ועמך נתנה התורה מתנה למשה שאין נביא רשאי להדש דבר מעתה ואומרים הלכה למשה מסיני. וברית כהונת עולם לאהרן ונצטוו וקדשתו בכל דבר תחילה. אך לא נכנסו לארץ לשום שם מקום קבוע לדורות לשכינה. ולקבוע מקום לתורה, עד שבא דוד נבחר המקום ונבנה בית הבחירה ונקראת על שמו סוכת דוד, ונתקדשה קדושת עולמים, וכל שאר המקומות נאסרו להקריב, ונקבע המקום לתורה

וקמת ועלית שם דוקא, וכנגדו נבנה מקדש למעלה ונתקדש מכל המקומות של מעלה ונתנה לדוד כתר מלכות בית דוד. וביוקש, ונתנו לו שיאמרו ג"כ מן דוד והוא כתר שם טוב שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ. וע"כ תפסו במדרש זה הלשון על דוד ומקדש של מעלה כי "מגן" בא לאברהם, ולדוד, על בחירת מקום לעולמי עד, וכנגד' מתקדש למעלה: ולפי זה מכוון ממש עם הדרשה של רב בסוף ברכות, ילכו מחיל אל חיל, (עד) יראו אלקים בציון] (סס ס"ו כ') איזו רע הולה כגון הגלים פטרנוס מסבן תשש ערטיל וכפון] פ' ארם אחר ששמי' דגלים פטרנוס, והיה לו ד' מיני רעות שהיה מסבן, ותשש כח, ערטיל, וכפון, ויש גורסים פטרנוס ופ' מרובע בארבע חולאים כמו "ב"ב ד' קס"ד. וי"ג פסריגוס והוא מין חולי. ודגלים מפרשין פסה וזוני וזני קתני רעות כפולים] (סס בפסוק ים רעס חולס)

כל סמא דמילתא הוא קטאדיק דידיה כשבא עליו קטאדיקי דמלכות יתן לה מה דיתן] פ' קטאדיק עונשין מאת המרכות וזהו עושר שמור לבעליו לרעתו להעליל עליו עליות וליקח ממנו עונש ממון הרבה] (סס סס)

חרנום ביני סלויא וכשהוא רטוב והפוך
 שהוא עב למטה ורבה קוצים בו והדרום
 נגד מעלה] (סס צפסוק ו' וצבלמות דף
 ח' וצמיק ד' כיט וצוקיר פיד סו' צ')
 כל מה שיעמול אדם מצות ומעשים טובים
 לפיו ולא לפיו בנו לא לפי בתו] פ"י
 שאינו חסר ממנו כלום אף שזכות אבות
 יעמוד לבנים ותנן בבחירתא פ"ב משנה ט'
 שהאב זוכה לבנו בחמשה דברים, אי
 נמי דהמדרש אויל בשיטת החכמים
 החולקים על ר' עקיבה בתוספתא וס"ל
 שאין האב זוכה לבנו בחמשה דברים
 אלא עד הפרק שעדיין לא הגיע לעונות
 חיוב מצוה אבל משהגיע לפרק אם
 הוא צדיק זוכה לעצמו ואם לאו אין
 האב זוכה לו וע"ש בפ"י המשניות להרמב"ם
 והבי האב קאמר לא לפיו בנו ולא לפי
 בתו הגדולים] (סס סס וצוק"ר סס סס)
 ג' אין מחויקין טובה לבעליהן הנפש
 והארץ והאשה [וביו"ק ר כתוב ג' בפיו
 טובה הן פ"י לא די להם כל מה שיקבלו
 טובה ומבקשים עוד דומה כאילו לא קבלו
 כלל] (סס סס)
 ג' נתנין בשפע ונותלין בשפע ואילו
 הן הים והארץ וגם המלכות (סס סס)
 כוח לעני יודע מה יעשה במשא ומתן
 מה יעשה יושב ובטל, ילמוד אומנות
 והקב"ה מפרנסו ויחיה [פ"י] והוא כמעט
 הגמרא בסנהדרין ד' כ"ט שב שני הוה
 כפנא ואבכ אומני לא חקף] (סס צפסוק ח')
 מושל למלך ואפרכוס שהיו נתנונין בקרונין
 והיו מבקשים בני המדינה לומר למלך
 דומינונין ולא היו יודעים אי זהו מה
 עשה המלך דוחסו והוציאו הוץ לקרונין
 וידעו הכל שהוא אפרכוס, כך בשעה
 שברא הקב"ה אדם הראשון טעו בו מלאכי
 השרת ובקשו לומר לפניו קרוש מה עשה
 הקב"ה הפיל עליו שינה וידעו הכל שהוא
 אדם [עיי' שמות רבה ריש פ"י מ"ח ואולי
 זה הטעם שבהלום ירבר את עבדיו
 הנביאים שלא ידמו הצורה ליוצרה ורק
 משה

כך להכרם] (סס צפסוק כ"אכר י"א
 מצטן לינו)
 כשאדם בא לעולם ידיו הן קפוצות כלו'
 כל העולם כלו שלי הוא אני נוחלו ובשהוא
 נפטר מן העולם ידיו פשוטות כלומר לא
 נחלתי מהעוה"ז כלום [פ"י] כך הוא טבע
 הדבר וברוקה ס' שי"ז כתוב בשם רבו
 הריא ביביק ו"ל שצריך לברוק שלא
 יקפוץ המת אצבעות ידיו] (סס סס)
 ה"ך מה דאתי בחליטין כן ייזל ליה
 בחליטין] פ"י בחטופין כמו וימהרו
 ויחלטו ממנו מלכים א' כ' ל"ג ולי נראה
 בבת קול בא. שהכריוז מלמעלה וכן ילך
 בבת קול. ובבתי הנפש והלהשים תרגום
 וחליטתא. והלהשים הוא נומי האיון
 שמלחשין שם] (סס צפסוק וגם זה רעה
 חולה וצב"ר פמ"ב ס' צ')

כל אכילה ושתייה שנאמר במגילה הזאת
 בתורה ובמעשים טובים נאמרה איר יונה
 ואב שבכולן והוא ילונג בעמלו (סס צפסוק
 כ"ה אכר ר"תי וכו' פנמיס צמנילס וז'
 אלקנה היה מרדיך את ישראל ומעלה
 אותם בירושלים בכל שנה ושנה
 בדרך אחרת (סס צפסוק כי לא כרבה יוטר
 וצרים מדרש שמואל)

אוי. רי אם אומר אוי לי אם לא אומר, אם
 אומר שמא ילמדו הרמאין אם לא
 אומר שמא יאמרו הרמאין אין תיה בקיאין
 במעשה ירינו סוף סוף אמרו בני ישראל
 דרבי ה' [פ"י] וסוף הפסוק צדיקים ילכו
 כס ופושעים יכשלו כס. וכן הוא בנמרא
 ב"ב דף פ"ט אך בשם בעל הממרא הוא
 ר' יוחנן ואסקי ר' שמואל ברי' יצחק ובאן
 הוה ר' שמואל בר אמי התנו דר' שמואל
 בר' יצחק סבא (פ"ז צפסוק ח' וצב"ר דף
 פ"ט)

כצד הוצאת הנפש ר' יוחנן אומר
 נקפישורין מתוך הושט ר' חנינא
 אמר בצפורין מתוך הושט ר' שמואל ברי'
 אמר כסילין רטוב והפוך מן הושט [פ"י]
 סילון היא תנו. בשושנה בין החוחים

קהלת יהודה יעלה רבה כא

משה מפני כבוד התורה פה אל פה ידבר
 [בן] (סס בפסוק י' וצ"ב פ"ח ס"י י')
 רבש"ע כד אינון טבין אינון דידך וכד
 אינון בישין אינון דירי בין טבין
 בין בישין דידך אינון (סס סס)

מגדלי קופות והתולות והולדות הסנאין
 ואדני השדה וכלב הים מה אית
 להון הניה מנהון או חד אמכותי או חד
 מעקוצי מה הניי'או חד פלקא או חד פרעה
 וכן המסקל מתוך שדיהו ונותנו לרשות
 הרבים מה הניהי אית ליה או חד הבלא או
 חד מרמוצי ויא מרצומי [פ"ה המגדל או
 עושה דבר המיוק רבים סוף שהוא בעצמו
 ניוק מזה] (סס י"א)

מפני מה אתה מסקל מתוך שאינו שלך
 ונותן לתוך שלך [פ"ה חלקו בריה נשאר
 לו לעולם אבל הצירו אולי ימכרנו ולא
 יהיה עוד שלנו] (סס סס וצ"ק ד' כ')
 הואיל והבל הם ימיו של אדם, ומספר
 הם, וכצל הם מה הנאה יש לו בחיים
 אלא יתעסקו בדברי תורה שכולן חיים
 [הורגלנו לפרשו כמו ליום שכולו ארוך
 וכי אפשר לנו לומר מקצת היום ארוך
 ומקצתו קצר אלא כל הווכים לתיות באותו
 היום לעת ערב יהיה להם אור לכולם
 וכולם יהיו שוים בזה כמו ומלאה הארץ
 דעה את ה' כמים לים מכסים וכן פה
 הפי שכל העוסק בתורה הוא זוכה לחיים
 הנצחיים וכום שוים בזה כעם ככהן
 גדול וחיים הם למצאיהם] (סס בפסוק י"ב)

סדרא תניינא

שמן טוב ויורד ושם טוב עולה. שמן טוב
 לשעתו ושם טוב לעולם. שמן טוב
 כלה ושם טוב אינו כלה. שמן טוב
 בדמים ושם טוב בחנם. שמן טוב נוהג
 בחיים ושם טוב נוהג בחיים ובמתים.
 שמן טוב בעשירים ושם טוב בעניים
 ובעשירים שמן טוב מהלך מקישון
 למרקלין ושם טוב הולך מסוף העולם
 ועד סופו. שמן טוב נוסל על המת
 ומבאיש כו' שם טוב נוסל על המתים

ואינו מבאיש כו'. שמן טוב נוסל על המים
 ונידח. שם טוב נוסל על המים ואינו
 נדח כו'. שמן טוב נוסל על האור
 ונשרף. שם טוב נוסל על האור ואינו
 נשרף כו'. בעלי שמן טוב נכנסו למקום
 חיים נמצאו הן שרופים, ובעלי שם
 טוב נכנסו למקום מתים ויצאו חיים
 כו'. [פ"ה שם טוב אין לו קץ ולא גבול
 ולא ערך ואין דבר שיוכר לכרותו] (פרשת
 ז' פסוק א' טוב סס משמן טוב).

עבודתו אינה עבודה ונתחייב אלולי
 שמותן של שבטים חקוקים על ליבו
 כו' אמיר נחמיה כו' על שתי כתפיו.
 אמר רב ביבי אילו היה חסרים אות
 אחת לא היו משמשין תני רבי אושעיא
 אפי' נקודה אחת [פ"ה] לא היו משמשין
 במקדש בעבודה אבל במ"ב מפרש
 במשפט אורים ותמים [פ"ז פסוק א' ס"י ז']
 שלשה כתרים הם כתר תורה. וכתר
 כהונה. וכתר מלכות. וכתר

כהונה זכה בו אהרן ונטלו. כתר מלכות
 זכה בו דוד ונטלו. כתר תורה הרי הוא
 מונח לדורות. כל מי שיוכח לתורה כאילו
 זכה לשלשתן וכל מי שלא זכה לתורה
 כאילו לא זכה לאחת מהן [פ"ה הכתרים
 הם עמרת מלוכה, ומצנפת כהונה,
 וזין השכינה שהוא הערי. כדפי' רש"י
 בשבת פ"ח ע"א ד"ה שני כתרים. ור' יוחנן
 דאמר ביזמא ע"ב ג' זרין הן של מובה
 ושל שולחן ושר ארון הוא לרמוז על
 עצם המלכות. וכהונה. והתורה. ובאבות
 דר' נתן פרק ארבעים ואחד שמביא
 המאמר הזה בעצמו של ג' כתרים נראה
 שקאי ג"כ על עצם הכהונה, והמלכות,
 והתורה. שכתוב אבל כתר תורה אינו
 כן. עמלה של תורה כל הרוצה ליטל
 יבא ויטול שנאמר הוי כל צמא לכו
 למים, וברמב"ם התיה פ"ג היא מסיק
 תורה צוה לנו משה מרשה קהלת יעקב
 כדרכו לתפוס לפעמים פסוק שאינו
 בדברי חז"ל אם הוא יותר מכוון להענין
 שהוא

(כפי קורח)

טצינו שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם [פי' מלידת אברהם עד יציאת מצריים היה חמש מאות שנה כי משנולד יצחק התחלו הדי' מאות שנה של גירות ובן מאה שנה היה אברהם כשהלך את יצחק] (סס טס)

חביב שם טוב מארון הברית שארון הברית לא הלך אלא שלשה ימים וכו' ושם טוב הולך מסוף העולם ועד סופו כו' [פי' ארון הברית הלך דרך שלשה ימים מהר הורב וביום אחד הלך וכמבואר בספרי וברשי' בהעלותך י' לג' ופי' מסוף העולם ועד סופו הוא כמו מקצי השמים ועד קציהו] (סס טס)

חביב שם טוב מכהונה ומלכות שהכהונה ומלכות בטלו ושם טוב לא בטל (סס טס)

מרים ויוכבד הן היו חיותיהם של ישראל [פי' מילדות] (סס טס ועי' שמות רכה פ"ח) שלשה שמות נקראו לאדם הזה אחד שקראו לו אביו ואמו ואחד שקראו לו אחרים ואחד שקרוי לו בספר תולדות ברייתו [פי' השם שקראו לו אביו ואימו ידוע והשם שקראו לו אחרים הוא השם טוב. שזוכה בו ע"י פעולותיו ותמונותיו והנהגותיו ודרכו בקודש. והשם שקרוי לו בספר תולדות ברייתו היינו הכתוב בספר דאדם] הראשון כהי"א רב"מ דף פ"ח ופי' דהוה כתוב בו שמואל ירחיאי חכם יתקרי ורבי לא יתקרי. ובמדרש תנחומא ריש פרשה ויקהל קרי להא מילתא. שם שקראו לו אחרים פי' כי לא יסתעייא מלתא דליקרא ליה אלא בשמא דכתוב בספר. ומה שקרי כאן שקרא לו אחרים קרא שם שהאדם קונה לעצמו. והוא הוא השם טוב] (סס טס)

גולד אדם מונן לו למיתה מת מונן לו לחיים (סס טס סי' ד' ובשמות רכה פנ"ח סי' א')

גולד

שהוא בו, וכל זה מורה שקאי על עצם התורה לא על המסובב ממנו, (ועיין במדרש תנחומא פרשה ויקהל) והכתרים הם להנכחים לזה בעצמם מכולם. שלא יזכו בהם אחרים. וכן ברית מלה הכהונה לאהרן ומלכות לדוד. וצ"ע שנים כתר תורה נתנה למשה לבדו שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה ולאו דוקא תורה שבכתב אלא אפי' תורה שבע"פ כאשר מצאנו השלש מאות הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה ולא רצה הקב"ה לאומרן ליהושע כי התורה נחתמה על שמו של משה. ומשה בעצמו כששמע תורתו של ר"ע לא נתפס דעתו עד ששמע שאמר הלכה למשה מסיני וכ"ז היה בכלל תורה שבע"פ. גם צ"ע הכפל לשון וזה בו פלוני, ונטלו, ע"כ נראה לומר דאיתא בגדרים דף ל"ח כי פלפול התורה לא ניתנה אלא למשה ולרועי והוא נהג בה טובת עין ונתנה לישראל אי"כ וזה בו ולא נטלה, ובכח הפילפול החזיר אתניאל בן קנו השלש מאות הלכו שנשתכחו ולא נאמרו ליהושע. ואף שנביא אינו רשאי לחדש אבל חכם, בפסולו מחדש ונקרא על שמו, ודינא יתיב לאומרן בשם אמרו. וגם הקב"ה אומר בישיבה של מעלה פלוני בני אומר כך אי"כ הוא נבחר לחידוש הזה לעולם וכאשר מצינו בשני גרד"ים שהיו בשער האשפות, וזהו עמלו של תורה שכתב. וגם כונת הרמב"ם תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, אך מלשון מונה לדורות נראה שקאי דוקא על המוסלא שבדורו, אבל ביומא כתיב עדיין מונה הוא כל הרוצה ליקח יבא ויקח, ויותר מבואר כן מלשון האבות דר"ג שכל העמל בו וזכה בו למצא חלקו בתורה, ויכתור ג"כ בזיו השכינה ובו יכתירו צדיקים בלמדם הרושי בשמו ויש אריכת דברים בדרוש ואין כאן מקומו] (סס טס ויומא דף ע"ב ופסוקים פ"ד ומנה י"ב ובספרי

קהלת יהודה יעלה רבה בב

נולד אדם הכל שמחין מת הכל בוכין ואינו כן אלא נולד אדם אין שמחין לו שאין יודע באזהו פרק ומעשים יעמוד אם צדיק ואם רשע אם טוב ואם רע ומת הם צריכין לשמוה שנפטר בשם טוב ויצא מן העולם בשלם (סס סס) את מוצא כשהצדיקים נולדין אין בריה מרגשת ובשמתין הכל מרגישים (סס סס) והלא שכיבה היא מיתה וכו' [פי' דוד נאמר בו שכיבה יואב נאמר בו מיתה ועי' ר"ה ד' כ"ה ע"א דוד מלך ישראל חי וקים] (סס סס ע"י צ"ל פמ"ט ס' ד' וצ"ב דף קמ"ו)

מתלא אמר הנבתיא חייוא חבלה מדחיל ליה [פי' המשל' אומר מי שנשכו נחש הום האדם הוא עשה שמתירא ממנו כן פי' המחבר בשה"ש רבה בפסוק ישקיני ס"י ג'] (סס סס וצ"ס רבה פסוק ישקיני ס"י ג') כל הכופר בנמיכת חסד כאילו כופר בעיקר (סס סס)

גמילת חסד בתורה בראשה ובאמצעיתה ובסופה [פי' הכנסת גלה, וביקור הולים, וקבורת מתים,] (סס ס"י צ' וכוטה דף י"ד וע"י צ"ל סוף פ"ח) בברכי הים קוראין לקלעיאת בניאתא (סס סס וצ"ל פ"ה ס"ה א' ברכות ס"ה וערוכין י"ח)

מאחר שקשטה בב"ד מיני תכשיטין ואח"כ הראה לו (סס ס"י ג' וצ"ל סס סס וצ"ל דף ל"ה) שהלכו לבית המשטה ולא נתפרשו שמותן לבית האבל ונתפרשו שמותן כו' שהלכו לבית המשטה ולא נדחו מגיהנם והלכו לבית האבל ונדרחו מגיהנם כו' הלכו לבית המשטה ולא שרה עליהם רוח הקודש הלכו לבית האבל ושרה עליהם רוח הקודש (סס ס"י ד')

דרכן של רשעים להנתן ברויטה התחתונה של גיהנם [פי' בערובין ד"ש מונה ז' שמות לגיהנם שאול, ואבדון, ובור

שחת, ובור שאון, וטיט היון, וצלמות וארץ התחתית, הוא האחרון, ובמדרש רות הנדפס בראשית חכמה שער היראה פי"ג מסדר המדורי גיהנם כסדרן וכל השמות הללו שם רק במקום אבדון קורא לו שם דומה וגם שם השם המדור האחרון הוא ארץ התחתית, והיורד לשם שוב אינו עולה שנאמר ועסותם רשעים וגו'. ועי' אמר בתהלים, ודרך' רשעים תאבד: למה רגשו גוים, ועיין שם ובמדרש כוננן] (סס סס)

כל מקום שנאמר עניה, ואמירה, כה, ככה, אלו בלשון הקודש ברוח הקודש הוא מדבר [פי' היכי דמצוה לקרות צורך לומר בלשון הקודש והיכי דלא צוה לקרות הוא להודיע שברוח הקודש היה מדבר] (סס סס וכוטה ל"ג)

עבוד חסדו דיעבדון לך לווי דילווינדן. ספור דיספדינדן. קבור דיקברינדן. גמול חסד דתתנמל חסדן] (סס ס"י ה' וע"י נדריס פי"ג וסס נרסס)

למה כותשין על הלב מיטר דכלה תמן [פי' הא דאמר עולא במ"ק דכ"ז ע"ב הספר על הלב ופי' רש"י מטפה כנגד ליבו ובמנילה די' ע"ב פי' מטפחות עד לזיבן ואין זה טיפוח דעולא דפי' רש"י קפין ירו זה לזה, והוא משום והחי יתן אל לבו, ומתרוזו מפרש בוידוי ובאמת אין לנו סמך אחר למנהגינו אם לא מכאן] (סס סס)

הי העולמים שהוא משלם שכר לבר נש על כל פסיעה ופסיעה בנמילה חסדים [פי' שצרך המלוה את המת להתקרב אל מיטתו לתוך ד' אמות של מיטה ומקבל שכר על כל פסיעה ופסיעה בזה] (סס סס)

עכמא דאתנין מן לתמן [פי' ע"ד בי עפר אתה ואל עפר תשוב] (סס סס) משתמצא רוב בני אדם הולכין שם חפין טוב (סס ססוק ד')

כל העצים כשהן דולקין אין קולן הולך רב

מצות אצל בעלי תורה (סס סס)
בין ווי לזה נמלט ר' יוחנן [פ"י ווי לשון
צער זה לשון שמהת] (סס סס ואיכה
רבותי פ"א סימן ל"א)

שלשה דברים מבטלין גזירות רעות ואלו
הן תפלה וצדקה ותשובה וכו'
ר' חנא אמר אף התענית (סס פסוק י"ד
ולעיל פ"ה פסוק ו' וצבד פניד פ"י י"ב
ועיין ב"ה ט"ז)

גיהנם וגייע כמה ביניהם טפח ר' יוחנן
אמר כותל ורבנן אמרי שתייהן
שוות כדי שיהיו מציצות זו מזו [ובילקוט
הגיר' כמה ביניהם ר"א כתל רחב טפח
(סס ס"ג)]

אמר הקב"ה לא בראתי פרקליט טוב
לגשמים כיום שמיני עצרת [פ"י
יום טובה הוא לבקש על גשמים שכבר
יצאו ימי הסוכות והעם נכנסו לבתיהם
ומאו ס"י ברכה הוא להם ומתחילין לומר
גבורות גשמים, והיינו היה בטוב, ופ"י
פרקליט מליץ וסניגור. כי ימים יברו
ושמתיים בטובם, וההפך, להפך] (סס סס)
כל מי שנעשה רחמן במקום אבורי סוף
שנעשה אבורי במקום רחמן (סס
פסוק ט"ז)

כל מי שנעשה רחמן במקום אבורי סוף
שמדת הדין פונעת בו (סס סס)
עשרה דברים שמשמשין את הנפש.
ואלו הן הושט למוזן. קנה לקול.
כבד לחמה. מרה לקנאה. הריאה
מששתן. המסס למחון. טהול לשחוק.
כליות יועצות. לב מבין. לשון גומר.
[פ"י לכוהות הנפש בפנים הגוף] (סס
פסו' י"ג סי' א' ויקרא רבה פ"ד סי' ד' וע"ש)
עשרה דברים שמשמשין את הגוף
שכבשם משה ואילו הן מן פוטא
לושטא. ומן וושטא להמסיסא ומהמסיסא
לקיבתא. ומקיבתא לאיסטומכא.
ומאיסטומכא לברוכא עביא. ומכרוכא
עביא לסני דעיכא. מסני דיכא לפטרוכא.
ומפטרוכא לעיוקתא. ומעיוקתא לברא.
ומבולן

כרם הלין סרייתא כי אינון דולקין קולן
הולך נאמר אף אנן קיסין (סס בפסוק ו')
אמר ר' יב"ל פ' הלכות למדתי מיהודה
בן סדייה בחרישת הקבר וע"י שהייתי
עוסק בצרכי רבים שכחתם [פ"י בבית
הפרס] (סס בפסוק ז' סי' א')

אזהר ת"ח ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל
שהוא מבטל עסקיו מפני משנתו
תני כל ששואלין אותו הלכה ממשנתו
ומשיב עליה (סס סס)

המת העכברים מי דרכו לילך אצל מי
העכברים אצל החמת או החמת אצל
העכברים [פ"י כיון שהם צריכים לך יבאו
אצלך] (סס ס"ג)

חכמה דמעולא עזיל על פלכתיה בן סליק
ליה בפלכתיה הוא נסיב. ה"ך מה
דקימקומא גליש על גיסייה שפיך. כד
דרקיק לעיל על אפוי נפל [פ"י משל הוא
האשה הטוח במטוה בפלך זאת עלתה
לה שנשאת אוחות בפלכה והוא כאין
דב"ר פ"א ס"י ה' לאה תפסה פלך
הודיה ועמדו המנה בעלי הודיה פירוש
הכועס נשאר כעסן. ועוד משל אחר
ובאופן אחר. קרירה הרותחת נתמלאת
ועוברת על צדיה פ"י הכועס נתמלאת
בהואו דגיסין ד"ע ע"א אכול שלש ושתה
שלש והנה שלש לכשחכעוס תעמוד
על מלואך. ועוד משל אחר כל הרוקק
למעלה חוזר הכה ונופל על פניו כלומר
שבסוף מתבייש כמעטו] (סס פסוק ט')
יפה תלמוד תורה עם ד"א כו' (סס פסוק
י"א ואבות פ"ב מסכה ב')

אשרי שוכות אבותיו עומרת ומאירה לו
(סס סס)

היתה ספיא בידו להחויק וכו' החויק
הרי הוא בכלל ארור אשר לא
יקום וכו' ולא היה ספיא בידו להחויק
והחויק הרי הוא בכלל ברוך אשר יקום
[פ"י אע"פ שלמד ולימד ושמר ועשה
מהחויב להחויק ת"ח מנכסיו] (סס סס)
עתיד הקב"ה לעשות צל וחופה לבעלי

דמכולן לא נצרך משה לא להכניס ולא להוציא [פי' כלים לצרכי הגוף בתוך הגוף פנימה . ופומא לא קחשיב שנראה מבחוץ . ולברא פי' להוץ ואין זה אלא עשרה*] ועי' בויקרא פיג סי' ד' שכתב שם משונה ומהופך ועי' בש"ע יורד סי' מז' וסי' מ"ח הסדר הנכון ובי' הסדרשים מוטעים [ס"ט ס"י ג']

ואין נושכין בפה אלא חותכין בסבין ואין נוטלין עצה אלא במקום מרווח שאין יועצין אלא בשדה (ס"ט ס"י ועי' צ"ל פ"ח סי' א' וצברטת ד' ח')
 מה היתה חכמתן של מצרים (באסטרוולוגין) כו' ושלמה צפה ברוח הקודש [פי' היכר בערממותן] כו' (ס"ט ס"י)
 חכמתו של אדם הראשון (שקרא שמות) של אברהם (שהיכר את בוראו) משה (קנקן זפות) של יוסף (שהיכר בעי' לשון) דוד המדבר (דוד דעה) (ס"ט ס"י) עיי' שאדם מנביה את עצמו כארו הוא לוקה בצרעת , ובשהוא ממעט עצמו ומשפיל כאווב שהוא נמוח סופו להתרפות (ס"ט ס"י)

מעשרה זקנים שאמרו בספר תהלים ואלו הן אדם , ואברהם , ומשה ודוד ושלמה , על אילין חמשה לא איתפלגין , אילין חמשה אהרנייתא מאן אינן רב ורי' יוחנן (איתפלגין) . רב אמר אסף הימן וירדות , ושלשה בני קרח אחד , ועורא , ור' יוחנן אמר כו' [פי' ד' יוחנן ס"ל דאסף הוא מבני קרח אביואסף או אביסף בדיה . וירדות נ"כ לא חשב . אי"ב שלשה בני קרח נחשבים לשלשה אסירי דאלקנה ואביואסף , ולקמן דאמר הימן זה משה יחסר אחד יכניס אסף או ידותן בטקומו והוא אליביה דר"י דבני קרח שלשה הנה נחשבים , והנה פה זנס במדרש הוית חשב עורא וניהא השתא שהוא חיבר על נהרות בבל אך בב"ב ד' י"ד ובמדרש שו"ט מוציא עורא ומכניס מלכי צדק] (ס"ט ס"י ד' ובמדרש הוית פרס"ד פסוק ד' ובצ"ב ד' י"ד ע"ב)

מפני מה בהמה ניתרת בשני סימנים ועוף ניתר בס"י אחר וכו' . מפני מה כל בהמה וחיה ועוף מעונין שחיטה ורגים אינן מעונין שחיטה כו' . (ס"ט ס"י ג' ועי' חולין ד' כ"ז)

עשרה בני אדם אמרו סדר תהלים מכולן לא נאמר על שמותן אלא עיי' דוד מלך ישראל (ס"ט ס"י)
 בתלמי אמר דעת חסרת מה קנית . דעת קנית מה חסרת (ס"ט פסוק כיג סי' א' ועי' בנדרים ד' מ"ח)

רגליו דתרנגולתא דמיין לחספניתא דנונא [פי' קשקשין] (ס"ט חזקת פ"ט סי' טו ג' וחולין ס"ט)
 חבום הבטך היא טבא בקלמאי [ובכ"ד גרים לאולפנא והיא היא כן השיב יעקב איש כפר גבורייתא לר' חגי . ומין היה כמבואר דקמן] (ס"ט ס"י צ"ז סי' צ"י)
 לקיש לסטים בכור לצלובים [פי' משל הוא הנעשה ליסטים דבסוף הוא נתלה תחילה שאינו בקי בדרכים לברוח ונתפס] (ס"ט פסוק כ"ז סי' א')

טה היתה חכמתן של בני קדם שהיו יודעין במול וקוסמין בעופות ובקיאין בטייר [פי' בפסיקתא דפרה מאי טייר אסטרוולוגין ובערך פי' בציפצוף העופות] (ס"ט ס"י)

ארבע עשר דברים קשין זה מזה . וכולן מתנאין זה מזה , תהום קשה והארץ מתנאה עליו שהוא כבוש עליה . הארץ קשה וההרים קשין מתנאין עליה . החר קשה וברזל מתנאה עליו ושוברו . ברזל

בשלשה דברים אני משבחה את בני המורה שאין נושקין בפה אלא ביד

* נשטם ברפוס מצר הקודם איזה דברים וכן צ"ל כסא ומכית כסא לבנת פליא ומכנת מעא לברוכא עביא .

ברול קשה והאש מפעפעתו. האש קשה המים מתנאין ומכלין אותה. המים קשים עננים סובלין אותו. עננים קשין הרוח מסורתן. הרוח קשה והכותל מתנאה ועומד בו. כותל קשה אדם מתנאה וסותרו. אדם קשה וצרה מחלהלתו. צרה קשה והיין מתנאה ומשכחה. יין קשה והשינה מפגיגתו. שינה קשה וחולי מתנאה ומטלמלה. חולי קשה ומלאך המות מתנאה ונוטל את נפשו ואשה רע קשה מכולן] (סס סס ועיין צ"ב דף י') רוח הקודש פעמים משיח בלשון זכר ופעמים משיח בלשון נקבה [פי' בקול זכר ובקול נקבה. כההוא דאמרין במגילה לי"ב גבי בת קול קל גברא במתא וקל איתתא בדברי ופי' המדב' בעד' בלשון זכר או בלשון נקבה וכן הוא גם בענין רוח הקודש. ואולי הרוח בא לו בעת היה בשדה וכן נראה מעט מלשון פסוק י"ט מעשרה שלישים אשר היו בהעיר ועיין צ"ב [במקומו] (סס פסוק כ"י).

הדא מערערא הדא והחשבון מתמצה. כמה הוא מיצוי החשבון ר' פנחס אמר עד אחת [פי' הדא מערערתא הדא כמו וביום פקדי ופקרתו. כי החטא האחרון מעורר לנקום אף על הראשון עד שהחשבון מתמצה. ופי' עד אחת שלא נשאר מאותו החטא כלום. כלומר שאין הקב"ה וותרן ומצפה אותו כמו מיצוי המדות עד לאחת] (סס סס ועיין צ"ב פ"ט כ"י ג' מנסנה הגרסא)

אלף בני אדם נכנסין למקרא. יוצאין מהן מאה למשנה. יוצאין מהן עשרה לתלמוד. יוצא מהן אחד להוראת] (סס פסוק כ"ח ועיין בויקרא רבה פ"ב סי' א' מהוקן הגרסא יותר)

אדם היה כאחד ממנו כאחד ממלאכי השרת וביון שנעשו שנים והמה בקשו חשבונות רבים (סס פסוק כ"ט ועיין צ"ב פ"א)

גדול כח הנביאים שהן מרמין הצורה דברים

ריוצרה [פי' לא שמחשבין הצורה. כההוא דפ"ו פסוק י' דרחפוהו חוץ לקורנן, אלא כמו שקוראין להצרה אדם כן קורין להיוצר אדם. ור"ל מרמין היוצר להצורה כמו שמבואר בבמ"ד פ"ט סי' ד' שמדמן דמות נכורה של מעלה לצורת אדם. וחול כאן מהפכים הדברים מפני הכבוד כלפי מעלה. ואף שבוה יש כעין הנשמה. גדל כח הנביאים שהורשו לזכר כך על הכבוד הנראה להם באספקלריא שאינה מאירה ועיין ביבמות דף מ"ט ומכאן תשובה להמפקקים בבעלי הסוד] (פ"ח פסוק א' צ"ב פ"ב סי' א' במ"ד פ"ט סי' ד') תפוח עקבו של אדם הראשון מכהת גלגל המה [ר"ל לכן וצהיר עד שנלגל חמה נראה כהה נגדו אבל לא היה מאיר בחשך כי אז יקשה למה נצטער אדם הראשון כששקעה החמה במוציא שבת עד שהוציא אש מאבנים אם תפוח עקבו היה מאיר יותר ויותר. אלא בודאי לא היה מאיר בחשך רק ביום אורה היה מבהיק מזהיר ונוצץ ומכהה העינים] (סס סימן צ"ב ויק"ר פ"ב סי' צ"ב)

שלושה עשר חופות קשר להם הקב"ה [לאדם וחיה] בנ"ע ור"ל אמר אחת עשרה ורבנן אמרי עשר (סס סס וצ"ב פ"ח סי' א' ועי' צ"ב דף ע"ה)

תני הפותח פותח בדבר טוב. והחותם חותם בדבר טוב (סס פסוק ג' ועי' במגילה ל"א)

אל תעש תוכחתו של הקב"ה קוצים קוצים [פי' דלא יפסיק בקללות לקרות שנים אלא אחד קורא אותו כולו ומתחיל ג' פסוקים בפרשה שלפניה וג' פסוקים בפרשה שלאחריה] (סס סס ובמגילה סס) קרוב לחמשים ושתים פעמים כתיב והמלך דוד כיון שנטה למות כתיב ויקרבו ימי דוד למות [פי' ביום המיתה לא נקרא מלך כי אין שלשון ביום המות אך צ"ע כי לא נמצא כ"ב פעמים המלך דוד] (סס בפסוק ח' וצ"ב פ"ו סי' ג' דברים

דברים רבה פ"ט סי' ג')

כבוד גדול חלק הקביה למשה שאמר לו עשה לך שתי חצוצרות ולא ליהושע [פ"י דכתוב תרי וימני לך עשה לך והיו לך ועי' במנחו"י דכיה ע"ב ולאו דוקא אותם שעשה משה כשרים לו ופסוקות לדורות אלא כל חצוצרות פסולות למךך אלא משתמש בשופר למקרא העדה. כי בלא זה טלך שמת אין משתמשין בכך בלי תשמישיו ואולי זה בכלל כרי תשמישו ומה רבותא דמשה אלא שפסולים כל מיני חצוצרות למקרא העדה ועיב לא עשה יהושע לעצמו חצוצרות אלא שופרות] (סס סס וצמ"ד פ"ז סי' ט"ז ועי' במנחו"ס) אפילו אילני סרק עתידין ליתן דין וחשבון [פ"י הקביה תובע דינו של אדם אפילו מן העצים כן פרש"י והביאור אם נענש אדם ע"י עין העץ נתבער מן העולם וביפ"ת פ"י כי נענשו על עצמן שלא הוציאו פירות] (סס פסוק ט' וצמ"ד פכ"ז סי' ו') הא רומיא עללין הא רומיא נפקא לית להון מזוקין [פ"י הולכים לפנים הולכים לחיץ אין נ"מ ופי' רומיא כמו לך אל נמלה עצל תרגום אתרמי לשומשנא עטלא וכן בלשון הגמרי אתרמי מלתא ופי' מקרא אחר לרשע ולצדיק] (סס פסוק י"א) כל אכילה ושתייה שנאמר במנילה הואת בתורה ובמעשים טובים הכתוב מדבר (סס פסוק ט"ז והרבה צמנולה הואת) שני דברים טובים קרובים לך ורהוקים טמך. רהוקים ממך וקרובים לך. תשובה כו'. מיתה כו'. [פ"י שניהם בידו לרחק ולקרב. תשובה בידו לרחק ולקרב כמו הכל בידו שמים חיץ מיראת שמים. ומיתה בידו לרחק ע"י מעשי טובים וההפך להפך ומיתה נקרא טוב] (סס פסוק ט"ז) ומוב ראוי בהלכה שכל מי שהוא רואה אותו (לרוד) וזכר את תלמודו [כמו שמצינו בערובין ד' י"ג דאמר רבי הא דמתרנא מהבראי דהויתיה לר' מאיר מאהוריה ופגולת ראת פני ר' מאיר היה

לחידוד. ופגולת דוד היה לזיכרון, ואפשר פירושו הרואה אותו בהלום, דאמרין בהרואה דני"ז עיב הרואה דוד בהלום יצפה לחסידות והסידים תורתן משתמרות כדאמרין בברכות ל"ב. כי עצם החסידות הוא ביד האדם רק מצפה שיעזרו לו מן השמים שיהי' תורתו משתמרות ומלאכתו מתברכת ויותר היו מתפארין בהלכה במה שהיה תורתם משתמרות כי היו מסתפקין [במועט] [פ"ט סי' א']

סדרא תליתאה

בשעה שהתינוקות נפטרין מכית רבן בת קול יוצאת ואומרת להם לך אכול בשמחה לחמך נתקבל הבל סיכם לפני כריה ניהוח: ובשעה שישראל נפטרים מבתי כנסיות ומבתי מדרשות בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך כבר נשמעה הפילתכם לפני כריה ניהוח (סס פסוק ז')

בוראך מתחמר לך פטליא שלו מתהמד לך ותורתו מתחמדת לך [פירוש לדניאל] (סס סס)

א"ר משום עדה קרושה קנה לך אומנות עם התורה [פ"י עדה קרושה נקראו ר' יוסי בר משולם ור' שמעון בן מנסיא. שהיו משלשין שליש לתורה. שליש לתפילה. שליש למלאכה. וי"א שהיו ינעין בתורה בימות החורף ובמלאכה בימות הקיץ. והיינו כההוא דמובא בערוך ערך קרש. קרש וחצר ויתנן. כל המקרש עצמו בדברי תורה וחזור עדיהן זוכה לפענח דברי תורה הנתונה בעשן (אך המדרש הזה אינו נמצא בשום מקום). וכן כאן בשביב שהקרישו זמן לתורה ותפלה ובודאי לא ביטלו אותו הזמן בשום פנים נקראו עדה קרושה. וכן ר' ישועה בריה דרב טימי ור' בורקי נקראו עדה קרושה. ובודאי היו ביה עשרה כי פחת מיד לא נקרא עדה רק אילו היו הראשים בזה. והם אמרו קנה לך אומנות עם התורה והוא כעין המשנה פ"ב דאבות משנה ב.

לו אם לא נברא [פ"י מאן דהוא מתירעם
ונקט בלביה האם נזה לו אם לא נברא .
ובבראשית כ"ז מ"ד עד אשר תשוב חמת
אחיך תרגום ירושלמי עד זמן דתהזור
כילתה דאחוך מינך. והכונה כי ר"ל ואית
דאמרי ר"ל בל היה מתירעם על דלא אתחמי
ליה ר' חייא רבה בחלמא ואמרו ליה לית
הוא כד"י. ויתבי תת מאה תעניתא והדר
אתהוי ליה והוביחו על מה דהיה מתירעם
וברך כבוד] (סס סס וע"י צ"מ דפ"ס ר"ל
הוי מלין מערתא דרענן)

חמת בחלמי ריקעא נפל וחד מן תלמידך
סמכיה בידיה [ואותו תלמיד היה ר'
אסי תלמידיה דר' יוחנן] (סס סס)
אתר דזוקין דנור ובעורין דאשא מאן
מעיל בר נפחא לתמן] (סס סס סי'
צ"י וצ"מ דפ"ה)

אין בין צדיקים לרשעים אלא דיבור פה
בלבד רשב"ל אמר אין בין צדיקים
לבינן ארא דיבור בלבד [המאמר הזה
פרושו נפלא ממני ואולי ר"ל ע"י תשובה
וודאי פה גם הרשע ישוב צדיק במהרה
כמו יש קונה עולמו בשעה אחת ואינו
שייך המאמר לכאן וכך ליתא בירושלמי
אבל דברי רשב"ל נוטה לעניין אחר לומר
גדולים הצדיקים . במיתתן המה נראין חיים
ממש ואין חסר להם רק הדיבור שאין להם
רשות לדבר] (סס סס)

הטת שומע קלוסי מתוך אורנו כמן החלום
(סס סס)

ולמה קוראין אותו נהום איש קודש קדשים
שלא הביט צורת מטבע כל ימיו
[נראה דצ"ל מנחם וע"י בפסחים ובתוס'
דיה דקא] (סס סס ובפסחים ד"ק וצ"ע דע'
ובמק"ד כ"ה)

[כולהו] עובדה דחסירה ומעשה מיתת
רבי כתיבן בניסין ירושלמי
וכתובות וע"י] (סס)

שני דברים דבר יהושע בפני משה ולא
ננמל הן בעיניו (סס פסוק י"א סי' א')
מחצב של ספור גלה לו הקב"ה בתוך
אהלו

טוב תורה עם דיא רק כאן משמע דוקא
אומנות משום ההוא דערובין ד' נ"ב לא
תמצא דברי תורה לא בספרים ולא בתגרים
ומשום ההוא דסנהדרין שב שנין הוה כפנא
ואכב אומנא לא חלף ויהיה לבו תמיד פנוי
לתורה] (סס כפסוק ט')

מצות האב חייב בבנו למול ולפדותו
וגם ללמדו תורה וללמדו אומנות .
ולהשיא אשה וי"א אף להושיטו בנהר
(סס סס וקדושין דף כ"ט)

כל מי שאין לו אשה שרוי בלא טוב ,
בלא עור , בלא שמחה . בלא ברכה ,
בלא כפרה כו' ריב"ז אמר אף בלא חיים
כו' בלא שלום כו' , ואינם קרויים אדם
כו' , ר' חייא בר גמרא אמר אף אינו אדם
שלם כו' וי"א אף ממעט בדמות . [פירוש
עשרה דברים המנויים כאן כולו דרשו
להו מקראי . וגם ממעט את הדמות מואתם
פרו ורבו . ותימה דכתיב זאת בשם י"א
והלא זה העיקר שעובר בעשה ומצוה
רבה , וצ"ל דהיינו אף אם יש לו כבר
בן ובת וכבר קיים המצוה , וכל שיכול
להוסיף ואינו מוסיף ממעט את הדמות
ודרש לה מכה היקשא , ואין צורך לדחיקת
היפה תאר בפרשה בראשית ע"ש] (סס
סס וצ"ל פ"י סי' צ"י וצ"מ דף ס"ב)
[הרבה מעשיות שנהראו נשמות צדיקים
אחר הסתלקן מעוה"ז. לחבריהם ותלמדיהו'
בחלום ומדרגת כל אחד מהם בגי'ע] (סס
כפסוק י' סי' א')

חרוני לוד אין לפנים ממחיצתן ברוך
שהעביר הרפתן של לולינאנוס
ופסוס , ואשרי מי שבא לכאן ותלמדו
בירו [פ"י כן אמר ר' אלכסאנדרי בחלום
לרב אחא שני דברים הנ"ל] (סס סס)
בני אדם פניהם זקופות בני אדם פניהם
נמוכות [פ"י הכי הראהו ריב"ל
בחלמא לרי' ובדי בן כו' וא"ל שפניהו זקופו'
תלמודן בירן . ואילו שאין תלמודן בירן
פניהם נמוכות מפני הבושה] (סס סס)
מאן הוא דכלום ורבר בגרמיה כלום נזה

קהלת יהודה יעלה רבה בה

אהלו ומצא ומשם העשיר משה (סס סי' ב') ופרטה יוד פסוק כי ועי' כרס ליה) עת הוא שפוגעת באדם ומערערת בו כל הדברים האלו. והוא מפגיע. מה יעשה ילך ויעסוק בתפילה ובתחנונים והוא ניצול (סס סס) :

פעמים שאדם מפגיע בתפלה ונענה פעמים שמפגיע ואינו נענה (סס סס)

יש לך מצודה שהיא צדה בים ואינה צדה ביקשה צדה ביבשה ואינה צדה בים אבל זו חכה צדה בים והיא צדה ביבשה. שהיא יורדות לגרוננו והונקתו [פי' אסכרה היא כעין חכה של דגים] (סס פסוק י"ג)

מי שאומר לשון הרע חוטא בשמים ובארץ כו'. אריא מצינו שהם מהלכים בשמים ולשונם שותתה בארץ [פי' הררשה האי שהוא רע לשמים ורע לבריות] (סס סס) אוי לי אם אומר אוי כי אם לא אומר אם אומר מלמד אני את רמאים אם לא אומר אני מונע את התלמוד ומטמא את הטהרות ד"א שלא יהיו הרמאים הם סבורין שאין חכמים בקיאים במעשה ידינו א"ר שמואל אעפ"כ כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בס' (סס פסוק י"ג ולעיל פרטה ו' פסוק ח' וי"ב דף פ"ט)

(פרעה) מנען מתשמיש המטה ומשך להם בעררה וגדל להם בלורית (סס פסוק ט"ו סי' ד')

לית את לפום שמך [פי' אינך דומה להוראות שמך והיה לך להיות דומה בדקדוקן בשמא] (סס פסוק י"ח סי' ב') אני היא שהשלמתי מניינך של ישראל אני היא שהשלמתי מנאמן יוסף לנאמן משה [פי' יוסף הורד תחילה למצרים והוא נאמן כפוף דשבת ק"ד. כידוע דנון כפופה מורה על הגלות כמבואר בברכות ד' ד' מפני מה לא נאמדו נון באשרי. וכן נונין הפוכין שעשו סימן בפרשת ויהי בנסוע הארון הוא להפסיק בין פורעניות לפורעניות

ונאמן משה הוא נאמן פשוט שהוא סוד הגאולה כמבואר בפרד"א דאותיות מנצפך המה מורין על הגאולה : ועי' בתום' סוטה ד' י"ג ע"א ד"ה סרה. שסרה בת אשר השלם להם סימן שאמר ראש הגולים יוסף פקוד יפקוד. וראש המושיעים משה פקוד פקדתי : ויש מפרשים המתים נקראו כפופים שכפופים קימתן למטה והחיים המה פשוטים וסרה השלמה מקום ארוננו של יוסף למשה. ואבל נאמנים נקראו על שנמסרו להם סוד הגאולה ונאמנים לשמור סודם עד בא עתו] (סס סס) כל המחצוף פניו במלכי בית דוד מתחייב הוא מלעיר (סס סס)

לפי שהיחיד נידון אחר רובו והעולם נידון אחר רובו כהטא יחידי שהטא זה איבר ממנו ומן העולם טובה הרבה (פי' פסוק ח' סי' א') וקדושתן דף מ') טופשא סבר דכל עמה טיפשיין כוותיה והוא לא ידע דהוא טיפשא וכל עמא חכימין (סס פסוק ג')

אי באתה דך ממשלה אל תנה מרת ענוותנותך (סס פסוק ד') א"ל הא ענתה דתיגבי דייטיקי דירך [פי' שיקבלו עונשם עלך] (סס סס) אמר ליה מה אמרת עלוי א"ל פסוק פלך בתר פלך נוי' (סס פסוק ה') רבינו כל עלמא מצלין לחיך טביא. ואת אמרת הכין (סס סס)

עבדא זבין ובר אמתא מזבין ובר חורין מזובין לתרויהון (סס פסוק ז' וזב"ר פרטה פ"ו סי' ג')

שמוע מינאי תלת מילין דעל סוס מלך דעל חסר בן חורין. מנעלים ברגליו בר נש. דלא דין ולא דין חסר טב מיניה. אמר תלת מילין אמרת תלת מילי שמע לי חילופיהן. הדרת פנים זקן. שמחת לבב אשה. נהרת ה' בניס. אוי לו לאותו איש דחסר שלשתן (סס ועיין סבת דף ק"ב)

שמע ברת קלא אמר דימוס ואתפשט. שמע

יאיר עינינו. וישמח לבנו] (סס פסוק טו)
ועיין בצ"ל סוף פניה וסמות רבה פכ"א
סי' ח"י

לעולם אין הנחש נושך אי"כ נלחש לו
מלעיל ואין הארי טורף אי"כ
נלחש לו מלמעלה. ואין מלכות מתגרה
בבני אדם אלא אי"כ נלחש לו מלעיל
(סס פסוק י"ח)

מבני תרייה ספת היא עלובתא ותרויהון
איתחייבון על דמה [פ"י יתח ופנחס על
בתו של יפתח] (סס פסוק ט"ו וע"י בראשית
רבה פ"ס ס"י ג' ויקיר פל"ז סי' ד')

סדר הדין כך הוא הדין יושב והנדיבין
עומדין והסרסר מכריע ביניהם התובע
והנתבע משיב והדיין מכריע ביניהם
(סס בפסוק ע"ז וצ"ד פיה סי' ו')

אמר ר' סימון מכאן שצריך הדיין לשנות
טענותיהם מן הדין קרייה כ"י (סס סס
וצד"ל סס)
בג' מקומות צווח' מרת הדין בבית דינו
של שם. ובית דינו של שמואל. ובית
דינו של שלמה (סס סס וצ"ד פפ"ה סי'
י"ב ע"ש ומכות כ"ג ע"ב ע"ש צרשי' ד"ה
בית דינו של סס)

לא דמי הדין רסיסה להדין בקיעה מה
הדין בקיעה לית מינה אילסים.

והדין רסיסה אית מניה אלסים [פ"י אם
נהרס בית גדול מרוב כובדו נשבר
לקסמין קטנים ושאינו כבד כ"כ אין דרכו
להשבר כ"כ להתכות קטנות רק לבקעות
גדולים וגזרי עצים (סס פסוק י"ח וביק"ר
פ"ט סי' ד' וצ"ה פ"ד פסוק י"ד)

זה העורב הכמת טיאריו [פ"י בציפוסו
כפירו' הערוך או כשכש כנפים. ואין
לפרש כאן מלמסאות. ואולי יש לחקק בין
טיאר לטייר] (סס פסוק כ')

בשעה שאדם ישן הנוף אומר לנשמה
והנשמה לנפש והנפש למלאך מלאך
אומר לכרוב והכרוב אומר לבעל כנפים
מי הוא זה השרף. והשרף יולך דבר ויגיד
דבר לפני מי שאמר והיה העולם [המאמר
הזה

שמע זמן תנינות ברת קלא אמר
ספיקלא ואשתובת. אמר אפילו ציפור
מבלעדי שמיא לא יברח כ"ש נפש בר
נש [בב"ד פ"ע"ש סי' ו' הנורסא להיפך וכן
הנכון כי דימוס תרגום של תענונות בני
אדם. וספיקלו הוא תרגום ירושלמי של
ושר הטבחים. (סס פסוק ח' וצ"ד פרסה
ע"ט סימון ו' אסתר רבה פ"ג סי' ז')

ויחן את פני העיר שהיה עושה אתלים
ומוכר להם בוו' (סס סס ולאסתר רבה
פ"ג סי' ז')

נסיב תורמוסין ומקליק בשוקא וכל מן
דהוה מית טיף וסליק ליה [והנה
בב"ד נראה שהוציאו וקוברו חוץ לעיר.
אבל בשבת דף ל"ג נראה דהוה מציינו
במקומו שלא יהי מקום סקוונם בב"ד כתב
בסוף דהוה מציינ מקום טמא ומקום טהרה
ואולי שניהם היה. אם מצא אחד או שנים
הוציאו. ואם היה שלשה כסדרן מושכבין
כדרכן בתוך כ"ב אמה החזיקו לשכונת
קברות והניחם] (סס סס וצ"ד פ"ע סי'
ז' וצ"ה ד' ל"ד)

אמר גזר אני על דין דרביע יקום ועל
דקאים ירביע ואית דאמרי גזר אני על
עילאי יחות על תתאי יסיק וכן הוית
ליה (סס סס וצ"ד סס)

יבא עלי אם אין בידי שמועות כשערות
ראשי שטבריא זו עתידה לטהר
ועתידה להיות לאוכלי תרומה (סס סס
וצ"ד סס)

בשכר שתי בקיעות שבקע אברהם אבינו
על הר המוריה זכה ליקרע הים
לבנו לשנים עשר קרעים [ספירוש שתי
בקיעות הם שני גזרי עצים שמהוייבים
להוסף בכל יום לתמיד של שחר, ואילו
הני תבות לשנים עשר קרעים אינם
כתובים בשום מקום אלא בכאן ולא
ידעתי איך למד מכאן י"ב קרעים ויותר
היה נכון לדרוש קריעת הים ובבקיעת
הירדן וכן מצאנו באמת בליקוט יהושע
שבקיעת הירדן היה בזכות אברהם וז'

מהלת יהודה יעלה רבה כו

הזה צריך אריכות והקדמו רבות ואין כאן מקומו ואבהר בקיצור ואומר. הנוף האמור בכאן אין זה שאנחנו קוראין אותו נוף כי הוא אינו פועל דבר מכלתי הנשמה ולמה צריך הנוף לספר בלילה להנשמה השבון היום. אמנם הנוף האמור כאן הוא ניצוץ מהדר הנקרא נוף למעלה אשר הוא מלא ככ הנוף המחייה ומדברת ומשכלת אותו. והנשמה למעלה היא כנר מאירה ומשפעת מלמעלה לתוך הניצוץ הזה הנקראת גוף. והנשמה אינה יודעת מפעולתה למטה עד עת השינה ששומעת מנוף הנ"ל: וגם הנפש האמיר כאן אין זה מה שאנחנו קורין נפש שהיא מדרגה למטה מהנשמה. אמנם זה הנפש היא למעלה מהנשמה נפש לנשמה. וכן מדרגה למעלה ממדרגה למלאך ולכרוב ולשרף עד לפני מי שאמר והיה העולם] (סס סס) מניין העשירי משה מפסולתן של לוחות (סס סס ופי"ט פסוק י"א ס"י) וגדלים דף ל"ח) טחצב של סנפירין גלה בתוך אהלו ומשם העשירי משה (סס סס ופי"ט סס וגדלים סס)

אם בקשת לעשות צדקה עשה עם עמלי תורה (פי"א פסוק ל"ו וע"י ז"כ ד' ח') כמה דיהבת לי נפשי בטתנך כן יתיהב לך נפשך (סס סס) נאמן מנאמן קביל והוא נפיק לדימום [פי"י נאמנים הטא שניהם ויצא הנתפס לחירות] (סס סס)

כלי שנשתמש בו קודש ישתמש בו חול (בתמיה) [פי"ד בתייה דרי"א בר"ש השיבה כן רבני כד דמך ריא ושלה רבי שתינשא לו] (סס פסוק ז' וככ"ו דפ"ד)

שמעתי שמעלין בקודש ולא מורידין [פי"י זאת השיבה אחר שרבי קבל עליו יסורים פי"שעוד אינו דומה לו והוא כרמיון קדושה קלה נגר קדושה חמורה: ומלשון שמעתי משמע שאינו נדרש דרשה נמורה מקרא רק הרבה הוא למשה מסיני וע"י בשו"ת יד אליה סי' ה'. ובגמרא ליתא

התשובה הזאת ובאמת יש לספק בה כי לשיטת הט"ז בא"ח סי' קנ"ד ס"ק ז' דאמר אם אינה ראוי עוד לקדושה חמורה מוטב שישתמשו בה לכל הפחות קדושה קלה מאשר תשאר פנויה לגמרי וא"כ מה הואילה בתשובתה ולא היתה מספקת כלל כיון שכבר מת ריא בר"ש ולמה לא תרצה להנשא לכל הפחות לרבי מאשר תשאר פנויה. ויש להלך כי כמו בדבר שנתפס בקדושה בין משום עצמו בין משום תשמישו. אינו ראוי שהקדושה יתבטל ממנו לגמרי. אבל באמרה כלי שנשתמש בו קודש בלי השקפה על קדושת הכלי עצמה בוראי בזיון הוא לקודש שישתמשו בו חול ומוטב שישאר פנוי. וכן הדבר שהקדושה מפורסמת בלי מסתפק כמו ס"ח תפילין ומוזות אנתנו היששין על קדושת הכלי שלא תשאר פנוי בלא קדושה כל שהוא. והוה משום חיבת הפודש. אבל דבר שאפשר להסתפק ולהקל בהקדושה עצמה עלינו דדקק על הקודש הראשון שלא ישתמשו בכליו חול שלא נקיל בקדושתו משום מוראה מקודש וזאת היתה תשובתה] (סס סס)

שומר רוחן של מלכות לא יורע מצות ומעשים טובים ומי רואה בעבים של מלכות לא יקצר מצות ומעשים טובים [פי"י כההוא דבי"א אמרו לסונבו המלך אבותך ננו והוסיפו על של אבותיהם. והוה רוחן של מלכות ומי ששומר רוחן לא יורע מצות ומעשים טובים כמו מונבו. שאמר הם גנוז למטה ואני גנותי למעלה. וזריעה היא צדקה גדולה לעתיד לבא. ומי שמתנהג בדרך המלכים בעת יתלכש שמי הפולטיק שלהם בעב הענן. ואז מוציאים מאוצרותם הכסף לצרכי המלחמה ולהתבצר ולהתנקם. זה לא יקצור מצות ומעשים טובים ולא יעשה אף מעט לשעתו כי כל כסף וזהב לא די לו להתבצר נגד אויביו ולקנות לעצמו הנקמה והנצחון] (סס פסוק ג')

יש לצדיקים בעולם הזה נמול עבודתם כן יהיה לאנשי ימות המשיח נמול על עבודתם. שלא יתכן שתהיה עבודה שאין עמה נמול. וכאשר יש לצדיקים תוספת על מה שראוי לזכותם הקודמים. כן מה שיעשו בימות המשיח תוספת על מה שראוי לזכותם הקודמות. אמנם רבינו סעדיה ז"ל מפרש כפירוש רש"י בפרק שואל די קניא. לא זכות לא דבר לזכות בו שכולם עשירים ולא חובה לאמין ולקפוץ יד. ואם יפרש כהרמב"ן לומר שלא יהיה להם בחירה ורצון מוכרחים אנו לומר שזה בכלל מה שאמרו שם בנמרא ופליגא דשמואל. אך לפי פ"י בעל יפ"ת אחר הכורס ההשגחה עין בעין ימצאו כמוכרחים על מעשה הטוב. אין שייך פלוגתא דשמואל דענין זה. עשיה] (ס"ס וס"כ) (המקומות הגיל)

הדין סביא כד שמע ציפרון מצוין אמר לסמין אתו לקפחא ויתיה (ס"ס פסוק ד') הכליות הן חושבות והלב גומר [ובברכות דף ס"א בליות יועצות לב מבין דשון מחתך פה גומר] (ס"ס ס"ט) מזהיכן אדם מניץ לעתיד לבא א"ל מלוו של שדרה א"ל הראיני. מה עשה הביאו לוו אחר של שדרה נתנו במים ולא נמחה באור ולא נשרף ברחיים ולא נטחן נתנו על הסדין והכה עליו בפטיש נחלק הסדין ונבקע הפטיש ולא הועיל כלום [בספר משה משה סי' תקי"ג כתב בשם הסדרים שהוא נקרא נסכו והוא בסוף השדרה למעלה וכן כתוב בתרגום ריש שדרתך וי"א למטה והוא מיסוד השמים ונקרא בלשון חז"ל מלא תרוד רקב ואינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת ומאן דלא כרע במודים נעשה מאותו עצם נחש. ומלשונו נראה שהיינו בעת התחיה. ונראה שאע"פ שאין שום דבר שולט בכלותו אמנם רקב שולט בו והיינו למי שיש בלבו קנאה כמו שכתב בשבת שם ע"ב וע"כ נקרא בלשון רז"ל תרוד רקב

ז' דברים מכוסים מבני אדם ואילו הם המיתה ויום הנחמה ועומק הדין ובמה הוא משתכר ומה בלבו של חבירו ומה בעיבורה של אישה ומלכות זה של אדם אימתו נופלת (ס"ס פסוק ה' וצ"ר פס"ה סי' י"ב ופסחים נ"ד וע"פ)

אם זרעת בבקר זרע באפילה [והרבה דברים נמשלו לזה] ס"ס פסוק ו' וצ"ר פס"ה סי' ג' וע"פ ביבמות ד' ס"ב וע"פ בלכות דר"י פ"ג)

אשרי שתלמודו מאיר לו בשמש (ס"ס פסוק ז')

אשרי שזכה לראות האור ההוא שנאמר (ישעיה ל') והיה אור הלבנה כאור החמה וגי' (ס"ס ס"ס)

תורה שאדם לומד בעוה"ז הכל הוא לפני תורתו של משיח (ס"ס פסוק ח') בקצו חכמים נגנוו ספר קהלת (ס"ס פסוק ט') ולעיל פ"א פסוק ג' וצו"ק"ר ר"ש פס"ח שבת ד' ל"ז)

מעט בריצה שלא תרבה בחזרה כו' מעט בכניסה שלא תרבה ביציאה (ס"ס ס"ט) ביש גרא ופטיע מולא למוזנתי אתה מסתכל ולכבושי לית את סקר (ס"ס ס"ט)

כל טילוי סירוי וכל סירוי טפשיין [היודות גורם הכעס וכל הכועס הוא שוטה] (פ"י פסוק י"ד)

הסתכל בני דברים מאין באת מטפה סרוחה ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ר' יהושע ב"ל דסיכ"י אמר שלשתם דרש עקביא מתוך תבה אחת בורך בארץ בוראך (ס"ס ויק"ר פ"ח סי' ח' לכות פ"ג שבת דף קנ"ג)

אילו ימות המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה המאמר הזה הוא סותר למה שכתב הספר האמונות והדעות בסוף מאמר השביעי בהעשר שאלות שאלה שמינית ותשיעית שאמר שם כי כאשר

קהלת יהודה יעלה רבה כו

הוא ליוז בשביל הלי בתחילתו. וכן הוא
 נקרא בארם ובעופות ובארץ. ואחריו
 בתו"אל בתו של אל כמבוא שם בוהר.
 ואחריו גם כן. וכן שק"ד קול"בוסת רק"ב
 המה גי מדרגות אחרים אם יש בו חטא:
 אמנם הבלי דגרמי הכתוב בע"ה להרח"ו
 ז"ל שער י"ה ובשער ההקדמות דכ"ב ע"ב
 אין זה אותו העצם אלא ענין בפני עצמו
 הוא. כי שלשה דברים הן צורך התחיה.
 האחד הוא העצם ליוז הנ"ל. והשני הוא
 היבלי דגרמי ומאן דלית ליה הבלי דגרמי
 אף אם כל עצמותיו שלמים לא יהיה.
 והשלישית הוא הט"ל הכתוב בחגיגה ד'
 י"ב. וסימנך לה"ש. וכאשר חטא אדם
 הראשון ונקנס לו מיתה גש"ך מעבר
 ללהט המתהפכת מלבין לנב"ל: והטעם
 דתלוי התחיה בליוז נלמוד מכוז שם
 העיר שאין מלאך המות שולט בו.
 כמבואר בוה"ק פרשה תרומה דקניב
 (ועי' ביהל אור להגרי"א זצ"ל שם) הטעם
 כי הוא נברא באות ט' והוא השומר עין
 החיים ועומד בין ח' ליוז ומחברם ואם
 יחטא האדם יהפך הח' לחרב והיו יעיד
 עליו שהוא כלי זין. וידוע כי הוי"ו נקרא
 ירך כי אין לו חק תוך וכוכו ירך שהוא
 נקודה פשוטה וע"כ אמר דוד חגור הרבך
 על ירך לצרף הח' עם הוי"ו ונתנו בו חיל
 סימן דוד מלך ישראל ח"י וקיים וכן גבי
 מפתו שלשלמה שהיו שם הששים
 גבורים שהם הא"ב במלואו (עי' ביהל
 אור ריש פ' ויקרא) אמור שם איש חרבו
 על יריבו וגו' וכתוב בברכות דף כ"ח כי ח"י
 ברכות שבש"ע הוא כנגד י"ח חוליות
 שבשדרא כסדרן וברכת על המינים
 על הכופרים כחיות המתים היא נתקנה
 כנגד חוליה אחת קטנה בסוף. והוא
 העצם הנ"ל הנקרא לה"ש החרב המתהפכת
 והוא מאות ט' והוא כראש נחש
 וכן חט' צורתה כהרב בגדנה מימין
 וז"ל

רק"ב. וכן בוה"ק פרשה זארא דכ"ח ע"ב
 כתב דהאי גרמא לא אתרקב ולא אתבלי
 בעפרא לעלמן ובפ' וירא דקט"ז ע"א
 במדרש הנעלם: כתב דמתרקב כוליה
 ואשתאר ההוא תרווד רקב ואתבני גופא
 מניה. אמנם כן מסיבת החטא מתרקב גם
 אותו העצם. והנה כאשר יתבני הנוף
 מהרקב או מהעצם שיש בו חטא שעומדת
 להעשות רקב כתב שם בפ' וירא כי
 אחרי יום הגדול והתחיה מוכרח להתעכל
 ההוא תרווד רקב ולהנער ממנו כולו ולא
 ישתאר רק האי גופא דאתבני ממנה
 ואז יהיה כולו כעצם השמים לטוהר.
 וזהו מיתה ותחיה שניה. אמנם בכל זמן
 שמוכזר התחיה מין העצם לא אמר שיחזור
 ויתבלה ואפי' בספינחס דף רכ"ב שמאר"ך
 בה הרבה. כי אילו לא ישובו עוד לעפרם
 וישאר הכל כעצם השמים ומעט המה
 בני העליה: והנה הובא בציוני בשם
 הפרקי דר"א וכן הוא במדרש הנעלם
 פרשה תולדות דק"ל דאמר רב הונא
 ואנא הויתי בכרכי הים ושמענא דהוי
 קראן לההוא גרמא דשדרא כו' בתואל
 רמאה שאלית עליה אמרו דהוא כרושא
 דחויא עכ"ל. והנה זכינו ליה לגי' שמות
 חדשים (לבד שק"ד. רק"ב. וקולבוסת
 הכתוב בשבת דקני"א אם נרצה להשוות
 הגמרא עם המדרש*) וסימנך לבי"ן. ליוז
 בתואל. ניסכ"י. וע"ש בוה"ק כי בשעה
 שהוא מלוכלך בחטא בעוה"ז סימנו נ"בל
 וע"כ כתוב ויפגעוהו ה' וימות ואז
 נקרא שק"ד קליבוסת רק"ב כי הקי' שבני
 שמות הנ"ל הוא מורה על מיתה כמבואר
 בוה"ק פרשה תרומה דקניב והוא שק"ד
 אין לו רגלים לעמוד בת"ה. ואפילו אם
 אין חטאתו כ"כ קשה ויתבני אח"כ גופו
 על הרקב מוכרח אותו הרקב להנער
 אח"כ כולו ממנו כמבואר למעלה. וכל
 איכו השמות הם מדרגות. המובהר שבכולן

* בשושן סודות דנ"ו ע"ב כתב כי המילוסים קראוהו חילוי והנה זכינו לקרא אות בו' שמות: ולפי
 המשפ' שק"ד חיינו לזו רק בשעה שהיא מחוברת עם השדרא נקרא מקל שק"ד. וקלבוסת פ' רש"י בשבת
 שהוא עצם הנקי שהרגו תקיעה בו א"כ אינו משתנה עם המדרש באותו מקום.

החוטם (שס שס יבמות דק"כ בנא
מלעיל דכ"ז כמורת למי)
אימתי והרוח תשוב אל האלקים אשר
נתנה לכשישוב העפר אל הארץ
ואם לאו נפש אויבך יקלענה וגו' [פ'
אם הוא נבל ונופו קיים נפשו נדון בכף
הקלע וכאשר נכלה הגוף נפסק הדין הזה.
וצריך יכול להיות נופו קיים ונשמתו
עולה וגם יורדות לפקוד את נופו ואין
זה דין. ואין צורך לכל דחיסת היפי תואר]
(שס כפסוק ז')

שנים ועשרים אלף ליום הניף אהרן ביום
א' (שס שס וכפתחתה דליכה ס' כ"ג)
המורא הזה דבר קל הוא והיה הכהן
מכוין ונוטלו באחת ידו וזרקו
לאחורי הכבש ל"ב אמה לאחורי ידיו
(שס שס וכפתחתה דליכה רבה ס' כ"ג
שס שס זכחיס ס"ד)

כשגדו ישראל לבבל לא היה אחד יכול
לסבור את תלמודו [וכפתחתה
דליכה גרם לזכור את תלמודו] (שס שס
כפתחתה דליכה שס שס)
מה השקר הזה משעת שינין עד שהוא
גומר פירותיו כ"א יום כך כל גורה
לא היתה אלא מיז בתמו עד ט' באב
(שס שס וכפתחתה דליכה שס שס)

א"ר' אשתכח דאת אמר כל דרומיה
שיתין ופותיה שית צריך היקף חד
מתלתא [ג"ל לפרש כי הקיפו צריך להיות
השליש מגביו ועוביו וכיון שהיה פותיה
שית והיה הקיפו שמנה עשר. וא"כ לא
היה אפשר להיות נבהו יותר משמונה
וארבעים אמה וא"ך היה ששים אמה והיה
י"ב אמה מיותרים אלא עקנה זה היה
מעמידו ונפל מעמידו ונפל. אבל כפתחתה
דליכה הגרסא כל דרומיה שיתין ופותיה
שית מי יכול קאים. אם אין עביו שליש
דומו אינו יכול לעמוד בו (ולא היה
יתרים אלא ששה אמות) אמר ר' לוי
כקנה היה מעמידו והוא נופל ובין] (שס
וכפתחתה דליכה שס שס)

בקש

וויין משמאל וראשה כנחש והוא מתענל
והוא עומד בין החיים והמתים וסנולתה
כקמורת. ובמרתא דצדיקי היא עומדת
על פתחן וזנבה בתוך סיה ואינו מניח
לכנוס בלי רשות (בבא קמא קי"ו ע"ב).
ופה קצרתו והמעמיק ימצא בזה דברים
נפלאים. ולא כתבתי זה רק לשם מושג
קל על ענין העצם הנ"ל אבל יש עוד
דברים תחת ענין זה והמבין יבין מה
הביאו לפני אנדריאנס. ולא נשתמשתי
פה בלשונות ושמות שנתנו בעלי הסוד
לכל פרט ופרט שלא להבהיל את
הקורא למי שאינו מורגל בכתבי האר"י
זלתייה. ואשר לו לב יהיה לו דברי
אלה למפתח גדול לענינינו] (שס פסוק ה'
ובי"ק פ"ח ס' א' ומסנה שס הנירסא)
רחוקות נעשו קרובות וקרובי נעשו רחוקי
שחים נעשו ג' ומטיל שלום בטל

[פ' אור העינים יעיפו למרחוק לראות
הצורו והצורה עומדות במקומן וע"כ נקראו
רחוקות ונעשו עתה אור העינים קרובות
שאינם יכולי עוד לעוף למרחוק. אבל הוש
השמע הוא עומד במקומו והקול בא אצלו
לתוך האוזן וע"כ נקראו קרובות כלומר
הקולות שהיו קרובות אצלו ועתה נסגר
עליהן האוזן שאינם יכולים לכנוס ונעשו
רחוקות. ושמים נעשו שלש חוטרא ותרין
דנליא. ומטיל שלום כבר נתבאר בחלק
דאשון ערך מטיל שלום] (שס שס ובויק"ר
שס שס וכתמכת שבת דף ק"ג)

אעפ"י שגורם טועמים טעם מיתה כל
אחד ואחד יש לו עורם בפני עצמו
(שס שס ובויק"ר שס שס ועיין שבת שס)
לאחר שלשה ימים כריסו שר אדם נבקעת
(שס פסוק ו' ב"ר פרטס ק' ס' ז'
וכשבת ק"ה)

עד שלשה ימים תקפו של אבל שעדיין
צורת הפנים ניכרת [ובב"ר הגרסא
כל תקפו של אבל אינו אלא בשלישי]
(שס שס ובב"ר שס שס)

אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם

קהלת יהודה יעלה רבה בו

בקש קהלת לעמוד על מתן שכרן של מצות כו' ועוד בקש לעמוד על שכרה של תורה כו' בקש קהלת לעמוד על הקץ מתי כו' (סס פסוק י') שלשה סימני סימנתי וסימתי לך בקבודתו של משה כו' ואעפ"כ ולא ידע איש את קבורתו. ליבא לפומא לא גלי פומא למאן גלי [פ"י הקץ] (סס סס סנה"ד דף ל"ט) ג' שמח נקרא לו דרבן מלמד מרדע (סס פסוק י"ח וזבוק"ר פכ"ט ס"י ז' וזבמ"ר פ"ד ס"י ד')

כל מי שעונותיו גורמים וחכמים פושטים בו יד אף ע"פ שהוא חוזר בו רישומו ניכר (סס סס וזבמ"ר סס סס זכמ"ו) אימתי דברי תורה נאמרים כתקונן בשעה שבעליהן שומעין אותן באספות (סס סס)

מנין אתה אומר שאם שמע מפי אדם שבישראל שיהא עליו כשומע מפי חכם כו' ולא כשמעו מפי חכם אלא כמפי חכמים וכו' ולא כשמעו מפי חכמים אלא כמפי סנהדרין וכו' ולא כשמעו מפי סנהדרין אלא כשמעם מפי משה וכו' ולא כשמעו מרועה משה אלא מפי הקב"ה וכו' (סס סס וזבמ"ר סס סס)

מתן תנינן לא יצא האיש בסנדל המסומר וכו' כמה מסמרות יהיה בו. ר' יוחנן אמר חמשה כנגד חמשה חומשי תורה ד' דוסא בן חנניה אומר שבעה כנגד שבעי ימי השבת ור' חנינא אומר תשעה כנגד ש' ירחי הילדה ואמר ר' יוסי בר חנינה הכלבוס אינו ממנין המסמרות כו' ר' חייא נותן אחד עשר מכאן ושלשה עשר מכאן כנגד עשרים וארבעה ספרים מה הפסדים כ"ד אף המסמרות כ"ד ומה המסמרות כ"ד אף המסמרים כ"ד [פ"י אין יוצאים בסנדל המסומר בשבת משום מעשה שהיה ובעין מעשה שהיה. ושם היה לחזיק אבל לנוי מותר והיכי דמי לנוי ד' יוחנן אמר חמשה וכו'. וכבר עמד בזה הידי משה בבמ"ר איך ירמוזו דברים

קדושים אילו במסמרות שבסנדל. וגם קשה ומה ענין של התשעה ירחי לידה למסמרים שבסנדל. ולמה הכל במספרים בלתי שוים המשה שבעה תשעה אחד עשר י"ג. ושאלו לקמן מאי לתנא ע"ג מנעל אחד בשבת נראה שלא היה דרך פשוט לעשות כך והלקו באופן שלא יהיה מספר שוה. והלא היו יכולים ג"כ לרמוז לששה סדרי משנה לשמונה ימי מילה ל"ה דברות ל"ב שבטמים. ואולי משום דהוי ענין של סנה"ה וחששו משום זוגות והתירו אולי למאן דלא קפיד דלית בו משום סנה"ה גם משום גזירה לית בה. ולי נראה לומר ממה שכתוב בשושן סודות דפ"ב שקבל מהכמי קרם כי הרואה בחלומו מהט הוא סימן שתוליד אשתו נקיבות ואם רואה מסמרים הוא סימן שתלד אשתו זכרים ואמר שם שמסמר הוא רומז לצ"ע זכר ומשפיע ובעלי אסופות ע"כ. וע"כ נראה שהיה להם המסמורות בסנדל ענין סגולה להוליד בנים בעלי אסופות. מהם כיונו לבעלי תורה ועשו חמשה. מהם לבעלי מצות ועשו שבעה ועוד עונת ת"ה הוא משבת לשבת. ומהם שלא היו להם בנים וכיונו לתשע ירחי לידה. מהם כיונו לאנשי מעשה בעל תורה ומצות וכיונו לעשות כ"ד כנגד כ"ד ספרים וכנגד משמורות דהוה גמי לשון הכתוב בשין שמאלית. והוכרחו לחלקו ל"א י"ג מספרים בלתי שוים כי רוב הלחשים והסגולות הן במספרים בלתי שוים וע"י גם בשבת פ"י נבי אמרה לי אם. ויען שבכל לבושי אדם אי"א לחברם אלא במחמץ שהוא רומז לנקבת הוכרחו לעשר הענין בסנדל שיש מציאות לחברו במסמרי שסגולתו זכרי ודקדקו לנעלו דוקא בשבת שהוא זמן עונת לת"ה והתירו לאילו שהוא כען לנוי אבל לא מתקנת חכמים היה כמה מסמרים שיהיה בסנדל] (סס סס וזבמ"ר סס סס זכמ"ד ד' ס')

כל המכנים בתוך ביתו יותר מכ"ד ספרים מהומה הוא מכנים בביתו כגון ספר בן סדא

מה העובר עבירה אחת בלא יודע לא טוב אילו ידע והלך ועשה עאיכו (סס) עבד שרבו שוקק שגנות כזדונות הקנה יש לו (סס סס וזחנינה סס) מוטב דלא יהבית ליה מהשתא דיהבית וכספיתיה [פ"י] שלא יתן צדקה לעני בפרהסיא שלא יתבייש [סס סס וזחנינה סס]

הנותן צדקה לאשה בסתר מייתי לה לידי השדא (סס סס וזחנינה סס) המשגר בשר לאשתו כשאינו מחותך בערבי שבתות כו' [פ"י] יבא במשפט ע"ז. ופ"י שאינו מחותך. בלא ניקור] והא רבא משרד שאני בת רב חסדא דקים ליה בנווה (סס סס וזחנינה סס)

זה שייך לח"ב דף י"ז בביאור מלת אילו כורסין

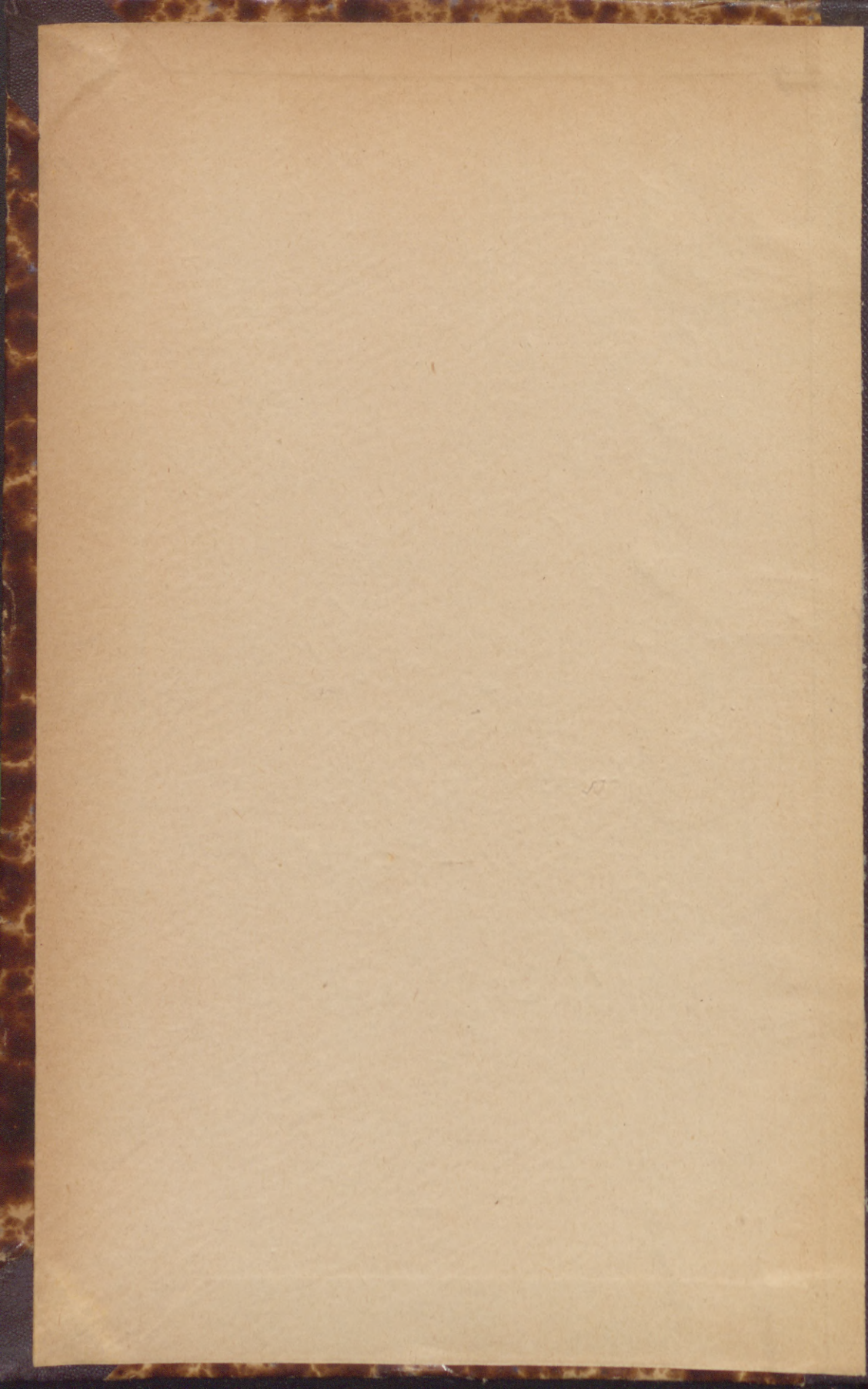
הנה באתי עתה למלאות את אשר יעדתי למעלה בההנהגה בביאור מלת אילכורסין לכתוב עוד פ"י אחר על מה שכתבתי שם. והוא כי העירני אחד ממכירי ר' ברוך יפה נ"י בן אחי הרב הגאון מו"ה מרדכי גמפיל נ"י כי העשת של זהב כמו שיוצא מהכור בלי שום צורה נקרא בלשון ערבי פורס. ונמצא עתה אין כוונת המדרש להתרם במלת אילכורסין שום תבה מהפסוק ורק הוא דרשה מהיבת והנה. שהיה לו לומר וראיתי מנורת זהב ומיותר תבת והנה. וע"כ בא לדרוש כי מתחלה ראה עשת של זהב כמו שהוא יוצא מן הכור והנה נעשה לפניו מנורת זהב וגו'. כמו שהיה נבי משה בפועל. שנתן כיכר של זהב לתוך הכור והמנורה נעשית מעליה בדרך גם. וכן ראה עתה זכריה במראה הנבואה. והכוונה במדרש כי בכור הזהב אשר יצרפו בה ישראל יתערבו הפסולים במשפחת גרים ואח"כ יטהרו בישראל. והדבר נאה ומתקבל:

זה שייך לשם ע"כ במאמר טובה פרשה.

ע"יך במנחת שי פרשה בלק קפ"י כ"ג פ"ט ומגבעות אשורנו. מביא דברי הוהר דריג ע"ב במתיבתא עילאה ומגבעת חסר בלא ואו ובמתיבתא דרקיעא ומגבעות שלים כאן ואו ע"ב. ואח"כ כתב ע"ז וז"ל אצטערנא כל יומאי על מאי דחויגן בכמה דוכתי פלוגתא טובא בין מארי דתלמודא דאגתא ומארי דמטראתא בהסירי ויתירי. והשתא דאתהו לי הדין לשנא דהאי ספרא קדישא. אמינא דיקמא מאן יוכי נמי למנדע מאי ניהו מתיבתא עילאה ומתיבתא דרקיעא. ואורייתא היכא כתיבא בהני מתיבתא. ויוכי נמי למנדע טעמי הדין פלוגתי. דרבנן קשישא דחכמתי אלהין אשתכח בהו הוו בקיאי ברוי עילאי דהנך מתיבתי ואינהו דאמרי כהדא מינייהו ואיתא להאי ואיתא להאי ולא פליגן אהדרי. וסויעתא למלתא מלישנא דרעיא מהימנא בסדרא דנשא נבי בלת משה. דאע"ג דירעי רבנן דמלת כלות מרא באורייתא לא מימנעי למידרש אלא ולמיטר בלת כתיב דכתיבנא בדוכתיה ומלין אילין סתימין ומטריין ולא אתמסרו אלא לקרושי עליונין דרוי דחכמתא נהדין להו. ואנן בהימנותא דילין ניוול עד דייתי זימנא דיתפחון עיננא לאסתכלא בהכמתא עילאה. יהא רעוא דיהא חולקנא עם אינון דיוכון למחמי אורחין סתימין דאורייתא קדישתא. ואורחא דאלהא רבא קדישא ועילאה עכ"ל: ואענה גם אנכי אבתרא לומר. כי גם מצאנו הרבה פרשיות שנאמרו ונשנת ונשתנה לשון האהרון מן הראשון ואם ח"ו יבא אהר להוסיף או לרדוף אות אחת להשות לשון הפרשיות הוא פסול ונמצא מהר"ב עולמות. אלא ודאי הכל תלוי ברוי עילאי ואילו ואילו דברי אלקים חיים. כן ג"כ יש לנו לשמור בכתוב המסורה והתלכה והסדרש עד יערה עלינו רוח ממרום ויוריגו נפלאות מתורתו.

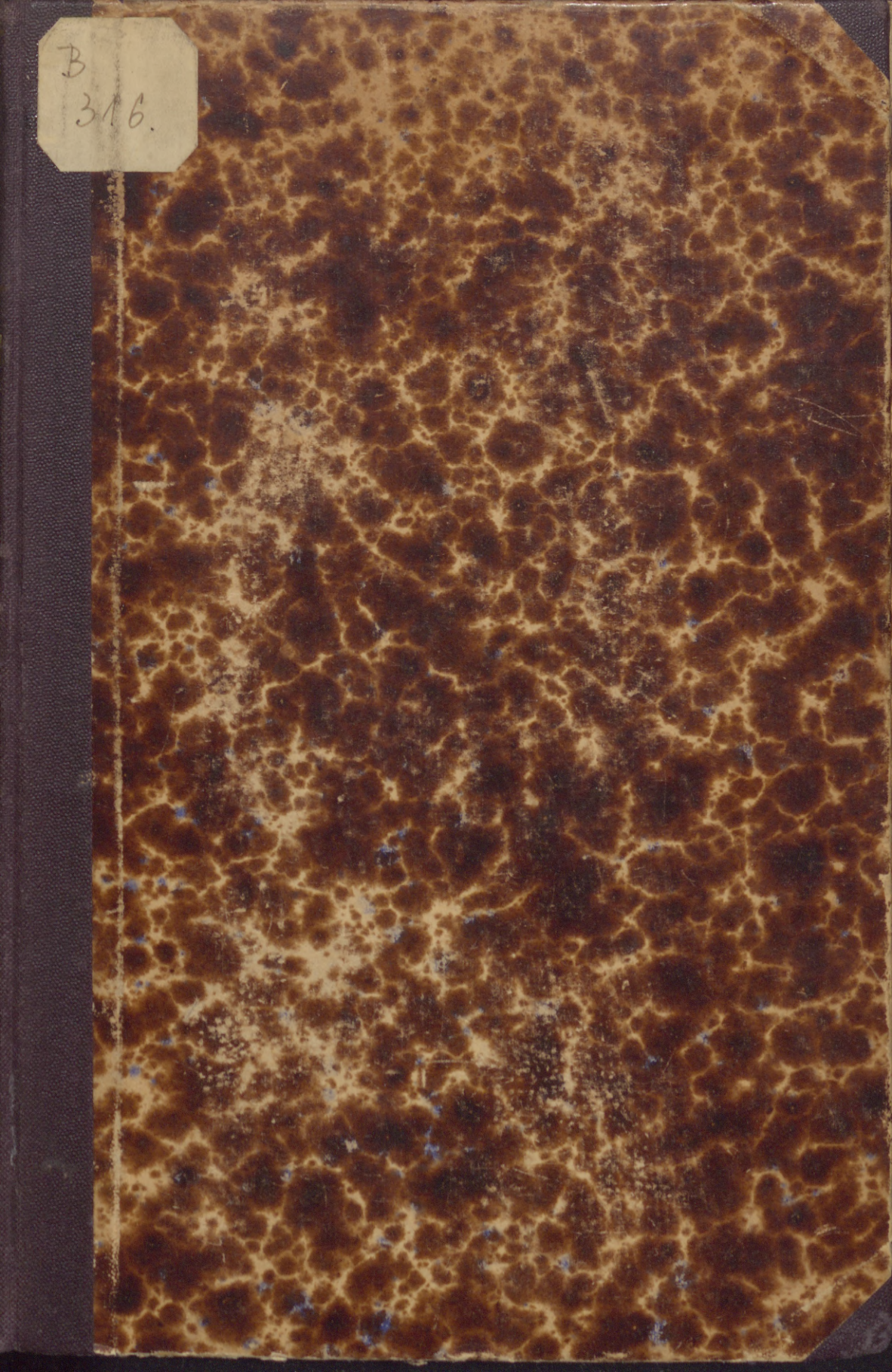
תם ונשלם שיבת לאל בורא עולם.

B

316.

J. S. COLOGNE

בית דין גמרא

ועל פי